ספר

עץ חיים

והוא

ספר קיצור שני לוחות הברית

מיר האבין עש מעתיק גיוועזן אויף עברי טייטש · כדי עש זאלין פאר שטיין גרויש אונ קליין · דרינען געפינט זיך יראה אונ מוסר · אונ אלע דינים פון אגאנץ יאר · הלכות חול · ושבת · וימים טובים וימים נוראים · וחנוכה ופורים · אונ הלכות תשובה · וצדקה · וביקור חולים · גמילות חסדים · הלכות תפילין · ציצית·ומזוזות · אונ אלע תפלות אונ תחינות · וואש צוא איטליכער זאך גיהער אונ אנדערע גוטע זאכין · ובזכות זה זאל קומען דער גואל צדק במהרה בימינו אמן :

ווילנא

בדפוס ר׳ שמואל יוסף פין , ור׳ אברהם צבי ראזענקראנץ .

שנת תרב׳ה לפ״ק

כל הזכויות שמורות אצל
הוצאת אמונה
© Copyright 1969 by
M. G. & J. G.

EMUNA PUBLISHING
142 Rodney Street
Brooklyn, N.Y. 11211
388-8812 — 384-0002

כתיב

נר מצוה ותורה אור דער טייטש פון דעם פסוק איז אזו · די מצוה איז גלייך צו איין ליכט צוא לייכטין פאר דעם מענטשין וויא דער פסוק שרייבט מצות ה׳ ברה מאירת עינים איז דער טייטש דיא מצות פון גאט זיינען לויטער זיי דער לייכטין די אויגין · אונ דיא תורה איז גיגליכן צוא איין פלאם פייער צו לייכטין דיא וואש לערנען אונ טוען זיא אבער דער וואש לערינט אונ ערפילט ניט די תורה דער גייט אין דער פינסטער דאש מוז מען פאר שטיין דאש ליכט אונ פייער איז צווייא זאכין · דהיינו ליכט דאש איז ליכט אליין · אונ פייער הייסט איין גרויסער פלאם פייער · אונ דאש איז דאך ידוע אז בייא אונזערע חכמים איז גיבליבין אז תורה לערנען איז די גרעסטע זאך אין דר וועלט דען דורך דעם לערנן קען מען קומען גוטע מעשים אונ מצות צוא טאן דרום ווערין דיא מצות גירופין ליכט אונ דיא תורה ווערט גירופין פלאם פייער · נאך איין פירוש איז אז ביי דער ליכט אליין שיקט זיך אויך דער בייא צו ריידן דאש לשון אונ דר טייטש פון פלאם דען דיא ליכט אנטפאנגט אן זיך דעם פלאם אונ די ליכט קען ניט ברענן אן פלאם אויך דער פלאם האט קיין אן האלט ניט ווען ניט דיא ליכט איז דר צו · אזו אויך קען קיין מצוה ניט גיטאן ווערין ווען מען לערינט ניט פריער תורה ווארום דר וואש לערינט ניט פריער תורה ווייש ער ניט וועלכיש עש איז איין מצוה אונ וועלכיס איז איין עבירה אונ אויך דר וואש לערינט תורה אונ איז ניט קיין ירא שמים האט דיא תורה בייא אים קיין תקומה ניט אונ אויף דעם מענטשן ווערט גיזאגט דער פסוק ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי איז דער טייטש דער פון · גאט ב״ה זאגט צוא דעם רשע וואש נוצט דיר צוא דער ציילין מיינע גיבאט · דרום מוז מען זעהען אז מען וויל תורה לערנן זאל מען פריער זיין איין ירא שמים אונ דער נאך אז מען וויל ווישין דעם שורש וואש צו דער מצוה גיהער זאל ער לערנען תורה וועט ער קאנן קומען צו דעם שורש וואש גיהער צו די מצות אונ אזו וויא עש שטייט אין פסוק דרך חיים תוכחת מוסר דאש איז טייטש אונ דער וועג פון לעבין איז די שטראף כלומר דער וואש גוויינט זיך אין שטראף דאש מיינט מען ער פירט זיך אז ער זאל זיין איין ירא שמים קאן ער קומען צוא דער תורה אונ אויך קען ער זוכה זיין צוא עוה״ב ייענע וועלט וואש איז דאש אייביג לעבין אונ דער וואש איז

איין

איין ירא שמים קען ער אנדערע לייט אויך שטראפין אונ פרום מאכין אונ דאש מיינט דער פסוק תוכחת מוסר דיא צווייא ווערטר איז אלץ טייטש שטראף דאש מיינט מען דער מענטש באדארף פריער זיך אליין שטראפין אונ דער נאך זאל ער שטראפין לייטין אונ צו פירען זיי אין גוטען וועג אונ אז ער זעהט לייט קערין אפ צוא בייזין איז ער מחויב צוא לערנען זייא אז זייא זאלין בלייבין ביי דעם גוטין וועג:

דאש שטראפין לייטין איז איין גרויסע מצוה אונ דער מענטש איז מחויב צו שטראפין זיין חבר ביז ער איז אים מבזה ווארום אז דער חבר איז אים מבזה ווייש ער שוין וואול אז דער חבר וויל קיין שטראף גיט מקבל זיין אבער איי ער איז אים מבזה איז ער מחויב אים צוא שטראפין וויא ווייט ער קען כל זמן ער ווייש אז דער חבר האט נאך זיין שטראף ניט אן גינומען · אונ ווען דו וועסט איינעם שטראפין זאלשטו זעהן אים צוא שטראפין נאך זיין נאטור נאך דאש מיינט מען עש איז פאר האנרין איין מענטש וואש איז תיכף מקבל שטראף אונ עש איז פאר האנדין אזעלכער וואש איז ניט תיכף מקבל קיין שטראף דעם מוזטו פיל שטראפין אונ דו זאלשט דעם חבר שטראפין מיט גוטע רייד אונ זאלשט אים ניט פאר שעמען אונ סייא דיין חבר איז אגרוישער מאן אונ סייא אקליינער מאן דער רב אדר דער מנהיג דער פירער פון דר שטאט אז דו זעהסט אז איינר טוט איין עבירה בדארפשטו אים שטראפין אונ אן צוא זאגין אז ער זאל דאש ניט טאן אבר צום ערשטין איז מען מחויב זיך אליין צו שטראפין איי מען שטראפט דעם חבר · אונ ווען איינר שטראפט דעם אנדרין אונ ער וויל אים ניט פאלגין נעמט דר שטראפר אפ דעם זכות פון די מצות פון דעם וואש איז גשטראפט גיווארין אונ דעם שכר זיינעם אויף יענער וועלט:

דער קנה חכמה שרייבט מען מוז וויסין וויא עש איז דש שטראפן איין גרוישע מצוה · אונ זאלשט זיין גיווארינט ייענעם צו שטראפין נאר בשעת מעשה אז ער טוט איין עבירה זאל ער זעלבשט אים שטראפן אונ עש מעג זיין סייא אגרוישר אדר אקליינר מאן אבר נאך דעם אז ער האט שוין גיטאן איין עבירה אדר שלעכטע מעשים טאר מען אים אליין ניט שטראפין נייערט מען מוז ניין צוא דעם רב אדער צוא דעם מנהיג פון דער שטאט אונ דר ציילין אז דער מענטש האט גיטאן שלעכטע מעשים אונ דר רב אדר דר מנהיג איז מחויב ייענעם צוא לערנען אונ שטראפין האטשע ער זעהט איצונד ניט אן אים קיין שלעכטע מעשים אונ קיין עבירות טאן:

דען דאש איז דאך ידוע וואש אונזרע חכמים שרייבין אז אפילו איין כמונה וואש איז גיזעצט גיווארן איבר די גרעבר וואש גראבן ברונן וואשר איז אויך פון גאט גיזעצט גיווארין אונ דאש איז דאך איין גרינגע אונ איין קליינע זאך קאן דאש אן גאט ניט גיטאן ווערין ככל שכן ווען איינר איז זוכה צו ווערין איין פרנס אדר איין מנהיג אדר איין ממונה אויף איין גרוישע קהלה איז ראש פשיטא פון השי״ת דען עש ווערט ניט גיזעצט איין פרנס אויף דאש קהל ביז מען רופט פריער אויש אין הימל אז דער מענטש וועט זיין אפרנס ברצון הממשלה דרום ווייל דאש איז פון גאט גיהער דער פרנס צו נעמען זיך אין מחשבה אונ פאר שטיין מיט זיין שכל מער אז אנאנדער דען אזו וואול אז דיא אלע בשעפנש וואש גאט ב״ה האט בשאפין איז דאש אלץ פון זיינט וועגין אונ פון זיין כבוד וועגין דהיינו אז גאט ב״ה האט איינעם גיגעבין חכמה אונ פאר שטאנד מער אז זיין חבר איז דאש כדי ער זאל מיט זיין חכמה

קליגין

קליגין אונ ווייטר לערנן אנדערע אונ צוא פרום מאכין לייטין מיט זיין חכמה אונ מיט זיין תורה אזו דאש גלייכין אז גאט ב"ה האט איינם גיגעבין מער-עשירות פאר אנדערע אז ער זאל צדקה טאן אונ זאל זיין נשמה מזכה זיין אונ זאל שפייזין ארעמע לייט · אזו וויא עש שרייבן אונזרע חכמים זאלשט ערליך האלטין גאט מיט דעם וואש ער האט דיך גילייט זעליגט אזו איז אונזר זאך אויך וואש מיר האבין פריער גישריבן אז דער פרנס איז מחויב יענעם צו לערנן אונ שטראפין אז ער זאל קיין שלעכטש ניט טאן ווארום אפילו איין פרנס פון אקליין שטעטיל האט דאך אזו פיל כח אונ יכולת וויא איין פרנס פון איין גרוישי שטאט דען יפתח אין זיין דור אי אזוא וויא שמואל אין זיין דור חאטשע שמואל איז דאך גרעשער גיוועזן פר אים אונ איטליכר פרנס מאר ניט ווארפין איין מורא איבר די לייט ניט פון גאטש וועגן נייארט בכדי ער זאל הערשין איבער זייא אונ זייא זאלין אים כבוד געבין בכדי ער זאל ווייזין אז ער איז איין פרנס מען זאל דרך ארץ האבין פאר אים אונ דעם פרנס וועט מען בוודאי דער פר שטראפין אין גיהנם דורי דורות אויך טאר דער פרנס ניט שווער מאכין אויף דעם צבור זייא זאלין געבין פיל מס בכדי ער זאל ווינציג דארפן געבין דען עש איז קיין גרעסר גזל ניט פאר האנהין דער פאר :

אויך אזו וויא דער דיין בימים הקדמונים איז מוזהר גיוועזן אז ער האט ניט גיטארט אויש הערין דיא טענות פון איין בעל דין אן דעם אנדרין ווארום אז דער אנדערר וואלט גיוועזן וואלט ער אים אפ גיענטפערט אויף די טענות אזו איז דער פרנס אויך דרויף מוזהר בשעת מען קומט צו פר אים · אויך זאל דר פרנס נזהר זיין ניט צו זיצן אויף די גאסין מיט אום ערליכע לייט ווארום אז זיי וועלין מוחזק ווערין מיט אים וועלין זייא שפעטין פון אים אונ וועלין אים מבזה זיין חאטשי אונזרע חכמים שרייבין ווער עש האלט זיך נידעריג קענין לייט איז מען אים מוחל זיינע עבירות · נון זעהן מיר דאך אז עש איז איין מצוה זיך נידעריג צוא האלטין · דאש מיינט מען אז איינר האט אים גיזידלט אונ בעט אים מחילה זאל ער ניט זיין קיין אום דער בארמיגר אונ זאל אים מוחל זיין אונ זאל זיך קליין האלטין קעגין אים · אבר ניט ביי אונזר זאך וואש מיר האבין גירעט :

אבר ווען איינר איז מזלזל אונ מבזה דעם פרנס פאר לייטין טאר דער פרנס אליין אים קיין משפט געבין נייערט דר פרנס מוז די זאך קלאגן לפני הממשלה אונ דש איז איין גרוישר גדר ווען די כוונה פון דיא פרנסים איז לשם שמים · דרום נעמט איך אין הארצין דאש וואש מיר האבין גשריבן · אונ איטליכר רב אדר פרנס זאל מדריך זיין זיינע לייט צוא תורה אונ מצות ובזכות זה וועלין מיר זוכה זיין צוא קומן צו העכרע מדריגות אויף עולם הבא אמן :

אונזרע חכמים שרייבין ירושלים איז דרום חרוב גיווארן ווייל מען האט איינר דעם אנדרין ניט גישטראפט וויא דער פסוק שרייבט היו שריה כאילים לא מצאו מרעה דאש טייטש איז אירע הערין זיינן גיוועזן אזו וויא דיא הינדין אונ וויא דיא הירשין וואש האבין ניט קיין פאסטוך ער זאל זייא פאסין אונ זאל אכטונג געבין אויף זייא אזוא האבין דיא ישראל דענסט מאל ניט גיהאט ווער עש זאל זייא פירין אונ שטראפין נאך איין פירוש איז דיא ישראל זיינען גיוועזן וויא דיא ווייערש אונ דיא שאף אין איין הינ׳ שטעקט איינער די קאפ פאר דעם אנדרין אונ זעהן ניט איינש דאש אנדרע אזוא דענסט מאל דיא יורין האבין אויך ניט גיזעהן איינער אויף דעם אנדרין · אונ ווען אפילו ער האט גיזעהן זיין חבר שלעכטש טאן האט ער זיך אויך גימאכט גלייך וויא ער זעהט ניט אונ האט אים ניט גישטראפט : אונזרע חכמים שרייבין ווער עש קען ווערין אונ שטראפין זיין הויז גזינד אונ שטראפט זייא ניט ווערט ער גישטראפט פאר גאר זיין הויז גיזונד

גיזינד דאש גלייכין ווער עש האט ביכולת צוא ווערין אונ צו שטראפין איין קהלה אונ שטראפט זיי ניט ווערט ער גשטראפט פאר גאר דר קהלה :

דער ראשית חכמה שרייבט פר פיר זאכין ווערט דאש עשירות פאר לענט פון די בעלי בתים אונ דאש זיינען זיי · איינר ווער עש מאכט אויף לייט פאלשע שטר חובות אונ מען מוז אים צאלין דיא שטר חובות · דאש אנדרע ווער עש נעמט רוחים · דאש דריטע ווער עש קען דיא לייט ווערין אונ שטראפין אונ שטראפט זייא ניט · דאש פערטע ער שאפט אויף אנדרע לייט צדקה צו געבין אונ ער אליין גיט ניט · נוא זעהן מיר ווער עש האט ביכולת צו שטראפין אנדרע אונ שטראפט ניט ווערט ער גישטראפט אויף דער וועלט אונ אויך לעולם הבא :

אונזרע חכמים שרייבין ווען איין למדן וואונט אין איין שטאט אונ דיא לייט האבין אים ליב זאל ער ניט דרינגען אז דאש איז מחמת עש איז קיין גרעשערער למדן פאר האנדין נייערט דרום האבין זייא אים ליב ווייל ער זעהט זייא נייען אין ביזין וועג אונ ער שטראפט זייא ניט אונ דאש מיינען אויך אונזערע חכמים מיט דעם פסוק וכשלו איש באחיו דאש מיינט מען עש וועט גישטרויכלט ווערן איינר אן דיא זינד פון זיין חבר ווענין ווייל כל ישראל זיינען ערב איינר פאר דעם אנדערין אבער ווען איינר שטראפט זיין חבר אונ ער וויל ניט מקבל זיין אזוא איז ער פטור פון דיא ערבות · אונ דאש איז אויך דיא כוונה פון גאט ב״ה וואש ער האט גיוואלט די יודין זאלין ערב זיין איינר פאר דעם אנדרין כדי איינר זאל אכטונג געבין אויף דעם אנדרין אונ זאל דעם אנדרין שטראפין אונ מדריך צוא זיין אין גוטין וועג בכדי ער זאל פאר אים ניט גישטראפט ווערין אונ זאל פטור ווערין פון דיא ערבות אונ אזו וואול עש איז איין מצוה צו שטראפין איז נאך מער מצוה מקבל צוא זיין תוכחה אונ דרויף זאגין אונזרע חכמים אז עש איז שטראף אויף דר וועלט איז נחת רוח אויף דער וועלט אונ אל דאש ביז טוט זיך אפ פון דער וועלט אונ דיא שטראפער ווערט גיזיסט אונ עש קומט אויף זייא בענטשונג : .

נוא זעהן מיר דאך וואש פאר איין גרויסע זאך איז דיא לייט צו שטראפין דרום איז רעכט אזו לאנג צוא שטראפין ביז דער מאכט ווערט גמינערט פון דעם שטראפר מחמת זיין פיל שטראפין אונ רייד־ין אבר היינטיגע צייטין גיפינט זיך ניט אזעלכע מענטשין וואש זאלן שטראפן אונ דיא לייט ווילין קיין שטראף ניט אן געמן · דרום איז דער עיקר דיא גימיינע לייט זאלין לערנן אין אזעלכע ספרים וואש שטייט יראת שמים אין זייא אונ ווען ניט אלע וועלין מקיים זיין וואש אין זייא שטייט אפשר וועלין עטליכע יוא אן נעמען שטראף · דרויף האט שלמה המלך גיזאגט שפתי צדיק ירעו רבים ואווילים בחסר לב ימותו דאש איז טייטש דיא לעפצין פון דעם צדיק טוען שפייזין אונ ציהן צו גוטין פיל לייט אונ דיא נארין וואש האבין איין גימינערט הארץ אונ נעמן קיין שטראף ניט צו וועלין שטארבין · רש״י שרייבט דרויף עש איז איין משל צוא איין פאסטוך וואש פאסעט שאף נוא וועלכע שאף עש נעמט זיך אין זין צוא עסין דיא זעלביגע שאף דער האלט זיך ביא דעם לעבין אונ וועלכע שאף עש וויל זיך ניט פאסין מוז דיא שאף פייגערין אונ דער פאסטוך האט דרינן קיין שולד ניט · אזו דא אויך דער צדיק שטראפט דיא לייט אונ דיא לייט וואש הערין קיין שטראף ניט קומט אויף זייא פורעניות אונ דער צדיק האט דרינען קיין שולד ניט נייערט דער מענטש איז זיך אליין שולדיג פון ווענין זיין שלעכט הארץ · נאך שרייבט דער מדרש שמואל אויף דער משנה לא המדרש עיקר אלא המעשה דאש מיינט מען דער למדן זאל ניט מאכין זיין עיקר דרשה מיט פשטים כדי ער זאל ווייזין זיינע חריפות אונ זיין למדות נייערט המעשה ער זאל פאר

דיא

דיא לייט דרשנען שטראף רייד כדי ער זאל זייא ברייננען צוא טאן מעשים טובים :

דאש מאג מען וויסן ווען דיא לייט הערין צוא דיא שטראף פון דעם למדן איז אסימן אז דר למדן איז גוט אונ פרום אונ איז מקיים וואש ער רעט אונ שטראפט אבר ווען דר למדן אליין איז ניט מקיים וואש ער רעט ווערין כוודאי אים דיא לייט אויך ניט פאלגין אונ ווערין ניט אן נעמען וואש ער זאגט : דרום ווען דר גימיינער מאן הערט איין למדן דרשנן אפילו ער דרשת פשטים זאל ער אויך צוא הערין אונ מכל שכן אויב דער למדן דרשת מוסר אונ יראה דארף ער פשיטא צו הערין דען דאש זאגט ער דאך נאר פון דעם גימיינעם עולם וועגין · אונ דר גימיינר מאן זאל זיך אין זין נעמן וואש דער למדן זאגט אונ זאל אים פאלגן:

נוא איצונד שרייבט דער קיצור של"ה גרוים מוסר אונ קבלה זאכין האטשע דער גימיינר עולם קען גאר אזו ווייט ניט לערנן פון דעם ספר נאר דער כלל איז אלצדינג וואש דר מענטש טוט אויף דר וועלט מאכט ער אצייכין אויף יענר וועלט סייא צוא גוטן סייא צוא שלעכטן חס ושלום דען די נשמה איז איין טייל פון די שכינה אזו וויא איין פונק פון איין גרויש פייער דרום זאל דער מענטש זיין נשמה ריין האלטין דען דיא זעקס הונדערט מיט דרייצעהן מצות האבן איין אן האלט אן דיא צווייא הונדרט אונ אכט אונ פערציג גלידר אונ אין די דרייא הונדרט אונ פינף אונ זעכציג אדרין וואש דאש טרעפט אן סך הכל זעקס הונדערט אונ דרייצעהן אונ דאש האט איין אן האלטונג אין גרוישע מעכטיגע שמות הקדושים:

שער היראה

אמר דוד . ער האט גיזאגט דוד המלך ע"ה צו זיין זון שלמה דו זאלשט וויסן גאט דיין פאטר אונ זאלשט אים דינען מיטין גאנצין הארצין אונ מיט דיין גאנצין לייב דען גאט טוט פארשטין אלע הערצר אונ גאט פאר שטייט אלע גידאנקען ווען דוא וועשט גאט פארשטין וועשטו אים כוודאי גיפינען אבר ווען דוא וועסט דאש האפונג פון גאט פאר לאזין אזו וועט דיך גאט איטר אונ אייביג אויך פאר לאזין · נאך איין פשט איז אין דעם פסוק וואש דוד זאגט עש זיינען פאר האנדין צוויי ערליי . יראה איינע הייסט אויש ווייניגסטע יראה · אונ די אנדרע הייסט אינווייניגסטע יראה דיא אויש ווייניגסטע יראה איז ער פארכט זיך פאר זיך זעלבשט ליב · אונ דיא אינווייניגסטע יראה איז ער פארכט זיך פאר השי"ת אונ האט איין ליבשאפט צוא השי"ת נוא איצונד ווערין מיר אייך נעבין צו פאר שטיין דיא יראת הויז דאש איז ער פארכט זיך פאר השי"ת דהיינו ער האט מורא עובר צוא זיין אויף איין מצוה אדר צוא טאן איין עבירה ווארום אויב ער וועט טאן איין עבירה אדר ער וועט עובר זיין אויף דיא רייד וואש אונזערע חכמים ווערין מען זאל עש ניט טאן וועט ער גישטראפט ווערין פון גאט מיט אזעלכע שטראף וואש מען איז חייב אויף דר עבירה · אדר דאש גלייכן אז עש טרעפט זיך איין מצוה צו טאן וויל ער די מצוה ניט אוועק לאזין פון וועגין דעם שכר פון דער מצוה אז ער זאל דעם שכר ניט אן ווערין :

נוא דער זעלביגער דינט גאט פון וועגין שכר אדער פון וועגין ער האט מורא פאר עונש · נוא איז דאש דינסט ניט קיין גוטע דינסט נייערט עש העלפט דאך צום ווייניגסטן היט ער זיך קיין בייז ניט צו טאן אונ ניט צוא פאר אום רייניגין זיך אן עבירות ווארום ער האט מורא פר איין עונש אבר קיין רעכט דינסט איז דאש ניט · דען מיר האבן דאך גלערינט איר זאלט ניט דינען הש"י אזוא וויא איין קנעכט דינט זיין האר בכדי ווארום ער האפט אז דער האר וועט אים געבין שכר נייערט איר זאלט דינען גאט אז וויא איין קנעכט דינט זיין האר

אונ

אוּנ הָאפְּט נִיט צוּ נֶעמֶן קֵיין שָׂכָר · אוּנ דִי מוֹרָא פוּן גָאט זָאל זַיין אוּיף אֵייךְ דָש מֵיינְט מֶען אַלֶע אֵייעֶרֶע דִינְסְט זָאל זַיין פוּן גָאטְשׁ וֶועגִין אוּנ נִיט פוּן וֶועגִין דֶעם עוֹנֶשׁ פוּן דֶער עֲבֵירָה אָדֶער דֶעם שָׂכָר פוּן דֶער מִצְוָה נַייעֶרְט פוּן גָאטְשׁ וֶועגִין אַלֵיין :

נָאךְ אֵיין יִרְאָה אִיז פַאר הַאנְדִין עֶר טוּט גוּטְשׁ פוּן וֶועגִין אַז עֶשׁ זָאל אִים אָדֶר זַיינֶע קִינְדֶר קֵיין אוּם גְלִיק נִיט טְרֶעפִין אָדֶער עֶר זָאל קֵיין הֶיזֶק אִין זַיינֶעם גֶעלְט נִיט הָאבִּין אָדֶער עֶשׁ זָאל אִים זַיין פַּרְנָסָה נִיט גִימִינֶערְט וֶוערִין אָדֶער זַיינֶע קִינְדֶער זָאלִין נִיט שְׁטַארְבִּין בַּייא זַיינֶעם לֶעבִּין פוּן דֶעסְט וֶועגִין הִיט עֶר זִיךְ אֵיין עֲבֵירָה צוּא טָאן · דִיא דִינְסְט אִיז אוּיךְ גוּט דְהַיְינוּ עֶר הָאט אֱמוּנָה אִין הַשֵׁי"ת אַז עֶר הָאט בִּיכוֹלֶת אַל דָשׁ גוּטְשׁ בְּרֵיינְגֶן אוּיף דֶר וֶועלְט · אוּיךְ שְׁרַייבִּין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים אֵייבִּיג זָאלְשְׁטוּ דִינֶען גָאט אֲפִילוּ נִיט פוּן גָאטְשׁ לִיבְּשַׁאפְט וֶועגִין נַייעֶרְט פוּן דַיין לִיבְּשַׁאפְט וֶועגִין אִיז אוּיךְ גוּט וָוארוּם דֶער וָואשׁ אִיז בַּיי דֶער מַדְרֵיגָה קָאן עֶר קוּמֶען צוּ דֶער רֶעכְטֶער יִרְאָה · דְהַיְינוּ עֶר וֶועט דִינֶען פוּן גָאטְשׁ לִיבְּשַׁאפְט וֶועגִין :

אוּיךְ אִיז פַאר הַאנְדִין אֵיין אַהֲבַת חֶסֶד דָאשׁ אִיז דֶער מֶענְטְשׁ דִינְט גָאט פוּן וֶועגִין זַיין הַצְלָחָה עֶר זָאל זַיין אֵיין מוּצְלָח אַמָאל דִינְט דֶער מֶענְטְשׁ גָאט אַז גָאט זָאל אִים גֶעבִּין פִיל גוּטְשׁ אוּנ עֲשִׁירוּת אוּיף דֶער וֶועלְט דָאשׁ אִיז קֵיין רֶעכְטֶע דִינְסְט נִיט · נַייעֶרְט אַז עֶשׁ זָאל אִים גוּט זַיין אוּיף דֶער וֶועלְט אוּנ אוּיךְ לְעוֹלָם הַבָּא דָאשׁ אִיז אֵיין גוּטֶע מִדָה אוּנ וֶוען דִיא אַהֲבָה אִיז פוּן דֶעסְט וֶועגִין אַזוֹ וֶועט עֶר נֶהֱנָה זַיין לְעוֹלָם הַבָּא פוּן דִיא שְׁכִינָה אַזוֹ וִויא אֵיין מַלְאַךְ אֱלֹהִים אוּנ עֶר וֶועט זוֹכֶה זַיין דוּרךְ זַיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים אוּיף שְׁטֵיין תְּחִיַת הַמֵתִים דֶער עִיקָר אִיז גָאטְשׁ דִינְסְט גִיהֶער צוּ זַיין מִיט פְרֵייד אוּנ מִיט אֵיין גוּט גִימִיט קָאן עֶר זִיךְ בַּהֶעפְטִין אִין דִיא הֵיילִיקַייט פוּן גָאט אוּנ אוּיף אַזוֹ אֵיין דִינְסְט אִיז דֶער מֶענְטְשׁ גִיבָּאשִׁין גִיוָוארִין אָבֶער נִיט אוּיף אַזוֹ אֵיין דִינְסְט דָאשׁ עֶר וִויל נָאר נֶהֱנָה זַיין פוּן דֶעם עוֹלָם וִויא מִיר הָאבִּין פְרִיעֶר גִישְׁרִיבִּין נַייעֶרְט דֶער עִיקָר אִיז צוּא גָאט דִינֶען וַוייל עֶר אִיז אֵיין גִיוָועלְטִיגֶר הֶער אוּיף דֶער גַאנְצֶער וֶועלְט אוּנ עֶשׁ אִיז קֵיין פְרִיעֶרִיגֶר פוּן אִים נִיט פַאר הַאנְדִין · אַזוֹ שְׁרַייבְּט דֶער זוֹהַר בְּרֵאשִׁית מֶען זָאל וֶועלִין דִיא הֶערְשַׁאפְט פוּן גָאט שְׁרַייבִּין זוֹא וָואלְט נִיט גִיקְלֶעקְט אַל דָאשׁ פַּאפִּיר פוּן דֶער וֶועלְט אוּנ דֶער מֶענְטְשׁ וָואשׁ גֶעסְט זִיךְ אִין זִינֶען דָאשׁ גִיוָועלְטִיקַייט פוּן גָאט אַזוֹ פַאלְט אוּיף אִים אֵיין גְרוֹיסֶע בּוּשָׁה אוּנ עֶר קוּמְט צוּ דֶער רֶעכְטֶער יִרְאָה דְרוּם זָאגְט דֶער חָכָם דוּא זָאלְסְט נִיט ווִידֶער שְׁפֶּענִיגִין קֶעגִין דַיין הֶערִין דֶען עֶר גִיט אַכְטוּנְג אוּיף גָאר דֶער וֶועלְט עֶר אִיז מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ : אַזוֹ שְׁרַייבִּין אוּיךְ אוּנְזֶערִי חֲכָמִים פוּן וֶועגִין וַוייל דִי בּוּשָׁה אִיז אוּיף דִיר וֶועסְטוּ נִיט זִינְדִיגִין

אוּנ פוּן דַאנֶען לֶערְנֶען אָפּ אוּנְזֶערִי חֲכָמִים אַז דֶער בֶּעסְטֶער סִימָן אִיז אַז דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אֵיין בַּיישָׁן דֶען אֵיין בַּיישָׁן קֶען נִיט בַּאלְד זִינְדִיגִין · אוּנ דֶער מֶענְטְשׁ וָואשׁ אִיז נִיט קֵיין בַּיישָׁן זַיינֶען בְּוַדַאי זַיינֶע עֶלְטֶערִין נִיט גִיוֶוען אוּיף דֶעם בַּארְג סִינַי :

אִיר מֶענְטְשִׁין אִיר זָאלְט וִויסִין אַז עֶשׁ אִיז פַאר הַאנְדִין פִיר עוֹלָמוֹת דִיא הֵייסִין אצילה · בריאה · עשיה · יצירה · אוּנ עֶשׁ אִיז זֵייעֶר פִיל פוּן זֵיי צוּ זָאגִין אוּנ צוּ שְׁרַייבִּין נָאר דָאשׁ וֵוייניגְסְטֶע דֶער פוּן שְׁרַייבּ אִיךְ אֵייךְ אַז אִיר זָאלְט וִויסִין אַז דִי וֶועלְט וָואשׁ מִיר זַיינֶען אוּיף דֶר עֶרְד דָשׁ אִיז דָאשׁ לֶעצְטֶע אוּנ דָאשׁ אִיז דִי מִינְצְטֶע שְׁטַאפִּיל אוּנ דָאשׁ בַּשֶׁעפֶענִשׁ אִיז פוּן לֵיים אוּנ פוּן עֶרְד · אָבֶּר אִין אַלֶע עוֹלָמוֹת אִיז נִיט פוּן אַזֶעלְכֶע שְׁפְּלִי זַאכִין בַּשַׁאפִין גִיוָוארִין אַז וִויא דִיא עֶרְד אִיז אוּנ דִי עֶרְד הָאט פִיר יְסוֹדוֹת · עֶרְד · וַואשֶׂר וִוינְטִי פַייעֶר · נוּא זֶעהְט מֶען דָאךְ וָואשׁ פַר ווּאוּנְדֶרְלִיכֶע בַּשֶׁעפֶענִשׁ הַשֵׁי"ת הָאט בַּשַׁאפִין אוּיף דֶר וֶועלְט · אוּנ נָאךְ שְׁרַייבְּט דֶער זוֹהַר גְרוֹישֶׂע ווּאוּנְדֶר פוּן דִי מְשׁוּנֶה בְּרִיּוֹת וָואשׁ עֶשׁ זַיינֶען אוּיף דִי זִיבִּין עֶרְדִן פַר הַאנְדִין אוּנ מִיר יעֶהֶן דָאךְ אוּיךְ דִיא גְרוֹישֶׂע בֶּערְג וָואשׁ עֶשׁ אִיז פַאר הַאנְדִין אוּיף דֶער עֶרְד :

דאס איז דאך ידוע די ערד הייסט דומם דאס איז טייטש שטיל אונ אויש דער ערד קומט צומח אין טייטש שפראצונג עש וואקסט אלירלייא גיוויקס אונ אין דיא גיוויקס שטעקט איין רוח אויך וואקסט פון דער ערד וואש הייסט חי דאס איז לעבעדיגע זאכין · בהמות אונ חיות עופות דגים פיך וויזל טירין פוגיל אונ פישי אויך קומט פון דר ערד מענטשין דאס איז מדבר דאס איז טייטש ער קאן ריידין· אונ פרובט אונ פאר שטייט איר ערליכע לייט וואש פאר חשובה זאכין קומט אונ ווערט בשאפין פון דער ערדי גאלד · זילבר · קופר · אוצרות · אבנים טובות· ווער קאן עש אויש שרייבן אלערליי קרייטיכר שמעקדיגי אונ סגולות אונ רפואות אונ שייני רויזן אונ שיינע בלומען וואש קיין מענטש קאן ניט אזו פיל פר שטיין וויא הש״י האט בשאפן אונ ווער קאן דאש אויש שרייבן פון די חיות טמאים וואש פאר איין וואונדר דאס איז דאס גלייכין דער העלפאנר אונ וויזיל טיר וואש זייערע שפייז איז וואונדרליך אונ דאס קומט אלין פון דער ערד וואש זיא איז איין יסוד פון דיא פיר יסודות וואש מיר האבין גשריבן אונ דאס איז דער מינצטר יסוד פון די פיר יסורות מכל שכן וואשער אדער ווינט אדער פייער איז אפשיטא אום מיגליך צו דער שרייבן נוא אז מען נעמט זיך ראש אלין צום הארצין וויא גרויש עש איז דיא גבורה פון הש״י אזו דינט מען אים בוודאי מיט דעם גאנצין הארצין :

דיא גמרא שרייבט אין (ברכות) דיא כנסת ישראל אונ ציון זאגין צוא הש״י דוא גאט האסט אונז פאר לאזין אזו ענטפערט הש״י צוא ישראל אונ צוא ציון מיינע קינדר וויא איז דאש מיגליך אז איך האב אן אייך פאר געסין צוועלף מזלות*) האב איך בשאפין אויף דעם הימל אונ איבר איטליכן מזל האב איך בשאפין דרייסיג אויבר ממונים דיא הייסין קרטון אונ איבר איטליכן אויבר ממונה האב איך גיזעצט דרייסיג שרים דיא דא הייסין סיפרא אונ אין איטליכן שר האב איך גיגעבין דרייא הונדערט אונ פינף אונ זעכציג מאל צעהן טויזינט שטערין אונ אלין האב איך בשאפין פון דעם מענטשין וועגין אונ וויא קען דאש זיין אז איך האב אן אייך פאר געסין אונ האב אייך גיטאז פאר לאזין :

אונ ווער איז דר מענטש וואש ער איז דאך בשאפין גיווארן פון דער ערד אונ זאל ח״ו דיא בושה אוועק לייגין אויף אזייט אונ זאל זיך ניט פארבטין פאר דעם גרויש גיאכפרטין קיניג גילויבט איז זיין הייליגר נאמן :

דאש נעמט אייך אין זינן די גרוישע ווירדיקייט פון אונזר בשעפר וואש ער האט אלדינג בשאפן וואש איז אום מיגליך צו שרייבין אונ צו פר שטיין געבין דש וואש אונזרע ספרי לשון הקודש שרייבין איז דאש נייערט וויא איין טראפין אויש דעם ים הגדול אונ מכ״ש אויף טייטש צוא שרייבין איז פשיטא ניט מיגליך אויש צו שרייבין אונ ווען איר ווערט דאש אלין אין זינען נעמן ווערט איר קומן צוא יראה טהורה אונ איר ווערט בוודאי תורה לערנען אונ איר ווערט בוודאי מקיים זיין דיא מצות וואש מן התורה זיינן אדער מצות וואש מדרבנן זיינען · דיא מצות מדרבנן זיינן וויא איין צוים פאר דיא מצות וואש מן התורה זיינען זיי זיינען וויא איין צוים צוא איין קעסטליכן גארטין נוא ווען דער גארטין איז מיט איין צוים זוא גישיכט קיין שאדין ניט אין גארטין · אזוא אויך ווער עש איז מקיים דיא מצות וואש זיינען מדרבנן איז דער בוודאי ניט עובר אויף דיא מצות וואש איז מן התורה :

נאך איינש גיהער מען צו פאר שטיין אונ פרובין דהיינו ווען איינר ווערט בלינד ח״ו אונ איין דאקטר זאל אים היילין וואלט ער בוודאי דעם דאקטר ליב גיהאט אונ ווען ער וואלט

בקומען

---

*) המוקרים המדבים לפי נסיונות הדבים מרחים נפלאות גדולות מבריאתם , עד כי רוח האדם מחודר במו כורע ומשתחוה לפני יוצר הכל .

בקומן אזו איין דאקטר ער זאל אים היילין וואלט ער בוודאי תיכף זייער גוט באצאלט · אדר דאש גלייכין איין אנדר גליד וואש איז ח"ו קיילע גיווארין וואלשטו בוודאי דעם דאקטר אפ גיגעבין גאר דיין פאר מעג אונ וואלשט אים בוודאי ערליך גיהאלטין אונ הש"י גיט דיר ליבטיקייט צו דיינע אויגין אונ הערונג צו דיינע אויערין אונ פיס צו גיין אונ הענט אלע זאכין צו טאן אונ איין מוח אונ איין הארץ צו פאר שטיין אונ דאש גיט דיר הש"י אלץ אום זיסט · נוא וויא זאל מען ניט גאט דינן מיט דעם גאנצין הארצין אונ הש"י טוט מיט דיר נוטש איטר אונ אייביג פריער איידר דו האשט בייא אים פאר דינט אונ ווען גלייך גאט גיט דיר ניט אמאל אזו ניך דיין שכר אויף דיא מצות וואש דוא האשט גיטאן פון דעשט ווענן קאנסטו דאך השם יתברך ניט גינוגין באצאלין איינש פון וויפל מאל צעהן טויזנט וואש הש"י האט דיר גיפעדרט שכר כלומר ער האט דיר גוטש גיטאן איי דוא האשט גאך מצות גיטאן אונ דאש וואש הש"י האט דעם יצר הרע בשאפין איז דאש אלץ פון אונזער טובה ווענין בכדי מיר זאלין דעם יצר הרע בצווינגען אונ בייא קומן אונ דאש איז גירעכינט בייא הש"י פאר איין גרוישע זאך אז איין מענטש זאל איין מלאך קאנען בצווינגען · דען דער יצר הרע איז אזו איין מלאך וויא אנאנדר מלאך ביישערט ער איז בשאפין גיווארין אז דער מענטש ווערט אים פאלגין נוא ווערט ער גירופין יצר הרע אונ ווען דער מענטש בצווינגט אים אונ פאלגט אים ניט אזו ווערט אויש אים איין מלאך מליץ :

אויך שרייבט דער מדרש אויף דעם פסוק מי הקדימני ואשלם איז טייטש ווער ווערט זיך פעדערין מיר פריער צוא באצאלין כלומר עש איז ניט פאר האנדין קיין מענטש זאל פעדרין גאט צו באצאלין ווארום וואלט דען דר מענטש מיך גיקאנט לויבין איי איך זאל אים פריער קיין נשמה ניט געבין ווער וואלט מצות מילה מקיים זיין ווען איך וואלט אים ניט צום ערשטין גגעבין איין זון ווער וואלט מצות ציצית מקיים גיוועזן איי איך וואלט אים גיגעבין איין טלית גדול אדער איין טלית קטן ווער וואלט איין מזוזה גימאכט איי איך וואלט אים איין שטוב גגעבין ווער וואלט מיר גיגעבן לקט שכחה פאה תרומות ומעשרות איי איך האב פעלדר גיגעבין ווער וואלט צדקה גגעבין איי איך זאל אים צום ערשטין געלט געבין ווער וואלט איין קרבן מקריב גיוועזן אויב איך וואלט אים צום ערשטין ניט גיגעבין פיך עלי לשלם שכרו גאט זאגט אויף מיר איז צוא באצאלין דעם שכר עש איז דאך אלץ מיינע וואש אונטר דער הימיל איז אונ פון דאש איינציגע גיט מיר ערשט דער מענטש · נוא זעהט וויא זאל מען דעם אלמעכטיגין גאט ב"ה ניט דינען פאר ליבשאפט דען גאט ב"ה גיט דעם מענטשין פאר שטאנד אונ שפראך צוא דעם צונג ער זאל קענן תורה לערנן איז פון דאנן אפ גילערנט אז אלע תרי"ג מצות וואש דער מענטש טוט אזו גיט הש"י אים זיין חלק צום ערשטין ווארום וואלט דען גיקאנט אמענטש איין שום זאך טאן אז הש"י וואלט אים ניט גיגעבין דיא הבנה אונ איין צונג צוא לערנן התורה :

נאך איינש גיהער מען זיך אין זין צו נעמן דען מען גיהער הש"י ליב צוא האבן אז מיר זיינען איין עם קדוש אונ מיר האבין איין היילגן נאמן ישראל אונ האשט אונז אויש דער ווילט צווישין אלע שבעים אומות הקדמונים אונ האט אונז גהייליגט מיט זיין גיבאט אונ מיר ישראל ווערן גרופן ווענן אונזרע אבות גאטש חלק מיר זייגן זיינע קינדר אונ ער איז אונזר פאטר אונ ווי זאל מען אים ניט דינן פאר ליבשאפט מיט דעם גאנצין הארצין אונ מיט גאר דעם לייב אונ מיט אונזער גוטץ אונ מיר גיהערין אונזר לייב אונ לעבין מוסר זיין פון דיין היילגן נאמען ווענין אונ וויל מיר לעבין גיהער בייא אונז זיין ליבשאפט איין גיבאקין אין אונזר הארצין זיין אז מיר זאלין טאן ... זיין ווילין מיט גרויש לוסט אונ מיט גרויש פרייד אונ מיט דר ווענקונש פון דעם הארצן

דאש ווערט אן גירופין יראה פנימית אונ מיר האבן דאך שוין גשריבן דיא מצות זאל דער מענטש ניט טאן פון זיינט וועגין כדי ער זאל שכר מאנען נייערט פון גאטש ליבשאפט וועגן אונ מקיים צו זיין תורה ומצות לא תעשה אונ צו בצווינגן דעם יצר הרע פון גאטש וועגין :

שער האהבה

דער (ראשית חכמה) שרייבט די אהבה ווערט גיפרובט מיט צעהן זאכין · איינש מען זאל דיא תורה פאר ליבשאפט לערנן · דאש אנדרי איז מען זאל הנאה האבן פון גאטש דינסט דהיינו מען זאל ניט איבר דאנק טאן מצות · דאש דריטע מען זאל פיינט האבן דש וואש גאט האט פיינט מען זאל ליב האבן דאש וואש גאט האט ליב · דאש פערטי איז אלע דש נוטש פון דער וועלט זאל בייא דיר אין דיא אויגן ניט גיאכט זיין קעגין גאטש דינסט · דאש פינפטע איז עש זאל אים גיזיסט זיין אלע זיינע מידיקייט אונ אלע זיין פייניגן פון גאטש וועגין · דאש זעקסטע דו זאלסט ניט פעדרין צו טראכטין דיינע זאכין פר גאטש ב"ה זאכן · דאש זיבענטע איז דוא זאלסט די לייט מודיע זיין דאש ליבשאפט פון גאט כלומר דו זאלסט די לייט מדריך זיין אין גאטש דינסט אונ אפ צו קערין די לייט פון דעם שלעכטן וועג כדי אז אנדרי לייט זאלן אויך גאט ליב האבין · דאש אכטי ניט צו הערין די אן רידער אונ דיא וואש פאר שטוסין אים פון גאטש דינסט אונ ניט צוא פארכטין זיך פאר די שפעטער וואש שפעטין אויש די לייט וואש זיינן גוט אונ פרום · דש ניינטע איז ווען עש טרעפט דיר עפיס בייא נוטש אדער שלעכץ ח"ו זאלסטו זיך ניט מבטל זיין פון גאטש דינסט · דאש צעהנטע דו זאלסט גאט ניט דינען פון שכר וועגין נייערט פון ליבשאפט וועגן אונ ווען מען געמט זיך די צעהן זאכין אין זיין הארצין אונ טוט אזוא וויא מיר האבן גשריבן דאש הייסט אהבה גמורה אונ דאש איז דער סדר אונ דער תכלית פון די יראה אונ פון די אהבה אונ אויף די צעהן זאכין וואש מיר האבן גישריבן איז דער פסוק גיזאגט גיווארין דו זאלסט גאט ליב האבין מיט דעם גאנצין לייב אונ מיט דעם גאנצין גוטש · אונ מיר וועלן בשיידין די זאך פון די יראה אונ פון דיא אהבה · יראה קומט אויש דעם ווארט אהבה · אהבה קומט אויש דעם ווארט יראה דהיינו ווען מען צוא טיילט דאש ווארט יראה אויף צווייען אונ דאש ווארט אהבה איז אויך אויף צווייען :

דען נעמט דעם יו"ד אונ רי"ש פון יראה אונ דעם אל"ף אונ ה"א פון אהבה מאכט דש יראה אונ דעשט גלייכן ווידר פר קערט דש ווייזט אז מען האט יראה קען מען קומן צו אהבה אונ אז מען דינט השי"ת פר ליבשאפט קען מען קומן אלע מאל צו איין העכרע מדריגה :

נאך וועלן מיר אייך געבן פאר שטיין ווארום האט השי"ת גירופן צו משה רבינו עבדי דאש איז טייטש קנעכט אונ ווארום האט אים השי"ת ניט גרופין בן דאש איז טייטש זון איז דען ניט מער כבוד צוא רופין זון איידר צו רופן קנעכט · דאש זאלט איר וויסן אז די מעלה בייא השי"ת איז בעסר צו רופן דעם מענטשן קנעכט איידר צו רופן אים זון דען ביי איין מלך שיקט זיך צו רופן קנעכט אונ אקינד בייא זיין פאטר שיקט זיך צו רופן זון אונ השי"ת ווערט גירופין מלך פון זיך זעלבשט נאך איי דיא וועלט איז בשאפין גיווארין איז ער אליין גיוועזין איין קיניג אונ דאש איז אויך די לויב פון השי"ת ער איז גיוועזין איין מלך איי די וועלט איז בשאפין גיווארין אונ איצונד אז די וועלט איז שוין בשאפין איז ער אויך איין מלך פון דער וועלט · אונ ער וועט זיין איין מלך לעתיד לבוא אז די וועלט וועט נאיי ווערין · אונ השי"ת ווערט ניט גירופין פאטער ביז דאש בשעפניש איז בשאפין גיווארין אונ דער נאך איז פאר

האנדין

האנדין צווייא ערלייא קנעכט קנעכט האט איין מעלה אזו וויא איין זון און דר אנדרר האט ניט אזו איין מעלה וויא איין זון:

איצונד וועלן מיר אייך שרייבן פיר ערלייא מדרגות פון גאטש דינסט וואש איינע איז העכר פון דער אנדערע די גימיינסטע מדריגה איז אז ווער עש דינט גאט בכדי ער זאל האבן עולם הבא דאש איז דאך בוודאי מותר צו טאן אזו וויא מיר האבן גישריבן אז דוא זאלסט ניט דינן השי״ת פון וועגן דעם גוטש פון עולם הזה אבר ווער עש דינט השי״ת בכדי ער זאל האבן עולם הבא דאש איז דיא דינסט פון רוב העולם· דיא אנדרע מדריגה איז ער דינט הש״י און איז מקיים כל התורה כלה ווארום ער האט מורא יראה פנימית פאר הש״י דרום איז ער ניט עובר אויף קיין שום מצוה: די דריטע מדריגה איז ער האט ליבשאפט און לוסט גאטש דינסט צו טאן מיט פרייד און מיט דעם גוטין ווילן און ווען מען דינט גאט אין אזו איין אופן ווערט דער מענטש גירופין איין זון צוא הש״י:

דיא פערטע מדריגה איז גאר ווייניג פאר האנדין אין דיא דורות וואש זאלין זיין בייא דער מדריגה אבר משה רבינו האט די מעלה אויך גיהאט אין זיך מער אז גאר דער וועלט דאש זעלביגע איז גאנץ אינווייניגסטע יראה דהיינו זיין כוונה איז מיט זיין דינסט הש״י נחת רוח צו טאן און צו בהעפטין זיך אין גאטש היילגע דינסט פון וועגין גאטש גיאכפרטין נאמן אז הש״י מיט זיין שכינה זאל אויף אים רוען· דען די שכינה האט איר רואונג אויף די צדיקים און דער וואש איז בייא דער מדריגה ווערט דער זעלביגער גירופין עבד מלך כמלך דאש איז טייטש איין קנעכט וואש דינט גיטרייא זיינם קיניג מוז מען צייט זיין וועגין דעם קיניג און בייא דר מדריגה איז משה רבינו ע״ה גוועזין און אויף דיא זעלביגע לייט ווערט גזאגט דער פסוק סוד ה׳ ליראיו דאש איז טייטש הש״י לאזט זיינע סודות ווישן צוא זיינע פארכטר און לאזט זיין שכינה אויף זייא רוען: דוד המלך ע״ה האט גיזאגט צוא זיין זון שלמה המלך ע״ה דע את אלהי אביך ועבדהו דאש איז טייטש דוא זאלסט גאט ב״ה קענן און זאלשט אים רעכט דינען אזו וויא דיין פאטר דען עש זיינן אלרלייא דינשט פאר האנדין עש איז דא אזעלכר וואש דינט גאט בכדי לייט זאלין אים לויבין און זיין כוונה איז ניט פון גאטש וועגין פאר פלוכט זאל דר טאג זיין וואש דער זעלביגר איז גיבארן גיווארין:

אויך איז פאר האנדן אזעלכר וואש דינט גאט ניט פון וועגין לייט זאלין אים לויבן נייערט אז לייט ווערין גוואר פון זיין פרומקייט איז ער זיך משמח דרויף וואש לייט זיינן דר פון גוואר גיווארין דאש איז אויך ניט גוט· און דיא דינסט וואש דער מענטש דינט הש״י בסתר ער פאר בארגט זיינע מעשים אז די לייט זאלין ניט וויסין און זיין כוונה איז צו נעמן שכר אויף עולם הזה און ער זאל קיין עונש ניט האבין אויף עולם הבא דאש איז אויך נאך ניט רעכט וויא מיר האבין שוין גשריבן אין שער היראה נייערט דער מענטש איז מחויב דינן הש״י בכדי דיא שכינה זאל אויף אים רוען דאש הייסט ער זאל פילן דאש גאט אום רינגלט אים פון אלע זייטין און בדארף אכטונג צוא געבין אויף דער גרינגסטע עבירה ניט עובר צוא זיין דען ווען איינער טוט איין עבירה בשוגג מוז ער תשובה דרויף טאן און מוז איין כפרה דרויף האבין אז וויא מיר גיפינען אין דער גמרא אז רבי עקיבא איז גיקומען צוא דעם פסוק אישה הפרם וה׳ יסלח לה דאש איז טייטש ווען איין אשה האט איין נדר גיטאן און דר מאן האט פר שטערט דעם נדר אין דעם טאג וואש ער איז גוואר גווארין אבר די אשה האט ניט גיוואוסט אז איר מאן האט איר פר שטערט דעם נדר און האט אליין עובר גוועזן אויף דעם נדר האטשע דר מאן האט דאך דעם נדר פאר שטערט פון דעסט וועגן בדארף

זיא

זִיא פָּארְט תְּשׁוּבָה טָאן אוּנ אֵיין תַּאר גֶעבּוּנְג דְרוֹיף הָאבִּין אוּנ וָוען רַבִּי עֲקִיבָא אִיז גְקוּמֶן צוּ דָעם פָּסוּק הָאט עֶר גְוֵויינְט אוּנ הָאט גְזָאגְט מַה דָאךְ וָוען אֵיינֶער הָאט מִתְכַּוֵין גִיוֶועזְן צוּא עֶסִין חֲזִיר אוּנ הָאט גְגֶעסִין כָּשֵׁר פְלֵייש נַייעֶרְט עֶר הָאט גְמֵיינְט דָאשׁ אִיז חֲזִיר מוּז דָער זֶעלְבִּיגֶער אֵיין כַּפָּרָה הָאבִּין מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוער עֶשׁ הָאט מִתְכַּוֵין גִיוֶועזְן צוּ עֶסִין חֲזִיר אוּנ הָאט גִינֶעסִין חֲזִיר מוּז עֶר בְּוַודַאי אֵיין כַּפָּרָה הָאבִּין אוּנ מוּז תְּשׁוּבָה טָאן אוּנ אַזוֹא הָאט אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹיךְ גִיזָאגְט עֶשׁ שְׁטֵייט אִין פָּסוּק ולא ידע ואשם ונשא עונו אִיז טַייטְשׁ עֶר הָאט נִיט גִיוואוּסְט אוּנ הָאט אוּם גֶערִין אֵיין עֲבֵירָה גְטָאן אַזוּ מוּז עֶר גְרוֹישֶׁע ווידוּיִם מִתְוַודֶּה זַיין דֶען דִי נְשָׁמָה אִיז גַאנְץ קְלָאר דְרוּם מוּז עֶר אַכְטוּנְג גֶעבִּין אַז דִי נְשָׁמָה זָאל נִיט פַר אוּם רֵיינִיגְט וֶוערִין דוּרְךְ דִי עֲבֵירוֹת דָאשׁ אִיז גְלַייךְ אַז אֵיין פְלֶעק קוּמְט אִין אֵיין נוּט זַידִין קְלֵייד אוּנ וָוען אֲפִילוּ דֶר מֶענְטְשׁ מַאכְט דָאךְ דֶעם פְלֶעק אוּם גֶערְן פוּן דָעסְט וֶועגְן בְּלַייבְּט פָּארְט דֶר פְלֶעק אִין קְלֵייד אַזוּ אִיז דִי נְשָׁמָה אוֹיךְ דָאשׁ הָאט שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָ״הַ גְזָאגְט אַלֶע צַייט זָאלִין דַיינֶע קְלֵיידֶער וַויִיס זַיין דֶען דֶער מֶענְטְשׁ הָאט קֵיין שׁוּם אוֹישׁ רֵייד אוּנ קֵיין פַאר עֶנְטְפֶערוּנְג נִיט אוֹיף זַיינֶע עֲבֵירוֹת׳ אֲפִילוּ אֵיין גְמֵיינֶר מַאן אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוער עֶשׁ אִיז אֵיין תַּלְמִיד חָכָם אוּנ אֵיין לַמְדָן מוּז זִיךְ נָאךְ מֶער הִיטְן אַז עֶר זָאל צוּא קֵיין מִכְשׁוֹל נִיט קוּמֶען מִיט אֵיין גְרִינְגֶע עֲבֵירָה אוּנ בִּפְרַט מִכָּל שֶׁכֵּן צוּא הִיטְן זִיךְ ח״ו נִיט עוֹבֵר צוּא זַיין אוֹיף הַארְבֶּע עֲבֵירוֹת דֶען עֶשׁ הֶעלְפְט גָאר קֵיין תֵּירוּץ נִיט אוֹיף דִיא עֲבֵירוֹת׃ אוּנ אִיצוּנְד וֶועלִין מִיר אַייךְ גֶעבִּן פַאר שְׁטֵיין דֶעם פָּסוּק וסביביו נשערה מאד דָאשׁ אִיז טַייטְשׁ דִיא וָואשׁ אַרוּם הַשֵּׁי״ זַיינֶען דִיא טוּעֶן שְׁטַארְק צִיטֶערִין כְּלוֹמַר מֶען אִיז מְדַקְדֵּק מִיט דִיא צַדִּיקִים אוֹיף אֵיין הָאר׃ שְׁרַייבְּט דֶער רֵאשִׁית חָכְמָה דָאשׁ עִנְיָן אִיז אַזוּ וָואשׁ מֶער דֶער מֶענְטְשׁ קוּמְט צוּא דֶער קְדוּשָׁה אִיז מֶען מִיט אִים נָאךְ מֶער מְדַקְדֵּק׳ עֶשׁ אִיז אֵיין מָשָׁל בַּייא אֵיין מֶלֶךְ אִיז פַאר הַאנְדִין אַלֶערְלֵייא קְנֶעכְט אַטֵייל שְׁטֵייעֶן בַּייא דֶעם מֶלֶךְ אִין זַיינֶעם חֶדֶר וואוּ דֶער מֶלֶךְ זֶעלְבְּסְט אִיז אוּנ עֶשׁ זַיינֶען ווִידֶר פַאר הַאנְדִין אַזֶעלְכֶע קְנֶעכְט וָואשׁ מוּזִין אַלֶע צַייט פַאר דֶעם מֶלֶךְ שְׁטֵיין אִין פִיר הוֹיז׳ אוּנ עֶשׁ אִיז ווִידֶר פַאר הַאנְדִין אֵיין טֵייל וָואשׁ שְׁטֵייעֶן נָאר אִין פֶעלְד אוּנ דִיא אַלֶע קְנֶעכְט אִיז בְּוַודַאי דִיא מוֹרָא פוּן דֶעם מֶלֶךְ אוֹיף זֵייא׳ נַייעֶרְט דִיא דָאזִיגֶע וָואשׁ זַיינֶען אַלְץ נֶעהֶענְטֶער צוּם מֶלֶךְ אוֹיף זֵייא אִיז נָאךְ גְרֶעסֶער דִיא פָארְכְט אוּנ אוֹיף דִיא וָואשׁ זַיינֶען נָאהֶענְט לֶעבִּין מֶלֶךְ נֶעמֶען זִיךְ אִין דֶער מַחֲשָׁבָה קֵיין אוּם תַּרְבּוּת אוּנ קֵיין עַזּוּת וַוייל זֵייא זֶעהֶען דֶעם מֶלֶךְ תָּמִיד פַאר זֵייעֶרֶע אוֹיגִין אוּנ אַזוֹא זָאגִין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים אוֹיךְ דִיא וָואשׁ נָאהֶנְט זַיינֶען בַּייא הַשֵּׁי״ אִיז מֶען מִיט זֵייא מְדַקְדֵּק אוֹיף אֵיין הָאר מֶען שְׁטְרָאפְט זֵייא אֲפִילוּ אוֹיף אֵיין קְלֵיינֶע זַאךְ׃

דֶער זוהר פַּרְשַׁת וָאֵרָא שְׁרַייבְּט אַזוּ ווּאוֹל דֶער צַדִּיק בַּדֵיינְקְט זִיךְ אֵייבִּיג אַז עֶר שְׁטֵייט פַאר הַשֵּׁי״ אוּנ הַשֵּׁי״ הָאט זַיין הַשְׁגָּחָה אוֹיף אִים אַזוּ אִיז אוֹיךְ הַשֵּׁי״ נָאךְ מֶער מַשְׁגִּיחַ אוֹיף אִים מֶער אַז פוּן אַלֶע בַּשֶׁעפִּינִישׁ אִין דֶער וֶועלְט׳ נִמְצָא אִיז דֶער צַדִּיק אַרוּם גִירִינְגִלְט בַּייא הַשֵּׁי״ וַוייל הַשֵּׁי״ אִיז אִים מְקָרֵב עֶר זָאל אִים פַאר זִיךְ הָאבִּין אוּנ אִיז מְגַלֶּה סִתְרֵי תּוֹרָה דְרוּם וַוייל זַיין נְשָׁמָה אִיז גַאנְץ הוֹיךְ אִין דֶר קְדוּשָׁה מֶער אַז אֵיין אַנְדֶער וָואשׁ אֵיין גְמֵיינֶר מַאן אִיז דְרוּם מוּז זִיךְ דֶער צַדִּיק אִין דֶר מַחֲשָׁבָה נֶעמֶן אַז דֶער מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּבָּ״ה גִיפִינְט זִיךְ נִיט אִין אִים קֵיין שׁוּם אוּם רֶעכְט דְרוּם נֶעמְט הַשֵּׁי״ בַּייא אִים צוּ דִי טֶבַע פוּן דֶער הֵיילִיגֶער נְשָׁמָה וָוען עֶר טוּט אַזֶעלְכֶשׁ וָואשׁ אוּם רֶעכְט אִיז אַזוּ ווִי מִיר גִיפִינֶן אִין זוהר אַמָאל זַיינֶען דִי חֲבֵרִים פוּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי בַּייא אַנְדֶער גִישְׁטַאנֶען הָאט עֶר גִיזֶעהֶן אוּנ פַאר שְׁטַאנֶן אִין דֶר צוּרָה פוּן רַבִּי יוֹסֵי אַז עֶר טְרַאכְט אִין זַיין מַחֲשָׁבָה וֶועלְטְלִיכֵי זַאכִן הֵייבְּט אָן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוּנ זָאגְט צוּא רַבִּי יוֹסֵי שְׁטֵייא

אויף

אויף אונ מאַך דיין צורה גאַנץ איז רבי יוסי אויף גישטאַנען אונ האט זיך אין זיין מחשבה משמח גוועזן אין דער תורה איז רבי שמעון גישטאַנען אונ האט זיך אויך משמח גוועזן אונ האט גזאגט צו רבי יוסי היינט בישטו גאַנץ פאר השי״ אונ דיין צורה איז אויך גאַנץ דען דיא צורה פון דעם מענטשין איז אויף דעם הימל אויף גיצייכנט אונ ווען דער מענטש טוט חיו ביז אדר ער האט אין זיין מחשבה ביז צוא טאן אזו ברעכט ער אפ פון זיין נשמה אונ דער ווייטערט זיך פון דעם גרויסין ליכטיקייט פון השי״ נעמט אייך איין משל וואש פאר איין מורא וואלט אויף אייך גיפאלין אויב איר וואלט קומען פאר דעם רבי שמעון בן יוחאי אז ער האט דאך פאר שטאַנען ווען ער האט גזעהען דיא צורה פון דעם מענטשין האט ער גזעהן וואש פאר איין מעשים דער מענטש האט אין זיך וויא מיר האבן אויבן גשריבן בייא דער מעשה פון רבי יוסי מכל שכן ווען דער מענטש קומט פאר מלך מלכי המלכים הקב״ה ער איז יודע מחשבות וויא וואלט איר אייערע הערצער ניט דער שרעקן ווען איר וועט קומן חשבון אפ צוא געבין אונ דו האסט דאך פאר אים קיין שום אויש רייד ניט : אונ אזו וואול אז דער מענטש בהעפט זיך אין דער קדושה פון השי״ת אונ האט פארכט פאר אים אזו לאזט זיך השי״ גיפינען צוא אים וויא דער פסוק זאגט אם תדרשנו ימצא לך דאש איז טייטש ווען דוא וועסט גאַט פארשטין מיטן גאַנצן האַרצין אזו וועט זיך גאַט לאזין גיפינען אונ וועט דיר ענטפרין :

דער מדרש פרעגט אויף דעם פסוק ונפש כי תחטא דאש איז טייטש ווען איין נפש וועט זינדיגן איז דאך קשה ווארום שטייט אין פסוק נפש ווארום שטייט ניט אין פסוק אדם כי יחטא מוז מען ענטפערין אז דאש ווארט נפש גייט אויף דר נשמה עש איז איין משל צוויא מענטשין האבין גיזינדיגט חס וחלילה קעגין זייער שררה איינער איז איין שטאט מאן אונ דער אנדרר איז איין גאַהינטר קנעכט בייא דעם שררה אין זיינעם שלאס אונ ער איז טאג אונ נאכט ביי דעם שררה אונ דיא ביידע האבין גלייך גיזינדיגט איז גיגאנגן דר שררה אונ האט זיין קנעכט מיט שארפע שטראף גישטראפט אונ דעם שטאט מאן האט דער שררה גאר ניט גיטאן · נוא דיא לייט וואש האבין דאש דער הערט האבין זייא גיפרעגט דעם שררה ווארום שטראפסטו דיין קנעכט אונ דעם שטאט מאן לאסטו גיין אונ טוסט אים גאר ניט · זיי האבין דאך ביידע גלייך קעגין דיר גיזינדיגט : האט דער שררה גיענטפערט איך וועל אייך געבין צו פר שטיין דער שטאט מאן דער קומט דאך קיין מאל ניט פאר מיר נוא ווייש ער דאך פון מיין כבוד ניט דען ער זעהט קיין מאל ניט פאר זיך דעם סדר · דרום בין איך מיט אים ניט מדקדק אונ שטראף אים ניט · אבר דער קנעכט וואש שטייט תמיד בייא מיר אונ זעהט מיין כבוד דער גיהער שכל צו האבין אונ קעגן מיר ניט זינדיגן דרום טוא איך אים שטראפין :

אזוא אויך דער גוף מיט דר נשמה דען דר קומט פון דער ערד דאש איז ווייט פון די קדושה אונ דער נפש דאש איז דיא נשמה זיא קומט פון דער אייבערשטער קדושה אונ ווען דר גוף מיט דער נשמה באנאנד זינדיגן פאר וואונדרט זיך השי״ מער אויף דער נשמה וויא אויף דעם גוף דען די נשמה האט גיזעהן איי זיא אויף דער וועלט גקומען דיא קדושה פון השי״ דרום איז דיא תורה מדקדק אונ שרייבט אן נפש דאש איז די נשמה זינדיגט מיט ווערטער אדר מיט בייזע מחשבות מוז מען בוודאי מער עונש ליידין וויא אויף אנדרע עבירות וואש רירין נאר אן אין גוף · דרום מוז מען זעהן אז מען זאל ניט עובר זיין אויף דר קלענסטער עבירה ווארום אפילו בשוגג העלפט אויך קיין פאר ענטפרין אונ קיין אויש ריידונג ניט · אונ דער טעם דער פון גיפינן מיר אין זוהר פרשת נשא ווען איינער איז מקיים אפילו נאר איין מצות עשה איז גלייך וויא ער האט מקיים גיוועזן אלע רמ״ח מצות עשה דאש איז צווייא הונדערט אכט אונ פערציג מצות עשה

דען

דען איין מצוה הייננט אן דיא אנדערע מצוה דרום זאל דער מענטש גישיקט זיין נאך צו יאגין אלע מצות אונ זאל זייא מקיים זיין בטוב אונ זאל זייא בשיינען :

והנה אונ נון די רעכט פארטיגע דינסט איז אז דר מענטש טוט ניט דינן זיך אליין נייערט ער דינט השם יתברך מיט פארכט אונ מיט ליבשאפט אונ אויב יסורים קומט אויף אים נעמט ער זייא אן פון הש"י מיט ליבשאפט אונ קערט זיך ניט אפ פון גאטש דינסט מיט קיין שום אופן אזוא אויך שרייבן אונזערע חכמים אז דער מענטש זאל ניט לעסטרן אונ ניט ריידין קעגין גאט וואש האט אים צו גישיקט יסורים נייערט ער זאל זייא פון הש"י פאר ליב אן נעמען אונ זאל גייגין זיין אקסיל צו ליידן דאש יאך פון יסורים אונ זאל זיי אן נעמן מיט פרייד אונ זאל גידיינקן אין זיין הארצין אז הש"י איז איין דיין אמת אין אלע זיינע ווערק אונ אין אלע זיינע משפטים הש"י איז וואר האפטיג אונ ווען ער האט ליב דעם שטראפט ער אונ אזוא וויא איין פאטער שטראפט זיין קינד בכדי ער זאל גוט אונ פרום זיין אזוא אויך הש"י : אויך זאל דער מענטש וויסין אז הש"י שיקט ניט קיין בייז אונ קיין שלעכטס דעם מענטשין נייערט ווען הש"י שיקט יוא צוא איין אום גליק דעם מענטשין איז דאש אליץ צו גוטין בכדי ער זאל אפ קומן אויף זיינע עבירות אונ צוא מינערין זיין שטראף אויף עולם הבא אונ ער זאל איין גוטין סוף האבין אונ עש זאל אים אויף דער עלטער גוט זיין דען הש"י שיקט ניט דעם מענטשין יסורים ווען ער האט ניט גיזינדיגט וויא מיר האבין גילערינט אין ספרי רבי אליעזר דער זון פון יוסי האט גזאגט אז דער מענטש איז תמיד אלע צייט אין פרייד אונ איז אייביג גיזונד אונ האט ניט קיין צער איז בוודאי גיווים אז מען איז אים זיינע עבירות ניט מוחל דרום וויל הש"י דער מענטש זאל קיין עולם הבא ניט האבן אבר דורך יסורים ווערט דר מענטש בווילינט צוא גאט אונ הש"י ווייזט דר מיט אז ער האט דעם מענטשין ליב אונ וויל אים געבין פיל עולם הבא אונ נאך זיינען די יסורים גישטעלט צו דער וועקין דעם מענטשין תשובה צוא טאן וויא מיר גיפינען ביי מנשה אז ער האט עובר גיוועזן אויף כל התורה כולה אונ אז יסורים זיינן אויף אים גיקומן האט ער באלד תשובה גטאן :

אויך שרייבט דער ר"ן צו צייטן ברייננט הש"י יסורים אויף דעם צדיק חאטשע ער האט קיין עבירה ניט גיטאן נייערט ער זאל זיך דער ווייטערין פון עולם הזה אונ זאל ניט פאר פידט ווערין אין הבלי עולם אז ער זאל קלאר בלייבין אויף עולם הבא פון דאנען איז גידרונגען אז דיא יסורים זיינען דעם מענטשין איין טובה דרום זאגין אונזערע חכמים אזוא וויא דער מענטש איז מחויב צוא לויבין הש"י מיט פרייד אויב ער שיקט אים צוא גוטעס אזו גיהער ער אויך אים צוא לויבין אויב ער שיקט אים צו שלעכטש דען הש"י טוט זייניגע צו שיקן יסורים פון זייער טובה וועגין דער מענטש אליין פאר שטייט עש ניט עש איז פאר הוילין פון דעם מענטשין דען דאש איז אליץ פון זיין טובה וועגין :

אין דער גמרא ברכות שטייט משה רבינו האט גפרעגט צו הש"ת ווארום איז פאר האנדין איין צדיק וואש עש גייט אים גוט אויף דער וועלט אונ עש איז ווידר פאר האנדין איין צדיק וואש עש גייט אים שלעכט אויף דער וועלט עש איז פאר האנדין איין רשע וואש עש גייט אים וואול אונ עש איז ווידר פאר האנדין איין רשע וואש גייט אים שלעכט האט הש"י גיענטפערט צוא משה רבינו איין צדיק וואש זיין פאטר איז אויך גיוועזין איין צדיק דעם זעלביגן צדיק איז וואול אבער איין צדיק וואש זיין פאטר איז איין רשע דעם זעלביגן צדיק איז שלעכט דעסט גלייכין איין רשע וואש זיין פאטר איז גיוועזין איין צדיק דעם זעלביגן רשע איז גוט אבר אזוא איין רשע וואש זיין פאטר איז אויך גוועזן איין רשע דעם זעלביגין איז שלעכט נוא איז גדרונגען פון דר גמרא אז דאש גוטש וואש איין מענטש האט אויף דער וועלט איז דאש פון וועגין זכות

אבות

אָבוֹת: שְׁרַייבְּט דֶער הֵיילִיגֶער רַבִּי יִצְחָק לוּרְיָא דֶער פֵּירוּשׁ אִיז אִין דֶער גְמָרָא נִיט אַזוֹא וִויא מִיר פַאר שְׁטֵייעֶן נֵייעֶרְט אַזוֹא שְׁרַייבְּט עֶר דֶער פָאטֶער דָאשׁ מֵיינְט מֶען דִיא נְשָׁמָה דֶען אַזוֹא וְויא אַיין פָאטֶער דֶער הַאלְט דֶעם מֶענְטְשִׁין אַזוֹ אוֹיךְ דִיא נְשָׁמָה דֶער הַאלְט אִים נָאךְ מֶער:

אוּנ צוּא דֶער מַדְרֵיגָה הָאט הִלֵּל זוֹכֶה גִיוֶועזִין אַז עֶר הָאט נִיהֶערְט אַיין גִישְׁרֵייא אִין שְׁטָאט אַז מֶען הָאט גִישְׁרִיעֶן אוֹיף אַיין צָרָה וָואשׁ עֶס הָאט זֵייא גִיטְרָאפִין הָאט הִלֵּל גִיזָאגְט אִיךְ בִּין מוּבְטָח אַז דָאשׁ גִישְׁרֵייא אִיז נִיט אִין מַיין הוֹיז כְּלוֹמַר וֶוען עֶשׂ טְרֶעפְט זִיךְ אֲפִילוּ אִין מַיין הוֹיז עֶפֶּעס אַיין צָרָה ח״ו שְׁרַייעֶן זֵייא אוֹיךְ נִיט דֶען אִיךְ הָאבּ זֵייא גִילֶערִינְט וֶוען עֶשׂ וֶועט זִיךְ עֶפֶּעס טְרֶעפִין אַיין צָרָה זָאלִין זֵייא אָן נֶעמִין בְּאַהֲבָה אוּנ זָאלִין זִיךְ דֶער מִיט מְשַׂמֵחַ זַיין אוּנ זָאלִין נִיט שְׁרַייעֶן אוּנ וֵויינֶען אוּנ אוֹיבּ זֵיי וֶועלִין יוֹא וֵויינֶען זָאלִין זֵיי זֵייעֶר קוֹל נִיט לָאזִין הֶערִין׳ אוּנ דָשׁ וַוייזְט אוּנְז אוֹיךְ דֶער פָּסוּק משמועה רעה לא יירא דָאשׁ אִיז טַייטְשׁ פַאר אַיין בֵּייזֶע שְׁמוּעָה וֶוען דוּ הֶערְסְט זָאלְשְׁטוּ דִיךְ נִיט פָארְכְטִין כְּלוֹמַר וֶוען עֶשׂ טְרֶעפְט דִיר ח״ו עֶפֶּעס שְׁלֶעכְטֶס זָאלְסְטוּ זִיךְ נִיט פָארְכְטִין אוּנ זָאלְסְט עֶשׂ אָן נֶעמֶען בְּאַהֲבָה וָוארוּם פַאר דֶעם צַעַר וֶועסְטוּ אָפּ קוּמֶען אוֹיף דַיינֶע עֲבֵירוֹת דְרוּם זָאל קֵיין מֶענְטְשׁ נִיט מִתְרַעֵם זַיין אוֹיף יְסוּרִים וָואשׁ עֶשׂ קוּמְט אוֹיף אִים ח״ו נֵייעֶרְט עֶר זָאל מְקַבֵּל בְּאַהֲבָה זַיין:

אוּנ וֶוען גְלַייךְ אַז עֶשׂ וֶועט אוֹיף אִים קוּמֶען אַזֶעלְכֶע יְסוּרִים וָואשׁ זַיינֶען אִים מְבַטֵל עֶר קֶען נִיט לֶערְנֶען אוּנ דַאבְנֶען פוּן דֶעסְט וֶועגִין אִיז דָאשׁ דָאךְ פָארְט יְסוּרִים שֶׁל אַהֲבָה הַשֵּׁי״ת שְׁטְרָאפְט אִים פַאר לִיבְּשַׁאפְט אַז זַיין עוֹלָם הַבָּא זָאל זַיין בִּשְׁלֵימוּת אוּנ אַזוֹ וֶוערְט גִלֶערִינְט אַיין קַל וָחוֹמֶר אִין אוּנְזֶר גְמָרָא פוּן דֶר תּוֹרָה אַרוֹישׂ מַה דָאךְ אַז אַיינֶער הָאט גִישְׁלָאגִין זַיין קְנֶעכְט אוּנ הָאט אִים גִימַאכְט אַיין מוּם אִין אַיין אֵבֶר׳ דְהַיינוּ עֶר הָאט אִים אוֹישׁ גִישְׁלָאגִין אַיין צָאן אָדֶער אַיין אוֹיג שְׁרַייבְּט אוּנְזֶער תּוֹרָה אַז עֶר מוּז דֶעם קְנֶעכְט פְרַיי לָאזִין מִכָּל שֶׁכֵּן יְסוּרִים דִי צוּ בְּרֶעכִין דָאךְ אַלִי גְלִידֶער פוּן דֶעם מֶענְטְשִׁין אִיז דָאךְ מִכָּל שֶׁכֵּן דָאשׁ אִיז יְסוּרִים שֶׁל אַהֲבָה אוּנ אוֹיבּ דוּ וֶועסְט וֶועלְן פְרֶעגִין וָוארוּם בֶּעטְן מִיר אִין אוּנְזֶרֵי תְּפִלוֹת אַז הַשֵּׁי״ זָאל אוֹיף אוּנְז קֵיין יְסוּרִים נִיט שִׁיקְן: אִיז דֶער תֵּירוּץ דְרוֹיף דָאשׁ מֵיינְט מֶען אַזֶעלְכֶע יְסוּרִים וָואשׁ מַאכִין פַר מִיעֶסְט דֶעם מֶענְטְשִׁין אוּנ מַאכִין אִים מְבוּלָה אוֹיף זֶעלְכֶע יְסוּרִים בֶּעטְן מִיר אַז הַשֵּׁי״ זָאל אוּנְז מַצִיל זַיין אָבֶּער אַזֶעלְכֶע יְסוּרִים וָואשׁ הַשֵּׁי״ שִׁיקְט אוֹיף דֶעם מֶענְטְשִׁין בִּכְדֵי עֶר זָאל אוֹיף זַיינֶע עֲבֵירוֹת אָפּ קוּמֶען אִיז דָאשׁ בְּוַודַאי פוּן זַיין טוֹבָה וֶועגִין בִּכְדֵי זַיין עוה״ב זָאל זַיין בִּשְׁלֵימוּת וִויא דֶער פָּסוּק זָאגְט אשרי הגבר אשר תיסרנו יה דָאשׁ אִיז טַייטְשׁ ווֹאול דֶעם מֶענְטְשִׁין וָואשׁ גָאט בָּרוּךְ הוּא טוּט אִים שְׁטְרָאפִן דְרוּם זָאל עֶר מְקַבֵּל זַיין דִי שְׁטְרָאף בְּאַהֲבָה:

אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין אִיטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ אִיז מְחוּיָב מְקַיֵים צוּא זַיין אַלֶע תרי״ג מִצְוֹת דָאשׁ אִיז זֶעקְס הוּנְדֶערְט אוּנ דְרַייצֶעהֶן מִצְוֹת נוּא וִויא קָאן דָאשׁ זַיין אַז אִיטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ זָאל קָאנֶען מְקַיֵים זַיין אַלֶע תרי״ג מִצְוֹת עֶשׂ זַיינֶען דָאךְ פַאר הַאנְדִין אַזֶעלְכֶע מִצְוֹת וָואשׁ נִיהֶער נָאר צוּא דִיא כֹּהֲנִים אַלֵיין אוּנ קֵיין יִשְׂרָאֵל קָאן דָאשׁ נִיט מְקַיֵים זַיין אוֹיךְ זַיינֶען פַאר הַאנְדִין אַזֶעלְכֶע מִצְוֹת וָואשׁ מֶען אִיז נָאר גִיבָּאטִין גִיוָוארִין אִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אָבֶּר נִיט אִין חוּץ לָאָרֶץ מוּזִין מִיר אַייךְ אַזוֹ פַאר שְׁטֵיין נֶעבִּין צוּם עֶרְשְׁטִין זָאל דֶער מֶענְטְשׁ אוֹיף זִיךְ נֶעמֶען מְקַיֵים צוּא זַיין אַלֶע מִצְוֹת וָואשׁ וֶועט אִים צוּא הַאנְדִין קוּמֶען אוּנ אַז עֶשׂ טְרֶעפְט זִיךְ אִים אַיין מִצְוָה זָאל עֶר דִיא מִצְוָה טָאן מִיט גְרוֹישׂ שִׂמְחָה אוּנ זָאל זִיךְ נֶעמֶען אִין מַחֲשָׁבָה אִיךְ בִּין אָן גִבְּרֵייט אַנְדֶרֶע מִצְוֹת אוֹיךְ צוּא טָאן נָאר וָואשׁ זָאל אִיךְ טָאן אַז עֶשׂ טְרֶעפְט זִיךְ מִיר נִיט דִיא אַנְדֶערֶע מִצְוֹת: אוּנ דֶער מֶענְטְשׁ זָאל לֶערְנֶען דִיא תּוֹרָה פוּן דֶער מִצְוָה אִיז גְלַייךְ וִויא עֶר וָואלְט זִי מְקַיֵים גִוֶועזְן

אונ

אונ דיא תורה וואש ער קען זאל ער לערנען מיט אנדרע לייט · אונ וואש ער לערנט זאל ער האלטן אונ ווען אפילו ער קען ניט מקיים זיין אלע מצות איז גלייך וויא ער וואלט זייא מקיים גיוועזן · דאש איז איין משל ווען איין מלך האט גיבאטין אויף זיין פאלק זיין שונא אנטקעגין צו זיין מלחמה צו האלטן מיט אים מיט וואש ער טויג מיט כלי זיין אדער אנדרע זאכין נוא ווער עש איז קלוג דר צייגט דעם מלך צוא וואש ער טויג אונ אויב ער איז נאך ממציא אנדרע זאכין אויך איז ער דאך כחויב ביידע צו טאן אזו אונז ישראל וואש הש״י האט אונז גיהייליגט מיט זיינע מצות אזו איז איטליכער כחויב צוא טאן דיא מצות וואש עס זיינען אויף אים מוטל אונ דיא מצות וואש ער קאן ניט טאן זייא זאל ער טאן אזוא וויא מיר האבן גישריבן דהיינו ער זאל לערנען דיא תורה פון דיא מצות איז אים גירעכינט גלייך וויא ער וואלט זייא מקיים גיוועזין · אונ זאל זיך נעמען אין זיין מחשבה איך וואלט בערין דיא אנדרע מצוה אויך טאן נייערט איך קען זיא ניט מקיים זיין אונ אויב דער מענטש האלט אזו אין זיין מחשבה רעכינט אים הש״י מחשבה טובה למעשה גלייך וויא ער וואלט דיא מצוה יוא גיטאן:

דער קנה חכמה שרייבט ווייל איטליכער מענטש וואלט גערין מקיים צו זיין אלע תרי״ג מצות אונ ער קאן דאך זייא ניט מקיים זיין דרום האט אונז הש״י גיגעבן מצות ציצית עש זאל זיין איין זכרון צוא תרי״ג מצות דען ציצית איז אין דער צאל זעקס הונדערט אונ אכט פעדים אונ פינף קניפן איז דרייצעהן נוא טרעפט עש אן ס״ה תרי״ג אונ אז דער מענטש זעהט איבר די ציצית זאל ער זיך דער מאנען אן תרי״ג מצות וואש זיינען קעגן דיא שס״ה אדערין אונ רמ״ח גלידער שס״ה אונ רמ״ח טרעפין אן תרי״ג · אונ איטליכע מצוה האט איין אן האלט אין איין גליד פון דעם מענטשן אונ ווען איין מענטש איז עובר אויף איין מצוה אזו באלד ווערט גימינערט דעם מענטשין איין גליד פון דר נשמה ווארום פון דעם גוף קען ניט זיין אז עש ווערט גימינערט ווארום מיר זעהען דאך פיל לייט זיינען ניט עובר אפילו אויף קיין שום עבירה אונ זיינן ניט גיזונט אויף די גלידער אונ ווידער זעהען מיר דאך אזעלכע לייט וואש זיינען פושעים וואש זיינען עובר ממש אלע טאג אויף אלע מצות אונ זיינן פריש אונ גיזונט נוא מוז דש זיין אז דאש וואש עש שטייט גשריבן אז עש ווערט גימינערט איין גליד פון דעם מענטשין גייט דאש אויף דער נשמה אונ אזו באלד אז דער מענטש איז עובר אויף איין מצוה מאכט ער כביכול אין דער נשמה איין מום אונ דיא נשמה קען פאר הש״י ניט קומען דען עש שטייט כל מום לא יקרב דאש איז טייטש ווער עש האט איין מום טאר פאר הש״י ניט קומן · דער כלל איז אז דער מענטש זאל זיין מחשבה ריין האלטין דען דיא נשמה איז הייליג אונ אלע אונזרע מצות וואש מען האט אונז גיבאטין האט אונז הש״י גבאטין בבגדי מיר זאלן דיא נשמה בקליידן דען אויש איטליכר מצוה ווערט גימאכט איין מלבוש צו דער נשמה · אונ דאש איז אלץ גירעט גיווארין אויב ער איז שקיים אזוא וויא מיר האבין פריער גשריבן דהיינו אז דער מענטש איז מקיים אלע מצוה וואש קומען אים צוא האנדין אונ דער נאך טרעפט זיך אים אזו איין מצוה וואש ער קען ניט מקיים זיין דיא מצוה אזו רעכינט אים הש״י גלייך ווי ער וואלט מקיים גוועזן די מצוה אויך · אונ ער מאכט מיט דער מחשבה אויך איין מלבוש צו דר נשמה אבער אז ווען עש טרעפט זיך אים אלע מצות אונ ער איז זיי ניט מקיים אונ דער נאך טרעפט זיך אזו איין מצוה וואש ער קאן זיא ניט מקיים זיין נוא חאטשע ער האט אין דער מחשבה ער וואלט גערין מקיים זיין די מצוה זוא העלפט זיין מחשבה אויך ניט ווייל ער האט יענע מצות ניט מקיים גוועזן וואש ער האט זיי גיקאנט מקיים זיין: אויך מוז דער מענטש זיין כוונה ארויש ריידין מיט דעם מויל · אונ ווען מען טוט אן דעם טלית גדול אדער דעם טלית קטן זאל מען אזוא זאגין · דא בין איך אויף מיר

מקבל

מקבל מקיים צו זיין היינט אונ אלע טאג אלע מצות וואש וועלין מיר צוא האנדרין קומען סייא פון. דיא צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג מצות עשה אונ סייא פון דיא דרייא הונדרט אונ פינף אונ זעכציג מצות לא תעשה עש זאל זיין דר ווילין פאר דיר גאט אונזער גאט אונ גאט פון אונזרע עלטערין אז דוא זאלשט מיר העלפין מקיים צוא זיין אלע מצות וואש וועלין מיר צוא האנדרין קומען · אונ ווען עש וועט מיר צו האנדרין קומען אזו איין מצוה וואש איך וועל זיא ניט קענען מקיים זיין זאלסטו ליבער גאט רעכינען מיינע גוטע מחשבות גליך וויא איך וואלט דיא מצוה מקיים גיוועזן עש זאל זיין צוא ווילין פאר דיר גאט מיין גאט מיינע רייר אונ מיינע מחשבות פון דעם הארצין גאט דוא ביסט מיין בשעפר אונ מיין דער לייזר · דעסט גלייכין דיא מצות שבת איז אויך גיוואוגין קעגין תרי״ג מצות אונ דאש זאלט איר וויסין אז פון איטליכר מצוה ווערט איין מלאך מליץ בשאפין אבר פון איין גוטע מחשבה קען קיין מלאך ניט בשאפין ווערין נייערט ער מוז דיא מחשבה ארויש ריידין דרום גיהער איטליכר זיינע גוטע מחשבות ארויש צוא ריידין וויא מיר האבין גישריבן :

איר זאלט וויסין דיא מצות וואש מיר טוען דאש מיינט מען דיא תרי״ג מצות מאכט מען מיט זייא איין קרוין אונ ווען מען לערינט תורה מאכט מען אויך איין קרוין אונ דיא קרוין פון דר תורה איז איבר אלעם אבער עש זיינן פיל מדות פר האנדרין דהיינו דיא טבע פון דעם הארצין פון מענטשין דהיינו איין גוט הארץ אדר איין שלעכט הארץ צארונג אדער ווילונג ליבשאפט אדער פיינט שאפט פריידין אדער טרויעריג גשיקטקייט אדער טרעגהייט נינוג צוא געבין אדער איבריג צו געבין אונ נאך דאש גלייכין פיל עניינים זיינען פאר האנדין אין דעם מענטשין גוטע מדות אדער שלעכטע מדות · אונ דיא מדות זיינן גיטיילט אויף פיל חלקים עש זיינן מדות פאר האנדרן אין הש״י וואש דער מענטש גהער זיי צו טאן אונ קען זיי טאן · איין מדה איז פאר האנדרן וויא דיא גמרא סוטה שרייבט עש שטייט אין פסוק אחרי ה׳ תלכו דאש איז טייטש דוא זאלשט נאך גאט נאך גיין פרעגט די גמרא וויא איז דאש מיגליך גאט נאך צוא גיין ער איז דאך פייער וואש פאר ברענט אנאנדער פייער ענטפערט די גמרא דאש מיינט מען דוא זאלסט גיין אין גאטש וועג וויא הש״י איז איין רחמים ער קלייד דיא נאקיטע אזו זאלשטו אויך טאן וויא הש״י טרייסט דיא טרויעריגע אזוא זאלשטו אויך טאן :

נאך שרייבט אונזער גמרא הש״י האט גזאגט צוא משה רבינו ווען ישראל וועלין זיך אן טאן אין טליתים אונ וועלין זאגין שלש עשרה מדות וועל איך זייא ענטפערין אין אלע זייערע צרות אונ אין איינגשאפט נוא מיר זעהן דאך וויפיל מאל מיר זאגן שלש עשרה מדות אין טלית אונ תפלין אונ הש״י ענטפערט ניט דרום שרייבן אונזרע חכמים דאש מיינט מען ניט דאש גייט אויף דעם טלית אליין נייערט אויף דיא אנדרע מדות אויך · אלע דיא מדות וואש הש״י האט אין זיך זאל דער מענטש אויך טאן וויא מיר האבן גשריבן אונ דער נאך אז דער מענטש האט אין זיך אלע דיא מדות אונ טוט זיך אן אין דעם טלית אונ זאגט שלש עשרה מדות מיט כוונה דא פאר זיכר זיך אז הש״י וועט ענטפערן אין אלע אונזערע צרות אונ דיא זאכין פון דיא מדות זיינען ניט פון דיא תרי״ג מצות :

דער אנדערער חלק אין דיא מדות פון איין מענטשין איז קדש עצמך במותר לך דאש איז טייטש הייליג דיך מיט וואש עש איז מותר צוא דיר אזוא וויא דער תורת כהנים שרייבט אויף דעם פסוק והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני דאש איז טייטש איר זאלט אייך היילינן אונ זאלט זיין הייליג דען איך גאט בין הייליג דאש מיינט מען איר זאלט גיין אין גאטש וועג · אונ דיא תורה מיינט ניט זיך דיין צוא האלטין פון הארבע עבירות אזו וויא זנות אדר אנדרע עבירות נייערט

ראש

דאש גלייכין אזלכע זאכן וואש עש איז מותר צוא דיר דהיינו ווין צוא טרינקן אדר אנדרע זאכן וועסטו וועלין אזוא פיל טרינקען אז דוא זאלשט שיכור ווערין אדער דאש גלייכין די תורה האט דיר מתיר גיוועזין איין ווייב צוא נעמען אזוא וועסטו וועלין אום גיין מיט איר אונ וועסט זיין גוויינטליך ביא איר פאר לייט אדער אלע צייט דרום שרייבט מען אייך האלט דיך הייליג מיט וואש עש איז מותר צוא דיר בדרך ארץ אונ הייליג האלטין אונ וויל מען קען קיין שיעור ניט שטעלין מיט דעם עסן אונ טרינקן וויפיל דער מענטש זאל עסין אדער טרינקען אדר אנדרע מענטשליכע זאכן דרום האט דאש דער מענטש בכח אונ איז אין זיינער מאכט אז איטליכער זאל אליין טאן נאך זיין נאטור נאך ניט איבעריג סייא אין עסין אדער אין טרינקן אדר אנדרע וועלטליכע זאכן נוא איר לייט ווער עש זעהט די זאכן וואש מיר האבין גשריבן וויא דר מענטש זאל זיך האלטין אונ ווער עש נעמט אויף זיך דאש צוא טאן וועט איר וועלן מיינען דש איז איין חסיר אדר עש איז אפעס איבריגס איר זאלט וויסין אז דאש איז גאר ניט קיין איבריגס נייערט דיא תורה וויל אזוא האבין אונ די שולדיקייט פון דרך ארץ ברייננט מיט אזעלכע זאכין מיט איין מיטל פאל צוא טאן אונ וויל די טבע פון דיא לייט איז ניט גלייך מיט אלע זאכין דרום האט דיא תורה קיין שיעור ניט גשריבן אונ סתם דיא לייט גיווארינט :

שויתי ה׳ לנגדי תמיד · דאש איז טייטש גאט רואט אונ שטייט תמיד קעגין מיר · נוא ווען דער מענטש נעמט זיך דאש אין הארצין אז הש״י שטייט תמיד קעגין דעם מענטשין אונ וייס וואש דער מענטש האט אין זיין מחשבה אזו קאן ער ניט באלד זינדיגן דאש שרייבן אויך אונזערע חכמי מוסר ווען דער יצה״ר קומט צו דעם מענטשן איבער צו הידין אים איין עבירה צו טאן אזו זאל זיך דער מענטש דער מאנן אונ זיך נעמן אין זיין זינען גלייך אז ער וואלט מיט דעם יצה״ר אזו גירעט גלייבשטו דש אז הש״י הערט אונ זעהעט וואש דער מענטש טוט אונ וייס אפילו דיא גידאנקען פון דעם הארצן אדר גלייבסטו עש ניט · דער וואש גלייבט דאש ניט דער איז דאך כופר בעיקר · דען איטליכר פון אונז יהודים איז דאך אן גבריט צוא ליידין אלע אום דער בארמיגע יסורים וואש מען וועט אים טאן כדי ער זאל עובר זיין אויף גאטש ציווי אונ ווידר זיין הייליקייט צוא טאן אונ פשיטא ניט אפ צוא טרעטין אדער לייקנען אין זיין נאמן נייערט איטליכר גלייבט אז הש״י זעהט אונ פאר שטייט דיא גדאנקן אונ דיא מחשבות פון דעם מענטשין אונ ווער קאן אזו פאר שאיט זיין אונ ווידער שפעניגין אין דעם גישטאלט פון הש״י כלומר ווען דער מענטש גלייבט דאש אליין אז הש״י זעהט אליץ אזו וועט ער בוודאי ניט זינדיגין אונ דער וועקט זיך זיין הארץ צוא זיין איין צדיק אונ איין חסיד :

אונ דאש זאגין מיר אויך אין אונזערע תפלות אבינו מלכנו חטאנו לפניך דאש איז טייטש אונזער פאטער אונ אונזער קיניג דער וועלט · מיר זיינען פאר שאיט גוועזן אונ מיר האבין פאר דיר גזינדיגט דען דוא בישט אייביג אונ שטייסט פאר אונז וויא דער פסוק זאגט שויתי יי לנגדי תמיד :

איצונד וועלין מיר אן הייבין יראה אונ מוסר צו שרייבין נאך דעם אל״ף בי״ת נאך :

אות אלף

אמת ואמונה דאש איז טייטש גאט איז ווארהאפטיג אונ זיין נאמען איז ווארהאפטיג דאש איז דער עיקר פון אונזר גלאבט אונ דאש איז גשטעלט גווארין אויף דרייצעהן עיקרים אונ אויף דיא דרייא צעהען עיקרים איז אויך גישטעלט גיווארין דער גרוישער שבח יגדל אונ דער שבח פון אני מאמין :

דער

דער ערשטער עיקר איז נמצא ואין עת אל מציאותו דש איז טייטש השי"ת לאזט זיך געפינן ווען מען רופט אים מיט דעם גאנצן הארצין אונ עש איז ניט דא קיין צייט צו זיין געפינונג אונ דש קאן קיין פילוסוף ניט געבן צוא פאר שטיין וויא טיף די זאכין זיינן אונ השי"ת דארף קיינעמש ניט אונ אלע בשעפענש דארפין צו השי"ת ער מאכט אלע לעבין אונ ווירד מיט זיין בגער מאכט ער אלע שטארבין :

דער אנדערער עיקר איז אחד ואין יחיד כיחודו דאש איז טייטש השי"ת איז איינציג אונ עש איז קיין איינציגר ניט פר האנדין וויא ער איז וגם אין סוף לאחדותו דאש קאן מען אויך ניט געבן צו פאר שטיין פאר גמיינע לייט אז השי"ת איז איין נשמה צו אלע נשמות :

דער דריטער עיקר איז אין לו דמות הגוף ואינו גוף חאטשע מיר שרייבין דאך פאר דיא לייט דיא דמיונות פון השי"ת אבר דאש איז אלץ אגישטאלט נשמה אבר השי"ת האט קיין גוף ניט אונ האט ניט קיין גישטאלט פון איין גוף :

דער פערטער עיקר איז קדמון לכל דבר אשר נברא דאש איז טייטש השי"ת איז איין ערשטער איבר אלע זאכין וואש זיינן ערשטע אויף אלע וועלטן דען עש זיינן פיל ערשטע פאר האנדין דהיינו חודש ניסן איז דער ערשטער אין יאר פון אלע חדשים וואש נאך אים קומן אבו' עש זיינן גיוועזן חדשים פאר אים אין יענם יאר אבר השי"ת איז ערשט פר אלע ערשטע עס איז קיינר פאר אים ניט :

דער פינפטער עיקר איז מען זאל צוא קיינם ניט אן רופן אונ בעטין אונ זיין תפלה צוא טאן נייערט צו השי"ת דען צוא אים אליין גהער דיא דינסט אונ אכפערקייט אונ ער האט דיא איבר מעכט איבר אלע עולמות :

דער זעקסטער עיקר איז שפע נבואתו נתנו אל אנשי סגולתו ותפארתו דש איז טייטש דיא שפע פון די נבואה הט השי"ת גגעבן צו זיינע לייט וואש זיי זיינן ראוי אונ ווערדיג דש צו זעהן אונ צו די וואש גייען הערכט אין גאטש דינסט אונ לערנען אנדרע לייט אויך וויא אזוא גאט צוא דינן :

דער זיבעטער עיקר איז לא קם בישראל כמשה עוד אונ דאש שרייבט דער רמב"ם דיא גרוישע מעלה פון דיא נבואה פון משה רבינו אונ מיט וואש זיא איז גרעסר פון אנדרע נביאים :

דער אכטער עיקר איז תורת אמת נתן לעמו דאש איז טייטש איין ווארהאפטיגע תורה האט גאט גגעבין צוא זיין פאלק ישראל פון בראשית ביז לעיני כל ישראל · אונ אלע מצות אונ אלע הלכות וואש איז פאר האנדן איז דאש אלץ פון דעם בארג סיני גינומן גווארן אונ מרע"ה איז ווארהפטיג אין זיין שליחות גוועזין :

דער ניינטער עיקר איז לא יחליף האל ולא ימיר דתו לעולמים דאש איז טייטש גאט וועט ניט פאר ביטן אונ זיין גרעכטיקייט וועט אויך ניט פאר ביטין ווערן איף אייביג אונ דיא תורה פון משה רבינו וועט אויך ניט פאר ביטין ווערין אונ עש וועט קיין מערונג אונ קיין מינערונג קומן אין דער תורה ביז בן דויד וועט קומן אונ וועט דרשינן דיא תורה אונ וועט אונז מגלה סודות זיין :

דער צעהנטער עיקר איז צופה ויודע סתרינו דאש איז טייטש השי"ת זעהט אונ לוגט אונזר פאר בארגענעש אונ די מחשבות פון מענטשין · אונ פאר הולט ניט זיינע אויגין דר פון :

דער עלפטער עיקר איז גומל לאיש חסד כמפעלו · דאש איז טייטש ער בצאלט דעם גוטעןמאן נאך זיינע גוטע ווערק נאך אונ ער גיט דעם רשע זיין גיצאלט נאך זיין בייזקייט נאך :

דער צוועלפטר עיקר איז ישלח לקץ הימין משיחנו · דאש איז טייטש ער וועט שיקן בן דויד צוא אויש ציהען אונז אונ וועט ווידר קערין דיא מלוכה צוא ישראל אין ארץ ישראל :

דער

דער דרייצנטער עיקר איז מתים יחיה אל ברוב חסדו ׳ דאש איז טייטש גאט וועט לעבעדיג מאכין די מתים מיט זיין גרויס גנאד חאטשי די מתים זיינן דאך שוין פאר פוילט אונ דענסט מאל וועט דער קענט ווערן אז הש״י איז דיין אמת אז ער קען גרויסע צייכין אונ וואונדער בווייזין די טויטע ווידר-לעבעדיג צו מאכין :

ווער עש וויל גאט רעכט דינן אזו באלד גאנץ פריא אז ער שטייט אויף פון זיין בעט זאל ער אויף זיך נעמן דיא אמונה פון הש״י ער זאל קיין שום זאך ניט טאן בשעת ער שטייט אויף נייערט אזוא באלד אז ער שטייט אויף אויש זיין בעט זאל ער זיין אויש גאנג טאן אונ זאל די הענט וואשין אונ זאל זיך אין זיין זין נעמן די הויך ווערדיגע אייניקייט פון גאט אז ער איז אגאט איבר אלע געטר אונ אקיניג איבר אלע קיניגין אונ איין גוועלטיגר הער אונ זאל גאנץ פריא זיינע אוגין אויף הייבן קעגן דעם הימל אונ זאל אין זיין זין בטראכטין ווער עש האט אלץ אזו שיין באשאפין הימל אונ ערד גראז אונ קרייטיכר אונ בהמות חיות אונ עופות אונ גרויסע וואשער אונ גרויסע בערג אונ מעכטיגע גרוישעפיש אונ שטורם ווינט אונ פייער אונ אלע די גרויסע בשעפניש זיינן אין זיינע אויגין וויא איין קערינדיל פון אקליינע פרי קעגין דעם עולם הגלגלים אונ איין גלגל קעגן דעם אנדערין איז אלע מאל אויך גרעסער אונ אלץ איז גאר ווייניג גירעכינט קעגן איין מלאך אונ איין מלאך פון דעם אנדערין איז גרעסר זעכציג מאל צעהן טויזינט דאש איז אום מיגליך צוא דער שרייבין דאש גרויסקייט פון דיא מלאכים אונ פון פיל שארין פון דיא מלאכים אונ אלע די מלאכים זיינן ווידר גאר ניט גרעכינט קעגין דעם כסא הכבוד אונ דער כסא הכבוד איז ווידר גאר ניט גירעכינט קעגן דיא גרויסע ווערדיקייט אונ אכפרקייט פון הש״י ווער קען דאש אלץ דער ציילין אונ אויש שרייבין :

בוא איר ליבע לייט ווען מען נעמט זיך דאש אלץ אין זינען דא פאלט אויף דעם מענטשין איין יראה אונ עש קומט אים אויך דיא אהבה פון הש״י אין זיינען זין אונ נאך דעם אלים זאל מען ערשט דיא ברכה על נטילת ידים זאגין ׳ דער כלל איז פון בהעפטין צוא דער אמונה איז מען זאל זיך תמיד גיוויינן צוא זאגין אם ירצה השם דאש איז טייטש מיט גאטש ווילין דאש גיהער מען צוא זאגין פאר אלע זאכין וואש מען וויל טאן ׳ דאש גלייכין אז מען גייט אמשא ומתן צוא טאן ׳ קויפין אונ פאר קויפין זאל מען זאגין איך האב מיין האפונג אויף הש״י אז דורך דעם משא ומתן וועט מיר הש״י מיין פרנסה געבין דען וועט גאט פענצטר עפנען פון הימל אונ וועט איינעם געלט אראפ ווארפין נייערט הש״י גיט אלץ בדרך הטבע וויא אזו דער עולם פירט זיך דורך האנדיל שאפט אדר דורך איין מלאכה וויא דער פסוק שרייבט הש״י וועט דיר ברכה געבין דורך דעם ווערק פון דיינע הענט כלומר דער מענטש מוז דאש זיינע צום ערשטען טאן :

דער ספר חובות הלבבות שרייבט אויך ווען דער מענטש פאר דינט עפעס זאל ער תמיד זאגין מיט גאטש הילף האב איך דאש גוואונן וויא דער פסוק שרייבט דוא זאלסט וויסן אז הש״י גיט דיר כח אונ קראפט איין צו זאמלען דיין האב אונ דיין גוטש ׳ אונ פאר קערט אויך ווען ח״ו דעם מענטשין טרעפט עפעס איין שאדין זאל ער זאגין עש איז אלץ פון גאט בכדי איך זאל תשובה טאן אויף דיא זאכן וואש איך האב פאר זינדיגט אונ זאל צדקה געבין ׳ אונ ניט וויא זעלכע לייט ווען עש טרעפט זייא איין שאדין אין זייער געלט אזו ווילין זייא שוין קיין צדקה ניט געבין דאש איז איין נארישקייט פון זייא עש איז איין משל ווען פייער קומט אויף שטרויא אויף איין זייט לעשט מען אונ אויף דער אנדערער זייט

ניט

ניט אזו בלייבט דאש פייער איין קליינע וויילע שטיל דער נאך שלאגט דער פלאם אין דער
הייך · אונ נאך איין משל איז דער צוא ווען איינם שטארקט דארשט אונ ער טרינקט זאלץ
וואסר דא שטילט אים דער דארשט אויף איין ווייל אונ דר נאך דארשט אים נאך מער ·
אזו אויך ווען איינעם שאדין צוא קומט אונ ער וויל זיך העלפין מיט זיין קארגהייט דאש
העלפט אים נאר לפי שעה אונ דער נאך קען ער ח"ו גאר אויש גיבראכט ווערין נייערט
ווען אים שאדין צו קומט זאל ער חוזר בתשובה זיין אפשר האט ער עפיס איין עבירה גטאן
מיט געלט אזו זאל ער ייענעם אום קערין אדער אפשר האט ער ווייניג צדקה גיגעבין אונ
זאל הש"י לויבין אונ דאנקען אזו וועט אים הש"י כוודאי זיין שאדין ממלא זיין אויך ווען
דער מענטש גייט צוא טאן איין משא ומתן אזו זאל ער זאגין דא גייא איך טאן איין משא
ומתן מיט הש"י זיינער הילף אונ פון ווילין זיין היילגין נאמען אונ זאל דער בייא זאגין דיא
קורצע תפלה וויא איך טוא דא אייך שרייבין :

רבונו של עולם הער פון דער גאנצע וועלט אין דיינע היילגע ספרים שטייט גשריבן פר זיכר
דיך אין גאט ווענסטו אום גירינגלט זיין מיט גינאד אונ עש איז נאך איין פסוק דא
ואתה אונ דוא גאט דער נערשט אלע בשעפניש אויף דער וועלט גאט דוא בישט איין
וואר האפטיגער גאט דער בארמיגר גיב מיר איין ברכה אונ איין הצלחה אין אלע ווערק פון
מיינע הענט איך פאר זיכער מיך אין דיינע גנאד אז דורך דעם משא ומתן וואש איך טוא
דא זאלסטו מיר שיקן איין ברכה אונ עש זאל אין מיר מקוים ווערין דער פסוק השלך על ה'
יהבך והוא יכלכלך דאש איז טייטש ווארף אויף הש"י דיין לוסט אונ ער וועט דיך שפייזין אונ
אין זכות היילגע שמות וואש קומען ארויש אויש דעם פסוק וואש איך גמיינר מאן ווייס ניט
מכוין צוא זיין עש זאל פאר דיר באוויליגט זיין מיין גבעט וואש איך טוא פאר דיר בעטין
גלייך אז איך וואלט מכוין גיוועזן אין אלע שמות הקדושים וואש גהער צוא דעם פסוק אונ
דער נער מיך ליבר גאט מיט דיין גינאד אונ דער בארימקייט אונ גיב מיר מיין פרנסה אמן :

אונ וואש עש טרעפט זיך דעם מענטשן זאל ער גלייבן אז דאש איז פון גאט אונ דערסט
גלייכין ווען עס האט אים בגעגינט איין שלעכטר מענטש אונ האט אים מזלזל גוועזן
אונ האט אים דברים רעים בחנם גירעט אזו זאל ער עש מקבל באהבה זיין ווארום דאש
האט הש"י דעם שלעכטין מענטשין אין זיין דעה גגעבן אונ דער זעלביגער איז איין בייזער
שליח מבזה צוא זיין אבר עש איז אלץ פון הש"י אונ אויך אלע זאכן ווען דער מענטש גייט
עפיס צוא טאן עש מאג זיין איין מצוה אדר איין משא ומתן זאל ער גיוויינן גאטש נאמן אין
מויל צוא נעמן דהיינו ווען איינר בויאט איין נייע גבייא אדר ער קויפט זיך איין נייע קלייד
אדער איין נייאי כלי זאל ער זאגין דאש קויף איך הש"י זאל מיר געבין אז איך זאל קאנן
דיא מצות דער מיט טאן :

דער זוהר שרייבט ווען דער מענטש טוט אזו אונ דער מאנט בייא אלעם גאטש נאמען
איז ער פאר זיכרט אויף דער זאך דען דער שטן האלט זיך תמיד אן דעם מענטשין
אונ וויל אויף אלעם זיין רוא האבן אונ אזו באלד אז מען דער מאנט דעם נאמן פון גאט מוז
דער שטן אפ טרעטין איר זאלט ניט טראכטין אז נאר בייא איין דבר מצוה וואלט גערין דער
שטן זיין רוא האבין אבער באמת אפילו אין וועלטליכע זאכין וואש מען קויפט אדער מען
מאכט וויא מיר האבין גישריבין וויל ער אויך זיין רוא האבין דרום זאל ער תמיד זאגין אם
ירצה השם מיט גאטס ווילין אדער בעזרת השם מיט גאטס הילף :

אויך

אויך גיהער צום כלל פון אונזער אמונה די מצות עשה פון קידוש השם אז מען זאל איבר ענטפערין זיין לייב פון וועגין קידוש השם :

דער זוהר שרייבט ווער עס וויל איבר ענטפערין זיין לייב אויף קידוש השם זאל ער שטארק אין זיין הארץ נעמען וויא דער פסוק שרייבט אונ דוא זאלסט ליב האבין דיין גאט מיטן גאנצן הארצן אונ מיט דיין גאנצין לייב אונ מיט גאר דיין געלט אונ גוטס · אונ ווען מען נעמט זיך אזו אין הארצין אין דער צייט אז ער איז זיך מוסר נפש איז דאש ביא השי"ת אן גינומן גלייך אז ער האט זיך גלאזט מקריב זיין פאר איין קרבן וויא יצחק האט זיך גילאזט מקריב זיין אויף דעם מזבח אבר דאש אליין איז ניט גוט מען מוז נאך גוט אונ פרום אויך זיין אין אלע זאכין דען אויב ער איז ניט גוט אונ פרום וואש העלפט מיר זיין מוסר נפש זיין דען אזו הייסט ער איין בעל מום איז ניט ראוי צו איין קרבן :

אות ב

בריות וויא מען זאל זיך מיט דיא לייט נוהג זיין וויא אין פסוק שטייט דו זאלשט גאט ליב האבין · אונ שטייט ווידר אין איין אנדער פסוק זאלשט דיין חבר ליב האבין וויא דיך זעלבסט נוא דיא צווייא פסוקים פון ליבשאפט זיינען צווייא זיילין פון דער תורה · אונ אזוא איז רעכט אז ביידע גיהערין גלייך צו זיין אונ אזוא וואול אז ער איז מחויב השי"ת ליב האבין מיטן גאנצין הארצין אונ מיטן גאנצין לייב אונ מיטן זיין געלט אונ גוטש · אזוא איז מען מחויב זיין חבר אויך ליב צוא האבין מיטין גאנצין הארצין אונ מיטין גאנצין לייב אונ מיט זיין געלט אונ גוטס איצונד וועל איך אייך געבין פר שטיין וויא מען זאל זיין חבר ליב האבין מיטין גאנצין הארצן דהיינו דו זאלשט קיינם ניט פיינט האבן אין דיין הארצין לא יהודי ולא נכרי אזוא וויא דיא תורה שרייבט דוא זאלסט ניט פיינט האבין דיינעם ברודער אין דיינעם הארצין אונ ווען דיא תורה זאגט דיין ברודר בכלל מיינט זיא יעדער מענטשין מכל אומה ולשון דען ווען זי מיינט איין יהודי זאגט זיא אחיך העברי · צום מינסטין קומט פיינט שאפט ווען איינער דעם אנדערין איז מקנא · אונ פון קנאה קומט שנאה ווארום אז איינר האט זיך גיקריגט מיט זיינעם חבר אונ האט אים מבייש גיוועזן אדער ווען איינר דעם אנדרין האט פיינט פון וועגין מחלוקת נוא ווען איינער דעם אנדערין טוט בעטין מחילה זויא איז ער אים מוחל אונ עס איז ווייטער שלום צווישן זייא אבער אזו איין פיינט שאפט וואש עס קומט פון קנאה האט גאר קיין הילף אונ קיין עק אונ קיין סוף ניט דען אלע מאל ווען ער זעהט זיין חבר עפעס גיווינן אדר פאר דינען זויא איז ער אים מקנא · אונ דריבער איז בעונותינו הרבים דאש אנדערע בית המקדש חרוב גיווארין זיי האבין אויף זיך דערנסט מאל קיין אנדערע עבירה ניט גיהאט נייערט דיא עבירה פון קנאה דען ביא דען ערשטי חורבן בית המקדש איז גיוועזין עבודת גלולים אונ זנות אונ רציחות אונ פון דעסט וועגין האט פארט דער ערשטער גלות גיווערט זיבעציג יאר · אונ איבר קנאה אונ שנאה איז איין גרויסר חורבן גישעהען אז דאש אנדערע ביהמ"ק איז חרוב גיווארין אונ איז נאך חרוב עד היום :

אונ דיא שנאה וואש דער מענטש האט אין הארצין דאש הייסט (שנאת חנם) דאש איז איין גרויסע עבירה דרום גיהער דער מענטש אוועק צו לאזין אונ צו דער ווייטערין זיך פון זעלכע זאכין דען צווייא ערליי בייז קומט דער פון · איינש דר זעלביגר מענטש מוז שטארבין פר דר צייט · דאש אנדרע אלע זיינע לעבס טאג האט ער קיין מאל קיין רוא ניט נייערט ער זאל זיין חבר ליב האבן מיטין גאנצן הארצן אונ לייב אונ געלט אונ גוטס:

נאך

נָאךְ אַיין שִׂנְאָה אִיז פַאר הַאנְדְרִין וָואשׁ זִיא קוּמְט נִיט פוּן קֵיין שׁוּם קִנְאָה גֵייעֶרְט דֶער מֶענְטְשׁ הָאט שֵׁיינֶע מִדּוֹת אוּנ עֶר קָאן נִיט לֵיידִין יֶיענְקֶס מִדּוֹת פַאר וָואשׁ יֶיענֶר אִיז נִיט גְלַייךְ מִיט אִים אוּנ הָאט נִיט אַזֶעלְכֵי מִדּוֹת וְוִיא עֶר דְרִיבֶּר הָאט עֶר אִים פַיינְט · דֶען אַזוֹ וואוּל אַז אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְין קְרִינְגְט לִיבּ אִין זַיינֶעם הַארְצִין אוֹיבּ עֶר זֶעהְט אִים עֶפֶּעס שֵׁיינֶע מִדּוֹת אַזוֹא פַאלְט אוֹיךְ אַיין פַיינְטְשַׁאפְט צוּא אֵיינֶם וַוייל עֶר זֶעהְט שְׁלֶעכְטֶע מִדּוֹת אִין זַיינֶם חַבֵר אָבֶּער דִיא שִׂנְאָה אִיז נִיט אַזוֹ שְׁוֶוער אַזוֹ וְוִיא דִיא שִׂנְאָה וָואשׁ מִיר הָאבִּין פְרִיעֶר גְשְׁרִיבִּין גֵייעֶרְט עֶשׁ אִיז שְׁוֶוער צוּ פַאר רִיכְטִין דְרוּם גִיהֶער דֶער מֶענְטְשׁ אָפּ צוּ לָאזִין פוּן דֶער שִׂנְאָה אוּנ גִיהֶער זַיין חַבֵר דָאךְ לִיבּ הָאבִּין חָאטְשֶׁע יֶיענֶר הָאט נִיט אַזֶעלְכֶע מִדּוֹת וְוִיא עֶר הָאט וַוייל הַשֵׁי״ הָאט אִים בַּשַׁאפִין מוּז עֶר שׁוֹין אַזוֹ בְּלַייבִּין :

דִיא דְרִיטִי שִׂנְאָה אִיז פוּן גֶעלְט וֶועגִין דְהַיְינוּ אֵיין בַּעַל מְלָאכָה הָאט דֶעם אַנְדֶרְין בַּעַל מְלָאכָה זַיין גְלַייכִין פַיינְט וַוייל עֶר אַרְבֶּעט אוֹיךְ דִיא מְלָאכָה · אוּנ דְרוֹיף הָאט דִיא תּוֹרָה מַזְהִיר גִיוֶועזִין זִיךְ מַרְחִיק צוּא זַיין פוּן דֶער בֵּייזֶע מִדָה · אוּנ אַז מֶען בַּאטְרַאכְט זִיךְ אַז עֶשׁ אִיז אַלְץ פוּן גָאט עוֹשֶׁר אוּנ כָּבוֹד אוּנ אֵיינֶר קֶען דֶעם אַנְדֶערְין נִיט שָׁאדִין טָאן אֲפִילוּ אַיין הָאר וָואשׁ הַשֵׁי״ הָאט אֵיינֶם אוֹיף גִילֵייגְט קֶען דֶער אַנְדֶערֶער בַּייא אִים נִיט אַוֶועק נֶעמֶן · דְרוּם גִיהֶער אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְין נִיט פַיינְט הָאבִּין פוּן דֶעסְט וֶועגִין אַדְרַבָּה עֶר גִיהֶער זַיין חַבֵר נָאךְ מֶער לִיבּ הָאבִּין וַוייל עֶר זַיינְשׁ גְלַייכִין אִיז :

נָאךְ אַיין פַיינְט שַׁאפְט אִיז פַאר הַאנְדְרִין צְוַוייא הָאבִּין אַיין מִשְׁפָּט פַאר דַיָינִים אָדֶער פַאר דֶעם רַב אוּנ מֶען הָאט שׁוֹן אַפְּסַק אַרוֹיש גִיגֶעבִּן אוּנ בַּייא דֶעם מִשְׁפָּט הֶערְט מֶען דָאךְ בֵּיידֶע אוֹיש אוּנ מֶען טוּט בְּוַודַאי זַייא רֶעכְט מִשְׁפָּט פוּן דֶעסְט וֶועגִין טוּאָן זַייא דָאךְ פָארְט שִׂנְאָה טְרָאגְנאַיינֶר אוֹיף דֶעם אַנְדֶרִין עֶס אִיז גִיגְלִיכְן וֶוען אֵיינֶר גִיט זִיךְ מִיט זַיין אֵייגִינֶע הַאנְט אַיין קְלַאפּ אוֹיף זַיינֶע פִיס אַזוֹ שְׁלָאגְט עֶר דָאךְ נִיט בְּוַודַאי צוּ רִיק זַיין הַאנְט · אַזוֹ אִיז אוֹיךְ אַיין מִצְוָה וֶוען אֵיינֶר טוּט וָואשׁ נִיט רֶעכְט אִיז קֶעגִין זַיין חַבֵר גִיהֶערְט דֶער חַבֵר אִים מוֹחֵל צוּ זַיין וְוִיא אַבְרָהָם אָבִינוּ ע״ה הָאט גִיטָאן וְוִי דֶר פָּסוּק שְׁרַייבְּט אוּנ אַבְרָהָם בֶּעט צוּ הַשֵׁי״ פוּן וֶועגִין אֲבִימֶלֶךְ אוּנ גָאט שִׁיקְט אַיין רְפוּאָה צוּ אֲבִימֶלֶךְ אוּנ מֶען גִיהֶער זִיךְ בַּטְרַאכְטִין מִיר זִינְדִיגְן דָאךְ אַלֶע טָאג צוּ הַשֵׁי״ אוּנ עֶר אִיז אוּנְז מוֹחֵל אוּנ מִיר זַיינֶען דָאךְ זַיינֶע קִינְדֶר זַיינְן מִיר דָאךְ שׁוּלְדִיג צוּ גֵיין אִין זַיין וֶועג דְרוּם זַיינֶען מִיר אוֹיךְ מְחוּיָיב אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערִין מִכָּל אוּמָה וְלָשׁוֹן מוֹחֵל זַיין דֶען וֶוען אֵיינֶר דֶעם אַנְדֶערִין אִיז מוֹחֵל זוֹיא אִיז הַשֵׁי״ אִים אוֹיךְ מוֹחֵל :

נוּא וֶוען אֵיינֶער זֶעהְט דֶעם אַנְדֶערִין טָאן וָואשׁ נִיט רֶעכְט אִיז · אִיז רֶעכְט צוּ וָוארְנֶען אוּנ צוּ שְׁטְרָאפִין אִים אוּנ צוּ וַוייזִין אוּנ לֶערְנֶען אֵיינֶר דֶעם אַנְדֶרִין גוּטֶע מַעֲשִׂים צוּא טָאן הֵן מִיט רֵייד אָדֶר מִיט מַחֲשָׁבוֹת אוּנ גִיהֶר שָׁלוֹם צוּ מַאכִין צְווִישִׁין מַאן אוּנ וַוייבּ אוּנ צְווִישְׁן אַמֶענְטְשְׁן מִיט זַיינֶעם חַבֵר אַזוֹ וְוִיא דֶר פָּסוּק שְׁרַייבְּט דוּא זָאלְסְט בַּגֶערִין אוּנ זָאלְסְט נָאךְ יָאגְן שָׁלוֹם צוּ מַאכִין : אוּנ דֶר מֶענְטְשׁ אִיז מְחוּיָב דְרוֹיף תְּפִלָּה צוּא טָאן אַז עֶשׁ זָאל זַיינֶעם חַבֵר וואוּל גֵיין אוּנ בעו״ה אוּנְזֶערֶע צַייטִין הָאט מֶען פַיינְט דֶעם זֶעלְבִּיגְן וָואשׁ שְׁטְרָאפְט וְוִיא דֶער פָּסוּק שְׁרַייבְּט שנאו בשער מוכיח דָאשׁ אִיז טַייטְשׁ דִיא פַיינְט שַׁאפְט אִיז אִין דֶער טִיר וואוּ שְׁטְרָאפְעֶר זַיינֶען כְּלוֹמַר מֶען הָאט פַיינְט דִי שְׁטְרָאפֶר וַוייל זַייא שְׁטְרָאפִין דִיא לַייט :

אוּנ נָאךְ אַיין פַיינְט שַׁאפְט אִיז פַאר הַאנְדְרִין דִיא אִיז עֶרְגֶער אַז אַלֶע פַיינְט שַׁאפְט עֶשׁ הָאט אֵיינֶר דֶעם אַנְדֶערִין פַיינְט וַוייל עֶר טוּט גוּטְשׁ אַזוֹא שְׁרַייבְּט דֶר פָּסוּק דָוִד הַמֶלֶךְ הָאט גִיזָאגְט ישטנוני תחת רדפי טוב דָאשׁ אִיז טַייטְשׁ מֶען הָאט מִיךְ פַיינְט וַוייל אִיךְ טוּא נָאךְ יָאגִין גוּטְשׁ

גוּטְשׁ צוּ טָאן : אוּנ וֶוער ֶעשׁ הָאט פַּיינְט זַיין שְׁטְרָאפֶר דֶעם הָאט גָאט פַּיינְט דֶען זֵיי הָאבִּין פַּיינְט דִי לִיבּ הָאבֶּער פוּן הַשֵּׁ"י אוּנ פַר מִיאוּסִין פַאר אַנְדֶרֶע לַייט דִיא לוֹמְדִים וָואשׁ לֶערְנֶען תּוֹרָה אוּנ וַוייזִין לַייטִין אִין גוּטִין וֶועג צוּא גֵיין דִיא אַלֶע הָאבִּין זֵיא פַּיינְט נוּא אִיז גְלַייךְ וִויא זֵייא הָאבִּין גָאט אַלֵיין פַּיינְט :

דֶער זוֹהַר שְׁרַייבְּט וֶוער ֶעשׁ דֶער מָאנְט דִיא מַעֲלוֹת פוּן זַיין חַבֵר הֵן פוּן גֶעלְט אָדֶער פוּן זַיין חַבֶרְ'ש קִינְדֶער דֶר גִיהֶער צוּ הַשֵּׁ"י אַיין שְׁבַח צוּ גֶעבִּין אוּנ אוֹיבּ נִיט אַזוֹ שְׁטְרָאפְט אִים הַשֵּׁ"י אִין זַיין גוּטְשׁ וַוייל ֶער הָאט נִיט גִילוֹבְּט גָאט אוֹיף דֶעם גוּטְשׁ פוּן זַיין חַבֵר אוּנ וֶוען אָבֶּער ֶער לוֹיבְּט יוֹא גָאט דְרוֹיף נוּא אַז הַשֵּׁ"י וִויל זַיין חַבֵר בֶּענְטְשִׁין גִיט הַשֵּׁ"י אִים פְרִיעֶר אַיין בְּרָכָה · אוּנ דֶער שְׁבַח גְהֶער צוּא זַיין מִיט אַיין גוּט אוֹיג אוּנ מִיט לִיבְּשַׁאפְט אוּנ מִיטִין גַאנְצִין הַארְצִין : נוּא זֶעהְט מֶען דָאךְ אַז אֵיינֶר וִויל בֶּענְטְשִׁין זַיין חַבֵר אִיז דִי תּוֹרָה מְדַקְדֵק אַז ֶער זָאל אִים פַארְגִינֶן דִי בְּרָכָה אוּנ זִיא זָאל זַיין מִיט אַיין גוּט אוֹיג כּב"ש וֶוער ֶעשׁ טוּט תְּפִלָּה אָדֶר אַשְׁבַח צוּ הַשֵּׁ"י מוּז פְּשִׁיטָא זַיין מִיט כַּוָּונָה אוּנ מִיטִין גַאנְצִין הַארְצִין אוּנ אוֹיךְ גְהֶער דֶר מֶענְטְשׁ אַכְטוּנְג גֶעבִּין אוֹיף זַיין חַבֶרְשׁ גֶעלְט גְלַייךְ וִויא אוֹיף זַיין גֶעלְט : אוּנ וֶוען ח"ו דַיין חַבֵר טְרֶעפְט עֶפִּיס אַיין שָׁאדִין גִהֶערְסְטוּ זִיךְ דְרוֹיף מְצַער זַיין גְלַייךְ וִויא ֶעס וָואלְט ח"ו דֶער שָׁאדִין דִיךְ גְטְרָאפִין אוּנ גְהֶער תְּפִלָּה צוּא טָאן צוּא הַשֵּׁי"ת דְרוֹיף אַז הַשֵּׁ"י זָאל זַיין שָׁאדִין מְמַלֵּא זַיין : אוּנ וֶוען ֶעשׁ אִיז מִיגְלַךְ דַיין חַבֵר מַצִּיל צוּ זַיין פוּן אַשָׁאדִין אִיז מֶען מְחוּיָּב צוּא טָאן וָואשׁ מִיגְלִיךְ אִיז : דֶער כְּלַל דוּא מוּסְט תָּמִיד זֶעהֶען אַז דוּ זָאלְסְט זַיין גִילִיבְּט בַּייא הַשֵּׁ"י אוּנ בַּייא דִיא לַייט אַזוֹ וִויא מִיר בֶּעטִין אִין אוּנְזֶערֶע תְּפִלּוֹת מִיר זָאלִין גִיפִינֶען חֵן אוּנ שכל טוב אִין גָאטְס אוֹיגְן אוּנ אִין לַייטִינְס אוֹיגְן : אוּנ וֶוען דוּ וַוייסְט צוּא דַיין חַבֵר אַיין גוּטֶע בְּשׂוֹרָה גְהֶערְסְטוּ גְשְׁווינְד לוֹיפִין אוּנ אִים בַּאלְד מוֹדִיעַ זַיין וִויא דֶער פָּסוּק זָאגְט אַיין גוּטֶער מַאן זָאגְט גוּטֶע בְּשׂוֹרוֹת : אוּנ מכל שכן וֶוען דוּא בִּיסְט גִיוָואר גִיוָוארִין אַיין בֵּייזֶע בְּשׂוֹרָה וָואשׁ דַיין חַבֵר וֶוערְט ח"ו עֶרְשְׁט צוּא קוּמֶען גִיהֶערְסְטוּ פְּשִׁיטָא צוּא לוֹיפִין אוּנ זָאלְשְׁט אִים וָוארֶענֶען אַז ֶער זָאל זִיךְ מַצִּיל זַיין וִויא וַוייט ֶער קֶען :

דֶער ספר ארחות צדיקים שְׁרַייבְּט וָואשׁ פַאר אַיין גְרוֹיסֶע הִילְף אִיז צוּ דֶעם מֶענְטְשִׁין וָואשׁ פִּירְט זִיךְ מִיט דִי לַייט מִיט לִיבְּשַׁאפְט אוּנ גְזֶעלִין שַׁאפְט ֶעשׁ אִיז אִים אַיין הִילְף אוֹיף דֶער וֶועלְט וֶוען ח"ו ֶעשׁ טְרֶעפְט זִיךְ אִים אַיין אוּמְגְלִיק הָאט ֶער פִיל הֶעלְפֶר אוּנ אוּנְטֶער לֶענִיר אוּנ וֶוען ֶעשׁ שְׁטַייט אוֹיף אֵיינֶר מִיט אִים צוּ קְרִיגֶען שְׁטֵייעֶן אוֹיף אַנְדֶרֶע אוּנ שְׁרַייעֶן אוֹיף אִים אוּנ מַאכִין אִים שְׁטִיל אוּנ אַוֶועק גֵיין פוּן אִים : אוּנ וֶוען אִים ח"ו טְרֶעפְט עֶפֶּעס אַיין צָרָה זַיינֶען זִיךְ אַלֶע לַייט מְצַער : אוּנ וֶוען ֶער ח"ו קְרִיגְט דֶעם דַלוּת דָא דֶר בַּארִימֶן זִיךְ דִי לַייט אִיבֶּער אִים אוּנ הֶעלְפִין אִים אִיטְלִיכֶער וִויא וַוייט מִיגְלִיךְ אִיז אוּנ דָשׁ אִיז אוֹיף דֶעם עוֹלָם · אוּנ אוֹיף עוֹלָם הַבָּא קְרִיגְט ֶער אוֹיךְ אַיין גְרוֹישִׁן שְׂכַר דֶער פוּן דֶען וַוייל ֶער אִיז מִיט אִיטְלִיכֶן גוּט פְרַיינְד זַיינֶען זַיינֶע רֵייד גְשְׁמָעִים בַּייא לַייטִין נִמְצָא הָאט ֶער מַאכְט אוּנ יְכוֹלֶת צוּ שְׁטְרָאפִין לַייטִן אַז זֵייא זָאלִין גוּט אוּנ פְרוּם זַיין · אוּנ דוּרְךְ לִיבְּשַׁאפְט הָאט ֶער שָׁלוֹם מִיט אִיטְלִיכֶן אוּנ אִיז בַּארוּט אוּנ שְׁטִיל :

אוּנ אוֹיךְ דוּרְךְ לִיבְּשַׁאפְט הָאט ֶער צַייט לֶערְנֶען אוּנ מע"ט טָאן אוּנ אִיטְלִיכֶער הֶעלְפְט אִים זַיין אַרְבֶּעט דְרוּם קֶען ֶער הַשֵּׁ"י רֶעכְט דִינֶען אוּנ הָאט לַייט זֶעלִיקַייט בַּייא אִיטְלִיכִין אוּנ אִיטְלִיכֶער הָאט לוּסְט זַיינֶע מַעֲשִׂים נָאךְ צוּ טָאן :

אִיצוּנְד וֶועל אִיךְ אַייךְ לֶערְנֶען וִויא דֶער מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ נוֹהֵג זַיין אַז לַייט זָאלִין אִים לִיבּ

האבן

האבן צום ערשטן זאלסטו דיין חבר העלפן מיט דיין האב אונ גוטס נאך דיין פר מעגן נאך אונ צו בהנען אטלכן הן איין עושר אדר איין ארומן אונ זלסט זיך מיהען פון איטליכנם ווענין אונ דאש הייסט גיהאלפין מיט זיין ליב · אונ מיט זיין געלט גיהער מען אזוא צוא טאן ער גיהער צוא העלפין אפילו דעם עושר ווען ער איז בדערפטיג דער צוא אונ דעם עני צוא העלפין אין זיינע נויטין דאש מיינט מען ווען ער זעלבסט איז נויט בדערפטיג אונ דער ארומאן קומט צוא אים זאל ער אים ניט לאזין ליידיג פון זיך אוועק אונ זאל אים העלפין אויך זאל ער דעם ארומאן שיקין מתנות נאך זיין פאר מעגן נאך אונ צו צייטין זאל ער דעם עושר אויך מתנות שיקין אונ זאל זיך ניט קריגן אונ ער זאל אויך רעכט האנדלען אונ זאל ניט מדקדק זיין אויף איין קליינע זאך אין זיין האנדיל תמיד זאל ער לאזין יענעם הנאה האבין פון זיך אונ ער זאל ניט בגערין פון יענעם הנאה האבין אונ ווען ער טוט ריידין מיט זיין חבר זאל ער במעליך ריידן מיט אים אונ אויב איינער האט אים פאר שעמט זאל ער אים צוא ריק ניט פאר שעמען אונ ווען איינער האט אים גינארט זאל ער אים ניט צוא ריק נארין דוא זאלסט ליידין דעם יאך פון דער וועלט אונ זאלשט יענעם ניט בשווערין אונ זאלסט זיך מיט אים ניט קריגן · אונ זאלסט אטליכן מיט ליב שאפט אנטפאנגן אונ זאלסט דיין חבר טרייסטן ווען דו זעהסט אים עפים אין איין צרה ח״ו אדער ער האט זארג אויף זיך :

אויך ווען איינער איז דיר מגלה איין סוד זאלסטו פאר קיינם ניט זאגין אפילו אויב דער דאזיגר וואש האט דיר מגלה גיוועז דעם סוד האט זיך מיט דיר גקריגט זאלסטו דאך אים פארט ניט אויש געבין אונ ווען דוא הערסט אויף איינם בייז ריידן זאלסטו דער בייא ניט שטיין אונ אויב דוא וועסט זיך אזוא האלטן וועסטו גליבט זיין · אונ זאלסט איטליכן בכבוד האלטין אונ זיך ניט בגאוה האלטין נייערט פאר איטליכן אונטר טעניג צוא זיין אונ בייא אלימען זאל דיין כוונה זיין לשם שמים :

אונ זאלסט מיט קיינם קיין מחלוקת ניט האבין דען עש איז ערגער אז ער וואלט צורות גלולים גדינט אזוא וויא אונזערע חכמים שרייבין דאש דור פון (אחאב) האבין אלע מלחמות גובר גיוועזין חאטשע זייא האבין צורות גלולים גדינט נאר ווייל זייא האבין זיך איינער דעם אנדערין ליב גיהאט אונ האבין שלום גיהאט צווישין זיך דרום האבין זייא אלע די מלחמות איין גנומען : אונ ווידער דאש דור פון שאול המלך האבין אלע מלחמות פאר שפילט חאטשע זיי האבין קיין עבירות ניט גיטאן נאר מחמת עש איז גרויש (רכילות) אונ מחלוקת צווישין זייא גיוועזן אונ דיא עבירה פון מחלוקת איז זייער גרויש [illegible] דיא מינצטע מחלוקת איז אויך גרויש ווארום אויש איין קליינער פונק קען קומן אגרוישער פייער ח״ו אזוא וויא אונזערע חכמים שרייבין דיא מחלוקת זיינען גיגליכן צוא איין שטראם וואשער צום אן הייב גייט דער שטראם גאר שמאל אונ אז דאש וואסער רייסט אויש ווערט עש גאנץ גרויש אונ פון דיא אותיות פון מחלוקת וועט איר זעלבערט זעהן אונ פאר שטיין דען מען שרייבט אזוא דאש ווארט מחלוקת זעהט איר דיא מ איז גאר ארום גרינגלט נאר הינטין איז זיא אביסיל אפין אזו איז די קריג אויך צום אן הייב הייבט זיא זיך אן פון איין קליינע זאך דער נאך ווערט דיא קריג אזו וויא איין גרוישע טיר אזוא וויא די ח איז גאר אפין פון אונטין אונ דער נאך פלאמט דיא קריג גאנץ הויך וויא די ל האט איין האלז אין דער הויך דאש מיינט מען עש קאן גישעהן בעוה״ר פון מחלוקת פיל זאכין וואש איז דער ווידער גאט וואש זיצט איז דיא הייה פון היכל דער נאך קאן זיא כומען אין די גרונד העל אראפ אזו

וויא

ווִיא דִיא ק אִיז אַרָאפּ גִיצוֹגִין דֶער נָאךְ קְרִיגְט דִיא מַחֲלוֹקֶת אַיין בַּשְׁטַאנְד ווִיא דִי ת הָאט צְווַייא פִּיס אוּנ אַיין קְלֶעצִיל דְרוּנְטֶער אוּנ דִיא ו שְׁטֵייט אִין דֶער מִיטִין ווִיא אַיין שְׁטֶעקִין וָואשׁ מֶען לֶעגְט זִיךְ אָן דְרוֹיף אוּנ דֶער נָאךְ קָאן פוּן דֶעם שְׁטֶעקִיל וֶוערִין אַיין שְׁלַאנְג דְרוּם זָאל אִיטְלִיכֶער גִוָוארִינְט זַיין וָוער עֶשׁ הָאפְּט אוּנ ווִיל זוֹכֶה זַיין דִיא שְׁכִינָה צוּא זֶעהְן זָאל עֶר אַוֶועק לוֹיפִין פוּן דֶעם אוּם פַאל פוּן דֶער שְׁלַאנְג אוּנ זָאל זִיךְ דֶער וַוייטֶערְן דֶער פוּן אוּנ וָואשׁ זָאל אִיךְ אַייךְ פִיל שְׁרַייבִּין אַלֶע ספרי מוסר שְׁרַייבִּין דָאךְ שׁוֹין וָואשׁ פַאר אַבֵּייז עֶשׁ קֶען קוּמֶען פוּן מַחֲלוֹקֶת וּבִפְרַט אִיר דַארְפְט נִיט וַוייט צוּ זוּכִין אוּנ לֶערְנֶען ווִיא גְרוֹישׁ דִיא עֲבֵירָה פוּן מַחֲלוֹקֶת אִיז זֶעהְט וָואשׁ דֶער סוֹף פוּן קֹרַח אִיז גִיוֶועזִין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאט זֵיי נִיט גִוָואלְט מוֹחֵל זַיין אוּנ הָאבִּין אַיין בֵּייזִין סוֹף בַּאלְד אַיין גנוּמֶן · אוּנ דִיא עֲבֵירָה פוּן דֶעם עֵגֶל הָאט הַשׁ״י יוא מוֹחֵל גִיוֶועזְן · אוּנ ווִיא עֶשׁ שְׁטֵייט אוֹיךְ גִישְׁרִיבִּין בַּייא אֶפְרַיִם וֶוען אֲפִילוּ זַייא בַּהֶעפְטִין זִיךְ אִין דִיא עֲבוֹדַת גִלוּלִים בִּין אִיךְ פָארְט זֵיי מוֹחֵל וֶוען זֵיי הָאבִּין נָאר שָׁלוֹם בַּייא אַנַאנְדֶער · וֶוער עֶשׁ מַאכְט מַחֲלוֹקֶת צְווִישִׁין לַייט דֶער הָאט קֵיין תְּשׁוּבָה נִיט דְרוּם זָאל מֶען גִיוָוארִינְט זַיין קֵיין מַחֲלוֹקֶת צְווִישִׁין לַייט נִיט צוּא דֶער וֶועקִין :

נוּא אִיר לִיבֶּע לַייט מֶען זֶעהְט דָאךְ אַז מַחֲלוֹקֶת אִיז עֶרְגֶער אַז עֲבוֹדַת גִלוּלִים צוּ דִינֶען אוּנ אִיטְלִיכֶר יְהוּדִי אִיז דָאךְ אָן גִיבְּרֵייט זַיין לֶעבִּין אִיבֶּער עֶנְטְפֶערִין אֵיידֶר עֶר זָאל חַס וְשָׁלוֹם עֲבוֹדַת גִלוּלִים דִינֶן · אוּנ דִיא עֲבֵירָה פוּן מַחֲלוֹקֶת אִיז עֶרְגִיר אוּנ הָארְבֶּר אַז עֲבוֹדַת גִלוּלִים אוּנ דִיא מַחֲלוֹקֶת הָאט נָאר קֵיין סוֹף נִיט דְרוּם ווִי זָאל מֶען דֶעם יֵצֶר הָרַע נִיט צְווִינְגֶן פוּן מַחֲלוֹקֶת : אוּנ רַבִּי הָאט אוֹיךְ גִיזָאגְט וֶוער עֶשׁ אִיז מַעֲבִיר אוֹיף זַיינֶע מִדּוֹת דָאשׁ מֵיינְט מֶען עֶר אִיז יֶיעֶנֶעם מוֹחֵל אוּב עֶר הָאט אִים עֶפִּיס שֶׁלֹּא בְּכָבוֹד גִיטָאן דֶעם זֶעלְבִּיגְן אִיז הַשׁ״י אוֹיךְ מוֹחֵל זַיינֶע עֲבֵירוֹת דְרוּם גִיהֶער דֶער מֶענְטְשׁ זִיךְ נִיט מְצַעֵר זַיין אוּב אֵיינֶר הָאט אִים דֶער ווִידֶער גְרֶעט אַדְרַבָּה מֶען גִהֶער זִיךְ נָאךְ מְשַׂמֵּחַ צוּ זַיין אַז דָאשׁ הָאט זִיךְ אִים גִיטְרָאפִין אוּנ עֶר הָאט דֶעם יֵצֶר הָרַע בַּצְווָאוּנְגֶן אוּנ הָאט עֶשׁ יֶיעֶנִים מוֹחֵל גִיוֶועזְן אַזוֹ ווִיא מִיר גִיפִינֶן בַּייא אַיין חָסִיד וֶוען עֶר אִיז גִינַאנְגֶן שְׁלָאפִין הָאט עֶר אַזוֹא גִיזָאגְט הַשׁ״י זָאל מוֹחֵל זַיין דֶעם וָואשׁ הָאט מִיר דֶער ווִידֶער גִיטָאן אוּנ הָאט מִיר מְצַעֵר גִיוֶועזְן :

קוּמְט אוּנ זֶעהְט ווִיא גְרוֹישׁ דֶער כֹּחַ פוּן שָׁלוֹם אִיז דֶען אֲפִילוּ צוּ דַיין גְרֶעסְטִין שׂוֹנֵא הָאט הַשׁ״י גִיבָּאטִין וֶוען דוּא קוּמְסְט אוֹיף אַיין שְׁטָאט צוּא בַּלֶעגֶערִין אוּנ צוּא בַּצְווִינְגֶען זָאלְסְטוּ צוּם עֶרְשְׁטִין אָן הֵייבִּין מִיט שָׁלוֹם : אוּנ אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין אוֹיךְ מֶען זָאל שָׁלוֹם גֶעבִּין : אוּנ מֶען הָאט גִיזָאגְט אוֹיף רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי עֶשׁ הָאט אִים אַלֶע זַיינֶע לֶעבְּעם טָאג קֵיין מֶענְטְשׁ קֵיין שָׁלוֹם גִיפֶעדֶערְט נַייעֶרְט עֶר הָאט אִיטְלִיכְן צוּם עֶרְשְׁטִין גִיזָאגְט גוּט מָארְגִין אָדֶער גוּט אָבִינְד אוֹיף דֶעם מַארְק · אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין דוּא זָאלְסְט אִיטְלִיכְן פְרֶעגִין שָׁלוֹם הָאטְשֶׁע דוּא מֵיינְסְט אַז יֶיעֶנֶער הָאט אַיין שִׂנְאָה אוֹיף דִיר זָאלְסְטוּ אִים דָאךְ פָארְט זָאגִין אַגוּט מָארְגִין אָדֶער אַגוּט אָבִינְט אוּנ וֶוען דוּ וֶועסְט דִיךְ אַזוֹ פִירְן וֶועט דִיךְ אִיטְלִיכֶער לִיבּ הָאבִּין אוּנ נִיט גִינוּג אַז יֶיעֶנֶער וֶועט וֶועלִין מִיט דִיר שָׁלוֹם מַאכִין נַייעֶרְט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וֶועט דִיר דַיינֶע שׂוֹנְאִים אִיבֶּער עֶנְטְפֶערִין אַז זֵייא זָאלִין פַאר דִיר נִכְנָע וֶוערִין אַזוֹ גְפִינֶען מִיר אוֹיךְ בַּייא (דוד המלך עליו השלום) דָאשׁ עֶר הָאט גִיזָאגְט אִיךְ וָואלְט גֶערִין מִיט אִיטְלִיכֶען שָׁלוֹם הָאבִּין · אוּנ אַז אִיךְ ווִיל אָן הֵייבִּין עֶפִּיס רֵיידְן ווִילִן דִי לַייט שְׁטְרַייטִין מִיט מִיר אוּנ אַזוֹ אוֹיךְ שָׁאוּל לֹא דַי עֶר הָאט זִיךְ צוּא דָוִד הַמֶּלֶךְ נִיט גִילָאזְט אִיבֶּר בֶּעטִין נָאר עֶר הָאט אִים נָאךְ גִיָאגְט אוּנ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאט אִים אִיבֶּער גִיעֶנְטְפֶערְט צוּא דָוִד הַמֶּלֶךְ אִין דִיא הֶענְט אוּנ פוּן דֶעסְט וֶועגִין הָאט אִים דָוִד הַמֶּלֶךְ קֵיין בֵּייז נִיט גִיוָואלְט טָאן · דֶען דֶער

מענטש

מענטש מוז האבין שלום אונ מוז נאך יאגין שלום צוא מאכין: בגער שלום אין דיין שטאט אונ יאג נאך שלום צוא מאכין אין אנדערע שטעט בגער שלום מיט דיין געלט בגער שלום צוא דיר זעלבסט אונ יאג שלום פאר פרעמדע לייט אונ זאלסט קיין שלום ניט פאר מיידין אונ דוא זאלסט ניט זאגין איך וועל ניט קענען שלום מאכין צווישן דיר אונ דיין חבר נייערט דוא זאלסט זיך שטארקין שלום מאכין איז גלייך אז דו וועסט שלום מיט מיר מאכין:

דער זוהר (פרשת מקץ) שרייבט איין מעשה רבי אבא איז גיזעסין אין טויער פון דער שטאט לוד האט ער גיזעהען איין מענטש איז גיקומען אונ האט זיך גיזעצט אין איין היול אונטער דעם בארג אונ ער איז מיד גיוועזין פון דעם וועג אונ איז אנטשלאפין גווארין׳ קומט איין שלאנג אונ וויל דעם מענטשין מזיק זיין׳ איז אראפ גיפאלין איין צוויג פון בוים אונ האט דיא שלאנג גהארגעט נוא וויא דער מענטש האט זיך אויף גחאפט פון זיין שלאף האט ער דער זעהן דיא טויטע שלאנג ליגען לעבין אים אונ אויך וויא באלד דער מענטש איז ארויס גיגאנגן פון דער היול איז דער בארג גיפאלין אויף דער היול אונ דער מענטש איז נצול גיווארין פון ביידע פון דער שלאנג אונ פון דעם בארג׳ אזו איז (רבי אבא) גיגאנגען צוא דעם מענטשין אונ האט אים גיפרעגט זאג מיר דיינע מעשים ווארום האט דיר השי״ת זעלכע צוויי גרויסע ניסים גיטאן דאס איז בוודאי ניט אום זיסט האט אים דער מענטש גיענטפערט אלע מיינע לעב טאג האב איך קיין פיינט שאפט אין מיין הארצין ניט גיטראגין נייערט אז איינער האט מיר עפעס דער ווידער גיטאן האב איך יענעם מוחל גיוועזין׳ אונ איך האב יענעם זיינע גוטע מעשים נאך גיטאן אויב עס איז נאר מיגליך גיוועזין האט רבי אבא אן גיהויבין צוא וויינען׳ אונ האט גיזאגט דער מענטש איז גרעסער פון יוסף הצדיק דען ביי יוסף הצדיק זיינען זייא גיוועזין ברידער דרום האט ער גיהערט זיך דער בארעמן איבער זייא אבער דא זיינען דאך פרעמדע לייט גיוועזין אונ ער האט זייא מוחל גיוועזין דרום איז ער ראוי אז השי״ת זאל אים אזעלכע גרויסע נסים טאן׳ הייבט אן רבי אבא דעם פסוק (הולך בתום ילך בטח) איז טייטש ווער עס גייט גאנץ אין דער תורה גייט ער פאר זיכערט אונ קיינער קאן אים ניט מזיק זיין אונ עס טרעפט אים קיין בייז ניט ח״ו: וואס זאל מען אייך דער פון פיל שרייבן דיא גאנצע וועלט שטייט אויף שלום וויא דער פסוק שרייבט (ה׳ עוז לעמו יתן ה׳ יברך את עמו בשלום) דאס איז טייטש גאט גיט דיא תורה צוא זיין פאלק ישראל אונ האט זייא גיבענשט מיט שלום:

אות ג

גרות איז טייטש דער עלינטר מענטש איז מחויב זיך צו באטראכטין אז ער איז אויף דער וועלט עלינט וויא דער פסוק שרייבט דוד המלך האט גיזאגט איין עלינטר בין איך אין דעם לאנד אונ אויך איין אלט גיזעסנער פאר בארג פון מיר ניט דיינע מצות׳ דיא תורה זאגט צוא ישראל זייט מיט מיר עלינט אונ אלט גזעסן איז דאך קשה אויב מען איז איין גר איז מען דאך ניט קיין תושב אונ אויב מען איז איין תושב איז מען דאך ניט קיין גר מוז מען די זאך אזו פר שטיין איר זאלט תמיד זיך בטראכטן אז איר זייט עלינט אויף דער וועלט אזו וועט איר אלט גיזעסן ווערן אויף יענער וועלט דען דער מענטש האט אויף דער וועלט קיין וואונונג ניט וויא איין עלינטער וואס ווערט פאר ווארפין אין איין פרעמדין לאנד אונ ווען דער מענטש באטראכט זיך דאס אזוא קומט ער צוא יראה אונ איז מקיים דיא תורה אונ מצות דען דיא נשמה איז פרעמד אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט האט זיא איר

דירה

דירה דען דיא נשמה איז איין חלק פון דער שכינה אונ דיא נשמה איז גגעבין גיווארין אין מענטשין צו דינען גאט אונ צוא האלטן תורה אונ מצות עש איז איין משל איין מלך שיקט איין שליח אין איין פרעמדע לאנד אריין אזוא שיקט ער זיין גיטריישן שליח אונ זאגט אים אן וואש ער זאל פאריכטין אויף דעם וועג אונ ווארינט דעם שליח אז ער זאל גשווינט אונ גשיקט זיין אין דעם וועג דען פלוצלונג וועט ער שיקן צוא נעמען אים צוא זיך אונ וועט אים פרעגין וואש ער האט פאריכט אין דעם וועג אונ ווען דער שליח האט ניט רעכט גטאן זיין שליחות אונ האט גאר ניט פאריכט אזו ווארפט אים דער מלך אראפ פון זיין כבוד אונ הייסט דעם שליח בן זיין אונ הייכט אים חרפות אן טאן: אבער אויב דער שליח טוט רעכט זיין שליחות אזו מאכט אים דער מלך פאר איין נאמן אונ טוט אים גרויסין כבוד אן נאך מער וויא ער האט גיהאט פריער אזו פירט זיך מיט דער נשמה אויך · השי"ת איז דר מלך אונ שיקט דיא נשמה אין דעם מענטשינס גוף אריין אונ בפעלט איר צוא היטן תורה אונ מצות וויפל זיא וועט אויף דער וועלט זיין · אונ אפילו איין רגע זאל זיא אויך ניט אוועק לאזין ניט צוא טאן תורה אונ מצות אונ ווען דיא נשמה פאריכט אלץ רעכט אזוא איז איר גוט אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט דען דורך דיא מצות באקומט דיא נשמה הערליכע מלבושים אונ קומט צוא גרויסע כבוד אונ צוא גרויש ליכטיקייט אבער אויב דיא נשמה פאריכט ניט איז דיא נשמה נאך ערגער אויף יענעם עולם אונ זיא קומט אין גהינם אריין אונ האט אזו לאנג צו טאן אין גהינם ביז זיא קומט אפ אלע אירע עבירות:

דרום זאל דער מענטש ניט זארגין אויף דער דאזיגער וועלט אזוא איין זארג וואש ניט זיין איז דאש מיינט מען דיא וועלט איז דאך ניט זיין: היינט לעבט ער אונ מארגין איז ער ניט דא נייערט ער זאל תמיד זארגין עפעס צוא פאריכטן אויף עולם הבא עש שטייט איין מעשה אין ספר אורחות צדיקים עש איז גיוועזן איין חסיד ער האט תמיד גיזארגט האבין דיא רבנים גיזאגט צו אים אויב דו זארגסט אויף עוה"ז זאל דיר דיין זארג גמינערט ווערין אונ אויב דוא זארגסט אויף עוה"ב זאל דיר דיין זארג גימערט ווערין אונ ווער עש וויל גוט אונ פרום זיין דער וועט פון השי"ת גיהאלפין ווערין:

אות ד

דרך ארץ דאש איז איין רעכט פארטיגע מעלה וואש דרינען איז צניעות אונ אלי גוטע מדות וואש מען זאל זיין גליבט אין גאטש אויגן אונ אין לייטינש אויגן הן אין געלט זאכן אדר אין וועלטליכע זאכין אדר וויא מען זאל דיא נשמה פאריכטין ווערט דאש אלץ דא גיפונען:

אונזערע חכמים שרייבין אויף דעם פסוק ויבא יעקב שלם איז טייטש יעקב איז גיקומען גאנץ אין דער שטאט שכם גאנין מיט זיין תורה גאנץ מיט זיין גוף גאנץ מיט זיין געלט דאש מיינט מען הקב"ה האט דער הויבין יעקב אבינו איבער אלע בשעפעניש דהיינו איבער ערד · גראז · בהמות · דען דאש גראז וואקסט מיט דעם כח פון דער ערד אונ דיא בהמות עסין דאש גראז אונ דער מענטש עסט דאש פלייש פון די בהמות אזו קומן אלע בשעפינעש פון איין מעלה צוא דער אנדערע מעלה ביז עש קומט אלץ צוא דער אייבערשטע מעלה אונ אלץ קומט דורך דעם מענטשן דהיינו השי"ת האט אלץ בשאפין פון זיין כבוד וועגין אז אלדינג זאל קומען צוא דיא העכשטע מעלה:

דרך

דרך ארץ מען זאל ניט עסן אזעלכע עסן ווארג וואש זייא זיינען זיס צוא דעם גומען אונ זייא זיינען אבער מסוכן צוא דעם גוף אונ אפילו דיא עסן ווארג וואש זיינען געזונט צו דעם גוף זאל מען אויך קיין איבריגס ניט עסן ווי איין בהמה נייערט ווי פיל מען בדארף זיין לעבין צוא דער האלטין אונ וואש דער מענטש עסט זאל ער עסן מיט דרך ארץ אפילו אין זיין הויז איבער זיין טיש · אונ עש זאל זיין איין שיינם טישטעך אויף דעם טיש אונ ריין זאל זיין דאש עסן אונ ניט צו איילין מיט דעם עסן אונ ניט צוא עסן אויף דעם גאס אדער אויף דעם מארק אונ ניט צו עסן אדער טרינקען גייענדיג אדער שטייענדיג אונ זאל ניט אויש ווישן אדער אפ לעקין די כלים וואש ער האט אין זייא געגעסן אונ זאל תמיד אין שיסל אביסל איבער לאזן פון זיין עסן · אונ איין למדן זאל זיך ניט געוויינן בייא איין עם הארץ צוא עסן אונ ניט צו עסן אויף זעלכע סעודות וואש זיינען ניט קיין סעודת מצוה · דהיינו ברית מילה פדיון הבן קנין מאל חתונה דאש זיינען סעודות מצוה אונ דיא ערשטע חסידים פלעגין ניט צוא עסן אויף פרעמדע סעודות אפילו אויף סעודת מצוה נייערט פאר געלט :

דער רמב"ם שרייבט אונזערע חכמים האבין געווארינט אונ האבין אונז געלערינט דרך ארץ מען זאל זיך ניט געוויינען פלייש צוא עסן תמיד · נייערט ווען זיין פאר מעג איז · ווען איינער איז אמיטלער מענטש איז גינוג פון איין שבת צום אנדרין פלייש צוא עסן · אבער ווער עש פאר מאגט יוא מעג אלע טאג פלייש עסן בדרך ארץ · ניט צוא טרינקען אזוא איין געטראנק וואש מסוכן איז דהיינו מען זאל ניט טרינקען בייא נאכט פון אבאך וואשער אן אכלי אונ ניט צוא טרינקען וואשר וואש איז געשטאנען אין איין אפענר כלי איבער נאכט · אויך ניט אליין צוא גיין בייא נאכט · אויך זאל איין אשה געווארינט זיין ניט צוא עסן אין איר טראגין אדער אין איר זייגין אזעלכע זאכין וואש שאטין דאש קינד צום זכרון · דהיינו הארץ לעבער · ווארום דאש קאן שעדליך זיין צוא דאש קינד :

אויך געהער מען זיך היטן צוא גיין אויף איין סכנה ארט דהיינו פאר גזלנים אדער בייזע חבירים אדר איין שלעכטע וואנט דען בייא די זאכין דער מאנט מען דעם מענטשין זיינע עבירות · אונ זאל זיך תמיד געוויינן פריא אין הארבעריג אריין צו קומן אונ ווידער פריא אויש דר הארבעריג גיין : דש מען זאל זיך ניט געוויינען בייא נאכט צו פארין אדער גיין · דער מגן אברהם שרייבט דער מענטש זאל ניט זאגן השם יתברך גיט מיר מער וויא איך בין ווערט דאש טאר מען ניט זאגן דען הש"י איז ניט קיין וותרן אונ גיט קיינעם ניט אום זיסט · אונ זאל אויך ניט זאגן אז הש"י שטראפט ח"ו ניט אויף קיין עבירות ווארום ער שיינקט ניט נאר דער מענטש זאל תמיד זאגן הש"י גיט מיר דעם זכות פון מיינע עלטערין אונ ווען עש וואלט ניט גוועזן דר זכות פון מיינע עלטרין וואלט ער מיר ניט געגעבן דען איך בין איין זינדיגער מענטש אונ הש"י איז לאנצום צו דער צארענען :

דער ספר חסידים שרייבט מען זאל זיין געווארינט ניט צוא שטעלין קיין שום עסן ווארג אדער משקאות אונטער דעם בעט דעם עש איז איין גרויסע סכנה : אויך מען זאל ניט עסן הארץ הן פון איין חיה אדר אבהמה · רבי אליעזר הגדול שרייבט אין זיין צוואה · מען זאל ניט טרינקען פון דעם וואש דער חבר האט איבר גלאזין פון זיין טרינקען דען טאמר האט זיין חבר עפעס איין חולשה אין זיך קען מען ח"ו קריגין דיא חולשה פון דעם טרונק אונ דאש איז סכנת נפשות דר שלחן ערוך שרייבט דער מענטש זעלבערט געהער געווארינט זיין ייענם ניט צו געבן פון זיין טרינקן טאמר וועט ער דיך ניט וועלין מבייש זיין אונ וועט נאך דיר טרינקען אזו וועט ער חס ושלום צו איין סכנה קומען :

אייביג זאל מען זיך ניט שטעלין אוף אזו איין ארט וואש איז איין סכנה ער וועט וועלן זאגן עש וועט אים איין נס געשעהען טאמער טרעפט אים קיין נס ניט אונ אויב עש וועט אים יוא איין נס געשעהען וועט מען אים דאך אפ שלאגין אויף זיינע זכיות · אויך האבן אונזרע חכמים גוואָרינט מען זאל ניט עסין אדר טרינקן אזעלכם וואש איז מסוכן · אויך זאל ער קיין שערביל ניט נעמען אפ צוא וויסן זיך נאך זיין אויש גאנג · אונ אויך מען זאל קיין שום ירקות ניט עסין אויש דעם בינדיל נאר מען מוז פריער אויף בינדן אונ דער נאך עסין ווייל עש זיינען אפט ווערים דרונטער אונ דאש זאל מען אלין ניט פאר גרינג האלטן אונ מען זאל זיך היטן דער פון דען מען קאן אים דער מיט כישוף טאן :

אויך האבן אונזרע חכמים אונז גווארינט אויב עש איז ח״ו עיפוש אין שטאט אדער הונגר גיהער מען זוכן איין גזונטין ארט צום אן הייב עיפוש דען דר נאך העלפט זיין לויפן ניט אונ איך פאר וואונדר מיר אויף די לייט ווארום זיינן זיי ניט גווארינט וועק פאקין גייען אום צווישן די קינדר זיי זאלן מעהר שמירה געבן דער פאטר אונ מוטר וועלן מוזן משפט ליידין פאר וואש זייא האבין ניט מערר שמירה גגעבן אונ פיל קינדר שטארבין דר פון השי״ זאל אונז היטן דער פון :

אויך איז פון דרך ארץ דאש מען זאל זיך אין מוח אריין געמען אזוי דער גוף איז איין פוטר פאס צו די נשמה אונ זאל זיין גוף ריין האלטין סייא די גלידר וואש זיינן אויף גרעקט סייא דיא גלידר וואש זיינען צו גרעקט זאל ער זיי האלטן ריין פון אום פלייט מען גהער זיך צו וואשין דיא הענט אונ פים אונ דאש פנים אלע טאג דער מענטש זאל ריין זיין פאר זיין בשעפער דען דער פסוק שרייבט אלרינג וואש גאט האט בשאפן האט ער עש פון זיין כבוד וועגין בשאפן אז מען זאל אים רינען דען אז דער גוף ווערט ריין גיהאלטין אזו ווערט דיא נשמה אויך ריין גיהאלטין אבער ווען דער מענטש האלט זיך ניט ריין אזו ציהט ער אויף זיך אום פלייט וויא איין בהמה אונ מען זאל ניט עסין אזעלכע וואש דאש מויל וועט דר פון שטינקן · אונ ווען איינר האט אזו איין נאטור עש שטינקט אים פון דעם מויל זאל ער זעהן רפואות דר צו טאן בכדי אז ער זאל פר די לייט ניט פר מיאוסת ווערן · אונ זיינע האר ריין צו האלטן · ניט קיין שיינע זאך ניט צו טאן אויך זיינע קליידער ריין צו האלטן · אז עש זאל אויף זיי קיין פלעקין ניט גפונען ווערן · מכל שכן איין למדן מוז דאך אפשיטא זיינע קליידער ריין האלטין · אונ מען זאל זיך ניט גיוויינען איבעריגע חשובי קליידער צוא גיין דהיינו פון גאלד אדער פון זילבר בכדי אלע זאלן אויף אים קוקן · אונ אויך ניט אין גאר שלעכטע קליידער דען שלעכטע קליידער זיינען דעם מענטשין מבזה · נאר אין מיטעלע קליידר צו גיין שיין נאך זיין יכולת נאך · אונ מען זאל פון זיינע קליידר דאש לייב ניט ארויש זעהן אבער ניט צו גיין אין גאנץ דינע קלארע לייווינטנע קליידער אז מען זאל דאש בלויזע לייב ארויש זעהן : אונ פון דיא קליידר קאן מען דער קענען ווער איין חכם אדר איין נאר איז · אזו האט אויך שלמה המלך גזאגט אויף דעם וועג וואש דר נאר גייט ווערט גבערעכט זיין הארץ · נוא האבן מיר בשייר איין טייל פון דרך ארץ וואש גייט אן דעם גוף אונ מען קען אין גאנצין ניט אויש שרייבן וואש צום דרך ארץ גיהער נאר דער קלוגער קאן זיך ווייטער לערנן וואש דער צוא גהער :

דרך ארץ פון שכל די נשמה זאל בצווינגן דעם גוף דען די נשמה איז ראוי צוא דער הוכין אונ איר צוא געבן איין גוועלטיקייט איבר דעם גוף נאך איז דרך ארץ ניט צו בגערן איבריג קלוג זיין מער וועדליג דיא מדריגה פון זיין שכל פאר

טראגט

טְרָאגְט אַזוֹ וְוי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָאט גִּיזָאגְט דוּ זָאלְשְׁט זִיךְ נִיט אִיבְּרִיג קְלִיגְן טָאמֶר וֶועסְטוּ נָאךְ פַאר נַארִישְׁט וֶוערִין גֵייעֶרְט גֵייא מִיט דַיין שֵׂכֶל אֵיינְצִיג וַויים אַלֶע טָאג צוּ מֶערִין אוּנ צוּ לֶערְנֶען אַבִּיסֶל מֶער אָבֶּר נִיט מִיט אַמָאל אוּנ אוֹיבּ דוּ וֶועסְט אַזוֹ טָאן וֶועסְטוּ צוּא דֶר רֶעכְטֶער חָכְמָה קוּמֶען :

דֶּרֶךְ אֶרֶץ פוּן גֶעלְט וִויא דֶר מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ נוֹהֵג זַיין מִיט זַיין גֶעלְט עֶר זָאל תָּמִיד אַכְטוּנְג גֶעבִּין אַז עֶשׂ זָאל אִים קֵיין שָׁארִין נִיט טְרֶעפִֿין וִויא שְׁמוּאֵל הָאט גִיזָאגְט אִין דֶער גְּמָרָא וֶוער עֶשׂ זֶעהְט אִיבֶּר זַיינֶע נְכָסִים אַלֶע טָאג דֶער גִּיפִֿינְט אֵיין גְּרָאשִׁין אַבַּיֵי הָאט אַלֶע טָאג אִיבֶּר גִזֶעהֶן זַיינֶע פֶעלְדֶר זָאגְט עֶר וואוּ אִיז מַיינֶע גְּרָאשִׁינְם וָשׂ שְׁמוּאֵל הָאט גִיזָאגְט אַמָאל אִיז עֶר גִּיגַאנְגֶען אוּנ הָאט בַּאגֶעגִינְט זַיין גָערְטְנִירֶער הָאט גִּיטְרָאגְן אֵיין בּוּנְד הָאלְץ וָואשׂ עֶר הָאט גַּנְבֶּנְת זָאגְט עֶר צוּ אִים וואוּ אַהִין טְרָאגְסְטוּ דָאשׂ הָאלְץ הָאט עֶר אִים גִיעֶנְטְפֶרְט אִיךְ טְרָאג עֶשׂ מַיינֶם הֶערְן אַבַּיֵי הָאט אַבַּיֵי גִזָאגְט דִי רַבָּנִים הָאבִּין שׁוֹין פְרִיעֶר גִזָאגְט וֶוער עֶשׂ זֶעהְט אִיבֶּער זַיינֶע נְכָסִים דֶר גִּפִֿינְט אֵיין גְּרָאשִׁין דֶען וֶוען אִיךְ וָואלְט נִיט גַּנְאנְגֶן מַיינֶע פֶעלְדֶער אִיבֶּר זֶעהֶן · הֶעט אִיךְ דִיךְ נִיט בַּגֶעגִינְט וֶוער וַוייס וואוּ אַהִין רוּא וָואלְשְׁט דָאשׂ הָאלְץ פַאר טְרָאגִין · אוֹיבּ עֶר הָאט נִיט צֵייט אַלֶע טָאג זַיינֶע נְכָסִים אִיבֶּער זֶעהֶען צוּם וֵוייניגְסְטִין מוּז זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ אַלֶע חוֹדֶשׁ אִיבֶּער רֶעכְנֶען אוּנ זָאל זֶעהֶן זַיין מַשָּׂא וּמַתָּן וָואשׂ פַאר אֵיין בַּשְׁטַאנְד עֶר הָאט אוֹיבּ עֶר אִיז אַגְרוֹיסֶער בַּעַל הוֹצָאָה וֶועדְלִיג זַיין פַאר דִינְסְט זָאל עֶר קַארְגִין אַבִּיסֶל בִּכְּדֵי עֶר זָאל דֶער נָאךְ ח״ו נִיט גָאר אָרוּם וֶוערִן אוֹיךְ זָאל מֶען קֵיין צֶעטִיל נִיט אַוֶועק וַוארְפִֿין אוּנ כְּרוּמָה אַנְדֶרֶע כְּתָבִים חָאטְשֶׁע עֶר הָאט שׁוֹין דָאשׂ צֶעטִיל אָפּ גִּרֶעכֶנְט טָאמֶער אִיז עֶפֶּעס אֵיין טָעוּת אִין חֶשְׁבּוֹן נִמְצָא וֶועלִין אִים דִיא כְּתָבִים אַטוֹבָה טָאן :

דֶּרֶךְ אֶרֶץ פוּן דִי וַוייבֶּער אֵיין אִשָּׁה זָאל זַיין אֵיין וֶוערְטִין אוּנ זָאל תָּמִיד אַכְטוּנְג גֶעבִּין אוֹיף אִיר הוֹיז דָאט אַז עֶשׂ זָאל אַלְדִינְג גַאנְץ אוּנ רֵיין בְּלַייבְּן אוּנ זָאל הִיטְן אַז עֶשׂ זָאל צוּא קֵיין שָׁאדִין נִיט קוּמֶען אַז אֵיין קַאץ אָדֶר אַהוּנְט זָאל נִיט אוֹיף עֶסִין · אוּנ אַז עֶשׂ זָאל נִיט פֶר שִׁימְלֶט אָדֶר פַאר שְׁטוּנְקְן וֶוערְן · אוֹיךְ זָאל זִיא זֶעהֶן אַז דָאשׂ עֶסִין זָאל הָאבְּן אֵיין טַעַם נִיט צוּ נִבְרֶענְט אוּנ נִיט אִיבְּרִיג גִזַאלְצִין אוֹיךְ דִי כֵּלִים וָואשׂ זִיא גִּיט אִין זַיי דֶעם מַאן עֶסִין זָאלִין שֵׁיין אוּנ רֵיין זַיין בִּכְדֵי זִיא זָאל חֵן בַּייא אִיר מַאן הָאבִּין · זִיא זָאל זִיךְ מִיט אִיר מַאן נִיט קְרִיגְן וּבִפְרַט אוּם עֶרֶב שַׁבָּת זָאל זִיא נָאךְ מֶער גִוָוארְנְט זַיין נִיט צוּא קְרִיגְן זִיךְ מִיט אִיר מַאן אוּנ זָאל דָאשׂ עֶסִין פְרִיעֶר פֶר זוּכִין וּבִפְרַט אוּם עֶרֶב שַׁבָּת זָאל זִיא נִיט פַאסְטִין בִּכְדֵי זִיא זָאל קֶענֶען דָאשׂ עֶסִין פַאר זוּכִין נַייעֶרְט אֵיין תַּעֲנִית צִבּוּר מוּז זִיא פַאסְטִין אֲפִילוּ אוּם פְרֵייטָאג אוֹיךְ זָאל זִיא זֶעהֶן אַז דָאשׂ עֶסִין זָאל צוּ דֶר רֶעכְטֶער צֵייט פַארְטִיג וֶוערִין בִּכְדֵי אַז אִיר מַאן אִיז אֵיין לַמְדָן זָאל עֶר נִיט מְבַטֵּל זַיין פוּן דֶעם לֶערְנֶען פוּן וֶועגְן דֶעם עֶסִין אוּנ אוֹיבּ אוֹיךְ עֶר אִיז אֵיין הַאנְדְלְס מַאן זָאל אִים דָאשׂ עֶסִין נִיט מְעַכֵּב זַיין פוּן מַשָּׂא וּמַתָּן אוּנ וֶוען זִיא זֶעהְט אַז דֶער מַאן אִיז בְּרוּגְז אָדֶר עֶר הָאט צַעַר זָאל זִיא אִים טְרֵייסְטִין אוּנ ח״ו נִיט מֶער מְצַעֵר זַיין :

דֶער כְּלָל אִיז זִיא זָאל תָּמִיד מִיט אִיר שֵׂכֶל מַאכִין זִי זָאל שָׁלוֹם הָאבְּן מִיט אִיר מַאן · דֶען פוּן שָׁלוֹם קוּמְט מַזָּל אוּנ בְּרָכָה וְהַצְלָחָה אוּנ דִי שְׁכִינָה רוּאְט וואוּ שָׁלוֹם אִיז אוּנ וֶוען דֶר מַאן הָאט אֵיין רוּגְז אוֹיף אִיר זָאל זִיא אִים שְׁווַייגִין אוּנ זָאל אִים נִיט מְרַגֵּז זַיין נַייעֶרְט אַז דֶער כַּעַס וֶועט אִים אָפּ גֵיין דֶער נָאךְ זָאל זִיא צוּא אִים רֵיידִין טָאמֶר וֶועט עֶר זִיא דֶער נָאךְ פָאלְגִין אָבֶּר בְּשַׁעַת רוּגְז זָאל זִיא אִים נִיט פַארְשְׁטִין אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן זִיא זָאל אִיר מַאן נִיט שִׁילְטִין דֶען דִיא גְּמָרָא זָאגְט וֶוען אֵיין אִשָּׁה שִׁילְט אִיר מַאן אִין זַיין גִיזוּנְט אַזוֹ קוּמְט דֶער דַלּוּת דֶער פוּן · אוֹיךְ

זאל

זָאל זִיא נִיט פַאר שֶׁעמֶען זַיין מִשְׁפָּחָה חָאטְשֶׁע זִיא וַוייש עֶפֶּעס אַיין שַׁאנְד אויף זֵיי אונ אָבֶר אַז עֶשׂ אִיז ח״ו קְרִיג צְווִישִׁין מַאן אונ וַוייבּ חָאטְשֶׁע עֶשׂ אִיז פִּיל גוּטְשׁ אוישׁ גִירוּפְן אויף דֶעם הִימֶל פוּן וִויפִיל יָאר מוז עֶשׂ פַאר קֶערְט וֶוערִין צוּא אוּם גְלִיק דְרוּם אִיז שָׁלוֹם אַגְרוֹיסֶע זַאךְ׃ אונ מֶען זָאל דְרִינֶען גִוָוארִינְט זַיין׃

אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבְּן אַיין אִשָּׁה זָאל זִיךְ אַזוֹא פִירִין וֶוען דֶער מַאן אִיז אִין רוֹגֶז זָאל זִיא אִים אָפּ פִירִין פוּן דֶעם רוֹגֶז אונ וֶוען דֶר מַאן אִיז אִין אַיין צָרָה זָאל זִיא אִים אויש רֵייךן אונ זָאל אִים טְרֵייסְטְן׃ אונ וֶוען זִיא הָאט אִין זִיךְ עֶפֶּעס אַיין טְרוֹיעֶרְקַייט זָאל זִיא עֶשׂ פַר אִיר מַאן נִיט ווייזִין טָאמֶער וֶועט עֶר אויךְ טְרוֹיעֶרִיג וֶוערִן נַייעֶרְט זִיא זָאל ווַייזִין אַיין פְרֵיילִיךְ פָּנִים אונ זָאל זִיךְ תָּמִיד צִירִין פַאר אִיר מַאן מִיט שִׂמְחָה מִיט לַייט זֶעלִיקַייט מִיט פְרוּמְקַייט אונ אִירֶע קְלֵיידֶר זָאל תָּמִיד רֵיין זַיין זִיא זָאל תָּמִיד זַיין פָּאטֶר בִּכְבוֹד הָאלְטְן אונ אויךְ זַיין גַאנְצֶע מִשְׁפָּחָה חָאטְשֶׁע זֵיי זַיינֶען שְׁפָלִים זִיא זָאל אַלֶע צַייט תְּפִלָּה טָאן אַז אִיר מַאן זָאל הָאבְּן בְּרָכָה אונ הַצְלָחָה אִין זַיינֶע וֶוערְק אויךְ זָאל זִי תְּפִלָּה טָאן אויף אִירֶע קִינְדֶר אַז זֵיי זָאלְן מַצְלִיחַ זַיין אִין תּוֹרָה אונ מִצְוֹת׃

דֶער גַאנְץ רֶעכְטֶער דֶרֶךְ אֶרֶץ אִיז מֶען זָאל זִיךְ נוֹהֵג זַיין מִיט דֶרֶךְ אֶרֶץ מִיט זַיין גוּטְץ אונ מִיט דֶער נְשָׁמָה אונ גֶעלְט אונ וִויא זִיךְ מַאן אונ וַוייבּ זָאלִין הַאלְטִין וִויא מֶען זָאל קִינְדֶר אויף צִיהֶען אונ מִיט אַנְדֶערֶע גִזִינְד וִויא מֶען זָאל זִיךְ הַאלְטִין עֶר גִהֶער זֵיי צוּ פִירִין אונ צוּ שְׁטְרָאפִין צוּ דֶר יִרְאָה נִיט מִיט רוֹגֶז נַייעֶרְט בְּנַחַת זָאל עֶר תָּמִיד רֵייךְן מִיט זַיין גִזִינְד אַזוֹ וֶוערְן זַיינֶע רֵייד אָן גִינוּמֶען זַיין אונ זַייא וֶועלִין גוּט אונ פְרוּם זַיין אונ וֶועלִין פַארִיכְטִין דִיא אוּם רֶעכְט וָואשׁ זֵיי הָאבִּין גִיטָאן׃ אונ אויבּ מֶען טוּט נִיט אַזוֹ אונ מֶען שְׁטְרָאפְט נִיט זַיין גִיזִינְד אַזוֹא וֶועט מֶען אִים שְׁטְרָאפִין פַאר דִיא עֲבֵירוֹת פוּן זַיין גִזִינְד׃ אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין וֶוער עֶשׂ הָאט מַאכְט צוּא שְׁטְרָאפְן זַיין גִזִינְד אונ שְׁטְרָאפְט זֵיי נִיט אַזוֹ גֶעמְט מֶען אִים אָן פַאר דִיא גַאנְצֶע גִזִינְד׃

דֶער יְסוֹד פוּן קִינְדֶער צִיהֶן צוּא לֶערְנֶען מִיט זֵיי הַתּוֹרָה רֶעט דֶר מֶענְטְשׁ וֶוערְט גִיבָּארִין וִוילְד פוּל מִיט יֵצֶר הָרָע דְרוּם זַיינֶען פָּאטֶר אונ מוּטֶער מְחוּיָב צוּא צִיהֶען אִירֶע קִינְדֶר אונ אָפּ גְוואוֹנֶען זַייא פוּן דֶעם בֵּייזְן וֶועג אַזוֹא בַּאלְד אַז דָאשׁ קִינְד הֵייבְּט אָן צוּ רֵיידִין גִהֶער אִים פָאטֶר אונ מוּטֶר לֶערְנֶען שמע ישראל אונ תורה צוה לנו משה אונ זָאל אִים מַאכִין אַיין אַרְבַּע כַּנְפוֹת מִיט צִיצִית אונ זָאלִין אויף דֶעם קִינְד הַשְׁגָחָה גֶעבִּין אַז עֶשׂ זָאל קַיין פְלֶעקְן פוּן צוֹאָה נִיט גְפוּנֶען וֶוערִין אִין זַיין הֶעמְד וִויא שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָאט גִיזָאגְט זַייא דֶעם יוּנְג מְחַנֵּךְ נָאךְ זַיין וֶועג נָאךְ אונ וֶוען דָאשׁ קִינְד וֶועט עֶלְטֶער וֶוערִין זוֹא וֶועט עֶר שׁוֹין דֶער בַּייא בְּלֵייבְּן אונ וֶועט נִיט אָפּ קֶערִין דֶער פוּן׃

פָּאטֶר אונ מוּטֶער זָאלִין נִיט פַאר מַיידִין שְׁטְרָאף פוּן זֵייעֶר קִינְד ווַייל עֶשׂ אִיז נָאךְ יוּנְג׃ אונ עֶר זָאל אַלֶע טָאג מֶער לֶערְנֶען וֶועלְלִיג זַיין פַאר שְׁטַאנְד אונ זָאלִין נִיט פַאר מַיידִין דִיא רוּט פוּן זֵייעֶר קִינְד רֶען וֶוער עֶשׂ פַר מַיידְט דִי רוּט פוּן זַיין קִינְד דֶער זֶעלְבִּיגֶער הָאט זַיין קִינְד פַיינְט אונ וֶוער עֶשׂ הָאט לִיבּ זַיין קִינְד דֶער שְׁטְרָאפְט אִים אונ גִיוֵוייְנְט אִים אָפּ פוּן אַלֶע בֵּייזֶע מִדּוֹת דְהַיְינוּ נִיט צוּא שְׁוֶוערִין נִיט צוּא שִׁילְטִן קַיין רוֹגֶז טְרָאגְן קַיין עַקְשָׁן נִיט זַיין אונ נִיט אוּם דֶער בַּארְמִיג זַיין קַיין גַאֲוָה נִיט טְרַייבְּן נִיט פַאר שַׁייט צוּא זַיין קַייְנֶם נִיט מְקַנֵּא זַיין קַיין לָשׁוֹן הָרָע נִיט רֵיידִין אַדְּרַבָּה צוּא גְווֵייְנֶען דָאשׁ קִינְד אִין גִייאֵן וֶועג צוּא גֵיין מוֹדֶה אונ תַּרְבּוּת אונ בּוּשָׁה פַאר אִיטְלִיכִין הָאבִּין שְׁטִיל צוּא זַיין אונ אִין נָאטְשׁ וֶועג צוּא גֵיין׃ אויךְ זָאל פָּאטֶער אונ מוּטֶער אַכְטוּנְג גֶעבִּין אויף זֵייעֶרֶע קִינְדֶער אַז זַייא זָאלְן נִיט עֶסִין אָן גְוַואשִׁין אונ אָן אַיין בְּרָכָה דָּר פַאר אונ דֶער נָאךְ זָאלִין זַייא אִים לֶערְנֶען אויף אִיטְלִיכֶר זַאךְ וָואשׁ פַאר אַיין בְּרָכָה עֶשׂ גִיהֶער דֶער צוּא אונ וֶוען מֶען וֶועט אַזוֹא גִיוֵוייְנֶען דָאשׁ קִינְד אִין זַיין יוּגִינְט אַזוֹא וֶועט אויף דֶער עֶלְטֶער מִמֵּילָא בְּלַייבִּין בַּייא אִים דִיא גוּטֶע מַעֲשִׂים׃

דֶער רֵאשִׁית חָכְמָה שְׁרַייבְּט וֶוען דוּא וֶועסְט גִיוֵויינֶען דַיין קִינְד נָאךְ זַיין נַאטוּר נָאךְ דְהַיְינוּ נִיט צוּ לֶערְנֶען אוּנ נִיט דַאוְונֶען לֵיידִיג אַרוּם צוּ גֵיין דֶעם יֵצֶר הָרָע צוּ פָאלְגֶין צוּ שְׁפִּילִין חוּצְפָּה אַלְשׁ וָואשׁ אִיז דֶער ווידֶער דֶעם יֵצֶר טוֹב דֶען דֶער יֵצֶר הָרָע קוּמְט צוּם קִינְד תֵּיכֶף וויא בַּאלְד עֶר וֶוערְט גִיבָּארִין נוּא וֶוען מֶען וֶועט דָאשׁ קִינְד לָאזִין בַּיי זַיינֶע בֵּייזֶע מַעֲשִׂים אוּנ מֶען וֶועט אִים נִיט אָפּ גִיוֵויינֶען אַזוֹ אַז דָאשׁ קִינְד וֶועט עֶלְטֶער וֶוערִין וֶועט עֶשׁ בַּיי דֶעם בֵּייזִין וֶועג בְּלַייבִּין אוּנ אַיין גִיוֵוייְנְטַיקַייט מַאכְט אַיין נַאטוּר אָבֶּער וֶוען דוּא וֶועסְט דַיינֶע קִינְדֶער צוּא גוּטִין צִיהֶען אַזוֹא קֶען עֶר תָּמִיר פְּרוּם בְּלַייבִּן תָּמִיד זָאלִין פָאטֶער אוּנ מוּטֶער זַייעֶרֶע קִינְדֶער שְׁטְרָאפִין בְּפַרְהֶסְיָא אוּנ דֶעם קִינְד קֵיין לִיבְּשַׁאפְט נִיט ווַייזִין אַזוֹא וֶועט דָשׁ קִינְד תָּמִיד אִין דֶער מוֹרָא גִיצְוִוינְגִין וֶוערִין אָבֶּער אַז מֶען ווַייזְט לִיבְּשַׁאפְט פַר זַיין קִינְד נוּא אַז עֶר וֶועט גְרוֹישׁ וֶוערִין חָאטְשֶׁע דוּא וֶועסְט אִים שׁוֹין שְׁטְרָאפִין וֶועט עֶר דִיר אוֹיךְ נִיט פָאלְגִין אוֹי ווייא גִישְׁרַיעֶן אוֹיף דִיא יוּנְגֶע יָארִין וָואשׁ זַיינֶען אַוֶועק גִיגַאנְגֶען אוּנ קוּמֶען נִיט צוּא רִיק דְרוּם גִיהֶער מֶען זִיךְ צוּא פֶעדֶערִין אִין דֶער יוּגִינְט אַל דָאשׁ גוּטִיץ צוּא טָאן דֶערְנָסְט מָאל וֶועט וואוֹל זַיין צוּ אִים אוּנ צוּ זַיינֶע קִינְדֶער · אָבֶּר דִיא פָאטֶער אוּנ מוּטֶער וָואשׁ זָאגִין נָאךְ וָואשׁ זָאלִין מִיר דָאשׁ קִינְד שְׁטְרָאפִין אָדֶער שְׁלָאגֶען עֶר אִיז דָאךְ נָאךְ יוּנְג דִי זֶעלְבִּיגֶע פָאטֶער אוּנ מוּטֶער טֵייטִן דָאשׁ קִינְד · דֶען וֶוען מֶען צִיהְט נִיט רֶעכְט אוֹיף זַיין קִינְד קוּמְט עֶשׁ דֶער נָאךְ צוּא תַּרְבִּית רָעוֹת אוּנ אַזוֹא אִיז זַיין טוֹיט בֶּעסֶער פוּן לֶעבִּן אוּנ אוֹיף זַיין חֵטְא וֶוערִין פָאטֶער אוּנ מוּטֶער גִישְׁטְרָאפְט אוֹיף יֶיענֶער וֶועלְט :

נֶעמְט אַייךְ אַיין מוּסָר וֶוען אַיין אִשָּׁה גָאט בַּהִיט דֶער שְׁטִיקְט אִיר קִינְד וָואשׁ פַאר אַיין גְרוֹיסֶע תְּשׁוּבָה זִיא מוּז טָאן אוּנ זִיא הָאט עֶשׁ דָאךְ בְּוַדַּאי נִיט גֶערִין גִיטָאן · אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוער עֶשׁ טֵייט זַיין קִינְד מִיט ווילִיג גֶערִין אִיז דָאךְ בְּוַדַּאי זַיין עוֹנֶשׁ זֵייעֶר גְרוֹישׁ · אוּנ אַז דֶער פָאטֶער גִוֵויינְט נִיט זַיין קִינְד צוּ גוּטִין נַייעֶרְט עֶר לָאזְט אִים גֵיין אִין שְׁלֶעכְטִין וֶועג אִיז עֶר דָאשׁ קִינְד דָאךְ מֵמִית אָבֶּער וֶוער עֶשׁ צִיהְט אוֹיף רֶעכְט זַיינֶע קִינְדֶער וִוי וואוֹל אִיז אִים אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט :

דֶער מִדְרָשׁ שְׁרַייבְּט אוֹיף דֶעם פָּסוּק יסר את בנך וינִיחך אִיז טַייטְשׁ שְׁטְרָאף דַיין קִינְד אוּנ לֶערִין מִיט אִים תּוֹרָה אַזוֹ וֶועט עֶר דִיר פְּטִיר מַאכִין פוּן דֶעם גֵיהִנָּם אוּנ ווַייטֶער שְׁטֵייט אִין פָּסוּק ויתן מעדנים לנפשך אִיז טַייטְשׁ דַיין קִינְד וֶועט דִיר גֶעבִּין גוּטֶע שְׁפַּייז צוּ דַיין לַייבּ · עֶר וֶועט דִיךְ בְּרֵיינְגֶען מִיט זַיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים אִין גַן עֶדֶן מִיט אַנְדֶערֶע צַדִּיקִים· דֶר זוֹהַר שְׁרַייבְּט אַיין גוּט קִינְד קֶען טָאן זַיין פָאטֶער נָאךְ מֶער וויא דֶער פָאטֶער קָאן אִים טָאן דֶען דֶער פָאטֶער קֶען נִישְׁט מֶער מִיט זַיין זְכוּת מַצִּיל זַיין דָאשׁ קִינְד נַייעֶרְט אוֹיף דֶער וֶועלְט פוּן יִסּוּרִים אוּנ קֶען דָאשׁ קִינְד בַּייא דֶעם לֶעבִּין דֶער הַאלְטִין אוּנ קֶען מִיט זַיין תְּפִלָּה דָשׁ קִינְד בְּרֵיינְגֶען צוּ עוֹשֶׁר אוּנ כָּבוֹד · אָבֶּער אוֹיף יֶענֶער וֶועלְט גִילְט זַיין זְכוּת אָבוֹת נִיט דְהַיְינוּ וֶוען דָאשׁ קִינְד שְׁטַארְבְּט קָאן עֶשׁ דֶר פָאטֶר נִיט מַצִּיל זַיין מִיט זַיין זְכוּת פוּן דֶעם גֵיהִנָּם אָבָּר דֶער זוּן מִיט זַיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים וָואשׁ עֶר הָאט גִיטָאן אִיז עֶר דֶעם פָאטֶער יוֹא מַצִּיל מִדִּינָה שֶׁל גֵיהִנָּם :

נוּא זֶעהְט אַז דֶער כֹּחַ פוּן אַיין זוּן אִיז גְרֶעסֶער אַז דֶער כֹּחַ פוּן דֶעם פָאטֶער אוֹיף עוֹלָם הַבָּא אוּנ אִין הִלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה וֶועט אִיר שׁוֹין גְפִינֶען אוּנ לֶערְנֶען פוּן דִיא זַאכִין אשרי וויא וואוֹל אִיז צוּ דִיא פָאטֶער אוּנ מוּטֶער וָואשׁ שְׁטְרָאפִין זַייעֶרֶע קִינְדֶער אוּנ צִיהֶען זַייא אוֹיף אַלֶע צַייט צוּא גוּטִין אוּנ דִיא מוּטֶער אִיז נָאךְ מֶער שׁוּלְדִיג צוּא לֶערְנֶען אִיר קִינְד אוּנ אוֹיף צִיהֶען אִים אִין גוּטִין וֶועג דֶען דִי ווַייבֶּר זַיינֶען לֵיידִיג פוּן תּוֹרָה אוּנ מַשָּׂא וּמַתָּן אוּנ זַיינֶען תָּמִיד אִין דֶר הֵיים בַּיי זֵייעֶרֶע קִינְדֶער דְרוּם מוּז זִיא מֶער אַכְטוּנְג גֶעבִּין אַז דֶר פָאטֶר אוֹיף אִירֶע קִינְדֶער :

דיא

דיא גמרא שרייבט אין ברכות עש איז גרעסער דער צוא זאג וואש השי"ת האט צוא גזאגט דיא ווייבר פון דעם צוא זאג וואש גאט האט צו גיזאגט די מאנען אזו וויא דער פסוק שרייבט נשים שאננות איז טייטש איר גשטילטע ווייבער שטייט אויף אונ הערט צו מיינע רייד אונ טעכטער פאר זיכרט אייך אין גאט אונ פאר נעמט מיינע רייד דאש האט דער נביא ישעיה גיזאגט · רב האט גיזאגט צו רב חסדא פאר וואש זיינען די ווייבער זוכה דער צוא׳ ענטפערט רב חסדא וויל זייא רופין אונ פירין אירע קינדער צום רבי אין שול אריין · אונ ווארטין אויף זייערע מאנן ביז זייא קומן פון דעם בית המדרש אונ וויל די טבע פון ווייבער זייא זיינן בארם הארציג אויף זייערע קינדר דרום שרייבין אונזערע חכמים אז זייא זאלין אום דער בארמיג זיין אין דער זאך זייא זאלין זייערע קינדער שלאגין אונ ציהן צו גוטין אונ אן רוגז חאטשע דאש קינד שרייט אונ וויינט זאל זיא קיין רחמנות ניט האבין אויף אים דאש מיינט דר פסוק אין איכה ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן איז טייטש דיא דער בארמיגע ווייבער האבין גיקאכט זייערע קינדער אונ האבין זיי גיגעסין אין חורבן ב"ה דאש מיינט מען וויל זיי האבין רחמנות גיהאט אויף זייערע קינדער אונ האבין זייא ניט רעכט אויף גצויגן אזו זיינן דיא קינדער גיקומען צו בייזע מעשים דער מיט זיינן זייערע קינדר פאר זינדיגט גיווארין · נוא איז גלייך וויא זייא זעלבסט וואלטין גיגעסן זייערע קינדער דרום זאל מען גיווארינט זיין קינדער צו ציהן :

אונ תמיד זאל פאטער אונ מוטר תפלה טאן אז השי"ת זאל שטארקן דאש הארץ פון זייערע קינדער צוא תורה אונ מצות · אזוא האבין גילערינט דיא ישיבה פון אליהו׳ עש איז גיוועזן איין מעשה איין כהן איז זייער פרום גיוועזין אונ האט פאר קיינעם ניט גוויזן זיין פרומקייט דער דאזיגער כהן האט גיהאט צעהען קינדער פון איין ווייב זעקס זין אונ פיר טעכטער אונ אלע טאג האט ער גרויסע תפלה גיטאן צוא השי"ת אז זיינע קינדער זאלין צוא קיין עבירות ניט קומען אונ צוא קיין אום רעכט האבין אונזערע חכמים גיזאגט עש איז ניט אויש גיגאנגען דאש זעלבינגע יאר איז גיקומען עזרא אונ השי"ת האט ישראל אויש גילייזט פון דעם גלות בבל אונ דער זעלביגר כהן איז מיט זייא אויך אויש גילייזט גיווארין אויש דעם גלות אונ דער כהן איז ניט גישטארבין ביז ער האט זוכה גיוועזין צוא זעהען וויא זיינע קינדר האבין דיא עבודה גיטאן אין בית המקדש אונ האט נאך גילעבט פופציג יאר דער נאך אז ער איז גישטארבין האט מען אויף אים גיזאגט דעם פסוק בטח בה׳ ועשה טוב איז טייטש פאר זיכער דיך אין גאט אונ זייא גוט אונ פרום :

דער ראשית חכמה שרייבט מען זאל גווארינט זיין זיך צו היטן גיט צוא ריידין פאר קינדער קיין מיאוסע זאך וואש אום תרבית איז מכל שכן מען זאל ניט טאן קיין מיאוסע זאך פאר די קינדער ווארום זייא וועלין דר נאך אויך וועלין אזו טאן · אונ ווען איינר האט עפעס ניט רעכט גיטאן זאל אים דער פאטער זידלן אונ שענדין זיינע קינדער אין די אויגן : אונ זאל אים פר פלוכן בפני אז עש זאל די קינדער מיאוס זיין אזו איין מעשה רע צוא טאן וויא יענער האט גיטאן · דאש גלייכין אז איינער האט עפעס גוטץ גיטאן זאל ער אים לויבין פאר זיינע קינדער בפני די קינדער זאלין צוא הערן דיא לויב וואש יענער האט גיטאן וועלין זייא אויך לוסט האבין דאש גוטש צו טאן · דער כלל איז וויא ווייט מען קען זיינע קינדר דער ווייטערין פון שלעכטע מעשים זאל מען זייא דער ווייטערין נאר צוא ווייזין זייא אונ צוא לערנען זייא גוטש צוא טאן · ובפרט ניט צוא גיוויינן ליגען צוא זאגין :

איצונד וועלין מיר שרייבין פון די קרזין פון דר תורה מען זאל מקיים זיין דעם פסוק ולמדתם אותם את בניכם דאש איז טייטש איר זאלט לערנן תורה מיט אייערע קינדר דרויף איז

דער

דער פאטער מחויב ניט צו קוקין אויף זיין געלט אונ האב אויף רבי געלט צוא צאלין אונ זאל זיין קינד אלע צייט שטראפין נאך זיינע יארין נאך אונ נאך זיין פאר שטאנד נאך ער זאל אים צו זאגין מתנות צו שיינקן אז ער זאל בגערן לערנן אונ אז דש קינד ווערט גרעסר זאל ער אים געבן וואש ער גערט אונ זאל דעם קינד איין ריידין אז ער וועט קענען גוט לערנן וועט ער איין רב ווערין נוא דער נאך אז דאש קינד ווערט עלטער וועט ער בוודאי לשם שמים פון גאטש וועגין לערנן אונ וואש דער סדר איז מען זאל מיט דעם קינד לערנען ווערט ער גפינן אין (הלכות שבועות עניני למוד) פאטער אונ מוטער זאלין גיווארינט זיין ניט צו שרעקין זייערע קינדער מיט איין דבר טמא דהיינו זייא זאלין ניט זאגין צוא דעם קינד איין קאץ אדער איין הונט וועט דיך צו נעמען · אונ די בעלי קבלה שרייבן פיל דער פון :

אונזערע חכמים שרייבן אויף דעם פסוק טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט דש איז טייטש ער איז גוט ער לייט זעליגט אונ לייאט ער שפייזט זיינע רייד מיט גירעכטיקייט · איז דיא כוונה פון דער זאך אלע צייט זאל זיך דר מענטש איין האלטן מיט זיין עסין אונ טרינקן נאר ער זאל זיך שיין קליידין · אונ זיין ווייב אונ קינדער נאך מער אז זיך זעלבסט דען ווייב אונ קינדערס לעבין היינגט אן אים אונ זיין לעבין היינגט אן השי״ת זיין גנאד · אויך האבין אונזרע חכמים גזאגט אלע צייט זאל זיך דער מענטש היטין ניט ריידין צוא זיין ווייב הארטע רייד רען ווייל דיא טרערין פון דיא ווייבר קומען גיך נוא קאן ח״ו קומען פורעניות פון אירעט וועגין אויך זאל מען קיין גרוישע מורא ניט ווארפין אויף זיין הויז גיזינד דען רב חסדא האט גיזאגט ווער עש ווארפט איין גרויסע מורא אויף זיין הויז גיזינד ברייננט ער זייא צו דרייא הארבע עבירות צו אבטריניקייט אונ זנות אונ רציחה דען ווייל פילגש בגבעה האט איר מאן אויף איר גיווארפין איין איבריגע מורא דרום איז גיפאלין וויפיל מאל צעהן טויזנט פון ישראל :

אויך האבן אונזרע חכמים גזאגט אלע צייט זאל דר מאן גיווארינט זיין בכבוד צו האלטין זיין ווייב דען דיא ברכה קומט דעם מענטשן אין זיין הויז ווייל ווער זיין ווייב בכבוד טוט האלטן וויא דר פסוק שרייבט נאט ב״ה בגיטינגט צו אברהם אום וילן זיין ווייב שרה · רבי חייא האט איין העפטינ בייז ווייב גהאט זיא האט אים תמיד מצער גוועזן אונ אז רבי חייא האט עפעס גפונן האט ער עש איין גבונדן אונ האט עש גבראכט זיין ווייב זאגט רב צוא רבי חייא ווארום טושטו דיין ווייב אזוא פיל גוטש זיא איז דאך תמיד מצער האט רבי חייא אים גענטפערט עש איז גינוג צוא דיא ווייבר אז זייא ציהען אויף זייערע קינדער אונ דר היטן זייערע מאנן פון עבירות · אונ ווער עש שלאגט דש ווייב ווערט ער גרופין רשע :

דיא גמרא זאגט אין שבת דער מענטש זאל ניט פאר ענדערין איין קינד מיין אז דעם אנדערין וויא מיר גפינען בייא יוסף הצדיק ווייל דער פאטער האט אים גימאכט איין זיידינע העמדיל מיין אז די אנדרע קינדער האבין זיך די ברידער אן אים מקנא גיוועזן אונ האבין אים פר קויפט דרום זיינן כל ישראל גיקומען אין גלות מצרים · נאר איטליכר איז שולדיג געלט צוא געבן זיין קינד אז ער זאל איין ערליכין שידוך טאן מיט איין למדן אונ פון איין שיינע משפחה דער עיקר איז זיא זאל אין זיך שיינע מעלות האבין אבער זיי דארפין זיך ניט גאר בדלות שטעלין פון זייערע קינדער וועגין וויא מיר האבין גזעהן פון פיל לייט אז זייא קומען אויף דער עלטער גיבין זיי אפ גאר זייער האב אונ גוטס צוא זייערע קינדער דער מיט טוען זייא אגרויסע נארישקייט אונ ניט רעכט דען דער נאך ווערין זייא דארפין צוא זייערע קינדער אונ וויא שלעכט איז דאש צו דיא עלטרין וואש דארפין צו זייערע קינדער דען אזו איז די טבע אז דיא קינדער ווילין ניט העלפין

דיא

די עלטרן חאטשע זייא זיינען עשירים דען זייא פאר געסן אין דרינן אז דיא פאטער אונ מוטער האבין זייא נאר זייער האב אפ גיגעבין אונ דורך דעם ברייגנען זייא זייערע קינדער צו גרוישע עבירות · דרום ווער עש איז קלוג זאל אזעלכס ניט טאן נייארט וואש עש טרעפט אן זייער גבן זאל מען זייא געבין נאך זייער פאר מעג נאך אבער ניט גאר מיט אמאל אפ געבין דען עש איז שוין קיין ערגירע זאך ניט פאר האנדין אויף דער וועלט אז ווען פאטער אדער מוטער ווערט צו דיא קינדערש גידינגן ווערין · מען זאגט איין שפראך ווארט איין פאטער דער גערט צעהן קינדר מיט ליבשאפט אונ מיט גוטן הארצין אבער צעהן קינדר קענן ניט דער נערין איין פאטער דרום גהער מען זיך אליין ניט ברייגנן דער צוא ניט גינוג ווען פאטער אונ מוטער קומן צוא זייערע קינדער ווען זייא קענן ניט אנדרש מאכין הש"י זאל אונז דער פון ניצ"ל זיין אבער אז מען קאן זיך עש ווענדין גיהער מען זיך ניט צוא ברייגנגען ד"ר צו :

דער גאנץ רעכטער דרך ארץ פון גוף אונ נשמה אונ פון געלט דהיינו דרך ארץ וואש דער פון קומט דיא נשמה איין היקף מען זאל איטר אונ איבינ בהעפטין אין גוטע לייט אונ לומדים אז ער זאל זיך פון זייא עפעס גוטיץ אפ לערנן וויא בן זומא האט גזאגט ווער איז איין חכם דער וואש לערינט פון איטליכן אונ אויך אז ער וויים אז זיינע הייד זיינען אן גינומען אזוא זאל ער אנדערע לייט אויך אונטער ווייזן אונ לערנן זייא מצות אונ מעשים טובים וואש נאר מיגליך איז אונ אויך אז איינער לערינט זיין חבר מצות אונ גוטע מעשים מסילא בלייבט ער אליין אויך גוט אונ פרום אונ לערינט נאך אויך אנדרע לייט דער צוא : די גאנצקייט פון דעם גוף ער זאל גומל חסד זיין מיט זיין גוף דהיינו ער זאל איטליכן בדינגן אונ זאל זיין חבר ליב האבן אזוא וויא זיך זעלבסט · אונ זאל זיך שפל האלטן · אונ זאל זיין חבר פריער דער מאנן איי ער דער מאנט אן זיך אונ ווען ער גייט מיט זיין חבר זאל ער זיין חבר לאזין פריער גיין אונ זאל בושה פאר איטליכן האבן · אונ מיט איטליכן במעליך ריידן אונ ניט מיט גשריי · אריין צו גיין גהער דער בעל הבית צום ערשטין אריין גיין דען טאמער שטייט עפס אין שטוב איין אומריינע זאך ווערט ער עש הייסן אויף ראמען איי דר גאסט ווערט אריין קומן אבר ארויש גיין גיהר דר גאסט צום ערשטין ארויש גיין דר נאך דר בעל הבית :

דער רמב"ן שרייבט אין זיין בריב וואש ער האט גשריבן צוא זיינע קינדער וויא זיי זאלין זיך האלטן תמיד מיט איטליכן צו ריידין דעם קאפ אראפ צו האלטן אונ די אויגין צוא דער ערד אונ דאש הארץ זאל האבין איין מחשבה צום הימל · אונ ווען דוא טוסט ריידן מיט יענם זאלשטו אים אין פנים אריין ניט קוקין · אונ אין מחשבה זאלסטו טראכטין יענר איז מיין חשוב פון דיר · ווען יענר איז איין למדן אדער איין חכם גיהערסטו אים חשוב צוא האלטען : אונ ווען יענער איז איין עני אונ דוא ביסט איין עושר גיהערסטו אין דיינעם זין צוא נעמען דוא ביסט דאך בוודאי איין רשע אונ יענער איז איין צדיק יענער איז איין שוגג אונ דוא ביסט איין מזיד אונ אין אלע דיינע רייד אדר מחשבות זאלשטו דיך בטראכטין דו שטייסט פאר הש"י אונ הש"י איז די גאנצע וועלט פול אונ דיינע רייד זאלן זיין מיט יראה אזו וויא איין קנעכט פר זיין הערן אונ זאלשט פר איטליכן בושה האבן · אונ ווען איינער רופט דיך זאלסטו אים בנחת ענטפערין גלייך אז איין קנעכט פאר זיין הערין · שלימות איז טייטש דיא גאנצקייט פון דעם געלט וויא מען זאל זיך נוהג זיין דאש ערשטע משא ומתן זאל מען טאן באמונה : ריין יוא זאל יוא זיין אונ ניין זאל ניין בלייבן כלומר דוא זאלסט ניט משנה דיבור זיין נאר וואש דו האסט גירעט זאלסטו האלטין · אונ זאלסט גומל חסד זיין מיט געלט אונ צדקה געבין וואש נאר מיגלך איז :

הַלֵל איז טייטש לויב דהיינו דו גהערסט השי"ת אייביג צו לויבין וויא השי"ת האט דיר גגעבן ספיא גוטץ אדער שלעכטץ ח"ו דען אונזערע חכמים האבין גישטעלט אברכה אויף שלעכטץ אויך דען דיר דאכט זיך אז דש איז שלעכטץ אונ עש מאג דיר גראד צו גוטין זיין צו דר נשמה אדער צוא דעם גוף אונ אז השי"ת האט דיר גגעבין גוטץ חאטשע עש טרעפט ווייניג אן זאל עש זיין אין דיינע אויגן גלייך וויא פיל אונ זאלשט זיך תמיד בטראכטן וואש בין איך אדער וואש איז מיין לעבן אז איך זאל מיין האבין אז אנדרע אונ מכל שכן ווען השי"ת גיט איינם פיל גוטץ איז ער שולדיג צוא השי"ת איין שבח צוא געבין · אונ ח"ו אז השי"ת שיקט צו איינם איין אום גליק זאל ער טראכטן השי"ת טוט עש מיך בוודאי צו גוטן דרום גיהער מען השי"ת אויף אלעם צוא לויבן :

אות ו

וַתְּרָנוּת איז טייטש מילד צוא זיין אונ ניט צוא קארגין מיט איין קליינע זאך ובפרט אויף איין דבר מצוה · דען מיר גפינן בייא יעקב אבינו אז ער האט מדקדק גוועזן אויף איין קליין קריגל ווש ער האט פר געסין אונ האט זיך אליין צוא ריק אום גיקערט פון דאנן לערנן מיר אז די צדיקים זיינען מדקדק אפילו אויף איין קליינע זאך ווארום זיי טוען קיינעם קיין גזל אונ קיין אום רעכט ניט אונ בגערין ניט קיין פרעמדן גראשין · אונ מיר זעהן דאך אז יעקב אבינו איז איין גרויסער עושר גוועזן אזו וויא אונזערע חכמים שרייבן אז יעקב אבינו האט גנומען זיין גאלד אונ זילבער אונ האט עש אוף איין הויפן גילייגט אונ האט עש געגבן זיין ברודר עשו פאר זיינם חלק פון דיא מערת המכפלה · פון יעקב גהער מען צוא לערנן אז ביי וועלטליכי זאכן מאג דער מענטש קארג זיין אבר צוא איין מצוה דהיינו רבי געלט צו געבן אדר ספרים צוא קויפן גהער מען איין נתרן צוא זיין אדר צדקה צו געבן אדר אנדרע מצות ווש גייט אן אין געלט זאל מען ניט קארג זיין דען דר זוהר גיט איין סימן איין מצוה וואש איז בחנם כלומר ער קארגט אז די מצוה זאל אים קיין געלט ניט קאסטין דיא זעלבגע מצוה איז אויך בחנם כלומר מען נעמט קיין שכר אוף איר ניט :

נָאךְ האבן אונזערע חכמים איין שיעור גיגעבן וויפיל איז מען מחוייב איבר געבן פר איין מצוה ווען וואש וואלט איין אנדערש מאל אזו פיל ניט ווערט גוועזן דהיינו ניט מיין אז איין פינפט חלק כלומר ווען דיא זאך איז איין אנדערש מאל ווערט גיוועזין פיר גראשין אונ היינט וויל מען דער פר פינף גראשין אונ היינט איז גראד די צייט צו דער מצוה איז מען מחוייב צו געבין פינף גראשין אונ ניט מיין אונ אויב דוא ווערסט פרעגן מיר גפינען דאך אויף אנדרע ערטער שרייבין אונזרע חכמים אז מען איז מחויב איין שליש איבער געבן אויף איין מצוה דאש איז גירעט גיווארין ביי הידור מצוה כלומר ווען עש טרעפט זיך איין אתרוג צוא קויפן פאר צווייא גילדין אונ עש איז ווידער דא איין אתרוג צו קויפין וואש ער איז שענער אונ האט בעסרע מעלות וואש צוא איין אתרוג גיהער · אונ חאטשע דער אתרוג פון צווייא גילדין איז אויך כשר אונ דר אנדערער וואש איז שענער וויל מען דרייא גילדין גיהער מען דאש שענערין אתרוג צוא קויפין · אבער ווען איינער האט שוין גיקויפט איין אתרוג אונ דער נאך האט זיך גטראפן איין שענערער מיט מעלות צו קופן בבארך ער ניט קויפן אבער ווען דר ערשטער אתרוג איז ניט גרויש חאטשע עש איז דא אין אים איין שיעור בצמצום איז ער מחוייב איין אנדרן צו קויפן ביז איין דריט חלק מוסיף צוא זיין . אונ וואש אונזרע חכמים שרייבן פון ווען רבי זירא ביז איין שליש פון זיין געלט אונ דאש איבריגע פון השי"ת מאכט רש"י ביז אשליש קריגט ער שכר אויף דער וועלט אונ

אויף

אויף דעם איבריגן כלומר אז ער איז מבזבז מיין פון אשליש קריגט מען שכר אויף יענער וועלט און דאס איז אלץ גרעט גוואָרין אויף איין מצוה מקיים צוא זיין איז מען ניט מחוייב מוסיף צוא זיין מיין וויא אשליש אָבער ח"ו איין מצוה עובר צו זיין איז מען מחוייב גאר זיין געלט און גוטץ דריגען צו שטארקין אונ קיין שום מצוה ניט עובר צו זיין :

דער ראשית חכמה שרייבט דער וואש האט ניט מיין זיין אייגנס גאר זיין פרנסה דער דארף ניט מוסיף זיין פון איין מצוה וועגין נאר ביז אשליש אויף דר מצוה אבר וועמן השי"ת האט גיגעבין אז ער האט מיין וויא זיין פרנסה אונ זיין הוצאה טרעפט אן · דער זעלביגער איז מחוייב צוא איין הידור מצוה מיין מוסיף זיין וויא אשליש · דעסט גלייכין ווען איינער האט חשבונות מיט זיין חבר זאל ער אויך ניט מדקדק זיין אויף אקליינע זאך :

מיר האבין גלערינט ווער עש לערינט תורה אונ קאן קיין מלאכה ניט דער צו דער וועט נאך פון דער תורה אויך בטל ווערין דרום גהער מען צוא זעהן צו לערנען זיך איין מלאכה אדער משא ומתן אז ער זאל דר פון קענען זיין פרנסה האבין אונ זאל לייטנס ניט בדרפין :

ווען איינער האט מיט זיין חבר עפיס איין סכסוך זאל ער זיך ניט איילין צום משפט גיין חאטשע ער ווייס גיוויס אז ער וועט דעם משפט האלטין דען עש איז אמיאוסע זאך פר דעם משפט צוא שטיין דען ביידע ווערין גרופין רשעים עש מעג זיין ווער עש וויל דרום איז איין שלעכטע מדה ווער עס גייט מיט ווילע גערין צו משפטים חאטשע ער וייש גיוויס אז ער וועט דעם משפט האלטין אונ ער גיהער לאזין זיינעם איבער גיין אבער ווען עש קען ניט אנדערש זיין אן משפט זאלן זיי ראך ניט איילינדיג לויפן צום משפט נאר פאמעליך צו טענן אונ פאמעליך צו ענטפערין אונ זאל זיך פריער דיא טענות אין דער היים מברר זיין איידער גייט צום משפט אז ער זאל ניט פאר געסין צוא טענן אונ זאל פאר דעם בית דין ניט שרייען מיט רוגז דען רודף זיין שרייען קען ער זיך אליין טועה זיין · דען מיר גיפינן בייא משה רבינו ווייל ער האט זיך מרגז גיוועזן האט ער זיך אין דין טועה גוועזן · נוא ווען דאס האט זיך גיטראפין משה רבינו מכל שכן אונזר גלייכין דרום זאל מען פריער זעהן וויא מען זאל טענן · אונ חאטשע זיין חבר טענית ניט אמת אדער זיין חבר רעט אים שלא בכבוד פון דעסט וועגן זאל ער ניט ברוגז זיין אונ זאל זיין טענה אין מוח פריער גוט קלערין דען עש זיינן פיל רמאים פאר האנדין וואש ריידין מיט יענעם אזעלכע רייד וואש איז אים דער ווירער בכדי ער זאל ברוגז ווערן וועט ער זיינע טענות פאר געסין אונ פשיטה איינער דעם אנדערין זאל קיין שענדליכע רייד ניט זאגין פאר דעם בית דין דען עש קומט פיל בייז דער פון איינש מען מוז וויסין אז דיא שכינה רואט בייא דיא ריכטער אונ וויא אזו האט ער קיין בושה פאר דער שכינה גיט · דאס אנדרע ער האט קיין מורא ניט פאר זיין רבי · אונ ווידר אז זיי זיינן שוין גקומן פאר דעם משפט איז ראך אויך דער נאך שלום אויב זייא האלטין דעם פסק וואש מען האט זייא גפסקנת נוא נאך וואש זאל מען ליזולים ריידן אונ מען גיהער אן שרייען אויף די לייט וועש האבן ניט קיין אפ שאיי פר דעם משפט :

עש איז איין גרויש קידוש השם אז מען זאל קיין גוי ניט נארין אונ מכל שכן ניט צו גנבנן בייא איין גוי · איז דער גוי פון זיך זעלבסט עפעס טועה זאל מען אים אום קערין וואש דר האט זיך טועה גיוועזן · אונ דאס איז איין גרוישר קידוש השם דער גוי זאגט דיא יודין מוזין איינעם גוטין גלויבן האבין אויך איז איין גרויסער חילול השם ווען איינער האנדעלט

מיט

מיט איין גוי אונ שווערט פיל מאל הארבע שבועות אז ער קען די סחורה פאר דעם געלט ניט פאר קייפן אונ דער נאך פאר קייפט ער די סחורה יוא פאר דעם געלט וואש דער גוי האט אים אויש גבאטין אונ אמאל פאר נאך וועלוועלער וויא ער האט גשווארין נוא וואו איז פאר האנדין איין גרעסערער חילול השם פאר דעם דען דער גוי זאגט די יהודים האבן קיין רעכטין גלויבין דען זייא זיינען ניט מדקדק אין פאלשע שבועות אויך איז דאך ידוע אז ווער עש גיוויינט זיך איין מאל אום רעכט צו טאן דער טוט דער נאך שטענדיג אום רעכט דען עש ווערט ביי אים איין גיוויינהייט :

עש איז דר כלל פון ותרנות ארמע לייט צו לייען אויף משכנות אן רווחים אונ ווער עש נעמט מער רווחים וויא אונזערע חכמים האבן גשטעלט דר האט איין גרוישן עונש : אויך שרייבט דר ספר ארחות צדיקים מען גהער איין ותרן זיין צו קייפין ספרים ·אונ אוועק לייען זייא אנדערע לייט זיי זאלין א.. ..י לערנן אונ זאל ניט טראכטן זיי וועלין צו ריסן ווערין ווייל יעענר וועט פון זייא לערנן · אויך כלים ייענם צו לייען ווער עש דארף ·אונ ווען מען מעסט אייל אדר ווייך זאל מען ניט קנאפ מעסטן אויך זאל מען זיך ניט נידעריג האלטן ווען איינר בעט אים איין טובה צו גיין פון זיינט וועגין · אונ ווען ייענם טרעפט עפעס איין אום גליק חלילה גהער מען זיך צו מיהן וואש מיגליך איז צו טאן פון ייענמש וועגן אונ ווען איינר האט עפס איין שמחה גיהר מען זיך מיט אים אויך משמח זיין אונ ווען איינר איז קראנק ח״ו גיהר מען מבקר חולה זיין אונ ווען איין ארימאן איז קראנק ח״ו מוז מען אים העלפין מיט געלט אונ לאבונג אז ער זאל צוא זיך קומען · אונ דיא אנדרע זאכן וואש צו ביקור חולים גהער וועט איר שוין נפינען אין הלכות ביקור חולים אונ גומל חסד צוא זיין מיט זיין תורה אונ חכמה מיט אנדערע לייט צו לערנען מען זאל ייענעם ברייננגן צו עוה״ב :

אות זיין

זריזות איז טייטש גשווינדקייט פר דר מעשה אונ נאך דר מעשה מיט שמחה צו טאן איין מצוה ניט מיט קיין טרויערקייט דען עש זיינן פיל הינדערנש אונ שווריקייטין פר האנדין ווש מאכין דעם מענטשין שווער זיינע גלידער ער זאל קיין מצוה ניט טאן דרום האט יהודה בן תימא גזאגט מען גיהער זיך צו שטארקן ווי איין לייב אוועק צו שטויסן דעם יצה״ר בכדי ער זאל טאן דיא מצות מיט זריזות :

אות חית

חבר טוב צוא בהעפטין זיך צו איין גוטן חבר בכדי איינר דעם אנדרן זאל שטראפן מיט גאטש ווערטר אונ איינר דעם אנדערן זאל ווארינן אונ היטן פאר עבירות · אונ אויף דעם ווערט גזאגט דער פסוק אז נדברו יראי ה׳ דאש איז טייטש דענשט מאל וועלין ריידין דיא חברים דיא גאטש פארכטר אונ גאט וועט זייא דער הערין וואש זיי וועלין ריידין אונ וועט עש אויף שרייבין · אונ צום לערנען גיהער מען פשיטא אגוטן חבר צו זוכן דען אונזערע חכמים זאגן איין שווערד זאל קומען אויף דיא דאזיגע לייט וואש זיצן אליין אונ לערנען אונ זייא קענן חברים האבן זייא זאלין לערנן מיט אנדערע·אויך שרייבט דער ראשית חכמה פון דעם ספר הישר וועגין דער מענטש גיהער זיך צו בהעפטין צו אזעלכע לייט וואש זיינען חכמים צדיקים חסידים ווארום ווען ער דער זעהט זייא דער וועקט ער זיך צוא תשובה · דעסט גלייכן צוא קראנקע אונ צוא תפוסים צוא גיין אונ אויך צוא ארימע לייט אונ צו לייט וואש זיינען שרוי בצער ווארום וויא באלד מען דער זעהט זייא דר מאנט

מען

מֶען זָאל זִיךְ אָן נָאט אַז חַשֵׁי הָאט מַאכְט אוֹיף אִים אוֹיךְ אָן צוּא שִׁיקְן ח״ו אַזוֹ וְויא עֶר הָאט אוֹיף זַייא אָן גְשִׁיקְט אוּנ דוּרְךְ אַזֶעלְכֶע זַאכִין קֶען מֶען קוּמֶען צוּ דֶער יִרְאָה אָבֶּער מִיט דֶער חַבְרוּתָה זָאל מֶען גָאר נִיט הָאבִּין צוּא טָאן אוּנ דָאשׁ מַיינְט מֶען בַּעֲלֵי תַּעֲנוּגִים עֲשִׁירִים רְשָׁעִים נַארִין וַוייבֶּער דֶען אַזֶעלְכֶע חַבְרוּתָה פַאר דַארְבִּין דֶעם מֶענְטְשִׁין פוּן דֶער אֱמוּנָה אוּנ מַאכִין אִים פַאר גֶעסִין פוּן נָאטְשׁ דִינְסְט : דֶעסְט גְלַייכִין קֵיין שׁוּם עֵסֶק נִיט צוּא הָאבִּין מִיט מֶענְטְשִׁין אָן דֶרֶךְ אֶרֶץ אָן יִרְאָה אָבֶּער צוּא אַיין לַמְדָן גִיהֶער מֶען זִיךְ צוּא בַּהֶעפְטִין מִיט אִים צוּא לֶערְנֶען זִיךְ זַיינֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים אוּנ וֶוען לַייט בַּהֶעפְטֶען זִיךְ צוּא דֶער תּוֹרָה אִיז וואוֹל צוּ זֵיי אוֹיף דֶער וֶועלְט אוּנ וואוֹל צוּ זַייא אוֹיף יֶיענֶער וֶועלְט :

מֶען גִיהֶער גַאנְץ שָׁלוֹם צוּא הָאבִּין מִיט זַיין חָבֵר . אוּנ דֶענְסְט מָאל אִיז זֵיי אַיין לָאךְ פוּן אַיין נָארִיל נִיט צוּ אֵיינְג צוּ וואוֹנֶען בַּאיי אַנְגֶדֶר . אָבֶּר וֶוען ח״ו עֶשׁ אִיז מַחֲלוֹקֶת צְוִוישְׁן זֵיי אִיז דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט צוּא אֵיינְג אוּנ צוּא קְלַיין פַאר זַייא צוּא וואוֹנֶען · אוֹיךְ גִיהֶער מֶען זִיךְ צוּא בַּהֶעפְטִין צוּ חֶבְרָה קְדוֹשָׁה דְהַיְינוּ צוּא חֶבְרָה בִּיקוּר חוֹלִים חֶבְרָה קַבְּרָנִים חֶבְרָה תְּהִלִּים אוּנ אוֹיךְ צוּא אַנְדֶערֶע גוּטֶע חַבְרוּתָה גִיהֶער מֶען זִיךְ צוּא בַּהֶעפְטִין אַזוֹא וְויא דָוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם הָאט גִיזָאגְט אִין תְּהִלִּים חבר אני לכל אשר יראוך אִיז טַייטְשׁ אִיךְ בִּין אַיין חָבֵר צוּא אַלֶע דִיא לַייט וָואשׁ פָארְכְטִין זִיךְ פַאר דִיר אוֹיךְ אִיז גוּט צוּא בַּהֶעפְטִין צוּם שֵׂכֶל אַזֶעלְכֶעשׁ וָואשׁ דִי נְשָׁמָה הָאט אַנוּץ דֶער פוּן דֶען דֶער מֶענְטְשׁ הָאט דְרַייא חֲבֵרִים דְהַיְינוּ שֵׂכֶל אוּנ פַיינְט שַׁאפְט אוּנ לוּסְט דְרוּם זָאל מֶען זִיךְ בַּהֶעפְטִין צוּא הַאלְטִין וָואשׁ דִיא נְשָׁמָה צוּא הִילְף אִיז :

אות טית

טַהֳרָה אִיז טַייטְשׁ רֵיין דֶען דִיא אוּם רֵיינִיקַייט מוּז הָאבִּין טַהֳרָה כְּלוֹמַר אַז דֶער מֶענְטְשׁ וֶוערְט פַאר אוּם רֵיינִיגְט מִיט עֲבֵירוֹת זָאל עֶר זִיךְ רֵיינִיגִין מִיט תְּשׁוּבָה אָדֶער דֶעסְט גְלַייכִין וֶוען דֶער מֶענְטְשׁ אִיז אוּם רֵיין גִיוָוארִין פוּן דָאשׁ אוּמְרֵיינִיקַייט אַזוֹ גֵייט פוּן אִים דֶר רוּחַ נִיט אַוֶועק בַּייעֶרְט דוּרְךְ וַואשֶׁר וְוי דֶר אורח חיים שְׁרַייבְּט חָאטְשֶׁע אֵיינֶער אִיז וַואכֶענְדִיג אַגַאנְצֶע נַאכְט אוּנ שְׁלָאפְט נִיט פוּן דֶעסְט וֶועגִין בַּדַארְף עֶר צוּ וַואשְׁן דִיא הֶענְט אוּנ דֶעם פָּנִים · אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוען אֵיינֶער שְׁטֵייט אוֹיף פַאר טָאג אוּנ וַואשְׁט זִיךְ אַז עֶשׁ וֶוערְט טָאג מוּז עֶר זִיךְ נָאךְ אַמָאל וַואשְׁין אוּנ זָאל בְּרָכָה זָאגִין דֶען עֶשׁ אִיז אַיין סָפֵק אוֹיבּ דֶער רוּחַ קוּמְט פוּן שְׁלָאף אָדֶער דֶער רוּחַ קוּמְט פוּן דֶער נַאכְט אוּנ פוּן דֶעם סָפֵק וֶועגִין מוּז מֶען זִיךְ וַואשְׁן אַז מֶען שְׁלָאפְט בַּייא טָאג וָוארוּם טָאמֶער קוּמְט דֶער רוּחַ פוּן שְׁלָאף :

אוֹיךְ אִיז פַאר הַאנְדִין טוּמְאַת קֶרִי אָדֶר צָרַעַת אָדֶער טוּמְאַת מֵת וֶוען מֶען גֵייט נָאךְ אַיין מֵת אִים מְלַוֶּה זַיין מוּז מֶען זִיךְ דִיא הֶענְט וַואשְׁין אוּנ צוּם בֶּעשְׁטִין וֶוער עֶשׁ טוֹבֵלֶת זִיךְ אִיז וואוֹל צוּא אִים אוּנ וואוֹל צוּ זַיין נְשָׁמָה וָוארוּם זִיא בְּלַייבְּט זַייעֶר רֵיין חָאטְשֶׁע טְבִילָה אַלֵיין הֶעלְפְט נִיט אוֹיף טוּמְאַת מֵת דֶעסְט גְלַייכִין אוֹיף טוּמְאַת קֶרִי פוּן דֶעסְט וֶועגִין גִיהֶער מֶען זִיךְ פָארְט צוּ טוֹבְלֶן אוּנ צוּא רֵיינִיגִין זִיךְ . אָבֶּר אִיךְ זָאג אַייךְ וֶוער עֶשׁ וִויל קוּמֶען צוּ רֵיינִיקַייט אוּנ וִויל זִיךְ רֵיין הַאלְטִין הֶעלְפְט אִים הַשֵּׁ״י דֶער צוּא אוֹיךְ . אָבֶּר תּוֹרָה לֶערְנֶען אוּנ תְּפִלָּה טָאן אִיז מֶען מְחוּיָּב צוּא טָאן חָאטְשֶׁע עֶר הָאט אִין זִיךְ אוּם רֵיינִיקַייט פוּן קֶרִי : אוּנ אִיךְ זָאג עֵדוּת אוֹיף אַיין גוּטְן פְרוּמְן מַאן עֶר פְלֶעגְט אָפְט טְבִילָה הָאבִּין צוּ זַיינֶע גְזֶעצְטֶע צַייטִין וָואשׁ עֶר הָאט אָפּ גִיזֶעצְט אוּנ וֶוען זַיין וַוייבּ אִיז גִיגַאנְגֶען טְבִילָה אִיז עֶר אוֹיךְ גִיגַאנְגֶען טְבִילָה . דֶען טָאמֶר דִיא צַייט וָואשׁ עֶר הָאט נִיט גִיטָארְט קוּמֶען צוּ זַיין וַוייבּ אוּנ מִיט אַיין מַחֲשָׁבָה אִיז עֶר טָמֵא גְוָוארִין מִיט קֶרִי דְרוּם אִיז עֶר דֶענְסְט מָאל אוֹיךְ גִיגַאנְגֶען טְבִילָה הָאבִּין :

אויךְ זַיינֶען אִין דֶעם מֶענְטְשְׁן אוּם רֵיינִיקַייט פַאר הַאנְדִין דְהַיינוּ וֶוען דָאשׁ הָעמְד אָדֶר דִיא אַנְדֶערֶע קְלֵיידֶר זַיינֶען אוּם רֵיין אָדֶער עֶר ווִישְׁט נִיט רֶעכְט אָפּ דֶעם גוּף חָאטְשֶׁע עֶשׁ אִיז דָאךְ צוּא גֶדֶעקְט פוּן דֶעסְט וֶועגִין טָאר מֶען נִיט מִתְפַּלֵל זַיין אוֹיךְ קֵיין קְרִיאַת שְׁמַע נִיט לֵייעֶנֶן דְרוּם וֶוער עֶשׁ אִיז גוּט אוּנ פְרוּם אוּנ ווִיל הָאבְּן זַיין תְּפִלָּה זָאל נִיט פַאר שְׁטוֹיסְן וֶוערִין אוּנ מִכָּל שֶׁכֵּן תְּפִילִין מוּזִין בְּשִׁיטָא אַיין רֵיינֶעם גוּף הָאבִּין זָאל עֶר אִין דְרִינֶן זַייעֶר גִיוָוארִינְט זַיין דֶעסְט גְלֵייכִין אוֹיף דִיא שִׁיךְ אַכְטוּנְג צוּא נֶעבִּין אַז עֶשׁ זָאל אוֹיף זַייא קֵיין אוּם רֵיינִיקַייט נִיט זַיין צוּא גֶקְלֶעפְּט דְרוּם זָאל אִיטְלִיכֶר אִין דְרִינֶן גִיוָוארִינְט זַיין זִיךְ רֵיין הַאלְטִין אוּנ אוֹיבּ נִיט וֶוערְט זַיין תְּפִלָּה נִיט אָן גִינוּמֶען: אוּנ וֶוען אֵיינֶר שְׁטֵייט אוֹיף אַיין אוּם רֵיין אָרְט אוּנ הֶערְט דוּנֶערִין אָדֶר בְּלִיצִין אַזוֹא זָאל עֶר דִיא בְּרָכָה נִיט אַרוֹישׁ רֵיידִין מִיט דֶעם מוֹיל נָאר אִין זַיין מַחֲשָׁבָה דִיא בְּרָכָה צוּ הָאבְּן אוּנ אוֹיךְ וֶוער עֶשׁ הָאט אַיין כֵּלִי וָואשׁ עֶר טוּט זַיין צוֹרֶךְ אִין אִיר זָאל עֶר זֶעהֶן צוּ הַאלְטִין. אַיין גְלֶעזֶערְנֶע כֵּלִי אָדֶער אַיין אַייזֶערְנֶע כֵּלִי זִיא זָאל אִין זִיךְ נִיט אַרַיין נֶעמֶען קֵיין אוּם רֵיינִיקַייט אוּנ אוֹיבּ עֶר הָאט אַיין אַנְדֶער כֵּלִי דְהַיינוּ פוּן שְׁטֵיין אָדֶר הָאלְץ גִישְׁטֶעלְט פוּן זַיין צוֹרֶךְ וֶועגִין טָאר מֶען קֵיין דָבָר שֶׁבִּקְדוּשָׁה נִיט אַרוֹישׁ רֵיידִין אַז דִיא כֵּלִי אִיז אִין שְׁטוּבּ נַייעֶרְט עֶר זָאל פְרִיעֶר אַרַיין גִיסְן וַואשֶׁר אִין דֶר כֵּלִי אַזוֹא מֶעג מֶען שׁוֹין יוֹא לֶערְנֶן אָדֶער תְּפִלָּה טָאן אִין דֶעם חֶדֶר וואו דִיא כֵּלִי אִיז: אָבֶּער מֶען זָאל זֶעהֶן אַלֶע מָאל רֵיין אוֹישׁ צוּ וַואשִׁין דִי כֵּלִי:

אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין מֶען זָאל גְוָוארִינְט זַיין אַז מֶען טוּט תְּפִלָּה אָדֶר אַז מֶען לֶערִינְט אָדֶער וֶוען מֶען עֶסְט נִיט אָן צוּ רִירִין אִין אַיין אוּם רֵיין אָרְט אוּנ נִיט דָשׁ אַלֵיין טָאר מֶען זִיךְ נִיט אָן רִירִין:אִין אַיין אוּם רֵיין אָרְט אַלֵיין נַייעֶרְט אוֹיבּ עֶשׁ אִיז אֲפִילוּ תָּמִיד צוּ גֶדֶעקְט טָאר מֶען זִיךְ פוּן אוֹיבִּין אוֹיךְ נִיט אָן רִירִין וֶוען מֶען לֶערִינְט אוּנ מֶען טוּט תְּפִלָּה דְהַיינוּ אִין דִיא רִיכִין אָדֶר אִין קָאפּ דֶען דָארְפִין אִיז דֶער מֶענְטְשׁ אַייטִיל שְׁוָויִים · אָבֶּער דִיא דָאזִיגֶע עֶרְטֶער וָואשׁ זַיינֶען תָּמִיד אָפִין אוּנ אוֹיף גִידֶעקְט דְהַיינוּ דִיא אָרֶעם דָאשׁ פְּנִים מָאג מֶען יוֹא אָן רִירִין אוּנ וַוייל אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶען פוּן פִיל לַייט בְּשַׁעַת זַייא לֶערְנֶען אָדֶער זַייא זַיינֶען מִתְפַּלֵל קְרַאצִין זַייא זִיךְ אוֹיף אַלֶע עֶרְטֶער דְרוּם מוּז מֶען זַייא לֶערְנֶען אוּנ צוֹא ווִישִׁין טָאן אַז זֵיי זָאלִין עֶשׁ קֵיין מָאל נִיט טָאן אוּנ וֶוען עֶשׁ הָאט זִיךְ גִימְרַאפִּין אַז זַייא הָאבִּין זִיךְ אָן גִירִירְט אָן בְּלוֹיזִין לַייבּ בְּשַׁעַת לֶערְנֶען אָדֶער דַאוְונֶען מוּז מֶען דִיא הֶענְט וַואשִׁין אוּנ וֶוען עֶשׁ אִיז קֵיין וַואשֶׁר נִיט דָא זָאל מֶען אָפּ רַייבִּין דִיא הֶענְט אָן טִישׁ אָדֶר אָן וַואנְט אִיז מֶען אוֹיךְ יוֹצֵא אָבֶּר אִיךְ הָאבּ גִיזֶעהֶן פִיל גוּטֶע פְרוּמֶע לַייט זַייא שְׁטֶעלִין זִיךְ אַיין כֵּלִי מִיט וַואשֶׁר בְּשַׁעַת זַייא לֶערְנֶען דֶען דִי הֶענְט רוּעֶן נִישְׁט בַּייא דֶעם מֶענְטְשִׁין אוּנ רִירִין אַלֶע מָאל אָן דֶעם בְּלוֹיזִין לַייבּ אוּנ ווִיא בַּאלְד זַייא רִירִין זִיךְ אָן אָדֶער זַייא קְרַאצִין זִיךְ אַזוֹ וַואשִׁין זַייא בַּאלְד דִיא הֶענְט: דֶעסְט גְלַייכִין אִין מִיטִין עֶסִין אַז מֶען רִירְט זִיךְ אָן מוּז מֶען אוֹיךְ וַואשִׁין דִיא הֶענְט אָדֶער אָפּ רַייבִּין זַייא אָן טִישׁ אָדֶער אִין דֶער וַואנְד וֶוען עֶר הָאט קֵיין וַואשֶׁר נִיט צוּא דִי הֶענְט:

אות יוד

יֵצֶר טוֹב עֶר הֵייסְט דְרוּם יֵצֶר טוֹב וַוייל עֶר רֶעט אָן דֶעם מֶענְטְשְׁן צוּא אַלֶעם גוּטְן וָואשׁ הַשֵּׁי"ת ווִיל הָאבְּן דֶען הַשֵּׁי"ת הֵייסְט טוֹב אוּנ דִיא נְשָׁמָה פוּן דֶעם מֶענְטְשְׁן הֵייסְט אוֹיךְ טוֹב וַוייל זִיא אִיז אַטֵייל פוּן דֶער שְׁכִינָה אוּנ דֶר יֵצֶר טוֹב אִיז אַיין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס אִיבֶּר דֶער נְשָׁמָה דְרוּם וֶוערְט עֶר אָן גִירוּפִן יֵצֶר טוֹב: אוּנ אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין אַלְדִינְג וָואשׁ הַשֵּׁי"ת הָאט בַּשַׁאפִין הָאט עֶר עֶשׁ פוּן זַיינְט וֶועגְן בַּשַׁאפְן ווִיא דֶער פָּסוּק שְׁרַייבְּט אוֹיךְ אוּנ

מען קען דאך פרעגן איין קשיא ווארום האט השי"ת בשאפן דם יצה"ר אזו איין קנעכט וואש ער איז מורד אין זיין הערן מוז מען פאר דיא גמיינע לייט אזו זאגין אונ געבין צו פר שטיין אז דיא כוונה פון דעם יצה"ר איז אויך צוא גוטן אז וויא דער יצר טוב דהיינו דר יצה"ר רעט אן דעם מענטשין אז ער זאל איין עבירה טאן אונ דער מענטש פאלגט אים ניט אזוא קריגט דער מענטש איין גרויסן שכר דר פר׳ אונ דאש מיינט אויך דר פסוק והנה טוב מאד דערן אונזערע חכמים טוב דאש מיינט מען דעם יצר טוב אונ מאוד דאש מיינט מען דעם יצר הרע דען עש קומט דעם מענטשן זייער אגרויסע טובה פון דעם יצה"ר דהיינו אז ער פאלגט אים ניט איז נאך גרעסער דער שכר אונ דער נאך ווערט פון דעם יצה"ר איין מליץ יושר דהיינו דער יצה"ר קומט פאר השי"ת אונ זאגט דר מענטש האט זיך פון מיר ניט גלאזט איבר ריידן אונ דאש איז אויך דיא כוונה פון דעם וואש מיר זאגין אין ווידוי על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע איז טייטש אויף דיא זינד וואש מיר האבן פר דיר גזינדיגט מיט דעם יצה"ר כלומר אז מיר פאלגין ניט דעם יצה"ר אזו ווערט אויש אים איין מליץ יושר אונ ער קומט אין איין הויכע מעלה ׳ אבער ח"ו אז מען פאלגט אים יוא אזו בלייבט דער יצה"ר ביא זיין ערשטע מדריגה אונ איז איין מקטרג :

אות כ

כף זכות איז טייטש מען זאל איטליכן דן זיין לכף זכות אונ אלע ספרי מוסר שרייבן פיל דער פון אז מען זאל איטליכן דן זיין לכף זכות דער מדרש שמואל שרייבט דש איז גירעט גווארין ביא איין מיטל מעסיגן מענטשין וואש ער איז ניט קיין צדיק אונ אויך ניט קיין רשע אז מען זעהט דעם מענטשן עפס טאן אונ מען קען אויש לייגן צו גוטן אונ אויך צו בייזן אזו איז מען מחוייב אויש צו לייגן צו גוטן :

אות ל

לב טהור איז טייטש איין ריין הארץ האט השי"ת אין מיר בשאפן אונ איין רעכט פארטיג גמיט איז אן גבריט אין מיר ׳ איר ליבע לייט איר זאלט ווישין דאש הארץ איז דר גרונד פון דעם מענטשין אונ ער זיצט אין דער מיטין פון דעם גוף ביא דעם מענטשין ׳ אזו ווי דר קדשי קדשים איז גשטאנגן אין מיטן וועלט דען דער מענטש איז איין עולם קטן איז טייטש איין קליינע וועלט דרום געהער דער מענטש קיין שלעכטע מחשבות ניט טראגין אין דעם הארצן דען עש קומט אלדינג פון דעם הארץ אונ דר מענטש וואש פר אום ריינגט דיא הארץ מיט שלעכטע מחשבות אזו ווערט דאש הארץ פר שטאפט אונ פר מיאסט עש איז גלייך אז ער זאלט שטעלין איין דמות אין דעם היכל מען מוז האלטן אין זיינעם הארצן די וואוונג די שכינה וואש אין מיטן דעם גוף איז גלייך ווי דש קדשי קדשים איז גיוועז אין מיטין דיא וועלט וואש די שכינה האט דרינן גרואט אונ אונזערע חכמים זאגן די צונג איז די שרייב פעדער פון הארץ אונ דער פסוק שרייבט דובר שקרים לא יכון לנגד עיני איז טייטש דער וואש טוט פאלש ריידין דער טאר פאר מיר ניט קומן אזו זאגט גאט : דעסט גלייכן ביי דעם הארץ שטייט אויך ודובר אמת בלבבו דאש איז טייטש אונ דוא זאלשט ריידין אמת אין דיין הארצין אונ ווער עש טיילט אפ דש מויל פון דעם הארץ כלומר ער רעט מיט זיין מויל אונ דאש הארץ איז ניט דער ביא מיט איין קליינע זאך איז איין גרוישע זינד ביא השי"ת וויא די בעלי הקבלה ווייזין אונ שרייבן שוין דער פון :

מיר האבין גפונען געשריבין פון וועגין דעם פרומן אונ דעם געטליכן מאן רבי יעקב קורדווער שרייבט ער אזוי עש האט מיך גילערינט איין אלטער מאן ווער עש וויל מבטל זיין בייזע מחשבות פון זיין הארצין זאל ער אפט דעם פסוק זאגן אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אונ ביא מיר איז דאש איין גיוויסע זאך אז דער אלטער מאן איז גוועזן אליהו הנביא נאר דר פרומר מאן רבי יעקב וויל אונז ניט לאזן וויסן אז אליהו האט מיט אים גרעט בכבדי מען זאל עש ניט אויש לייגין פאר איין גאוה דען ער איז זייער אפרומער מאן גיוועזן דרום האט ער סתם אן גשריבין איין אלטער מאן אונ אויך זאל מען זאגין דעם פסוק סעפים שנאתי ותורתך אהבתי דרום איז גוט תמיד זיינע ערשטע מעשים זיך צוא דער מאנען אונ איין צוא בראכין הארץ צוא טראגן אויף זיינע שלעכטע מעשים וואש ער האט גטאן ביז אהער אונ זאל זיפצין אונ קרעכצן אונ חרטה האבין אויף זיי אונ זאל זיין הארץ ריינינגין רענקט מאל וועט השי"י אים ניט פר שעמען: דר נאר טראכט אין זיין הארץ נארישקייט אונ פאלשקייט אונ אום רעכט · אבער דר חכם דר פילט זיי הארץ מיט תורה אונ חכמה אונ יראה אונ מצות אונ גוטע מדות אונ ער פירט זיך רעכט:

אות מ

מתון איז טייטש באמעלך אזו וויא אונזערע חכמים שרייבין איין זאך וואש מען טוט באמעלך אונ מען בקלערט איז ווערט פיר הונדערט גילדין · דרום זאל איטליכער זיך ניט איילין אין זיינע זאכין · ער גהער זיך צוא בדייגקן איי ער וויל עפיס טאן אונ זאל תמיד טראכטן וואש רער נאך קען קומן דער פון דען פון איילן קומט קיין גוטץ ניט אונ נאך זאגט דער פסוק אין תהלים כי אקח מועד אני מישרים אשפוט איז טייטש ווען איך וועל מיר צייט נעמן אזו וועל איך רעכט משפט טאן אונ ניט משפט אליין נייערט אלע זאכין ווערלטליכע זאכין סייא געלט זאכין מוז מען זיך איין צייט נעמן אונ מישב זיין אונ דער חכם האט איין סימן גינעבן בשובה ונחת תשועו איז טייטש מיט במעליכקייט אונ מיט רוא וועט איר ווערין גיהאלפין · אונ ניט דאש אליין אז מען וויל עפיס טאן נייערט אפילו ווען מען וויל עפיס ריידין הן צוא גוטין הן צו בייזין זאל מען זיך פריער גוט באדיינקען וויא אזו מען זאל דאש ווארט ארויש ריידין וואש פון דעם ווארט וועט ארויש קומען דער נאך זאל ער ארויש ריידין:

דער חכם זאגט דאש במעלכקייט איז איין שטארקער טורעם אונ דש איילינדקייט איז איין טיר פון חרטה דאש מיינט מען ער וועט דער נאך חרטה האבין ווייל ער האט זיך גאיילט צוא טאן: נאך איינש זאגט דער חכם רו קענסט טאן דאך וואש רוא האשט נאך ניט גיטאן אונ עש איז בעסר רוא זאלשט עש דער נאך טאן איי רו זאלסט חרטה האבן אויף דעם וואש רו האשט גיטאן · נאך איינס זאגט דער חכם זייא במעלעך וועסטו באשירמעט זיין אונ אייל ניט ווארום עש וועט ריר שפל זיין · דרום זאל זיך דער מענטש בהעפטין אין דער מדה פון באמעליכקייט אזו וועט עש בלייבן ביי אים איין טבע אז ער וועט שוין ניט טאן ניט בטראכט אונ ניט בקלערט · אונ חאטשע ער הערט אזעלכעס וואש גיפעלט אים ניט זאל ער ניט איילן ייענם צו ענטפערין סיירין ער מוז זיך שטארק בטראכטין אונ בקלערין מיט זיין שכל וויא ער זאל טאן אונ זאל צו אלימען השי"י אונ דיא תורה זיך אין זינן אריין נעמען אונ גוטע אונ שיינע מדות זאל ער אין זיך האבין וועט ער בגליקן אונ וועט זיכער זיין אין אלע זיינע וועגין · אונ ניט דאש אליין אז מען גהער זיך מיישב זיין ביי ווערטליכע זאכן נאר אפילו ביי איין דבר מצוה זאל ער אויך באמעלך זיין אונ דש וואש אונזערע חכמים האבין גיזאגט אז מען זאל גישווינד אונ גישקט זיין ביי איין מצוה · דאש מיינט מען אז מען טוט שוין די מצוה זאל מען זיא גשווינד אונ גיך טאן דהיינו אין שול

אדר

אדער אין בית הכנסת צו נײן אבער װען אײנער נעמט זיך אין זינען ער װיל געלט טײלן ארימע לײט אונ עס בגעגינט אים אײן ארומאן זאל ער זיך בטראכטן אויב דער ארומאן איז ראוי מען זאל אים צדקה געבין · דען װען מען גיט צדקה צוא אזו אײן ארומאן װאש ער איז ניט װערט מען זאל אים געבן צדקה אזו האט מען נאך אײן עונש אויף דר צדקה אונ אויך אויב דר ארומאן איז גוט אונ פרום מוז מען דאך קלערין אויב עס איז קײן נײמיגער פאר אים ניט פר האנדרין : איצונר קאן מען זעהן מען בדארף זיך אזו בטראכטן אײ מען גיט צדקה װאש איז אײן גרױשע מצוה ככל שכן מען מוז זיך װאול באטראכטין צו טאן אזוא אזאך װאש קען אײן עבירה ארויש קומען דער פון דהײנו כמחלוקת זאל מען זיך שטארק דער װײטרין דער פון אונ דער מענטש װאש װעט דאש אלץ מקיים זײן אזו װעט ער רוען אן זארג אונ אן װײטאג אונ װעט זײן שכל ניט פר לירין אונ װעט האבין לײט זעליקײט אין נאטש אויגן אונ אין לײטינס אויגן :

אות נ

נאמן רוח איז טײטש אײן װארהאפטיגע גימיט דאש איז אײן גרױסע מעלה אונ איז גיליבט פר השי״ת װיא דר פסוק זאגט השי״ת זאגט מײנע אויגן זײנן צו דיא װארהאפטיגע אונ די גליבטע פון דעם לאנד אונ מיט דער מעלה בארימט זיך השי״ת זעלבסט אויך װי דער פסוק שרײבט אל אמונה ואין עול איז טײטש גאט איז װארהאפטיג אונ טוט קײן אום רעכט ניט אונ דער בעסטער פון אלע בשעפניש איז גיװען משה רבינו ע״ה ער האט זיך גטאן בהעפטין אין דער גוטער מדה אזו װיא דער פסוק זאגט עדות אויף אים בכל ביתי נאמן הוא איז טײטש אין מײן גאנצין הויז איז ער אײן נאמן אזו האט גאט גיזאגט אויף משה אונ װאש זאל זײן די אמונה װאש דער מענטש זאל זיך האלטן · צום ערשטין גהער מען זיך אין גאט פר זיכערין אונ זאל זיך פאר קײנעם ניט פארכטן אונ זאל באװיליגט זײן צו גאטס גיבאט · אונ זאל זײן לײב אונ זײן געלט איבר ענטפרן פון גאטש װעגן אונ זײן משא ומתן זאל זײן באמונה אונ זײנע רײד זאל זײן באמונה זײן יוא זאל בלײבין יוא אונ זײן נײן זאל בלײבין נײן · ער זאל ניט משנה דבור זײן אפילו מיט אײן קלײנע זאך אונ זאל ניט נאך זאגין רײך צו װערן נײערט ער זאל זיך פאר זיכערין אין השי״ת װען אײנר פאר טרויט זיך פאר אים אײן סוד זאל ער אים ניט אויש זאגין דאש זאגט אויך דער חכם אז דוא האסט נאך דעם סוד בײא דיר אונ האסט אים נאך ניט אויש גיזאגט איז ער בײא דיר גבונדין װיא אײן תפוס אבר װען דוא האסט שוין דעם סוד אויש גיזאגט אזו ביסטו להיפוך פון דעם סוד גיבונדין דען אײן מאל איז דאש אײן סוד פון חיות זאכן אזו מוזטו תמיד אין מורא ארום גײן אויב דוא האסט פאר אײנם מגלה גיװען דעם סוד װארום טאמר װעט אים יענער װײטר מגלה זײן :

אויך זאגט דער חכם דוא זאלשט קײן סוד ניט מגלה זײן אפילו פאר דײן בעסטן פרײנד גלײך װיא פאר דײן גרעסטין פײנד דען טאמער װעסטו זיך אײן מאל קריגין מיט דײן פרײנר װעט ער דײן סוד אויש זאגין אונ אמאל מאגסטו יוא דײן סוד פר דײן גוטין פרײנר מגלה זײן װען דוא האשט אים גיפרובט אונ ער האט נאמנות אונ דוא זעהסט אז ער איז גאנץ מיט דיר פר דעם זעלבינן מאגסטו יוא דײן סוד מגלה זײן אבר אין הײנטיגע דורות איז ניט פיל אזעלכע לײט פר האנדין װאש מען קען פר זײא מגלה זײן אײן סוד · אויך גיהערסטו ניט צו באגערין פרעמדע סודות צו װישן · נאך שרײבט דער ספר מבחר הפנינים אײן מאל האט אײנר פר זײן ליב האבער פאר טרויט אײן סוד האט מען אים דער נאך גיפרעגט האסטו פאר שטאנען װאש מען האט דיר דא מגלה גיװען האט ער געענטפערט יוא איך

האב

האב פאר שטאנען אבער איך האב עש פאר געסין דרום גהער מען זיך אזו וויא טויב צו מאכין ווען מען איז אים עפעס מגלה אונ מען זאל זיך מאכין גלייך ווי מען פאר שטייט ניט אזו בלייבט דער סוד ביי אים באהלטין אונ ער ווערט גירופין נאמן רוח קענין איטליכין :

ווען איינער ווערט גיזעצט פאר איין פרנס ארער פאר איין נאמן ער זאל געלט גובה זיין פון דיא לייט חאטשע ער ווייס אין זיך זעלבשט אז ער טוט אלץ מיט נאמנות זאל ער דאך יוצא זיין פאר לייטין אונ זאל אויף אלימען חשבון אפ געבין אונ חאטשע די לייט בגערן דעם חשבון פון אים ניט זאל ער דאך פארט חשבון אפ געבין לאמיר זעהען אויב עש איז פאר האנדן אויף דער וועלט איין גרעסרר נאמן פון משה רבינו ע"ה דיא תורה זאגט דאך עדות אויף אים וואש פאר איין נאמן ער איז גיוועזן אונ פון דעשט וועגן שטייט אין מדרש אז ער איז פארטיג גיווארין מיט דער ארבעט פון דעם משכן האט ער גיזאגט צו די ישראל קומט איך וועל אייך חשבון אפ געבין היינט קענט איר שוין פאר שטיין ווען משה רבינו האט דאש גיטאן וויא זאל אונזר גלייכין שוין טאן :

אויך זאל מען זיך היטין קיין פקדון ניט צוא נעמען פון קיינעם אונ ווען עש קאן ניט אנדרש זיין דהיינו דער זעלביגער וואש וויל אים דעם פקדון געבין בהאלטין מוז אוועק גיין אין ווייטין וועג אונ האט קיין אנדערין ניט צוא געבין בייארט דעם זעלביגין אזוא זאל ער עש אום גצווילט ניט נעמען אונ זאל עש גוט פר חתמנן דענסט מאל בלייבט ער איין רעכטער נאמן אונ מען וועט אים ניט חושד זיין אונ זאל ניט טאן וויא דיא לייט וואש זאגין הש"י ווייש וואול דעם אמת וואש פרעג איך אויף דיא לייט · דאש זאל מען ניט טאן גייערט מען מוז פאר דיא לייט יוצא זיין גלייך וויא כביכול פאר השם יתברך ב"ה מען מוז זיך היטין אז לייט זאלין אים ניט באריירין :

אות ס

ספוק איז טייטש בנוגין דאש ער לאזט זיך בנוגן מיט דעם וואש הש"י האט אים גגעבן דש איז איין גרוישע מדה צו דעם מענטשן וויא מיר האבן גלערינט אין פרקים ווער איז איין עושר דר וואש לאזט זיך בנוגין אונ פרייט זיך מיט זיין חלק וואש גאט האט אים גגעבן אבער דער דאזיגער וואש לאזט זיך ניט בנוגין מיט דעם וואש גאט האט אים גיגעבין דעם דאזיגן איז תמיד אלץ ווייניג אזו ווי מיר גפינן אין אונזער ספרים דר מענטש שטארבט אונ האט ניט קיין האלב פון דער גילוסטונג וואש זיין הארץ גילוסט האט ער הונדערט גילדין וויל ער האבין צוויא הונדערט גילדין האט ער טויזינד גילדין וויל ער צוויא טויזנט נוא זעהען מיר דאך פון דאנען אז איינער האט עשירות האט ער זארג · אונ ווי גרעסר דש עשירות איז גרעסר די זארג · אבר דר וואש לאזט זיך בנוגין אונ גלוסט ניט מיין פון דעם וואש הש"י הט אים גגעבין דר איז תמיד איין עושר אונ זארגט ניט · אונ אלע די ענינים פון עולם הבא קומט פון דר מדה ווען מען לאזט זיך בנוגין · אונ נאך פיל גוטע מעלות וואש מען קאן זייא ניט אויש שרייבן איינעם ווער עש לאזט זיך באנוגין דער האט קיין עין הרע אויף ייענם ניט איז ער ניט עובר אויף לא תחמוד ראש אנדרע ער נארט ייענם ניט דש דריטע ער גזלת ייענעם ניט · דאש פערטע ער שווערט ייענם ניט · אונ טוט ניט דש ווילין פון דעם יצה"ר דען דער יצה"ר וויל תמיד זייער פיל האבין וויא מיר גפינען ביי יעקב אבינו ער האט זיך פון הש"י באנוגין גלאזט ער האט ניט מיין פון הש"י גבעטין אז ברויט צו עסין אונ קליידר צוא קליירין אונ ווען הש"י ניט יוא איינעם פיל גוטץ זאל ער זעהען אונ

טראכטין

טראכטין אז עס זאל אים ח״ו דאס עשירות צוא אום גליק ניט קומן דען פיל לייט קומן פון זייער לעבין איבר זייער געלט ווייל זיי זיינן זיך ניט גוט נוהג מיט זייער געלט וויא מען בדארף אונ גיבן ניט רעכט צדקה אדר מעשר דרום זאל מען תמיד זעהן רעכט צדקה געבן אונ גומל חסד זיין מיט די לייט אונ זאל זיך ניט בגאוה האלטין מיט דעם געלט · דען די גאוה איז איין פייער ביז אין גרונד פעסט אריין · אדרבה ווער עס איז איין עושר גהער ער זיך נידריג צוא האלטין צום ערשטין פר השי״ת אונ דער נאך פר די לייט אונ גהער זיך בטראכטין ווען מען גיט אים זיינע זכיות אפ אויף דעם עולם אזו האט ער אויף עוה״ב ניט דרום זאל ער זיך ארום קוקין בצייטין אונ זאל געבין צדקה אונ זאל גומל חסד מיט דיא לייט זיין :

ענוה איז טייטש פרומקייט · דיא מעלה קען מען אויך ניט דער שרייבין ווער עס האלט זיך שפל אונ האט קיין גאוה ניט לאמיר זעהען באיי משה רבינו עליו השלום ער איז גוט אונ פרום גיוועזן מיט אלערלייא מעלות אונ איז גיוועזן איין נביא איבר אלע נביאים סאיי מיט תורה אדער חכמה אדער נביאות איז אלץ משה רבינו העכער גיוועזן פון אלע מענטשין אונ פון דעסט וועגין לויבט אים ניט דיא תורה מיט קיין שום מעלה נאר מיט דעם וואס ער איז איין עניו גיוועזן אזוא וויא דער פסוק שרייבט והאיש משה עניו מאד דאס איז טייטש משה איז איין גרויסער עניו גיוועזן דרום וואס זאל איך אייך דער פון פיל שרייבין אלע ספרים זיינען פול דר פון אונ פאר מיאוסין דיא גאוה אונ שרייבין ווער עס האט אין זיך גאוה איז גלייך וויא ער איז כופר בעיקר ח״ו דער דאזיגר מענטש שטייט ניט אויף קיין תחיית המתים · אונ ווען איינר איז איין סבלן דהיינו ער קאן זיך אן יענעם נוקם זיין אונ איז זיך ניט נוקם דער הייסט איין סבלן דאס גיהער מען זיך פון השי״ת אפ צוא לערנען דען השי״ת קאן זיך תמיד אן דיא רשעים נוקם זיין אונ איז זיך ניט נוקם אזו גיהער זיך דער מענטש אויך נוהג זיין :

דרום דר מענטש וואס איז איין סבלן אונ האט קיין גאוה אין זיך ניט חאטשע ער זינדיגט אמאל קעגן השי״ת אזו איז השי״ת אים אויך מוחל מדה כנגד מדה ווייל ער איז מוחל וואס מען האט קעגין זיין כבוד גיטאן אבער ווער עס איז אבעל גאוה אונ פאר שווייגט קיינעם ניט אונ איז זיך נוקם ונוטר איז השי״ת מיט אים אויך מדקדק אפילו אויף דעם מינסטין אונ דיא מלאכים זיינען אויף אים מקטרג אונ זאגן צוא השי״ת ווארום ווילשטו דעם דאזיגן מענטשין מוחל זיין ער איז ניט מוחל זיין חבר אונ דער מענטש איז דאך ניט מער אז ערד אונ ליים אונ קומט ארויס פון איין שפלע התחלה אונ וויל ניט מוחל זיין אזו גהערסטו רבונו של עולם אים אויך ניט מוחל זיין :

אונזערע חכמים שרייבין דער מענטש וואס האט אין זיך גאוה זאגט השי״ת צוא אים איך אונ דוא קענען באיי אנאנדער ניט וואוינען אויף דער וועלט אבער ווען איינער איז איין עניו לאזט השי״ת דיא שכינה באיי אים רוען אונ ווען איינער איז אבעל גאוה איז וויא צוא אים אונ וויא צוא זיין נשמה וואס טויג אים גאר זיין האב אונ גוטס ווען ער איז ניט זוכה צוא זעהען דיא שכינה׃ אונזערע חכמים שרייבין ווער עס וויל פאר ריכטין זיינע בייזע מדות אונ רעכט צוא מאכין זיין בייזן וועג דער גיהער נאך צוא יאגין דיא מדה פון ענוה דאס ער זאל פון יענעם פאר שעמט ווערין אונ יענעם זאל ער ניט פאר שעמן אזו וועט דיא שכינה אויף אים רוען אונ השי״ת זעלבסט וועט מיט אים לערנען וויא אזו ער זאל זיך נוהג זיין :

דיא מדה פון ענוה מוז זיין מיט דער מחשבה אונ דיבור אונ מעשה מיט זיין מחשבה זאל ער גדיינקען אז זיין טוט איז בעסר פאר זיין לעבן אונ גידיינקן אז ער קומט אויס איין שפלע התחלה אונ איז פול מיט ליחות אונ זיין נאז אונ דיא אויערין זיינן פול מיט אום פלייט דער נאך זאל

זיך [illegible]

קרייטיכר איין קרייטיכער אז ער זאל זיך גוויינען צו אנטלופין פון כבוד וויא וויט ער קען ווארום פון כבוד קומט מען צו גאוה : דאס אנדרע קרייטיכער איז ער זאל תמיד האבן אין זיין מחשבה ווען דיא לייט גיבן מיר כבוד איז דאס ווייל זייא זיינען זיך טועה אין מיר · זייא ווייסין ניט וואס פאר שלעכטע מעשים איך האב גיטאן · אבר ווען זיי זאלן וויסן פון מיינע שלעכטע מעשים וואלטן זייא מיט מיר אפילו ניט גיוואלט ריידין אונ ווען ער וואלט דאס תמיד האבן אין זיין מחשבה וועט זיך אים ניט גלוסטן קיין גאוה צו האבן · דאס דריטע ער זאל גדיינקן זיינע עבירות אונ זאל בגערין תשובה אויף זיי צו טאן׃ אונ זאל בגערין שטראף צוא הערין אונ צוא ליידן יסורים פון גאט אונ זאל זאגין די יסורים וואס זאלן מיך גאר ניט פאר מיידין פון גאטס דינסט וועל איך גערין אן נעמען פון גאטי אונ ווען איינר וועט עפעס ריידין וואס ווידער זיין כבוד איז זאל ער זיך ניט אן נעמן אונ זאל טראכטין איך וואלט בעסר הערין שאנד איידער איך זאל ח״ו האבין אנדרע יסורים דען דיא שאנד נעמט ניט צוא מיין כח אונ מאכט מיך ניט קראנק אונ עס פאר מייט מיך ניט פון עסין אונ טרינקען אונ עס טוט מיר קיין שאדין ניט אין מיינע קליידער אונ דאס איז פאר מיר בעסער אז פאסטין אונ אנדערע יסורים ווארום דאס פאסטין מאכט מיך שלאף אונ פאר מיידט מיך פון תורה לערנן׃ אונ פון גאט צו דינען דרום איז ביי מיר בעסר צו הערן שאנד פון בייזע לייט :

דער וואס מאכט זיך איין פלאסטער פון דיא דרייא ערלייא קרייטיכר דער

זייא הערין צו זייער שאנד אונ ענטפערן יענעם ניט דרויף · אויף דיא לייט ווערט גיזאגט דער פסוק זיינע ליב האבר פון גאט וועלין לייכטן ווי די זון וואש גייט שטארק אויף דאש מיינט מען איינר איז איין גנב אדער איין אנדרע איביל קייט אונ ווארפט אויף יענעם דוא ביסט איין גנב וואש ער האט דאש אין זיך אונ דער דאזיגר מענטש פאר שווייגט אים אונ ענטפערט אים ניט אויף דעם זעלבינן מענטשין איז גזאגט דר פסוק ווש פריער איז גשטאנן אונ דער דאזיגער מענטש וועט האבין דעם גרויסן שכר וואש אין פסוק שטייט :

דיא גמרא זאגט אין יומא דר תלמיד וואש איז זיך נוקם דאש מיינט מען אזו ווען אנדערע לייט נעמען זיך אן זיין כבוד אונ זייגען זיך פון זיינט וועגן נוקם אן דעם מענטשן וואש ער האט אים ווידער זיין כבוד גטאן זאל ער שטיל שווייגן אונ אז מען בעט אים מחילה זאל ער מוחל זיין · דאש שרייבט דער מגן אברהם אז ער האט דעם פרוש גיפונען אין ספר הרמב״ם : דער ראשית חכמה שרייבט דאש איז איינש פון דיא ענינים ווער עש וויל גוט אונ פרום זיין זאל זיך גוויינען פאר שעמט צוא ווערין אפילו פאר זיין ווייב אונ פאר זיין הויז גיזינד חאטשע ער דארף פר זיי קיין דרך ארץ ניט צו האבן · אונ ווען ער בדארף זיי שטראפין אויף אזעלכע זאכן וואש איז גאטש דינסט זאל ער זייא מיט גוטין שטראפין אונ ניט מיט רוגז :

אזוי האבין גלערנט דיא ישיבה פון אליהו אונזרע חכמים לערנן אונ דוא זאלסט זיין איין עניו פר אלע מענטשן אונ צו דיין הויז גזינד זאלסטו נאך מיין עניו זיין וויא צו אלע מענטשן אונ תמיד זאלסטו זיך נידעריג אונ שפל האלטן אונ ניט צו גלוסטן צו בגערין וואול טאג דהיינו אין גוט עסין אדר טרינקן אונ אנדרע וועלטליכי זאכן אונ זיין גאנג זאל זיין מיט הכנעה דעם קאפ איין גבויגן אונ די אוגן צו דר ערד ער זאל נאר קוקין אויף זיינע פיר איילן ווש זיינן לעבן אים כלומר ער זאל תמיד אין זין האבן אז ער האט ניט מער אז פיר איילן ערד ווען ער וועט שטארבין :

דער מנורת המאור שרייבט ווער עש וויל זיך אן נעמען איין עניו צוא זיין זאל ער זיך אפ שיידין פון אלע אום ריינקייט אין דער וועלט אונ זאל אין דער קדושה גישווינד זיין אונ דיא זאך ווערט מיט פינף זאכין דר קענט · דאש ערשטע ער זאל מוחל זיין צוא דעם וואש האט אים שלעכטין גיטאן חאטשע ער קען זיך אן יענם נוקם זיין דער חכם זאגט ווער עש קאן איינש ניט דער ליידין דער הערט פיל מער וואש אום שלא בכבוד · דאש אנדערע איז ווען עש קומט אויף אים צרות אויף זיין לייב אדער זיין געלט אדער זיינע קינדער שטארבין ח״ו זאל ער השי״ת דאנקען אונ זאל דעם משפט פאר ליב אן נעמן דאש גהער צוא דער מדה פון ענוה דער וואש נעמט אן יסורים פאר ליב אזוא וויא מיר גיפינען ביא אהרן הכהן אז זיינע קינדער זיינן דאש ערשטע מאל גגאנגן די עבודה טאן אונ זיינן גשטארבין האט ער שטיל גשוויגן אונ האט עש פאר ליב אן גנומען פון השי״ת אזוא האט ער דער נאך אגרויסן שכר דרויף גינומען אז די שכינה האט מיט אים אליין דער נאך גרעט דאש דריטע ווען מען האלט אים בכבוד זאל ער זיך ניט בגאווה האלטן נייערט נידריג דר ביא צוא זיין וויא מיר גיפינען ביא אברהם אבינו אז עפרון האט אים בכבוד גיהאלטן אונ האט אים גירופן הער פון דעסט וועגן האט זיך פארט אברהם אבינו פאר אלע שפל גהאלטן אזו וויא דער פסוק שרייבט אונ אברהם בוקט זיך פאר דעם פאלק פון דעם לאנד :

דאש פערטע ווען השי"ת גיט איינעם חכמה אדער עשירות אדער גדולה זאל ער זיך ניט הויך האלטין נייערט ער זאל זיך האלטן וויא ער האט זיך פריער גהאלטן אזו וויא דער פסוק זאגט ווען עס קומט אויף דיר עפעס איין גדולה זאלסטו דיין ערשטיז ארט אונ שטעל ניט אוועק לאזין כלומר דוא זאלסט ניט העכער האלטן וויא דוא האסט זיך פריער גהאלטן :

דאש פינפטע איז וויא פאלד אז יסורים קומען אויף דעם מענטשין זאל ער תיכף תשובה טאן בפרהסיא אונ זאל זיך ניט דער הינטר האלטין פון וועגין גאוה · דיא בעסטע מדה פון ענוה איז דער מענטש זאל זיך ניט בגאוה האלטן מיט זיין לערנען אונ זאל מודה זיין אויף דעם אמת אונ זיך ניט שעמען פון אנדרע צו לערנען אונ וואש ער וויים ניט זאל ער זיך ניט שעמען צוא פרעגן חאטשע דער אנדערער איז ניט קיין גרעסערר למדן פון אים רען דער חכם זאגט די פרעג פון דעם חכם אין איין האלבע חכמה :

דער כלל פון דער מדה פון ענוה איז ווען אייגער טוט אים עפעס זאל ער זיין משפט פר גאט ניט שטעלין נייערט ער זאל קלאגין פאר דעם וואש האט ביכולת יענעם צוא שטראפין דען ווער עש גיט זיין משפט פר גאט אזו שטראפט מען אים צום ערשטין אויף זיינע עבירות · אונ דאש איז גירעט גיווארין ווען ער קאן קריגין משפט אויף דער ראזיגער וועלט אבער אז מען קריגט ניט קיין משפט אויף דער וועלט כאג מען יוא צוא גאט זיין משפט שטעלין : דרום איר ליבע לייט זעהט וויא ווייט די כרה פון ענוה גייט זיין תפלה ווערט דר הערט זיינע זינד ווערין פאר געבין אונ איז זוכה צוא קומען אין דער מחיצה פון דער שכינה אונ קומט צוא גרויסע חכמות אונ פאר שטאנר פון דער קדושה :

אות פ

פריון איז טייטש לייט זעליקייט כלומר דער מענטש זאל תמיד זעהען אז ער זאל גפינען חן אין גאטש אויגן אונ אין לייטינס אויגן אונ דאש איז ידוע ווען לייט האבין ליב דעם האט גאט אויך ליב : רבי תנחום בן חנילאי האט גיזאגט דוא זאלשט ניט פר ענדערן פון דעם מנהג פון דער שטאט וואש דו קומשט אהין נייערט דו זאלשט זייער מנהג האלטן דען מיר גיפינען אין אונזער תורה דיא מלאכים זיינען גקומען צו אברהם אבינו האבן זיי גגעסן חאטשע מען עסט אויף דעם הימיל ניט אונ משה רבינו איז גקומען אויף דעם הימעל אונ האט ניט גיגעסין האטשע ער איז גוואונט גוועען צו עסין דאש האבן זיי אונז גוויזן אז מען זאל קיין מנהג ניט משנה זיין :

דער חכם זאגט איין שונא זאל דיר ניט ווייניג זיין אונ טויזנט גוטע פריינט זאלין דיר ניט צוא פיל זיין רוא זאלסט דיך מיט איטליכן ניט הויך האלטן אזו קאן דיר יענר אמאל אויך אטובה טאן · אויך זאל מען זיך תמיד פאר לייט פאר ענטפערין דער מיט ווערט דער כבוד פון השי"ת גמערט דען ווען מען איז איינם עפעס חושד דענסט מאל ווערט גימינערט דער כבוד פון השי"ת דען דער וואש הערט וויא מען איז יענם חושד אזו קען ער זיך ח"ו אויך אפ לערנען דיא שלעכטע מעשה צו טאן דרום גהער מען זיך תמיד פאר ענטפערן פר דיא לייט אז מען זאל אים ווייטער ניט חושר זיין · דער אנדערר טעם איז מען גהער איטליכן ליב צו האבין אונ ווען דיא תורה זאגט דיין ברודער בכלל מיינט זיא יעדר מענטשין מכל אומה

ולשון

ולשון דען ווען זיא מיינט איין יהודי זאגט זיא אחיך העברי דען דאש איז דר גאנצער כלל פון דער תורה דיא זאלסט דיין חבר ליב האבן אזו וויא דיך זעלבסט אבער אז דוא ווייסט אז דיין חבר האט עפעס שלעכטעש. גטאן זאלסטו זיך פון אים היטן · אזו וויא דער פסוק שרייבט דיא נאטים פארכטיגע האבן פיינט דיא מענטשן וואש טוען שלעכטע מעשים אבר אז יענר פאר ענטפערט זיך אזו בלייבט דער כבוד פון השי״ת אויף זיין שטעל דרום זאל דער מענטש אלע זיינע זאכין טאן לשם שמים אונ זאל ניט בגערן דעם יצר הרע צו פאלגן חאטשע דער יצר הרע זאגט דיר איין התר פון דעסט וועגן זאלשטו אים ניט פאלגין · אונ דוא זאלסט היטן דיין חברה אדר דיין תורה אונ אויב דוא וועסט אזו טאן וועסטו גיפינן לייט זעליקייט אין גאטש אויגן אונ אין לייטינס אויגן :

דאש איז די צאם פון דער גאוה ער זאל. תמיד מצות טאן בסתר אונ זאל זעהען אלע חשדים פון זיך אפ צוא טאן אז מען זאל קיין שום חשד אויף אים ניט גפינען דרענסט מאל גיט הש״י אין זין אריין. דיא לייט אז זייא זאלין אים ליב האבין חאטשע דיא לייט זעהען זיינע מעשים טובים ניט פאר. זיך ווארום ער טוט זייא דאך בשתיקה אונ דרענסט מאל זעהעט מען אז הש״י האט אים גוויש אויך ליב · דאש לערינט אונז אויך דער פסוק דער וואש טוט גאטש ווילין ווערין אים זיינע פיינט צוא גוטע פריינט :

עש זיינן פאר האנדין מענטשין וואש זייא האבין ליב לייט פון וועגין זייא האבין חניפת ווערטליך אין זיך דיא דאזיגע האט הש״י פיינט וויל זייא ווייזין פאר לייט דאש ביסל גוטש וואש זייא טוען אדער דאש ביסיל תורה וואש זיי לערנן אונ דיא זעלביגע ליבשאפט איז נישט אבער ווען עש דער וועקט זיך פלוצלונג איין ליבשאפט וואש האט ניט קיין אן האנג אין חניפה אדער מתנות וואש ער שיינקט יעגם · דיא ליבשאפט איז בוודאי פון גאט דאש ווייזין דיא גוטע מעשים וואש ער האט אין זיך · אונ דאש לערינט אונז עקביא בן מהללאל וואש ער האט גילערינט זיין זוז דיינע מעשים ווערין דיך נאהענט מאכן צו די לייטי אונ אויך דיינע מעשים וועלן דיך ווייט מאכין פון דיא לייט אונ דאש איז דער כלל ווען דוא ווילסט גיליבט זיין אין לייטינס אויגן זאלסטו דיך מיט קיין קהל ניט קריגן פון דיין געלט וועגין דאש גלייכין פון קיין צדקה וועגן חאטשע דוא זעהסט אז דאש קהל טוט דיר אום רעכט זאלסטו דיך דאך פארט גיט קריגין מיט זיי נייערט זאלסט מיט זייא מיט גוטע רייד אונ בנעימות ריידן אונ ניט שרייען אונ זאלסט האלטין דאש בפעל פון קהל ווען גלייך עש דוכט זיך דיר אז זייא טוען ניט רעכט מוז דאך רעכט זיין ווען איין גאנץ קהל טוט דען דיא שכינה רואט וואו איין קהל בייא אנגדער זיצן דרום קומט בוודאי דאך קיין אום רעכט ניט ארויש אונ דער כח פון רבים איז שטארקער פון איין יחיד כלומר עש האט מער בשטאנד :

אזו וויא מיר גיפינן בייא רבי אליעזר הגדול אלע וואונדר וואש ער האט באוויזין מיט די ווענט פון דעם בית המדרש דש זיי האבן זיך איין גיבויגין מיט זיין בפעל דש גלייכן די רוטשקע וואשער בכדי מען זאל פסקנן אזו וויא ער האט גיזאגט אונ דאש בת קול האט גשריען אז דיא הלכה בלייבט וויא רבי אליעזר זאגט פון דעסט וועגין איז פארט ניט גיוועז דיא הלכה וויא רבי אליעזר נייערט וויא רבים האבין גפסקנת איז גיבליבין דרום זאל מען תמיד נאך דיא רייד פון רבים נאך ציהען :

צניעות איז טייטש ציכטיקייט דאש איז איין גרוישע מדה אז דער מענטש זאל ציכטיג זיין אין אלע זאכן עש מעג זיין מיט זיין עסין אדער מיט זיין טרינקען אדער מיט זיין רידן אדר מיט זיין גיין אדר מיט זיין קליידן אפילו ווען ער ליגט אין דער גרעסטער פינסטערנעס אונ מכל שכן איין אשה מוז נאך מער ציכטיג זיין · אז זיא זאל תמיד זיצין אין איר הויז אינווייניג אונ אירע אויגין פאר שטעלין פאר איטליכין מענטשין · אונ איר קול ניט צוא לאזין הערין אונ זאל ניט ווייזין איר נאקעט לייב אפילו וויא איין קליינער פינגער גרויש :

אונזרע חכמים שרייבן זיבן זין האט גהאט קמחית אונ אלע זיבן זיינן גוואהן כהנים גדולים האבין דיא חכמים זיא גיפרעגט וואש פאר א מצוה האכטו גטאן וואש דוא האסט דער צוא זוכה גיוועזן האט זיא גיענטפערט אלע אירע לעבין טאג האבין די באלקין פון דער שטוב ניט גזעהען איר לייב : דער כלל איז פון צניעות אז מען גהער ציכטיג זיין אפילו אין בית הכסא אונ נעם דיר אין דיין זין די זאך וואש דו וואלסט זיך גישעמט צו טאן פר משה רבינו אונ זיבעציג זקנים אזעלכע זאכן זאלסטו ניט טאן אפילו ווען דו ביסט אליין אין אחדרי אונ אויב דוא וועסט וועלן זאגן עש זעהט דאך קיין מענטש ניט · השי״ת דר איז איבער אלע דער זעהט וואש מען טוט אפילו ביא נאכט דען ביא השי״ת איז טאג אונ נאכט גלייך : **אויך** לויבן אונזרע חכמים ווער עש איז זוכה צוא צניעות פון דער תורה דהיינו ווען ער זיצט אליין אין זיין חדר אונ לערינט אונ רעט מיט קיינעם ניט אונ גייט ניט צוא קיין שום ארט דהיינו ער דארף ניט צוא גיין צוא קיין שום ארט ווייל ער האט זיין פרנסה אין דער היים אין זיין הויז אונ ער בדארף ניט ארויז צוא גיין נייערט אין שול אריין אדער צו איין דבר מצוה ביא דעם דאזיגין מענטשין איז קיין ספק ניט אז ער איז זוכה אז די שכינה רואט ביא אים אונ דער סימן איז בד קודש ילבש דאש מיינט מען ווער עש זיצט אליין אין איין בזונדער חדר אונ לערינט אז קיינער איז אים ניט מבטל דער זעלביגער ווערט בקלייד מיט דער קדושה פון דער שכינה :

אות ק

קדושה איז טייטש היילג · כלומר מען גיהער זיך היילג האלטין מיט עסין דען דיא אומריינע עסין וואש דיא תורה האט גבאטין מען זאל זייא ניט עסין פאר אום ריינגן דעם גוף פון מענטשין :

דער ראשית חכמה שרייבט ווער עש עסט אזעלכע זאכן וואש איז מותר צוא עסין אונ עסט זייא לשם שמים אז ער זאל כח האבין גאט צוא דינען אזוא רואט אויף אים דער רוח הקדושה אונ דיא נשמה האט אויך הנאה פון דעם דאזיגן עסין אונ דאש מיינט דער פסוק צדיק אוכל לשובע נפשו איז טייטש דר צדיק עסט אן צו זעטן זיין נשמה · קען מען דאך פרעגן דיא נשמה האט דאך קיין גוף ניט פון עסין מוז מען אזו בשיידין ווען מען עסט לשם שמים פון דעם זעלביגן עסין האט דיא נשמה אויך הנאה · אונ אויף דעם פרעגן אלע דיא חכמי פילוסופים זייא וואלטין גערין וויסין וויא דיא נשמה האט איין אן האלט אין דעם גוף פון עסין האט דאך דיא נשמה קיין הנאה ניט אבער פאר וואר דער געטליכר מאן רבי יצחק לוריא גיט דעם ענין צוא פאר שטיין דורך דעם פסוק כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם איז טייטש ניט פון ברויט אליין לעבט דער מענטש נייערט כי על כל מוצא פי ה׳ יחיה האדם איז טייטש אלדינג וואש קומט פון גאטש ווארט דער פון לעבט דער מענטש :

איצונד קאנט איר פאר שטיין פון וואש די נשמה האט איר יניקה דרום זאל דער מענטש גיווארינט זיין אז ער זאל ניט עסין אזעלכם ווש דרינן איז איין איסור אונ עש היינט אן איין שוחט ער איז מחוייב זיין חליף ערינקט בודק צו זיין חאטשע אונזערע חכמים האבן גזאגט אז דש רוב פון די שוחטים זיינן מומחים אבער עש זיינן פר האנדרין שוחטים בעו"ה ווש זיינן ניט קיין מומחים אונ ווען שוין אנדערע שוחטים זיינן מומחים אונ קענען די דינים רעכט זיינען זיי אבער ניט גוט אונ פרום דרינען אונ ווער עש האט ניט קיין רעכטין פר שטאנד אדער ער איז ניט גוט אונ פרום דער קאן ניט אכטונג געבן אויף דער פגימה אונ מען מוז גרויס כוונה האבין צום בודק זיין איר קאנט דאך ראש פר שטיין אז אמאל איז מען בודק דעם חליף צווייא אדער דרייא מאל אונ מען גיפינט קיין פגימה ניט אונ דער נאך איז מען ווידער בודק אונ מען גיפינט יוא פגימות דש קומט ווארום ער האט פריער אן כוונה בודק גווען דרום האט ער ניט גיטרא... אונ האט ניט גיפילט די פגימה אונ אזוא באלד אז ער פלייסט זיך אונ טוט מיט כוונה אונ איז רעכט בודק אזוא קומט ער אויף דער פגימה:

אבער איצונד אין אונזערע דורות בעו"ה זיינען פיל שוחטים עמי הארצים אונ זיינען גרינג אויף זייער נשמה אונ אטייל שוחטים האבין אפילו קיין שייד צום חליף ניט אונ האלטין דעם חליף ניט אויף איין רעכט ארט אונ דער חליף מוז דאך שארף זיין אן פגימות אונ צום מיינסטין האבן דיא שוחטים אזעלכע חלפים וואש זיינען ניט גלאט אונ אטייל שוחטים ריידן אלרליי שמועות בשעת זיי זיינן בודק דעם חליף אונ האבן קיין כוונה ניט אלין אויף בדיקת חליף אונ פארין נאר הין אונ הער מיט דעם פינגער אויף דעם חליף אן כוונה · דרום ווער עש האט אין זיך יראת שמים דער זאל זיך היטין אונ זאל אכטונג געבן:

אויך זאלין שוחטים גווארינט זיין די סירכות ניט שטארק צו רייבין ווארום איידר ער זאל רעכט אונ שטארק צו רייבין די סירכות זאל ער דיא סירכא בעסער מיט אמעסר אפ שניידין אונ באמת איז דאך די סירכא טריפה אונ דש גיהער איטליכער שוחט צו וויסין אז מען האט נאר מתיר גיוון איין סירכא באמעלך אפ צו רייבן אונ ווען זי ווערט באמעלך אפ גריבן איז עש קיין רעכטע סירכא ניט דר נאך פרובט מען דש ארט מיט לעבליכע וואשער וויא אין הלכות שחיטות שטייט:

אויך מוז דער שוחט גווארנט זיין איי ער מאכט דיא ברכה על מצות שחיטה זאל ער זיך ארום קוקין אויף אלע זייטן אויב עש איז ניט קיין אום ריין ארטירען מיטאר קיין ברכה ניט מאכין אויף איין אום ריין ארט: אויך אז דער שוחט קולעט בייא איין ניט יהודי מוז דר שוחט גווארינט זיין צו צייכענן מיט אזו איין צייכן אז דר ניט יהודי זאל אים ניט קענן מזייף זיין כדי מען זאל ח"ו קיין טריפות ניט עסין דרום גיהער איטליכער שוחט פריער צו זעהן אונ צוא לערנען דיא הלכות שחיטות אונ צו קענען דיא דינים וואש צום חליף גיהער אונ דער נאך וואש צו דער שחיטה גיהער אונ דער נאך וואש צו דער בדיקה גהער אונ צוא דיא אנדערע זאכין אונ דיא איבעריגע דינים קאן מען שוין רבנים פרעגין:

דער שוחט גיהער זיך ציכטיג האלטין אונ פרום אויף זיין נשמה צו זיין אונ גהער תמיד תפלה צוא טאן אז השי"י זאל אים קיין כמשול ח"ו ניט צוא שיקן אז ער זאל זיך ח"ו ניט טועה זיין · אונ ער זאל קיין מורא ניט האבין פאר קיין קצבים וואש זייא שרייען אז ער רייבט ניט שטארק קיין סירכות: אונ זאל אכטונג געבין אז מען זאל דיא ריאה נוט אויף בלאזין דען דיא קצבים בלאזין אפט מאל פאלש · אונ ווער עש איז איין שוחט מומחה קאן עש וואול פאר שטיין ווען דער קצב בלאזט פאלש: אונ דער שוחט מוז זיינע זאכין רעכט קענן אז ער זאל ייענם צוא קיין שאדן ניט ברייננען דען דער שוחט וואש איז ניט קיין רעכטער בקי מאכט ער אמאל טריף

חאטשע

חאטשע עש איז דאך כשר · ובפרט דער שוחט זאל ניט עובר זיין אויף דער מינסטע עבירה דיא זעלביגע שוחטים גהער מען קיין קבלה ניט געבין אונ אפילו זייא האבין שוין קבלה אונ טוען אזעלכע זאכין גיהער מען זייא מעביר זיין אזוא וויא איך האב גיפונען אין ספר חקי דעת אויך האב איך גיפונען אין ספר בית הלל איין שוחט וואש פלעגט שיכור זיין זאל מען אים מעביר זיין אויך איין שלעכטר מענטש איז זיין שחיטה אסור :

דיא שוחטים וואש זיינען עובר אויף דברי רבנים אדער אויף איסור שבת דהיינו ווען מען טאר ניט טראגין אום שבת טראגין זייא יוא גיהער מען זייא מעביר זיין דען איין שוחט האט מער דינים אויף זיך וויא דר רב · דער רב איז ניט מחויב אויף אלעם צו וויסן וואש מען קומט אים פרעגין אבער דער שוחט איז תמיד ביא דיא איסורים והיתרים ובפרט מיט דער בדיקה ווער זעהט אים וואש ער טוט אינוויינינג אין דער בהמה נוא ווען ער איז ניט מדקדק בפרדסיא אויף קיין עבירה נוא וויא זאל מען אים גלייבין וואש ער טוט אינווייניג דרום ווען ער קומט קבלה נעמען זאל ער דם רב געבין תקיעת כף אויף אלימען אז ער זאל אויף קיין שום זאך ניט עובר זיין :

עש איז רעכט דיא ווייבער צוא ווארנן ווען זייא גיפינען אין איין גיקוילעטע עוף איין איי וואש עש איז ניט מער אז דאש געלכיל אז זיי זאלין דאש איי בזונדר זאלצין אונ ניט מיט דעם עוף אדער אנדערע פלייש אויך זאלין דיא ווייבער גווארינט זיין ווען זייא גיפינן איין טראפין בלוט אין איין איי זאלין זייא ניט דאש בלוט אוועקווארפין אונ דאש איי ניצן ווארום עש איז טריפה · דרום זאלין זייא גיווארינט זיין איידער זייא עפענן דאש איי זאלין זייא עש עפענן אין איין בזונדר כלי איידער זייא טוען עש אריין אין מעל אדר אין איין אנדער עסין ווארג כדי עש זאלין ניט צוא מישט ווערן · אויך גיהערין דיא ווייבער גווארנט זיין ווען זייא ווילין פלייש כשר מאכין זאלין זיי פריער לאזן ווייקן דש פלייש איין האלבע שעה אונ זאלין דער נאך גוט אפ וואשין דער נאך דיא וואשר לאזין אפ טריפן דען וויל דיא וואשער איז אויף דעם פלייש אזו טוט דיא זאלץ צוא גיין פון וואשער אונ ציהט דאש בלוט ניט ארויש · אונ ניט אזו ווי איין טייל ווייבער אזוא באלד אז זייא נעמען דאש פלייש ארויש פון דעם ווייק וואשער אזו זאלצין זייא עש באלד אויש דאש איז איין איסור גמור :

אויך גיהער מען דאש פלייש אויף אלע זייטין גוט אויש צוא זאלצין ביז מען קען עש ניט עסין מיט דער זאלץ · אונ ניט וויא איין טייל ווייבר וואש זיינן קארג אויף דיא זאלץ אונ זאלצין מיט ווייניג זאלץ אונ דאש בלוט קען ניט ארויש אונ דיא ווייבער גיבין זייער גזינד עסין טריפות : אויך זאלין דיא ווייבער גיווארינט זיין אז דיא זאכן וואש האבין אין זיך ווייניג בלוט דהיינו גידערים אדער פאנצן גיהער מען עש ניט זאלצין מיט אנדערע פלייש נייארט דאש פלייש הינטין אונ דיא גידערים אדר פאנצין אויבן :

אויך גיהער מען דאש זאלץ ברעטיל אביסיל משופע ליגן אז דש טראפין פון דר זאלץ זאל אראפ לויפן אויך מוזן דיא ווייבר גווארענט זין תמיד זיי זאלן דאש פלייש ניט אריין ליגן אין ווייק שאף ביז זיי זאלן פריער וואשר אריין גיסין · אויך דיא כלי וואש זייא שטעלין הינטר דיא טריף פון זאלץ זאל אריין רינן זאלן זייא אויך וואשער אריין גיסין אין דער כלי דען אויב עש וועט איין שטיק פלייש אריין פאלין אזו שאט עש ניט דען דיא וואשער איז מבטל דעם טעם פון דער זאלץ · פיל לייט זיינען זיך נוהג נאך פלייש ווארטין זייא נאר איין שעה דער נאך עסין זייא קעז דאש איז ניט רעכט דען מען גהער זעקס שעות ווארטין :

דער בית יוסף שרייבט ער האט גפונן אין זוהר אז מען זאל ניט עסין קיין פלייש באלד נאך קעז אונ ווער עש איז ניט נזהר אין דריגען אויף דעם זעלבינן רואכ איין אומרייניקייט פערציג טעג · אונ ווען עש ווערט דעם זעלבינן מענטשן גבאריין אין דיא פערציג טעג אז קומט אויף דעם זעלבינן קינד די אומרייניקייט אונ ער גייט אלע זיין לעבין טאג ניט אוועק פון דעם קינד איצונד וועל איך שרייבין קעז וואש איז אלט איין האלב יאר · אדר לענדשן קעז וואליכעשער קעז ווערמיגר קעז חאטשע ער איז נאך קיין האלב יאר ניט אלט מוז מען נאך מער ווארטן פון זעקס שעה אי מען מעג פלייש עסין דען דער טעם פון דעם קעז בלייבט ליגן אבער זיסר קעז אז ער איז ווייך דארף מען ניט מער נאר דש מויל אונ די ציין אויש ריינינין דער נאך מעג מען וואול פלייש עסין דיא לייט זיינן זיך נוהג ווען זייא זיינען זיך טועה אונ שניידן קעז אדער פוטר מיט איין פליישינן מעסר אזו שטעקן זייא אריין דאש מעסער אין דר ערד אויף איין שעה דאש שטייט ניט אין קיין שום ספר נייערט מען נהער עש צעהן מאל אין הארטע ערד אריין צו שטעקן איטליכס מאל אויף איין אנדר ארט אבר אויב מען האט דער מיט גשניטין הייסע זאכין אזו העלפט דאש אלץ ניט נייערט מען קען דאש כשרן אויב עש איז דרינן קיין קריצין אונ קיין שפאלטין ניט דא :

אויך זאל מען זיך ניט גוויינען צוא גיין אויף אלערלייא סעודות · נייערט אויף זעלכע סעודות וואש גוטע פרומע לייט זיינען אויף זייא אונ מען קאן דיא זעלביגע לייט · אונ אויב ניט גהער מען ניט צוא גיין אויף קיין סעודות :

אויך זאל מען גווארינט זיין דארע פלומן ניט צוא עסין ביז מען שניידט זייא אויף פריער צוא זעהען אויב זייא זיינען ניט ווערימדיג אונ פרישע פלויכן פשיטא ניט צוא עסין ביז מען זעהט זיי איבר פריער · ארבעס מוז מען גוט איבר זעהן דען איין ווארים איז נאך מער טרייף וויא חזיר אונ נאך דעם איבער זעהן זאל מען דעם ארבעס אריין טאן אין קאלטע וואשער אזו קומען שוין די לעבעדיגע ווערימדיגע ארבעס ארויף צו שווימען אזו קען מען זייא אוועק ווארפין · דער נאך אויף דעם ארבעס הייסע וואשער צו גיסין אונ אויב עש איז דא איין ווארים אין דעם ארבעס אזוא פייגרט דר ווארים עיין בש"ע י"ד סימן פ"ד קארשין אדר ווינשיל אדער מרעלין מוז מען איבער זעהן אויב זייא זיינען ניט ווערימדיג דען אין די ווארימע לענדער זיינען דא ווערים אין די זאכין · אונ אויך נאך מילבין רעכט נאך זעהן אונ דיא לייט ווייסין שוין וויא מען זעהט נאך נאך מילבין :

דיני אכילה

וויא מען זאל פאר דעם עסין זיך נוהג זיין :

איטליכר גוטר פרומער מאן זאל זאגן אשמנו פאר דעם עסין אונ מכל שכן איין בעל תשובה זאל פשוטא ווידוי זאגין פאר דעם עסין · אונ אום שבת אונ אום יום טוב טאר מען דאך קיין ווידוי ניט זאגן דרום זאל מען אום שבת אונ אום יום טוב דעם פסוק זאגין ומל יי אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך אונ זאל כוונה אויף תשובה האבן : אונזערע חכמים זאגין דער טיש איז אויף דעם ארט פון מזבח אונ דאש עסין וואש מען עסט לשם שמים איז אויף דעם ארט פון אקרבן אונ אזו וואול אז בייא דעם קרבן דיא כהנים האבן געגעסין אונ מיט דעם עסין האבין די לייט אכפרה אויף זייערע זינד גיהאט אזו אויך ווערט פאר ריכט מיט דעם :

נון ווייל מיר האבין גיזעהן פיל לייט וואש זיינען זיך טועה אונ זאגן אז דער רשע איז ניט מיין אין גיהנם נייערט צוועלף חדשים · אונ מיט דעם קומט דער רשע אפ דריבער טוען דיא רשעים וואש זיי ווילין · אונ דיא רשעים מיינען מען מוז דווקא עובר זיין אויף עבודת גלולים רציחה זנות אבר ווער עש איז ניט עובר אויף דיא דרייא עבירות חאטשע מען טוט פיל עבירות איז מען פטור מיט דיא צוועלף חדשים אין גהנם זייא ווייסין ניט אז עש איז פאר האנדין אזעלכע יסורים אונ צרות וואש זיינן פיל ערגער אז דער גיהנם אונ אין גיהנם איז אויך פאר האנדין עטליכע ערלייא מיני גיהנם עש איז פר האנדין אזו איין גיהנם וואש מען מוז דורי דורות אים ליידין דהיינו דיא וואש זאגין אז קיין תחית המתים וועט ניט זיין דיא ליידין יסורים דורי דורות אין גיהנם וויא ישעיה הנביא האט גזאגט זייא וועלין אויש גיין אונ וועלין זעהן די גופים פון די לייט וואש ווידער שפעניגן קעגין מיר דען זייער ווערים וועלן ניט שטארבן אונ דאש פייער פון דער גיהנם וועט ניט אויש גילאשן ווערין :

אונ אין ספר חסידים שטייט אויף דאש משפט רשעים אין גיהנם צוועלף חדשים מיינט מען ווען זייא האבין שוין אויש גליטין אלע די יסורים דער נאך קומען זיי ערשט אין גיהנם אונ דער איז דאש גרינגסטע קעגין די יסורים וואש דער רשע האט אויש גליטין איי ער איז גקומען אין דעם גיהנם · דער אלשיך שרייבט ווארום האט דיא תורה גשריבין אין דיא קללות פיל פסוקים אונ אין דיא ברכות ווייניג פסוקים איך וועל אייך בשיידן עש איז איין משל צו איין גרויסין שררה וואש גיט איין בפעל אין זיין שטאט ווער עש וועט מיין בפעל האלטין אונ וועט טאן די ארבעט וואש איך האב בפוילין אזו וועל איך דעם זעלביגן גרויסע מתנות געבן אזו זיינען אטייל לייט זיך מרחיק פון דער ארבעט זייא זאגן מיר בגערן ניט די מתנות פון דעם שררה אונ מיר בגערן אויך דיא ארבעט ניט צו טאן · אבר אז דער שררה גיט ארויש איין קנס אויף דעם וואש וועט ניט האלטין זיין בפעל אונ מיט גרויסע שטראף ער זאל גישטראפט ווערן דער זעלביגר מענטש וואש וועט ניט טאן דיא ארבעט אזו לויפן דיא לייט פר מורא אונ טוען גישווינד דיא ארבעט דרום איז דערבט אויף דעם אויך צו שרייבן פון די גרויסע אונ ביטערע יסורים אונ שטראף וואש מען וועט ליידן אויף יענר וועלט אז מען וועט השי״ת ניט רעכט דינן אויף דער וועלט בכדי צו ווארענען דיא לייט אויב זייא וועלין השי״ת ניט דינען פאר ליבשאפט וועלן זייא אים דינען פאר מורא :

איצונד וועלין מיר שרייבין פון גיהנם :

אין ספר חסד לאברהם שטייט וויא ער האט גפונן אין זוהר פרשת נשא צוא זיבן ערלייא דינים שטייט דער מענטש דער ערשטער דין איז הארבער פון דעם אנדערין דהיינו ווען דיא נשמה שייד זיך פון דעם גוף דא איז דער ערשטער דין בברותה דהיינו כל זמן דיא נשמה איז נאך ביא דעם גוף אונ דער עונש איז אויף דיא עבירות וואש דער גוף מיט דער נשמה האבן מיט אנאנדער גטאן אונ דאש איז גרויסע ביטערע יסורים וואש אלע דיא יסורים וויש ער איז אויש גשטאנען זינט ער איז אויף דער וועלט גיוועזן איז גאר גיט גיאכט קעגין דיא יסורים וואש ער שטייט אויש ווען דיא נשמה טוט זיך פון דעם גוף שיידין :

אזו זיינן אלע די יסורים אונ דינים וואש מיר וועלן שרייבן איז איין דין ערגר פון דעם אנדערין ביז איין עונש איז ניט גאכט קעגן דעם אנדרין דין אונ עונש · דר אנדערער דין איז אז מען טראגט פון דעם הויז צוא דעם קבר ווערט דערנאך מאל אויש גירופין פאר אים אלע זיינע מעשים וואש ער האט גטאן ווייל ער האט גלעבט אזו איז מען אים מבייש אויף זיינע מעשים אונ שטראפן אים אונ עש ווערט פאר אים אויש גירופין וואש פאר עונשים אונ יסורים וואש מען וועט אים אן

טאן

פאן אויף דיא עבירות וואש ער האט גיטאן · דער דריטער דין איז ווען מען לייגט אים אריין אין קבר אריין דארטין איז די טיר וואש ער גייט פון איין וועלט צו דער אנדרר אונ דארטן שטראפט מען אויף די משחיתים וואש ער האט גבראכט אויף דר וועלט מיט דעם וואש ער האט זנות גטריבן: דער פערטער דין איז חיבוט הקבר דארטן זעצט מען דיא נשמה אין גוף אריין וואו ער

איז געווען ביא זיין לעבן : דארטין פרעגט מען אים פארשטעגש וויא זיין נאמען אונ פאר מורא פאר געסט ער זיין נאמן ווייסט מען שוין אז ער איז ארשע אזו איז מען דעם זעלביגן דן אונ זיין משפט איז פון השי"ת אויש גזאגט אונ דענסט מאל האבן אלע די מלאכי חבלה מאכט צוא פאר שטופין מיט אים וואש זייא ווילין · דער פינפטער דין איז ער מוז מגולגל ווערין אויף וויפיל מען האט אים זיין פסק אויש גיזאגט וויא לאנג ער זאל מגולגל זיין אונ דער נאך קומט ער ערשט אין גיהנם אריין צוא ליידין גרויש שמארצין אונ פיין : דער זעקסטער דין איז דאש פלייש פוילט אין קבר אונ כל זמן דאש פלייש איז נאך אויף אים

האט ער גרויש צער פון דיא ווערים ער פילט זייא גלייך אז ער וואלט לעבן אונ מען זעלט אים מיט נאדלען שטעכין · דר זיבענטער דין איז ווען ער גייט ארויש פון דעם גיהינם אונ זאל קומען אין דער ערשטער מדריגה פון דעם גן עדן איז מען אים ערשט דן אויף דיא מצות עשה אונ מוז נע ונד זיין ביז ער קומט אפ דער פאר: איין מצות עשה הייסט וואש מען איז מחויב צו טאן דהיינו יעדער מענטשין ווי זיך זעלבסט צו ליבין אזו וויא עש שטייט ואהבת לרעך כמוך אונ שבת היטין אונ נאך זעלכע גלייכן זיינן פר האנדן צוויי הונדערט אונ אכט אונ פערציג מצות עשה דען פריער אין גיהנם מוז מען ליידען פאר דיא מצות לא תעשה דיא זיינן פאר האנדין דרייא הונדערט אונ פינף אונ זעכציג · אונ לא תעשה איז טייטש וואש מען טאר ניט טאן דהיינו קיינער זאל דעם אנדערין ניט מדמה זיין קיין טריפות צוא עסין אדער דעסט גלייכין אנדערע זאכין וואש מען טאר ניט טאן הייסט דאש לא תעשה אונ ווען מען גיפינט אויף אים אז ער האט עובר גיוועזין אויף מצות עשה שטויסט מען אים ארויש פון גן עדן חאטשע ער האט מער ניט אז ער האט מבטל גיוועזן אמן יהא שמיה רבא מוז ער נע ונד זיין פערציג טאג אונ דיא דאזיגע קדשים וואש דער אבל זאגט אין פאלעש איז איין תקנה צוא דעם מת אויף

דעם דאזיגין עונש וואש ער האט מבטל גיוועזן אמן יהא שמיה רבא:

אזו גייט עש צוא מיט דעם מענטשין ווען ער שטארבט קומט אויף אים פיר מלאכי השרת

איינער פון זייא איז דער מלאך המות אונ דר אנדערער איז איין סופר אונ דער דריטער איז איין ממונה אונ זאגין צו אים שטייא אויף דיין צייט איז גיקומען צוא שטארבין ענטפערט ער מיין צייט איז נאך ניט גיקומען אזו באלד עפינט ער זיינע אויגן אונ דער זעהט דעם מלאך המות אונ ער איז גרויש פון איין עק וועלט צו דער אנדערער עק וועלט אונ פון דעם קאפ ביז צוא דיא פיס איז ער דורך מיט אויגין זיינע קליידער זיינן פון פייער · אונ ער האט איין חלף אין דער האנט · אונ אין דעם חלף הייגן דרייא טראפין פון דעם ערשטן טראפן גייט אים אויש זיין נשמה אונ פון דעם אנדרין טראפן ווערט זיין פנים געל אונ פון דעם דריטן טראפין ווערט ער פר שטונקן · אונ ער שטארבט ניט ביז ער זעהט פריער די שכינה: איין צדיק ווען דער מלאך המות טוט צו אים אזו ריידין ווי מיר האבן גישריבן ענטפערט ער איבר תיכף זיין נשמה צו השי"ת אונ איין רשע שטארקט זיך דער יצר הרע אין זיינע אויגן : דער צדיק נאך זיין טויט ווערט ער באלד פטור אונ מען לאזט אים אין זיין רוא אריין אבער

איין רשע איז מען דן מיט שווערע בטערע יסורים אונ ניט דש אליין גייערט מען פרעגט אים האשטו תורה גילערינט . האשטו זיא מקיים גוועזן האשטו גומל חסד גיוועזן מיט לייטין ·

האטטו אבינט אונ מארגין ערינסט דיין תפלה גיטאן נוא אויב דאש אלץ גיפינט זיך אין אים אונ ער האט עש מקיים גיוועזן אזוא לאזט אים דער מלאך המות אריין איין טראפין אין זיין מויל. שטארבט ער אן צער אונ זיין נשמה גייט אויש גרינג אז וויא מען ציהט אויש איין האר פון דער מילך. אבר ווען דיא זאכין גיפינען זיך ניט אין אים ווערט זיין נשמה פון אים גירישין שטיקער ווייס אונ דער טויט קומט אים שווער אן. אזוא וויא מען ציהט אויש דיא וואל מיט דיא קעמלן אונ ווען דער מלאך המות קומט צוא איין צדיק. זאגט ער אים דיין בשעפער האט מיך צו דיר גישיקט אזו בעט ער דעם מלאך המות אז ער זאל ווארטין ענטפערט אים דר מלאך המות ווארטין קאן איך ניט. אבר דאש זאג איך דיר איך האב גיהערט אויש רופין אז מען האט דיר אן גיברייט אגוט ארט אין דעם גן עדן נאך דיין כבוד נאך:

מען האט גיפרעגט צוא רבי אליעזר וויא אזו איז השי״ דעם מענטשין דן ווען ער האט ניט מקיים גיוועזן די תורה האט ער גיענטפערט אז די צייט קומט אז דער מענטש שטארבט. קומט דער מלאך המות אונ זעצט זיך אויף דעם קבר אונ שלאגט אים. אונ פרעגט אים ווי אזו הייסטו. ענטפערט ער צוא אים פר השי״ איז גלוי וידוע אז איך האב מיין נאמן פר געסין. אזו באלד שיקט מען אים אריין זיין נשמה אונ מען שלאגט אים מיט גרזים אונ אום דער בארמיגע שלעק פון דעם ערשטין שלאק ווערין צו פאלין זיינע גלידער פון דעם אנדרין שלאק צו פאלין זיינע ביינער אזו קומן מלאכים אונ נעמן צום אויף זיינע ביינער ווידער אנגדער דער נאך גיט ער אים דעם דריטין שלאק אונ זאגט צוא אים גיב אפ דין אונ חשבון אויף דיינע מעשים וואש דו האסט גיטאן: אונ שלאגין אים אויף זיינע אויגין וויל ער פלעגט זאגין אזעלכע וואש ער האט ניט גיזעהען אונ אויך שלאגין זייא אים אויף דיא אוהערן וייל ער פלעגט זאגין אזעלכעס וואש ער האט ניט גיהערט אונ אויך שלאגין זיי אים אויף זיינע לעפצין וייל ער פלעגט ריידין ניבול פה אונ לשון הרע אונ רכילות אונ האט פאלש עדות גיזאגט. אונ אויך שלאגין זייא אים אויף זיינע פיס וייל ער פלעגט גיין עבירות צוא טאן פון דאנן לערנן אונזרע חכמים ווער עש טוט פעדרין זיינע פיס צוא עבירות אזו פעדערט אים דער מלאך המות אונ ווער עש רעט אויף זיין חבר לשון הרע מוז ער שטארבן מיתת אסכרה איז טייטש עש שטעלט זיך אים איין מכה אין זיין האלז אונ ער ווערט דר שטיקט:

רבי האט גיזאגט פון וועגין רבי אליעזר עש איז הארבר אונ שווערר דער דין וואש השי״ איז אים דן אין קבר פון דעם דין פון גיהנם דען אין גיהנם איז מען ניט דן נייארט דעם רשע וואש ער איז אלט העכער אז צוואנציג יאר. אונ ווער עש וויל בהיט ווערין פון דין הקבר זאל ער צדקה געבין אונ זאל תפלה טאן מיט כוונה אונ זאל מכנים אורחים זיין אונ גמילות חסד טאן אונ זאל שטראף ליב האבין וועט ער בוודאי באהיט ווערין פון דין הקבר:

בן עזאי האט גיזאגט דריי דינים איז השי״ דן דעם מענטשין האט אים רבי עקיבא גיפרעגט זיינען דען אלע דרייא דינים פאר השי״ מען איז דאך אים דן אין גיהנם מען איז דאך אים אין קבר אויך דן אונ דאש איז דאך ניט פאר השי״. האט אים בן עזאי גיענטפערט דער דין פון רוח אונ נפש איז מען אים דן אין גיהנם. אונ דער דין וואש מען איז דן דיא נשמה איז אויף דעם הימל פאר השי״ דען וייל דיא נשמה איז חשוב דרום איז זיא השי״ אליין דן ווען דער מענטש פאר זינדיגט מיט דער נשמה. דהיינו מיט זיין ריידין אדער מיט זיינע מחשבות דרויף איז מען אלין דן די נשמה: וויא עש שטייט אין זוהר אין ספר חסידים

שטייט

שְׁטֵייט עֶשׁ אִיז פַאר הַאנְדְן אַיין חֶדֶר וָואשׁ דְרִינֶען לִיגֶען דִיא קְלֵיידֶער פוּן מֶענְטְשִׁין וָואשׁ עֶר הָאט זִיךְ גִימַאכְט מִיט זַיינֶע מִצְוֹת · אוּנ דִיא נְשָׁמָה ווִיל אַרוּיף גֵיין צוּ זֶעהֶן אִין דֶר שְׁכִינָה אַזוּ קוּמְט אַיין מַלְאַךְ צוּא גֵיין אוּנ בַּגְרֵייפְט אָן דֶער נְשָׁמָה אוּנ פִירְט זִיא צוּא דֶער בָּאךְ וָואשׁ הֵייסְט נְהַר דִינוּר דֶער בָּאךְ אִיז פוּן פַייֶער·אוּנ מֶען אִיז דָארְטִין דִיא נְשָׁמָה טוֹבֵל· אוּנ אַטֵייל נְשָׁמוֹת וֶוערִין פַאר בְּרֶענְט אִין דֶעם בָּאךְ אוּנ קוּמְט נִיט אַרוּישׁ בִּיז צוּ מָארְגִין פְרִיא וֶוען עֶשׁ אִיז זִיךְ גוֹבֵר דֶער חֶסֶד פוּן הַשֵׁי״ קוּמֶען דִיא נְשָׁמוֹת אַרוּישׁ אוּנ זָאגִין שִׁירָה אוּנ גֵייֶען ווִידֶער צוּ רִיק · אוּנ אוֹיךְ דִיא מַלְאָכִים וָואשׁ מֶען וַוארְפְט זֵיי אָפּ פוּן זַייעֶר גְדוּלָה גֵייט מִיט זַייא אוֹיךְ אַזוּ צוּ ווִיא מִיר הָאבִּין דָא גִישְׁרִיבִּן · אוּנ וֶועלְכֶע נְשָׁמָה עֶשׁ אִיז זוֹכֶה אַרוּישׁ צוּ קוּמֶען אוֹישׁ דֶעם בָּאךְ אוּנ וֶוערְט נִיט פַאר בְּרֶענְט · דִיא זֶעלְבִּיגֶע נְשָׁמָה טוּט מֶען אָן מִיט דִיא קְלֵיידֶער אוּנ מֶען פִירְט זִיא מַקְרִיב זַיין פַאר אַקָרְבָּן אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ דוּרְךְ דֶעם מַלְאַךְ מִיכָאֵל אוּנ דֶער נָאךְ קוּמְט עֶרְשְׁט דִיא נְשָׁמָה צוּ אִיר קְדוּשָׁה אוּנ בְּלַייבְּט שׁוֹין שְׁטֵיין בַּייא דֶער שְׁכִינָה :

נָאךְ אֵיינְשׁ וֶועלִין מִיר אַייךְ שְׁרַייבִּין פוּן חִיבּוּט הַקֶבֶר :

דִיא צַייט וָואשׁ מֶען אִיז־דְן דֶעם מֶענְטְשִׁין אִין קֶבֶר זָאגְט הַשֵׁי״ת צוּא דֶעם מֶענְטְשִׁין גְרוֹישׁ מִיא הָאבּ אִיךְ מִיט דִיר גִהַאט אֵיי אִיךְ הָאבּ דִיךְ גְגֶעבְּן אִין דַיין מוּטֶערְס לַייבּ · אוּנ דֶר נָאךְ הָאבּ אִיךְ אוֹיף דִיר אַכְטוּנְג גְגֶעבְּן אַז דַיין מוּטֶר זָאל דִיךְ אוֹישׁ טְרָאגִין צוּ דֶר רֶעכְטֶער צַייט. אוּנ בִּישְׁט קַיין נֵפֶל נִיט גִיוָוארִין : אוּנ דֶער נָאךְ אַז דוּא בִּישְׁט גִיקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט הָאבּ אִיךְ דִיר אָן גִיבְּרֵייט דַיין שְׁפַּייז אוּנ אִיךְ הָאבּ גִיגֶעבִּין מִילְךְ אִין דַיין מוּטֶערְס בְּרוּסְט : אוּנ הָאבּ דִיךְ בַּהִיט פַאר יִסוּרִים . הָאסְטוּ גִילֶערִינְט תּוֹרָה · הָאסְטוּ גוֹמֵל חֶסֶד גִיוֶועזְן מִיט לַייטִין גִיפִינְט מֶען אִין אִים דִיא זַאכִין אִיז עֶר בַּאלְד פָּטוּר אַזוּא ווִיא מִיר הָאבִּין שׁוֹין גִישְׁרִיבִּין הָאט עֶר אָבֶּר קַיין תּוֹרָה נִיט גִילֶערִינְט · אוּנ הָאט קַיין גְמִילוּת חֶסֶד נִיט גִיטָאן · אַזוּ וֶוערְט עֶר אִיבֶּער גִיעֶנְטְפֶערְט צוּא פִינְף מַלְאֲכֵי חַבָּלָה אֵיינֶער צֵיילְט אוּנ דֶער אַנְדֶערֶער שְׁלָאגְט . אוּנ דֶער דְרִיטֶער צִיהְט אוֹישׁ פַייֶער פוּן זַיין מוֹיל אַזוּא ווִיא פוּן אַקָאלְךְ אוֹיבִין · דֶער פֶערְטֶר בְּרֵיינְגְט בִּיטֶערֶע קְרֵייטֶעכֶער אוּנ זָאגְט אִים עֶשׁ דָאשׁ אַזוּא ווִיא דוּא הָאסְט גִיקָאנְט עֶסִין גְזֵילָה אָדֶער גְנֵיבָה גֶעלְט · דֶער פִינְפְטֶער בְּרֵיינְגְט זַיין פָאטֶער אוּנ מוּטֶער אוּנ שְׁלָאגְט זַייא פַאר דֶעם זוּן אוּנ זָאגְט צוּא זַייא ווָארוּם הָאט אִיר אַייעֶרֶע קִינְדֶר נִיט גִיצוֹיגִין צוּא תּוֹרָה אוּנ מַעֲשִׂים טוֹבִים אָבֶּר וֶוען דֶער פָאטֶער אוּנ מוּטֶר הָאבִּין יוֹא דָאשׁ קִינְד רֶעכְט גִיצוֹיגִין אִין גוּטִין וֶועג נַייעֶרְט דָאשׁ קִינְד הָאט זַייא נִיט גִיוָואלְט פָאלְגִין אַזוּ שְׁלָאגְט מֶען דָאשׁ קִינְד פַאר דִיא פָאטֶר אוּנ מוּטֶר אִין דִי אוֹיגִין אַז זַייא זָאלִין צוּא זֶעהֶן דֶעם צַעַר ווַייל זַייא הָאבִּין אַזוּא אַיין קִינְד גִיבְּרַאכְט אוֹיף דֶער וֶועלְט וָואשׁ עֶשׁ הָאט זִיךְ נִיט גִילָאזְט שְׁטְרָאפִין אוּנ צִיהֶען אִין גוּטִין וֶועג :

מִיר הָאבִּן גִילֶערִינְט אִין אַיין בְּרַייתָא פוּן מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית ווִי אַלֶע דִי גֵיהִנוֹמִים וֶוערִין גִירוּפְן אוּנ מַלְאֲכֵי חַבָּלָה זַיינֶען אִיבֶּר זֵיי מְמוּנִים אוּנ אַיין גֵיהִנָם אִיז גְרֶעסֶר אַז דֶער אַנְדֶרֶער גֵיהִנָם דְרַיי הוּנְדֶרְט יָאר גַאנְג אוּנ רָאשׁ פַייאֶר פוּן דֶעם עֶרְשְׁטִין גֵיהִנָם אִיז זֶעכְצִיג מָאל הֵייסֶר אַז אוּנְזֶר פַייאֶר אוּנ אַיין גֵיהִנָם אִיז הֵייסֶר פוּן דֶעם אַנְדְרִין גֵיהִנָם אוֹיךְ זֶעכְצִיג מָאל בִּיז אִין דֶעם גֵיהִנָם וָואשׁ הֵייסְט שְׁאוֹל דֶעם זֶעלְבִּיגֶר גֵיהִנָם אִיז הַאלְבּ פַייאֶר אוּנ הַאלְבּ חָאגִיל אוּנ דִי רְשָׁעִים אַז זַייא גֵייאָן אַרוּישׁ פוּן דֶעם פַייאֶר שְׁטוּיסְט מֶען זַייא אַרַיין אִין הָאגִיל אוּנ וֶוען זַייא גֵייאָן אַרוּישׁ פוּן דֶעם הָאגִיל שְׁטוּיסְט מֶען זַייא אִין פַייאֶר אַרַיין אוּנ דָאשׁ אַלְץ טוּט מֶען זַייא בִּיז זַייא קוּמְן אָפּ אוֹיף זַייעֶרֶע עֲבֵירוֹת :

גרסינן

גרסינן מיר האבין גילערינט זיבין ערליי מיני גיהנם האט השי״ בשאפן אונ אין איטליכן גיהנם זיינע זיבין חדרי ם אונ אין איטליכר חדר זיבין בעך פון פייער אונ זיבין בעך פון האגל אונ איטליכער בעך איז בריט טויזינט איילין אונ טיף טויזינט איילין אונ לאנג דרייא הונדערט איילין אונ דיא באכין ציהן זיך אונ לויפין איין באך נאך דעם אנדערין אונ איטליכר רשע מוז דורך אלעמען דורך גיין ביז ער ווערט דרינן פאר ברענט אונ דיא מלאכי חבלה דיא ממונים מאכין זייא ווידער לעבעריג אונ שטעלין זייא אויף אונ זאגין זיי אלע זייערע מעשים וואש זייא האבין גיטאן אין זייערע בייזע וועגין וואש זייא זיינען גינ׳ ;גען אונ דיא מלאכי חבלה זאגין צוא דיא רשעים אז איר האט גיקאנט נאך גיין אין בייזע וועגין אזו גייט איצונר אויך דורך די בעך פון פייער אונ פון שנייא אונ האגיל אונ ברענט אין פייער ווייל איר האט עובר גיוועזין אויף דר תורה וואש זיא איז גינעבין גיווארין דורך גרויש פייער אויף דעם בארג סיני ווארום האט איר קיין פארכט ניט גיהאט פאר דעם פייער פון דעם גיהנם איצונר קומט אונ גיט חשבון אפ אויף אייערע מעשים וואש איר האט גיטאן:

אונ ניט דאש אליין נייערט אין איטליכן חדר פון די גיהנומס זיינען זיבין טויזינט שפאלטין אונ אין איטליכן שפאלט זיינן זיבן טוזינט ענדעשין אונ איטליכר ענדעש האט דרייא הונדערט גלידר · אונ אויף איטליכין גליד טראגט דער ענדעש זיבין טויזינט קריגלאך גאל אונ גיפט אונ עש גייט ווידער ארויש זיבין טוזינט בעך פון סם המות אזוא באלד אז דער מענטש רירט אן אין דרינן ווערט באלד אים צו פאלין אונ צוא שפרונגן איטליכם גליד אונ עש טוט פון אים פאלין שטיקער ווייס · אונ זיין בויך ווערט צוא שפרונגן · אונ ער פאלט אויף זיין פנים · אונ די מלאכי חבלה נעמען ווידער צוא נויף דיא גלידער · אונ שטעלן אים אויף אונ זיינן אים ווידער דן אזו לאנג וויא דער משפט איז אויש גיגאנגן פון השי״:

נוא איר ליבע לייט מיר האבין אייך גשריבין אטייל פון דיא ביטערע עונשים וואש מען מוז ליידין אויף יענער וועלט אונ ווי מען מוז מגולגל ווערן אונ צום מיינסטין קענן די גלגולים פון די נשמות צו זייער רוא קומן דורך די ברכות וואש מען מאכט איבער אלע זאכין אויף איטליכין דיא ברכה וואש גיהער דער צוא דרום וועלין מיר אייך דא שרייבין דיא דינים פון אלע ברכות אונ מיר וועלין אן הייבין שרייבין פון דעם טיש ווייל דער טיש איז איין שטעל פון דער קרושה דהיינו ער איז גיגליכן צוא דעם מזבח דרום גיהער דער טיש שיין צוא גירעקט זיין כל זמן דאש עסין איז אויף אים אונ מיט כוונה צוא גיין צוא דעם טיש מיט ריינקייט אונ מיט ציכטיקייט אונ איי מען גייט צום טיש זאל מען פריער זיין אויש נאנג טאן בכרי מען זאל ריין צום טיש גיין אונ אויך וועלין מיר ווייטער שרייבין אז מען גיהער תורה לערנען בייא דער טיש סאיי פיל אונ ווייניג נייערט דיא כוונה זאל זיין לשם שמים אונ ווען מען איז זיך אזו נוהג באיי דעם טיש ווערט אויף זיי גיזאגט דער פסוק זה השולחן אשר לפני ה׳ איז טייטש ראש איז דר טיש וואש איז פאר גאט:

הלכות נטילת ידים

מען זאל גיווארינט זיין די הענט רעכט צוא וואשין פאר דעם עסין אונ דער נאך זאל ער דיא הענט אין דער הייך אויף הייבן גלייך אזו וויא איינער וויל עפיש אנטפאנגין אונ זאל זאגין שאו ידיכם קדש וברכו את ה׳ אונ דער מיט ציהט מען אויף זיך דיא שפע ברכה פון השי״ מען גיהער די גימיינע לייט צו לערנען אז דש וואשין וואש מען וואשט זיך צום עסין האט איין אנדער דין אין זיך פון דעם וואשין וואש מען וואשט זיך אין דער פריא · דען אין

דער

דער פריא מוז מען צום ערשטין דיא כלי מיט וואשער נעמען אין דער רעכטע האנט · אונ פון דער רעכטער צוא דר לינקר דער נאך וואשט ער צום ערשטין דיא רעכטע האנט · עש זיינען גרוישע סודות דרויף : אבער אז מען וואשט זיך צום עסין דארף מען מער ניט ניירט צוא נעמן דיא כלי אין דער רעכטער האנט אונ באלד צו גיסין אויף דער לינקער האנט דען אין דער פריא וואשט מען זיך בכדי דעם רוח רעה צו פאר טרייבן וואש ער האט אויף אים גירוהט בייא נאכט דרום האבין אונז אונזערע חכמים גילערינט וויא אזו מען זאל דעם רוח רעה פאר טרייבן אבער צום עסין ציהט ער דיא שפע פרנסה אויף זיך מיט דעם וואשר גיסין דרום מוז ער גיסין פון דער רעכטע האנט אויף דער לינקע האנט אונ דיא הענט אין דער הייך צוא הייבן גלייך וויא ער וויל עפיס אנטפאנגן · אונ דר עיקר איז אז דיא פינגר זאלין רעכט גיוואשין ווערין · אונ מען מוז איין קוואטירל וואשר אויף איין מאל אויש גיסין · אונ איטליכר גיהער צוא לערנען הלכות נטילת ידים :

אונ דאש רעכט וואשין ברייננט דעם מענטשין צוא עשירות · אזו וויא רב חסדא האט גיזאגט איך האב מיך גיוואשין מיט וואשר האט מיר הש״י פיל עשירות גיגעבין אבר איר זאלט ניט זאגין מיר זעהען דאך פיל לייט וואש וואשין זיך מיט פיל וואשער אונ האבין דאך פארט דעם דלות דאש זאלט איר ניט טראכטין נייערט איר זאלט מיין ניט טאן נאר אזו וויא מיר האבן אייך גישריבין אונ דאש איז אייך צוא גוטין · מען גיהער זיך דווקא פון איין כלי צוא וואשין אונ אויב מען וואשט זיך פון איין האנט פאס וואש דריגן איז דא איין צאפין מוז מען אלע מאל צווישן איטליכן נאס אריין טאן דעם צאפין אונ זאל אים ווייטר עפענן דען עש מוז ביי דעם וואשין כח גברא זיין דאש איז טייטש כח פון א מענטשין אונ מען טאר זיך ניט וואשין מיט אזוא איין וואשר וואש לויפט פון זיך זעלבסט דהיינו פון איין בעך וואשער אונ איי מען וואשט זיך מוז מען פריער די פינגערלאך פון דער האנט אראפ נעמן דהיינו אז ער איז מדקדק אויף דיא פינגערלאך אונ נעמט זייא אראפ בשעת ער טוט עפיס איין ארבעט גילדערנע אדער זילבערנע פינגערלאך סייא דיא פינגערלאך זיצין לויז אויף דעם פינגער אונ סאיי זייא זיצין פעסט מוז מען זייא פאר דעם וואשין אראפ נעמען :

אויך טאר מען זיך ניט וואשין מיט אזו איין וואשר וואש איז מיט איר א מלאכה גיטאן גיווארין דעסט גלייכין . אויב עש האט זיך גיווייקט ברויט אדער אנדרע מאכלים אין דער וואשר . טאר מען זיך מיט די וואשר ניט וואשין אונ ווען מען האט אריין גיטאן אין דער וואשער אתרוג אדר לימנע בכדי די וואשר זאל שמעקין מיט דער וואשר מעג מען זיך יוא וואשן אונ איי מען וואשט זיך צום עסין זאל מען פריער זאגין דיא תפלה אויף פרנסה :

גאט דוא ביסט איין דער בארמיגער אונ איין רעכטער · דוא שפייזט מיט דיין גינאד אלע בשעפניש פון דער וועלט פון דיא גרויסע וויזעל טיר ביז אין קלענסטין בשעפניש אזוא וויא דו האסט גשריבן אין דיין תורה · ער גיט שפייז צו די גאטס פארכטער אונ טוט זיך דער מאנען זיין שבועה דען די אויגין פון אלע בשעפינש טוען צוא דיר האפן אונ דו גיסט זייא זייער עסין אין דער צייט · דוא טוסט עפענען דיין מילדי האנט אונ טוסט שפייזין אלע די וואש לעבין מיט דיין ווילן דוא גיסט ברויט צוא אלע קרייטער דען צוא אייביג איז דיין גנאד · דרום בעט איך דיך גאט עש זאל זיין דער ווילין פון פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין דוא ביסט גאט אונ ביסט גיוועזן גאט אונ וועסט אייביג זיין גאט מיר

מיר זיינען דיא קינדער פון אברהם יצחק ויעקב דיינע קנעכט מיר האפין אונ ווארטין צו דיין גינאד אונ צוא דיין הילף וויא איין קנעכט האפט צו זיין הערין אונ וויא איין דינסט מויד צוא איר ווערטין · אזו האבין מיר גיטאן אונזרע אויגן צוא דיר גאט אונזער גאט ביז דוא וועסט מיך לייט זעליגין אז איך אונ מיין גיזינד זאל זיין אין כלל פון דיין רחמנות אונ חן אונ חסד אז דוא זאלסט געבין אונזער שפייז מיט דיין היילינע אונ מילדי האנט ברויט צוא עסין אונ קליידר צוא קליידין אונ עש זאל אין אונז מקוים ווערין דר פסוק צוא אבינט זאלט איר פלייש עסין אונ אין דער פריא זאלט איר זעטין מיט ברויט צו זעטיקייט צו בענטשונג צוא לעבין פון דער אויבערשטער שפע מיט דעם זכות פון דיא שמות הקדושים וואש גייען אויש די פסוקים חאטשע איך ווייס ניט מכוין צו זיין די שמות וואש גיהער צוא דער תפלה פון דעסט וועגין זאלשטו מיך בענטשין גלייך מיט אנדרע וואש ווייסין יוא מכוין צוא זיין אונ זאלסט מיר געבין פרנסה פון דיין היילינע מילדי האנט ניט דורך דיא הילף אונ די גאב פון מענטשין עש זאל אין מיר מקוים ווערין דער פסוק איך האב ניט גיזעהן קיין צדיק אז זיינע קינדער זאלין בעטין ברויט ניט פאר לאז מיך גאט · אונ מיינע קינדער אונ קינדש קינדער זאלשטו אויך ניט פאר לאזין · דער נאך זאגט מען מזמור לדוד יי רועי לא אחסר דען אין דעם מזמור איז ז״ן דאש איז זיבין אונ פופציג ווערטער אונ ז״ן איז טייטש שפייז · אונ אין דעם מזמור איז אויך פאר האנדין צוויי הונדערט אונ זיבין אונ צוואנציג אותיות דש בטרעפט אזוא פיל וויפיל ברכה אז השי״ זאל אונז איין ברכה שיקין אין אונזר פרנסה אונ מיר זאלין קיין מאל קיין נויט ניט ליידן ח״ו דרום גיהער מען דעם מזמור ערינצט בכונה זאגין · עש זיינען פאר האנדן פיל בעלי בתים וואש אין דר היים אין זייער הויז וואשין זיי זיך רעכט אזו וויא דער דין איז אונ אונטר דער וועגינש זיינען זייא ניט מדקדק מיט דעם וואשין · אונ עש איז פאר האנדין אטייל וואש שעמען זיך צוא וואשין אדרבה עש איז קידוש השם ווען זייא זיינען מדקדק אין די מצות:

אונ ווען איינער איז אונטער וועגינס אונ האט קיין כלי ניט זיך צוא וואשין מעג מען זיך וואשין מיט איין יארמילקע אדער איין קאלפאק · אבער מיט דער בלויזר האנט טאר מען זיך ניט וואשין אבער ער דארף פריער צוא זעהען אז דיא יארמילקע זאל ריין זיין פון שוויים אדער אנדרע מיאוסקייט אונ ווער עש איז מדקדק אונטער וועגינס אין דיא מצות פון השי״ ווערט אויף אים גיזאגט דער פסוק אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה׳ איז טייטש וואול איז צוא דיא לייט וואש גייען אין גאטש וועג אפילו אונטער וועגינס:

אויך ווען מען מאכט המוציא זאל מען אן נעמען דאש ברויט מיט ביידע הענט דהיינו מיט אלע צעהן פינגערקעגין דיא צעהן מצות וואש מיר זיינען גיבאטין ביי דר תבואה אונ קעגין די צעהן ווערטר וואש איז אין די ברכת המוציא אונ אז מען האלט ביי דר שם פון דר ברכת המוציא זאל מען דאש ברויט אין דער הויך אויף הייבין אזו שרייבט דער מגן אברהם מען גיהער דיא המוציא דרייא מאל אין זאלץ איין טונקין · עש איז איין גרוישר סוד דרויף אונ אויך גיהער מען אביסל מפסיק זיין אין ברכת המוציא צווישן דעם ווארט לחם אונ צווישן דעם ווארט מן הארץ נוא זעהט איר ליבע לייט וויפיל קדושות עש איז פאר האנדין ביי דער המוציא אונ מען גיהער אשטיקל פון דער המוציא איבער לאזין אונ מען זאל דאש עסין פר דעם בענטשין כדי דער טעם פון מוציא זאל אין מויל בלייבין אונ וייל די ברכה על נטילת ידים

ידים גיהער צוא דער המוציא דרום טאר מען ניט מפסיק זיין צווישן דיא הענט וואשין אונ צווישן דער המוציא אונ אויב מען איז מפסיק צווישן דעם וואשין אונ צווישן דער המוציא אזוא לאנג וויא מען קאן גיין צווייא אונ צוואנציג איילין מוז מען זיך איבער נייס וואשין :

עש שטייט אין ירושלמי ער האט גיזאגט רבי יצחק בר אבין ווער עש איז ניט מפסיק צווישין קריאת שמע אונ צווישן שמונה עשרה איז אויף דעם זעלביגן דער שטן ניט מקטרג דעם גאנצין טאג אונ ווער עש איז ניט מפסיק צווישן דעם וואשין אונ צווישן דער המוציא האט דער שטן קיין שליטה ניט איבער דעם עסין אונ כל זמן ער עסט נאך די המוציא דהיינו מען האלט דעם כזית המוציא נאך אין מויל טאר מען ניט מפסיק זיין · רבי מנחם שרייבט ווען מען זיצט באיי דעם טיש אונ איינר ווארט אויף דעם אנדערין אונ זייא זייגען דער וויל ליידיג. פון תורה ומצות דענסמט מאל איז דער שטן מקטרג דרום גהער מען גיווארינט צו זיין צו ברייננגען אויף דעם טיש ברויט אונ זאלץ · אונ דענסמט מאל קען דער שטן ניט מקטרג זיין · דען זאלץ איז מגין אויף אלע פורעניות דען דער טיש איז גיגליכן צוא איין מזבח אונ דאש ברויט צוא איין קרבן. אונ באיי איטליכין קרבן האט מען דאך גדארפט האבין זאלץ · דרום גהער מען זעהן באיי דער המוציא אויך זאלץ צוא האבין :

עש איז איין מצוה איבער דעם שענסטין ברויט המוציא צוא מאכין ובפרט איבער אגאנץ ברויט · אונ ווען עש ליגט פאר אים איין גאנץ ברויט פון קארין אונ אשטיק ברויט פון ווייץ גיהער מען המוציא צוא מאכין איבער וועלכין עש איז אים ליבער צוא עסין אונ ווען מען מאכט המוציא איבער אגאנצין ברויט זאל מען עש אויף שניידן אויף דר זייט דארטין וואו עש איז אויש גיבאקין · מען גיהער צוא זעהען פון זיין עסין ארימע לייט צו געבין אונ אז מען גיט דעם ארומאן זאל מען אים געבין מיט כבוד · אונ ווען איינער קומט צוא דיר עסין זאלסטו פאר אים זעלבסט שניידן דאש עסין אונ זאלשט אים געבין מיט שמחה אונ ווער עש איז זיך אזו נוהג איז ער זוכה צו פיל ברכות אונ דער טיש איז אויף אים מכפר וויא דער מזבח האט מכפר גיוועזן נוא ווען דער טיש איז יוא גיגליכן צוא דעם מזבח דרום מוז מען אויך איין חלק געבין פון דעם עסין צו השי״ת דהיינו עניים פון דעם עסין צוא געבין אזו וויא באיי דעם קרבן זיינען גיוועזן אנשי מעמד לומדים דרום מוז מען אויך זעהען לומדים ביי זיין טיש צו האבן אונ ביי דעם קרבן האבין די לוים מזמורים גיזונגען אונ דאש בענטשן איז אויף דעם ארט פון מזמורים דרום זאל מען זעהן מיט כבוד צוא בענטשין אונ מזמורים צו זאגין יאטייל לייט זאגן מזמור לדוד ה׳ רועי לא אחסר מיר האבין שוין גשריבין וואש דאש בטייט אונ דער מזמור איז מציל פון דין גיהנם ווען מען האט זיך ריין גיהאלטין פון עבירות · אבער דער וואש איז איין למדן זאל זיך ניט פאר לאזין אויף אמזמור נייערט ער מוז ביא דעם טיש לערנען · איך האב גיפונן אין איין ספר ווי מען איז זיך נוהג ביא דעם עסין אין לאנד איטליא ווער עש האט ניט צייט צוא לערנען ביא דעם טיש אדער ער איז ניט קיין למדן זאל ער זאגין דרייא פסוקים תורה דאש איז חומש דריי פסוקים · אונ נביאים דש איז עשרים וארבע אויך דרייא פסוקים · אונ דרייא פסוקים כתובים דאש איז תהלים :

דאש איז דרייא פסוקים תורה :

ויאמר יי אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא : שמות קאפיטל ט״ז ועבדתם את יי אלהיכם וברך את לחמך ואת מימיך והסירותי מחלה מקרבך : שמות

קפיטל כ״ג וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת הַמָּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבוֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי יְיָ יִחְיֶה הָאָדָם דברים, קפיטל ח׳ :

דָאשׁ אִיז דְרַייא פְּסוּקִים פוּן נְבִיאִים :

הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים ישעיה ל״ג: לָמָּה תִשְׁקְלוּ כֶסֶף בְּלוֹא לֶחֶם וִיגִיעֲכֶם בְּלוֹא לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ אֵלַי וְאִכְלוּ טוֹב וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם ישעיה כ״ה : הֲלֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם ישעיה נ״ח :

דָאשׁ אִיז דְרַייא פְּסוּקִים פוּן כְּתוּבִים :

וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד תהלים ק״ד : טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ תהלים קי״א : עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְיָ מַתִּיר אֲסוּרִים תהלים קמ״ו :

אוּן דִי בַּעֲלֵי בָּתִּים וָואשׁ הַאלְטִין בַּייא זֵייעֶר טִישׁ בַּחוּרִים אָדֶער לוֹמְדִים אִיז זַייא וואוֹל אוֹיף דֶער וֶועלְט · אוּן וֶועלְן הָאבִּין עוֹלָם הַבָּא אוֹיךְ · דֶען דָאשׁ הֵייסְט תּוֹרָה אוּן צְדָקָה בַּיי זַיין טִישׁ גִיהַאלְטְן אוּן וֶוען הש״י שִׁיקְט צוּ אִים אַגוּטְן גַאסְט אַיין לַמְדָן זָאל עֶר אִים פוּן דֶעם בֶּעסְטִין עֶסִין גֶעבִּין · אַזוֹא וִויא מֶען הָאט זִיךְ נוֹהֵג גִיוֶוען בַּייא דֶעם קָרְבָּן אַז מֶען הָאט דָשׁ בֶּעסְטֶע מַקְרִיב גִיוֶוען צוּא הש״י אוּן וֶוער עֶשׁ טוּט אַזוֹא אִיז זַיין טִישׁ בְּוַודַאי גִיגְלִיכְן צוּא אַיין מִזְבֵּחַ אוּן אִיז מְכַפֵּר אוֹיף זַיינֶע זִינְד · מֶען גִיהֶער אִיבֶּר צוּא לָאזִין בְּרוֹיט פוּן דֶעם עֶסִין דָאשׁ וַוייזְט סִימָן בְּרָכָה · אָבֶּער קֵיין גַאנְץ בְּרוֹיט נִיט אִיבֶּער צוּא לָאזִין נֵייעֶרְט אַיין שְׁטִיק בְּרוֹיט · מֶען גִיהֶער דָאשׁ מֶעסֶער פוּן דֶעם טִישׁ אַרָאפּ נֶעמֶען בְּשַׁעַת מֶען הֵייבְּט אָן צוּא בֶּענְטְשִׁין דֶען דֶער טִישׁ אִיז גִיגְלִיכִין צוּא אַיין מִזְבֵּחַ אוּן אוֹיף דֶעם מִזְבֵּחַ הָאט מֶען קֵיין אַייזִין נִיט גִיטָארְט בְּרֵיינְגֶען · בַּיי דֶעם בֶּענְטְשִׁין גִיהֶער מֶען זִיךְ בִּקְדוּשָׁה הַאלְטִין אוֹיבּ עֶשׁ אִיז מִיגְלֶעךְ זָאל עֶר אָן טָאן אַיין אַנְדֶער קְלֵייד צוּם בֶּענְטְשִׁן אַזוֹ ווי מִיר הָאבִּין גִיזֶעהְן נוּטְשֶׂע פְרוּמֶע לַייט טוּעֶן זִיךְ אָן אַיין הוּט אָדֶער אַיין בְּרֵייטִיל וֶוען זַייא ווילְן בֶּענְטְשְׁן :

מֶען גִיהֶער זִיךְ צוּ דֶר מָאנֶען אָן חוּרְבָּן ב״ה פַר דֶעם בֶּענְטְשִׁין דְרוּם זָאגְט מֶען על נהרות בבל אָבֶּר שַׁבָּת טָאר מֶען נִיט טְרוֹיעֶרִין טָאר מֶען אוֹיךְ נִיט זָאגִין על נהרות בבל אַזוֹא זָאגְט מֶען שיר המעלות בשוב ה׳ וגו׳ אוֹיךְ זָאל מֶען גִיוָוארִינְט זַיין פַאר דֶעם בֶּענְטְשִׁין צוּא וַואשִׁין דִיא הֶענְט מִיט מַיִם אַחֲרוֹנִים :

אוּן וֶוען מֶען ווִיל נֶעמֶן דֶעם כּוֹס פוּן בֶּענְטְשִׁין אִין דֶער הַאנְט זָאל מֶען אַזוֹא זָאגִין :

דָא בִּין אִיךְ מוּכָן וּמְזוּמָן מְקַיֵּים צוּ זַיין אַיין מִצְוַת עֲשֵׂה פוּן בֶּענְטְשִׁן וָואשׁ גָאט הָאט גִיבָּאטְן אַזוֹ ווִיא עֶשׁ שְׁטֵייט גִשְׁרִיבִּין אִין דֶער תּוֹרָה · דוּא זָאלְשְׁט עֶסִין אוּן זָאלְשְׁט זִיךְ זֶעטִין אוּן זָאלְשְׁט צוּא גָאט אַיין לוֹיבּ גֶעבִּין אוֹיף דֶעם גוּטִין לַאנְד וָואשׁ גָאט הָאט דִיר גִיגֶעבְּן צוּ לוֹיבִּין דֶעם אַיינְצִיגְן גָאט צוּ זַיין נָאמֶן אוּן צוּא זַיין שְׁכִינָה · אוּן וֶוען מֶען נֶעמְט דֶעם כּוֹס צוּ בֶּענְטְשִׁין זָאל מֶען זָאגְן כוס ישועות אשא ובשם ה׳ אקרא מֶען זָאל בֶּענְטְשְׁן מִיט גְרוֹישׁ כַּוָּונָה אִיטְלִיכְם

איטליכס ווארט בזונדר רעכט ארויש צו ריידין הויך אונ מיט כוונה: אונ דאש איז אפילו אז מען עסט אליין · אונ צום בעסטן איז ווער עש גוויינט זיך איינוויינג צוא בענטשן ווייל דאש בענטשין איז מן התורה · אין ש״ע שטייט ווען מען בענטשט זאל מען דעם כוס אויף הייבין העכר פון דעם טיש אטפח אבער אז מען בענשט אליין דארף מען דעם כוס ניט אויף הייבין אונ עש מעג בלייבן שטייז אויף דעם טיש

ווען מען בענטשט מיט מזומן גיהער איטליכער ביא דעם טיש ווארט ביא ווארט צו זאגין אונ אמן נאך צו זאגין אויף איטליכר ברכה אבר בעה״ב אין היינטיגע דורות זיינן פר האנרן פיל עמי הארצים אונ לא די זייא בענטשין ניט ווארט ביא ווארט זייא שטיפין נאך אונ ריידין דברים בטלים אונ זיינן נאך אנדרע אויה מבטל דיא ווערלין בוודא ·אין גרוישן עונש ליידן דרום גהער מען דריגען נזהר צו זיין דר ספר חנוך שרייבט מען גיפינט ניט קיין פ׳ אין בענטשין דען ראש ווייזט אויף צארין אונ דער וואש בענשט בכוונה איז קיין צארין אונ קיין רוגז אן אים ניט שולט · מען דארף ניט זאגין ברוך הוא וברוך שמו נייערט אז מען בענטשט מיט מזומן מוז מען עש יוא זאגין ווען מען האלט ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו זאל מען ביסיל שטיל שווייגין אונ דער נא פון אלהינו ווייטר זאגין · איי על הכל זאל מע ניט זאגין אנו מודים לך מען זאל ניט זאגין מאת ה׳ נייערט מעם ה׳ מען זאל זאגין אל בכל יום ויום אונ ניט שבכל יום:

ווען שלש סעודות גיווערט ביז נאכט פון דעסט וועגן מוז מען פארט זאגין רצה אין בענטשן אונ ווען אבער שביתות צו נאכט אי ר״ח אונ דער שלש סעודות האט גיווערט ביז נאכט גיהר מען צוא זאגין יעלה ויבא אונ ניט רצה אונ דאש איז דווקא אז מען האט ביא נאכט אויך גיגעסין ברויט איז דער דין מען זאל זאגין יעלה ויבא אונ ניט רצה אבער אז מען האט ביא נכט ניט גיגעסין קיין ברויט איז דר דין אז מען זאל זאגין רצה אונ ניט יעלה ויבא · ווען מען טרינקט ביא דעם טיש מער גיהער מען צום בענטשן איבער לאזין מען זאל דעם כוס אין דער רעכטע האנט האלטין אונ מיט דער לינקער האנט ניט אונטר צו לעהנן דעם כוס · אונ דווקא דעם כוס זעלבסט טאר מען מיט דער לינקע האנט ניט אן רירין אבער ער מאג מיט דער לינקע האנט אונטר לייגין דיא רעכטע האנט דעם כוס אויף דער רעכטער האנט צוא שטעלין אונ מיט דיא פינגער ארום האלטין · אויך זיינען אטייל לייט זיך טועה אונ זאגין ווען איינער טרינקט א״יש איין כלי זאל דער אנדרער וואש טרינקט דער נאך פון דר כלי קיין ברכה ניט מאכין דאש איז ניט רעכט נייערט איטליכער בזונדר מוז א ברכה מאכין אפילו צעה וטרינקען איינש נאך דעם אנדרין מוזן זייא איטליכער בזונדער א ברכה מאכין דען מען טאר קיין הנאה ניט האבין אויף דער וועלט אן איין ברכה חאטשע דער כוס איז פגום אבער צוא קידוש אונ צוא הבדלה טאר מען ניט נעמען אזוא איין כוס וואש איז פגום:

דרייא לייט וואש עסין ביא איין טיש אונ איינר עסט מילכיגס אונ דיא אנדרע צווייא עסין פליישיגס דר ווש עסט מילכיגס דעם קומט דש בענטשין דען ער קאן דער נאך פליישיגס עסין אבער ווען ער האט גגעסין אלטין קעז טאר ער ניט בענטשין מיטן מזומן דען ער קאן דער נאך ניט עסין קיין פליישיגס: דר ט״ז שרייבט ווען איינר האט זיך גזעצט עסין אונ האט גימיינט אז דאש ברויט ועט זיין גינוג פון זיינט וועגין אונ דער נאך האט ער זיך גמוזט נאך ברויט קויפן דען עש איז קארג גיוועזן פון זיינט וועגין מוז ער ווידער איבער דם אנדרין ברויט המוציא מאכין: ווען צווייא האבין גיגעסין אונ דער נאך איז דר דריטר אריין גקומען אונ האט ברכה גימאכט אזו

קומט דאש בענטשין דעם ווש האט גיגעסין רעסט גלייכן ווען איינר האט זיך זאט אן גיגעסין אונ דר אנדרר האט זיך ניט זאט אן גגעסן זאל בענטשין דר דאזיגר וואש האט זיך זאט אן גגעסן:

דער ספר חסידים שרייבט איין מעשה איינר איז נאך זיין טויט גקומען צוא זיין קרוב צוא חלום אונ האט אים דער ציילט אז מען איז אים אלע טאג דן וויל ער האט ניט מדקדק גיוועזן אין דער ברכה המוציא אונ דעסט גלייכן פאר וואש ער האט ניט גימאכט קיין ברכה איבער פירות אונ האט ניט ערינצט גיבענשט אונ מען האט צוא אים גיזאגט אויף יענר וועלט דו האסט ניט מער גגעסן נאר פון דיין הנאה ווענין האט מען אים גפרעגט משפט הגיהנם גיווערט דאך ניט מער אז צוועלף חדשים אונ דוא ביסט דאך שוין לאנג טויט האט ער גיענטפערט פריער איי מען קומט אין גיהנם מוז מען פיל יסורים אויש שטיין אבער זיא זיינען ניט אזוא שטארק אבער דיא יסורים וואש מען מוז לידין צוועלף חדשים אין גיהנם דיא זיינען ביטער אונ הארבע יסורים · מען נהער זיך מיט גרויש דרך ארץ נוהג זיין באיי זיין טיש ניט נייצונג צוא זיין גלייך אז ער זיצט באיי איין מלך אונ דער מלך מלכי המלכים איז דאך פול די גאנצע וועלט ער זעהט דאך אפילו ווש מען שטפט בחדרי חדרים:

איצונד וועלין מיר שרייבין וואש עש איז גזונט דעם מענטשן צו עסין אדער וואש עש איז אום גיזונט צו עסין בכדי דער מענטש זאל זיך היטין דער פון תמיד זאל מען זעהן אז די גדערים זאלן שלאף זיין כלומר ניט הארט לייבינ דאש איז דער עיקר צוא דיא רפואות דען ווען דער אויש גאנג פון דעם מענטשן גייט שווער שלאגט פיל קריינק נאך דר צו נאך איינש איז דעם מענטשין צו גזונדיקייט אז מען עסט ניט איבעריג אונ זיינע גדערים זיינן ניט פאר שטאפט איז ער פאר זיכערט פון קריינק אונ זיין כח טוט זיך שטארקן אפילו ער עסט קיין רעכטע עסין ניט אבר דער וואש איז איין לייריגער אונ טוט קיין שום ארבעט ניט אונ האלט זיך אויף זיין אויש גאנג אונ זיינע גידערים זיינען פאר שטאפט אזו ווען אפילו ער וואלט גגעסן כל מיני מעדנים אונ זאל תמיד נאך גיין נאך רפואות אזו העלפט אים דש אלץ ניט אונ דר זעלבינר איז תמיד שלאף אונ קראנק אונ אכילות גסה איז טייטש איבעריג עסין איז אום גיזונד וויא סם המות אונ אלע קריינק שלאגן צו דער פון · אויך זאל מען זיך היטין גרושע פיש וואש ליגין שון לאנג אין זאלץ זאל מען זיי ניט עסין אונ אלט גזאלצינם קעז אדר פלייש אונ יונגען ויין · אונ אלט גקעכטש וואש איז שוין פאר שטונקען זאל מען אויך ניט עסין · קיין אום צייטיגע פירות זאל מען אויך ניט פיל עסין סייא פרישע פירות אדער גדארטע דען זיי זיינן אזו מסוכן אונ אזו שארף צום לייב וויא איין שווערד · אום צייטיגע זויערע פירות וויניג צוא עסין:

אום זומער אין ווארעמע לענדער פיגין מאנדלען ויין טרויבין סאיי פרישע אדער דארע זיינן זייא גיזונד צוא עסין · האניק אדר ויין פר יונגע לייט איז עש ניט גזונד · אונ פאר אלטע לייט איז עש גזונד · מיט דעם טרינקען גהער מען זיך אזו נוהג זיין אז מען עסט זאל מען ניט פיל טרינקן אבר נאך דעם עסן מאג מען טרינקן וויפיל מיקאן אויף איין מאל אויש טרינקען בכדי דאש עסין זאל זיך אראפ שווינקען אויש דעם מאגין · אזו זאגין אונזערע חכמים דער וואש מאכט זיין עסין שווימען כלומר ער טרינקט נאך דעם עסין דער איז באהיט פאר אלע קראנקהייט אויך זאל מען זיך גיוויינען קלארע אכילות צוא עסין דען פון קלארע אכילות בלייבט דער שכל קלאר · אונ פון גראבע אכילות ווערט דער שכל אונ דאש הארץ פר שטאפט מען קען דאך דש אויש קלערן אונ אויש שפירן אז איידעלע לייט אדער שטאט לייט זיינען תמיד קלערער אונ קליגער אז דיא דארף לייט דאש ברייננגט אלץ דאש עסין ווייל זייא עסין איידעלע אונ קלארע עסינם:

אונזערע

אונזרע חכמים זאגן עסין אונ ניט גטרונקן איז זיין עסין בלוט אונ עש קומט דער פון חולי המעים אונ דאש איז אלץ גירעט גיווארין בייא דעם עסין פון דר פריא אבר דאש עסין וואש צו אבינט ווען מען עסט אונ מען גייט ניט פיר איילין דער נאך אזו פוילין אים זיינע גידערם אונ זיין אטום שטינקט דר פון · אונ ווען מען דארף זיין אויש גאנג טאן אונ מען טוט ניט אונ מען גייט אזו עסין איז גלייך וויא מען וואלט איין גיהייצט אין איין אויבן אונ מען שארט ניט אוועק פריער דעם אש אזו דעמפט זיך נאר דאש פייער אונ עש קאן ניט רעכט ברענגן אזו אויך קאן דאש עסין ניט פר לענט ווערין אונ עש קומט גרוישע חולשות דער פון · אויך איז זייער מסוכן צוא עסין אדער צוא טרינקן שטייענדיג · מען איז זיך נוהג צוא וואשין צווישין פיש אונ פלייש דען עש איז איין סכנה אבר עש איז נאך בעסר מען זאל טרינקן צווישין פיש אונ פלייש מען שווייגט אויש דעם מאגין פון דעם ערשטין איי מען עסט דאש אנדערע :

ברכת הנהנין

אונזערע חכמים שרייבין מען טאר קיין הנאה ניט האבין אויף דער וועלט אן אברכה אונ ווער עש עסט אן איין ברכה איז גלייך אז ער וואלט גינעסין הקדש · אונ ווען איינער ווייס ניט דיא ברכה פון דער זאך זאל ער גיין צוא איין למדן פרעגין אונ זאל באיי אים לערנן סדר הברכות בכדי ער זאל אן גאט ניט פעלשין דען דר וואש האט הנאה אן איין ברכה דער גזלת כל ישראל דען עש קומען גרויסע צרות דורך דעם אונ דר זעלביגר ווערט גרופין איין חבר צוא ירבעם בן נבט דרום וועל איך פאר שטעלן דיא דינים פון אלע ברכות · אונ ניט וויא אטייל אונוויסנדע מענטשין זאגן אז מען מאכט שוין שהכל איבר אלע דינג איז מען יוצא דאש איז ניט אמת נייערט ווען ער האט ניט בייא וועמען צוא פרעגין דעם דין פון דער ברכה איז בעסער איי ער זאל עסין אן אברכה אדער טרינקען אן אברכה זאל ער לכל הפחות מאכין שהכל · אבר אז מען האט בייא וועמען צו פרעגן די ברכה איז מען מחויב אים צוא פרעגין דען איטליכע זאך האט לפי חכמינו הקדושים איין אנדר ברכה דרום גהער מען די ברכות ניט פאר גרינג האלטין · אונ מען מוז לערנען אונ פרעגין דיא דינים פון ברכות דרום שטעל איך פאר איך אלע דיא דינים פון ברכות :

איצונד שרייבט מען פאר איך דיא דינים פון המוציא :

ווען ער האט אשטיק ברויט אונ האט ווידער אנאנצן לעביל ברויט אונ ביידע זיינן פון איין מין מוז ער איבר דעם גאנצן ברויט המוציא מאכן : אבר ווען דאש גאנץ ברוט איז גראב ברויט אונ דאש שטיקל איז ווייצין ברויט זאל מען דאש גאנץ ברוט אוועק לייגן אונ מען זאל איבר דעם שטיקל המוציא מאכן : אום שבת מוז מען איבר גאנצע חלות קידוש מאכן אונ ווען איינע פון די חלות איז צוא בראכין גיווארין מעג מען דיא ביידע שטיקער באנאנדר מיט אהעלציל ש"עכין אונ צום אויף נעמען : ווען איינר עסט ניט קיין פת אי"י אונ האט ביי זיך אורחים וואש עסין יוא פת אי"י אזו מוז דער בעל הבית המוציא מאכין איבער פת אי"י אויב עש איז גאר שיין דען פון דיא אורחים ווענין מעג דער בעל הבית אויך עסין דאש פת אי"י דער כלל איז דאש ברויט וואש איז באיי אים מער חשוב זאל מען דריבר המוציא מאכין · איין פרומער מאן איז זיין סעודה תמיד איין סעודת מצוה דען זיין כוונה איז ניט מיט דעם עסין צוא טאן דעם יצה"ר זיין ווילין נייערט ער זאל כח האבין השי"ת צוא דינען דען דוד המלך האט גיזאגט צוא זיין זון שלמה המלך אין אלע דיינע וועגין זאלשטו ווישן השי"ת אונ ליב האבין אים דען דער וואש עסט נאר פון זיין הנאה ווענן דער ווערט ניט גלויבט · אויך זאל מען זיך ניט גוויינן קיין אכילה גסה

 צוא

צוא עֶסִין אֲפִילוּ אַזֶעלְכֶע עֶסִין וואס זֵייא זֵיינֶען גַאנְץ גוּט דֶען אַיין אֲכִילָה גַסָּה אִיז אַזוא שְׁוֶוער צוּם גוּף ווִיא אַשְׁוֶוערְד :

אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרֵייבִּין זֵיי הָאבִּן גִפוּנֶען אִין סֵפֶר רְפוּאוֹת תָּמִיד זָאל דֶער מֶענְטְשׁ אָפּ בְּרֶעכִין אַדְרַיטְל פוּן זַיין עֶסִין אוּנ וֶוער עֶס טוּט אַזוֹ דֶער וֶוערְט נִיט בַּאלְד קְרַאנְק דֶען אֲכִילָה גַסָּה בְּרֵיינְגְט דֶעם מֶענְטְשִׁין צוא שְׁלָאף אוּנ צוא בֵּייזֶע קְרֵיינְק ח״ו : אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרֵייבִּין מֶער הֵייסְט אַיין גִבּוֹר דֶער וָואשׁ בַּצְווינְגְט דֶעם יֵצֶר הָרַע מִיט זַיין עֶסִין נִיט אִיבֶּרִיגֶע צוא עֶסִין אוּנ דֶער זֶעלְבִּיגֶער בְּלֵייבְּט שְׁטַארְק בַּיי זַיין גִיזוּנְט · אוֹיךְ זָאגִין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים אִין בְּעֶסְטִין עֶסִין אַז דוא עֶסְט עֶס גִשְׁמַאק אוּנ דָאשׁ עֶסִין שְׁמֶעקְט דִיר צִיא דַיין הַאנְט אַוֶועק אוּנ צְווֵייעֶרְלֵייא גוּטִין קוּקְט דֶער פוּן אֵיינְשׁ עֶס אִיז אִים נִיט מַזִּיק דָאשׁ אַנְדֶערֶע עֶר צְווִינְגְט זַיין יֵצֶה״רַ דֶען דֶער וָואשׁ עֶסְט ווִיא פִיל עֶר גְלוּשְׁט הֵייסְט דָאשׁ אֲכִילָה גַסָּה אֲכִילַת רְשָׁעִים :

אוֹיךְ שְׁרֵייבִּין אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים אַזוֹ וואוֹל אַז דֶער חָכָם אִיז אָפּ גְשֵׁייד פוּן אַנְדֶערֶע לַייט מִיט זַיין חָכְמָה אַזוֹנְהֶער עֶר אוֹיךְ אָפּ גְשֵׁייד זַיין מִיט זַיין עֶסִין אוּנ מִיט זַיין טְרִינְקִין אָדֶער דֶעסְט גְלַייכְן מִיט אַנְדֶערֶע וֶועלְטְלִיכֵי זַאכִין דְהַיְינוּ מִיט זַיין גַאנְג מִיט זַיינֶע קְלֵיידֶר מִיט זַיין מַשָּׂא וּמַתָּן אוּנ דֶער וָואשׁ טוּט אַזוֹא וֶוערְט אוֹיף דֶעם זֶעלְבִּיגִין גִזָאגְט דֶר צַדִּיק עֶסְט צוּ זֶעטִין זַיין לֵייב דְהַיְינוּ מִיט ווֵייניג עֶסִין אִיז עֶר זַאט אוּנ צִיהְט זַיין הַאנְט אַוֶועק פוּן דֶעם עֶסִין אוּנ עֶסְט נִיט אֲכִילָה גַסָּה אוּנ דֶער לַמְדָן גְהֶער פְּשִׁיטָא אָפּ גְשֵׁייד זַיין פוּן אַנְדֶערֶע לַייט מִיט זַיין עֶסִין אוּנ נִיט שִׁיכּוֹר צוא זַיין דֶען שִׁכְּרוּת בְּרֵיינְגְט פִיל בֵּייז · עֶס שֶׁעדִיגְט זַיין לֵייב אוּנ עֶר פַאר לִירְט זַיין שֵׂכֶל אוּנ עֶס קוּמְט פִיל עֲבֵידוֹת דֶער פוּן דֶען דֶער יֵצֶר הָרָע קוּקְט אַנְדֶערְשׁ נִיט צוּם מֶענְטְשִׁין נַייעֶרְט וֶוען עֶר אִיז פוּל פוּן עֶסִין אָדֶער טְרִינְקֶען אוּנ אַיין שִׁיכּוֹר הָאט קֵיין בּוּשָׁה נִיט אוּנ שֶׁעמְט זִיךְ נִיט פַאר קֵיינֶם אוּנ רֶעט חוּצְפָּה אוּנ נִיבּוּל פֶּה :

מֶען גְהֶער אַזְכוּת צוּא זוּכִין אוֹיף דִיא לוֹמְדִים וָואשׁ טְרִינְקֶען זִיךְ אָן בִּיז זֵיי זֵיינֶען שִׁיכּוֹר אוֹיף חֲתוּנוֹת אָדֶער אוֹיף אַנְדֶערֶע סְעוּדוֹת מִצְוָה ווָארוּם עֶס אִיז בְּוַודַאי זֵייעֶר כַּוָּונָה לְשֵׁם שָׁמַיִם בִּכְדֵי זֵייא זָאלִין דוּרךְ דֶעם טְרִינְקֶען לוּסְטִיג אוּנ פְרֵיילִיךְ וֶוערִין אוּנ זֵיינֶען מְשַׂמֵּחַ חָתָן וְכַלָּה מִיט זֵייעֶרֶע פְרֵיילִיכֶערֵייד : אוּנ דִיא לוֹמְדִים זֵיינֶען זִיךְ מְפַלְפֵּל דֶען ווֶען דֶער לַמְדָן אִיז פְרֵיילֶעךְ אַזוֹא אִיז מֶען אִים מְגַלֶּה סודות התורה אוּנ דֶער שֵׂכֶל אִיז בַּייא אִים דֶענְסְט מָאל קְלָאר אָבֶּר דֶער לַמְדָן אַלֵיין גְהֶער זִיךְ דֶער פוּן הִיטְן אוּנ זָאל זִיךְ פַר עֶנְטְפֶערִין פַאר אַנְדֶערֶע. לַייט אַז עֶר טוּט דָאשׁ לְשֵׁם שָׁמַיִם אַזוֹא ווִיא מִיר הָאבִּן גִישְׁרִיבִּן אַז דוּרךְ דֶעם פְרֵיילִיכְקֵייט קוּמְט צוּ זֵייא תּוֹרָה : אוֹיךְ גִיהֶער זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ צוּ לָאזְן בַּנוּגִן מִיט דֶעם וָואשׁ הש״י הָאט אִים גְגֶעבִּין אַזוֹ ווִיא מִיר הָאבִּן שוֹין גִשְׁרִיבִּן דֶער פוּן דֶען דָאשׁ אִיז דִי מִדָּה פוּן צַדִּיקִים זֵייא לָאזְן זִיךְ בַּנוּגִן מִיט דֶעם וָואשׁ גָאט הָאט זֵייא גְגֶעבִּן אוּנ גִיבִּן דְרוֹיף שֶׁבַח וְהוֹדָיָה צוּ הש״י אָבֶּער דִיא רְשָׁעִים זֵיינֶן תָּמִיד הוּנְגֶערִיג אוּנ הָאבִּין קֵיין מָאל נִיט גִינוּג אוּנ זֵייא גִילוּסְטִין תָּמִיד מֶער הָאבִּין אַזוֹ ווִיא דִיא וֶועלְף הָאבִּן קֵיין מָאל נִיט גִינוּג :

אוֹיךְ זָאל דֶער לַמְדָן גִיוָוארִינְט זַיין נִיט צוּא עֶסִין אוֹיף סְעוּדוֹת נַייעֶרְט עֶר זָאל פְרִיעֶר ווִיסִין מִיט וֶועמֶען עֶר וֶועט זִיצִין (מגן אברהם) : דָאשׁ הָאבּ אִיךְ גִישְׁרִיבִּן בִּכְדֵי אַז מֶען וֶועהֶעט אַמָאל גֵייט אַיין לַמְדָן נִיט אוֹיף קֵיין סְעוּדַת מִצְוָה זָאל מֶען אִים דַיין זַיין לְכַף זְכוּת אוּנ מֶען זָאל עֶס נִיט הַאלְטִן פַר קֵיין גַאֲוָה דְרוּם זֵיינֶען מִיר אַייךְ מוֹדִיעַ אַז סַייא אַיין עוֹשֶׁר אָדֶער אַיין אָרוֹמַן וֶוען עֶר גֵייט צוּם טִישׁ זָאל עֶר גֵיין מִיט שִׂמְחָה אוּנ זָאל זִיךְ מְשַׂמֵּחַ בְּחֶלְקוֹ זַיין מִיט וָואשׁ גָאט הָאט אִים גְגֶעבִּין אוּנ זָאל זַיין טִישׁ צוּא דֶעקִין ווָארוּם דֶר מִיט ווַייזְט עֶר אַז עֶר לָאזְט זִיךְ בַּנוּגִין מִיט דֶעם וָואשׁ גָאט הָאט אִים גְלַייט זֶעלִיגְט :

דער רמב״ם שרייבט ווייל ווען דער מענטש איז חו׳ קראנק האט ער קיין כח ניט גאט צוא דינן דרום גיהר ער זיך היטן ניט צו עסן אום גיזונטע עסינס· מען זאל ניט עסין נאר אז מען איז רעכט הונגעריג אונ מען זאל קיין איבעריגס ניט עסין נאר תמיד אפ צוא ברעכין איין דריט חלק פון זיין עסין אדער לכל הפחות חאטשע אפערטיל אפ צו ברעכן : אונ נאך דעם עסין זאל ער אקליינע ווייל בלייבין זיצין אויף זיין ארט וואש ער האט גיגעסין אונ אויך זאל ער זיך ניט מיד מאכין תיכף נאך דעם עסין ווארום ער ברייננט אויף זיך ח״ו שלעכטע קרייננ

אונ ווען מען גייט שלאפן אויף דר נאכט זאל מען זיך צום ערשטין לייגן אויף דר לינקער זייט אונ פר טאג זאל ער זיך אום קערין אויף דר רעכטער זייט אונ באלר צו שלאפן נאך זיין עסין : אום זומער גיהער מען צו עסין קאלטע עסינס אונ אום ווינטער גיהער מען ווארימע עסינס צוא עסין אונ מיט בשמים:

איצונד ווערין מיר אן הייבין צוא שרייבין איבער ווערכין ברויט מאכט מען המוציא או איבער ווערכע מען מאכט מזונות · ווען מען קנעט איין טייג מיט שמאלץ אדער מיט האניק מאכט מען איבער דעם מזונות

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת :

ווען מען עסט ווין טרויבן אדער פייגן אדער אייל בערטין אדער מיל גרויסן אדער טייטלען מאכט מען פריער דיא ברכה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ :

אז מען טרינקט ווין מאכט מען דיא ברכה :

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן :

אונ נאך דעם מאכט מען איין ברכה אחרונה :

נאך דעם טרינקען ווין · אדער נאך דעם עסין פון דיא מינים וואש מען מאכט דיא ברכה מזונות · אונ נאך יעדער פון דיא פינף בוימפריכטען · ווין טרויבין · פייגין · מיל גרויסען · אייל בערטין · טייטלען · נאך דעם עסין דיא אלע זאכין זאגט מען דיא ברכה אחרונה

• בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל

ווען מען האט גיטרונקען ווין זאגט מען נאך דעם דאש	ווען מען האט גיגעסין פירות פון די לויב פון ארץ ישראל זאגט מען דאש	ווען מען האט גגעסין גיקעכץ פון דיא פינף מינים פון קארין זאגט מען דאש	ווען מען האט גיגעסין פון דיא פינף מינים וואש מען מאכט מזונות אונ מען האט גטרונקען ווין אויך זאגט מען דאש
הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן	הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ	הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה	הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכוֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ מִטּוּבָהּ · רַחֵם (נָא) יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הֵיכָלֶךָ · וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ · וְשַׂמְּחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ וּנְבָרֶכְךָ עָלֶיהָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בשבת וּרְצֵה וְהַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת

הזה

הזה · בראש חודש וזכרנו ביום ראש החודש הזה · בראש השנה וזכרנו לטובה ביום הזכרון הזה. בפסח ושמחנו ביום חג המצות הזה · בשבועות ושמחנו ביום חג השבעות הזה · בסוכות ושמחנו ביום חג הסכות הזה · בשמיני עצרת ושמחת תורה ושמחנו ביום שמיני העצרת החג הזה · כי אתה יי טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ

אויף גיקעכץ און אויף ווייַן	אויף גיקעכץ	אויף פירות	אויף ווייַן
ועל המחיה ועל פרי הגפן : ברוך אתה יי על הארץ ועל המחיה ועל פרי הגפן :	ועל המחיה : ברוך אתה יי על הארץ ועל המחיה :	ועל הפרות : ברוך אתה יי על הארץ ועל הפרות :	ועל פרי הגפן : ברוך אתה יי על הארץ ועל פרי הגפן :

איבר קעז אדער פיש אדר פלייש איבער ביר אדער וואשר אדער מילך אדער מעד מאכט מען דיא ברכה :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו :

און דער נאך מאכט מען דיא ברכה :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי ברוך חי העולמים :

און וייל מיר האבן געזעהן אז דיא גמיינע לייט זיינען ניט נזהר אין דער ברכה אחרונה זייא מיינען אז מען בדארף נאר בורא נפשות מאכין נאך אלערלייא מאכלים דרום שרייבן מיר אייך אז דאש איז בוודאי ניט רעכט דען אין איטליכן בשעפעניש איז פאר האנדין איין ברכה ראשונה און איין ברכה אחרונה · נוא דער זעלביגער וואש איז ניט נזהר אין דיא ברכות אזו גזלת ער דיא זעלביגע בשעפיניש · דרום האב איך אייך בשיידליך גישטעלט דיא פיר ברכות אחרונות האטשע איך האב זייא דאך ניט גפונען אין קיצור של"ה בכדי עש זאל אייך ניט פעלין אלע דינים וואש דער צוא גיהער :

איבר פענצין וואש זיינען נאך ניט צו ווייקט אין ביר מאכט מען המוציא און דיא ערשטע ברכה אחרונה וואש מיר האבין פריער שוין גישריבין :

און וואש פאר איין עסין אדער טרינקען עש ווערט גבראכט אויף דעם טיש נאך דער המוציא דארף מען דריבער קיין ברכה ניט מאכן · אז מען וויל טרינקען בראנד ווייַן בייא דעם טיש בדארף מען אויך ניט קיין ברכה מאכין נאר אז מען זאל אים דעם ווייַן אשטיקיל ברויט איין טונקען איז מען שוין יוצא · אבער איבער פראסטע ווייַן מוז מען זוא אברכה מאכין האטשע ער קומט אין מיטן דעם עסין · און דיא איבריגע ברכות זיינען שוין אין די סידורים גדרוקט גיווארין · און ווער עש וויל אין זייא נזהר זיין קען ער זייא גיפינען אין ברכת הנהנין איטליכער פרומער מאן זאל אין זינען האבין בשעת ער מאכט המוציא אז אלע די עסין ווארג וואש מען ועט אים ברייננען פאר דעם בענטשין זאל ער מיט דער המוציא מוציא זיין · דאש גלייבין ווען ער מאכט אברכה איבער אפרי זאל ער אין זין האבין אז אלע דיא פירות וואש מען וועט אים דער נאך ברייננען זאל ער מיט דער ערשטער ברכה מוציא זיין :

ווער עש בענטשט איבער ביר אדער איבער מעד אדער איבער ווייַן און ער וויל נאך דעם

בענטשיי

בענטשין נאך טרינקען חוץ דעם כוס וואש ער בענטשט אויף אים זאל ער נאך דעם ערשטין כוס קיין ברכה אחרונה ניט מאכן נוא טעג ער שוין טרינקען וויפל ער וויל אונ דער נאך זאל ער ערשט די ברכה אחרונה מאכן. דר ספר חסידים שרייבט וועס. וויל עסין ניס טאר ער קיין ברכה ניט מאכן ביז ער עפינט פריער אויף דעם נוס ווארום טאמר איז ער ווערימדיג נמצא וועט עס זיין איין ברכה לבטלה דאש גלייכן אנדרע פירות וואש איז דר סדר זייא אפ צו שיילן זאל ער זייא פריער אפ שיילין אונ דער נאך אברכה מאכן בכדי עס זאל ניט זיין קיין הפסק נאך דער ברכה :

איך וועל אייך שרייבין דעם כלל פון דיא ברכות איבער וועלכע זאכן מען מאכט בורא פרי האדמה · אונ איבער וועלכע מען מאכט בורא פרי העץ · איין ביימל וואש בלייבט בשטיין איבער דעם ווינטער חאטשע עש ווערט גאר קליין איבער דעם ווינטער אויב עש וואקסט נאר ווידער אויף דעם בוים פירות אום זומער דארף מען איבער דיא פירות מאכן העץ · אבער ווען דאש בוים בלייבט ניט שטיין איבער ווינטער נייערט דאש בוים ווערט פאר פוילט אונ אלע זומער וואקסט אויש איין אנדערער מאכט מען איבער די פירות אדמה · אזו איין זאך וואש איז בעסער צוא עסין גיקאכטער הייד איידער רוהער הייד מאכט מען גיקאכטער הייד איבער דעם אדמה · אונ רוהער הייד שהכל · איבער זויערע קרויט חאטשע רוהער הייד מאכט מען אדמה · אבער איבער דעם ראסיל פון קרויט מאכט מען שהכל · איבער האלץ עפיל מאכט מען שהכל · דיא איבעריגע ברכות פון ברכת הנהנין גפינט מען אין דיא סידורים צוא איטליכין בזונדער דיא ברכה וואש דער צוא גיהער :

איבר קרייטיכער וואש מען שמעקט מאכט מען ניט קיין שהחיינו אויב מען שמעקט זייא . אונ דער טעם איז וואש מען מאכט ניט שהחיינו איבער בשמים שמעקן ווארום פון דעם שמעקן האט נאר דיא נשמה הנאה דרום שיקט זיך ניט צוא מאכן שהחיינו דאש איז טייטש גלויבט ביסטו גאט וואש דוא האסט אונז גלאזט אזוא לאנג לעבין ביז צו דער צייט · ווארום דאש שיקט זיך ביא דעם גוף דען ער מוז שטארבן אבער דיא נשמה שטארבט קיין מאל ניט דרום מאכט מען ניט קיין שהחיינו. דר מגן אברהם שרייבט אויף יענער וועלט וועט דר מענטש מוזין דין אונ חשבון געבין אויף דעם וייל ער האט פיל זאכין גזעהן אונ האט ניט געסין [illegible] זיי אונ האט פיל ברכות מבטל גיוועין ובפרט איבער נייאי זאכן טאר מען בוודאי ניט מבטל זיין די ברכה שהחיינו אונ מען מוז עסין פון זייא :

ווען מען זעהט איין רעגן בויגין מוז מען אברכה מאכין ברוך אתה יי אלהינו מלך ה[illegible] זוכר הברית ונאמן בבריתו וקים במאמרו : אבער מען טאר אין רעגין בויגין ניט [illegible] קוקן וויא מיר גפינן אין דר גמרא חגיגה · אונ אויך איז ניט גיזונד צו די אויגן דען זיי [illegible] טונקל דער פון די לייט גיהערין צו וויסין ווען מען מאכט אברכה אן שם ומלכות דהיינו שם מיינט מען ה׳ אלהינו אונ מלכות מיינט מען מלך העולם אויב מען היפט דאש איבער איז מען ניט יוצא דהיינו אויב מען זאגט ברוך עושה מעשה בראשית דאש גלייכן ברוך דין אמת איז מען ניט יוצא נאר מען מוז זאגין דיא ברכה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית :

אונ אויך ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם דין האמת :

דעם כלל שרייב איך אייך אויך אז מען גיהער צוא נעמען אויף דער רעכטער האנט דיא זאך וואש מען וויל דרויף אברכה מאכין · ווען איינער עסט ווייניגער פון אכנית דאש מיינט

מיינט מען ווייניגער וויא א האלבע הינערשע איי איז גרויס אדר ער טרינקט ווייניגער וויא אקוואטיריל דש מיינט מען אכוס ווש האלט אנדער האלבין הינערשע אייער איז דר דין אזו די ערשטע ברכה איז מען מחויב צו מאכן דען מען טאר קיין הנאה ניט האבן אויף דר וועלט אן אברכה אבער פון דער ברכה אחרונה איז ער פטור צוא מאכין ווייל ער האט ווייניגער פון אשיעור גינאסין:

ברכות הודאה

ראש איז טייטש גומל בענטשין:

פיר ערליא זיינן מחויב גומל בענטשין דער וואש שטייט אויף פון איין קריינק אפילו ער איז נאר דריי טעג גלעגן׳ אויך דער וואש פארט איבער דעם ים בשלום. אונ אויך דער וואש איז ארויש גיגאנגען פון דער תפיסה אונ ער איז גוועזן אין דער תפיסה בסכנות נפשות אונ אויך דער וואש איז גיפארין אין דער מדבר אונ האט זיך בשלום אום גקערט דיא אלע זיינען מחויב גומל בענטשין׳ איין קראנקר גיהער ניט גומל בענטשין ביז ער ווערט רעכט גזונט. דיא ווייבער יהערין אויך גומל בענטשין אין זייער שול אבער איין יונג וואש איז נאך ניט אלט קיין דרייצעהען יאר דארף ניט גומל בענטשין:

מען גיהער גווארינט זיין זיך צוא היטן פאר דער אומריינער עבירה שעטנז עש שטעקט דרינען איין הארבע אומריינקייט׳ די שעטנז נעמען זיך נאך ווייל עש מישן זיך אריין אנדערע שנירלעך אדער פערים ובפרט אין אשכנז גיבן זייא אלע זייערע קליידער צו איינו

יהודי

יהודי שניידערס אפילו מען גיט דעם אינו יהודי אליין האנף פאדים ווייל מיר זעהן אז עש איז
בעסער צו נייאן מיט ליינען פאדים וועט בוודאי דער אינו יהודי ליבער ארבעטין מיט וואש
בעסער איז אונ עש איז ניט פאר האנדין קיין שום אופן צוא פרובן צוא ווישן ליינן אדער
האנף · אטייל לייט זאגן מען צינדט דעם ליינען אן אונ ווען ער האלט לאנג פייער איז עש
בוודאי האנף אונ אטייל זאגין אנדערע פרובין דאש איז אלש אייטיל נארעש עש איז אויף
נישט זיך צו פאר לאזן · אונ אויך וואש קאן דער זכות העלפן ווען דער אינו יהודי וועט
נייאן אום גערין מיט ליינען וועט ער זיך געוויש בוודאי ניט אויף טרעגן פון דעסט וועגין ·
אויך אין דיא קליינע ישובים וואו עש איז ניטא קיין פיל שניידערס וועט בוודאי דער שניידר
נייאן שעטנז ווארום ער האט קיין שום מורא ניט אפילו מיוועט גיוואר ווערין אונ מיוועט
אים ניט געבין קיין ארבעט וועט ער האבין גינוג ארבעט אן דעם אונ נאך מער האב איך
גיזעהן אז זייא גיבין דיא אינו יהודים דיא נאמנות אונ קויפין האנף באיי אינו יהודים אפילו
קיין ישראל איז ניט גישטאנען באיי דעם שפינען דאש איז גיוויס איין שעטנז גמור · אונ איך
האב גפונען אין ספר חקי דעת אות ש׳ וויא ער האט גפונען דער ספר מעדני מלך שרייבט
אז איך האב גיהערט פון שניידערס ישראלים אז דאש וואש דיא לייט זאגן אז עש ציהט
זיך לאנגע פאדים פון פלאקס איז עש גיוויס האנף דאש איז אייטל נארישקייט מיטאר זיך
ניט פאר לאזן דרויף · דער הגאון בית הלל אונ הגאון חלקת מחוקק האבן נאך גיפארשט
בייא פיל בעלי מלאכות האבין זייא גזאגט אז ווען עש איז שוין גישפונען איז שוין ניטא קיין
שום פרוב אונ דריבער האבן די חכמים גמאכט איין תקנה ניט צו קויפין קיין האנף נייערט
בייא איין ישראל · אונ צום ווייניגסטן מוז האטשע זיין איין ישראל בייא דעם שפינען אונ
פון אטייל ישראל זאל מען קיין האנף ניט קויפין ביז ער האט איין הכשר ברביב אז דער
האנף איז בכשרות גימאכט גיווארין · נוא רבותי איז ניט גינוג גיווארינט דיא לייט דורך
זעלכע גאונים · אחוץ איז דער שלחן ערוך אויך מזהיר ניט אן צו טאן פעדימנע זאקין אונ
פון אויבין וואלענע דאש איז ניט גלייך צוא איין העמד דאש מען מעג טראגין דרויף וואלענע
קליידער · עש איז ניט גלייך דען ווען מען ציהט אויש דאש העמד בלייבט דאך דאש אויבער
קלייד אויף דעם לייב אבער לייוונטענע תחתונים אדער זאקן קאן מען ניט אויש ציהן איינש
אן דעם אנדערין דרום איז אסור מחמת שעטנז :

נאך איינש גהער מען ווארענען צוא דיא מענטשין וואש זיינען אבלים אונ טרויערין ניט וויא
מען בדארף דהיינו זייא גייען אויף חתונות אונ עסין · אונ טרינקען בשעת דיא כלי זמר
שפילין אונ מאכין זיך איין בייזין היתר דהיינו זייא זאגין זייא זיינען סארוועריס בייא עסין אדער
ביין טרינקען אונ דער דין איז אז מען איז איין אבל אויפן פאטער אדער אויף דער מוטער טאר
מען איין גאנץ יאר ניט גיין אויף קיין שמחה · אונ ווען מען קלאגט אויף אנדערע פריינד טאר
מען ניט גיין אויף איין שמחה ביז פיר וואכין סיידין אויף איין סעודת מצוה דהיינו ווען איין
יתום נעמט איין יתומה אונ אז ער אבל וועט ניט גיין אויף דער סעודה וועט דיא סעודה בטל
ווערין דענסט מאל מעג ער אבל יוא גיין אויף דער סעודה ווארום אונזערע חכמים ווילין ניט
מתיר זיין צוא גיין אפילו איין שושבין איז טייטש איין אונטער פירער אויף איין חתונה וואו מען
שפילט · אונ דיא וועלט האלט דאש פאר איין היתר איז שוין איין פשיטא אז דער אבל האט
גאר ניט קיין אן האנג טאר מען פשיטא ניט גיין

דער שולחן ערוך שרייבט דיא מענטשין וואש זייא גייען באלייטין דעם מת ביז אויף דעם
ארט וואו מען בגראבט דעם מת אונ נאך דעם בגראבן בדארפין זייא דרייא מאל דעם

מזמור

מזמור ויהי נועם איטליכש מאל אויף איין אנדער ארט זאגין מיט דעם מאכין זייא אוועק לופין דיא רוחות פון אומריינקייט · וען מען פירט דעם מת אין איין אנדער שטאט איז דער דין אזו די מענשן וואש זייא גייען ניט נאך ביז דעם ארט וואו דיא קבורה איז בדארפין זיי זאגין צדוק הדין דש איז הצור תמים אונ זאלין אויש טאן דיא שיך אונ זעצין זיך אויף דער ערד :

אין איין שטאט וואו עש איז פאר האנדין צווייא מנינים איז רעכט אז מיזאל אמנין מאכן בייא איין אבל סייא דער אבל איז נאך אפאטער אונ מוטער אונ סייא איין קינד איז בייא אים גישטארבן ווארום דיא נשמה האט דער פון גרויש נחת רוח אז מיזאגט דארטין קדושה · אבער אז עש איז מער ניט פאר האנדין אין שטאט נאר איין מנין זאל מען בעסער דאוונן אין שול · איין אבל טאר ניט עולה תורה זיין אלע זיבן טעג אפילו דר זיבטער טאג גפאלט אום שבת אבר קענן שבעה אז דר זיבעטר טאג איז אום שבת בדארף ער שביתות צו נאכט ניט זיצין אויף דער ערד איין אבל נאך דיא זיבן טעג מעג ער יוא עולה תורה זיין אבער הגבה אונ גלילה מעג מען יוא מכבד זיין איין אבל אפילו אין דיא זיבן טעג :

מען גיהער צוא לערנען די גימיינע לייט ווען זייא גייען מנחם אבל זיין בשעת זייא גייען אוועק פון דעם אבל זאלין זייא אזו זאגין המקום ינחם אתכם עם שאר אבלי ציון וירושלים אונ אום שבת זאלין זייא אזו זאגן שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבא אונ דיא אנדערע זאכין וואש גיהער צום אבל וועט איר גיפינען אין ספר החיים :

אות ר

רצון איז טייטש באוויליג : מען גהער מיט איטליכן מענטשין זיין בוויליג אונ ניט באלד ברוגז ווערין דאש איז דיא העכשטע מעלה . בייא איין רגזן איז דאש גראד פאר קערט אונ דאש איז דיא ערגסטע מעלה ווארום עש איז ניט פאר האנדין ערגערש אויף דער וועלט אז מען איז איין רגזן :

דער חכם זאגט אייביג זאל מען זיך מער ניט מרגז זיין אז איין מאל קאן מען דאש ליידין אבער ניט דאש אנדערע מאל :

דער חכם זאגט ווען דוא ביסט דיין שונא מוחל גהערסטו זיך צוא פרייען :

דער חכם זאגט זאיי מוחל ווער עש האט דיר גיטאן שלעכין אונ גיב צוא דעם ווער עש טוט זיך פאר מיידין צו נעמן פון דיר אונ אזו וואול אז מען טאר זיך ניט מרגז זיין אזו טאר מען יענעם אויך ניט מרגז זיין ווארום דאש איז אלין איינש :

אות ש

שתיקה איז טייטש שווייגין דאש איז דיא גרעסטע מעלה אונ בפרט דיא לייט וואש האבין אין זיך דיא פיר שלעכטע מעלות . ליגנערש · חניפות טרייבער · לשון הרע ריידערס · שפעטערס · דרום זאל איטליכער מענטש פאר מיידין זיך פון דיא פיר שלעכטע זאכין · געמט אייך איי זינען אריין וואש פאר איין גרויסן עונש מען מוז ליידיי

אונ ווער עש איז יענעם מבייש דער האט ניט קיין חלק עולם הבא · אונ ווער עש רופט יענעם מיט איין צו נאמען דר האט אויך ניט קיין חלק עוה"ב אונ ווער עש האט ליב זיין נשמה זאל זיך זעהען אפ היטן פון דיא שפילערס דהיינו קארטין שפילין אדער ווערפיל שפילין ווארום דיא דאזיגע זיינען אויך פון דעם כלל פון דיא פיר טמאים וואש מיר האבין פריער גשריבן אונ די דאזיגע שפילערש ווערין אן גרופן מושב לצים אונ דער מענטש וואש היט זיך אפ אפילו ניט צו זיצין דער ביי בשעת אז מען שפילט אין קארטין אדר ביי אנדערע שפילערס אויף דעם ווערט גיזאגט דער פסוק אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב דאש איז טייטש וואול איז דעם מענטשן וואש ער איז ניט גיגאנגן אין דעם ראט פון דיא רשעים אונ אין דעם וועג פון דיא זינדיגער איז ער ניט גשטאנען אונ אין דעם זיצונג פון דיא שפעטערש איז ער ניט גזעסין · אבער ווער עש טוט ריידן ניבול פה טוט מען דעם דאזיגין נאך ערגער שלעגין אז מיר האבין גשריבן דעם זעלבינן מאכט מען דאש גיהנם טיף אונ עש איז גאר קיין הילף צוא זיין מכה אונ ווען ער וויל דרויף תשובה טאן אזו זאל ער אייטיל גוטס ריידין דהיינו תורה לערנען אונ ערינסט דאווענען אונ טאן משא ומתן באמונה אונ דאש איז אויך איין דיבור של מצוה ווארום ער רעט אלץ מיט אמת אונ עש איז נאך פאר האנדין פיר זאכן וואש זייא זיינען נאך הארבער פון דיא זאכן וואש מיר האבין גשריבן די מענטשין וואש שווערין פאלש אדר זייא שווערין אום זונשט אדער זייא זיינען עובר אויף קללות · פון דיא פיר זאכין גיהער איטליכער מענטש זיך צוא היטן :

אות ת

תשוקה איז טייטש גלושטן אונ ליבשאפט גהער מען האבן צו השי"ת אונ צו זיין תורה אונ מצות אונ מען גהער איילענדיג טאן מיט גרויש שמחה אינ פרייד דאש ער האט זוכה גיוועהן גאט צוא דינען · אונ אז דער מענטש טוט איילענדיג מיט שמחה וועט ער זוכה זיין צו גרויש הייליקייט אונ צו זעהן דיא שכינה · אונ דאש האט אונז מגלה גיוועהן רבי יצחק לוריא ווען איין מענטש וועט וועלן זוכה זיין צו קומען צו שערי תורה אונ צו איין רעכטע חכמה אונ רוח הקודש זאל ער טאן דיא מצות מיט שמחה איצונד האט דאש (א ב) איין ענד בן דוד זאל ווערין באלד צוא אונז גיזעהן :

הלכות ציצית

אונזערע חכמים שרייבין די מצוה פון ציצית איז זייער גרויש זיא וועגט איבר אלע תרי"ג מצות · דער זוהר שרייבט וועלכער מענטש עש טוט זיך ניט רעכט איין הוילין אלע טאג אין איין טלית גדול אונ אויך אין איין טלית קטן · ווערט ער גישטראפט · אבר ווער עש איז גוואורנט צו גיין אין איין טלית קטן אונ אויך אין איין טלית גדול דען דער טלית קטן איז איין קלייד צו דעם גוף אונ דר טלית גדול איז איין קלייד צו דר נשמה אונ ווער עש איז גוואורנט אין דעם ווערט דר דאזיגר בשירמט אויף דר וועלט אונ קומט ניט באלד צו עבירות אונ קיין שטן האט ניט קיין האפט איבר אים · אונ ווען ער שטארבט טוט מען אים אן מיט די קליידר וואש הייסן אור לבן אזו לויפן פון אים אוועק אלי קליפות אונ אלי מלאכי חבלה · אונ איז זוכה לחיי עולם הבא למעלה עליונה · דרום זאל מען גיווארינט זיין אז מען זאל דאווענען מיט איין טלית אונ לומדים גיהערין פשיטא אין דעם גיווארינט זיין כדי דער גימיינער זאל זיך אפ לערנען פון דעם למדן ובפרט אן איין טלית קטן זאל מען אפילו פיר איילין ניט גיין

ווארום

ווארום מען מוז תמיד זעהן די ציצית אונ ווער עש וויל רעכט יוצא זיין מיט ציצית זאל ער זיך מאכין איין סרדקל אז עש זאל זיין אפן אויף ביידע זייטין אזוא איז מען ארום גרינגלט מיט ציצית · אבער ווער עש מאכט ציצית ביא אקאפטין וואש עש איז אויף דער זייט אפין זאל מען צום מיינסטען איבר העלפט לאזן אפין · אונ אום זונשט איז מען ניט יוצא אונ מען מאכט איין ברכה לבטלה איבער דיא ציצית :

מען מעג וואול דעם חברש טלית אן טאן דעסט גלייכין תפילין אבער מען מוז ווידר רעכט צוא נויף לייגין אונ אנידער לייגין אויף דעם ארט וואו עש איז פריער גלעגין · אבער אז ער לייגט ניט אויף דעם ארט וואו ער האט גינומען דעם טלית ותפלין איז מען ניט יוצא :

ווען מען מאכט לעכער צו די ציצית מוז זיין דרייא פינגר ברייט פון עק סאיי אין דיא לייננ פון דער כנפה אונ סאיי אין דער ברייט פון דער כנפה אונ אז עש איז ניט אזו איז מען ניט יוצא :

אונ ווען מען האט שוין איין גימאכט די ציצית אונ די ציצית זיינן צו לאנג אזו טאר מען ניט אפ שניידין דיא ציצית מיט איין מעסער נייערט נאר אפ צו בייסין מיט דיא ציין ווארום איטליכר מענטש האט צווייא אונ דרייסיג ציין אונ די פיר ציצית זיינען צווייא אונ דרייסיג פעדים מען גיהער רעכט בודק זיין דיא ציצית איי מען מאכט די ברכה ווארום טאמער איז איין ציצה פסול וועט זיין די ברכה לבטלה אונ דער עיקר איז אז מען זאל בודק זיין די פעדים וויש עש ליגט אויף דר כנפה ווען עש איז צו ריסן איין פאדים אויף דער כנפה אזו איז דיא ציצית פסול אין דעם קיצור של"ה לשון הקודש שטייט דרויף גרוישע סודות :

איין תפלה אויף טייטש וואש מען זאל זאגין ווען מען הוילט זיך איין אין דיא ציצית :

לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל דא בין איך אן גיברייט מיך איין צו הוילין מיט דעם טלית מיט ציצית דער ווארטין איך וויל מקיים זיין דיא מצוה פון ציצית וויא גאט האט אונז גבאטין אין זיין תורה וויא עש שטייט גישריבן אין פסוק איר זאלט אייך איין מאכין ציצית אין די עקין פון די קליידער · רבש"ע דו זאלשט פאר נעמען מיין מצוה ווען גלייך איך בין ניט קיין למדן איך זאל וויסן מכוון זיין עש זאל פאר דיר גאט אן גנומען זיין מיין מצוה גלייך וויא איך וואלט מכוון גיוועז דיא גרעסטע כוונה אמן :

אונ עש איז נאך פאר האנדין פסוקים וואש מען זאל זאגן איז שוין גדרוקט אין דיא סידורים :

אונ ווען מען האט שוין אן גטאן דיא תפילין גהער מען זיך איבר דעקין דעם קאפ מיטין טלית אונ עש איז דרויף גרויסע סודות · אונ ווער עש קוקט תמיד אויף דיא ציצית איז ער זוכה צו זעהען דיא שכינה : אונ עש איז גוט צום שכל אונ עש ברייננט דעם מענטשין צו יראה אונ ווער עש וויל פר טרייבין פון זיך דעם כעס זאל ער נעמען די כנפה אין זיין האנט ווארום כנף בטרעפט הונדערט אונ פופציג אונ כעס בטרעפט אויך הונדערט אונ פופציג דרום איר ליבע לייט וויל די ציצית נוצין צוא אזעלכע גרויסע וואונדרליכע זאכין איבער דעם זאל מען זעהן ווען דאש קינד היבט אן צוא ריידין זאל מען דאש קינד פירין אין ציצית ווארום דורך דעם וועט קומען דאש קינד צו רוח הקודשה אז ער זאל קענן לערנן · אונ וויל תפילין לייגין גירויערט נייער לאנג איבר דעם בדארף מען גיין אין ציצית · אונ די ציצית גיהערין צוא הייננן גלייך אונ ניט אויף דר זייט אונ דיא לעכר פון דער כנפה גהערין זיין צווייא איינש לעבין אנדערין וויא איין צרי :

ווען מען מאכט איין ציצית זאל מען מאכן צום ערשטין זיבן שלייפין אונ צום אנדערין אכט שלייפין אונ צום דריטין עלף שלייפין אונ צום פערטין דרייצעהן שלייפין אזוא איז מע צום בעסטין יוצא · דאש ארבע כנפות מוז צום ווייניגסטין זיין , אזוא גרויש אז איין קינד וואש עש איז אלט ניין יאר זאל זיך קענען איין דעקין דעם קאפ אונ דאש רוב פון זיי לייב אונ ווע עש איז קלענר איז מען מיט דעם ארבע כנפות ניט יוצא· אונ וואו מען טאר ניט טראגין אום שבת טאר מען דעם קליינם ארבע כנפות אויך ניט טראגין ווארום דאש איז גאר קיין מלבוש ניט :

הלכות תפילין

דיא ברכות וואש מען מאכט איבער די תפילין גיהער מען מאכי ודי ברכה פון די תפילין של יד איידר מען קניפט צו די רצועה . אונ אויך די תפילין של ראש גיהער מע מאכין די ברכה איי מען לייגט דעם קשר אויף זיין ארט · דאש ארט וואו מען זאל לייגן דיא תפילין של יד איז אויפן גראבין פלייש וואש עש איז איבר דעם עלינבויגין · אונ דאש ארט וואו דיא תפילין של ראש זאל ליגין די בתים זאלן ליגין דארטי וואו דיא האר הייבין זיך אן פון דעם שטערי אונ דער קשר של ראש זאלין ליגין פארין גריביל פון דעם גניק אונ אז מעי טוט ניט אזוא איז מען ניט יוצא · אונ דיא ברכה איז איי ברכה לבטלה אונ דער יוד פון דיא תפילין של יד זאל זיין נאנץ נאהינט לעבין קשר אונ מען טאר ניט מפסיק זיין צווישין דיא ברכה פון תפילין של יד אונ צווישין דיא ברכה פוי תפילין של ראש · אונ מען גיהער ארום וויקלע די הענט זיבין מאל מיט דער רצועה אונ דער נאך זאל מען לייגין דיא תפילין של ראש אונ מע טאר ניט האבין קיין פרעמדע מחשבה בשעת אז מען גייט אין די תפילין · נייערט מזאל גידיינקען אז מען גייט אין די תפילין אונ איך וואלט גשריבן די תפילות וואש מען זאל זאגין בשעת אז מען וויל לייגין דיא תפילין נאר עש איז צוא פיל פאר דעם נמיינם מאן · אבר צום וויינינסטין זאל מע זאגן די תפילה דרום האב איך זי גשטעלט אויף טייטש :

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ביחודא שלים בשם כל ישראל · דא בין איך אן גבריית מקיים צוא זיין מצות תפילין אזו וויא עש שטייט גשריבן אין פסוק עש זאל זיין דיא תפילין אויף דער האנט צו איין צייכן אונ דיא תפילין צווישין דיינע אויגין אונ מיט דיא תפילין לייגין בין איך אויף מיר מקבל דעם יאך פון גאטס דינסט דען צוא גאט איז דיא קראפט אונ די גוועלטיקייט צוא מאכין מיט אלע עולמות וואש די תפילין בטייטין וואש ער וויל אליין אזו וויא ער האט גטאן צוא פרעה מלך מצרים אונ מיין ליבר גאט צוא דיר טוא איך איבר ענטפערן מיין לייב אונ מיין הארץ אונ מיין מוח דען דוא ביסט איינציג אונ ניט קיינער אזו וויא דוא איינציגער גאט אמן :

אונ ווען מען האט שוין דיא תפילין גלייגט זאל מען זאגין דיא דאזיגע תפלה :

יהי רצון עש זאל זיין צו ווילין פר דיר גאט מיין גאט עש זאל זיין גרעכנט אונ אן גנומען די מצוה פון ציצית אונ תפילין גליך אז איך וואלט מקיים גוועז מיט אלע אירע דינים אונ כוונות אונ דיא תרי״ג מצות וואש היינגען אן דער מצוה אז עש זאל מיט דער מצוה פר ריכט ווערין אלע מיינע גלידער אונ אלע אדרן דער ווארטין אז איך זאל קענען זוכה זיין צו קומן דורך דיא מצות אויף דעם הייליגין ארט וואש דיא מצות בטייטין אויף דער אויבערשטע מדריגה גליך מיט דיא צדיקים אונ חסידים וואש ווייסין זייא מכוון צו זיין אלע כוונות אמן :

ווען מען וויל אפ לייגין די תפילין זאל מען צום ערשטין די תפילין של ראש אפ לייגן אונ מען זאל מיטן לינקר האנט אראפ נעמן דעם של ראש פון דש קאפ ·

דער

דער מיט צוא וויזן גלייך אז עש איז אים שווער אפ צוא טאן פון זיך דיא מצוה: מען טאר ניט אן נעמען דיא תפילין בייא דיא רצועות אז דיא בתים זאלין ח"ו אראפ הייגען דאש גלייבן טאר מען ניט צו גויף לייגין דיא תפילין אז זייא זאלין זיין אויף דיא בתים נייערט לעבין די בתים מען טאר ניט אויש טאן דיא תפילין ביז נאך על כן נקוה לך אונ אום ראש חודש טוט מען אויש דיא תפילין פאר מוסף אונ אום חול המועד טוט מען אויש דיא תפילין פאר הלל אונ עש איז איין גרויסע מצוה ווער עש טוט אן דעם טלית ותפילין אין דער היים אונ גייט אזו אין שול אריין · דיא גמרא שרייבט ווער עש לייגט רעכט תפילין אונ איז מקיים אלע מצות אין דער תורה הקדושה אונ רעט ניט קיין אנדרע זאכין אין דיא תפילין נאר תורה לערנן אדר דאוונן דר דאזיגר לעבט לאנג אונ איז זוכה צו עוה"ב אונ דאשפייער פון דעם גיהנם האט קיין מאכט ניט איבער אים אונ מען איז אים מוחל די עבירות אונ מען איז אים בן אויפן הימיל לכף זכות דרום איר ליבע לייט וייל דיא תפילין איז אזו איין גרויסע קדושה גיהער מען צו ווארנען די לייט וואש זיצין אין די דערפער אונ ביידין אין די תפילין דברים בטלים אונ שמועסין פון משא ומתן אין די תפילין ניט גינוג אז זיי זייגן מפסיק אין דיא תפילין אונ זיינען מפסיק אין דאוונן פר שעמן זיי נאך דעם כבוד פון די תפילין · אונ איין טייל גייען גאר ארום בעונותינו הרבים אין דיא גאסין אדער אין איין שטאל וואו בהמות שטייען דיא וועלין גווים איין גרויסן עונש האבין נייערט ווען זייא וועלין קיין תשובה ניט טאן דער פאר וואש זייא האבין פאר שעמט דיא הייליגע תפילין:

איין חתן ווען ער איז פטור פון אלע מצות אבער דאוונען בדארף ער אין תפילין עש איז איין גרויסע מצוה צו לערנען אין דיא תפילין עש מעג זיין פיל אדר ווייניג נאר דיא כוונה זאל זיין לשם שמים:

איין טייל מענטשין מיינען ווען זייא זיינען אונטער דער וועגינס אונ אז עש קומט דיא צייט פון דאוונן אונ אז זייא האבין קיין תפילין ניט זיינען זייא עובר דיא צייט פון שחרית בדארף מען אזו ניט טאן נייערט ווען עש קומט דיא צייט פון שחרית זאל מען דאוונען אן תפילין אונ אז זייא וועלין שפעטער קריגין · זאל מען זאגין איין פרשה קריאת שמע אדער איין מזמור פון תהלים איז מען יוצא:

אין דעם חדר וואו מאן אונ וייב זיינען צוא זאמן טאר מען ניט אויף הייגען קיין תפילין נייערט מען זאל איין וויקלען דיא תפילין מיט איין מלבוש · ווען מען האט גיוואלט לייגן תפילין איז גקומן צום ערשטין דיא תפילין של ראש אין דער האנט איז דער דין אזו · זאל מען דיא תפילין של ראש ניט רעכט אן טאן אונ מען זאל דרויף ניט קיין ברכה מאכין אונ דר נאך זאל מען לייגין דיא תפילין של יד אונ מען זאל איין ברכה מאכין אונ דער נאך זאל ער רעכט אן טאן דיא תפילין של ראש אונ איין ברכה מאכין:

הלכות מזוזה

אונזערע חכמים שרייבן ווער עש האט תפילין אויף זיין קאפ אונ אויף זיין האנט אונ ציצית בייא זיינע קליידער אונ מזוזות בייא דיא טירין איז ער פר זיכערט אז ער וועט ניט באלד זינדיגין · ווען מען גייט בייא דר מזוזה זאל מען לייגין דרויף די האנט אונ מען זאל זאגן שדי ישמרני מיצר הרע איז טייטש גאט זאל מיך היטין פארין יצר הרע · מען זאל

געווארינט זיין אז ביא איטליכער טיר זאל זיין איין מזוזה · מען גיהער דיא מזוזה אין איין קלארע זאך ארום וויקלען אדער מען זאל מאכין איין גלאז איבער דעם שם כדי מען זאל אים ארויש זעהן · אונ אז מען טוט ניט אזו איז מען ניט יוצא פר השי"ת מיט דר קדושה פון מזוזה :

דיא ווייבער אונ מיידין זאלן זיין געווארינט אז זייא זאלין ניט שטעלין קיין מיאוסה זאך ביא דער מזוזה ניט וויא איין טייל לייט שטעלין דעם האנט פאס לעבין דער מזוזה אונ אז זייא קערין אויש דיא שטוב לייגין זייא דאש מיסט ביא דער מזוזה אונ אנדערע מענטשין שטעלין דיא קינדער לעבין דר מזוזה אונ אנדרע זאלין צורך האבין · אוי וויא גשריען אויף דער דאזיגר זינר אונ אויף דער שאנר פון דיא היילגע מזוזה דרום וויל דיא קדושה פון דער מזוזה איז זייער גרויס גהער מען זעהן אז מען זאל דיא מזוזה בכבוד האלטן אונ וואו דיא מזוזה איז זאל ריין זיין אונ ווער עש האלט דיא מזוזה בכבוד דער איז זוכה צוא האבין גוטע פרומע קינדר אינ ועט זוכה זיין צוא איין גוטע אונ איין שיינע דירה :

אונ ווען איינר טוט ארין איין מזוזה ביא דער טיר זאל מען אזוא זאגין דא בין איך אן גבריים מיט מיינע הענט מקיים צוא זיין דיא מצוה פון מזוזה וואש השי"ת האט אונז גבאטין לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל : ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה · דאש ארט וואו דיא מזוזה בדארף זיין אין הארוויערג איז אין דריטן חלק אין דר הויך דהיינו ווען דער הארוויערג האלט דרייא איילין זאל זיין די מזוזה איין דריטיל אייל אבר ניט נידריגר אונ דיא בעסטע מצוה איז אז עש זאל זיין איין גלאז איבר דעם שם פון דער מזוזה:ווען דיא טיר איז קיילכדיג אזוא וייט וואו עש איז קיילכדיג זאל מען ניט צוא שלאגין דיא מזוזה נייערט נידעריגער אונטער דעם קיילכדיגן :

דיני מילה

אמר ער האט גזאגט רבי שמעון בן גמליאל אלע מצות וואש דיא יודין האבין מקבל גוועזן מיט שמחה טוען זייא נאך די מצוה מיט שמחה דאש מיינט מען זייא מאכין סעודות דרום גיהער מען אן צו הייבין די סעודה צו מאכין ביא טאג אונ ניט ביא נאכט אונ מען זאל זעהן אז פון דער מצוה זאל ניט ארויש קומען איין עבירה דהיינו מען זאל דאוונן מנחה אונ מעריב אין דער צייט איידער מען וועט לוסטיג זיין ווארום אפשר וועט מען זיך איין שיכורין אזו וועט מען ניט דאווענען קיין מנחה אונ מעריב · דער מדרש שרייבט אויף דעם פסוק ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתך איז דער טייטש איך טוא תמיד האפין אונ איך טוא מערין אויף דיין לויב שרייבט דרויף ר' שמעון בן יוחאי וויא דיא מצות זיינן ליב ביא דיא יודן איז דען פאראנן ליבערשט ביא די מענטשין וויא דאש קינד פון דעסט וועגין טוען זייא גאטש ווילין זייא לאזן פאר גיסן פון זייערע קינדר דאש בלוט מיט גרויש שמחה אונ מאכין דרויף גרוישע סעודות וואש גאט האט אונז גאר ניט אזוא פיל גבאטין · דער-זוהר שרייבט וויא גרויש איז דער שכר פון דיא מענטשן וואש זייא זיינן משמח אז זייא טוען איין מצוה · אונ מיט וואשר מצוה איז מען משמח דעם גוף דהיינו ווען מען מאכט איין סעודות ברית מילה איז דער שכר פון זייער גרויש ומכל שכן אז דיא נשמה גיהער זיך פשיטא משמח זיין אז זיא האט זוכה גיוועזן איר קינד מל צו זיין אונ דער מענטש זאל זיך דער וועקין זיין הארץ אונ זאל געבין איין שבח צוא השי"ת אז השי"ת האט אים גינעבין איין זון אונ ער האט אים מזכה גיוועזן צו ברייגגן צו דעם ברית פון אברהם אבינו אז זיין קינד טראגט דעם חותם

פון

פון דעם ברית קודש וואש השי"ת האט דרויף געבאטן אונ איידר דר מוהל הייבט אן מל צוא זיין זאל דעם קינדש פאטר אזוא זאגין דא בין איך אן גבריים מקיים צוא זיין דיא מצוה וואש השי"ת האט אונז גבאטין מל צוא זיין דאש קינד לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל אונ נאך דער מילה זאל מען תיכף זאגין דיא תפלה:

יהי רצון עש זאל זיין צוא ווילין פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט מיינע עלטרין אז דאש וואש מען האט מיין קינד מל געוועזן זאל זיין פאר דיר גירעכענט גלייך וויא איך האב דאש קינד מקריב געוועזין פר דיין כסא הכבוד · איצונד בעט איך דיך גאט מיט ריין גרויש דר בארמקייט זאלשטו שיקן מיט דיינע הייליגע מלאכים איין היילינע נשמה צו מיין קינד אז זיין הארץ זאל אפין זיין צו דיין תורה אזו וויא די מיר פון דעם אולם אז דאש קינד זאל קענען לערנען · אונ זאל אויך קאנען מיט לייטין לערנן · אונ זאל היטין אונ זאל טאן וואש אין דיין תורה שטייט גשריבן איך בעט דיך מיין גאט אז דוא זאלשט דער לייזעגרין די יארין פון מיין קינד אונ ער זאל זיין גוט אונ פרום אין דיין דינסט אונ זאלשט אים געבין עושר אונ כבוד אמן:

אונ די תפלה וואש דער מוהל זאל זאגין שטייט אין קיצור של"ה וואש עש איז אויף לשון הקודש:

אויך: גיהער מען צוא ווארענען דעם עולם ווען דער קוואטער אונ דער מוהל בעט דעם עולם אויף לעקעך אונ בראנפין אונ דער עולם עסין אונ טרינקען אן איין ברכה דרום גיהער מען צוא ווארענען דרויף:

אונ ווייל די מצוה פון איין סנדק איז איין גרוישע זאך · דרום גיהער מען צו זעהען אז מען זאל אן נעמען איין גוטן פרומן מאן צוא איין סנדק ווארום אליהו הנביא זיצט לעבין אים אויף דער שטול · אונ ווען דער סנדק איז ניט גוט אונ פרום אזוא קומט ניט אליהו הנביא · אונ מען גיהער צו נעמען אזו איין מוהל אז ער זאל גוט אונ פרום זיין מסתמא ווערט דאש קינד אויך זיין גוט אונ פרום · סיידן אז דער פאטר נעמט דעם מוהל אונ דעם סנדק נאר לשם שמים אונ ניט פון חניפה וועגין אדער יעגעם צוא ליב:

אונ ווען מען וויל האבין אז דש קינד זאל ניט גשעריגט ווערן פאר דיא מילה פון קינערלייא עין הרע זאל מען ליכט אן צינדין דארטין וואו עש איז איין מילה עש איז גוטע סימנים:

הלכות משא ומתן באמונה

צום ערשטין איידער מען גייט משא ומתן טאן אין דער פריא זאל מען פריער עפעס לערנען דהיינו ווען מען האט אפ גידאווינט אין שול זאל מען גיין אין בית המדרש אריין אונ מען זאל עפעס לערנן אונ אויב ער קען ניט לערנען זאל ער צוא הערין דאש לערנן אדער ער זאל לייענן טייטש ספרים אונ ווען מען האט אבר ניט קיין צייט זאל ער צום ווייניגסטן לערנען חאטשע איין פסוק אויך זאל מען ניט משנה זיין וואורט דהיינו ווען ער האט איינם צו גזאגט צו שיינקען איין מתנה זאל ער ניט משנה זיין · אונ ווען איינער איז שולדיג דעם חבר געלט זאל ער בעסער די צייט לייננער מאכין ווארום אז די צייט ווערט זיין קורץ אונ טאמער וועט ער קיין געלט ניט האבן וועט ער בלייבין איין לייגנער איבר דעם זאל מען מאכין דעם זמן לייננער וועט ער ניט משנה דבור זיין דרום איר ליבע לייט איר זאלט זעהען למען השם אפ צו היטין אז מיזאל ניט משנה דיבור זיין וכ"ש אז מען טאר ניט גנבענען אונ גזלנן אפילו וואש איין פרוטה טרעפט אן ווארום דאש איז דיא גרעסטע עבירה ווארום דער גזר דין פון דור המבול איז אנדערש ניט גחתמת געווארין ביז זייא האבין אן גיהויבין צו גזלנן

גזלנן דען דער מענטש קאן מער ניט האבין גייערט וואש הש״י האט אויף אים אויש גירופין אין הימל אבער דער מענטש זאל ניט זאגין איך וויל זיצין ליידיג וואש הש״י האט אויף מיר גוזר גיוועזן אזו וועט עש אליין קומען צו מיר טאר דער מענטש אזו זיך ניט פאר לאזין דרויף ווארום דיא תורה האט אן גישריבין כי יברכך יי׳ אלהיך בכל אשר תעשה דאש איז טייטש גאט וועט דיך בענטשין מיט וואש דוא וועסט טאן דהיינו דער מענטש גיהער דאש זיינש צוא טאן אזו העלפט אים הש״י אבר פון ליידיג זיצין קומט נישט ארויש אבער דער מענטש טאר ניט נעמען מיט גוואלט דהיינו גנבנן אדער גזלנען ווארום ווען דער מענטש גנבת אדער גזלת אפילו איין גראשין האט ער ניט קיין רוא אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט ער מוז מגולגל ווערין ביז ער גיט יענעם אפ:

אויך זאל דער מענטש ניט זאגין אז איך וועל האנדלען באמונה וועל איך. ווינציגער האבין דש איז ניט אזו ארבה הש״י וועט אים געבין דיא ברכה וויא דער מדרש שרייבט ווען דו וועסט געבין איין רעכטע מאס אונ איין רעכטע וואג אזו וועסטו האבין משא ומתן צו טאן אבער ווען דוא וועשט ניט געבין קיין רעכטע מאס אדער איין רעכטע וואג וועט דיר זיין אזו לאנג אום גליקליך ביז דוא וועסט גאר ניט האבין צוא ווענן אונ צוא מעקטין:

אונ אין דעם כלל פון משא ומתן באמונה איז אויך וואש דוא האסט צוא פאר קויפין זאלשטו דאש ניט איבריג לויבן אונ אז דוא ווילסט קויפין זאלכטו יענעמס סחורה ניט איבעריג שענדן אונ ווען דו ווילכט ביא יענעם סחורה קויפין זאלסטו באלד זאגין יענעם וויא פיל דוא ווילסט געבין:

ריבית דאש איז איין גרוישע עבירה אויף דעם וואש נעמט ריבית אונ אויף דעם וואש גיט ריבית. דיא שטייען ניט אויף קיין תחית המתים. נוא איר ליבע לייט פון געלט וועגין וואש האט ניט קיין בשטאנד זאל מען אן ווערין עולם הבא. אונ דיא מענטשין ווש ויינען ריבית פרעסריש אונ שרייבן זיך כתבים איין צד היתר אונ ווייסין גאר ניט וויא דער היתר איז וויא פיל מען מעג יוא נעמן רווחים אדר וויא פיל מען טאר ניט נעמן דאש איז בעו״ה ניט מער אז איין גלעכטר זייא מיינן אז זיי נארין אפ הש״י וואש ער זעהעט אלדינג. אונ ווער עש וויל רעכט יוצא זיין זאל ער שרייבין איין שטר חוב אזו וויא אונזערע ספרים שרייבין אזו וועט ער בשירמט ווערין פון דער עבירה פון ריבית:

אונ בשעת אז מען גייט [illegible] משא ומתן טאן זאל מען זאגן לשם יחוד קוב״ה ושכינתיה רא נייא איך מיין משא ומתן טאן אונ איך פאר זיכר מיך אן הש״י אז ער וועט מיר געבין מיין פרנסה דורך דעם משא ומתן אונ ווען הש״י האט אים בשערט רווח זאל ער קיין גאוה ניט האבין אדרבה ער גיהער זיך אונטער טעניג מאכין קעגין הש״י אונ זאל זאגין וואש האב איך פאר איין זכות אז הש״י זאל מיר מער געבין אז אנגדערין טאמר וועט הש״י פון מיינע מצות אפ שלאגן אדער מאמר פרובט מיך הש״י וויא אזו איך וועל זיך מיט געלט פירין דרום ווער עש איז קלוג אונ וויל אז זיין נשמה אונ זיין געלט בווארנן גיהער מען זיך צוא בריינקן אז מען זאל צדקה געבין אונ גמילות חסד טאן מיט דיא מענטשין אונ ניט קיין גאוה טרייבין:

אונ ווען מען האט ח״ו איין שאדין זאל ער הש״י דרויף דאנקען ווארום הש״י טוט אלץ צו גוטין. אויך ווען מיהאט פרדינט פיל געלט זאל מען באלד מעשר געבין פון דש געלט. אונ ווען איינר האט פיל מעשר געלט זאל ער זעהן ביא זיינם לעבין צו טיילן דש מעשר געלט אונ. אן זאגן צו זיינע קינדער אז זייא זאלין אויך דיא מצוה פון מעשר האלטין נאך זיינעם

טויט

טויט: פון מעשר געלט מעג מען חתונה מאכן ארעמע כלות · אונ גומל חסד זיין מיט מעשר געלט אונ. קויפן ספרים מען זאל אנטלייען צוא אנדרע לייט אז זייא זאלן דרויש לערנען:

אויך איין גמיינער מאן וואש ער האט זיך דער וועקט זיין הארץ אונ וויל זיין גוט אונ פרום קען ער אויך דיא מצוה פון מעשר מקיים זיין חאטשע ער איז ניט קיין למדן דהיינו מ׳זאל די טעג מעשרן דהיינו מען גהער צו ציילין די טעג פון ראש השנה אזו איז יום כיפור דר צעהנטר טאג אזו וואול זאל מען אפ ציילין ניין טעג אונ דעם צעהנטען טאג פאסטין אזו גיהער מען זיך נוהג זיין איין גאנץ יאר אונ ווען דער צעהנטער טאג גפאלט אום שבת אדר אום ראש חודש אדער אנדער טאג וואש מען טאר ניט פאסטין · פון דעסט וועגן איז דער צעהנטר טאג גרעכנט בייא השי״ גלייך וויא ער האט גפאסט:

הלכות תפלת הדרך

ווען מען וויל גיין אדר פארין אין וועג זאל מען דיא רעכטע האנט לייגין אויף דער מזוזה אונ מען זאל אזו זאגין איר הייליגע מלאכים וואש איר זייט גיזעצט אויף דער שמירה חאטשע איך בין ניט ווערט אייך אן צוא רופין פון דעסט וועגין בעט איך אייך פון וועגין אייערע הייליגע שמות אז איר זאלט גיין פאר השי״ אונ איר זאלט פאר מיר בעטין אז עש זאל מיר ניט קומען אין דעם וועג קיינערלייא בייזע גישעבנעש אונ קיינערלייא בייזע באגעגנעש · איר מלאכים זאלט מיך היטין איר זאלט מיך בלייטין איר זאלט מיך בענטשין גאט איז מיין היטער גאט איז מיין בשירמר גאט איז מיין העלפער גאט זאל היטין מיין אויש גיין אונ מיין קומען פון איצונד ביז אייביג · שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אחד: לישועתך קויתי יי׳: מימיני מיכאל ומשמאלי גבריאל ומלפני אוריאל ומאחורי רפאל ועל ראשי שכינת אל: אתה גבור לעולם אדני · אונ עש איז נאך פאר האנדן גרויסע תפילות אונ כוונות אבר עש איז גינוג פר דעם גמיינם מאן · אונזרע חכמים שרייבין ווען דו גייסט אין וועג זאלסטו דיך צום ערשטין באראטין מיט גאט דהיינו דוא זאלסט צום ערסטין דיין תפילה טאן ווערסטו מבולבל ווערין אין דער תפילה זאלשטו אין דר היים זיצין דען דוא ווערסט בוודאי אין דעם וועג ניט מצליח זיין אבער ווען דו טוסט דיין תפלה רעכט אונ די ווערטער גייען גלייך ארויש פון דיין מויל אזוא מעגסטו גיוויש גיין אין וועג אונ עש וועט דיר בוודאי מצליח זיין:

אונ עש איז איין גרויסע מצוה לויה צו טאן דהיינו ייענעם צוא בלייטין ווען ייענער פארט אין וועג אריין אדער ער גייט אין וועג אריין אונ ווער עש טוט ייענעם לויה איז ער ייענעם מציל פון אום גליק · אונ ווער עש טוט ייענעם ניט קיין לויה דיא אלע שאדין אונ אום גליק וואש ייענר האט איז דאש איבר אים · ווען איינער בלייט זיין חבר זאל ער זאגין מיט כוונה ברכת כהנים דאש איז יברכך אונ דער נאך זאל ער אזו זאגין יהי רצון עש זאל זיין צו ווילין פאר דיר גאט אונזער פאטער פון דעם הימיל אז עש זאל מקוים ווערין אין דעם דאזיגין וואש ער גייט אין וועג די ברכות פון ברכת כהנים מיט אלע כוונות אונ דער דאזיגער מענטש זאל גיין אין וועג לחיים ולשלום לברכה והצלחה לשמחה ולשלום · אונ עש זאל אים ניט זיין קיין שום בייזע בגעגעניש ביז ער וועט קומען אויף זיין ארט אונ זאל מיט גיזונט צו ריק קומען אמן:

ווען איינר טוט בלייטין דעם אנדערן זאל מען זיך זעהן אפ היטן אז איינער זאל ניט אוועק גיין פון אנדערן מיט גוויין ווארום עש איז איין סכנה אונ ווען מען קען זיך ניט אפ היטין פון צוא וויינן זאל מען זיך אפ היטן ניט צוא שיידן ביז מען וועט אויף הערן צוא וויינן אונ עש איז נאך פאר האנדן זאכין וויא אזו מען זאל זיך נוהג זיין מיט דעם תפלת הדרך:

אונזערע

אונזערע חכמים זאגין וועלכע תפלה עש איז אן איין כוונה איז גלייך וויא איין גוף און איין נשמה · מען גהער זיך צוא שטארקין צו דער תפילה וויא איין לייב אז מען זאל ניט האבין קיין פרעמדע מחשבה בשעת דאוונען : דער מענטש גיהער זיך צוא נעמען אין זיין זין גלייך ווי ער שטייט פאר איין מלך וואש דער מענטש מוז עהרין וויא הקב״ה וויא דער פסוק זאגט ירא את ה׳ בני ומלך און ווען ער זאל אן הייבין צוא ריידין מיט אנאנדערין אונ דעם מלך לאזן שטיין וואלט דען דער מלך ניט ברוגז גיווארין מכ״ש פאר השי״ וואש ער איז איין מלך איבער אלע עולמות אונ דיא גאנצע בריאה · אונ ער איז יודע מחשבות דרום גהער מען ארויש צו שלאגין פון זין אלע פרעמדע מחשבות אונ מען זאל דיא תפילה טאן מיט כוונה · איר ליבע לייט איר זאלט וויסין אז די אנשי כנסת הגדולה האבין גישטעלט אונזערע תפלות דורך גרויסע שמות אונ סודות אונ כונות ווארום זיי האבין גוואוסט אונ פאר שטאנען אז דיא תפלה קומט פאר השי״ פון איין מעלה צו אנדערער מעלה :

אונ ווייל איצונדער אין אונזערע דורות איז ניט פאר האנדין איינער צווישין פיל טויזנט וואש ער זאל וויסין דיא כוונות פון דער תפלה אדר דיא מעלות וואו דיא תפלה קומט ארויף דרום איז בעסער אז מען זאל דיא תפלה ווארט ביי ווארט זאגן אונ צוא פר שטיין דיא ווערטער וואש מען זאגט · אונ זאל בעטין צוא השי״ רבש״ע דוא זאלסט מיין תפלה אן נעמען גלייך וויא איך וואלט מכוין גיוועזן אלע סודות וויא דיא אנשי כנסת הגדולה האבן דאש גמיינט אונ האבן מכווין גוועזן · אונ דער נאך זאל מען זאגן דיא תפלה :

רבש״ע דוא ווייסט דאך וואול אז איך בין נאר בלוט אונ פלייש אונ האב קיין כח ניט מכוין צוא זיין דיינע גרויסע ווערדיקייט חאטשע ווען איך זאל וויסין אלע צירופים אונ כוונות פון די תפלות אונ ברכות · אונ מכ״ש אז איך האב דער צוא נאר קיין פר שטאנד ניט אונ בפרט אזו איין גמיינער מאן וויא איך בין וואש איך וויים נאר ניט קיין כוונות דרום בעט איך דיך גאט מיין נאט אז עש זאל זיין צו ווילן פאר דיר אונ עש זאל זיין אן גינומן פר דיין כסא הכבוד מיין תפלת שחרית · צוא מנחה זאל מען זאגין מיין תפלת מנחה אונ צוא מעריב זאל מען זאגן מיין תפלת מעריב גלייך וויא איך וואלט מכווין גוועזן מיין תפלה מיט דיא צרופים אונ כוונות אונ שמות הקדושים וואש עש קומט ארויש פון דער תפלה אונ דוא זאלסט מאכן דיר איין קרוין פון מיין תפלה אזו וויא דוא מאכסט דיר איין קרוין אויש דיא תפלות פון די צדיקים אונ חסידים וואש ווייסין מכוין צו זיין אמן :

נוא איר ליבע לייט ווייל מען זעהעט אז מען קאן ניט בעונותינו הרבים האבן איין כוונה אין דאוונען · איבער דעם האבין אונזערע חכמים גימאכט אז מען זאל ניט מפסיק זיין פון ברוך שאמר ביז נאך שמונה עשרה אפילו קיין לשון קודש צוא ריידן אונ ניט קיין תהלים זאגן ווארום מען איז מבלבל דיא עולמות ווארום דיא תפלה האט שוין אידע מלאכים וואש זיינען דרויף גזעצט גווארין אונ דיא תורה האט ווידער אנדרע מלאכים אונ תהלים האט ווידער אנדרע מלאכים נוא וויא קען מען אויש מישין תפלה מיט תורה אונ מיט תהלים דורך אנגדער · נוא איר ליבע לייט זעהט נאר אהער ווען מען פאר מישט דעם סדר דער פאר וואש מען לערינט תורה אדר אנדרע קדושה זאכין וואש מען לערינט צווישין ברוך שאמר ביז נאך שמונה עשרה איז שוין איין כל שכן איין עבירה ווען מען איז מפסיק מיט דברים בטלים · אונ ווער עש איז מפסיק פון צווישין ברוך שאמר ביז נאך שמונה עשרה מיט דברים בטלים אזו איז מען ניט מקבל זיין תפלה :

אונ עש איז דער צו איין משל ווען איינער איז קראנק קומען צו אים גרויסע דאקטורים אונ שרייבין דעם חולה איין רעצעפט וואש ער זאל נעמען אין דעם אפטייק אונ זאל דאש איין

איין נעמן אונ דער דאקטער בפעלט צום חולה איינרליא זאל ער איין נעמן אין דער פריא אונ נאך דעם איין נעמען זאל ער ניט עסין אונ ניט טרינקן דרייא שעה אונ צו אבינט זאל דער חולה אויך אזו טאן פאלגט דער חולה דעם דאקטער וואש ער האט אים גיהייסן טאן אזו קאן דער חולה גהאלפן ווערין אונ ווידער גזונט ווערין חאטשע דר חולה ווייס נאר ניט וואו אהין דיא רפואות גייען פון דעסט וועגין פאלגט ער דעם דאקטער ווארום דער דאקטער ווייס יוא וואול וואו אהין די רפואות גייען אבער אז דער חולה פאלגט ניט דעם דאקטער חאטשע דר דאקטער איז איין גרויסער מומחה אונ די רפואות זייגען אויך גוט מוז ער דאך שטארבן ווייל ער האט ניט איין גנומען דיא רפואות וועדליג דער רעצעפט איז · אזו איז אונזערע זאכין מיט אונזערע תפלות :

דיא אנשי כנסת הגדולה האבין אונז גשטעלט אלע תפלות אונ זייא האבין גוואוסט וואו איטליכע תפלה בדארף זיין מיט אלע כוונות אונ מיר פר שטייען דאש ניט בדארפין מיר ניט פר ענדערן וויא אזו זיי האבן גישטעלט · אבר ווען מען איז די תפלה ניט מפסיק אזו קומן גוטע מלאכים אונ נעמן די תפלות אונ מאכן דר פון איין קרוין צו הש״י אונ ניט די תפלות אליין ווען גלייך מען טוט אנדרע מצות וויא אזו עש בדארף זיין אזו טוט שוין דיא מצוה איר פעולה :

ראשית דבר דיא ערסטע זאך איז אז מען זאל ציהען אויף זיך דעם יאך פון הש״י דהיינו מען זאל זאגן אין דר פריא ק״ש אין דר צייט · אונ צוא אבינט זאל מען אויך זאגין אין דער צייט דהיינו ווען שטערין שטייען · אונ ווען איינער האט גידאווינט מיט קהל מעריב פאר דער צייט אונ דער נאך וויל ער יוצא זיין דיא ק״ש פון מעריב זאל ער אזו טאן ווען דיא שטערין וועלן ארויש קומן זאל ער נאך איין מאל זאגן ק״ש אונ אטייל לייט זייגען זיך טועה אום זומער ווען זיי האבין שוין גדאווינט מעריב מיט קהל איי שטערין זיינען גשטאנען אונ זאגן אז זייא וועלן יוצא זיין מיט דער ק״ש וואש זייא וועלן זאגן פארין שלאף זאל מען וויסן אז מען איז ניט יוצא מיט דער ק״ש ווארום דיא ק״ש וואש מען זאגט פארן שלאף איז דאש נאר איין שמירה אז מען זאל בהיט ווערין אין דעם שלאף פאר אלעם בייזן :

אונ וויא אזו מען זאל זיך נוהג זיין מיט דער ק״ש איי מען גייט שלאפין גהער מען צום ערשט לערנען תורה כדי מיזאל איין שלאפן ווערן מיט תורה אונ ווער עש לערינט בייא נאכט תורה אזו גייט הש״י מיט אים מיט חסד אונ איז פאר זיכערט פאר בייזע בשורות אונ איז בהיט פון זנות · מען גהער ווערין די לייט וואש זייא טוען זיך אויש אידער זייא לייגען ק״ש אונ בשעת ק״ש קראצין זייא זיך אויפין בלויזן לייב אונ קראצין זיך דיא פים דאש מאכט אלין דער שטן אז עש זאל אים רענקט מאל גראד בייסין כדי ער זאל ניט קענען רעכט ק״ש לייענען דרום זאל מען גיווארינט זיין אז מיזאל ניט אן רירין אן דעם בלויזן לייב ווען מען לייענט ק״ש אדער ווען מען לערינט תורה אדער ווען מען דאווינט :

אונ אז מען האט שוין גלערינט פארין שלאף זאל מען דער נאך ווידוי זאגן פאר דער ק״ש דהיינו אלהינו ואלהי אבותינו תבוא לפניך אונ דר נאך זאל מען זאגן אשמתי בגדתי ביז אויש אונ דר נאך זאל מען זאגן על חטא צום ערשטין זאל מען זאגין דעם על חטא וועדליג דער א״ב איז אונ דער נאך זאל מען זאגן על חטא וואש עש איז על פי תשר״ק :

אונז ווייל דער על חטא וואש עש איז על פי תשר"ק וואש שטייט אין דיא סידורים איז ניט וויא מען בעדארף איבער דעם האב איך דא גשטעלט אויף לשון הקודש:

על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון:
ועל חטא שחטאנו לפניך בבלי דעת:
על חטא שחטאנו לפניך בגלוי עריות:
ועל חטא שחל"ך ברעת ובמרמה:
על חטא שחטאנו לפניך בהרהור הלב:
ועל חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה:
על חטא שחטאנו לפניך בזדון ובשגגה:
ועל חטא שחטאנו לפניך בחוזק יד:
על חטא שחל"ך בטומאת שפתים:
ועל חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע:
על חטא שחל"ך ביודעים ובלא יודעים:
ועל חטא שחל"ך בכחש ובכזב:
על חטא שחטאנו לפניך בלשון הרע:
ועל חטא שחל"ך במראית עין:
על חטא שחל"ך בנשך ובמרבית:
ועל חטא שחל"ך בשיח שפתותינו:
על חטא שחטאנו לפניך בעינים רמות:
ועל חטא שחל"ך בפתחון פה:
על חטא שחל"ך בצעדי רגלים להרע:
ועל חטא שחטאנו לפניך בקפיצת יד:
על חטא שחטאנו לפניך ברצון:
ועל חטא שחטאנו לפניך בשגגה:
על חטא שחטאנו לפניך בתשומת יד:
איצונד וועל איך אייך שטעלין ע"פ תשר"ק
על חטא שחטאנו לפניך בתמהון לבב:
ועל חטא שחל"ך בשנאת חנם:
ע"ח שחל"ך ברגלים ממהרים לרוץ להרע:
ועל חטא שחל"ך בקשיות עורף:
על חטא שחטאנו לפניך בצואר עתק:
ועל חטא שחל"ך בפריקת עול:
על חטא שחטאנו לפניך בעזות מצח:
ועל חטא שחטאנו לפניך בשקור עין:

על חטא שחטאנו לפניך בנטית גרון:
ועל חטא שחל"ך במשא ובמתן:
על חטא שחטאנו לפניך בלאו תרמית:
וע"ח שחל"ך בכניסה שלא לשם שמים:
על חטא שחטאנו לפניך בזהרא:
ועל חטא שחל"ך בטומאת רעיון:
על חטא שחטאנו לפניך בחלול השם:
ועל חטא שחל"ך בזלזול הורים ומורים:
על חטא שחטאנו לפניך בועוד עברה:
ועל חטא שחל"ך בהוצאת דבור:
על חטא שחל"ך בדברים בטלים ורכילות:
ועל חטא שחטאנו לפניך בגאוה ובוז:
על חטא שחטאנו לפניך בבטוי שפתים:
ועל חטא שחל"ך באכילת אסור:
על חטא שחל"ך (ברמ"ח אברים):
ועל חטא שחל"ך (בשס"ה גידים):
על חטא שחטאנו לפניך (ברמ"ח אברים ושס"ה גידין) של נפש:
ועל חטא שחטאנו לפניך (ברמ"ח אברים ושס"ה גידין) של נשמה:
על חטא שחטאנו לפניך (ברמ"ח אברים ושס"ה גידין) של רוח:
ועל חטא שחל"ך בנשמה לנשמותינו:
על חטא שחל"ך בגרם פגם ומום (ברמ"ח אברים ושס"ה גידין) של אחרים בנפשם ובנשמתם:
ועל חטא שחל"ך בבטול מצות עשה:
על חטא שחל"ך על לאו הנתק לעשה:
וע"ח שחל"ך על לאו שאין בו מעשה:
וע"ח שאנו חיבים עליהם אשם תלוי:
וע"ח שאנו חיבים עליהם אשם ודאי:
וע"ח שאנו חיבים עליהם עולה ויורד:

ועל

וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קָבוּעַ :
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה :
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם :
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי אָדָם:
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתוֹת מְשׁוּנוֹת:
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת וַעֲרִירִי :
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי יִסּוּרִים:
וְעַ״ח שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי עוֹנְשִׁין:
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּ״ד :

סְקִילָה שְׂרֵפָה הֶרֶג וְחֶנֶק עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם עֲשֵׂה וּבֵין שֶׁאֵין בָּהּ קוּם עֲשֵׂה אֶת שֶׁגְּלוּיִם לִי וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לִי אֶת שֶׁגְּלוּיִם לִי כְּבָר אֲמַרְתִּי וְהוֹדַעְתִּי לְךָ עֲלֵיהֶם וְאֶת שֶׁאֵינָם גְּלוּיִם לִי לְפָנֶיךָ הֵם גְּלוּיִם וִידוּעִים כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר הַנִּסְתָּרוֹת לַיְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכֹּל תִּמְחוֹל וְתִסְלַח אֶת אֲשֶׁר נוֹאַלְתִּי וְאֶת אֲשֶׁר חָטָאתִי :

און בְּשַׁעַת אַז מֶען גֵייט שְׁלָאפִין זָאל מֶען פְרִיעֶר קוּשִׁין דִי מְזוּזָה און מֶען זָאל לֵייגִין דִיא הַאנְט אוֹיף דֶער מְזוּזָה און דָאשׁ זָאגִן . שַׁדַי יִשְׁמְרֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע וּמִכָּל שֵׁדִים וְרוּחִין מַחֲלָאִים רָעִים וּמַחֲלוֹמוֹת רָעִים :

נוּא אִיר לִיבֶּע לַייט אַז אִיר וֶועט לֵייעֶנֶען ק״ש אַזוֹ וִויא אִיךְ הָאבּ אַייךְ גִישְׁרִיבְּן וֶועט דֶער שָׂטָן קַיין מַאכְט נִיט הָאבְּן אוֹיף אַייךְ אִין אַייעֶרְן שְׁלָאף׳ דֶר יְסוֹד יוֹסֵף שְׁרַייבְּט וַוייבֶּער מוּזִין אוֹיךְ לֵייעֶנֶען ק״ש :

און עֶשׁ אִיז רֶעכְט אַז אִיטְלִיכֶר מֶענְטְשׁ זָאל שְׁטֶעלִין אַיין כְּלִי מִיט וַואסֶר לְעֶבִּין בֶּעט און אַזוֹ בַּאלְד אַז עֶר וֶועט אוֹיף שְׁטֵיין וֶועט מֶען אָפּ גִיסִין נֶעגִיל וַואסֶר כְּדֵי מֶען זָאל נִיט גֵיין פִיר אֵיילְן אָן נֶעגִיל וַואסֶר וָוארוּם וָוער עֶשׁ גֵייט פִיר אֵיילְן אָן נֶעגִיל וַואסֶר אִיז עֶר חַיָּיב און צוּם וֶוינִיגְסְטִין אַז מֶען אִיז אִין דֶער הֵיים זָאל מֶען זֶעהֶן דָאשׁ מְקַיֵּים זַיין וָוארוּם אַז מֶען אִיז אִין דֶער וֶועגִינְס קֶען מֶען דָאשׁ נִיט מְקַיֵּים זַיין :

און נָאךְ דִי זַאכְן וָואשׁ מֶען בַּדַארְף זִיךְ צוּ וַואסִין און אַז מֶען וַואסְט זִיךְ נִיט אַז עֶר אִיז אַלַמְדָן פַאר גֶעסְט עֶר זַיין תּוֹרָה אִיז עֶר אַיין עַם הָאָרֶץ וֶוערְט עֶר מְשׁוּגָּע :

וָוען מֶען גֵייט אַרוֹישׁ פוּן אַיין בָּאד אָדֶר פוּן אַיין בֵּית הַכִּסֵּא אָדֶר וֶוען מֶען שְׁטֵייט אוֹיף פוּן דֶעם שְׁלָאף אָדֶר וֶוען מֶען הָאט דִי נֶעגִל אָפּ גִשְׁנִיטְן אָדֶר מֶען הָאט דִי שִׁיךְ אוֹישׁ גִטָאן אָדֶר וֶוען מֶען הָאט מִיט דִי הֶענְט אָן גִרִירְט דִי פִּיס אָדֶר וֶוען מֶען הָאט זִיךְ גִצְוָואגִן אָדֶר וֶוען מֶען אִיז גִגַאנְגֶן צְוִוישְׁן מֵתִים אָדֶר וֶוען מֶען הָאט אָן גִרִירְט אָן אַיין מֵת אָדֶר וֶוען מֶען הָאט אָן גִרִירְט אָן דֶעם בְּלוֹיזְן לַייבּ דָארְטְן וואו עֶשׁ בַּדַארְף צוּ זַיין צוּ גִידֶעקְט אָדֶר וֶוען מֶען הָאט בְּלוּט גְלָאזְן און דָשׁ זַיינֶן דִי זַאכִין וָואשׁ מֶען בַּדַארְף נָאךְ זֵייא זִיךְ צוּ וַואשִׁין נָאכִין שְׁלָאפִן הֶעלְפְט נִיט אַז מִ׳זָאל אָפּ רַייבִּין דִיא הֶענְט נָאר מֶען מוּז וַואשִׁין דִיא הֶענְט מִיט וַואסֶער וָוארוּם אַז דֶר מֶענְטְשׁ שְׁלָאפְט רוּאֶט אוֹיף אִים דִי אוּמְרֵיינִיקַייט אִיבֶּר דֶעם הֶעלְפְט נִיט אַז מִ׳זָאל אָפּ רַייבִּין דִי הֶענְט נַייעֶרְט מֶען מוּז וַואשִׁין דִיא הֶענְט און דָאשׁ פָּנִים מִיט וַואסֶער :

און וַוייל דֶער מֶענְטְשׁ וֶוערְט אַלֶע מָארְגִין פְרִיא אַיין נַייעֶה בַּשֶׁעפֶענְשׁ אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען גִשְׁטֶעלְט דִיא בְּרָכוֹת אַז מִ׳זָאל זָאגִין אַלֶע מָארְגִינְס פְרִיא און גֶעבִּין אַלֶע מָארְגִינְס פְרִיא אַיין שֶׁבַח צוּ הַשֵּׁי״ אַזוֹא שְׁרַייבְּט דֶער מָגֵן אַבְרָהָם אַז מִ׳זָאל וַואשִׁין דִיא הֶענְט אֵיידֶער מֶען

דאווינט

דאווינט גלייך וויא פאר צייטן האט דער כהן גדול גוואשין דיא הענט איי ער האט דיא עבודה גטאן אונ דאש דאוונן איז אויף דעם ארט פון דר עבודה דרום גהער מען זיך צו וואשין די הענט׳ אויך שרייבט דער מגן אברהם מען זאל ניט אן טאן צווייא קליידר אין איינם׳ אויך זאל מען ניט אפ ווישין די הענט אן דער העמד׳ אונ בשעת מען ווישט אפ דיא הענט זאל מען זאגין דיא ברכה על נטילת ידים:

אויך זאל מען ווישין ווען דער מענטש שלאפט האט דער רוח מאכט צוא רוען אויפין מענטשין אונ די אוכריינקייט גייט ניט אוועק פון דעם מענטשין ביז ער וואשט דיא הענט דרייא מאל אונ ניט דורך אננדר נייערט איין מאל זאל מען וואשין איין האנט אונ דער נאך דיא אנדערע האנט אזוא זאל מען טאן דרייא מאל:

אונ אזוא באלד ווען מען שטייט אויף פון דעם שלאף אונ מען האט קיין וואסער ניט צו וואשין זיך זאל מען אפ רייבין דיא הענט אן וואש עש איז אונ זאל זאגין איך בקען צוא פאר דיר לעבדיגר גאט דוא ביסט איין קיניג אונ לעבסט אייביג אונ דוא האסט מיר ווידער גקערט מיין נשמה מיט דיין גרויס דער בארימקייט׳ אונ ווען מען האט ח״ו שלעכטע מחשבות גיזעהן זאל מען דאש זאגין נאך דעם וואשין:

רבש״ע איך האב דאש ניט גיטאן מיט מיין ווילין נייערט מיט שלעכטע מחשבות דרום זאל זיין צו ווילין פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט מיין עלטרן אז דוא זאלשט אפ מעקין פון מיר דיא עבירה אונ בשירעם מיך ווייטער פון שלעכטע מחשבות אימער אונ אייביג:

צום ערשטין זאל מען אן טאן דעם רעכטין שוך אונ דר נאך דעם לינקען שוך אונ אז מען וויל זיי צו קניפן זאל מען פריער דעם לינקען אונ דער נאך דעם רעכטין איי מען גייט דאוונן זאל מען צום ערשטן צורך האבן כדי מ׳ן זאל ניט קומן פר השי״ת מיט איין אום פלייטיגן לייב. אויך זאל מען זעהן אז עש זאל ניט זיין קיין פלעק פון אום ריינקייט אויפן העמד:

אונ ווער עש האט גיזאגט דיא ברכות אין דער היים בדארף ער שוין ניט זאגין אין דר שול׳ אין דר ברכה אשר יצר זאל מען ניט זאגין רופא חולי כל בשר נאר דיא ברכה מגביה שפלים זאל מען ניט זאגין רופא כל בשר:

איין טייל מענטשין זיינן זיך נוהג אונ שטייען אויף פר טאג אפ ריכטין חצות אדר שומרים לבוקר דענסט מאל איז דיא צייט אז מיזאל ווייגן אונ קלאגין אויף חורבן בית המקדש. אבער ווער עש שטייט אויף ווען עש איז טאג אזוא איז שוין נאר ניט די צייט איז גלייך אז מען דאווינט תפלת פסח אום פורים:

אונ ווער עש איז פון דיא ערשטע צעהן מענטשין אין שול צום מנין אזו איז זיין שכר זייער גרויס אונ איי מען גייט אין דער פריא אין שול אריין זאל מען פריער אן טאן טלית ותפילין׳ אונ איי מען הייבט אן דאבנן זאל מען פריער צדקה געבין׳ ווארום מיט דר צדקה ווערט זיין תפלה אויש גלייזט פון די מקטריגים אונ בשעת אז מען גיט צדקה זאל מען זאגין דעם פסוק אני בצדק אחזה פניך אונ דער נאך זאל מען זאגן מה טובו׳ אונ נאך מה טובו זאל מען דאש זאגין:

מי אנכי ווער בין איך׳ אש אוני ערד אונ ווערים אונ מאדין נארהייט אונ לעהער אז איך בין זוכה תפלה טאן פאר השי״ת דער גאכפערטר קיניג איין פארבצומער העד איבער אלע העדין׳

נימ

ניט מער פון ווען זיין רר בארימקייט אונ נגאד אז השי"ת דער בארימט זיך איבר זיינע בשעפנש אונ בנערט אונזערע תפילות אזו וויא דער פסוק זאגט השי"ת איז נאהענט צו אלע וואש רופין אים אן מיט ווארהייט אונ טוט דעם ווילין פון זיינע פארכצומע אזו בעט איך דיר מיין גאט זאלשט הערין מיין גיבעט אונ זאלסט מיר העלפין מיט דיין הילף אונ דער נאך זאל מען זאגין דעם שבח אדון עולם מיט גרויש כוונה דען דאש איז איין שרעקליכע שבח מיט גרויסע שמות אונ סודות :

אונ איי מען הייבט אן צו דאוונן תפלת שחרית אדר מנחה אדר מעריב זאל מען אזו זאגן דא בין איך אויף מיר מקבל דיא מצוה פון ואהבת לרעך כמוך איז טייטש דוא זאלסט ליב האבין דיין חבר אז זיך זעלבסט מיט דעם ווארט רע פאר שטייט מען אלע מענטשין : דער כלל איז איר זאלט ווישין ווער עש פאר שטייט ניט קיין לשון הקודש איז בעסער מען זאל זאגן די תפילות אויף טייטשי אונ איי מען הייבט אן תפלה טאן זאל מען דש זאגן:

אנא איך בעט דיך אונזר גאט דו זאלסט אויש שטרעקין דיינע הייליגע הענט אונטר די פליגיל פון די מלאכים וואש זייא הייסין כרובים אן צוא נעמען מיין תפלה מיט דיין גרויש דער בארמיקייט אונ אין שאטין פון דיין פליגיל זאלסטו מיין תפלה פאר בארגין פאר אלע קליפות אונ זאלסט בפעלין מיט דיין גרוים דער בארימקייט אויף די מלאכים וואש זיינן גיזעצט גווארין אויף די תפילות אז זיי זאלין ברייננן מיין תפילה פאר דיר מיט דיין גרויש גינאר אונ מיינע זינד זאל קיין מאכט ניט האבין צו מאכין אצווישין שייד צווישין אונז אונ צווישין דיר אונ גיב אונז קראפט אז מיר זאלין מיט אונזר תפילה ריינגין די עולמות כדי מיר זאלין דער הייבין ווערין אונ אונזרע נשמות זאלין זיין ריין פון אלע אום ריינקייט :

צום בעסטין צו זאגן פרשת התמיד דאש איז ויִדבר פר איזהו מקומן אין שול דען דיא פרשה וידבר איז אן שטאט קרבן התמיד אונ די שול איז אן שטאט בה"מ אונ דאש קרבן האט מען אין ב"ה מקריב גיוועזן · אויך גיהער מען די פרשה וידבר מיט דאש קהל אין איינם צו זאגין דען דאש הייסט קרבן צבור · אויך גיהער מען צוא שטיין אז מען זאגט וידבר אונ איזהו מקומן וויא מען האט גמוזט שטיין אז מען האט דאש קרבן מקריב גיוועזן :

ברוך שאמר גיהער מען מיט גרויסע פרייד אונ מיט גרויש כוונה צוא זאגין · אונ מען גיהער צו נעמען די פאדערשטע צוויי ציצית אין די הענט ווען מען זאגט ברוך שאמר ווען מען זאגט אשרי אונ מען האלט פותח את ידך גיהער מען מכוין צו זיין די לעצטע אותיות איז דער נאמן פון דעם מלאך וואש איז גיזעצט איבער דיא פרנסה אונ ווער גאנץ אשרי מיט כוונה זאגט אזוא ווערט מען בשירמעט פון גיהנם :

ויושע אונ אז ישיר גהער מען מיט כוונה צו זאגן אונ מיט איין ניגון אונ מען גהער צו שטיין ווען מען דיא שירה אז ישיר זאגט אזו איז מען דעם זעלבינן מכפר אלע זיינע זינד :

דאש איז ווישנליך אז עש איז איין גרויסע מצוה זיין תפלה מיט דאש קהל גלייך אפ צוא ריכטן צום ווייניגסטן גהערן דיא גמיינע לייט צוא ווישן ווען מען שוין שפעט אין שול קומט וויא מען זאל זיך נוהג זיין ווען מען קומט אין דער שול אונ דער חזן האלט אין סוף הללויה זאל ער זאגן ברוך שאמר גאר אויש אונ דר נאך אשרי גאר אויש אונ דר נאך הללו את יי מן השמים גאר אויש אונ דר נאך הללו אל בקדשו גאר אויש נאר צו זעהן אז מען זאל מיט דעם קהל גלייך שמונה עשרה מתפלל זיין אונ ווען ער קומט גראד צו יוצר אור זאל ער גלייך

מיט

מיט זייא מתפלל זיין פון יוצר אור אבער ווען ער האט אויש מתפלל גיוועזן מוז ער ווידער זאגן וואש ער האט איבר גיהיפט :

ישתבח גיהער מען מיט גרויס כוונה צו זאגן דען דאש איז די ברכה אחרונה פון הללויות ווער עש זאגט אמן יהא שמיה רבא מיט כוונה אונ טוט תשובה צו רייסט מען אים זיינע בייזע גזרות ווען מען זאגט אמן יהא שמיה רבא גיהער מען צו ציטערין מיט אלע גלידער אזו איז זיך השי"י מרחם אונ האט חרטה אויף די צרות אונ איז מוחל אונזערע עבירות ווייטער שטייט פיל זאכין פון דעם חזן וויא ער זאל זיך האלטין צום ווייניגסטין קיין עם הארץ ניט צוא זיין אז ער זאל פאר שטיין וואש ער איז מתפלל אזו קאן ער אליין אויף לשון הקודש נאך לערנען וואש צו אים גיהער אזו וועט ער גהייסין איין רעכטער פירשפרעכר · אין הלכות אמן וועט איר שוין מער זאכין גיפינען וואש צום חזן גיהער :

ווען מען זאגט שמע ישראל אונ האלט אן דעם ווארט אחד זאל מען די כוונה האבן אויף דעם ד׳ פון אחד דאש ווייזט אז השי"י האט צו בפעלין אויף אלע פיר עקין דיא וועלט אונ אויף הימל אונ ערד · אונ מען זאל מכוין זיין אז מען זיין לייב איבער ענטפערט צו השי"י אום צו קומן פון גאטש וועגין אונ ווען מען איז אזוא מכוין ווערט דעם זעלביגין גירעכינט גלייך אז ער האט שוין מקדש השם גיוועזן אונ האט זיך גילאזט אום ברייננגען פון גאטש וועגין וואול אכטונג צו געבין ניט צו פר ענדרן איין דגוש פאר איין רפה אונ דאש גלייכין ניט צו פאר ענדערין איין ימין פר איין שמאל זונסט איז מען מחרף ומגדף אונ איז מחריב עולמות אין ק"ש דש ערסטע צו לייענן וקשרתם מיט איין קמץ אונ דעם אנדרן וקשרתם מיט אסגול : נוא איר ליבע לייט ווייל ק"ש האט אזו איין סגולה אן זיך אז איטליכם ווארט היילט איין גליר פון דעם מענטשן דען ק"ש איז צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג ווערטער אונ דער מענטש האט צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג גלידער דהיינו מיט דיא דרייא ווערטער אני יי אלהיכם טרעפט אן צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג ווערטער דרום גיהער דער חזן אן צו הייבן ה׳ אלהיכם אבער ווען איין יחיד פאר זיך מתפלל איז אזו האט מען גישטעלט אז ער זאל אן הייבין אל מלך נאמן פאר ק"ש אזו קומט גראד ארויש רמ"ח ווערטער :

דיא ציצית גיהער מען אין די הענט צו האלטין איבער ק"ש ביז מען האלט לעד קימת מען טאר אפילו קיין אמן ניט ענטפערין צווישין ק"ש אונ שמ"ע מכ"ש מפסיק צו זיין מיט דברים בטלים איז איין גרויסע עבירה :

ווען מען שטעלט זיך שמונה עשרה מוז מען ביידע פיס צו אננדער שטעלן אז עש זאל אן גיזעהן זיין גלייך אז ער נישט מער אז איין פוס האט · אונ דיא הענט גהער מען צוא לייגן אויפין הארץ איבער אננדער דהיינו דיא רעכטע האנט אויף דיא לינקע האנט אונ דעם קאפ איין גבוקט אונ דיא אויגין צוא דער ערד אונ דאש הארץ דהיינו זיין כוונה צוא השי"י אונ ווען מען איז אין דער היים מתפלל זאל ער זעהען מתפלל צוא זיין אין איין חדר וואו פנצטער זיינען אז ער זאל זיינע אויגן קאנען קעגין דעם הימל האבן אין זיין תפלה אונ ניט אן גלהנט צו שטיין אן דעם שטענדער ווען מען וואלט דעם שטענדער אוועק נעמן וועט ער מוזן אום פאלין דאש זעלביגע הייסט ניט שמונה עשרה גשטאנען אונ דער חזן גהער פשיטא גיווארינט זיין ניט אן גילעהענט צוא שטיין אונ ווען מען שטעלט זיך שמ"ע זאל מען זיך ניט גראד קעגין מזרח שטעלין נייערט אביסל זיך צוא נייגן קעגין דרום זייט · אין אתה גבור גהער מען צו זאגן לישני עפר איז טייטש השי"י איז מקיים זיין ווארהאפטיג בייד

צוא

צו דיא וואש שלאפן אין דער ערד אז זייא ווערן אויף שטיין תחית המתים · ווען איינער איין קראנקן האט אין זיינעם הויז אזו קאן מען אויף אים מתפלל זיין אין רפאנו ווען גלייך אויף טייטש אונ פאר שמע קולנו זאל מען אזו זאגן אויף טייטש :

אנא ה׳ חטאתי עויתי פשעתי לפניך זייא מיר מוחל מיינע זינד אונ פר גיב מיר מיינע פר קרימענש אונ זייא מכפר מיינע מיסטייט אויף דעם וואש איך האב גזינדיגט אונ פאר קרימט אונ גמיסטייט פאר דיר גאט זינט איך בין גקומען אויף דער וועלט ביז אין דעם היינטיגן טאג · דער נאך מעג מען בעטן פאר הש״י דאש איינער איז ארום אונ ווען גלייך ער איז איין עושר זאל ער דאך תפלה טאן צוא הש״י אויף פרנסה פר שמע קולנו אונ ער ווייזט דער מיט אז הש״י האט זיין פרנסה אין זיין מאכט אז ער פאר לאזט זיך ניט אויף זיין עשירות :

דאש איז דיא תפלה אויף פרנסה :

אתה הוא יי האלהים דוא ביסט דער גאט דער דא שפייזט אלע בשעפנש פון דיא גרויסע בשעפנעש וואש הייכט וויזל מיר ביז אן דעם קלענקטין בשעפענש וואש הייסט ביצי בינים באשער מיר אונ מיין הויז גזינד אונזער שפייז אן צער אונ אן איסור צוא לעבין צוא גזונט צוא פרייד פון גיבענשטע אונ באגליקטע שפע אז איך זאל קאנען טאן דיין ווילן אונ זאל קאנען באשטעטיגן דיין היילגע תורה אונ זאל קיינעמש ניט בדארפין ניט צוא איר שיינקען גיט צוא איר לייען נאר פון דיין פולע אפענע מילדי היילגע האנט · פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון · מען זאל זאגן משען ומבטח לצדיקים דיא למ״ד מיט איין שוא · מודים ניהער מען זיך צוא בוקן ביז אלע גלידער ווערט גריקט פון דער שדרה דען אין דער שדרה איז אכצעהען גלידער קענגן דיא אכצעהן ברכות וואש אין שמ״ע איז · ווען מען עושה שלום אויש גייט זאל מען צום ערשטן מיט דיא לינקע פוס אן הייבין הינטער זיך צו טרעטין אונ דר נאך מיט דיא רעכטע פוס · אונ ווען מען עושה שלום אויש גייט זאל מען ניט באלד צו ריק גיין דא איז גלייך וויא איין הונט זיין עסן אויש שפייט אונ עשט ווידער אויף נייערט מען מוז ווארטין ביז מען האלט קדושה דער נאך זאל מען ערשט צו ריק גיין אין דעם פסוק יהיו לרצון זיינען גרויסע סודות דרינגען ער הייבט זיך אן מיט איין יוד אונ לאזט זיך אויש מיט איין יוד אונ עש איז דרינגען צעהן ווערטער אונ צעהן יודין אונ צווייא אונ פערציג אותיות · דרום גיהער מען וואול אין זינען זיך צוא נעמען אונ מיט גרוס כוונה צוא זאגין :

אבער צום ווייניגסטין איין טייל פון תפלה אדער תחנות וואש מען זאל זאגן פר די תפלה אדער אין דיא תפלה אדער נאך דיא תפלה האב איך ניט מער ווייניג וואש אויף טייטש גישטעלט דרום ניט צו פר אכטן אונ איטליכער אויף זיין שטעל אונ ארט צו זאגן :

קדיש אונ ברכו שטייט שון אין דיא סידורים :

דרום האב איך עש ניט אהער גישטעלט אבער מען גהער גווארינט צוא זיין צו זאגין ווען מען ניט ביי מנין איז גלייך אז מען האט קדיש אונקדושה את ברכו מיט דעם קהל גזאגט · אבער וואו איין מנין איז העלפט אלע זיינע זאגין ניט נייערט מען מוז צום מנין גיין אונ אין שול זיין תפלה אפ צו ריכטין :

אונזערע חכמים שרייבן אלע דיא מויערן זיינען אין הימל פאר שלאסן נייערט דיא טויערין פון טרערין זיינען ניט פאר שלאסין דרום גיהער מען זיין תפלה מיט טרערין אפ צוא ריכטין אונ ווען מען קאן ניט ווייגען זאל מען צום ווייניגסטין איין נגון מאכין גלייך אז מען ווייניט וויא איין ארום מאן וואש טוט בעטלען מיט דעם אמטיגן ניגון אויף דיא טיר איין שטיקיל ברויט אזו גהער מען איין ניגון צוא מאכין אין דיא תפלה :

עש

עס איז פאר האנדן לייט וואס גאנץ לאנג אירע שמ"ע ריכטן אפ זייא טוען גאנץ רעכט אבער דער חזן דארף דאך ניט צוא ווארטן אויף זיי · אונ ווען מען אונטער דר וועגינס זיין תפלה טוט זאל מען זיך צום ערשטין אים זעהן אז קיין אומריינקייט זאל ניט זיין אויף דעם ארט וונסט ווערט זיין תפלה אום ווערדיג זיין פאר הש"י אונ ווערט מוזין נאך אמאל דאוונען · דרום ווען עס גישעהן דער נאך אז נאך די תפלה האט זיך אומריינקייט גיפונען אין דיא פיר איילין אזו גיהער מען זיך מצער צוא זיין אז ער גאטש היילינע ווערטער ארויס גרעט האט אויף איין אום ריינע שטעל אזו גהער מען איין טאג צוא פאסטין :

ווען מען קומט אין שול זאל מען ניט באלד זיין תפלה אפ ריכטן דען דער מיט ווייזט גלייך אז ער זאלט לוז ווערין נייערט מען גהער צוא זאמן אז מען קאן גיין אכט איילן דער נאך זאל מען ערסט אן פאנגען תפלה צו טאן · איין אלטער מאן אדער איין קראנקער מאן ווען ער קאן אין זיין תפלה ניט שטיין אזו מעג ער וואול זיין תפלה טאן ווען ער ליגט אדער ווען ער זיצט · ווען איינער דארף אויש צו שפייען אין זיין תפלה זאל ער הינטער זיך שפייען אבער ניט פאר זיך · ווען איינער שטייט פאר אים שמ"ע טאר מען ניט זיצין נייערט מען מוז שטיין ביז יענער אויש גייט שמ"ע · ווען איינער ווערט שוין פארטיג מיט לאנג והוא רחום זאל ער דאך ניט זאגן פאר זיך רחום וחנון נייערט ער מוז ווארטן מיט דעם חזן גלייך צוא זאגן רחום וחנון · ווען מען זאגט ברוך יי לעולם אמן ואמן אונ יראו עינינו מוז מען אויף שטיין אבר מען מעג שטיין מיט דעם פנים אויף וועלכע זייט ער וויל :

אונזערע חכמים זאגין דער האט איין גרעשערין שכר וואס אמן זאגט איידער דער וואס דיא ברכה זאגט דרום גיהער מען וואול אכטונג צוא געבין קיין אמן ניט פאר הערין דען איטליכער אמן האט איין בזונדער טייטש איין טייל אמן איז טייטש עס איז שוין לאנג וואר אונ אטייל אמן איז טייטש עס איז איצונד וואר · אונ אטייל אמן איז טייטש ער זאל ערשט ווערן וואר דרום גהער מען שטיל צו האלטין ווען דער חזן הויך שמ"ע זאגט דער ווארטן אמן אויף איטליכע ברכה ערינצט נאך צוא זאגין · דער טורי זהב שרייבט וואו נאר אמנין איז אונ איין טייל גיבן ניט אכטונג אויף קיין אמן נאך קיין קדיש נאך קיין ברכו אונ אטייל שלאפין גאר אין דיא תפילין ווייא איז צוא זיי אונ וויי איז זייערע נשמות איז בעסער גאר קיין מנין מיט זעלכע רשעים צו מאכן אונ פר זיך זיין תפלה צו טאן · אויך גוואריינט צו זיין ווען דער חזן שמ"ע הויך זאגט מיינען אטייל זיי טוען אגרוישע מצוה אונ זאגן מיט דעם חזן דיא ברכות ובפרט מיט דעם שם איז גלייך אז מען וואלט פאלש שווערין ווער עס בחנם אשם טוט ארויש ריידין אונ ווער עס בחנם ארויש רעט איין שם דער איז חיב : זעהעט נוא איר ליבע לייט ווען איינער מיט זיין חבר וואלט איין משפט האבן אונ מען זאל אים פסקנן איין שבועה אונ ווען גלייך אז ער ווייש אז ער איז גרעכט וויל ער דאך ניט שווערן אונ ווערט זיין געלט אן · אונ איין שם ריידן זיי בחנם ארויש דש איז גלייך אז מען וואלט שווערין אום זונסט · עס איז שוין אין סידורים גידרוקט וויא דער אמן זיין טייטש האט דרום ווער עס ניט פאר שטייט אויף לה"ק דער זאל זיך איין סידור קויפין אז ער זאל וויסין וואש ער זאגט :

אין זוהר שטייט גרויסע סודות אויף אמן אונ שטייט ווייטער וואש פאר איין גרויסן שכר מען האט ווען מען ערינצט אמן נאך זאגט מיט כוונה וויפיל טירן פון רחמנות ווערט פר דעם זעלבינן אויף גמאכט וויפיל גוטץ ווערט פר זיי גפונן דורך דר גרויסע היליקייט וויש מען אויף זיך ציהט מיט דעם אמן נאך זאגן וויפיל פרייד האט ער אויף דר וועלט אונ אויף יענער וועלט · אונ ווען ח"ו איין צרה איז אונ מען טוט תפלה אזו ווערט אויש גירופין אין

הימל

הימל עפינט די טירן צו אנטפאנגן די תפלות פון די וואש אמן ערינסט נאך זאגן · אונ ווען דיא זעלביגע לייט שטארבן קומן פיל מלאכים אנטקעגן צו אנטפאנגן די נשמה אונ שרייען אויש עפינט די טויערן פון דר בארימקייט צו די וואש האבן אמן נאך גזאגט אבר ווער עש הערט איין ברכה אונ זאגט קיין אמן דרויף אויף דעם זעלבינן ווערט גזאגט ובוזי יקלו איז טייטש ווער עש מיך פר אכט דר ווערט זעלבשט פר אכט וויפיל עונשים אונ שטראף דר זעלביגר מוז ליידין ווער אמן טוט פר אכטן ווען ער שטארבט ווערט פר אים אויש גירופין פר שליסט אלע די טירן פון דר בארמיקייט פאר דעם זעלבינן וואש ביי זיינעם לעבין דיא טויערן האט ניט גיוואלט עפענן פון דר בארימקייט וייל ער האט ניט אמן נאך גיזאגט מען זאל דעם זעלבינן ניט אריין לאזין וואו נאר רחמנות איז ווייא צו אים אונ צו זיין נשמה דאש האבן מיר ווישגליך אזו פיל חדרים אז עש זיינן אין גן עדן אזו פיל חדרים זיינן אין גיהנם · ווער עש קומט אריין אין דעם גיהנם וואש היישט שאול דר קאן ווידר ארויש קומען ווען ער גיבעטין האט · אונ מיר האבין גלערינט ווער עש פר אכט אמן אונ זאגט ניט ערינסט אמן דער קומט אריין אין גיהנם אבר ווען ער וויל זיך בדיינקען אונ נעמט אויף זיך ער זאל טאן נאך צוא זאגן דר קומט פון איין מדריגה צו די אנדערע מדריגה ביז ער קומט לחיי עוה"ב :

נוא זעהט איר ליבע לייט וואש פאר עונשים מען מוז ליידן ווען מען די מצוה פון אמן נאך זאגן פאר אכטין טוט אונ וואש פאר אין גרויסין שכר מען קריגט ווער עש ערינסט אמן נאך זאגט · דרום גיהער מען דיא לייט צוא ווארנען רען עש זיינען פיל לייט פאר האנדין וואש פאר הערן צוויי אמן דהיינו נאך המחזיר שכינתו לציון זאגן זייא באלך מודים אונ זאגין קיין אמן ניט נאך אויף די ברכה · רעסט גלייכן אן פרייטיג צוא נאכט נאך ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים זאגין זייא גלייך ושמרו בני ישראל אונ זאגין קיין אמן צום ערסטין אויף דיא ברכה · דרום גהער איטליכער זיין גיזינר צו גוואונען זיי זאלין אלע ברכות הויך זאגין יודער ווארטין אז מען זאל קאנן אמן דרויף זאגן רעסט גלייכן ווען זייא פון אמענטשין ברכה הערין זאלן זיי אמן נאך זאגין :

אויך זאלן דיא לייט גיווארינט זיין עש זיינן פיל לייט פר האנדן ווען דר חזן הויך ש"ע זאגט גיבן זייא ניט אכטונג אויף די ברכות אונ זיינן פרום אונ זאגן תהלים אדער מעמדות אדער ואתה מגן בעדי ניט גינוג אז זייא ווערן קיין שכר ניט האבן זייא ווערן נאך מוזן גרוישין עונש ליידין וייל זיי האבן ניט אכטונג גגעבן אויף די ברכות דר ווארטן אז זיי האבן גקענט ערינסט אמן זאגן· אונ ווען די לייט תהלים זאגן וייל דר חזן הויך שמ"ע זאגט זאגין זיי איין מאל אמן אונ זייא ווייסין ניט אויף וועלכע ברכה · דער זעלביגער אמן ווערט גיהייסין אמן יתומה דאש איז איין גרויסע עברה אונ אונזרע חכמים האבן גזאגט בעסר ווייניג מיט כוונה אז פיל גזאגט אן כוונה אונ ווען מען האט אזו איין גרויסן שכר פון איין ווייניג זאגין אז פון פיל זאגן · נוא וואש זאלן מיר דאש פיל זאגן דרום זאל מען גווארינט זיין אכטונג צו האבין אויף איטליכר ברכה בזונדר דער ווארטין אז מען זאל ערינסט אמן נאך זאגין :

אויך גהער מען די לייט צו ווארנן קריאת שמע אונ שמ"ע אין זיינע צייט אפ צו ריכטן אונ ניט עובר צו זיין די צייט פון קריאת שמע אונ דיא רעכטע צייט איז זייגער זעקס אויף דעם זייגר זומר אונ ווינטער אונ ניט שפעטער אויך איז מען נוהג אין קהלות אן שבת אדער י"ט זייגר זיבן אדער אין דיא קהלות וואש גייען ערשט זייגר אכט אין די שול אן שבת אדער אן י"ט אונ זאגין נאך תהלים פאר ברוך שאמר דיא זיינען גיווים עובר ק"ש דרום גיהער מען זיך נוהג צוא זיין וויא מען איז זיך נוהג אין ק"ק פירדא אז זייא גייען אייביג זומר אונ ווינטער אין די שול זייגר זעקס אונ ווער עש וויל פאר ענדערן זיין מנהג אונ וויל אום זיבן אין דיא שול גיין זאל מען זיך

צום

צום ווייניגסטין גוויינען אין דער היים אפ צוא ריכטן דיא ברכות פון פאריגט אונ דיא ערשטע
פרשה ק"ש אזו איז מען דער נאך ניט עובר ק"ש אונ דעם מנהג מבטל צוא זיין דיא לייט וואש
גייען אום אכט אין דיא שול אן שבת אדער י"ט צום ווייניגשטן קיין תהלים צוא זאגן פר ברוך
שאמר אונ דער חזן זאל ניט דאווגן מיט פיל זינגן אונ ווען גלייך מען איז אונטר וועגינס זאל מען
זיך אזו גיוויינען אז מיזאל דיא ערשטע פרשה ק"ש נאך די ברכות זאגן אבער ווען איינר זאלט
גערין עובר ק"ש זיין אונ וועט וועלין מיינען אז ער מיט די פרשה ק"ש איז יוצא עש איז ניט וואר
נייערט ווען מען איז איין אונס דענסט מאל איז מען יוצא אבער זונסט ניט :

איין חזן וואס פר דעם עמוד שטייט גיהער מען צוא זעהן אז ער זאל גוט אונ פרום זיין אונ
ווען צוויי חזנים וואש גלייכע מדות האבן אן זיך נייערט איינר איז מער מיוחס אז דער
אנדערר זאל מען דעם נעמן וואש מער מיוחס איז דען זכות אבות איז איין גרויסע זאך זיין
תפלה ווערט גיכער אן גינומן דהיינו ווען ער גוט אונ פרום איז אבר יחוס אליין העלפט ניט
ווען ער זעלברט האט ניט קיין גוטע מעלות אבער ווען איין חזן וואש ער האט גוטע מעלות
אן זיך אונ איז ניט קיין מיוחס אונ דער אנדערר איז איין מיוחס אונ האט קיין גוטע מעלות
אן זיך אזו זאל מען דעם חזן נעמן ווש גוטע מעשים אן זיך הט דש שרייבט דר טורי זהב :
איטליכער חזן זאל גיווארנט זיין דאש ער זאל זיין תפלה ווארט בייא ווארט זאגן אז ער זאל
פאר שטיין די ווערטער וואש ער איז מתפלל אונ זאל ניקשט פרעגן אויף די לייט
וואש קיין יראה האבן · אונ דיא זעלביגע לייט ריכטן אירע תפלות אין דר גיך אפ אונ דר קירצין
די לויב פון השי"ת דרום נהער מען מתפלל צו זיין ווארט בייא ווארט ווארום דיא תפלות וואש
דיא אנשי כנסת הגדולה האבין מתקן גיוועזן איז דרויף גרושע סודות אונ יחודים · ווען זייא
וועלין זייערע תפלה בכוונה טאן אזו קאנען זייא ניט מיט דעם חזן גלייך קומען דען דר חזן זאגט
עש גשווינד דרום גהער דר חזן פר דעם עמוד וואול אכטונג געבין אונ בכוונה ווארט ביי ווארט
זיין תפלה אן צוא ריכטן אזוא ווערט ער בוודאי זוכה זיין צוא האבין עולם הזה אונ עולם הבא :
אויך זאליןדיא חזנים גווארינט זיין אין איין ווארט ניט לאנג צוא זינגן דען דורך זיין גזאנג
ווערט דאש ווארט צו טיילט אזו האט עש קיין פירוש ניט · אויך גהערין די חזנים צו
וויסן וואש אין זוהר שטייט ווען זיי ברכת כהנים זאגן דהיינו ווען דר חזן זאגט יברכך זאלין
זייא זיך בוקין קעגין דעם ארון קודש אונ ווען ער זאגט וישמרך זאל ער זיך קערין אויף דיא
רעכטע זייט · אונ ווען ער זאגט יאר זאל ער זיך ווידר בוקין קעגין דעם ארון הקודש אונ ווען
ער זאגט ויחונך זאל ער זיך קערין צוא דיא לינקע זייט · אונ ווען ער זאגט ישא זאל ער זיך
בוקין צו דעם ארון הקודש אונ ווען ער זאגט אליך צו קערין זיך אויף די רעכטע זייט וישם
לך זאל ער זיך קערין צוא דיא לינקע זייט שלום זאל ער זיך בוקין קעגן דעם ארון הקודש :
דער מגן אברהם שרייבט מען זאגט קיין רחום וחנון באיי איין חתן דעם ערסטן טאג ווען ער
האט חתונה גיהאט · דעסט גלייכן זאגט מען קיין רחום וחנון ניט וואו איין ברית מילה
איז דהיינו צוא מארגינש אבער צו אבינט מוז מען יוא זאגן רחום וחנון דעשט גלייכן ביי איין
אבל דארף מען אויך קיין רחום וחנון ניט צוא זאגין אונ אום מאנטיג אדער דאנערשטיג מוז מען
אין דער היים לאנג והוא רחום זאגין ובא לציון גיהער מען מיט גרויש כוונה צוא זאגין :
עלינו זאל מען זאגין באימה אונ מיט יראה אונ מיט שמחה אונ מיט כוונה · אונ ווען מען
איז זיך אזו נוהג מיט עלינו ווערט מקויים דר פסוק אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי אלהיו ·
איז טייטש וואול איז דש פאלק דש אזו איז צו אים · וואול איז דאש פאלק דש גאט איז זיין
גאט · אונ ווען מען האלט ביי דעם ווארט כורעים זאל מען זיך איין בוקין מיט דר קניא ווען
מען

מען האלט אן דם ווארט משתחוים זאל מען זיך בוקין אונ ווער עש מוט ניט אזו דר לייקנט זיינע אייגינע רייד וואש ער רעט ארויש · דרום זאל מען זעהען אז מען זאל פאר שטיין וויש מען זאגט : אונ איין אבל וואש קדיש נאך עלינו זאגט גיהער זיך איין טלית אן צו טאן : ובא לציון ווען מען האלט דורשיך יי זאל מען מפסיק זיין איי ער דעם אנדרין שם זאגט פון יי חפץ

למען צדקו · צוא מארגינש נאך עלינו איז איין סגולה צו זאגין אלע טאג פסום הקטורת :

דער נאך זאל מען זאגין דיא זכירות ווען גלייך עש שטייט אין סדורים גידרוקט אזו שטעל איך דאך אלהיא אויף עברי אונ טייטש :

(יציאת מצרים) **למען** תזכור את יום צאתך מארץ מצרים : דוא זאלשט גדיינקן דעם טאג דיין אויש גאנג פון מצרים :

(מעמד הר סיני) **זכור** את אשר עמדת לפני יי אלהיך בחורב : פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך · גידיינק דעם טאג אז דו בישט גשטאנפר דיין גאט אין חורב אזו זאלשטו ניט פר געסין וואש דיינע אויגין האבין גיזהן אויפדעם בארג סיני :

(מחית עמלק) **זכור** את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים : אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים : והיה בהניח יי אלהיך לך מכל אויביך מסביב בארץ אשר יי אלהיך נותן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח : ימח שם ו וזכרו · גידיינק וואש עמלק האט דיר גיטאן אין וועג אז דוא בישט אויש גגאנגען אויש מצרים ער האט גיפינגט דיך אין וועג אונ דוא בישט גיוועזין מיד · אונ דער עמלק האט זיך פאר גאט ניט גיפארכט · אונ ווען גאט וועט דיך לאזין צו פרידין פון דיינע פיינד אין א״י וואש גאט וועט געבין איין ארב צו ארבין זאלשטו אפ מעקין דאש גידעכניש פון עמלק פון אונטער דעם הימל ניט צוא פאר געסין אפ צו מעקין זיין נאמען :

(זכירת מרים) **זכור** את אשר עשה יי אלהיך למרים בדרך בצאתכם ממצרים · גדיינק וואש גאט האט גיטאן צו מרים אין וועג אז איר זייט אויש גגאנגען פון מצרים דיא כנסת הגדולה האבין דיא תפלות גלייך גישטעלט סייא ארום סייא רייך אלעש גלייך אבער איטליכר מענטש גיהער בעטן צוא הש״י אויף איטליכר זאך : ווען איינעם אין דער תפלה קומט אריין איין פרעמדע מחשבה זאל ער ווארטין ביז די מחשבה וועט פון אים אוועק גיין · אונ גיהער זיך צוא שעמען פאר השי״ת אז פרעמדע מחשבות קומען אין מיטין דר תפלה ווארום גאט פר שטייט אלדינג אונ ווייש אלע מחשבות אונ זאל בעטין צו הש״י אז זיין מחשבה זאל זיך דער וועקין צו גוטין :

איך האב גיהערט פון איין בעל קבלה ווען איינר וויל פר טרייבן פון זיך פרעמדע מחשבות וויש קומען אין מיטין דר תפלה זאל ער זיין רעכטע האנט האלטין אויפין שטערין אונ זאל דעם פסוק זאגין לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי דאש איז איין סגולה : אונזערע חכמים שרייבין עש איז איין גרוישע זאך צוא וויינען אין דער תפלה · ווארום דיא טרערין צוא רייסין דעם גזר דין פון דעם מענטשין · אונ אויב מיהאט אויף אים גוזר גיוועזן ח״ו גזירות ווערין זיי אויך בטל דורך דיא טרערין · דער זוהר שרייבט ווער עש וויינט אין דער תפלה ביז ער קען ניט ריידן מחמת נוויין דאש הייסט איין תפלה שלימה די תפלה ווערט

בוודאי אן גינומען פאר השם יתברך · אונ ווער עש וויל אז זיין תפלה זאל פאר השי״ת אן גינומן ווערין · דער מוז דאש כלי פון דער תפילה היטין אז עש זאל ניט פאר אום ריינגט ווערין · אונ דאש מויל איז דיא כלי פון דער תפלה · אזו מוז מען דאש מויל צוא היטין אז מ׳זאל קיין לשון הרע צו ריידין · קיין ניבול פה צו ריידין · קיין שקר צו ריידין · קיין רכילות צו ריידין · קיין שבועה צו שווערין · דען מיט דיא שבועה ווערט דאש מויל פאר אום ריינגט · אזו קאן דיא תפלה צו השי״ת ניט צו קומען · דען דאש איז גליך אז מען וויל איין גרוישע מתנה געבין צוא איין מלך אין איין אום ריינע כלי · אזו וועט ער גוויש דיא מתנה צוא ריק ווארפין פון וועגין דיא אומריינע כלי · אזו אויך דיא תפלה איז די מתנה פאר השי״ת אונ דאש מויל איז דיא כלי פון דער מתנה אזו ווען דאש מויל איז פאר אום ריינגט אזו וויא מיר האבין גשריבן אזו ווערט די תפילה ניט אן גינומען פאר השי״ת אונ ווען איינער אין זיין יוגינט האט זיך ניט גיהיט אונ האט זיין מויל יוא פאר אום ריינגט · אונ וויל האבן אז זיין תפלה זאל אן גינומען ווערין פאר השי״ת. זאל ער פאר ריכטין מיט קדושה ריידין אונ תורה לערנען · אונ קיין אום נוציגע זאכין צו ריידין מיט זיין מויל נאר אייטיל קדושה · אזו וועט גיוויש זיין תפילה אן גינומען ווערין · אונ זיין ווילין וועט גיטאן ווערין וואש ער וועט וועלין :

ווען איין מענטש האט עפיס גיגנבת אדער גיגזלת ווערט זיין תפלה ניט אן גנומן פר השי״ת ביז ער קערט ייענעם אום · אדער ער בעט פון ייענעם אז ער זאל עש אים מוחל זיין די גזלה אדער די גנבה · אונ ווען ייענער איז אים מוחל אזו איז אים השי״ת מוחל אונ נעמט זיין תפלה אויך אן · איטליכער מענטש איז מחויב צו בעטין אלע זיינע בדערפנעש פון השי״ת · ובפרט צו בעטין פאר השי״ת אז ער זאל אים געבין איין זרע כשר דען אלע זווגים זיינען פון השי״ת · דרום גיהער מען דרויף תפלה צו טאן אין דר צייט כלומר אין ערב ראש חודש סיון וייל מען האט די תורה גיגעבין צוא די ישראל · אזו זאלין זיך דער מאן אונ דש ווייב נוהג זיין אין ערב ראש חודש סיון בעטין פון השי״ת אז ער זאל זייא געבין איין זרע כשר · אונ זאלין פאסטין אונ זאלין צדקה געבין אונ זאלין פרום זיין · אונ דיא תחינה בכוונה זאגין :

אתה הוא ה׳ אלהינו דוא ביסט אונזער גאט איי דו האסט בשאפין די וועלט אונ דוא ביסט גאט נאך דעם אז דו האסט בשאפין די וועלט אונ פון אייביג בישטו גאט אונ האשט בשאפין די וועלט צו לאזין ווישן די אכפערקייט דורך דיין היילינע תורה אונ האסט אונז גיטאבט גנעהנן צו דיין היילגן נאמען צו דער האלטין דיין וועלט דורך דיין היילגע תורה · אונ פון דיר גאט איז גקומען דיא היילקייט צו אונז דער ווארטין אז מיר אונ אונזערע קינדער אונ קינדש קינדער זאלין וויסין דיינע היילגע תורה צו האלטין וואש אין דער תורה שטייט · דרום בין איך אויך גקומען צוא פאר דיר גאט מיין גאט קיניג איבער אלע קיניגין איך מאך פאלין פאר דיר מיין גבעט אונ מיינע אויגן טוא איך צו דיר דער הייבן ביז דו וועשט דיך דער בארימען איבער מיר אונ זאלשט דער הערין מיין גבעט אונ זאלשט מיר געבין קינדער אונ דיא קינדער זאלין זיך מגרין ער סוף כל הדורות · אונ זאלשט מיינע קינדער געבין פאר שטאנד אין דיין תורה צוא לערנען צו היטן · צו טאן · אונ צו בשטעטיגן דיין תורה מיט ליבשאפט אונ זאלשט דר לייכטין אונזערע אויגן אין דיין תורה אונ זאלשט בהעפטן אונזער הארץ אין דיינע מצות דיך ליב צוא האבין אונ פארכטין פאר דיין היילגין נאמען · דער בארמיגע פאטער גיב אונז ברכה אונ הצלחה אונ לאנג לעבין ווער איז אזו איין דער בארעמיגער פאטער וויא דו ביסט · דו גריינקשט דיין בשעפנש צו לעבין מיט דער בארמקייט · גריינק אונז צום אייביג לעבין עולם הבא דען פון דעשט וועגין בין איך גקומען צוא בעטין פון צוא פאר דיר אז מיינע קינדער זאלין זיין נוט

אונ

אונ פרום קיין פסול זאל אין זייא ניט גיפונען ווערין נייערט שלום אונ אמת רעכט פארטיג אין דיינע אויגין אונ אין לייטינש אויגן זייא זאלין זיין לומדים אין פסוק אונ אין משניות אונ אין גמרא · אונ צוא טאן מצות אונ גמילות חסדים אונ גוטע מדות אן זיך האבין אונ זייא זאלין דיך דינען מיט פארכט אונ ליבשאפט · ליבער גאט גיב איטליכען זיין ברערפניש מיט כבוד אונ מיט חן אונ חסד אונ שלום צווישין אונזערע קינדער אונ זאלשט זייא בשערין איר זיווג אין דער צייט פון איין גוטע משפחה תלמידי חכמים אונ חסידים אונ זייער זיווג זאל אזוא גוט זיין וויא איך האב אויף זיי תפלה גיטאן דען דו גאט פאר שטיישט אונ פרובסט אלע גידאנקען אונ מיין כוונה איז פון דיין גיאכפרטין נאמען וועגין אונ פון דיין הייליגע תורה וועגין · ליבר גאט ענטפר מיר אן דעם זכות פון אונזערע אבות אברהם יצחק ויעקב אונ פון זייערט וועגין זאלשטו העלפין דיא קינדער ישראל אז די צווייגן זאלן זיין גלייך צוא די ווארצלען אונ אין זכות דוד המלך וואש ער האט פאר דיר גיזונגען האשטו גאט דער הערט זיין גבעט אונ זיין גזאנג אזו זאלשטו דער הערן אונ פאר דיר נעמען מיין גבעט · אונ זאלשט מיר ענטפערין מיט דיין דער בארימקייט אמן :

דער נאך זאגט מען שיר המעלות אשרי כל ירא ה׳ :

אין ספר חסידים שטייט אז דער מאן גיהער תפלה צוא טאן ווען זיין ווייב איז מעוברת אז זיא זאל ניט גווינען ראש קינד אום שבת כדי מען זאל ניט קומען צו חלול שבת פון אירט וועגין · מען גיהער צו פאסטין איין טאג פר ערב ר״ח ניסן אז השי״ זאל אים ניט אפ רעכענן פון זיין זכות לעולם הבא פר דעם גוטש וואש ער האט אויף דר וועלט גיהאט · ווען איין אשה קומט אין ניינטין חודש גיהער דר מאן אויש דר ווייל אין טאג צו פאסטין אונ אז ער באיסט אן זאלין זייא צדקה געבין צוא פרומע ארימע לייט אונ זאלין ברייגקין זייערע מעשים · אונ זאלין זיך קערין צו דער וואנט ער אין איין ווינקעל אונ זיא אין דעם אנדערן ווינקעל אונ זאלין זאגין עננו יי עננו וויא אין סליחות שטייט ביז ובזמן קריב :

אונ דער נאך זאלין זייא גאר אויש זאגין דיא תחינה :

רחמנא דער בארמיגער גאט דו דער בארימשט דיך איבער אלע גיווינרש אויך זאל זיא זיין אין כלל דיין דינשט מיין ווייב אונ ווען זיא זעלבשט אויף זיך תפילה טוט זאל זיא זאגין איך דיין דינשט מויד פלונית בת פלונית דא בעט איך פאר דיר מיט גיבעט גאט דר בארמיגר לייט זעליגער דען דיין בארימקייט איז פיל דען אין דיין האנט איז דר שליסיל פון אלע גווינרש · דרום זאלסטו גידיינקען מיט דער בארמקייט מיין ווייב צוא לעבן אונ מיט דיין הילף אונ מיט דיין דער בארמיקייט זאל זיא גיווינען קינדער זייא זאלין זיין מיט לאנגע יאר אונ זאלין זיין גוט אונ פרום :

דער נאך זאגט מען למנצח מזמור לדוד יענך ה׳ ביום צרה :

אונ נאך דעם זאגט מען די תפלה ווער עש האט דער הערט די תפלה פון דוד המלך דער זאל דער הערין אונ אן נעמן אונזער תפלה אין זכות די הייליגע אבות אונ ווער עש האט גיענטפערט אונזער מוטער שרה רבקה רחל ולאה דר זאל אונז ענטפערין עש זאל זיין צו ווילין פאר דיר גאט מיין זאגין פון מיין מויל אונ די גדאנקען מיינש הארין גאט איז מיין בשעפר אונ מיין דער לייזער אמן :

עש איז אויך גוט ווען דער מאן טוט תפלה פון וועגין זיין ווייב ווען זיא אין זיבענטין חודש קומט זאל ער דיא תחנה זאגין :

יהי רצון עש זאל זיין דער ווילין פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט מיינע עלטערין אז דוא זאלסט

דער

דער גרינגערין פון מיין ווייב פלונית בת פלונית דעם צער פון איר טראגין עש זאל ניט געשלאפט ווערין דער כח פון איר טראגין מיט קינדרלייא אויף דער וועלט אונ זאל ניט גישלאפט ווערין דאש קינד אין מוטערס לייב אונ זאלסט זייא בשירמען פון דיא שטראף וואש חוה איז גישטראפט גיווארין אונ זאל ניט פאר קערט ווערין די אנגלען פון איר גיווינען אונ זיא זאל ניט גיווינען שווער גייערט אין איין אויגין בליק אונ גרינג וויא איין הון דאש איי גיווינט אן שארין ניט צו דער מוטר ניט צו דעם קינד . אונ דאש קינד זאל גיבארין ווערין אין איין גוטע שעה צוא מזל צו ברכה צו לעבין צו פרייר צו גיזונט צו חן צו חסד צו עושר צו כבוד אויך זאל זיא איר קינד ניט גיווינען אום שבת מען זאל ניט בדארפין ח"ו מחלל שבת זיין פון אירט וועגין אונ זאלשט דער הערין מיין גיבעט מיט דער בארעמקייט צווישין כל ישראל דיא וואש דארפין צוא דיין דער בארימקייט אונ לאז מיך ניט לער מיט מיין תפילה ווידער קערין פאר דיר אמן :

דער נאך זאל ער זאגין ענגו ה' ענגו ביז השתא בעגלא ובזמן קריב :

הלכות ספר תורה

ווער עש נעמט איין ספר תורה אין זיין האנט זאל מען זעהען אין דער רעכטר האנט צו נעמן די ס"ת · גיווארינט צו זיין וויא מען נעמט אויש דיא ס"ת זאל מען ערינסט זאגין בריך שמיה · ווארום ר"ש האט גיזאגט בשעת אז מען נעמט אויש דיא ס"ת צו לייענן אזוא ווערט דר וועקט איין גרויסע ליבשאפט צווישין השי"ת אונ צווישין די ישראל דרום זאל מען זעהן. צו זאגן בריך שמיה אויש איין סידור · אזוא איין סידור אז עש זאל זיין אין בריך שמיה חונדערט אונ דרייסיג ווערטער ווארום אלע סידורים זיינן ניט גלייך · ווען מען עפינט אויף דש ארון הקודש גיהער מען אויף צו שטיין אונ מכ"ש צו שטיין ווען מען טראגט פאר אים די ס"ת אויך איז איין מצוה צו קושין די ס"ת מיט דעם מויל אונ ניט מיט דר האנט ווארום עש איז קיין כבוד ניט צו דר ס"ת · אונ בשעת אז מען קושט די כ"ת מיט דעם מויל זאל מען זאגן ישקני מנשיקות פיהו אונ ניט אן צו רירן די ס"ת אז זיא איז נאקעט גייערט דורך איין מפה אדר איין מענטעלע איין טייל לייט בלייטין די ס"ת ביז דעם אלמעמר אבער ווען מען זעהט אז די לייט טוען דש פון גאוה וועגין · גיהער מען צו באלייטין נאר פיר איילין אבער דר מענטש וש ער איז גוען מיט פתיחת הארון דר גיהער צו בלייטין די ס"ת ביז אין דעם אלמעמר · ווען מען רופט אויף איינעם אונ ער האט ניט קיין טלית אונ ער נעמט בייא יענעם איין טלית בדארף ער קיין ברכה מאכין איבער דעם טלית · אבער אז ער נעמט דעם קהלתין טלית מוז ער איין ברכה מאכין איבער דעם טלית :

דער מגן אברהם שרייבט ווען מען איז עולה לתורה אונ מען זאגט דיא ברכה איבער דיא ס"ת זאל מען די עץ חיים נעמען אין זיינע הענט אונ בשעת אז ער זאגט ונתן לנו תורת אמת זאל ער די ס"ת אביסיל אויף הייבין · אונ מען טאר די ברכה ניט אן הייבין צו זאגן ביז ער מוז פריער זעהען וואו די פרשה ווערט זיך אן הייבין וואש מען ווערט פאר אים לייענען אבער אז ער זעהט ניט צום ערשטין וואו די פרשה הייבט זיך אן הייסט דאש איין ברכה לבטלה אונ מען גיהער דיא ברכה צו זאגין הויך אז יענער זאל הערין די ברכה אונ זאל דרויף אמן נאך זאגין אונ זאל די פרשה ווארט ביי ווארט מיט דעם חזן זאגין . אונ אז דער חזן קען ניט אויש ווייניג דעם טראפ טענ מען פאר לייענען ווארט בייא ווארט פאר דעם חזן אונ ניט גאנץ הויך פאר צו זאגן כדי מען זאל הערין דעם חזן וואש ער לייענט · אויך גיהער מען די ס"ת צו דעקין בשעת אז מען מאכט מי שברך אויך זאל מען גיווארינט זיין ווען מען צוויא ס"ת אום שבת אויש נעמט זאל

מען

מען מפטיר גיט געבין צו איין קליינעם יונג ובפרט אום שבת תשובה זאל מען פשיטא ניט געבין מפטיר צוא איין קליינעם יונג · אויך גיהער מען צוא ווישין אז דער חזן הייבט אן צוא לייענען אין דער ס"ת זאל זיין גאר שטיל אונ מען זאל ערינקסט צו הערין ווארט ביא ווארט אונ מען זאל ניט מפסיק זיין בשעת אז דער חזן לייענט דען ראש איז איין גרויסע עבירה ווארום אין זוהר ויקהל שטייט בשעת אז מען נעמט אויש די ס"ת צוא לייענען זאל איטליכר מענטש שטיין מיט פארכט אונ מיט כוונה גלייך אז ער איז דיא ס"ת איצונד מקבל פון דעם בארג סיני דרום זאל איטליכער מענטש צו הערין בשעת אז דער חזן לייענט · אויך טאר מען ניט לערנען קיין תורה בשעת אז דער חזן לייענט ומכל שכן צוא רידין דברים בטלים :

אויך זאל מען גיווארינט זיין בשעת אז דער חזן הייבט אן צוא לייענן זאל מען ניט אן הייבן קריאת שמע אדר שמונה עשרה ווארום מאמער ווערט מען א"ה אויף רופין ווערט ער מוזין מפסיק זיין אדער ער ווערט מוזין דיא ס"ת מבזה זיין ווארום ער ווערט ניט קענן עולה לתורה זיין · אויך גיהער מען אן צוא שרייען אן דיא מענטשין וואש זייא העלפין דעם חזן בשעת אז דער חזן לייענט אונ איבער זייער גישרייא הערט מען דעם חזן ניט·אויך זאל מען נזהר זיין אמן צוא ענטפערין אויף דער ברכה וואש מען מאכט איבער דער ס"ת · דיא ווייבער וואש וואשין דיא ספות זאלין זייא וואשין דיא ספות אליין אונ ניט מיט אנדערע זאכין · דאש לייענען וואש מע לייענט אן איין מנין טאר מען ניט מאכין קיין ברכה ניט פארין לייענען אונ ניט נאכין לייענען אונ דעסט גלייכין די הפטורה זאגט מען אויך אן איין ברכה · אום פרייטאג צו נאכט אז מען דאוינט אן איין מנין זאגט מען ויכולו אונ מגן אבות אן איין ברכה׳ ווען איינר דאוינט שבת פריא אן איין מנין אונ מען בדארף דעם שבת זאגין יוצרות זאל ער זאגין דיא יוצרות נאך שמ"ע ווארום מען האט מער ניט מתיר גיוועז מפסיק צוא זיין אין דער ש"ע צוא זאגין יוצרות נאר ביא איין מנין אבער איין יחיד טאר ניט מפסיק צו זיין אין דער ש"ע . ווען איינר גייט מיט גלילה זאל ער דאש זאגין יהי רצון עש זאל זיין צוא וויליז פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטערין עש זאל זיין ביין גינאד אונ דיין דער בארמיקייט איבער דיינע מרות אונ זאלסט גיין מיט דיינע קינדער ישראל מיט רחמנות :

ענייני תהלים ומעמדות

אייביג זאל מען גווארינט זיינ ניט צו זאגן פיל תחנות אונ שבחים וויש די אנשי כנסת הגדולה האבן אונז ניט מסדר גוועז אונ ווער עש וויל זאגן תחנות אונ האט קיין וויסין שאפט ניט אין די שמות וואש קומט ארויש אויש די תחינות איז דאש זאגין איין גרויסע עבירה עש איז בעסר אז ער זאל זאגן תהלים איידר ער זאל זאגן די תחינות אבר עש איז פאר האנדין איין טייל מענטשין אז זיי האבן קיין צייט ניט דאוונן זיי זייער גיך אן כוונה כדי זיי זאלן גאנץ תהלים אויש זאגן טוען זיי ניט רעכט ווארום עש איז בעסר אז זיי זאלין תפלה טאן בכוונת אונ ניט צוא זאגן קיין תהלים ובפרט עש איז פראגן תחנות אזו וויא אתה סתר אדער אנדרע תחינות · ווען מען זאל וויסן די סודות וואש פון זיי ארויש גייט וואלט מען זיי ניט בדארפין אייביג זאגן דהיינו שבת אונ יום טוב אונ ראש חודש · אונ דעסט גלייכן ווען מען זאגט ניט קיין רחום וחנון דהיינו ל"ג בעומר אדר חמשה עשר טאר מען קיין תחינות אויך ניט זאגן אבר דיא גמיינע לייט זאגן די תחינות גאר אן כוונה אוועק דר מיט דר וועקן זיי אויף דעם הימל אלע דינים דרום איז בעסר אז זייא זאלן קיין תחנות ניט זאגן אונ ווען זיי האבן צייט איז בעסער תהלים צו זאגן ווארום דרויף האט דוד המלך תפלה גטאן פר השי"ת אז השי"ת זאל געבן גוטין

שכר

שכר צו די לייט וואש תהלים זאגן גלייך ווי די לייט וואש האבן תורה גלערינט · אונ וואול איז צו די מענטשן וואש זיי זאגן תהלים מיט דעם טראפ ווארט בייא ווארט אונ דיא תפלות וואש מען זאגט פאר תהלים אונ נאך תהלים זיינען שוין גידרוקט גיווארן אין די סידורים · אונ מען גיהער צו זאגן מיט גרויס כוונה דעם יהי רצון · אויך גיהער מען צו וויסן אז מיזאל תהלים זאגן פארין דאווינן אונ ניט נאך דעם דאווינן ווארום תהלים איז גשטעלט גווארן פארין דאווינן צו זאגן כדי צו פר שניידן די הרהורים רעים אבר מען מוז זעהן אז מיזאל ניט עובר ק״ש זיין פון זיין תהלים זאגין אונ ווער עש זאגט תהלים נאך דעם דאווינן גיט מען אים שכר גלייך וויא ער האט תורה גלערינט :

הלכות בית הכנסת

ווען מען גייט אין דר שול זאל מען גיך גיין · אונ ווען מען ארויש גייט פון דר שול זאל מען פאמעלך גיין · מען טאר ניט שלאפן אין דר שול · מען טאר ניט ברייגגן קליינע קינדר אין שול ארייין אבר די קינדר וואש האבן שכל די איז איין מצוה צו ברייגגן אין דר שול · אונ זיי צו גוויינן אמן נאך זאגן · פר דעם וועט איר האבן די וועלט אונ יענע וועלט · דר שלחן ערוך שרייבט בייא איינם נכרי מעג מען קויפן ליכט אין שול ארייין ווארום עש איז איין גרויסע מצוה אז אויף איטליכר שטאט אין שול זאל ברענן איין ליכט · אונ ווי דר שמש עפינט דיא שול גיהער מען תיכף אן צינדין די ליכט ווארום די שכינה קומט צום ערשטין אין שול איי די לייט קומען · אויך שרייבין אונזערע חכמים ווען דאש קינד הייבט אן צואריידן גיהער דער פאטר צו לערנן דעם קינד לשון הקודש צו ריידין · אין איין ארבע כנפות צו פירן · אבר ווען פאטר אונ מוטער לערנן זייערע קינדר קיין נוטש ניט איז גלייך אז זיי האבן זייערע קינדער אליין בגראבין : אונ דר קירצן זיך אונ זייערע קינדר די טעג דרום זאל מען גווארינט זיין דיא קינדר וואש מען ברייגגט אין דר שול זאל מען אכטונג געבן אז עש זאל זייערע קליידר ריין זיין אונ דאש איז מחויב די מוטר השגחה געבן דרויף · אונ אז די מוטר טוט אזו איז איר שכר גרויס אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט :

איך האב מקבל גיוועזן פון איין חשוב ווען בייא איינעם איז איין קינד שלאף אונ דאש קינד איז נוטה למות זאל פאטר אונ מוטער אויף זיך נעמען דעם טאג צוא פאסטין ביז דאש קינד וועט אלט זיין דרייצעהן יאר : אונ אויך אלע יאר וואקס געבין אין שול ארייין פון דעם קינדש וועגין וועדליג זייער פאר מעג איז אונ ווען עש טרעפט זיך אמאל אז מיקען ניט פאסטן אין דעם טאג וואש די פאטר אונ מוטר האבן אויף זיך מקבל גיוועזן צוא פאסטן זאלין זייא געבין אכצעהן פרוטות : דעסט גלייכן אז די מוטר איז מעוברת אדר זי איז איין מינקת זאל זי געבן פר דעם תענית אכצעהן פרוטות אונ ווען דאש אויש גלייזטע קינד וועט דער וואקסין ווערן זאל מען דעם קינד געבן אלע יאר די ליכט אין זיינר האנט אונ מיזאל געבן דעם קינד אביכל געלט אז דש קינד זאל אליין צדקה געבן אונ מיזאל דאש קינד אויש לערנען דיא תפלה זאגין :

יהי רצון עש זאל זיין דער ווילין צוא פר דיר גאט מיין גאט אונ גאט מיין עלטרן אז אן דעם זכות פון דעם ליכט וואש מיין פאטר אונ מוטר האבין איצונד גגעבן אין שול ארייין פון מיינט וועגין זאל זיין צוא ווילין פאר דיר אונ עש זאל זיין אן גנומען גלייך וויא זייא האבן אן גצונדין די מנורה אין בית המקדש אונ אזו וואול אז דיא מנורה האט פאר שטערט אלע בייזע גזירות פון ישראל · אזו זאל אויך פון מיר בטל ווערין אלע גזירות · אונ אזו וואול אז די מנורה האט בטייט אויף דער תורה אזו אויך דורך דר מצוה פון דעם ליכט זאלסטו גאט

מיך

דער חזן צו מנחה זאל ניט אן הייבן אשרי צו זאגן ביז עש איז פאר האנדן איין מנין אין דר שול כדי מען זאל קענן זאגן תיכף קדיש אויך זאל מען מזהיר זיין צוא די לייט וואש גיין אין וועג זיי זיינן זיך נוהג מיט ש"ע ביז האל הקדוש שטייען זיי אויף איין ארט אונ דר נאך גייען זיי ווייטער אונ זאגן די ש"ע ביז אויש דר מיט טוען זיי ניט רעכט וואָרום אונזערי חכמים האבן מתיר גיוועזן צוא גיין אין דער ש"ע נאר במקום סכנה דהיינו פאר גזלנים אדר רצחנים · אונ ווען מען דאווינט ש"ע אין וועג זאל מען זיך שטעלין בייא איין בוים אדר ביי איין צאם אבר ניט אין מיטן פעלד :

איר ליבע לייט איר זאלט ניט פאר גרינג האלטין וואש איך האב אייך גשריבין וואָרום ווער עש וועט דיא אלע זאכין מקיים זיין וועט ער געוויס האבין אגוטין שכר :

דער מגן אברהם שרייבט · ווער עש דאווינט ניט מעריב מיט איין מנין אין דר שול ווען עש קומט די צייט פון מעריב צו דאווענן זאל מען זיך ניט זעצן לערנן אונ מכ"ש איין מלאכה טאן נאר פריער מעריב דאווענן · דעסט גלייכן תפלת שחרית איז דער דין אויך אזו · ווען דר שמש רופט אין שול אריין איז דיא זעלבינגע צייט ניט רעכט קיין מלאכה טאן נאר מען מוז פריער אפ דאווענן · אויך זאל מען גיוואָרינט זיין אז מען זאל ניט דאווענן מעריב איידר די צייט קומט · אפילו בצבור אונ מכ"ש אן אמנין גיהער מען פשיטא ניט דאווענן ביז דיא צייט איז כלומר ווען שטערן שטייען :

דער ספר חסידים שרייבט אז עש קומט נאהענט צו דער צייט פון מנחה דאווענען זאל מען קיין קינד ניט האלטין אויף דיא הענט וואָרום טאמר וועט דאש קינד צורך האבין בייא אים אונ וועט אים איין זריכטין דאש קלייד אונ דער שמש וועט רופין אין שול אריין וועט ער פאר געסין אפ וואשין דאש קלייד אונ וועט גיין מיט אום ריינע קליידער אין שול אריין · אונ אז ער וועט ניט פאר געסין אפ וואשין דאש קלייד איידער ער האט אפ גוואשין דאש קלייד וועט ער עובר מנחה זיין · אויך גיהער מען צוא שטראפין דיא לייט וואש זייא האבין מלבושים אונ טוען גיט אן צום דאווענען נאר זייא דאווענען וויא זייא שטייען אונ גייען · דיא מענטשין פאר מיידין דעם כבוד פון הש"י · אונ אונזערע חכמים האבין אונז גילערינט אז מען זאל זיך שיין אן טאן צום דאווענען קעגין הש"י אונ האבן גגעבין איין משל דער צו · ווען איין מענטש גייט צוא איין שררה טוט מען זיך זייער שיין אן אונ מכ"ש אז מען גייט צוא איין מלך טוט מען זיך אוודאי זייער שיין אן · אונ מכ"ש אז דער מלכות זאגט צוא איין מענטשין אז ער זאל פאר אים קומען אלע טאג טוט ער זיך פשיטא זייער שיין אן איז שוין איין כ"ש פאר הש"י וואש ער איז מלך מלכי המלכים הקב"ה אונ וואול איז צוא אונז וואש אונזערע אבות זיינען פון אים אויש דער ווילט גוואָרין דרום גיהער איטליכער מענטש אן טאן זיך צום דאווענן · אונ אויך גיהער איטליכר מענטש צו האבין איין אויבערשטע קלייר צו גיין אין שול אריין אין איטליכש ארט ווי זייער מנהג איז · אונ אויך איטליכער מנהיג דארף דרויף השגחה צו געבין ובפרט אויף דיא מענטשן וואש גייען נאר פאר שייט מיט חוצפה דרום גיהער איטליכער מענטש נוהג צוא זיין זיך מיט הש"י גלייך וויא ער איז זיך נוהג מיט איין מלך וואש מען מוז אים בכבוד האלטין אונ איטליכר מענטש גיהער אין זינן צו האבן אז הש"י איז מלא כל הארץ כבודו אונ הש"י זעהט די גאנצע וועלט אונ די וועלט זעהט אים ניט · אונ ווער עש וועט זיך אזו צום הארצין נעמן וועט ער גווים דאווענן מיט גרויש יראה אונ מיט גרוים כוונה אונ זיין תפלה וועט געווים פאר הש"י אן גנומען ווערין :

אמר

אמר רבי · רבי האט גזאגט אייביג גיהער אמענטש זיך צו פעדרין איין צוא קופין אויף שבת · אונ בפרט נאר צוא קויפין פרייטאג פריא אונ ניט אום דאנערשטיג סיידין אז ער וייס קלאר וואול אז ער וועט ניט קריגן אום פרייטאג זאל ער קויפין אום דאנערשטיג · אונ אלצדינג וואש מען קופט אויף שבת זאל מען זאגין איך קויף דאש לכבוד שבת :

ווען מען באקט חלות בייא איין אײ מוז מען צום ערשטין כשרין דעם אויבן דהיינו מען מוז אריין ווארפן איין פאר שפענדלך אין אויבן אריין אויך איז פר האנדן איין טייל מענטשן וואש זיי ווישן ניט צו כשרן דעם אויבן דהיינו די ישובים לייט וואש זיי זיצן אייביג אין די דערפער · אונ זיי האבן זייערע אויבינש · אונ ווען עש ווערט קילע זייערע אויבינש באקן זיי בייא איין אײ · אונ ווישן ניט אויב מען בדארף כשרין דעם אויבן · דרום זאל מען זיי אן זאגין אז מען בדארף כשרין דעם אויבן · ווען איין אײ באקט ברויט בייא יהודים · גיהער איין בר ישראל העלפין דער צוא · אונ דעשט גלייכין אז איין אײ קאכט ביי איין בעל הבית מוז מען העלפן דעם אײ מיט דעם קאכין :

איין למדן זאל אום פריי טאג ווייניגר לערנען · אונ זאל זיך מתעסק זיין לכבוד שבת · וויא מיר גיפינען אין דער גמרא אז פיל חכמים האבין זיך אליין מתעסק גיוועזין לכבוד שבת :

דער תוצאות חיים שרייבט · ער האט גפונן אין די ספרים פון רבי יצחק לוריא · מען גיהער אן פרייטאג דאש שפין וועבש אפ צו קערן · אויך גיהער מען צו שארפן די מעסר אלע פרייטאג לכבוד שבת · אונ איטליכר מענטש זאל זיך בדיינקן אין זיינע מעשים אלע פרייטאג נאהנט פר נאכט וואש ער האט אגאנצע וואך גיטאן · אונ זאל דרויף מהרהר בתשובה זיין :

אויך אי איי מצוה אז איטליכר מענטש זאל פאסטין אום פרייטג כדי דער מענטש זאל מיט תשק עסין פון כבוד שבת וועגין · דעשט גלייכין אז עש איז פאר האנדין אום פרייטאג איין סעודת מצוה · גיהער מען צוא עסין פאר זייגר צעהן אונ ניט שפעטער · אבער דעם מענטשין וואש שאט אים דאש פאסטין זאל ער ניט פאסטין · אויך גיהער מען אום פרייטאג צו שניידין דיא נעגיל · אונ ניט אום דאנערשטיג · ווארום דיא נעגיל הייבין אן צוא וואקסין דעם דריטין טאג · אזו מאכט ער וואקסין דיא נעגיל אום שבת · אויך זאל מען ניט אפ שניידין דיא נעגיל איין פינגער לעבין אנדערין פינגער ווארום עש איז איין סכנה אונ אונזערע חכמים האבין גיגעבין איין סימן וויא אזוא מען זאל שניידין דיא נעגיל · בייא דער לינקער האנט איז דער סימן ד׳ ב׳ ה׳ ג׳ א׳ דהיינו צום ערשטין זאל מען שניידין דעם פינגער וואש הייסט קמיצה דער נאך דעם פינגער וואש הייסט אצבע דער נאך פון דעם פינגער וואש הייסט זרת דער נאך פון דעם פינגער וואש הייסט אמה דער נאך פון דעם פינגער וואש הייסט גודל · אונ פון דער רעכטע האנט איז דער סימן א׳ ג׳ ה׳ ב׳ ד׳ דהיינו צום ערשטין זאל מען שניידין דעם פינגער וואש הייסט גודל אונ דער נאך פון דעם פינגר וואש הייסט אמה אונ דער נאך פון דעם פינגר וואש הייסט זרת אונ דער נאך פון דעם פינגער וואש הייסט אצבע אונ דער נאך פון דעם פינגר וואש הייסט קמיצה אונ נאך דיא נעגיל שניידין זאל מען זיך אפ וואשין דעם פנים · אונ מען זאל זיך זעצין די סדרה מעביר זיין · דהיינו צוויי מאל דעם פסוק מיט טראפ אונ איין מאל תרגום אן טראפ · ווארום אונזערע חכמים שרייבין ווער עש איז מעביר דיא סדרה אלע פרייטאג דעם דר ליינגערט מען זיין יאר אונ טאג :

אויך

אויך זאל מען ווישן אז מען איז מעביר די סדרה זאל מען טאן אזו ווי איך האב גיזעהן ביי מיינע רבנים · ווען זיי האבן זיך גזעצט מעביר זיין די סדרה · האבן זיי אויף גשריבן אויף פאפיר אהובי רבותי זייט מיר מוחל דאש איך טאר איצונד ניט ריידן מיט אייך · ווארום מען טאר ניט מפסיק זיין ווען מען איז מעביר די סדרה אונ האבן דאש בריביל גיליינט אויף דעם חומש אונ ווען איטצר איז אריין גיקומן בשעת אז זיי האבן מעביר גיוועזן די סדרה · האבין זיי צו קיינם ניט גירעט נייערט זיי האבין ייענם דאש בריביל גיוויזין האט ייענר פאר שטאנן אז מען טאר ניט מפסיק זיין · אונ נאך דעם אז מען האט מעביר גיוועזן די סדרה · זאל מען זאגן די הפטורה אונ דר נאך זאל מען זאגין מזמור שיר ליום השבת אונ ווער עש טוט אזו איז ער מקיים תורה נביאים כתובים אין איינם · אונ נאך דעם זאל ער זיך וואשין מיט ווארימע וואשר · אונ ווער עשקען טבילה האבן אום ע״ש איז צום בעשטין · אונ ווי מיזאל זיך נוהג זיין אין דער מקוה גיפינט מען אין דעם ספר הקדוש קיצור שני לוחות הברית דען אזו ווי פיל ווי מיר האבן דא נשריבן איז שוין גינוג פר דעם גימיינעם מאן · דר נאך זאל מען אן טאן די קליידר פון שבת אונ ווען נאט ב״ה האט גהאלפין אז ער פר מאגט צוא קויפין קליידר לכבוד שבת פון קאפ ביז פוס איז וואול צו אים · דר נאך זאל מען זאגן שיר השירים אונ ווער עש האט קיין צייט ניט צו זאגן שיר השירים זאל ער זאגן חאטשע די פיר פסוקים דהיינו ישקני מנשיקות פיהו · אונ ענה דודי · אונ קול דודי · אונ באתי לגני דאש איז דיא ראשי תיבות פון יעקב :

אונ איידער מען גייט דאוונן מנחה אין שול אריין זאל ער זאגין צו די ווייב אז זיא זאל ליכט בענטשין · ובפרט אז דש ווייב הערט צו די רייד פון דעם מאן · איז דש בוודאי אגרוישע מצוה צום מאן אז ער זאל די ווייב הייסין ליכט אן צינדין : דר נאך זאל ער גיין אין שול אריין אונ זאל דאוונן תפלת מנחה מיט כוונה אונ צו זינגען לכו נרננה אונ לכה דודי מיט גרויש שמחה אונ מיט כוונה ווארום אום דר וואכין זארגט דר מענטש אויף פרנסה קען מען ניט דאוונן מיט כוונה · אבער אום שבת טאר מען ניט זארגין דרום זאל מען דאוונן מיט כוונה אונ מיט שמחה : פרייטאג צוא נאכט צוא מעריב זאגט מען אין דער ש״ע וינוחו בה אונ צוא שחרית אונ צוא מוסף זאגט מען וינוחו בו אונ צוא מנחה זאגט מען וינוחו בם · אז מען זאגט ויכולו גיהער מען צו שטיין · ווארום דאש איז איין עדות אז גאט ב״ה האט גירוט אום שבת בשעת אז ער האט בשאפין דיא וועלט · אונ דער דין איז אז מיזאגט עדות בדארף מען צוא שטיין · דיא ברכה וואש דער חזן זאגט פרייטיג צוא נאכט נאך שמ״ע טאר ניט קיין יחיד דיא ברכה זאגין · אבער מגן אבות מעג איין יחיד זאגין · ווען איינר איז זיך חיו טועה אין שמ״ע דהיינו ער האט בדארפט אן הייבין אתה קדשת האט ער אן גיהייבין אתה חונן זאל ער זיך בטראכטין אין זיינע מעשים וואש ער האט גיטאן ביז אהער אונ זאל זארגין דיא וואך וואש וועט זיין פאר פורעניות ווארום דאש איז איין שלעכטער סימן · גאט זאל אונז בהיטין דער פון · דרום ווען עש טרעפט זיך אזוא זאל ער תשובה טאן אויף זיינע שלעכטע מעשים :

אונ ווען מען גייט פרייטאג צו נאכט פון דר שול אהיים זאל מען זאגן תיכף שלום עליכם אונ דר נאך זאל מען תיכף קידוש מאכן אין די קליידר וואש מען איז גיקומן פון דער שול · ווארום דאש איז ווישענטליך אז דער מענטש גייט פון דער שול אהיים באלייטין אים צווייא מלאכים · איינר איז איין גוטר מלאך אונ איינר איז איין מקטרג · אונ בשעת אז זיי קומען מיט דעם מענטשן אהיים אונ אין שטוב איז ליכטיג אונ שלום אזו וויא עש גיהער צוא זיין אום שבת · זאגט דר מלאך טוב איבר אכט טאג זאל אויך אזו זיין · אונ דער מלאך דע מוז

איבער

איבר דאנק ענטפרין אמן · אבער אז דיא מלאכים קומן מיט דעם מענטשן אהיים אונ אין שטוב איז ניט וויא עש גהער צוא זיין אום שבת דהיינו עש איז מחלוקת. אונ עש איז ניט ליכטיג זאגט דר מקטרג איבער אכט טאג זאל אויך אזו זיין מוז דער גוטער מלאך איבער דאנק דרויף אמן ענטפערין :

אבער אין מדרש פון רבי שמעון בן יוחאי שטייט בעסער בשיידין · ווען דער מענטש גייט · שבת פון דער שול אהיים גייען מיט אים פיל מלאכים פון ביידע זייטין אונ די שכינה גייט פריער אונ זאגין די פסוקים יפול מצדך אלף ורבבה מימינך אליך לא יגש:רק בעיניך תביט ושלומת רשעים תראה כי אתה יי מחסי עליון שמת מעונך: לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך אזו ווערט גזאגט ווען דער בעל הבית קומט אהיים אונ אנטפאנגט זייני גוטע הייליגע געשט קומט די שכינה מיט די מלאכים מיט שמחה אונ ווען דיא שכינה זעהט אז עש איז ליכט אן גצונדן אונ דר טיש איז גיגרייט אזו וויא מען בדארף האבין · אונ צווישן מאן אונ ווייב איז שלום זאגט דיא שכינה דאש איז מיין ער איז איין פרומר מענטש וואש איך בארים זיך מיט אים · אונ ווען עש איז ח״ו ניט אזוא אונ עש איז מחלוקת צווישין מאן אונ ווייב · אזו גייט דיא שכינה מיט דיא מלאכים אוועק אונ דער יצה״ר מיט זיינע חברותות בהעפטין זיך אין זיי · אונ זאגן איר זייט אונזרעי דרום זאל איטליכר מענטש גוואריגט זיין אז עש זאל קיין שום מחלוקת זיין אום שבת צווישן מאן אונ ווייב · ווען זיי זעהן אז עש איז פאר האנדין מחלוקת צווישין מאן אונ ווייב · אזו דער וועקין זיא נאך מער מחלוקת · אונ מאכין זיי נאך מער זינדיגן · אזו וויא מיר גיפינען אז עש איז גוועזן אמאל איין מעשה תמיד אום פרייטאג צו נאכט פלעגן זיך מאן אונ ווייב קריגין · איין מאל איז רבי מאיר ביי זיי גוועזן צו גאסט · האט ער גיהערט די מחלוקת פון דעם מאן אונ ווייב · האט ער צווישן זייא שלום גמאכט · אונ איז גיוועזן בייא זיי דריי שבתים דורך אנגדר אונ האט גמאכט צווישי זייא שלום · דער נאך האט רבי מאיר גיהערט וויא דיא מחלוקת האט גשריען וויא איז צוא מיר אז רבי מאיר האט מיך פון דער דירה ארויש גיצוגין · נוא רבותי זעהט וואש מחלוקת בטייט · דרום זאל מען זיך היטין דער פון אונ עש זאל זיין שלום :

בשעת מען מאכט קידוש זאלין זיין דיא חלות צוא גדעקט כדי עש זאל זיי ניט זיין קיין בזיון וואש מען מאכט קידוש איבער ויין אבר אז עש איז נישט פאר האנדין קיין ויין אונ מען מאכט קידוש איבער דיא חלות זאלין זיין דיא חלות צו גדעקט · ווארום דאש איז איין גידעכעניש פון דעם מן וואש ער איז גיפאלין אין דער מדבר · אויבין איז גילעגין דער טויא · אונ אין מיטין איז גילעגין דער מן אזו גיהערין אויך זיין דיא חלות צו גידעקט פון אויבין אונ פון אונטין :

אונ ווען מען זאגט ויכולו בשעת קידוש גיהער מען צו שטיין · אונ מיט די אויגן זאל ער קוקן אויף די ליכט · אונ נאך דר ברכה זאל ער קוקן אויף דעם כוס ווש יין קידוש דרינן איז · אונ אויך וואו עש איז פר האנדין ויין איז איין מצוה אז מזאל קויפן ויין אויף קידוש אונ וואו מען קריגט ניט קיין ויין אויף קידוש זאל מען מאכן פרייטיג צו נאכט קידוש איבר חלות אונ אום שבת פריא זאל מען מאכן קידוש איבר יין שרף אדער איבר אנדרע גיטראנקן :

דער לבוש שרייבט מען גיהער קירוש צו מאכין ווארט בייא ווארט · ווארום אין ויכולו איז פר האנדין פינף אונ דרייסיג ווערטער · אונ דיא ברכה וואש נאך ויכולו איז אויך פר האנדן פינף אונ דרייסיג ווערטר · דרום גיהער מען דעם קירוש ווארט בייא ווארט צוא זאגין · אונ צום בעסטין מיזאל דעם קידוש זאגין אין איין סידור אונ וייל קידוש מאכין איז איין מצוה מן התורה

זיינן דיא ווייבער אויך מחויב קידוש צו מאכין · אונ ווען דער מאן איז ניט אין דער היים זאל זיא הייסין איין קליינעם יונג וואש ער איז נאך ניט בר מצוה ער זאל קידוש מאכין :

דער מגן אברהם שרייבט פון וועגין רבי יצחק לוריא פרייטאג צו נאכט מאכט מען המוציא איבר דער אונטערשטע חלה · אונ שבת פריא זאל מען מאכין המוציא איבר דער אויבערשטע חלה · פרייטאג צו נאכט נאכין עסין · זאל מען לאזין אויפין טיש שטיין דעם בעכער מיט אביסיל וויין וואש ער האט דרויף גיבענטשט · אונ איין שטיקיל חלה פון דיא חלות אויפין טיש · דער מיט ציהט מען אויף זיך דיא ברכה אויף אנאנצע וואך · אבער אגאנצע חלה זאל מען אויפין טיש ניט לאזין ליגין :

דער מנהג איז אום שבת זמירות צו זינגן · ווייל איוב האט גישאלטין זיין טאג אונ האט גיזאגט פאר פלוכט זאל זיין דר טאג · אונ עש זאל ניט זיין קיין גיזאנגי אונ ווייל שבת איז איין גיבענשטער טאג פון גאט · וויא דער פסוק שרייבט גאט האט אים גיבענשט אונ גיהיליגט · איבער דעם איז רעכט אז מיזאל זינגען זמירות אום שבת · פארין בענטשין זאל מען זאגין שיר המעלות בשוב יי · אויך גיהער מען גרוישע ליכט אן צינדין פרייא טאג פאר נאכט כדי זייא זאלין ברענען ביז רעכט גאכט איז · אויך גיהער מען גיווארינט צו זיין · אז מיזאל עסין אין דר שטוב וואש די ליכט ברענען ניט וויא איין טייל לייט עסין אויף די גאבין אונ די ליכט ברענן אין שטוב:

דינים פון ליכט אן צינדין

ווען עש קומט פרייטאג די צייט פון ליכט צינדין גהער דר מאן צוא זיין ווייב זאגין אז זיא זאל ליכט צינדין אונ דיא גרעשטע מצוה איז בוים אייל צוא צינדין לכבוד שבת · אונ גווארינט צו זיין אז מיזאל ניט אריין טאן פעטע אין די לאמפין ווארום טאמר וועט אראפ רינן אטראפן פעטע אין די עסין ארין וועט דאש עסין זיין טרייף אונ מען וועט ניט טארין פאר קויפין אפילו צוא איין א״י :

דער בתיי שרייבט די אשה גהער תפלה צו טאן צו הש״י בשעת זיא צינט אן די ליכט לכבוד שבת אז הש״י זאל איר געבין קינדער אז זייערע אויגין זאלין לייכטין אין דער תורה · ווארום דיא ליכט צינדין איז דיא ווייבערשע מצות · אונ דיא תפלה ווערט גיכער דער הערט בשעת אז מען טוט איין מצוה · אויך זאגין אונזערע חכמים ווער עש צינט אן פיל ליכט לכבוד שבת · דער איז זוכה צו האבין קינדר תלמידי חכמים · עש איז פאר האנדין ווייבר אז זייא צינדין אן דיא ליכט זאגין זיי דיא הפטורה פון ר״ח וויא חנה האט תפלה גיטאן אז הש״י זאל איר געבין קינדר אונ איי דיא אשה צינט אן ליכט זאל זיא פריער מנחה דאווינן · אבער אז די אשה קען ניט דאווינן · אדר זיא האט קיין צייט ניט צו דאווינן דהיינו זיא האט נאך אויך וואש צו טאן · זאל די אשה אזו זאגין בשעת ליכט אן צינדן איך בין נאך ניט אויף זיך מקבל שבת סיידין קהל וועט מקבל שבת זיין :

ווען איינער קומט אין שול אריין דאווינן · אונ דאש קהל איז שוין מקבל שבת זאל ער דאווענען מנחה אין פאליש :

דיני הטמנה

דאש זיינן דיא דינים וויא מען זאל זיך נוהג זיין מיט דעם טשאלינט אז מען זאל ניט קומן צו חילול שבת מען גיהער דיא ווייבר אן צו זאגין ווען זיי האבן דעם אויבין רעכט צו

גמאכט

גמאכט וואש דער טשלינט שטייט דרינען טאר מען ניט עפנען דעם זעלבינן אויבן ביז שבת פריא אונ וויא אטייל ווייבער זיינען זיך נוהג אז מען קומט פרייטאג צו נאכט פון שול הייסן זיי איין א״י עפינן דעם אויבן · אונ בקוקין דש עסין · אדר זייא נעמען עפעס ארויש דער פון · אונ היישין דעם א״י ווידר צו מאכן דעם אויבן דאש איז איין איסור גמור ווארום פון דעם עפינען קריגט דאש פייער איין לופט אונ הייבט אן רעכט צו ברענען · אזו מאכט ער אום שבת פייער ברענען אונ דאש עסין ווערט גיקאכט :

דאש גלייכן גיהער מען אן צוא זאגין דיא ווייבער · זיי קאכין דאש עסין פרייטיג אויף שבת פריא אונ שבת פריא שטעלין זיי דאש עסין אויף דעם אויבן צוא ווארימען אדער אריין שטעלין אין דער רער אריין טאר מען ניט אליין שטעלין · נאר דורך איין א״י מעג זיא שטעלין :

אויך גיהערין ווייבער אונ מיידין גיווארינט צו זיין וואש מען דארף אויף שבת פריא זאל מען אלש אן גרייטין פר שבת ווארום מען דארף זעלבע זאכין ניט אין דיא הענט צו נעמן פון מוקצה וועגין איז דש אסור · אויך אזעלכע זאכין וואש מען בדארף לאזין טאן דורך איין א״י זאל מען דעם א״י היישין טאן פר שבת · ווארום דש זאגין וואש מען זאגט צו איין א״י אום שבת אז ער זאל דאש טאן איז גלייך וויא ער האט דאש אליין גיטאן :

דיני עירוב

מען טאר ניט טראגין קיין שום מלבוש וואו קיין עירוב איז ניט פאר האנדין · אזו שרייבט דער לב טוב איין פאציילע טאר מען ניט טראגן אום שבת סיידין אז עש איז בהעפט צום קלייד פון פאר שבת : אבער אן קניפן אן דעם גארטיל טאר מען ניט · אבער דער טורי זהב שרייבט מען מעג אפאציילע טראגן ווען עש איז אן דעם גארטיל אן גקנפט · אויך גיהער מען צו ווערין אז מיזאל ניט קויפין קיין אויפס בייא איין א״י אום שבת · אז ער האט נאך אויפס אויף דיא בוימער ווארום טאמער האט דער א״י אום שבת אפ גריסין דש אויפס אזו איז דאש איין איסור גמור אפילו אן צוא רירן ומכ״ש צוא עסין דיא פירות טאר מען ניט : אום שבת טאר מען מער ניט גיין נאר איין תחום שבת · אונ איין תחום שבת באטרעפט צוויא טוזינט איילין · אבער עש איז פאר האנדין בעו״ה גרינגע נשמות אונ גייען אום וויפיל טוזינט איילין אונ זאגין דער רבי האט אונז מתיר גוועזין אונ דער זעלביגער רבי איז גוויש איין ע״ה אונ ווייש נאר ניט דעם טייטש פון תחום אונ וויא פיל איילין איז איין תחום · דרום האט ער מתיר גיוועזין · ווייא גישריען אויף אזעלכע מענטשין וואש זיינען מחלל שבת · אונ ווייא גישריען אויף אזעלכע רבנים וואש זיינען מתיר · דאש גלייכין מוז מען אכטונג געבין אלע צייט אויפין עירוב אויב ער ליגט אויף זיין ארט · אונ מען טאר ניט גיין אפילו איין תחום שבת נאר צוא איין דבר מצוה עש איז פאר האנדין נאך פיל דינים וואש דער צו גיהער :

עש איז איין גרוישע מצוה אז מיזאל פאר זוכין דש עסין פון שבת אום פרייטיג פריא דש עסין זאל זיין גוט גיקאכט · עש איז דרויף איין גרוישער סוד :

דער טאג שבת גיהער צו זיין אייטיל חן אונ חסד אונ שלום אונ גרויש ליבשאפט ווארום אום שבת רוען אפילו דיא רשעים פון דער גיהנם · דרום איז איין גרוישע עבירה אום שבת צוא ווייזין כעס אדער רוגז · אז מען עסט אום שבת

רעטאך אדער ציבעלעס טאר מען ניט צו זאלצין נאר מען מוז איטלעכש שטיקל בזונדר איין טונקין אין זאלץ :

דער רמב״ם שרייבט מען גיהער צוא קאכין דאש גיקעכץ אויף שבת מיט בשמים אונ עש זאל זיין פעטע פלייש אונ היפשע פיש אונ ווייין נועדליג נאך זיין פאר מעג · אונ עש איז איין גרוישע מצוה אז עש זאל ביא אלע דרייא סעודות זיין פיש · דרום גיהער מען צוא האבין ביא אלע דריי סעודות פיש · אונ ווער עש טוט זיך אן תענוגים אום שבת דער איז זוכה צוא דרייא ערלייא גן עדן דיא זעלבינע גן עדן היישין עדן נהר גן · אונ ווער עש טוט זיך ניט אן קיין עונג אום שבת אזו ווערט פון דעם ווארט ענג נגע איז טייטש פלאג · אונ אלע תענוגים וואש איין מענטש טוט זיך אן אום שבת זאל זיין דיא כוונה לכבוד שבת · מען גיהער אום שבת צוא עסין דרייא סעודות :

דיא ווייבער זאלין זיין גיווארינט דארטין וואו מיטאר ניט טראגין · דהיינו עש איז קיין עירוב ניט פאר האנדין זאלין דיא ווייבער ניט גיין אין אזו איין פינגריל וואש איין חותם איז פאר האנדין אין דעם פינגריל · דש גלייכין טארין די ווייבער ניט טראגין זייערע שליסלן אן זייערע גארטלען · אויף אזו איין ארט וואש קיין עירוב איז פאר האנדן · אבער איין אשה וואש זיא איז איין נגידה זאל זיא אזו טאן זאל זיא לאזין מאכין איין זילבערנעם שליסיל צוא איין חדר אונ זאל דארטין אריין לייגין אלע שליסלען אונ זאל מיט דעם זילבערנעם שליסיל פר שליסין דאש חדר אונ דעם זילבערנעם שליסיל וועט זיא מעגין טראגין ווארום דאש איז צוא איר איין צירונג :

ווען איין מענטש בגעגינט דעם אנדערין אום שבת זאל מען ניט זאגין גוט מארגין אדער אגוטע נאכט · נייערט גוט שבת · ווען מיקושט דיא מזוזה שבת זאל מען זאגין זכור את יום השבת לקדשו :

ווען דיא ווייבער וואשין זיך אום שבת זאלין זיי גיווארינט זיין אז זייא זאלין זיך ניט אפ ווישין מיט איין נאסע טוך ווארום זייא קוועטשין אויש דיא טוך · ווער אום ריין איז גיווארין אום שבת מעג ער זיך טובל זיין · אום שבת אדער י״ט זאל מען מער ניט ווארטין מיט דעם עסין נאר ביז זעקס שעה אויף דעם טאג · אבער ראש השנה מעג מען דאווינען אנאנצין טאג · ווארום ר״ה איז ניט קיין יו״ט אויף עסין אדער טרינקען · ווען איינער האט יאר צייט אום שבת אונ האט פר געסין ליכט אן צינדן איז דר דין אזו · אז שטערין שטייען נאך ניט זאל מען היישין איין א״י אן צינדן אבער אז שטערין שטייען שוין טאר מען אפילו ניט היישן איין א״י אן צינדן :

דער מגן אברהם שרייבט

ווען וואקס איז אויף איין ספר אן גטריפט טאר מען דש וואקס ניט אראפ נעמן אום שבת ווארום אז מיוועט דיא וואקס יוא אראפ נעמן וועט ער חייב זיין אקרבן חטאת · נאך שרייבט דער מגן אברהם עש איז פאר האנדין איין טייל מענטשין וואש זיי זיינען זיך נוהג אום שבת שירה צואווארפין קאשע דיא פוגלין טוען זייא ניט רעכט אונ עש איז איין איסור גמור ווארום אזעלכע בשעפניש וואש דר מענטש דארף זיי ניט געבין קיין שפייז טאר מען זיי אום שבת ניט געבין עסין: דער מורי זהב אונ דער מגן אברהם שרייבין אז עש בלייבט אום שבת אויפין טיש ביינער אדער שאלאכין פון ניס טאר מען דאש ניט מטלטל זיין נייערט מען הייבט אויף דעם טאביל

פון

פון דעם טיש אזוא פאלט. עש פון זיך וועלבערט אראפ פון דעם טיש · נאך שרייבט דער טורי זהב מיט איין מעסער אדער מיט איין פלעדער וויש מעג מען דעם טיש אפ קערין דש גלייכין אז עש איז ניט פאר האנדין קיין אי' אויש צוא קערין דיא שטוב מעג מען אליין מיט אפלעדער וויש אויש קערין :

אויך זאל מען וויסין אזו אזאך וואש מיטאר ניט זאגין צוא איין אי' ער זאל דאש טאן טאר מען מיטין וואונק צוא אים אויך ניט זאגין דהיינו מען בדארף אפ שנייצין דאש ליכט זאל מען צו אים זאגין שנייץ אפ דעם נאז כדי ער זאל פר שטיין אז ער זאל דאש ליכט אפ שנייצן טאר מען אזו ניט טאן :

ווען איין שריפה איז ח"ו דאש גלייכן פייא איין אי' מעג מען מחלל שבת זיין דהיינו דאש פייער צוא לעשין · מען טאר אום שבת קיין גריבנע מצה אין איין גטראנק געבין ווארום עש איז גלייך ווי מען קנעט טייג דאש גלייכן מען טאר ניט גיסן וואשער אויף קלייען געבן די בהמות עסין · אויף אזו איין ארט וואו מיטאר אום שבת ניט טראגן טאר מען ניט טראגן דאש קינד צו דער מילה אום שבת סיידין איין אי' זאל טראגין דאש קינד ביז אין פאלעש אונ אין פאלעש זאל עש די קוואטערין נעמן פון דעם אי' אונ צו ריק זאל אויך דר אי' טראגן ביז אהיים ווען איין מענטש האט פר געסין אונ גטראגן אונ אין מיטן וועג האט ער זיך דר מאנט אז מיטאר ניט טראגן טאר ער גיט צו ריק ווארפין אדר דער לאנגען נייערט ער מוז ווארטן ביז איין אי' וועט קומן וועט ער אים געבין אהיים צוא טראגין דרום זאל מען גווארינט זיין אום ערב שבת צו באזוכן זיינע קליידר אז עש זאל ניט ליגן קיין שום זאך כדי ער זאל ניט קומן צוא חילול שבת :

ווען איינער איז ח"ו קראנק אונ מען בדארף מחלל שבת זיין פון דעם חולה וועגן אונ אז מען וועט ניט מחלל שבת זיין וועט זיין אסכנה דהיינו איין ליכט אן צינדין אדער אנדער זאך בדארף מען ניט ווארטן ביז איין אי' וועט קומען נאר מען מעג באלד מחלל שבת זיין פון דעם חולה וועגן אדרבה דער גרעסטער חשוב גהער דאש צו טאן כדי דער גמיינער עולם זאל וויסין אז מען מעג מחלל שבת זיין פון איין חולה וועגן ווארום אז דער חולה וועט גיזונט ווערן וועט ער קענען פיל שבתים האלטין וואש מען האט פון זיינט וועגן מחלל שבת גוועזין :

דער בית חדש שרייבט ווען איין יהודי האט פר דונגען איין בהמה צוא איין אי' אדער ער לייט זיא צום אי' צו ארבעטין אונ דער אי' ארבעט מיט דער בהמה שווערע ארבט איז דאש ניט רעכט אבער אדבר מצוה דהיינו אתרוגים צוא פירין מעג מען אום שבת פר דינגען צוא פארין מיט דער בהמה :

מען טאר ניט געבן געלט אום שבת צו איין אי' צו קויפן דאש גלייכן טאר מען ניט אן רירן אום שבת אזעלכע זאכין וואש איז גקומען הוץ לתחום · ווען איין אי' האט גיבראכט אבריב אום שבת מחוץ לתחום איז דער דין אזו דר אי' זאל אנידר לייגן דעם בריב דער נאך מעג דער יהודי נעמען דעם בריב דאש גלייכן אז מען שיקט איין אי' חוץ לתחום ער זאל ברייגן ביר אדר אנדרע משקים איז דר דין אויך אזו זאל דר אי' אנידער שטעלן די כלי דר נאך מעג ערשט דר יהודי נעמן דאש זעלבינע שטייט אין תקנות מהרים מינ"ץ :

ווען איין מענטש האט גיפונען איין בריב וואש דער בריב איז גשריבן איין כתב פון איין אי' מעג מען לייענען דעם בריב אום שבת אויך זאל מען וויסין אז מען האט גלייענט דעם בריב איין מאל טאר מען שוין דאש אנדער מאל ניט לייענען ווארום ער וויים שוין וואול וואש

אין דעם בריב שטייט אדער נייעה צייטונג אום שבת · דער טורי זהב שרייבט ווען איינער
האט יאר צייט אום שבת טאר ער ניט גיין אויף איין חתונה דעם זעלביגין שבת · אבער גיין
צום חבר מחמת פריינט שאפט מעג מען גיין עסין אונ טרינקען · מען טאר ניט דער שלאגין קיין
שום בשעפעניש אום שבת אפילו איין שפין אדער אנדרע בשעפעניש וואס זיינען מזיק :

דער טורי זהב שרייבט ווען איין פליג איז אריין גיפאלין אום שבת אין איין עסין אדער
אין איין געטראנק טאר מען דיא פליג אליין ניט ארויש נעמען ווארום דאש הייסט בורר
פסולת מתוך האוכל דאש איז טייטש מען קלייבט אויש פסולת פון דעם עסין טאר מען אזוא
ניט טאן נייערט מען זאל די פליג אויש גיסן מיט אביסל געטראנק אדר מיט איין ביסל עסין ·
ווען איינר איז נעצר אום שבת אונ מען בדארף אים מאכן איין צעפיל זאל מען ניט טאן
ווי אום דר וואכין דהיינו מיט צוויי פינגר זאל מען נעמן דש צעפיל אונ פאמעלך אריין טאן ;
ווען מען האט פאר געסין פרייטיג עסיק אריין טאן אין דיא חריין זאל מען צום ערשטין אריין
טאן דיא עסיק אין אבלי אונ דער נאך אריין טאן דיא חריין אונ אן מישין מיט דער כלי ·
מען גהער צוא פאר שליסין דיא קראמען איין שעה פאר שבת אונ מזאל פרייטיג צוא נאכט
בצייטין ברכו אן הייבין צוא זאגין אין שול ווארום אז מען הייבט ניט אן בצייטין ברכו אום
פרייטיג צוא נאכט קומט דער פון ארויש אגרוישר חילול שבת ווארום מענטשין זאגין מען האט
נאך ניט אן גיהייבין ברכו אין שול ובפרט אז מזאל אויף קיינעם ניט ווארטין מיט ברכו אפילו
פון ווענן איין אדם חשוב ווארום עש איז אים קיין כבוד ניט אז מזאל איבר אים מחלל שבת זיין :

דער טורי זהב שרייבט מען טאר ניט אום שבת קיין שום רפואה איין נעמען וואש משלשל
איז דהיינו אזעלכע רפואה וואש זי מאכט איין דורך גאנג נייערט ווען עש איז במקום
סכנה מעג מען טאן כל רפואות וואש אויף דר וועלט איז ווען איין מענטש האט כלים וואש
זיי זיינען גלידר ווייס טאר מען זיי אום שבת ניט צו שרויפן אונ ניט אפ שרויפן דאש גלייכין
עש איז פר האנדין אין שול בלעכין כלי קודש אונ אויף דיא בלעכין איז פאר האנדן קליינע
בלעכלעך וואש אויף זיי שטייט שבת פסח סוכות אדער שבועות · טאר מען ניט דיא קליינע
בלעכלעך ארויף טאן אויף די גרויסע בלעכן אום שבת אדר יום טוב נייערט פאר שבת אדר
פר יום טוב אונ מטאר ניט גיין אום שבת מיט הענט שוך אויף אזוא איין ארט וואו מטאר
ניט טראגין טאמער וועט ער פאר געסין אונ וועט אראפ נעמן פון דער האנט דיא הענט
שוך וועט ער מחלל שבת זיין :

ווען דאש קלייד איז איין גפלעקט מעג מען אום שבת אפ קראצין מיט דיא נעגיל אבער ניט
מיט שפייעכין · אדער מיט וואשער · מעג מען דיא שיך אפ קראצין אום שבת אן דער
אייזין וואש ביא דער שול איז גימאכט גיווארן · אויך זאלין גווארינט זיין וייבער אונ מיידין אז
זייא וואשן דאש גיפעס אום שבת נאך דעם עסין זאלין זייא ניט אפ ווישין מיט אנאסע טוך
ווארום דאש איז אגרויסע עבירה נייערט מיט וואסער אפ צוא שווענקען אונ דער נאך מיט איין
טרוקינע טוך אפ ווישין :

אויך טאר מען ניט טאן אום שבת אדר אום י"ט אויף דער וואכין דהיינו גיפעס צו וואשין
אדער דאש בעט פאר בעטין אבער דאש טאן פון שבת וועגין אדער פון י"ט וועגן
מעג מען עש טאן אום שבת אדער אום יו"ט : דעסט גלייכין דיא צייט פון מנחה טאר מען
ניט אום שבת איין הייצין אין אויבין ווארום דיא ווארימקייט איז אויף נאך שבת אז מען
וויל ווארים מאכין דאש טשאלינט איז דער דין אזוא : אום ווינטר מעג מען דורך איין א"י
ווארעם מאכין : אבער אום זומער טאר מען ניט אפילו דורך איין א"י · אויך טאר מען ניט

אום

אום ווינטער דש ערשטע מאל איין היצן אין אויבן אום שבת · אונ שבת פריא פארן קידוש גהער מען צו זאגן ושמרו בני ישראל : אויך גהער מען אכטונג צו געבן אז מען זאל ענטפרין אמן אויף אלע ברכות כדי מיזאל מקיים זיין מאה ברכות דאש גלייכין גיהער דער בעל הבית אן צו זאגן צו זיין הויז גיזינד אויב זיי האבן פירות זאלין זיי דיא פירות עסין נאכין עסין כדי מזאל מקיים זיין מאה ברכות אבער אום דר וואכין בדארף מען דש ניט אן זאגן :

דער שולחן ערוך שרייבט שבת אין דר פרי נאך דעם עסין זאל איטליכר לכתחלה לערנן איין שיעור כדי דיא גימיינע לייט זאלין קומען הערין דעם שיעור אדער דער למדן זאל זאגן דברי מוסר אונ דיא גימיינע לייט זאלין קומען הערין כדי זייא זאלין וויסין דעם רעכטין וועג וויא אזוא זייא זאלין דינן השי״ת מיט אמת . דאש גלייכין איז מחויב דער למדן אלע שבת עוסק צוא זיין אין דער תורה ווארום אז דיא נשמה יתירה קומט צוא ריק נאך שבת ארויף אויף דעם הימיל פרעגט מען זיא צוא האסטו עוסק גיוועזן אין דער תורה · אונ ווען דער גימיינר מאן האט צוא גיהערט וואש דער למדן האט אום שבת עוסק גיוועזן אזוא האט דער גימיינער מאן שכר גלייך וויא ער האט אליין עוסק גיוועזן אונ צוא זיין נשמה איז אגרויסע הילף · מען טאר אום שבת ניט זארגן אונ מכ״ש צו וויינן אבר אז ער הט נחת רוח פון דעם וויינן מעג מען ויינן אום שבת דש גלייכין פאסטין טאר מען אויך ניט אום שבת · נייערט ווען עש האט זיך אים ח״ו גחלמת איינש פון דיא פיר חלומות דהיינו ווען ער האט גיזעהן איין ס״ת ברענען אדער מען האט אים אויף גרופין צוא דער ס״ת אדער מען האלט נעילה אום יום כפור · אדער ער האט מקדש גוועזן איין אשה אונטר דר חופה אונ דש הארץ איז אים שווער · מעג ער פאסטין אום שבת אבר ער מוז זונטאג אויך פאסטין וייל ער האט מחלל שבת גוועזן מיטן פאסטין אבער אז דאש הארץ איז אים ניט שווער בדארף ער ניט פאסטין · אויך האב איך גיהערט פון איין למדן אויף דער נאכט איי מען גייט שלאפין זאל מען זאגן אלע חלומות וואש עש ווערט זיך מיר חלמען וועל איך מארגין ניט פאסטין איז דאש איין סגולה אז עש ווערט זיך ניט חלמן קיין ביזע חלומות :

אונ ווער עש האט אזו גיטאן ווי מיר האבן גשריבין אונ עש האט זיך אים גחלמת שלעכטע חלומות זאל ער ניט פאסטין · אונ ווער עש פאסט אום שבת איין תענית חלום זאל ער אום שבת פריא מטיב חלום זיין כדי דיא לייט וואש זיינען אים מטיב חלום זאלין זייא אויך בעטין נאך אויף אים · אונ שרייבן וויא אזו מען זאל מטיב חלום זיין בדארף איך איך ניט שטעלין ווארום ווען עש חלמת זיך איין חלום קען ער גיין צו איין למדן וועט אים דר למדן מטיב חלום זיין · אום שבת גיהער מען קיין נוציגע רייד צו ריידן וייל השי״ת האט מיט זיינע רייד דיא וועלט בשאפין · אונ אום שבת האט ער גירואט פון זיין זאג וואש ער האט דער מיט בשאפין די וועלט · דרום גיהער מען זיך אויף צו האלטין אום שבת מיט אזעלכע רייד וואש גייט אן בייא איין מלאכה · אדער בייא משא ומתן · אונ מכ״ש ניבול פה צוא ריידין · נייערט צוא ריידין נאר דברי תורה · אונ ווער עש ווערט אזו טאן · אזוא וועט ער האבין אגרוישין שכר מיר האבין שוין גישריבין אז מען זאל אום שבת ניט זארגין · נייערט מען זאל זיין פריילך אום שבת דרום זאל מען זיך אין זינען נעמען גלייך אז זיינע ארבעט איז גיטאן גיווארין פאר שבת · ווען איין מת ליגט אין איין ארט · אונ מען בדארף האבין צום ארט · טאר מען דעם מת ניט נעמן פון דעם ארט אום שבת · איטליכר מענטש בדארף לערנן אום שבת אויש אזעלכע ספרים וואש שטייט דרינען פון הלכות שבת · אויך דיא לומדים וואש זאגין איין שיעור אום שבת זאלין זיי זאגין אזוא איין שיעור וואש עש גיהער צו שבת · אונ איטליכר בעל הבית זאל האבין אזעלכע ספרים וואש שטייט דרינן פון הלכות שבת ·

חאטשע עברי טייטש ספרים · נוא איר ליבע לייט זעהעט אז איך האב אייך אלש גישריבן אויף טייטש וואש שטייט אין ספר הקדוש קיצור שני לוחות הברית כדי דער גימיינער מאן זאל אום שבת אויש לייענען דיא דינים פון הלכות שבת · אונ זאל זייא מקיים זיין · אונ ווער עש וועט אזוא טאן : וועט אים זיין גוט אויף דער וועלט · אונ אויף יענער וועלט :

הלכות מוצאי שבת

איטליכר בעל הבית איז מחויב אן צוא זאגין זיין הויז גיזינד אז זייא זאלין ניט טאן קיין שום מלאכה פאר הבדלה · דרום זאל מען אן זאגן דיא דינשט מיידין · וואש זייא ווילין ניט ווארטין אויף הבדלה זאלין זייא זאגין דיא ברכה המבדיל בין קודש לחול וכו׳ :

אזו באלד וויא מען הייבט אן ויהי נועם אין שול זאל איטליכער מענטש זיין טלית צו נויף לייגן · כדי מען זאל וויסן אז ביז אהער איז אסור גיוועזן איין מלאכה צו טאן מען גיהער אייבית צו זעהן אז מיזאל צוא נויף לייגן דעם טלית פאר הבדלה · ווארום עש איז חיו איין סכנה אז עש ליגט איבר נאכט ניט צו נויף גלייגט · אונ ווען מיהאט פאר געסין צו נויף לייגן דעם טלית מוצאי שבת זאל ער אום זונטאג פריא אפ שקלען דעם טלית · מען גהער גווארינט צו זיין אז מיזאל ניט קיין ליכט אן צינדין · איידר מען זאגט ואתה קדוש · ווארום עש שטייט אין זוהר ווער עש צינט אן ליכט איידר ער זאגט ואתה קדוש איז ער מחלל שבת · אונ עש ווערט דורך אים אן גיצונדין דש פייער פון דעם גיהנם אויך פר דר צייט · אונ מען הייבט אן דן זיין די רשעים · ווארום עש איז פר האנדין איין ארט אין גיהנם פר די זעלבינע מענטשין · וואש זיינען מחלל שבת מיט דעם וואש זייא צינדין אן איין ליכט פאר דער צייט · אזוא ווערט עש דארטין אויש גירופין דאש איז דאש ארט פאר דיא מענטשין וואש האבין מחלל שבת גיוועזין · אונ אלע רשעים פון דעם גהינם העלפין אן צינדן דש פייער פון דם גיהנם · אונ דער מלאך וואש איז איין ממונה איבער דעם גיהנם אונ אלע רשעים וואש זיינען דארטין אין גיהנם הייבין אן אלע צוא שרייען דו רשע איבער דיר האט מען גימוזט אן צינדין דש פייער אין דעם גיהנם פאר דער צייט · אבער דער מענטש וואש ער ווארט מיט איין ליכט אן צינדין ביז דש קהל האט גיזאגט ואתה קדוש דר זעלבינר מענטש ווערט גיבענטשט מיט אלע ברכות : אונ דיא רשעים גיבין צו השי״ת דיא גירעכטיקייט אויף זייערין משפט · וואש ער האט בשאפין דעם גיהנם אז זייא זאלין האבין איין כפרה אויף זייערע עבירות : דאש שטייט אלץ אין דעם ספר דרך חכמה :

דער מנהג איז אז מיזאל זינגען אלע מוצאי שבת אזעלכע זמירות · וואש אליהו הנביא איז דרינען דער מאנט . ווארום ער וועט קומען זאגין די בשורה פון דער גאולה · די תוספתא שרייבט אלע מוצאי שבת זיצט אליהו הנביא אונטער איין בוים וואש דער בוים הייסט עץ החיים · אונ שרייבט אויף אלע זכיות · איין טייל מענטשין זיינען זיך נוהג בשעת אז זייא זאגין דיא ברכה פון הבדלה גיסין זייא אביסיל ויין אפ פון דעם בעכיר · טוען זייא ניט רעכט · ווארום דאש הייסט ער איז מבזה דיא ברכה · אבער ווען ער גיסט אין כוס אריין אויף הבדלה זאל ער אביסל איבר גיסין · דש איז איין סימן ברכה: צום ערשטין גיהער מען דעם כוס פון הבדלה טרינקען · אונ איין ביסיל איבער לאזין אין דעם כוס כדי ער זאל פאר לעשין די הבדלה ווארום דאש וואש בלייבט איבר פון איין ברכה דאש האלט אויף אלע פורעניות · אונ ווען מען

האט

האט שוין דאש כוס אויש גטרונקען זאל מען מאכין די ברכה אחרונה · אויך איז רעכט אז מיזאל נעמען דעם הדס פון דעם לולב צוא דיא בשמים פון הבדלה · ווייל מיהאט איין מצוה דער מיט גיטאן · זאל מען עש ווידער נעמען צוא איין מצוה · בשעת אז מען זאגט דיא ברכה בורא מאורי האש זאל מען איין ביינין דיא פינגער פון דער רעכטע האנט אין דער האנט אריין · אונ זאל זעהען דיא נעגיל · אבער דיא האנט ניט · אונ נאך הבדלה זאל מען גרייטין צום טיש אונ ליכט אן צינדין חאטשע אז מען קען ניט מער אויף עסין איין כזית · אונ ווער עש פאסט שבתות צוא נאכט · זאל מען זיך זעצין לערנען · איז גלייך וויא ער האט גיגעסין דיא סעודה פון מלוה מלכה : דער טורי זהב אונ דער מגן אברהם שרייבט מען גיהער צו זוכין גוטע שפייז אונ בעשטע שפייז אויף דער סעודה · אבער ווען ער איז גיזעסין לאנג ביי שלש סעודות אונ קען ניט עסין אפילו איין כזית גרויש איז מען יוצא אז מיזאל עסין פירות : עש איז ווישענליך אז עש איז פר האנדין אין דעם מענטשין איין גליד · וואש ער הייסט נשכו דאש זעלביגע גליד האט קיין הנאה ניט אנאנצע וואך פון דעם עסין · נייערט אז מען איז מלוה מלכה. אונ דער טעם איז · ווייל אלע גלידער האבין איין הנאה גיהאט בשעת אדם הראשון האט גגעסין פון עץ הדעת אונ האט דער מיט גיבראכט דעם טויט אויף דער וועלט · דרום ווערין פאר פוילט אלע גלידער · אונ דער גליד נשכו בלייבט ביז תחיית המתים · ווייל דאש גליד האט קיין הנאה ניט גיהאט ווייל אדם הראשון האט גיגעסין דעם עץ הדעת אום פרייטאג אונ דאש גליד האט אגאנצע וואך קיין הנאה ניט פון דעם עסין · נייערט שבתות צוא נאכט · דרום זאל מען גיווארינט זיין מלוה מלכה זיין : נאך איין טעם איז · ווייל מען גדיינקט אליהו הנביא אלע שבתות צוא נאכט · אונ דער ספר הקולות שרייבט עש איז פאר האנדין צדיקים וואש מען בדארף זייא נעמען שבתות צו נאכט אין גיהנם אריין · קומט אליהו הנביא אונ איז מגין אויף זיי אונ זאגט ער נעמט אויף זיך דש ביסיל עבירות וואש זיי האבין · דרום פון אלע זאכן וואש מען האט מסדר גיוועזן וואש מען זאל טאן פון שבתות צו נאכט זאל מען ניט פר מיידן דר פון ווארום עש איז אלץ איין סימן ברכה:

הלכות ראש חודש

ערב ראש חודש הייסט קליין יום כפור אזו וואול אז יום כפור איז מכפר פר אגאנץ יארי אזו גיהער מען אום ערב ראש חודש תשובה טאן אונ פאסטין אז הש"י זאל מוחל זיין · וואש מען האט דעם חודש גזינדיגט · איין טעם איז ווארום מען האט גיגעבן צוא ווייבער דעם ראש חודש פר איין יום טוב · ווארום עש איז פר האנדן שלש רגלים קעגין דריי אבות אברהם יצחק יעקב · אונ צוועלף חדשים · קעגן צוועלף שבטים · אונ ווייל די שבטים האבן גיזינדיגט מיט דעם עגל אונ די ווייבר האבן ניט גיזינדיגט · דרום האט מען צו גינומן ביי די מאנזבלין דעם ראש חודש · אונ מען האט גגעבין צו די ווייבר פאר איין יום טוב · מען טאר ניט פאסטן אום ראש חודש · נייערט איין תענית חלום מעג מען יוא פאסטין · אונ ווען מען פאסט אום ראש חודש איין תענית חלום · זאל מען פאסטין איין טאג נאך ר"ח אויך · ווארום ווייל ער האט גיפאסט אום ר"ח · אבר אז מיהאט גיפאסט איין תענית חלום אום ר"ח ניסן אדר ר"ח אב · בדארף מען ניט פאסטין נאך איין טאג · ווארום ר"ח ניסן אונ ר"ח אב איז איין תענית צדיקים · ווען איינר האט חתונה אום ר"ח בדארף מען ניט פאסטין · דעסט גלייכן אסרו חג אונ חמשה עשר באב אונ חמשה עשר בשבט בדארף מען אויך ניט פאסטן אבר אז איינר האט חתונה ר"ח ניסן אדער ל"ג בעומר אדער ר"ח סיון · אדער ערב שבועות אדר ר"ח אב אדר אין די פיר טעג פון יום כפור ביז סוכות בדארף מען יוא פאסטין

עש איז איין גרויסע מצוה שבתות צוא נאכט מקדש זיין דיא לבנה · ווייל מען איז נאך פריילעך פון שבת · אונ מען גייט נאך אין די קליידער פון שבת אונ אז מען איז מקדש די לבנה אום דער וואכין · זאל מען זיך אן טאן אין דיא קליידער וואס מען גייט אין שול אריין · אונ ווען שבתות צוא נאכט איז דער דריטער מעת לעת פון דעם מולד · פסקינן אלע גאונים מען זאל די מצוה ניט אפ לייגן · אונ מען זאל מקדש זיין די לבנה:

איין אבל טאר ניט מקדש זיין די לבנה · אבר ווען דיא שבעה גיווערט ביז נאך צעהן טעג מיט דעם מולד אזו מעג דר אבל ביי נאכט ארויש גיין אונ מעג מיט די לייט די לבנה מקדש זיין · אונטער איין דאך טאר מען די לבנה ניט מקדש זיין ווארום די לבנה מקדש זיין איז גלייך אז מען זאל דיא שכינה אנטפאנגן נוא וואש פאר איין דרך ארץ איז אז מען זאל שטיין אונטער איין דאך · ווען מען זאלט איטעצין אנטפאנגן · וואלט מען אנטקעגן גיגאנגן איז שוין איין כ"ש דיא שכינה צו אנטפאנגען · איז פשיטא ניט רעכט אונטער איין דאך צוא שטיין · נייערט מען זאל שטיין אונטערן הימל · אבר ווען עש איז אנדערש ניט מיגליך אז מען זאל שטיין אין דרויסן אונטערן הימל · דהיינו ער האט מורא · אזו מעג מען אונטערן דאך די לבנה מקדש זיין · ווען איין קלארר וואלקן האט די לבנה פר דעקט · אונ מען זעהט די שיין פון דער לבנה ארויש · מעג מען זיא מקדש זיין · מען טאר די לבנה ניט מקדש זיין · נייערט ביז מען זעהט דעם שאטין פון זיך · אונ ווען מען איז מקדש די לבנה · זאל מען די פיס באיי אנאנדר שטעלין · איי מען הייבט אן מקדש זיין די לבנה זאל מען איין בליק טאן אויף דר לבנה אונ ניט מער · אבער מען זאל זיך ניט שטעלן אויף דיא גאסן וואו אנדערע גלויבינס גינאסין גייען דען זייא מיינען אז מיר דינען ח"ו צוא די לבנה אונ דורך דעם ווערט גרויש חילול השם אונ ווען מען איז מקדש דיא לבנה · זאל מען זיא מיט גרויש כוונה מקדש זיין אונ דר נאך זאל מען זאגן ברוך יוצרך ברוך עושך ברוך קונך ברוך בוראך דען דאש איז דיא ר"ת פון יעקב אונ די לבנה איז גיגליכין צו יעקב · אויך שטייט אין דר גמרא דבי רבי ישמעאל האבן גילערנט ווען די יודין וואלטן מער ניט זוכה זיין נאר איין מאל אין חודש צו אנטפאנגן די שכינה וואלט אויך גינוג גיוועזן · אונ די לבנה מקדש זיין איז גלייך אז מיהאט די שכינה אנטפאנגען · דרום זאגט אביי מען בדארף צוא שטיין ווען מען איז מקדש דיא לבנה:

דער ספר אור חדש שרייבט איין וואונדערליכע מעשה וואש ער האט גיהערט דער ציילן פון רבי מאיר מייזעלש · איין יהודי איז גיגאנגען אין וועג האט אים באגעגינט איין רוצח אונ האט אים גיוואלט דער שלאגין אזו האט אים דער יהודי גיבעטין אז ער זאל אים לאזין נאך איין מצוה טאן פארין טויט אונ דיא לבנה איז דעמאלט מאל זייער שיין גישטאנען · אונ עש איז צייט גיוועזין מקדש צוא זיין דיא לבנה האט דער יהודי מקדש גיוועזין דיא לבנה מיט גרויש כוונה אונ בשעת אז ער האט אן גיהויבן צו זאגין דעם פסוק כשם שאני רוקד כנגדך ואיני יכול לנגוע בך כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי לרעה איז טייטש אזו וויא איך שפרינג קעגן דיא לבנה אונ קען ניט אן רירין אן דיר · אזו זאלין אן מיר אויך ניט קענן אן רירין די פיינד צו בייזין · אונ וויא דר יהודי האט אויש גיזאגט דעם פסוק · איז גיקומן איין רוח אונ האט אים פון דער ערד אויף גיהויבין · אונ האט אים פאר טראגין פון רוצח אונ איז ניצול גיווארין פארין רוצח · אויך שרייבין אונזערע חכמים ווער עש איז מקדש דיא לבנה עדינצט אזו איז ער פאר זיכערט אז ער וועט דעם חודש ניט שטארבין דרום איך ליבע לייט זעהט וואש פאר איין גרויסע זאך איז דיא לבנה מקדש זיין

זיין

זיין · דרום זאל איטליכער מענטש זיין איין זריז צוא מקדש זיין די לבנה ערינצט זיא מקדש צוא זיין :

הלכות פסח

דיא זעלביגי מענטשין וואש זיינען זיך נוהג צו פאסטין אלע ערב ר״ח גיהערין זיי אויך צו פאסטין ערב ר״ח אייר ווארום דאש היישט וויא איין נדר · דעשט גלייכין ווער עש האט יאר צייט נאך אסרו חג פון פסח גיהער אויך צוא פאסטין :

דער סדר היום שרייבט · ווייל דאש ברויט איז דאש לעבין פון דעם מענטשין · אונ מען פר שעמט עש מיטן חמץ פר ברענן · איבר דעם האבין אונזרע חכמים מתקן גיוועזין אז מען זאל זאגן כל חמירא אויף תרגום לשון · מען טאר ניט פר ברענן דעם חמץ אום ערב פסח שפעטער פאר זייגער צעהען · אונ ווער עש וויל די מצוה רעכט טאן · זאל ער פאר ברענען דעם חמץ צווישין זייגער ניין אונ צעהען :

אונ ווייל הלכות פסח איז גאנץ הארב אויף דער נשמה · ווייל מען איז חייב כרת אז מען טוט ניט וויא מען בדארף · דרום גיהער איטליכער מענטש אליין אכטונג געבין דרויף · אונ ניט אויף קיינעם זיך פאר לאזין סייא כלים כשרין · סייא חמץ מבטל זיין . אונ מכ״ש בייא די מצות באקין גיהער מען פשיטא אליין צוא זיין · וויא דער חוקי חיים שרייבט · דאש וואש מיר טוען אום פסח איז אלש איין גידעכעניש פון מצרים · אונ די גמרא סוטה שרייבט · די שווערסטע ארבעט האבין גיהאט די ישראל פון פרעה · די ארבעט וואש ווייבר בדארפין טאן · האט ער גיהייסין אז מאנזבילין זאלין טאן · אונ די ארבעט וואש מאנזבילין בדארפין טאן האט ער גיהייסין אז ווייבער זאלין טאן · האבין גמוזט די מאנזבילין אליין קנעטין טייג · אזו וויא מיר גיפינען אין מדרש תנחומא פרשה ויצא · אז מאנזבילין האבין גמוזט קנעטין טייג אונ באקין דרום איז אויך די מצוה אז מאנזבילין זאלין זיין בייא מצות באקין · אונ נאך איין טעם איז · מיר גפינען אין רש״י פרשה בא די ישראל בשעת אז זייא זיינען גיגאנגען אויש מצרים האבין זייא גיטראגין דאש טייג אויף זייערע אקסלען חאטשע זייא האבין גיהאט בהמות פון דעסט וועגן האבין זייא אליין גיטראגין אויף זייערע אקסלן מחמת די מצוה פון מצה איז בייא זייא זייער ליב גיוועזין · דרום זאל איטליכער זיין בייא זייגע מצות · אונ זאל דרויף השגחה געבין · אונ זאל זיך אויף קיינעם ניט פאר לאזין

דער מנהג איז אז מען כשרת גיפעס אויף פסח אזו כשרת מען נאר די כלים אין איין קעסיל· דרום גהער מען גווארינט זיין צום ערשטין כשרין די כלים וואש מען ניצט אין זייא קאלטע זאכן אונ דר נאך טעפר אונ דר נאך שיסלן אונ לעפיל דר נאך קופערנע כלים · אונ אויב סיהאט אין דם קעסיל גיכשרת פלייש׳גע כלים טאר מען דר נאך אין דעם וואשער ניט כשרן מילכיגע כלים:

אויך גיווארנט צוא זיין אז מקויפט כלים פון איין א״י סיי זילבערנע אדער גילדערנע אדער צינענע אדער מעשענע אדער קופרנע אדער אייזערנע מען זאל זייא פריער טובלן · אונ אז מען קויפט אלטע כלים פון איין א״י דארף מען זייא פריער כשרין אונ דער נאך טובלן · ערדענע כלים טובלת מען אן אברכה אונ די לייט וואש זיינען זיך נוהג ניט צו טובלן ערדנע כלים עכ״פ דאש גיגלייזטע גיפעס דארף מען יוא טובלן אונ אויך אן איין ברכה · דרום איר ליבע לייט דעם מנהג גיהער מען צו האלטין אז דאש גיגלייזטע גיפעס טאר מען ניט ניצין אן טבילה אונ ניט פסח אליין נייערט אגאנץ יאר :

וועז

ווען איין א"י האט געגעבן צוא איין יהודי במשכון איין זילבערנע אדער אגילדערנע אדער
אצינענע אדער אייזאייזערנע כלי · אונ דר יהודי ווייס וואול אז דער א"י ווערט בוודאי
דעם משכון אויש לייזן מעג ער ניצן אין דער כלי אן טבילה אבר אז דער יהודי איז גיוואר
גיווארין אז רר א"י לאזט דעם משכון פר פאלין ווערין האטשע ער האט ביז אהער דיא כלי
גניצט אן טבילה אבר הינט דארף ער זיא טובלן · ווען מען פאר קויפט דעם חמץ ע"פ זאל
מען זעהן דעם חמץ ליגן אין אזו אחדר אז דר א"י זאל קענן אריין אונ ארויש גיין אין דעם
חדר אונ אויב ניט איז גלייך ווי ער האט ניט פר קויפט אונ דר חמץ איז נאך פסח אויך אסור
אונ דער וואש האט הנאה פון דעם חמץ איז חייב כרת:

דער ר"ן שרייבט וויא באלד דיא זון איז אונטער גיגאנגען גהער מען נאך מצה וואשער גיין
אונ דער נאך זאל מען בודק חמץ זיין כדי צוא גיין פון איין מצוה צוא דער אנדערער:
איר ליבע לייט איך האב אייך שוין גישריבן די צייט פון חמץ פר ברענען דהיינו זייגער צעהן·
אבער בעו"ה עש זיינען פאר האנדין פיל לייט וואש עסין אונ טרינקען חמץ נאך צעהן זייגען
זייא עובר אויף צווייא עבירות· איינש ער פאר ברענט ניט דעם חמץ אין דער צייט דאש
אנדערע אז ער פאר ברענט דעם חמץ נאך דער צייט איז דאך דער חמץ שוין ניט אין זיין
רשות· דרום ווער עש פארכט זיך פאר גאט זאל זיך איילין מיט דעם חמץ עסין כדי ער זאל
קענן פאר ברענן דעם חמץ פאר צעהן אזו ועלין זיך אנדערע לייט אויך פון אים אפ לערנען·
אונ דער וואש איז זיך אזו נוהג ווערט אים געוויש וואול זיין אויף דר וועלט אונ אויף יענר וועלט:
אז מען פאר ברענט דעם חמץ זאגט מען דיא תחינה:

יהי רצון עש זאל זיין דר ווילן פאר דיר גאט מיין גאט · אונ גאט מיינע עלטערן אזוא וואול
אז איך בין מבער דעם חמץ פון מיין הויז אונ פון מיין רשות· אזו אויך גאט מיין גאט
אונ גאט מיינע עלטערין זאלשטו מבער זיין אלע די תאוות · אונ דעם יצה"ר זאלשטו אויך
פון אונז מבער זיין אונ זאלשטו אונז געבין אגוט הארץ צוא דינען דיך · אונ אלע די תאוות
זאלין פאר גיין וויא איין רויך אונ זאלסט מבער זיין דיא חטאים פון דער ערד:

דער מגן אברהם שרייבט דער וואש ווערט גיבארין נאך איין נפל דער איז איין בכור אונ דארף
פאסטין ע"פ ווען עש טרעפט זיך איין מצה איז חמץ גיווארין פאר בריקת חמץ טאר מען
זיא ניט עסין מספק דען טאמער איז זיא מצה אונ מטאר דאך קיין מצה ניט עסין ביז אויף
דער נאכט · איין אבל טאר ניט זיצין אויף קיין הסיבה אונ אויך טאר ער ניט קיין קיטיל אן
טאן. אונ סייא ער איז איין אבל דיא ערשטע פיר וואכין נאך איין פריינט · אדער אגאנץ יאר
נאך פאטער אונ מוטר אונ ווען איינער איז איין אבל גיווארין אום ערב פסח טאר מען אים
קיין אן בייסין ניט שיקין אזו וויא מען פלעגט אים אלע מאל שיקין · דאש גלייכין שבת נאך
מיטאג טאר מען אויך ניט · ווען ערב פסח גפאלט אום שבת זאל מען מקיים זיין שלש סעודות
מיט פיש אדער פלייש דען קיין מצה טאר מען ניט עסין אום ערב פסח:

דער זוהר שרייבט אז ע"פ גפאלט אום שבת זאל מען תורה לערנן איז מען אויך יוצא דר
מיט שלש סעודות אדער מען זאל ויין טרינקען איז מען אויך יוצא· ווען איינר גיפינט
חמץ אום ע"פ וואש גפאלט אום שבת אדער ער גפינט חמץ אום פסח זאל ער לאזין דורך
איין א"י אויש ראמען · אונ אויב ער גפינט ניט קיין א"י זאל ער דעם חמץ צו דעקין מיט
אכלי נאר ער זאל ניט מטלטל זיין אום שבת אדר אום יו"ט · אבער אז מען גפינט ניט אום
חוה"מ זאל ער אויש ראמען אויש דעם הויז אונ זאל פאר ברענען דער וואש ווילגזוט
אונ פרום זיין זאל ער זעהן וויא ווייט מיגליך איז זיינע מצות אפ צו באקין פר פסח ווערט ער

שוין

שוין פר זיכערט זיין פון אלע ספיקות אונ ער וועט פאר זיכערט זיין פון חמץ בפסח :

נוא איר ליבע לייט ווער עש איז קלוג קען פאר שטיין אז דער איסור פון חמץ איז גרויש אז עש איז אפילו אזו גרויש וויא אנגיל הייסט אויך חמץ : אונזערע חכמים שרייבין מען טאר דיא מצות ניט קנעטין נאר מיט די וואשער וואש איז איבער גנעכטיגט גיווארין בכדי די וואשער זאל קאלט זיין · דאש גלייכין די מעל אדער די מצה וואשער טאר מען ניט טראגין אויף גירעקט אונטער דעם לופט פון דעם הימעל תאמשע עש איז איין וואלקענדיגער טאג · אויך טאר מען ניט קנעטין ביא דעם פענצטער כדי דיא זון זאל ניט שולט זיין אויף דעם טייג · אויך דיא טייג ניט צוא לאזין ליידיג ליגען · אויך גרויש השגחה געבין ביא דעם מאלין :

אונ ניט וויא איך האב גיזעהען אז אין דיא קליינע קהלות זיצן די עמי הארצים אין מילאונג זייא זעהן נאר וואש זייא איז נוט · אבער אויף רעכטע זאכין גיבין זייא ניט אכטונג דרום גיהער מען זעצין איבר זייא איינעם וואש האט יראה דאש זייא זאלין ניט מאכין חמץ עסין · דאש גלייכין די ראזינע וואש זיינען זיך מיט דיא מצות אויך ניט רעכט נוהג דהיינו זייא מאכין גרוישע טייגן בכדי זייא זאלין ווייניג דארפין צאלין אונ אטייל שטעלין נאר קליינע קינדער ביא דיא מצות · אונ אטייל גרוישע מענטשין גיבין אויך ניט אכטונג זייא לאזין דאש טייג ליידיג ליגן אדער זייא וועלגרין מיט דיא וואלגער העלצער נאר אויף איין ארט דיא לייט עסין גיוויס חמץ בפסח :

דרום זאל איטליכער יהודי מיט אלץ דינג זיך רעכט נוהג זיין אונ זיין לעבין זאל ניט פאר שניטען ווערין · דאש גלייכין ניט פיל מצות מיט אמאל אין אויבין אריין זעצין אונ ניט חם צוא האבין אויף דיא האלץ : זעהט ווען עש וואלט איינעם בגעגנן איין גזלן אונ זאל אים זאגין גיב מיר פיל געלט זונסט וועל איך דיר הארגענען וואלט ער דאך בוודאי נאר זיין האב אפ געגעבן · אזו דא אויך פון איין קליינע הוצאה וועגן זאל מען פר דר צייט שטארבן מיט כרת אונ עוה"ב ווערט ער אויך אן · דאש גלייכין אז דר אויבן איז פול מיט מצות אונ אויף דעם טיש ליגן אויך מצות · איז בעסר מען זאל די מצות איבר קנעטן נאך אמאל איי זיי זאלין אויף דעם טיש לאנג ליגן אונ זאלן חמץ ווערן דש גלייכן ווען מען הט איין טייג צו לויז גמאכט זאל מען צו קנעטן ביי דר זייט איין הארטן טייג אונ מיזאל דר נאך צו אנגדר קנעטן דאש גלייכן די כלים וואש מען קנעט אין זיי זאל מען אלע מאל ריין מאכין דען אפט מאל בלייבט צו גקלעפט טייג אין די כלים אונ דאש טייג איז גוויש חמץ אונ צום בעסטן איז ווער עש האט צוויי כלים צו קנעטין דהיינו אזו באלד אז מען האט איין טייג אויש גיקנעטין וועט מען די כלי אויש וואשין אונ דער וויל וועט מען אין דער אנדערער כלי קנעטין · אונ דר וואש מעסט איין די מעל טאר ניט קיין וואשר גיסין דען אפט מאל בלייבט אכיסיל מעל אויף זיינע קליידר נוא אז עש וועט דרויף קומען וואשער איז דאש ארעכטער חמץ · אונ ווער עש קנעט זאל זיך דיא ארבל ארויף שארין :

רבי יצחק לוריא שרייבט ווער עש פארעט זיך מיט די טייג ביז ער ווערט דער היצט · אדר דאש גלייכין ביא אנדערע מצות אויך דהיינו אסוכה צו בויען אדער ער גייט מיט איין סת אונ ווערט דער שוויצט אזו איז עש אתיקון למחשבות זרות שמביאות לידי חטא מען גיהער צו זאגין פירורים הפקר אויף דיא ברעקליך טייג וואש וועלין ארונטער פאלין · בשעת ער פארעט זיך מיט די מצות זאל ער אלע מאל ארויש ריידין דא מאך איך מצות דער מיט מאכט מען דיא קליפות אוועק לויפין אונ מען מאכט די קדושה אויף זיך רוען אבער די כוונה מוז אויך זיין לשם שמים · מען גיהער די ווייבער צוא לערנען אז עש איז דא פיל טייג פארטיג אויף דעם טיש אונ עש וולין פיל ווייבער חלה נעמן זאל מען זייא לערנן אז זייא זאלין ניט נעמן

פון

פון איטליכס טייג בזונדער ניי׳ערט פון צווייא דרייא טייג בייא אנאנדער: ווען מען האט פאר געסין חלה נעמן סייא פון איין טייג אדער פון גאר דיא מצות אונ דיא מצות זיינען שוין גיבאקין זאל מען דיא זעלביגע מצות אין איין כלי אריין טאן אונ מען זאל זייא צוא דעקין אונ פון איין מצה חלה נעמן אונ אברכה מאכין אזו איז מען שוין יוצא אבער אויב עש איז איין ספק אויב מען האט גינומען חלה אונ אויב ניט זאל מען נעמן אן אברכה:

אויך גיווארנט צוא זיין אז מען באקט דיא מצות בייא איין א״י זאל מען ווארטין ביז דיא חלה ווערט רעכט פאר ברענט אונ דיא וואש זיינען זיך ניט אזוא נוהג אונ ווארטין ניט איז בעו״ה איין גרוישע עבירה מען איז מבזה דיא מצוה· אונ אויך דיא טייג פון מצה זאל ניט גרעסר זיין פון אשיעור חלה· אויך זאל מען דיא מצות ניט ארויש נעמען פון דעם אויבין ביז זייא ווערין רעכט אויש גבאקין· אויך זאל קיין איבר לויף ניט זיין מיט דיא מצות צום אויבין טראגין דען עש קומט צוא גרויסין חמץ· ע״פ זאל מען אנאנצין טאג נאך גיין נאך נאטש דינסט· צום ערשטין דעם חמץ אין דער צייט צוא פאר ברענען· אונ דאש אנדערע ער זאל אין זין האבין אז ער וועט גוט אונ פרום זיין· אונ דעם יצה״ר פון זיך מבטל זיין· דען חמץ איז איין רמז אויף דעם יצה״ר: אונ נאך דעם חמץ פאר ברענען זאל מען זיך אפ גאלין אונ דיא נעגיל אפ שניידין לכבוד יו״ט· אונ דאש דארף אלץ גיטאן ווערין פאר מיטאג דען נאך מיטאג טאר מען קיין שום מלאכה גיט טאן דען ע״פ נאך מיטאג איז שוין יו״ט ווייל אין דער צייט פלעגט מען דעם קרבן פסח מקריב זיין:

דיא בעסטע מצוה איז ע״פ נאך מיטאג די מצות צו באקין· אונ דר נאך טובלן זיך לכבוד יו״ט אונ היפשע קליידר אן צו ציהן אונ צו הש״י איין שבח געבן אויף די גיסים וואש ער האט אונז גיטאן· אונ צוא מנחה אין דער שול צוא גיין, מיט גרויש שמחה אונ זיין תפלה היפש מיט שמחה אונ כוונה צו טאן אונ אז ער קומט פון שול אהיים אן צו ריכטין זילבער אונ. אלד וויא ער פר מאגט· אונ וויא נאט האט אים גיגעבין בכדי ער זאל וויזן פר זיין הויז גזינד די פרייד פון זיין הארצין אויף דעם חסד וואש הש״י האט אונז גיטאן אויך גהער איטלבער ווישן אז די קדושה פון דר נאכט פסח איז גרויש דען די זעלבגע צייט האט הש״י אונז אויש גצויגן אויש מצרים צוא זיין איין גליבט פאלק צוא גאט אונ צוא האלטן זיין גיבאט· דרום גיהער מען דיא נאכט קיין דברים בטלים גיט ריידן נאר פון גאטש גנאד צוא ריידין וואש ער האט אונז דיא זעלביגע צייט גטאן אונ געבין צוא פאר שטיין זיין הויז גיזינד וואש עש איז דער מער מיט אונז אונ זאל ע״פ בייא טאג אלץ גרייט מאבין בכדי מען זאל עסין דעם אפיקומן אונ הלל זאגין פאר האלבע נאכט· דען נאך האלבע נאכט איז שוין דיא צייט פון הלל פאר פאלין אונ דאש גלייכין דיא צייט פון אפיקומן אויך:

מען גיהער שטעלין דאש פיטר זייל גאר נאהנט לעבין זיך· אונ באלר דער בייא דיא זאלץ וואשער אונ דער נאך דיא חרוסת· אונ אז מיזאגט כהא לחמא עניא הייבט מען אויף דיא שיסיל מיט דיא מצות אז דיא קינדער זאלין פרעגין ווארום שטעלט מען אוועק דיא שיסיל מען האט נאך ניט גיגעסין· ענטפערט מען אזוא· מען הייבט אויף די שיסיל צו ווייזין פר אנירעכנעש דאש הש״י האט אונז אויף גיהויבין צוא איין גרוישע גדולה אונ האט אונז ארויש גינומען פון מצרים אונ האט אונז גיבראכט קיין א״י חרוסת מאכט מען פון זעלכע פירות וואש דר פסוק גלייכט צוא ישראל· דהיינו עפיל פייגין נים מיל גרומין מאנדיל קעדין אונ אין דרינן אריין טאן בשמים צימרינג אונ אינגבר· אונ אלימן צוא גיקלאפט דאש ווייזט עש אויש וויא שטרויא צו איין גרעכענש אז מיהאט גימוזט שטרויא קלייבן אויף דעם פעלד איין צוא קלעפין אין די

ליים · אונ דיא חרוסת זיינען גליך וויא ליים אונ אז מען קאן ניט קריגין דיא פירות זאל מען
נעמען עפיל מיט ניס אונ דיא בשמים איז שוין גינוג · אז מען טונקט איין דעם מרור אין
חרוסת זאל מען דער נאך דיא חרוסת אפ שאקלין ווארום דער מרור דארף אליין גיגעסין
ווערין ניט מיט קיין אנדער זאך :

דער כוס זאל ניט קלענר זיין פון אקוואטירל דש טרעפט אז אנדר האלבן הינערשע אייער
אונ מען זאל פון דעם כוס צום וויינינשטין ארוב אויש טרינקען · אונ אז מען מאכט
די ברכה איבער די וויין מוזין די מצות צו גידעקט זיין זיי זאלין זייער בויש ניט זעהן אז
מען מאכט איבער זיי ניט קיין ברכה · בשעת מזאגט די הגדה זאלין די מצות אויף גדעקט
זיין ביז מען האלט והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם דער נאך זאל מען די מצות ווידר צו
דעקין · אונ פאר אלע זאכין וואש מען טוט זאל מען זאגין לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה · מען
גיהער קיין איבריגס ניט עסין בכדי מזאל דעם אפיקומן ניט איבער דאנק עסין דען מען מוז
צום וויינגסטין איין כזית אפיקומן עסין :

איטליבער יהודי איז מחויב צוא לערנען הלכות פסח אונ איז אויך מחויב צוא דער ציילין
יציאת מצרים אונ די ניסים ונפלאות וואש הש"י האט מיט אונז גיטאן ביז ער ווערט
שלעפערדיג חאטשע דער מנהג איז מען לייענט ניט קיין קריאת שמע דיא ערשטע צווייא
נעכט פון פסח אבר ברכת המפיל אונ דיא ערשטע פרשה פון ק"ש איז מען יוא מחויב צוא
לייענן · עש זיינען פר האנדין פיל לייט וואש שלאפין גיט דיא גאנצע צווייא ערשטע נעכט אונ
דער ציילין ביז טאג פון יציאת מצרים :

די ערשטע צווייא נעכט זאל מען דעם הרחמן זאגין נאך במרום :

הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו יו"ט שכולו ארוך ליום שהצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה ויהיה חלקנו עמהם :

דער נאך זאגט מען הרחמן הוא יזכנו :

דער ט"ז שרייבט עש איז איין מצוה צוא נעמען דוקא רויטין וויין אויף ארבע כוסות אבער
היינטיגע צייטין האט מען מורא פר עלילות שקר דרום זאל מען נעמען פראסטין וויין ·
די ווייבער זיינען אויך מחויב צו האבין ארבע כוסות וייל זיי זיינען אויך אין דעם נס גוועזן :
אטייל לייט זיינן זיך נוהג זייא נעמן אשטיק אפיקומן אונ מאכין איין לאך דריגן אונ הייגן
עש אויף איין גאנץ יאר · דש דאזיגע איז ניט גדאכט אין קיין שום ספר אונ עש הייסט מבזה
גיוועזן גאטש גאב · אונ דער צוא אויך זאגין אונזערע חכמים ווער עש היינגט אויף זיין ברויט
אזוא ווערט זיין פרנסה אויף גיהאנגן אונ ווער עש וויל דעם מנהג יוא האלטין זאל ער
אשטיקיל אפיקומן בייא זיך טראגין דער מיט פאר טרייבט ער דיא תאוות :

הלכות ספירה

ווייל דיא ספירה איז אגרושע קדושה · אונ ער ציהט אויף זיך דיא אויבערשטע קדושה מיט
דער ספירה ציילין דרום גיהער דער מענטש זיך זיין הארץ דר וועקין מיט בוונה ספירה
צו ציילין מען זאל זאגין היום אונ ניט שהיום : דר רש"ל שרייבט די צייט פון ספירה ציילין
איז אז דיא שטערין גייען אויף אונ ניט פריער · אונ איי די צייט קומט פון ספירה ציילען
דהיינו בין השמשות זאל מען ניט אן הייבין צו עסין ביז מען ציילט פריער ספירה · מיטאר
זיך ניט פוצין אונ ניט שערין אין ספירה · אבער ווען איינער נעמט קוואטר שאפט אדער
מוהל שאפט אדר אבעל ברית מעג ער זיך יוא פוצין אונ שערין אין ספירה :

צו׳ ערוב תבשילין זאל מען נעמען פיש אדער פלייש וואש זיינן אן גיגרייט גיווארן פון שבת וועגין · ווער עש וויל גוט אונ פרום זיין גיהער זיינע שטאט לייט אויך מוציא זיין מיט דעם עירוב תבשילין דהיינו ער זאל זאגין צוא זיינע קינדער דאש ברויט אונ פיש גיב איך במתנה גמורה צו דעם וואש וועט פאר געסין איין עירוב תבשילין מאכין כדי זייא זאלין דער מיט יוצא זיין אונ דער נאך זאל ער ערשט דיא ברכה מאכין :

הלכות יום טוב

מען טאר אום יו״ט קיין וועקסין ליכט ניט ווארמן בכדי ער זאל עש קענן צוא נוף קלעפין דש גלייכין מטאר קיין וואקס ניט האלטין אין די הענט ווארום עש ווערט דר ווארמט אונ ווערט ווייך · דר מגן אברהם שרייבט אום יו״ט טאר מען קיין ליכט ניט אפ שנייצין מיט דער האנט סיי חלב ליכט אדר וועקסנע ליכט · דר שולחן ערוך שרייבט דר מנהג איז צוא דעם חמין ברכו מאכט מען הבדלה איבר ביר · שרייבט דרויף דער מגן אברהם דאש איז גרעט גיוואורין אין דיא לענדער וואש עש איז קיין בעסרי משקה ניט פר האנדין אבר אין די ערטר ווש איז פר האנדין ויין דארף מען מאכין הבדלה איבר ויין אפילו בייא דעם חמין ברכו · דער ט״ז שרייבט ווען עש טרעפט זיך איין אשה דארף טבילה האבין אום יו״ט אונ זיא האט פר געסין די נעגיל אפ שניידין פר יו״ט טאר איר קיינער די נעגיל ניט אפ שניידין :

דער טורי זהב שרייבט מען מעג וואול דיא אנדערע נאכט יו״ט אן צינדין דיא לאמפין וואש זיינען דיא ערשטע נאכט יו״ט פאר לאשין גיווארין · אבער יו״ט פון ר״ה טאר מען עש ניט טאן · דאש גלייכין אז יו״ט גיפאלט אום זונטיג טאר מען אויך ניט אן צינדין דיא לאמפין וואש זיינען איבר גיבליבין פון שבת · דרום איז צום בעשטין אז מיזאל אלע ערב יום טוב אן גרייטין גינוג לאמפין בכדי מען זאל זיך ניט טועה זיין אז עש וועט זיך אזוא טרעפין :

ווען מען באקט אום יו״ט טאר מען די חלה ניט פר ברענן נאר מען לאזט זיא ליגין ביז נאך יו״ט דר נאך פר ברענט מען זיא · אבער פסח טאר מען די חלה ניט לאזין לגין פון חמץ וועגן אונ באקין טאר מען זיא אויך ניט דען אזו איין זאך ווש מען דארף ניט אויף יו״ט טאר מען ניט באקין אזו זאל מען דש טייג באקין אן חלה אונ נאך דעם באקין זאל מען ערשט נעמען חלה פון די מצות אונ זאל זיא לאזין לגין ביז נאך יו״ט אונ נאך יו״ט זאל מען זיא פר ברענן :

דער מגן אברהם שרייבט · מען טאר קיין ליכט פון יו״ט ניט אהיים נעמען פון דר שול אפילו עש איז ניט קיין ווינט · דען טאמר וועט זיך אויף חאפין א ווינט אונ וועט די ליכט פר לעשין נמצא איז ער דער גורם צוא פאר לעשין · אונ אויך טאמער וועט דער גמיינער מאן זיך טועה זיין אז ער וועט זעהן אים דיא ליכט טראגין אונ וועט מיינן מיטאר טראגין אפילו איין ווינט וועט זיין :

דער ט״ז שרייבט אין אטייל קהילות טוען די לייט ארין שמעקדיגע זאכין אין דער וואשר בשעת זיי וואשין די כהנים דאש טאר מען אום יו״ט ניט טאן ביי ערט פאר יו״ט · מען זאל יו״ט היפש מכבד זיין מיט גוט עסין אונ גוט טרינקען אונ שיינע קליידער אז די קליידר פון יו״ט זאל בעסר זיין אז די קליידר פון שבת · עש איז א מצוה אום יום טוב צוא שיקין דיא ארמע לייט פון בעסטין פון זיין טיש דען ווייל דער טיש איז גיגליכן צום מזבח אונ דש עסין

וואש

וואש מען שיקט דיא ארמע לייט פון זיין טיש איז גלייכן צו אקרבן אונ פון דעם קרבן האט מען ראש בעשטע גימוזט מקריב זיין צו הש"י · דרום זאל מען אויך פון דעם בעסטין דיא ארמע לייט שיקן וייל אום יו"ט צוא מארגינש זיינען די חזנים מאריך מיט פיל ניגונים דרום פר דר מורא מיזאל ניט עובר קריאת שמע זיין זאל מען אזוא טאן אז מען האלט שמע ישראל וואש פר ברוך שאמר זאל מען דיא ערשטע פרשה פון ק"ש אויך זאגין האט מען שוין דער פאר קיין מורא ניט צוא האבין · דיא תפילות וואש מען זאגט בשעת אויש נעמן דיא ס"ת אונ דיא תפלות וואש מען זאגט ווען מען דוכינט דאש שטייט שוין אין די סידורים :

דער מנהג איז אין אטייל קהילות אז יו"ט גיפאלט אום שבת איז מען ניט מקבל שבת אונ מיזאגט ניט קיין לכו נרננה אונ דארטין וואו דער מנהג איז מען איז יא מקבל שבת שרייבט דער מגן אברהם אז מיזאל תתנערי מעפר קומי איבר היפין :

אויך שרייבט דער מגן אברהם פון דעם מהרי"ל ווענין מען טאר אום יו"ט ניט אוועק בייגן דעם אייל פון דיא לאמפין ווארום אזו האט דער לאמפ קיין מאכט ניט צוא ברענען אונ מוז שוין אויש גיין · ווער עש פאסט איין תענית חלום אום יום טוב זאל ער אנאנצין טאג תהלים זאגין · מען גיהער די ווייבער צו לערנן ווען זיי ווילין אום יום טוב עפיש איין עסין ווארג צוא גייען דהיינו גיפילטע הינער אזו מוזין זיי דעם פארים אין דער נאדיל ארייין ציהען ערב יום טוב אונ ניט אום יו"ט אונ דאש שטיקל פארים וואש בלייבט איבר פון דעם נייען זאל מען אפ ברענן אונ ניט אפ שניידין · מען טאר אום יו"ט ניט אן ברייטין אויף דער נאכט · דען דיא נאכט גיהער צום טאג וואש דער נאך · ווען די ווייבער צינדין אן דיא ליכט פון יו"ט זאלין זייא זעהן פארטיג ווערן מיט ביידע ברכות להדליק נר של יו"ט אונ שהחיינו איידר זיי האבין די ליכט אן גיצונדן · אטייל לייט זיינען זיך נוהג אז איי זייא גייען אהיים ביי נאכט פון דעם שול שטעקין זייא אריין דיא ליכט אין זאמד בכדי אז דיא ליכט ווערט קומען צוא דער זאמד זאל זיא פאר לאשין ווערין דאש טוען זיי ניט רעכט נייערט פריער איי מען צינט אן די ליכט מעג מען זיא יוא אין זאמד אריין שטעקין אז זיא זאל ניט לאנג ברענען · אום יום טוב איז בעסיר דאש ליכט אהיים צוא נעמן חאטשע מיר האבין דאך שוין גשריבין אז מען טאר דיא ליכט ניט אהיים נעמען אפילו אז עש איז ניט קיין ווינטי אבר איי ער זאל אין זאמד אריין שטעקין איז בעסיר אהיים צו נעמן · ווארום דער צו האט ער נאך אמצוה ער מאכט ליכטיג די פינצטרע גאסין : דען אזו שרייבן אויך אונזרע חכמים וייל שאול האט ליכטיג גמאכט די פינצטרע גאסן האט ער זוכה גוון צו דר מלוכה: אזעלכע זאכן וואש ווערן ניט קיילע איז בעסער ערב יו"ט אן צו גרייטין אונ ניט אום יום טוב ווארום דיא מלאכה וואש מען קאן ערב יום טוב טאן טאר מען אום יו"ט ניט טאן :

הלכות שבועות

ר' שלמה לוריא שרייבט די ערשטע נאכט פון שבועות זאל מען קיין קידוש ניט מאכן ביז עש וואר רעכט נאכט · וייל ביי דר מצוה פון ספירה שטייט שבע שבתות תמימות תהיינה דאש איז טייטש זיבן גאנצע וואכן זאלט איר ספירה ציילן · אונ אז מען מאכט קידוש פריא איז דאך די זיבן וואכן ניט פר האנדן · איטליכר איז מחויב זיך טובלן אום יום טוב · ובפרט שבועות האבן זיך כל ישראל מאנן אונ ווייבר גיטובילט די תורה מקבל זיין · אונ די בעסטע צייט איז זיך צו טובלן אן ערשטין טאג שבועות צוא פריא איי דער מארגן שטערן גייט אויף · אונ עש איז אויך גוט אום ערב יו"ט זיך צוא טובלן חאטשע ער האט בדיעה אום יו"ט זיך צוא טובלין כדי ער זאל אין יו"ט אריין גיין ריין · אונ די תחנה וואש מען זאל

זאגין

זאגן אז מען איז זיך טובל אום יו"ט אדר ערב יו"ט ווערט איר געפינען אין לשון הקודש קיצור שני לוחות הברית הלכות ערב פסח · אונ וואש מען זאל לערנן די גאנצע נאכט זיינן שוין פאר האנדין אין תיקון ליל שבועות :

אויך שרייבין די ספרי קבלה ווער עס שלאפט ניט די גאנצע נאכט איז ער פאר זיכערט אז ער ווערט זיינע יארין אויש לעבן אונ עש ווערט אים ניט קיין שאדין זיין · אויך שטייט אין ספר שערי ציון עש איז אגוטר מנהג ביי ישראל זיי שלאפין ניט די גאנצע נאכט פון שבועות אונ לערנן תורה · אונ ווער עש שלאפט ניט אפילו איין רגע אויך ניט אין דער גאנצער נאכט אונ טוט תשובה אזו ווערט ער דאש זעלביגע יאר באשירעמט פאר כרת אונ לעבט זיינע יארין אויש אונ נאך זיין טויט ווערט זיין נשמה גיקריינט מיט דער תורה אונ עש ווערט אים וואול זיין אויף דער וועלט אונ אויף יענער וועלט · אונ עש איז גוט די נאכט אויף זיין מיט איין מנין אז מען זאל קענן דרייצעהען קדישים זאגין עש איז דרויף גרושע סודות אונ אויך אז צעהן לייט ביי אנאנדער זיצין בייא איין דבר מצוה אזו רועט די שכינה בייא זייא :

הלכות תלמוד תורה

דער רמב"ם שרייבט איטליכער איז מחויב צו לערנען ער מעג זיין ארום אדער רייך · גיזונד אדר קראנק · יונג אדר אלט · אונ ווען איינר האט דעם דלות ח"ו אונ ער מוז אויף די טירן אום גיין בעטלן אונ ווייב אונ קינדר מפרנס זיין מוז ער זיך דאך אלע טאג אונ אלע נאכט קובע זיין אצייט אויך צו לערנען · אונ ווען איינר קאן גאר ניט לערנען אדר איין טרוד אונ האט קיין צייט ניט צו לערנען זאל ער לומדים אויש האלטן אונ זאל זיי מפרנס זיין איז גלייך ווי ער האט אליין גילערינט · אונ מען מעג אויש נעמען מיט זיין חבר אז דר חבר זאל זיצין אונ לערנן אונ ער זאל אים מפרנס זיין אונ פר דעם חלק פרנסה זאל ער אים געבן אחלק עולם הבא אויף דעם ווערט גיזאגט דער פסוק אין משלי עץ חיים היא למחזיקים בה דאש איז טייטש איין בוים וואש קומט דר פון דאש אייביג לעבן צו די לייט וואש האלטין תורה · אונ דאש איז די ערשטע פרעג אויף יענער וועלט האסטו דיר קובע גיוועזן אצייט תורה לערנען · אונ דאש איז אלץ גירעט גיווארין בייא דעם וואש איז אבעל משא ומתן אונ איין טרוד אונ האט ניט צייט צו לערנן · אבר דר וואש איז איין למדן אונ האט קיין שום האנדיל ניט טאר ער ניט ליידיג גיין אונ מוז לערנן אונ אויך מיט איין מלאכה זיך צו בשעפטיגן אונ אויב ניט הייסט ער איין פר שטערער פון דר תורה · אונ אזו וואול איז ביי צדקה סייא מען גיט פיל אדר ווייניג אויב זיין כוונה איז נאר לשם שמים אזו אויך ביי תורה לערנן דען עש זיינן פר האנדין לומדים וואש זיינען שארף אין דער תורה · אונ עש זיינן ווידר פר האנדן לומדים וואש זיינן ניט אזו שארף דען דער מענטש קען מער קיין פאר שטאנד ניט האבין אין דר תורה נאר וואש זיין נשמה בריינגט מיט · אונ עש זיינן ווידר פאר האנדן לייט וואש האבן גאר קיין פר שטאנד ניט דרום איז איטליכר מחויב צו לערנן וואש זיין פאר שטאנד בריינגט מיט אונ ער זאל זיך שטארקן אין לערנן · דאש גלייכן ווער עש קאן נאר אין טייטש ספרים · אונ גיפינט אויך ניט אין שטאט קיין למדן וואש זאל הערין פון אים לשון הקודש ספרים · אויב דר גימיינר מאן איז זיך קובע אצייט אלע טאג צוא לערנן טייטש ספרים פון ספרי קדושה אונ יראה אונ מוסרי אונ זיין כוונה איז ער וויל וויסן וואש אין דר תורה שטייט · אונ וויל מקיים זיין די תורה נעמט ער שכר גלייך מיט דעם למדן וואש לערינט לשון הקודש ספרים · אבר דער וואש פאר בריינגט זיין צייט אין מעשה ביכלאך לא די וואש ער קריגט

גיט קיין שכר אויף דעם לייענן׃ ער קריגט נאך איין עונש דר פר · אונ בפרט דיא לייט וואש ווילן ניט גיין הערן ווען דר למדן זאגט איין דרשה מיט מוסרי׳ די זעלביגע לייט ווערן בוודאי איין גרוישן עונש ליידן · דען אז ווי ביי צדקה איז איטליכר מחויב צו געבן אפילו דר גרעסטר עני אלין נאך זיין פר מעג נאך אזו איז ער מחויב צוא לערנן נאך זיין פאר שטאנד נאך אונ דאש וואש ער פר שטייט ניט אזו מוז ער גיין צוא לומדים הערן · ווער עש ווערט זיך אזוא האלטין · דער ווערט בוודאי מאריך ימים זיין · אונ זיין שכר ווערט זיין גרויש לעולם הבא :

עש שטייט אין פסוק ולמדתם אותם את בניכם איז טייטש איר זאלט מיט אייערע קינדער לערנען

אונ דער עיקר פון לערנען מיט דיא קינדער איז אזו ער זאל מיט דעם קינד לערנען חומש גאר אויש אונ אויך דעם חיבור בכדי דאש קינד זאל ווישין וואש ער לערינט אויב ער טויג נאר דער צוא אונ ניט וויא אטייל מלמדים לערנען מיט דעם יונג אונ זאגן אים פאר וויא אפויגיל פיפצעט אונ שרייט אונ ווייסט אליין ניט וואש ער שרייט · אזו קומט דעם יונג פון דעם לערנען ניט ארויש · אבער דער מלמד וואש גיט דעם יונג פאר שטיין דאש לערנען אזו איז בעסר אביסל אונ גוטש דען ווען דער יונג ווייש די כוונה פון דעם לערנען אזוא קאן ער קומען צום לשון הקודש · אונ קאן דער נאך אויך זיין תפלה פר שטיין · אונ אפילו ער ווערט דר נאך קיין משניות אדער גמרא ניט לערנען ווערט ער פארט קיין עם הארץ ניט בלייבן · אזו וויא מיר גיפינען פיל וואש פאר שטייען ניט דעם פירוש פון מינצטין פסוק · אונ דאש איז גיוויס ווען דער יונג פאר שטייט דעם חיבור פון דעם פסוק וואש דער רבי לערינט מיט אים ווערט ער בוודאי גמרא אויך פאר שטיין · אונ וואול איז דעם מלמד וואש קנעלט רעכט מיט דעם קינד · אונ ניט וויא דיא מלמדים וואש לערנען גאר ניט נאר זייא קוקין דיא וואך זאל פאר ביא זיין זייער שכירות צוא נעמען אונ אפילו דער מלמד לערינט מיט דעם קינד דיא גיזעצטע צייט וואש מען האט אים גדונגען דער מיט האט ער נאך רעכט זיין געלט ניט פאר דינט · נאר דער עיקר איז צוא לערנען מיט דעם יונג דרך ארץ אונ יראה אונ תרבות · אונ ווען דער מלמד איז ניט אזוא מדריך · וויא מיר זעהן ווען דיא אינגלאך גייען פון רבי פרייא · שפרינגען זייא אזו וויא דיא ביקעם · אונ שרייען אונ שטיפין אזו וויא דיא פעטע קעלבער ווען מען לאזט זייא ארויש פון דער שטאל · אונ אז זייא ווערין עלטער שווייגן זייא קיינעם ניט · זיי זיינען אזו גיוואונט גיווארן אפילו פאר זייערן פאטער אונ מוטער האבן זיי קיין דרך ארץ ניט · אונ ווען זייא גייען אין שול · דאוונען זייא אן כוונה · אונ בפרט אין דיא קליינע ישובים זיינען דיא מלמדים חזנים · אונ שטייען פארין עמוד אונ קענען ניט אכטונג געבין אויף די קינדער · אויב זייא זאגין נאך אמן אונ שטיפין מיט גרויש חוצפה · אונ וואשין זיך ניט צום עסין אן איין ברכה · אונ ווייסין גאר ניט וואש מען זאל זאגן בשעת אז מען קומט אין שול אריין · אונ וואש מען זאל זאגין בשעת אז מען נעמט אויש דיא ס״ת · אונ דיא בעלי בתים גיבין דרויף ניט אכטונג · אויף דעם האבין אונזערע חכמים גיזאגט · דאש לערנן איז ניט דער עיקר · נאר מעשים טובים איז דער עיקר · אונ אז דר מלמד גיט דרויף ניט אכטונג · ווערט ער מוזין ליידין איין גרוישין עונש · אבער אז דער מלמד גיט יוא השגחה אויף דיא תלמידים הן מיט לערנען · הן מיט מעשים טובים · דער ווערט בוודאי האבין איין גרוישין שכר בעוה״ז אונ בעוה״ב · אויך איז רעכט אז דער מלמד זאל צום ערשטן לערנען תורה נביאים כתובים תורה מיינט מען חומש נביאים מיינט מען עשרים וארבע · כתובים מיינט מען תהלים · אונ דער נאך משניות · אונ דער נאך גמרא נוא זעהט וויא אונזערע ספרים פאר פלוכין אונ פאר שילטין דיא מלמדים · וואש זייא לערנען ניט באמונה מיט דיא תלמידים ובפרט צווישן דיא זמנים · דהיינו נאך פסח · אדער נאך סוכות · איז ביי די מלמדים בין הזמנים

און

און גייען אַרום פון איין בעל הבית צום אַנדערן און לערנען גאָר ניט מיט דיא תלמידים · אַזעלכע מלמדים זאָלין גאָר ניט גבראַכט ווערין אויף דער וועלט · נאָר ביי דעם מלמד בדאַרף זיין תמיד גלייך ער בדאַרף לערנען מיט די תלמידים אַגאַנצין טאָג גייערט ר״ח אָדער י״ט אָדער ערב י״ט אָדער חול המועד · גיהער מען די תלמידים לאָזין פֿרייא נאָך מיטאָג · אָבער ניט אַגאַנצין טאָג : איר ליבע לייט איר זאָלט ווישן אַז מקאָן ניט דר שרייבן דעם גרױשין שכר וואָש דר מענטש

האָט אַז ער דר־ציהט זיינע קינדר צו גוטע אויף פירונג און צו דער תורה · וואָרום זכות אבות העלפט אויף דער וועלט אָבער אויף יענער וועלט העלפט ניט זכות אבות · אָבער אַז מיהאָט גוטע קינדר ניט גינוג וואָש די קינדר זיינן מציל פאָטר און מוטער פון גיהנם דר צו נאָך קענען זייא ברייננען פאָטער און מוטער אין גן עדן אַריין מיט אַנדערע צדיקים :

ווען מען לערינט ספרי מוסר · גיהער מען זיך אין זינען צו נעמן וואָש איך לערין וועל איך דאָש מקיים זיין · דאָש הייסט תורה לשמה איז טייטש פון גאָטש וועגין · ער לערינט ער זאָל וויסן וואָש אין דער תורה שטייט · און וועט טאָן וואָש ער וועט גיפינען אין זיינעם לערנען :

ווען עש קומט צו אים איין מצוה זאָל ער זיא באַלד טאָן וועט ער דאָש זעלבינע מאָל זעהן ווען די מצוה לייבט אים און קומט אים אָן גאָר אָן מיא דערנסט מאָל זאָל ער וויסן אַז גאָט ב״ה איז מיט אים און זיין נשמה איז גרייט צו פאַר ריכטן · און וועט קענן טאָן נאָך מצות : אָבר ווען ער וויל איין מצוה טאָן און עש קומט אים זייער שווער אָן · אַזו זאָל ער גיוויש וויסן אַז זיין נשמה איז ניט גרייט צו פר ריכטין וואָש זיא איז גיקומן אויף דר וועלט · און גיהער זיך מצער זיין דרויף · און גיהער צו פאַסטין און צו וויינן און צו בעטין צו השי״ת און זאָל תשובה טאָן אַז זיין נשמה זאָל פאַר ריכט ווערין :

און ווען איינער מאַכט אויף דעם ספר צו לערנן זאָל ער אַזו זאָגין איך בין אָן גיברייט צו לערנן און בין אָן גיברייט צוא האַלטין וואָש איך וועל לערנען · מען טאָר קיין שם ניט בחנם אַרויש ריידין · נייערט ווען ער לערינט און עש קומט אים איין שם צו האַנדין זאָל ער ניט זאָגן אַרושם נייערט אדוני רעכט אַרויש · אָבער ווען מען לערינט ניט זאָל מען קיין שם ניט אַרויש ריידן · און ווען עש קומט איין שם צוא ריידין זאָל ער זאָגין אַרושם אויך קיין מלאך ניט אַרויש צו ריידין דהיינו ווען עש שטייט פאַר אים מטטרון זאָל ער זאָגין מט״ט אָדער סמאל זאָל ער זאָגין ס״מ · אויך שרייבן אונזערע ספרים פון דעם גרױשין שכר וואָש דיא לייט האָבין ווען זיי איין למדן צוא גאַסט נעמן און לאָזין אים איין הנאה האָבין פון זייערין האָב און גוטש · דאָש איז גלייך אַז ער וואָלט קרבנות מקריב גיוועזין · וויא דיא גמרא זאָגט ווער עש וויל גיסין ווין אויפֿן מזבח וויא מען האָט פר צייטין גיטאָן ביי דעם קרבן · זאָל מען געבין ווין דעם פרומען און נויט בדערפטיגן למדן צו טרינקן · איז גלייך אַז ער האָט גיגאָסין ווין אויפן מזבח · אָבער ווער עש פאַר מאַגט און לאָזט אים ניט הנאה האָבין פון זיין גוטש דר זעלביגר מענטש איז בייא אים קיין סמן ברכה ניט אין זיין עשירות :

אָבער איצונד אין דעם דור בעוה״ר זיינן מלמדים אין די ישובים אָדר אין דיא דערפר זייא קענן קנאַפ חומש און וועלכער עש קען חומש קען ער ניט לערנן מיט דיא תלמידים און פסקנן איסור והיתר · זייא מיינן ווייל מען רופט זייא רבי איז זייא איין חרפה אַז זייא זאָלין ניט קענען פסקנן איסור והיתר · דער נאָך זאָגן דיא ווייבער ווען אונזר רבי האָט אונז מתיר גיוועזין איז גיוויש מותר אָבער דיא ווייבער ווייזן ניט אַז דער רבי איז מאַכיל טריפות

נייערט

גייערט דיא גארישע גאוה ברייננט עש מיט איבער דעם וועלין זייא תחיית המתים ניט אויף שטיין און אין איטליכר לאנד גיהער דר רב אויף די לייט אכטונג צו געבין אז זייא זאלין די נשמה ניט פר לירין · אונ מאכין ייענם טריפות עסין · מען גיהער די תורה צוא האלטין בכבוד דהיינו ניט צוא זיצין וואו ספרים ליגין : אויך טאר מען ניט לייגין אויפין בעט איין ספר · אפילו איין שטיק שמות זאל מען ניט לאזן ליגין אויף דער ערד · אויך שרייבין אונזרע ספרים וויא דיא דרשה זאל זיין · ווען דער למדן טוט דרשנן זאל ער ראש מיינשטע זאגין דברי מוסר הלכות מזוזות הלכות שבת הלכות תפלה הלכות נדה אדער אנדערע הנהגות · ווארום אז דער למדן וועט זאגין פשטים וועלין די גימיינע לייט שלאפין ווארום זייא פר שטייען ניט וואש דר למדן זאגט · אונ דר למדן בדארף צו לערנען די גימיינע לייט ווי אזו זיי זאלין זיך נוהג זיין · אונ ווען קיין למדן איז ניט פר האנדן אז ער זאל זיי לערנן · בדארף דער גימיינער מאן לייענען חאמשע טייטש ספרים איטליכש אין זיין צייט דהיינו הלכות פסח אום פסח הלכות שבת אום שבת דאש גלייכין אלע דינים אין זיין צייט אויך זאל מען זיין גיווארינט ווען מען לייענט די פרשה אין דר ספר תורה אפילו זיא שטייט טאפיל אין דער תורה פון דעשט וועגין זאל ער זאגין ווארט ביא ווארט ווארום אין דער ספר תורה איז גיט פאר האנדין קיין שום ווארט אום זונשט ווארום אין איטליכין ווארט פון דער ספר תורה היינגט אן וויפיל מאל טויזינט מאל צעהן טויזינט עולמות : אזו שטייט אין שולחן ערוך אורח חיים סימן ל״ו :

הלכות תשעה באב

עש איז איין גרוישע מצוה צו טרויערן אום תשעה באב · אונ בפרט ווען מען זאגט איכות וואש עש איז גזאגט גיווארין דורך נביאות ירמיה הנביא · דרום איז איין מצוה אז איטליכער זאל אין דער פריא אויך זאגין איכות אין זיין הויז · דרום איז מיר איבעל גיפעלין דיא חוצפה וואש זייא שטיפין אין דיא ישובים אום ת״ב אין שול זיי ווארפין זיך איינער צום אנדרין אונ קיינער שרייט אן זייא ניט אן · דאש איז אוודאי ווישעגליך וואש פאר גרושע צדיקים זיינען גיוועזן אין דר גרוישע שטאט ביתר אונ מיקען דאש פר שטיין · נאך דעם אז אנדריינוס האט דר שלאגן וויא פיל טויזינט יהודים · אונ זיינען גיבליבן ליגין איין לאנגע צייט אונ זיינען ניט פר שטונקין גיווארין · אונ ווערים האבין איבער זייא קיין מאכט גיהאט אן צוא רירן · אונ ווען זייא זיינען אזעלכע גרוישע צדיקים גיוועזן ווארום האט מען זייא דר שלאגין אונ פאר וואש האבן זיי גיהאט אזו איין גרושין עונש · שרייבין אונזערע חכמים וויל זייא האבין ניט גיטרויערט אויפן ערשטין חורבן בית המקדש איבער דעם האבין זיי גיהאט דעם גרושין עונש · אונזערע חכמים שרייבן ווער עש קלאגט ניט אונ וויינט ניט אויפין חורבן בית המקדש · דער זעלביגער וועט ניט זוכה זיין צו זעהן די שמחה פון ירושלים : אונ בפרט אין שול וואש זיא איז בזמן הזה איין קליין בה״מ גהער מען צוא וויינען אונ צוא קלאגין אונ ניט חוצפה צוא טרייבן דרום איז דש איין גרוישר חיוב מזהיר צוא זיין די לייט וואש חוצפה טרייבין אום תשעה באב · אונ אז דער פרנס אדער דער גבאי גיבין דרויף ניט השגחה אזו וועט ער מוזין ליידין דעם עונש :

דיא סעודות פאר סעודה המפסקת זאל מען זיך קיין תענוגים ניט אן טאן אונ ניט וויא איין טייל מענטשין גרייטין זיך אן אלערלייא גיפרעגילטע פיש אונ אלערלייא פיינקוכין דיא זעלביגע לייט ווערין זייערע עבירות אן גישריבין אויף זייערע ביינער אונ דאש איז בוודאי ניט גוט פאר אים הש״י זאל אונז דר פון

מציל

מציל זיין · דרום זאל איטליכער מענטש אפ היטין זיך דער פון :

אין דער סעודה המפסקת זאל מען קיין אונטערקעס ניט עסין · אונ מען זאל קיין ביר ניט טרינקן · אונ דריי לייט זאלן זיך ניט זעצן מיט אננדר עסין · כדי זיי זאלן ניט בדארפין בענטשין מיט איין מזומן · דר מגן אברהם שרייבט · די קינדר וואש פאסטין נאך ניט אום תשעה באב דהיינו זיי זיינן נאך ניט בר מצוה · אבר זיי האבן שכל צו טרויערן זאל מען זיי מער ניט געבן עסין אונ טרינקן ברויט אונ וואשר כדי זיי זאלן ווישן אז עש איז ת״ב אונ כל ישראל בדארפן טרויערן · אויך איז פאר האנדן איין טייל לייט וואש זייא טוען אן דיא שיך באלד נאך מיטאג איז דאש ניט רעכט · וואורום וואש אונזרע חכמים האבן אונז אסור גמאכט אום ת״ב איז דאש אסור אויפין גאנצין טאג נייערט ווען עש איז נאס אין דרויסן · אונ ער בדארף אוועק גיין מעג ער אן טאן די שיך :

רבי שלמה לוריא שרייבט די מענטשין וואש זיינן זיך נוהג ניט צוא עסין קיין פלייש ביז נאך שבת נחמו איז דאש איין נארישער מנהג · סיידין אז ת״ב איז אום דאנערשטיג האלט מען זיך אויך מיט פלייש עסין ביז שבת פון כבוד שבת וועגין · איין יולדת זאל אויך הערין צוא עסין פלייש פון זיבין טאג אין חודש · ווען ת״ב גיפאלט אום שבתות צו נאכט זאל מען ניט בענטשין די קינדר · אונ מען טאר ניט עסין קיין פלייש ביז צעהן טאג אין חודש נאך מיטאג · ווייל דאש פייער האט גיברענט ביז אין די זעלביגע צייט :

דער אליהו זוטא שרייבט וויא אזוא מען האט איין תקנה גימאכט אין פראג · ווען ת״ב גיפאלט אום דאנערשטיג · אונ אום שבת נחמו מאכט איינער חתונה האבין זיי מתיר גימאכט אז חתן אונ כלה אונ פאטער אונ מוטר · מעגין עסין פלייש אום דאנערשטיג אויף דער נאכט נאך דעם תענית · אבר אנדרע חתונה לייט טארן ניט עסין קיין פלייש ביז דעם צעהנטין טאג נאך מיטאג · אבער שפיל לייט טארין ניט שפילין בייא חתן וכלה ביז דעם צעהנטין טאג נאך מיטאג · וואורום דיא סעודה וואש מען מאכט איין נאכט פאר דר חתונה איז ניט קיין סעודת מצוה דרום גיהער מען זיך פאר מיידין דער פון · אום מוצאי ת״ב זאל מען ניט מאכין קיין סעודות סבלונות דהיינו ווען מען גיט מתנות צוא חתן וכלה מאכט מען איין סעודה · זאל מען אום מוצאי ת״ב אזו ניט טאן · וואורום עש קען דער פון ארויש קומען איין עבירה וואורום מען ווערט עסין פלייש · אונ מען ווערט טרינקען וויין · דרום ווער עש איז איין ירא שמים זאל זיך דר פון אפ היטין · דר לבוש אין סימן תקנ״ד שרייבט אום מוצאי ת״ב אויב איין אשה בדארף גיין טבילה מעג זי טבילה האבין נאר ביי טאג טאר זי זיך ניט אפ וואשין נייערט ווען רעכט נאכט איז · אבר ווען זיא וואשט זיך אין באד וויא איר מנהג איז זאל זיא זיך וואשן אום ערב ת״ב אונ זיא זאל זיך היטין פר שטויב · ווייל אום ת״ב זיצט מען אויף דר ערד · איז צום בעשטין אז זיא זאל אן טאן צוויי פר זאקן כדי די פיס זאלין ריין זיין : ווען ת״ב גיפאלט אום שבתות צוא נאכט טאר מען ניט קיין הבדלה מאכין אבער מען זאל גיווארינט זיין ניט פאר געסין צו זאגין אתה חוננתנו אין דער שמ״ע אונ דיא ברכה בורא מאורי האש זאל מען זאגין פר איכות ווען מען צינט אן אליכט · אונ עש איז פאר האנדין אטייל ווייבער וואש זיי זאגין ניט דיא ברכה אונ אתה חוננתנו זאגין זיי אויך ניט · זאל איטליכר מענטש אן זאגין צוא זיין ווייב אז זיא זאל מאכן דיא ברכה זונטאג אום ת״ב איידער זיא לייגט איין פייער צוא קאכין · מען גיהער צו גיין אום ת״ב אויפין בית הקברות כדי מיזאל וויינען : עש איז

איז פר האנדין אטייל מענטשין וואש זייא גייען אויפין בית הקברות צווייא אדער דרייא אונ ריידין בשעת גאנג אזעלכע דייד וואש גייט גאר ניט אן אום ת״ב איז דאש ניט רעכט ווארום ראש הויישט שפאצירן גיגאנגען אום ת״ב איז דאש ניט רעכט · ווען איינער האט יאר צייט אום ערב תשעה באב אדר ער האט איין תענית חלום אדער ער פאסט מאנטיג אונ דאנערשטיג זאל ער פאסטין ביז נאך מנחה אונ טאר מער ניט עסין נאר דיא סעודה המפסקת נאר איין גיריכט אבר ער מעג זיך זאט אן עסין · ת״ב צו מנחה לייגט מען תפילין אונ נאך קדושה לייגט מען זיי אויף: מען גיהער דיא חזנים צוא ווערין זייא זאלין ניט זינגען אויף סעודות קרישים אדר אנדערי דברים שבקדושה ווארום דיא זעלכיגע חזנים וועלין גיוויש האבין איין גרוישין עונש ווארום מען טאר מער ניט זינגן אויף סעודות נאר וואש מען האט מסדר גיוועזן · דהיינו נודה לשמך אדר אויף איין חתונה דוי הסר אונ סכ״ש אן צו שרייען אויף די פושעים וואש זיי מאכין לידער אויש פסוקים אדר אויש הייליגע ווערטער אויף דעם האבין אונזערע חכמים גיזאגט דיא ס״ת קליידט זיך אן אין איין זאק אונ קלאגט פר הש״י אונ זאגט דיינע קינדער מאכין פון מיר איין פידיל אונ זינגען לידער אונ ריידין ניבול פה אונ אויך ווייבר אונ מיידין לאזין הערין זייערע קולות · ווייא איז צו די אויערין וואש זיי הערין דש צו אונ ווער עש קען דרויף אכטונג געבין אונ אן שרייען אז די חוצפה זאל ניט זיין איז וואול צו אים · אונ אויב מען וועט אים ניט צו הערין זאל ער צום בעסטין אוועק גיין פון אזעלכי סעודות :

דער כנסת הגדולה שרייבט ווער עש רויכרט טאבאק אום ת״ב איז איין עבירה · ווען איינער האט זיך טועה גיוועזן אונ האט גיגעסין אום עשרה בטבת מוז ער דאך דעם טאג אויש פאסטין אונ מוז דער נאך דרייא טעג פאסטין · דהיינו מאנטיג אונ דאנערשטיג אונ ווידער מאנטיג · אייביג איז מען שולדיג צוא גידיינקען אן דעם חורבן בהמ״ק דהיינו ווען מען ווייסט אויש דיא שטוב זאל מען לאזין איין שטיק לייריג ניט גיווייסט אבער אטייל מענטשין לאזין איין שטיק לייריג אונ שווארצין אפ דיא שטיק אונ שרייבין דרויף שחור על לבן זכר לחורבן דש העלפט ניט ווארום דאש איז וויא איין צירונג · דאש גלייכין ווען איין אשה מאכט זיך איין צירונג זאל זיא אויך לאזין אשטיקיל לייריג כדי זיא זאל זיך דער מאנען אן חורבן בהמ״ק אבער בעו״ה אין דיא רורות איז נאך ניט גינוג אז זייא זיינען עובר אויף דיא דייך פון אונזערע חכמים מאכין זייא זיך נאך איבריגע צירונג גלייך ווען דאש בהמ״ק איז שוין גיבויט גיוואריז · אונ פון זייערע צירונג ווערין פיל צרות אויף אונז · דרום ווער עש איז איין ירא שמים זאל זיך דער פון אפ היטין פאר אזעלכע זאכין :

אונ דאש איז ווישעגליך זינד דיא סנהדרין זיינען בטל גיווארין איז אויך פר שטערט גיווארין דש גיזאנג פון די טרינק הייזר · וויא דר פסוק זאגט בשיר לא ישתו יין דש איז טייטש מיט גיזאנג זאלין זייא ניט טרינקען קיין ווייז · אונ מיטאר ניט זינגען סייא מיט דעם מויל אדער מיט איין כלי זמר נייערט שירות ותשבחות צו הש״י מעג מען זינגען · אבער אויף איין חתונה מעג מען אויך זינגען כדי משמח צו זיין חתן וכלה · אונ כלי זמרים מעגין שפילין · אבער ווער עש טרייבט חוצפה אדר נבול פה ריידין · ווען גלייך אז מען האט אויפין הימל אויש גירופין אויף אים פיל גוטש אויף זיבצג יארי ווערט דש אויך פר קערט אונ מען עפינט אים דעם גהינם: אונזערע חכמים שרייבין ווען חוצפה ווערט גשטיפט אויף שמחות קומט דער שטן אויף דער שמחה · אונ שפרינגט צווישין זייא אונ דער פון קומט צוא קריג אונ גישלעג · דרום זאל מען דער פון גיווארינט זיין · אונזערע חכמים שרייבין אונ זיינען זיך מפלפל איינר זאגט ווער עש פאסט ווען קיין תענית איז הייסט ער איין חוטא · אונ איינער זאגט ווער עש גיוויינט

 זיך

זיך צוא פאסטין דר היישט איין קדוש · איז דר פשט אזו ווער עש איז גוט אונ פרום אונ לערינט תורה דער זעלביגר ווען ער פאסט איברג היישט ער איין חוטא · ובפרט ווען איינער איז איין מלמד אונ ער פאסט אזו איז ער שלאף אונ מיד אונ קאן ניט מיט דיא קינדר לערנען היישט דער מלמד איין חוטא ווארום ער נעמט שכירות אז ער זאל מיט דיא קינדער לערנען · אבר דער מענטש וואש ער קען לערנען אונ ווייסט בוודאי וואול אז מיטן פאסטין וועט ער ניט שלאף ווערן אונ וועט זיצין אונ לערנן דער הייסט איין קדוש · אונ בפרט די מענטשין וואש זיינען פול מיט עבירות גיהערין זייא צוא פאסטין כדי הש"י זאל אויף זייא רחמנות האבין אונ וועט זייערע זינד מוחל זיין · אונ דעם טאג וואש מען פאסט גיהער מען צוא זיין אין אייטיל צער אונ דאגה · אונ בפרט אז מען מאכט אתענית חלום · אבער איין בעל תשובה · מעג פאסטין אפילו אום שבת ממילא קאן מען דר פון אפ לערנען ווען מען פאסט זאל מען זיין מיט יראה אונ מיט רעמוטיקייט אונ זאל תשובה טאן דרווייל וואש ער האט גיזינדיגט · יונגע ווייבער זאלין ניט פאסטן נייערט אזעלכע תעניתים וואש אונזערע חכמים האבן מתקן גיוועזן אונ אז זייא ווילין יוא פאסטין זאלן די מאנען ניט לאזין פאסטין אונ בפרט מעוברת ומניקות גיהערין פשיטא ניט צוא פאסטין : אונ ווען איין אשה האט אנדר גיטאן אז זיא זאל מארגין פאסטין איז דר דין אזו · אז דער מאן האט איר גיווערט איי די שטערין זיינען אויף גיגאנגען טאר זיא מארגין ניט פאסטין אונ אז זיא פאסט יוא איז דער תענית גאר נישט · אונ אז ער האט איר ניט גווערט דעם טאג וואש זיא האט אויף זיך מקבל גיוועזן צוא פאסטין אונ צוא מארגינש פריא וויל דער מאן ניט לײדין אז זיא זאל פאסטין העלפט דאש וועלין פון מאן ניט נייערט זיא מוז רופין דרייא לייט אונ זייא זאלין איר

מתיר נדר זיין :

רבי שלמה לוריא שרייבט ווער עש נעמט אויף זיך צו פאסטין איין תענית זאל ער צו מנחה אזו זאגין איך בין מקבל אויף זיך איין נדר אם ירצה השם מארגן צו פאסטין · אונ בשעת אז ער האלט אין דער שמ"ע בייא שומע תפלה זאל ער דש אין זיינם זין האבין · אונ בייא אלהי נצור זאל ער דש זאגין ווארום בייא שומע תפלה טאר מען ניט מפסיק זיין דרום מוז ער אין דער מחשבה האלטין · אונ ווען ער האט פר געסין דעם תענית מקבל זיין בשעת מנחה זאל מען מקבל זיין דעם תענית בשעת עש איז נאך טאג · אבער אז ער האט זיך דר מאנט איז שוין גיוועזן נאכט העלפט שוין דש ניט · אונ פשיטא אז ער האט גאר ניט מקבל גיוועזן

איז דער תענית גאר נישט :

דער בית חדש שרייבט ווען איחיד וויל זאגין סליחות טאר ער ניט מפסיק זיין אין שמ"ע נייערט נאך שמ"ע מעג ער זאגין סליחות אבר ער זאל ניט זאגין אל מלך יושב אונ אויך ניט ויעבור : דער אליהו זוטא שרייבט ווען עש איז איין ספק אויב עש איז פאר האנדין צעהען מענטשין אין שול וואש זייא פאסטין זאל דער חזן ניט זאגין עננו ביי די ברכה פון גואל ישראל נייערט בייא דער ברכה פון שומע תפלה · דער מגן אברהם שרייבט ווען איינער פאסט דרייא טעג נאך אננדער אדער משבת לשבת זאל מען זאגן עננו אלע טאג צו מנחה · אונ ווען ער זאגט עננו זאל ער ניט אויש לאזין מיט דער ברכה העונה בעת צרה נייערט שומע תפלה : ווען צעהן מענטשין פאסטין מעג מען צו מנחה לייענן ויחל אדער סליחות זאגין · ווען זיבן מענטשין האבין בריעה צוא פאסטין מעגין זייא זאגין סליחות אונ מעגין לייענן ויחל · ווען עש פאלט בייא איין מענטשין דיא תפילין אראפ אויף דער ערד מוז ער פאסטין אבער אז עש פאלט אראפ אין תפילין זעקיל דארף ער ניט פאסטין נאר ער דארף געבין איין פרוטה אויף צדקה : דער שולחן ערוך שרייבט וועלכר מענטש עש פאסט אונ זאגט פר לייטין אז ער פאסט איז

דער

דער תענית נאר גישט אבער ווען איינער פאסט אונ קומט אין איין שטוב אונ אין שטוב זיצן מענטשין אונ עסין אונ בעטין אים אז ער זאל אויך גיין מיט זייא עסין אונ ער זאגט איך וויל ניט עסין אונ אז עש העלפט אים ניט מעג ער זאגין אז ער פאסט: ווען דר מענטש איז זיך נוהג אז ער זאל אויש שווייגן דש מויל אונ קען אן דעם ניט אויש קומען מעג ער אויש שווייגן דש מויל אין איין תענית יחיד אבער ער מוז אכטונג געבין אז עש זאל ניט אריין קומן אין האלז אריין אפילו איין טראפין וואשר · אבער אין איין תענית צבור טאר מען ניט אויש שווייגן דאש מויל:

דער סגן אברהם שרייבט ווען איין מענטש פאסט אין דעם טאג וואש האט זיך אים איין נס גיטראפין אבער אז דער טאג ניפאלט אום שבת זאל ער ניט פאסטין · אונ ווען איינער פאסט איין תענית וועלכער תענית עש איז · זאל ער זיך אפ היטין פון רוגז אונ זאל באמונה האנדלען אונ פאמעליך ריידין אונ ניהער ניט איבריג צוא עסין די נאכט פארין תענית ווארום דאש איבריגם עסין ניט עש אים קראפט אויף דעם טאג וואש ער פאסט איז דער תענית נאר נישט אונ עש איז פאראנן אטייל מענטשין וואש זייא האבין גרינגע דעות ווען זייא פאסטין שפילין זייא אין קארטין אדער אנדערע שפיל ווייא איז צו זייערע נשמות ניט גינוג וואש זייא האבין נאך אגרוישין עונש דען רורך זייערע מעשים אונ זייערע שפילין ברייננען דיא מלאכים זייערע עבירות פאר השי״ דאש איז גלייך אז איינר מאכט אברכה איבער אזאך וואש ער האט גינגבת אדער גיגזלת אדר ער האט גיגנבת געלט אונ גיט דר פון צדקה אזו איז אויך דאש פאסטין · ווארום דאש פאסטין איז גלייך אז וויא מען ברייננט אקרבן אונ אז מען פלעגט מקריב זיין אקרבן האט מען ניט גטארט האבן אנגדער מחשבה ווארום אז מידט גיהאט אנגדר מחשבה איז דאש קרבן פסול אזוא איז דער תענית אויך ווען מען שפילט אין דעם תענית · אונ אטייל לייט שפילין אונ זאגין מיט דעם שפילין וועלין מיר פאר ברייננן אביסיל איז דאש אויך ניט רעכט דאש הייסט גיזעסין בייא לצים · אונ ווער עש וויל האבין אז זיין תענית אונ זיין תפלה זאל ווערין אן גינומען פאר השי״ זאל מען זיך אפ היטין פון אזעלכע נארעשקייט:

אין דעםווארט תענית איז צווייא ווערטר תת עני דאש איז טייטש גיב דעם עני צדקה ווארום ווען דער עושר פאסט גלויבט ער דעם עני אז עש איז אים זייער שלעכט · אונ אטייל מענטשין זיינן זיך נוהג ווען זיי פאסטין ברעכינן זיי זיך וואש עש האט בדארפט אוועק גיין דעם טאג אויף עסין גיבן זיי אוועק צו די ארימע לייט: דר טעם איז ווען מען האט יאהרצייט דארף מען פאסטין ווייל אין דעם טאג איז דאש מזל שלעכט איבער דעם פאסט מען דעם טאג פון דר מיתה אבר ווען ער איז דעם אנדרין טאג צו קבורה גקומן איז דער דין אזו ווער עש איז גיוועז אין דר היים בשעת מיתה דארף ער פאסטין דעם טאג פון דער מיתה · אונ דר וואש איז ניט גיוועז אין דר היים בשעת מיתה דארף ער פאסטן דאש ערשטע יאר פון דער קבורה אונ דעם אנדרן יאר זאל ער פאסטן דעם טאג וואש דיא מיתה איז גיוועזן:

איין טייל מענטשין האלטין דעם יאר צייט גאר פאר גרינג זייא זאגין זייא זיינען שוין לאנג טויט זייא זיינען שוין בוודאי אין גן עדן דער מיט זיינען נייא זיך טועה דען אין ג״ע איז פאראנען מדריגות איינע איז העכער פון דער אנדערר מסילא אז דיא קינדער טוען גוטע מעשים ברייננען זיי דער מיט אז זייער פאטר אונ מוטר גייען ארויף אויף איין העכרע מדריגה · געמט אייך איין משל דער צוא אום שבת ארר אום יו״ט נעמט מען דאך אלע רשעים ארויש פון גיהנם אונ פאר וואש זאגט מען קדיש איז דער טעם כדי זיי זאלין קענען קומען צו איין העכערע מדריגה:

אִין סֵפֶר חוּקֵי חַיִּים שְׁטֵייט וִויא עֶר הָאט גְּפוּנֶען אִין דֶעם סֵפֶר יֵשׁ נוֹחֲלִין׳ קַדִּישׁ אִיז מֶער נִיט גִּימַאכְט גִּיוָוארִין נָאר פַאר קְלֵיינֶע קִינְדֶער אָדֶער פַאר גְרוֹישֶׁע אוּם גִילֶערְנְטֶע דֶען אִין בָּבֶל זַיינֶען גִּיוֶוען גְרוֹישֶׁע אוּם גִילֶערְנְטֶע אִיבֶּער דֶעם הָאט מֶען גִימוּזְט אַיין קוּרְצֶין שֶׁבַח מַאכִין אוֹיף דֶעם לָשׁוֹן וָואשׁ זֵייא רֵיידִין דְרוּם תְּהִלִים צוּא זָאגִין אָדֶער פַארִין עָמוּד דַאוְונֶען אָדֶר תּוֹרָה לֶערְנֶען אִיז בֶּעסֶער וִויא קַדִּישׁ זָאגִין :

הלכות ראש השנה

אוּנְזָערֶע חֲכָמִים הָאבִּין אוּנְז גִיגֶעבִּין אַסִימָן אוֹיף תְּשׁוּבָה דֶעם פָּסוּק אריה שאג מי לא יירא אִיז טַייטְשׁ וֶוען דֶר לֵייבּ שְׁרַייט וֶוער הָאט דֶען קֵיין פָּארְכְט נִיט אוּנ דָאשׁ וָוארְט אַרְיֵה מַאכְט אֱזוּ׳ דֶר אל״ף מַאכְט אֱלוּל׳ דֶר רי״שׁ מַאכְט ר״ה׳ דֶר יו״ד מַאכְט יו״כּ דֶר ה״א מַאכְט הוֹשַׁעְנָא רַבָּה׳ אִין דִי דָאזִיגֶע צַייטְן גִיהֶער אִיטְלִיכֶר תְּשׁוּבָה טָאן אוּנ דֶער חוֹדֶשׁ אֱלוּל אִיז אוֹיךְ אָן גִבְרַייט אַז מֶען זָאל תְּשׁוּבָה טאן וָוארוּם עֶר אִיז דֶר לֶעצְטֶר חוֹדֶשׁ פוּן יָאר׳ אִיבֶּער דֶעם גִיהֶער אִיטְלִיכֶער מֶענְטְשׁ אִיבֶּר רֶעכֶנֶן זַיינֶע מַעֲשִׂים וָואשׁ עֶר הָאט גִיטָאן אַנַאנְץ יָאר אוּנ תְּשׁוּבָה טָאן דְרוֹיף כְּדֵי מִיזָאל נִיט קוּמֶן אוּם רֹאשׁ הַשָּׁנָה צוּם דִין מִיט פִיל עֲבֵירוֹת׳ אוּנ סְבָ״שׁ אוּם עשי״ת גִיהֶער מֶען תְּשׁוּבָה טָאן׳ וָוארוּם דֶר נָאמֶן בְּרֵיינְגְט אַז מֶען זָאל אִין עשי״ת תְּשׁוּבָה טָאן וָוארוּם אַיין יָחִיד אַז עֶר טוּט תְּשׁוּבָה אַנַאנְץ יָאר קוּמְט עֶשׁ נִיט בַּאלְד פַר הש״י אָבֶּר אוּם עשי״ת קוּמְט דִי תְּשׁוּבָה תֵּיכֶף פַר הש״י׳ אוּנ מֶען גִיהֶער צוּ וֵויינֶן אוּנ פַאסְטֶן אוֹיף דִי זִינְד וָואשׁ עֶר הָאט גִיטָאן אַנַאנְץ יָאר :

אוּנ אוֹיךְ זָאל מֶען זִיךְ אִין דֶער דָאזִיגֶר צַייט נִיט אָן טָאן קֵיין תַּעֲנוּגִים אוּנ אוֹיךְ דִיא מֶענְטְשִׁין וָואשׁ פַאסְטִין פֶערְצִיג טֶעג זָאל מֶען אָן הֵייבִּין צוּא פַאסְטִין פוּן שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וָוארוּם אַז מֶען וֶועט נִיט אָן הֵייבִּין צוּא פַאסְטִין פוּן שִׁבְעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז וֶועט נִיט אוֹישׁ קוּמֶען פֶערְצִיג טֶעג :

עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִיז עֶרֶב רֹאשׁ חוֹדֶשׁ אוּנ דָאשׁ אִיז דֶער לֶעצְטֶער טָאג פוּן דֶעם יָאר אוּנ מָארְגֶן אִיז דֶער יוֹם הַדִּין׳ אִיבֶּר דֶעם גִיהֶער מֶען אוּם ער״ה זַיין מִיט גְרוֹישׁ יִרְאָה אוּנ מֶען זָאל זִיךְ לָאזְן שְׁלָאגְן מַלְקוּת פַר דְרַייא לַייט אִיז גְלַייךְ וִוי פַר ב״ד דֶר נָאךְ זָאל עֶר זִיךְ דִי נֶעגִיל אָפּ שְׁנַיידִין אוּנ אָפּ גָאלְן אוּנ זָאל זִיךְ אָן טָאן אִין אַוַייסֶע הֶעמְד כְּדֵי מֶען זָאל וַוייזִין אַז מֶען פַארזִיכֶרְט זִיךְ אָן גָאט ב״ה אַז הש״י וֶועט אוּנְז גֶעבִּין אַיין גוּט יָאר אָבֶּער אַלְץ דִינְג זָאל זַיין מִיט יִרְאָה אוּנ מֶען זָאל אַיין גַאנְצִין טָאג מְהַרְהֵר בִּתְשׁוּבָה זַיין׳ אוּנ וֶוער עֶשׁ אִיז זִיךְ נוֹהֵג אַז עֶר עֶסְט ער״ה פַר טָאג זָאל מֶען גוּט אַכְטוּנְג גֶעבִּן עֶשׁ זָאל זַיין רֶעכְט נַאכְט אָבֶּער אַז עֶשׁ הֵייבְּט שׁוֹין צוּ טָאגִין זָאל מֶען שׁוֹין נִיט עֶסִין :

אוּם עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה גֵייט מֶען אוֹיפִן בֵּית הַקְבָרוֹת אָבֶּר אִין אַיין טָאג גֵייט מֶען נִיט צְוֵוייא מָאל אוֹיף אַיין קֶבֶר׳ דֶער מהרש״ל שְׁרַייבְּט וֶוען עֶר אִיז גִיגַאנְגֶען אוֹיף אַיין קֶבֶר הָאט עֶר אַזוֹא גִיזָאגְט יְהִי רָצוֹן עֶשׁ זָאל זַיין דֶער ווִילְן פַאר דִיר גָאט אַז דֶער דָאזִיגֶר מֵת זָאל זַיין רוּאוּנְג הָאבִּין מִיט כָּבוֹד׳ אוּנ זַיין זְכוּת זָאל אוּנְז בַּאיי שְׁטֵיין :

אַיין טֵייל מֶענְטְשִׁין זַיינֶען זִיךְ נוֹהֵג זֵיי רַייסֶן אוֹישׁ גְרָאז אוּנ לֵייגֶן אוֹיפְן קֶבֶר אָדֶר אַיין שְׁטֵיין דָאשׁ טוּט מֶען לִכְבוֹד הַמֵּת צוּ וַוייזִין אַז מֶען אִיז גִיוֶועזְן אוֹיף זַיין קֶבֶר׳ אוּנ מֶען דַארְף גֶעבִּן צְדָקָה אֵיידֶר מֶען גֵייט אוֹיף דִי קְבָרִים׳ אוּנ מֶען זָאגְט דִיא תְּחִינוֹת פוּן ער״ה אוֹיפִין בֵּית הַקְבָרוֹת דֶר מִיט צוּ וַוייזִין אַז הש״י וֶועט זִיךְ ח״ו נִיט דֶר בַּארִימֶן אִיבֶּר אוּנְז אַזוּ זַיינֶען מִיר גְלַייךְ צוּ דִי מֵתִים׳ אוּנ וואוּ עֶשׁ אִיז פַר הַאנְדְן גְרוֹישֶׁע צַדִיקִים לִיגִין אוֹיף דֶעם בֵּית הַקְבָרוֹת וֶוערְט

ניכר

גיבר דר הערט די תפלה פר השי״ת · אבר ח״ו ניט אין זין צו האבן אז דיא מתים זאלין אים העלפין נייערט השי״ת זאל אונז העלפין צוא ליב דעם זכות פון דיא מתים וואש דא ליגין : אין סדר היום שטייט אזו ווען איינער איז זיך ניט טובל אגאנץ יאר זאל ער תאטשי זיך טובל זיין אום ערב ראש השנה · כדי ער זאל קומן אום ר״ה צום יום הדין ריין פון עבירות אונ פון אנדערע גידאנקען · דרום טאר מען דיא נאכט פון ר״ה ניט זיין באיי זיינעם ווייב · נייערט אז זיא האט טבילה גיהאט אום ערב ר״ה · אונ מארגין פריא זאל ער זיך טובלן :

מען גיהער די ערשטע נאכט פון ר״ה עסין זיסע עפילי אונ מען זאל פריער איין ברכה מאכין אונ דר נאך זאל מען זאגין יהי רצון עש זאל זיין דר ווילין פר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטרין אז דו זאלשט בנייען אויף אונז דאש יאר צוא אלעם זיסין :

אונ די אנדרע נאכט פון ר״ה זאל מען נעמן איין נייעה פרי צום קידוש · ווארום מען בדארף זאגן שהחיינו דאש גלייכין דיא ווייבער זאלין אויך נעמן איין נייעה פרי בשעת אז זייא בענטשין ליכט · ווארום זיי בדארפן זאגן שהחיינו אבר איין אנדר י״ט בדארף מען ניט נעמן איין נייעה פרי צוא שהחיינו : מען עסט אום ר״ה אויף דער נאכט איין קעפיל פון איין שאף דאש איז איין גידעכניש פון דער ווידר וואש אברהם אבינו האט מקריב גיוועזן פאר זיין זון יצחק · אונ גאט ב״ה זאל אונז הייגט גידיינקען דעם זכות פון עקידת יצחק · אויך גיהער מען עסין פיש אום ר״ה ווייל ביי דיא פיש איז תמיד אפין דיא אויגין אזו זאל השי״ת האלטין אפין זיינע אויגן אויף אונז צו דר באריםן · אבר גיוואוינט צו זיין אז מען זאל ניט קאכין די פיש אין עסיק · אויך זאל מען גידיינקן אז השי״ת זאל אונזר זכות מערין אזו ווי די פיש אין וואסר · אונ מען גייט תשליך מאכין צו איין וואסר וואש פיש דרינן זיינן כדי השי״ת זאל אונז גדיינקן דיא עקידה ווארום בשעת אז אברהם אבינו איז גגאנגן מקריב זיין זיין זון יצחק · האט זיך דר שטן גימאכט צו איין גרויש וואסר · האט אברהם אבינו גיזאגט העלף מיר רבש״ע דיא וואסר איז שוין גיקומען ביז אין האלז האט גאט ב״ה אן גשריען אויף דעם שטן איז דאש וואסר אוועק גיגאנגען פון אים · אזו זאל אונז השי״ת אויך העלפין פון דעם שטן · נאך איין טעם איז וואש מען גייט צו אזו איין וואסר וואש פיש איז פאר האנדן כדי דער מענטש זאל גידיינקן · אזו ווי די פיש ווערן פלוצלונג גיהאפט אין דר נעץ אדר מיט דיא אנגלען אזו קען קומן חס ושלום פורעניות אויפין מענטשין אויך פלוצלונג · אונ אז מען וועט אזוא אין דער מחשבה האבין וועט מען קומען צוא יראה אונ צוא תשובה :

אויך זאל מען דעם בייזין מנהג מבטל זיין פון דיא גמיינע לייט וואש זייא זאגן מיר וועלין גיין דיא זינד אפ שאקלען אונ בשעת אז זייא שאקלען אפ דעם עק פון זייערע קליידר מיינען זייא אז זיי האבין שוין דיא זינד אפ גישאקלט טאר מען אזו איין נארישקייט ניט זאגין ווארום אזעלכע רייד איז איין חילול השם פר די א״י · נייערט מען גיהער צו זאגן מיר וועלן גיין תשליך מאכן · אויך גיהער מען דיא תשליך מאכין דעם ערשטן טאג ר״ה נאך מנחה איי די זון אונטער גייט · אונ מען זאל זאגן די דאזיגע פסוקים : תשליך במצולות ים כל חטאתינו וכל חטאת עמך בית ישראל במקום אשר לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם דאש איז טייטש דוא זאלשט ווארפין אין דעם טיפעניש פון דעם ים אונזערע זינד אונ די זינד פון דיין פאלג ישראל אויף אזו איין ארט דאש זייא זאלין ניט גדאכט ווערין אונ זאל ניט אויף גיין צו גידעכעניש דאש הארץ צו אייביג : אזוא זאגט מען דרייא מאל :

אבער אז דר ערשטר טאג ר״ה גיפאלט אום שבת · זאל מען דעם אנדרן טאג גיין צו תשליך · כדי מען זאל ניט קומען צו חילול שבת ווארום טאמר וועט מען קומען צו טראגן אויף אזו איין ארט וואו מען טאר ניט טראגן:

ווער עש גייט אום ר״ה אדער יוה״כ אין איין קיטל · זאל מען אויש טאן דעם קיטל ווען מען בדארף צורך האבין:

דיא חזנים זאלן גיווארינט זיין ניט פיל צו זינגען צוא שחרית פאר ק״ש כדי מען זאל קענן זאגן קריאת שמע ווען די זון אויף גייט · עש איז פאר האנדרן תחינות. וואש דיא חזנים זאגן איי זיי גייען צום עמוד · זאל דער בעל שחרית זאגן דיא תחנה פאר ברוך שאמר ווארום מען טאר ניט מפסיק זיין פון ברוך שאמר ביז נאך ש״ע · עש איז רעכט אום ר״ה אונ יוה״כ ווען די חזנים זייגען קיין לומדים ניט בדארפין זייא חאטשע קענן פאר שטיין דיא ווערטר וואש זיי זאגן אין מחזור אונ מען גיהער צו נעמן אזעלכע חזנים וואש זיי זייגען גוט אונ פרום זייא זאלין תשובה טאן פאר ימים נוראים ווארום זייא זייגען די פיר שפרעכר פארין קהל אבער אז דיא חזנים זייגען אום גלערינטע אדער רשעים איז ניט רעכט אז מען זאל זייא שטעלין פארין עמוד ווארום השם יתברך וועט בוודאי ניט קערין זיך צו זייא · אונ ניט וויא אין די קליינע ישובים זייגען כל הקהל אום גילערינטע אונ דינגן איין חזן נאר ער זאל קענען זינגען אונ דער חזן איז וואש ער איז · אויך זאל קיין שום מענטש ניט גיין דאווענען פארין עמוד ווען דאש קהל איז ניט מרוצה · אונ רבי יהודה החסיד שרייבט אין ספר חסידים וועלכר מענטש וויש הייסט דם חזן דאווענן פארן עמוד אונ דאש קהל איז ניט מרוצה · גזלת ער דאש גוטש פון דעם קהל אונ וועט האבין דער פאר איין גרוישין עונש אזו ווי מיר גיפינן ביי פילגש בגבעה וויל זיי האבן גפרעגט די אורים ותומים דורך אנדער כהן איבער דעם האבין זייא פאר שפילט דיא מלחמה · אבער דאש דריטע מאל האבין זייא גפרעגט די אורים ותומים דורך פנחס הכהן האבין זייא באגליקט אין דר מלחמה:

אויך: שטייט אין ספר חסידים מען גיהער צוא נעמן אזו איין חזן אז ער זאל זיין איין זקן אונ איין צדיק · אבער ווען דער זקן וצדיק זעהט אז ער וועט דאווענען וועט זיין מחלוקת זאל ער ניט דאווענען פארין עמוד:

דער בית חדש שרייבט · פרנסים אונ מנהיגים ווען זייא זייגען עוסק מיט דעם קהל מיט נאמנות די דאזיגע דארפין דאווענען פארין עמוד · אבער אין אונזערע דורות זייגען גיט פאר האנדן אזעלכע פרנסים ומנהיגים אז זיי זאלין זיין מיט נאמנות · דרום גהער מתפלל זיין דר חזן וואש איז מתפלל איין גאנץ יאר סיידין ער זאל גיוויש חאטשע מהרהר בתשובה זיין אונ זאל פאר שטיין וואש ער דאווענט:

דער מנהג איז איין אבל טאר פארין עמוד ניט דאווענן · סייא אום שבת אונ סייא אום י״ט · אונ דאש גלייכין ר״ה אונ יוה״כ אויך ניט · אבר ווען עש איז ניט פאר האנדין קיין בעשערר חזן אז דער אבל שרייבט דער מהרי״ל אז דער אבל מעג דאווענן פארין עמוד · דאש גלייכן דעם טאג וואש מען זאגט קיין תחנון ניט איז פאר האנדין אבלים וואש זייא ווילין ניט דאווענן פארן עמוד מיט דעם גזלנן זייא זייערע עלטערין · אבער דעם טאג וואש מען זאגט הלל טאר קיין אבל פארין עמוד ניט דאווענען:

אום ר״ה אונ יוה״כ מעג מען זאגן די שמונה עשרה אביסיל העכר וויא אגאנץ יאר ידר מ״א שרייבט מען זאל חס ושלום ניט הויך שרייען אין דער שמ״ע · ניט וויא אטייל לייט שרייען אין דר שמ״ע העכער אז דר אנדערער · אויך זאל מען זעהען שטיין אין דר ש״ע מיט יראה אונ מען זאל שטיין איין גיבוקט מיט דעם קאפ:

אויך

אויך איז רעכט. אז די מענטשן וואש דאווגן פארין עמוד אונ די וואש בלאזין שופר געהערן זיך דרייא טאג פר יו"ט אפ צו שיידין זיך פון אלע זאכין וואש עש קען קומן דער פון איין עבירה אונ צו לערנן זיך די כוונות פון דעם דאווגן אונ דיא כוונות פון שופר בלאזין:

אונ דער בעל תקיעה טאר ניט אן הייבין צוא בלאזין אפילו דיא ערשטי תקיעה ביז מען זאגט אים פריער פאר דען אויף דעם איז גרוישע סודות · אונ מען געהער צו נעמן אזו איין בעל תקיעה אז ער זאל וויסין סודות התורה · ווארום דר בעל תקיעה איז איין מעקלער צווישין הש"י אונ צווישין דיא ישראל · אונ אז דער בעל תקיעה פאר שטערט דעם דין אזוא פאר טרייבט ער דעם שטן · ממילא האט דער שטן קיין כח ניט מקטרג צו זיין אונ ציהט רחמנות אויף ישראל · אונ דרויף ווערט גזאגט דער פסוק אשרי העם יודעי תרועה איז טייטש וואול איז דעם פאלק וואש ווייסין צו באוויליגין השי"י מיט כוונות פון דעם שופר בלאזין · אונ אז עש איז ניט פר האנדין אזוא איין בעל תוקע וואש ער זאל וויסין דיא כוונות פון שופר בלאזין זאל תאטשע דער פאר זאגער וויסין דיא כוונות פון שופר בלאזין · אונ בשעת אז מען בלאזט שופר זאל מען אין זינען האבין אויף עקידת יצחק אזו וויא אברהם אבינו האט גיבונדין זיין זון יצחק דיא הענט אונ דיא פיס אויף דעם מזבח · אזו זאל מען אין זינען האבין גלייך אז זיינע הענט זיינן אויך גיבונדין אז ער זאל ניט גזלנן אונ גנבנן אבר אז ער האט יוא גגזלת אדער גנבת זאל ער אין זינען האבין ער וועט דאש אום קערן אונ וועט ווייטר שוין ניט טאן אויך זאל איטליכר אכטונג געבין בשעת אז מען בלאזט שופר מען זאל ניט פר הערין אפילו איין תקיעה דרום טאר מען ניט ריידין אויך אפילו ניט שפייען אדר הוסטן אונ מען זאל ניט נעמן די קליינע קינדר אין שול אריין בשעת תקיעות ווארום זייא וועלין אים מבלבל זיין אונ מען געהער צוא ווייגען בשעת תקיעת שופר ווארום רבי יצחק לוריא שרייבט ווער עש וויינט ניט אום ימים נוראים דער זעלביגר זאל וויסן אז זיין נשמה איז ניט גוט · אונ ווער עש פאסט אום ראש השנה געהער מען צו זיין אגאנצן טאג אין דער שול · אונ מען זאל לערנן אדר תהלים זאגין:

סליחות געהער מען צוא זאגין מיט גרויש כוונה אונ ווען דער חזן זאגט ויעבור געהער דאש קהל צוא זאגן שמע ישראל יי אלהינו יי אחד אונ דער נאך יי יי אל רחום וחנון ווארט. ביא ווארט מיט גרוישׂ כוונה אונ בשעת מען זאגט סליחות זאל מען שטיין · אונ ווער עש קאן אזו לאנג ניט שטיין געהר מען צום ווייניגשטין שטיין בשעת אז מען זאגט אל מלך יושב אונ ויעבור:

אונ בשעת מען זאגט אשמנו זאל מען דעם קאפ איין ביינין · אונ דער עיקר איז ווען מען זאגט אשמנו זאל מען ארויש ריידין טאטשי אויף טייטש דיא עבירות וואש מען האט גיטאן אגאנץ יאר אונ זאל דרויף חרטה האבין מיטן גאנצין הארצין אונ זאל נעמן אויף זיך אז מען זאל ווייטער שוין ניט טאן · אונ ווען מען זאגט ואתה צדיק זאל מען מיט גרויש כוונה זאגין:

עש שטייט אין ירושלמי מען טאר ניט שלאפין ר"ה ביא טאג · אונ ווער עש שלאפט דער ציהט אויף זיך טרעגהייט אונ פוילהייט · דאש גלייכין ווער עש גייט ארום ליידיג אום ר"ה אן תורה אונ אן תפלה איז נאך ערגער אז שלאפין דרום געהער מען איין גאנצין טאג צוא לערנען וואש זיין פאר שטאנד ברייננט מיט:

אויך געהער מען צו לערנן דיא מענטשין וואש זייא מיינען אז עש איז איין מצוה בשעת אז דר חזן זאגט אותילה אדער אתיתי לחנגך אדער מסוד חכמים אדער אלהינו ואלהי אבותינו אדער היה

עם

עם פיוטות שלוחי עמך בית ישראל זאגן זיי אויך מיט דעם חזן · איז דאש איין גרוישע עבירה · עש איז גלייך אז מען שווערט פאלש ווארום זייא ריידין ארויש אזעלכע שמות וואש מטאר ניט ארויש ריידין · אונ די תפלות זיינן נאר פארין חזן גישטעלט גיווארין דרום ווען דער חזן טוט זאגן די תפלות גיהער איטליכער מענטש שטיל שווייגין · אונ נאר צוא הערין וואש דער חזן זאגט :

נוא וייל ר"ה אונ יום כפור איז אזו איין הייליגע צייט אזוא האט דאך איטליבער מענטש גיוויש איין גוטע כוונה אז הש"י זאל אים מוחל זיין אונ זאל ווערין אן גישריבין צוא איין גוט לעבין מכל שכן ווען ער איז אריין ווארום ווען איינער וואלט גוטש וואש גיבעטין ווערט א דער צייט וואש זאל מען אום זונסט שם שמים ארויש ריידין ער זאל דער פאר האבי איין גרוישן עונש :

אויך זאל איטליכער מענטש וויסן אז אלע אונזרע תפלות וואש מיר בעטין אויפין לעבין דאש זעלביגע לעבין מיינט מען עולם הבא ווארום מיר זעהן דאך אז עש איז פאר האנדין פיל לייט וואש זיי ווערין גיוויש פועל זיין מיט זייערי תפלות · אונ האבין גיוויש אום ר"ה אונ אום יוה"כ ערינצט תפלה גיטאן אונ זיינען גשטארבין דרום קאן מען וואול זעהן אז אלע תפלות גייען אויף עולם הבא · דען הש"י נעמט די תפלות אום ימים נוראים פאר זיך אונ פרובט מיט זיינע הייליגע חכמה · אויב דאש לעבין וועט זיין צוא גוטין · אונ וועט טאן פיל גוטש אזוא לאזט אים הש"י לעבין אבער ווען הש"י זעהט אז דאש שטארבן איז בעסר פאר אים כדי ער זאל ניט אן ווערין עולם הבא אזוא לאזט אים הש"י בעסר שטארבן כדי ער זאל האבין עולם הבא :

הלכות עשרת ימי תשובה

דער מנהג איז אז מען זאל אום שבת תשובה דרשנען ווארום עש שטייט אין מדרש משלי הש"י זאגט אזו ווען דער ת"ח דרשת פון מוסר אונ אלע לייט טוען תשובה רעכנט מאל בין איך מוחל אלע זינד פון ישראל דרום גיהער מען היפש אכטונג צוא געבין אויף דער דרשה אונ ניט וויא דאש גימיינע פאלג שלאפין בשעת מען זאגט דיא דרשה · נאר איטליכער בדארף צוא הערין :

דער שולחן ערוך שרייבט ווער עש עסט אגאנץ יאר ניט קיין כשר ברויט אבער אין די צייט זאל מען עסין כשר ברויט : אונ איטליכער זאל זיינע מעשים באזוכין אונ זאל דרויף תשובה טאן :

אונ אום עשרת ימי תשובה מעג זאגין אפילו איין יחיד אבינו מלכנו די ספרי קבלה שרייבין צום ווייניגשטין זאל איטליכער מענטש אויש קלייבין איין טאג אין עשרת ימי תשובה אונ זאל דעם זעלבינין טאג נאר תשובה אונ מצות טאן · ווארום עשי"ת ווערין גיעפינט אלע טויערין פון רחמנות · אונ די תפלה פון איין יחיד ווערט אגאנץ יאר ניט באלד אן גינומען אבער אין דר צייט פון עשרת ימי התשובה ווערט גיך אן גינומען זיין תשובה אונ זיין תפלה אויך זאל ער לערנען דעם זעלבינין טאג פון אזעלכע ספרים וואש זייא שרייבין פון יראה :

אויך זאל איטליכער וויסן אז דיא עבירות וואש זיינען צווישין מענטשן אונ צווישין הש"י איז מען אום יום כפור מוחל אבער אזעלכי עבירות וואש זיינן צווישין אים אונ צווישין זיין חבר · דהיינו ער האט דעם חבר דער צארינט אדער ער האט גיגזלת ביין חבר געלט אדער גיגנבת אדר ער איז שולדיג דעם חבר וואש עש איז ווערט געלט העלפט אים יום כפור ניט סיידן ער מוז דעם חבר מחילה בעטן אדר ער זאל בצאלין דעם חבר דער נאך איז ערשט יו"כ מכפר :

אויך שרייבט דר שולחן ערוך ווען איין מענטש בעט מחילה פון דעם חבר בדארף ער אים מחילה בעטין פר מענטשין אבר אז דר חבר לאזט זיך ניט איבר בעטין מוז ער נאך

אמאל

אמאל גיין מחילה בעטין פון דעם חבר אונ אז דר חבר וויל פארט ניט מוחל זיין אים זאל ער נאך דאש דריטע מאל גיין מיט דרייא מענטשין אים מחילה בעטין אונ אז דר חבר וויל פארט ניט מוחל זיין איז ער שוין יוצא אבר ער מוז דער נאך זאגן פאר צעהן מענטשין אז ער האט זיין חבר מחילה גיבעטין דרייא מאל אונ ער האט ניט גיוואלט מוחל זיין אבר ווען איינר האט גיזינדיגט קעגין זיין רבי בדארף ער גיין וויפיל מאל אים מחילה בעטין ביז ער איז אים מוחל אויך זאל מען וויסין דעם מענטשין וואש מען בעט פון אים מחילה זאל ער תיכף ייענם מוחל זיין אונ ווען דער זעלביגער איז גשטארבין וואש מען בדארף פון אים מחילה בעטין זאל דער זעלביגר וואש בדארף מחילה בעטין זאל ער נעמען צעהן מענטשין אונ זאל גיין אויפן חברש קבר אונ זאל זאגן חטאתי איך האב גיזינדיגט אבינו מלכנו גאט פון ישראל: דער לבוש שרייבט איין טעם פר וואש מען בדארף איינער דעם אנדרן מחילה בעטין אום ערב יום כפור כדי די הערצר פון כל ישראל זאלין גאנץ זיין איינר מיט דעם אנדרן · וועט דר שטן קיין כח ניט האבן מקטרג צו זיין · אזו וויא עש שטייט אין פרקי דרבי אליעזר אז דר שטן זעהט אז קיין עבירות איז ניטא ביי די ישראל אום יום כפור · זאגט דער שטן פר הש"י רבש"ע די ישראל אויף דר ערד זיי זיינן גליך צו די מלאכים אזו ווי די מלאכים זיינן ריין פון זינד אזוא זיינן די ישראל אויך ריין פון זינד: אונ אזו ווי די מלאכים האבין שלום איינר מיט דעם אנדרן אזו זיינן אויך דיא ישראל שלום איינר מיט דעם אנדרן · אונ הש"י הערט דאש עדות פון דעם שטן איז ער באלד מוחל אלע עבירות פון ישראל · אבער ווען קיין שלום איז ניט צווישן דיא ישראל איז דר שטן מקטרג אונ זאגט רבש"ע זעה וויא דיין פאלק ישראל וואש זייא שטייען אונ בעטין פר דיר אז דו זאלסט זיי מוחל זיין זייערע עבירות · זייא זייא ניט מוחל ווארום אז איינר איז דעם אנדרן ניט מוחל וואש ער האט נאר גיזינדיגט אנקעגן אים איין קליינע זאך איבר דעם בדארף מען זייא אויך ניט מוחל זיין: אונ דער שטן זאגט רבש"ע דער מענטש איז דאך נישט מער היינט לעבט ער אונ מארגן שטארבט ער אונ ער איז אש אונ ערד ביי זיינם לעבין אונ מכל שכן נאך זיינם טויט · אונ וויל זיינם חבר ניט מוחל זיין · אונ וויא זאלסטו אים מוחל זיין וואש ער האט אנטקעגין דיר גיזינדיגט פיל גרוישע זינד וואש מען קאן ניט דר ציילין אונ דוא ביסט דאך איין קיניג איבר אלע וועלטין: אונ דער מענטש וויא פיל יאר ער וועט לעבן קען ער דיר ניט בצאלין אפילו פון איין טאג וואש דו טושט מיט אים טובות' אונ ווי אזו ווילסטו אים מוחל זיין' אזו מאכט הש"י מיט דעם מענטשן מדה כנגד מדה אונ איז אים די זינד אויך ניט מוחל: אונ עש איז פאר האנדין איין טייל נארישע לייט וואש זיי גייען מחילה בעטין צו אזעלכע

מענטשין וואש זיי האבין אנטקעגין זיי גאר ניט גיזינדיגט · אונ צו די מענטשין וואש זיי האבין יוא גיזינדיגט בעטין זיי גאר קיין מחילה נ.ט דורך דעם דער וועקין זיי איבער זיך דעם משפט אונ דער שטן איז מקטרג אויף זייא:

אונ ווען איינער איז שולדיג דעם חבר געלט אונ גיט ניט אפ דעם חבר דש געלט דאש גלייכין אז דער חבר האט אים גיגעבן בהאלטין איין זאך אונ גיט אים ניט אפ איז יום כפור אים ניט מכפר ביז ער מוז אפ געבין דאש געלט אונ אז ער האט אבר ניט אפ צוא געבן דעם חבר דאש געלט בדארף ער אים בעטין אז ער זאל אים מוחל זיין אדער ער זאל מאכין מיט דעם חבר אז ער זאל אים אפ געבן דאש געלט אויף צייטין ווייש אונ ווער עש טוט ניט איינש פון די צוויי זאכין אזו וויא מיר האבן דא גשריבין איז מען אים ניט מכפר אפילו ער זאל ברייננען וויא פיל קרבנות אדר ער זאל פאסטין אלע יאר וואש ער לעבט איז מען אים מן השמים ניט מוחל ביז ער מוז דיא שולד בצאלין · אונ איין טייל שטעט זיינן זיך נוהג די בעלי בתים איי מען הייבט

אן

אן זאגין כל נדרי זאגין זייא אזוי רבותי הערט צו אונ זייט מיר מוחל וש איך האב גיטאן אנקעגן אייך הן מיט מעשים הן מיט ווערטר אבער דאש איז איטל נארשקייט ווארום וואש העלפט דאש אז דער שונא איז ניט בווילינט דרויף · ספרי קבלה שרייבין ווער עש ווארפט ניט אוועק פון זיך די שנאה אזו ווערט זיין תפלה פר השי"ת ניט אן גינומן אויך שרייבין אונזרע ספרי קבלה ווער עש איז אום דר בארמיג אונ וויל ייענם ניט מוחל זיין דאש זעלבינש נשמה איז גוויש ניט פון איין ישראל די נשמה איז בוודאי פון דעם ערב רב אונ מען גיהער זיך פון אזעלכע לייט אפ צו היטין זיך ווארום דאש איז איין רעכטער סימן אז ער האט קיין גוטע מעשים אין זיך דרום זאל איטליכר מענטש איינער דעם אנדערן מוחל זיין אזו וויא אונזערע חכמים שרייבין ווער עש איז ייענעם מוחל אזו איז אים השי"י אויך מוחל :

הלכות התרת נדרים

כל הנדרים והאיסורים המבוארים פה שיוכל לבטל אדם אף אם כבר נדר או אסר היינו דוקא בין אדם לעצמו שאסר או שנדר לאכול דבר זה או שלא לאכול או לעשות דבר פלוני כו' אבל מה שאוסרים או נודרים לאיש אחר מדעתו או לרבים מדעתם אינו מועיל שום ביטול והתרה בשום אופן בעולם :

אונ ווייל דער גוטר מנהג איז אין אלע קהילות אז מען מאכט אין דער היליגע צייט התרת נדרים אונ דיא גימיינע לייט גייען ניט צוא התרת נדרים ווייל זייא קענען ניט לייענן קיין עברי אונ האבין מורא זיי זאלין ניט מבויש ווערין אונ דר גמיינר מאן בדארף נייטיגר גיין צוא התרת נדרים ווארום ער איז אגאנץ יאר ניט גיווארינט פאר קללות אדר פאר נדרים אזוא וויא דער למדן דרום האבין מיר דאש גישטעלט אויף טייטש · דהיינו וואש מען זאל זאגן בשעת התרת נדרים אונ וואש דיא מתירים זאלן זאגן שטייט אויף לשון הקודש :

אזו זאל אן הייבין דער מענטש צוא זאגין התרת נדרים :

הערט צוא רבותי אלע דיא נדרים אדער איין איסור אדער איין קונם אדער איין חרם וואש איך האב איין נדר גיטאן · עש מעג זיין וואכינדיג אדער אין חלום אונ אלע נזירות וואש איך האב אויף מיר גינומען אפילו נזירות פון שמשון · אונ אלערלייא איסורים ווען גלייך איין איסור הנאה וואש איך האב אויף מיר אסור גמאכט קיין הנאה צוא האבין : אדער איך האב אויף אנדערע לייט אסור גימאכט מיט אלערלייא לשון פון אסור אדער חרם אדער קונם אונ ווען וואש איך האב אויף מיר גנומן סאיי מיט איין לשון נדר אדער מיט איין לשון נדבה אדער מיט איין לשון נזירות אדער איך האב גגעבין מיין האנט דרויף בתקיעת כף · אדער איך האב גיהאלטין איין זאך פון איין מצוה דרייא מאל איז דאש אויך גלייך וויא איין נדר אונ אלץ וואש פון מיין מויל איז ארויש גיגאנגען צוא איין נדר אדער וואש איך האב אין מיין זינען גינומען איין מצוה צוא טאן אדער איין הנהגה טובה צוא טאן אדער אזו איין זאך וואש איך האב זיך נוהג גיוועזין דראיי מאל אונ האב ניט גיזאגט דאש טוא איך אן איין נדר· אונ סאיי וואש איך האב אויף מיר גינומען אונ סאיי וואש איך גידיינק אדער וואש איך האב פאר געסין אויף אלעם האב איך רעכט חרטה פון תחילת אן · אונ איך בגער פון אייך אז איר זאלט מיר מתיר זיין · ווארום איך האב מורא טאמער וועט מיך השי"ת שטראפין אויף דיא גרוישע זינד פון נדרים אדר נזירות אדר חרמות אדער איסור אדר קונמות · אבר איך האב חס ושלום קיין חרטה ניט אויף מיינע מעשים טובים וואש איך האב גיטאן נייערט איך האב חרטה אויף דעם וואש איך האב אויף מיר גינומען מיט איין לשון נדר אדער מיט איין לשון נזירות אדער מיט איין לשון חרם אדער מיט איין לשון קונם · אדער וואש איך האב אין דער מחשבה אויף מיר גינומען דרויף האב איך חרטה ווייל איך האב ניט גיזאגט דאש זאל זיין אן

איין

איין נדר · דרום בעט איך אייך נאך איין מאל אז איר זאלט מיר מתיר זיין · עש מעג זיין געלט זאכין · אדער עש מעג זיין אזעלכע זאכין וואש עש רירט אן דעם גוף · אדער אזעלכע זאכין וואש רירט אן דער נשמה אזו האב איך אויף אלם חרטה :

נוא איר רבותי דער דין איז ווען איינער וויל זיך מתיר נדר זיין בדארף ער דעם נדר ארויש ריידן פאר די וואש זיצין אויף התרת נדרים נייערט נייט ווישן אז איך קען דיא נדרים נית ארויש ריידן ווארום זייא זיינען זייער פיל · דרום זאל זיין גלייך פאר אייך אז איך האב אלע נדרים ארויש גירעט :

ראש ענטפערין אים דיא מתירים :

הכל יהיו מותרים לך הכל מחולים לך הכל שרוים לך אין כאן לא נדר ולא נזירות ולא חרם ולא איסור ולא קונם ולא נידוי ולא שמתא ולא ארור אבל יש כאן מחילה וסליחה וכפרה וכשם שמתירין אנחנו כך יהיו מותרים מבית דין של מעלה :

דער נאך בדארף ער מוסר מודעה זיין פאר דיא מתירים אונ זאל אזו זאגין :

דא בין איך פאר אייך מוסר מודעה אונ איך בין מבטל פון היינט אן אונ ווייטער אלע נדרים אונ נזירות אונ איסורים אונ קונמות אונ חרמות אונ וואש איך האב גינומען אויף מיר אין דער מחשבה · סייא וואכינדיג אדער אין חלום אונ דאש וואש איך וועל מקבל זיין איין תענית פאר מנחה בין איך דאש ניט מבטל אונ אויב איך וועל פאר געסן דיא מסירת מודעה אונ וועל איין נדר אויף זיך נעמן · זאלט איר וויסן אז איך האב פון אצונד אן חרטה אונ נעם אויש אתנאי אז עש זאל אלין זיין בטל ומבוטל עש זאל ניט האבן קיין בשטאנד ווארום איך האב חרטה פון היינט ביז אייביג :

חאטשע איצט איז אלע חרם נדוי שמתא פון דער ממשלה פאר באטין · וכל דיני המלכותא דינא · זוא זאגט מען נאר דיא תפלה וויל זיא איז פון אונזערע חכמים גימאכט גיווארין :

דער נאך זאל ער ראש אויך זאגין · אויב איך האב עובר גיוועזן אויף אזוא איין זאך וואש איך בין שולדיג דרויף צו ליידן איין חרפה אדער איין קללה אדער חרם עש סייא פון דער שכינה אדר פון ב״ד של מעלה עש מעג זיין פון מיר אדר פון פרעמדע עש סייא אויף דר וועלט אדער אויף יענער וועלט וועל איך דרויף תשובה טאן אגאנצע תשובה · אונ איך וועל זיצן אויף דער ערד בארפים וויא איינער איז אין חרם אונ וועל מיך איין וויקלען מיט אש אונ וועל וויינן אונ איך האב חרטה אונ איך וועל זיך מתוודה זיין וואש איך האב פר קרימט אונ גמשטייט שחטאתי ושעויתי ושפשעתי אונ האב ווידער נשפעניגט אונ האב מורד גיוועזן זינט איך בין גיקומן אויף דער וועלט ביז דעם היינטיגן טאג · אונ איך טוא פר גיסין מיין לייב צוא בעטן פר געבונג פון השי״ אונ פון דיא לייט אונ בעט אייך אז איר זאלט מיך לויז לאזן פון אלע נזירות אונ קללות אונ חרמות וואש איך בין שולדיג אונ בין דר מיט גשטרויכילט ביז דעם היינטיגן טאג :

דער נאך גייט מען אוועק אויף דעם ארט וואו עש איז אן גבררייט צוא זיצן אויף דער ערד אונ מען לייגט אש אויף דאש קאפ וואו תפילין של ראש ליגט · אונ בשעת אז ער זיצט אויף דער ערד זאגט מען דאש :

דא בין איך אויף מיר מקבל נזיפה אונ חרם אונ חרפה וואש איך בין שולדיג פון דעם בית דין של מעלה אויף וויא פיל עבירות וואש איך האב גיטאן חטאתי עויתי פשעתי איך טרויעריגער פר שעמטער מענטש וויא פיל האב איך גשולדיגט אן דיין הייליגע תורה אונ איך האב גפעלשט

אין דיין יחוד און איך האב פגם געוועזן אין דיינע ספירות און איך האב אפ געבראכן פון דיין הייליקייט און דיינע הייליגע ווערטער וואס קומען פון גרויש קדושה און איך האב מיט מיינע בייזע מעשים געצווינגן דיא אום פלויט פון די שבנים און איך האב מיט מיינע זינד צו פירט דיין מזבח און האב פאר שוועכט דיין הייליגן ברית און איך האב פגם געוועזן אין גאנצין א״ב וואס געשריבן איז מיט זיבן און צוואנציג אותיות אזו בין איך דרויף שולדיג חרם פון דעם בית דין של מעלה אדער פון הקב״ה אדער פון דער שכינה דרום טוא איך בעטן און האב רויף חרטה און טוא וויינן און קלאגן אויף מיינע זינד און איך זאג חטאתי עויתי פשעתי און וועל שוין אין דעם בייזין וועג ניט גיין · בשעפער פון דער גאנצער וועלט זיי מיר מתיר שטארקער גאט פון יעקב פאר גיב מיר ווארום דו בישט איין קיניג דר וועלט איין גוטער און איין פר געבער און העלף מיר אז איך זאל קענן אויף אלעם תשובה טאן מיטן גאנצן הארצין און איך בעט אז דוא זאלסט מיר מיין זינד שוין ניט גידיינקען אמן סלה:

דער נאך שטייען אויף די וואס זייגען מתיר נדר און זאגין אזוא:

אחינו אתה אחינו אתה אחינו אתה מאחר שקבלת עליך את הדין עמוד מן הארץ ובא אצלנו:

דער נאך שטייט ער אויף פון דער ערד און זאגט פאר זייא דאש מיט טרערין:

יהי רצון עש זאל זיין צו ווילן פר דיר גאט מיין גאט און גאט מיין עלטרן · אלע די קללות און די נדויים און נזופים ווש איך האב גיפלוכט מיך אדער מיין ווייב אדער מיין הויז גזינד אדר אימצן אנדרש פון זרע ישראל · אדער ווען אימעצער האט מיך אדער מיין ווייב אדער מיינע קינדער גפלוכט זאל זיין צוא ווילין פר דיר גאט מיין גאט פון מיינע עלטרין וואש דוא האסט בשאפין הימל און ערד · אז זייא זאלן אין מיר ניט גיוועלטיגין און זאלין קיין צייכן ניט מאכין · און אלע קללות זאלין פאר קערט ווערין צוא גוטין · וויא דער פסוק שרייבט און גאט האט פאר קערט צוא דיר אלע קללות צוא ברכות ווייל ער האט דיך ליב גאט דיין גאט:

דער נאך ענטפערט מען אים אזוא:

כלם מותרים לך: כולם שרוים לך: כולם מחולים לך: כשם שאנחנו מתירין למטה · כך יהיו מותרים בבית דין של מעלה · ולא יעשו שום רושם כלל · וכל הקללות יתהפכו עלינו לטובה ולברכה כדכתיב ויהפוך יי׳ אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך יי׳ אלהיך:

הלכות יום כפור

מיט כפרות שלאגין זאל מען זיך אזו נוהג זיין צום בעסטן זאל מען פאר טאג שלאגן כפרות און מזאל באלד שעכטין די כפרה אבער דר מענטש גיהער אין דער מחשבה אזו צו האבן אז ער איז שולדיג ארבע מיתות ב״ד און וואש פאר איין מיתה מען טוט אן דר כפרה די מיתה וואלט בדארפט אויף אים קומען דהיינו דאש שעכטין הייסט הרג · און אז מען נעמט אן די סימנים פון דער כפרה דאש הייסט חנק · און מיט דעם וואש מען טוט אוועקוואַרף די כפרה היישט דאש סקילה · און מיט דעם וואש מען שמיילעט אפ די כפרה הייסט דאש שריפה און אז דר מענטש האט אזוא אין זינען איז דיא כפרה אויף אים מכפר:

אויך איז דער מנהג אום ערב יוה״כ גייט מען אויפן בית הקברות און מען גיט צדקה און מיט דער צדקה לייזט מען אויש דיא כפרות און מיטאר אום ערב יוה״כ ניט פאסטין אפילו

איין

אין תענית חלום: אויך די מענטשן וואש זייא עסן אגאנץ יאר ניט קיין פלייש נאר אום שבת אונ יום טוב עסן זייא יוא פלייש מעגן זייא אום ערב יוה"כ אויך עסן פלייש אונ טרינקן וויין ווארום דער טאג איז גלייך וויא י"ט · אונ עש איז איין גרוישע מצוה אז מען זאל זיך גרוישע תענוגים אן טאן אונ גוטע זאכין צו עסין · אבער ערב יו"כ פאר נאכט זאל מען גרינגע זאכין עסין · ווארום ווער עש עסט שווערע עסין קען דער מענטש ניט רעכט דאווענען אונ קען קיין רעכט כוונה ניט האבין · דרום ווער עש איז קלוג זאל זיך אפ היטין פון אזעלכע זאכין צוא עסין אום ערב יו"כ פאר נאכט · כדי ער זאל ניט בדארפין מארגין אום יום כפור פיל צורך האבין סמילא וועט ער קענן גוט דאווענין אויך זאל מען אום ערב ט"כ ביא דער סעודה המפסקת ניט עסין קיין שארפע עסין מיט בשמים נייערט גרינגע עסין ווארג · כדי ער זאל חיו ניט פאר אום ריינגט ווערין אויך זאל מען ביא דער סעודה המפסקת תורה לערנען · אונ מען זאל ציכטיג עסין: אונ ווער עש איז זיך אזו נוהג איז דאש עסין גלייך וויא ער האט איין קרבן מקריב געוועזן:

עש איז איין גרוישע מצוה אז איטליכער מענטש זאל זיך טובל זיין אום ערב יו"כ אונ מען זאל די טבילה ניט האלטן פאר איין קליינע זאך אונ ווער עש קען זיך יוא טובל זיין דר מוז זיך דרייא מאל טובלין · אונ ווער עש קען זיך ניט טובלין זאל ער אויף זיך הייסין גיסין פופצעהן קווארט וואשער אונ די פופצעהן קווארט וואשר מוז מען נעמען אין דרייא אדער אין פיר כלים אונ גיסין איינש נאכין אנדערין אונ מען זאל זיך אפ שערין איידר מען טובלט זיך · אפילו איין אבל אין שבעה מעג ער זיך טובל זיין אום ערב יום כיפור אבר ווייבער בדארפין זיך ניט טובל זיין · אונ איי מען גייט אין דער מקוה געהער מען כהרהר בתשובה זיין אונ מען געהער צוא זאגין ווידוי · ווארום די מקוה ריינגט פון אלע עבירות ווען דער מענטש האט אין זינען אז ער וועט די בייזע מעשים שוין אייביג ניט טאן:

כל נדרי געהער מען מיט דעם חזן ווארט ביא ווארט צוא זאגין אונ מען געהער שטיין בשעת מען זאגט כל נדרי אויך זאל מען געווארינט זיין מען זאל דעם טלית אן טאן ווען עש איז נאך טאג אונ דאש גלייכין ליכט אן צוא צינדן אויך ווען עש איז נאך טאג אונ וויל עש איז אסור אום יום כיפור ביא זיין ווייב זיין דרום זאל ער זיך די נאכט אפ היטן פון איר אונ אפילו ניט ריידן מיט איר אויך טאר מען קיין שיך ניט אן טאן אום יו"כ אבער וואו קויט איז מעג מען אין פאנטאפיל גיין ביז אין פאליש אבער ווייטער ניט אבער ווער עש איז איין ספונק אונ קען אן שיך ניט גיין מעג ער גיין אין די שיך ביז אין פאליש אפילו עש איז קיין קויט ניט דא ווען דער מענטש טוט זיך אויש די שיך זאל ער וואשין די הענט:

ווען עש קומט ערב יום כפור בין השמשות זאל מען ווידוי זאגין מיטן גאנצן קהל אונ מיט גרויש כוונה · ווען דער חזן זאגט אשמנו · אדער על חטא געהער מען פאמעליך נאך צוא זאגין אונ ווען מען זאגט ווידוי זאל מען איין בוקין די גאנצע שדרה:

עש איז איין גרוישער תקון אז מען זאל אויש זאגין גאנץ תהלים נאך כל נדרי אבר ווער עש איז מיד אדער מיט דעם וואש ער וועט ניט שלאפין וועט דאש דער ווידער זיין זאל מען צום ווייניגסטן די ערשטע פיר קאפיטלעך תהלים זאגן דאש איז איין גרוישר תיקון אז מען זאל ניט פאר אום ריינגט ווערין מיט בייזע גידאנקען פון זנות · אונ מען זאל זעהן זיך אפ צו היטין פון אום ריינקייט · אויך זאל מען זיך ניט צו דעקין דאש גאנצע לייב כדי ער זאל ניט דער היצט ווערן וועט ער באהיט זיין פון בייזע גידאנקען פון זנות אונ ווער עש

שְׁלָאפְט אִין שׁוּל דִיא נַאכְט פוּן יוֹם כִּפּוּר זָאל ֶער זִיךְ לֵייגִין אִין מַעֲרָב זַייט אָדֶער אִין דֶער וַוייבֶּרְשֶׁע שׁוּל · אַיין טֵייל לַייט שְׁטֵייעֶן אַיין גַאנְצֶע נַאכְט אוּנ אַיין גַאנְצִין טָאג פוּן יוֹם כִּפּוּר אָבֶּער וֶוען ֶער פִּילְט אָן זִיךְ אַז ֶער וֶועט ֶעשׁ נִיט קֶענֶען אוֹישׁ שְׁטֵיין אָדֶער מַחְמַת זַיין שְׁטֵיין וֶועט ֶער אַנְטְשְׁלָאפִין וֶוערִין אוּנ וֶועט נִיט קֶענֶען עֶרִינְשְׁט דַאוֶונֶען · אִיז בֶּעשֶׂער אַז מֶען זָאל זִיצִין וואוּ מֶען מֶעג זִיצִין כְּדֵי ֶער זָאל עֶרִינְשְׁט דַאוֶונֶען :

דֶער מַגִיד מִשְׁנָה שְׁרַייבְּט אַז וַוייבֶּר בַּדַארְפִין בְּשׁוּם אוֹפָן נִיט שְׁטֵיין אַגַאנְצֶע נַאכְט אוּנ אַיין גַאנְצִין טָאג וָוארוּם אַז זֵייא וֶועלִין אֲפִילוּ יוֹא שְׁטֵיין זַיינֶען זֵייא נִיט בַּהִילְפִיג דֶער מִיט :

אוּנ וַוייל דֶער סוֹד פוּן דִיא הוּנְדֶערְט בְּרָכוֹת אִיז אַיין גְרוֹישֶׂע זַאךְ בַּדַארְף מֶען אַלֶע טָאג מַאכִין הוּנְדֶערְט בְּרָכוֹת · דְרוּם גִיהֶער מֶען אַכְטוּנְג צוּא גֶעבִּן אַז מֶען זָאל נִיט פַאר הֶערִין קֵיין שׁוּם בְּרָכָה אוּנ אוֹיף אַלֶע בְּרָכוֹת זָאל מֶען אָמֵן נָאךְ זָאגִן · ֶעשׂ מֶעג זַיין דִיא בְּרָכוֹת פוּן שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אָדֶער דִיא בְּרָכוֹת וָואשׂ מֶען מַאכְט אִיבֶּער דִיא ס״ת אָדֶער דִיא בְּרָכוֹת וָואשׂ מֶען זָאגְט פַאר דֶער הַפְטוֹרָה אוּנ נָאךְ דֶער הַפְטוֹרָה דָאשׂ גְלַייכִן אוֹיךְ אַנְדֶערֶע בְּרָכוֹת זָאל מֶען זֶעהֶן צוּא עֶנְטְפֶערִין אָמֵן :

דֶער או״ח שְׁרַייבְּט וֶוען אֵיינֶר אִיז קְרַאנְק אוּנ דִיא רוֹפְאִים זָאגִין ֶער מוּז ֶעסִין אוּנ דֶער קְרַאנְקֶר וִויל זַיין אַיין אִיבֶּרִיגֶר צַדִיק אוּנ וִויל פַאסְטִין אַזוֹא טָאר ֶער נִיט פַאסְטִין :

וֶוען אַיין לִיכְט אִיז פַאר לָאשִׁין גִיוָוארִין אוּם יוה״כ טָאר מֶען נִיט הֵייסִין אַיין אֵיין יְהוּדִי ֶער זָאל אָן צִינְדִין · אֲפִילוּ ווִינְקֶען טָאר מֶען אוֹיךְ נִיט · אוּנ דָאשׂ לִיכְט וָואשׂ ֶעשׂ אִיז פַאר לָאשִׁין גִיוָוארִין זָאל מֶען אוּם מוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר אָן צִינְדִין אוּנ מֶיזָאל נִיט פַר לֶעשִׁין דֶעשׂ לִיכְט נָאר ֶעשׂ זָאל אִין גַאנְצִין וֶוערִין אוֹישׂ גִיבְּרֶענְט · רַבִּי יִצְחָק לוּרְיָא שְׁרַייבְּט וֶוער ֶעשׂ וַויינְט אוּנ טְרוֹיעֶרְט אוּם יוֹם כִּפּוּר אוֹיף דִיא צְווֵיי קִינְדֶער פוּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַיְינוּ נָדָב וַאֲבִיהוּא וָואשׂ זֵיי זַיינֶען גִישְׁטָארְבִּן אִין בֵּית הַמִקְדָשׁ אוּנ אִיז מִתְחָרֵט אוֹיף זַיינֶע עֲוֹנוֹת דֶעם זֶעלְבִּיגִן מֶענְטְשִׁין פַר גִיבְּט מֶען אִים דִי זִינְד אוּנ וֶוערְט בַּאהִיט אַז זַיינֶע קִינְדֶר שְׁטַארְבִּין נִיט פַר זַיינֶעם לֶעבִּן :

דֶער מהרי״ל שְׁרַייבְּט וֶוען מֶען גֵייט אוּם מוֹצָאֵי יוֹם כִּפּוּר פוּן דֶער שׁוּל אַהֵיים זָאל מֶען בַּאלְד זִיךְ מִתְעַסֵק זַיין מִיט דֶער מִצְוָה פוּן דֶער סוּכָּה דֶער וַוייל דִי תְּשׁוּבָה טֶעג זַיינֶען שׁוֹין אוֹישׂ גְגַאנְגֶן אִיבֶּער דֶעם זָאל ֶער אָן הֵייבִּין אַיין מִצְוָה צוּא טָאן · דֶעשׂ גְלַייכְן זָאל מֶען נֶעמֶן דִי הַבְדָלָה לִיכְט אוּנ דֶער צוּא דָאשׂ יוֹם כִּפּוּר לִיכְט אוּנ מֶען זָאל אִיבֶּער דִי בֵּיידֶע לִיכְט אַיין הַבְדָלָה מַאכְן חָאטְשֶׁע אוּם אַלֶע מוֹצָאֵי יו״ט נֶעמְט מֶען נִיט דִי הַבְדָלָה לִיכְט :

דִיא טֶעג וָואשׂ נָאךְ יוֹם כִּפּוּר אִיז זָאל מֶען זֶעהֶען קוֹיפִין אַיין לוּלָב אוּנ אֶתְרוֹג אוּנ הֲדַס אוּנ עֲרָבָה :

הלכות תשובה

אַלֶע צַייט אַז דֶר מֶענְטְשׁ הָאט חֲרָטָה אוֹיף זַיינֶע עֲבֵירוֹת אוּנ טוּט רֶעכְט תְּשׁוּבָה אַזוֹ וֶוערְט זַיין תְּשׁוּבָה אָן גִינוּמֶן אָבֶּר דִי תְּשׁוּבָה אִיז גִישְׁטֶעלְט גִיוָוארִין אוֹיף זִיבְּן מַעֲלוֹת אַיין מַעֲלָה אִיז גְרֶעסֶר פוּן דֶער אַנְדֶרֶע מַעֲלָה :

דִיא עֶרְשְׁטִי מַעֲלָה אִיז צוּם בֶּעסְטִן אַזוֹ בַּאלְד אַז מֶען הָאט דִיא עֲבֵירָה גִיטָאן אוּנ בַּדֵיינְקְט זִיךְ אוּנ הָאט בַּאלְד חֲרָטָה אוּנ טוּט תְּשׁוּבָה אֵיי ֶער וֶוערְט שְׁטַארְק אַיין גִיזוּנְקִין אִין

דער עבירה איז דאש גלייך אזו וויא איינר פאר גיסט פעטע זאכין אויף זיין קלייד ווען ער נעמט זיך דר צו אזו ווערט דאש קלייר גריינגט אונ עש בלייבט קיין צייכין ניט :

די אנדערע מעלה פון תשובה איז ווען עש איז שוין וויפיל טעג אדער יארין אז ער האט דיא עבירה גיטאן אונ בריינקט זיך ווייל ער איז נאך יונג אונ שטארק צוא דר תשובה אונ לאזט זיך אין דעם יצר הרע ווייטער ניט פאר פירן דאש איז אויך איין גוטע תשובה :

דיא דריטע מעלה איז פון תשובה וואש ער טוט תשובה ווייל ער איז נאך יונג אדער דיא עבירות זיינען אים ניט אזוא צו האנדין צו טאן אזו וויא פריער אדער ער שעמט זיך פאר לייטן שלעכטש צוא טאן אונ דריבר קערט ער אפ פון דעם בייזין וועג איינציג ווייש · אויף דעם זעלבינין זאגט דר פסוק אשרי איש ירא את ה׳ איז טייטש וואול איז צו דעם וואש ער טוט תשובה ווייל ער איז נאך איש איין יונגט אונ איין שטארקער מאן :

דיא פערטע מעלה איז פון תשובה ער פארכט זיך פר איינצדה אדר לייט וועלן עש אים אויף ווארפין דרום פאר לאזט ער דעם בייזין וועג אונ טוט תשובה :

דיא פינפטע מעלה איז פון תשובה ער האט חרטה ווייל ער זעהט אז עש איז אויף אים גיקומען פיל צרות · עש מעג זיין סייא אים אדער זיינע קינדער איבר דעם טוט ער תשובה פון דעסט וועגין אנטפאנגט הש״י מיט זיין גרויש דער בארימקייט דיא תשובה :

דיא זעקסטע מעלה איז פון תשובה ווען ער קומט אויף זיין עלטער אונ ער זעהט אז ער קאן דעם יצה״ר ניט גנוגן טאן ווייל ער איז שלאף אזוא טוט ער תשובה אויף דיא מעשים רעים וואש ער האט גיטאן אין זיין יוגינט · אונ האט חרטה אונ טוט רעכט תשובה מיטן גאנצין הארצין אזו נעמט הש״י די תשובה אויך אן אויף דעם ווערט גיזאגט דער פסוק תשב אנוש עד דכא איז דער טייטש ווען דער מענטש טוט תשובה אויף דער עלטער אז ער קאן שוין ניט טאן קיין עבירות מחמת שלאפקייט ווערט זיין תשובה אויך אן גינומן · דאש גלייכין שטייט אין דר גמרא קדושין ווען איינער איז גיוועזן איין רשע אלע זיינע טעג אונ אויף דער עלטער טוט ער תשובה גידיינקט מען אים ניט זיינע שלעכטע מעשים אונ זיין תשובה ווערט אן גינומען פאר הש״י :

דיא זיבעטע מעלה פון תשובה די איז דאש ערגשטע · וויפיל ער האט גילעבט איז אים ניט גיקומען אין זיין מחשבה קיין שום חרטה אויף זיינע עבירות וואש ער האט גיטאן · נייערט אז ער זעהט אז עש קומט די צייט צוא שטארבין דענסט מאל קריגט ער ערשט חרטה אויף זיינע בייזע מעשים אונ זאגט ווידוי מיט גרויש כוונה · אזו נעמט הש״י אן זיין תשובה מיט גרוים דער בארימקייט כדי ער זאל ניט פאר שטויסין ווערין :

אונ אזוא וויא דיא תשובה איז צוא טיילט אויף זיבין מעלות אזוא נעמט הש״י אן איטליכן זיין תשובה נאך זיין מדריגה נאך אבער ווער עש בלייבט בייא זיין בייזהייט אפילו פאר זיין טויט האט ער קיין חרטה ניט אונ טוט קיין תשובה ניט אונ שטארבט אן תשובה דער זעלביגער הייסט איין אפיקורס ער גלייבט ניט אין דעם יום הדין אונ פאר דארבט זיין לייב אונ זיין נשמה דעם זעלבגין איז מען דן אין דעם גיהנם דורי דורות :

אונ צו שטארקין די הערצר פון דיא בעלי תשובות כדי זיי זאלין ניט פאר לארין ווערין פון תשובה טאן ווייל זייא גידיינקן אז זייא האבין פיל עבירות גיטאן אלע זייערע טעג וויא אזו זאל ער קומען פאר הש״י שעמט ער זיך וויא איין גנב אזו וועט ער זאגין אונ דורך דעם וועט ער זיך אפ לאזין פון תשובה · נייערט דיא עבירות זאל ער גידיינקען נאר ער זאל איבער נעמען אין זיינעם זינן אז הש״י זאל מיר מוחל זיין דיא עבירות מיט פיל גינאר אונ בארים הארציקייט ער בגערט ניט צוא פאר דארבין דיא וועלט אזו וויא עש שטייט איי

יחזקאל

יחזקאל הנביא השי״ ואגט איך בגער ניט אז דר מענטש זאל שטארבין ווער עש איז שולדיג דעם טויט נייערט ער זאל תשובה טאן אונ זאל לעבין דהיינו לעולם הבא :

אויך גיהער מען צו וויסין קיינרלייא זאך בשטייט ניט קענן תשובה תאטשע ער האט גטאן אזוא פיל עבירות וואש האט נאר קיין צאל ניט העלפט פארט תשובה נעמט אייך איין משל פון מנשה וואש ער האט גישטעלט איין דמות אין דעם היכל אונ האט דאש גיטאן כדי צוא דער צארנן השי״ אונ דער נאך אז דער מלך אשור האט אים גיפאנגען אונ האט אים גיזעצט אויף איין קופרנעם פערד וואש דאש פערד איז גיוועזין אינעווייניג הויל אונ האט אריין גיטאן פייער אינווייניג כדי ער זאל פאר ברענט ווערין אויפין פערד דענשט מאל האט ער אן גיהויבין שרייאן צוא גאט מיטין גאנצין הארצין האבין די מלאכים אויף אים מקטרג גיוועזין אז השי״ זאל זיין תשובה ניט מקבל זיין אויף דיא שלעכטע מעשים וואש ער האט גיטאן אלע זיינע טעג דער נאך האט זיך השי״ איבער אים דער בארימט אונ האט זיין תפלה אן גינומען אונ האט אים פון דעם פייער מציל גיוועזין אונ האט אים גישיקט איין מלאך האט אים דר מלאך גיבראכט קיין ירושלים · אונ האט דער נאך גרויסע תשובה גיטאן איצונד איז ער דער העכשטער אין גן עדן איבער אלע בעלי תשובות :

אויך גיהער מען צוא וויסן דיא בעסטע תשובה איז דיא חרטה אונ ווידוי אונ דיא חרטה ווערט אנגדרש ניט דער קענט נייערט דורך וויינען אז מען ווייגט אונ זיפצט מיט איין צוא בראכין הארץ אויף זיינע זינד :

דער רוקח שרייבט ביז צו נעילה אום יום כפור קען דער יחיד תשובה טאן · אונ זיין תשובה ווערט אן גינומן ווען ער איז אליין :

אין איב פון רבי עקיבא שרייבט דיא בעלי תשובות זיינען בייא השי״ נעהנטער אז דיא מלאכים ווארום דיא בעלי תשובה שטייען גאנץ נאהנט בייא דער שכינה אונ ווער עש בצווינגט זיין יצר הרע אלע טאג אונ זאגט ווידוי אזוא זאגט השי״ אויף אים יענער איז מיינער אונ ער איז זוכה צוא עולם הזה אונ צוא עולם הבא :

דאש איז דער סדר פון תשובה טאן · צום ערשטין זאל ער עריגשט ווידוי זאגין צוא בקענען זיינע מעשים אז ער זאל זיך מצער זיין דרויף אונ זאל וויינען דרויף · אונ זאל זיינע מעשים בזוכין אונ זאל זייא בזכרון האבין וואש ער האט פאר קרימט מיט זיינע בייזע מעשים אונ ער זאל זיך שעמען אונ זאל זאגין ווייא איז צוא מיר וואש איך האב גיטאן אונ האב ווידער גישפעניגט קענן דעם מלך מלכי המלכים אונ האב עובר גיוועזין אויף זיין תורה אונ האב פגימות גימאכט אין מיין נשמה וואש וועל איך טאן ווען מיין צייט ווערט קומען צו שטארבין · ווייא ווייא איז מיר אונ ווייא איז צו מיין הארץ ווען איך דער מאן זיך אז איך האב ווידער גאט גיטאן אונ ווידער זיין גיבאט ער איז היליג אונ ריין אונ איך מענטש בין פול מיט אום פלייט וויא איין פאר שטונקענער הונט · אונ איך זינדיגער מענטש וויא איך האב מיין גוף אונ מיין נשמה פר אום ריינגט מיט גדוישע זינד איצונד האב איך גרויש חרטה דרויף אונ וועל דיא שלעכטע מעשים שוין מער נישט טאן אלע מיינע לעב טאג אונ וועל מיך ווייטער אפ היטין אז איך זאל צוא דיא בייזע מעשים ניט קומען אונ זאל זאגין דיא ווידוי מיט איין גבוקט קאפ אונ די אויגן זאלין רינן טרערין אונ זאל דיא שיך אפ טאן פון דיא פים אונ זאל זאגין איך טרויער אויף מיינע עונות חטאים ופשעים וואש איך האב גיזינדיגט אונ גמיסטייט אונ וואש איך האב קעגין דעם הער פון דער וועלט גזינדיגט יוצרי עושי בוראי ער האט מיר גרויש גוטש

גיטאן אונ איך האב אים ביז גיטאן איצונר שעם איך מיך פאר מיר זעלבשט וויא איז צו מיר · אונ איצונד וויל איך געבין אונטער טעניג מיין לייב צוא רער ערד איצונר זעצט מען זיך אויף דער ערד מיט איין ביטר הארץ אונ זאל שיטין אש אויף זיין קאפ אונ זאלפויינן אויף זיינע זינד אונ רער נאך זאל ער אויף שטיין אונ זאל אזוא זאגין נוא איך שטייא אויף אונ בקען מיינע זינד מיט איין גיבוקטין קאפ אונ מיט איין צו בראכין הארץ אונ מיט מיינע שלפע הענט אונ מיט שווערע פיס אונ מיט איין גבוקטע שדרה אונ מיט צו ריסנע קליידר אונ מיט צו בראכנע גלידר:

אלהינו אונזער גאט אונ גאט פון אונזרע עלטרין עש זאל קומן פאר דיר מיין גיבעט אונ רוא זאלשט ניט פאר הוילין פון מיין גיבעט · איך בין איין עזות פנים אונ הארט נאקין צוא זאגין פאר דיר גאט מיין גאט אונ גאט פון מיינע עלטרין אלטם איך בין איין צדיק אונ האב ניט גיזינדיגט דען פאר וואר איך האב יוא גיזינדיגט :

אשמתי איך האב גשולדיגט בגדתי איך האב גיפעלשט גזלתי איך האב גירויבט דברתי דופי איך האב גירעט לעסטרקיות העויתי איך האב פאר קרימט והרשעתי. איך האב שלעכט גיטאן זדתי איך האב גמוטוויליגט חמסתי איך האב מיט גוואלד ביי יענם איין זאך גיקויפט אונ יענר האט קיין לוסט גיהאט צו פאר קויפין טפלתי שקר איך האב מיך בהעפט צוא פאלשקיט יעצתי רע איך האב יענעם ביז גיראטין וועז איינער האט מיך איין עצה גיפרעגט כזבתי איך האב ליגין גיזאגט לצתי איך האב גישפעט מרדתי איך האב ווידער גשפעניגט נאצתי איך האב דער צארינט סררתי איך האב אפ גיקערט פון דעם גוטין וועג עויתי איך האב גיזינדיגט מיט פר קרימענש פשעתי איך האב גימסטייט צררתי איך האב יענעם בליידיגט קשיתי עורף איך האב גיהארט מיין אקין רשעתי איך האב איביל גטאן שחתתי איך האב פר דארבין תעבתי איך האב פאר ווירדיגט. תעיתי איך האב גיאירט תעתעתי איך האב איין אנדרן פאר אירט סררתי איך האב פר קערט פון דיינע גיבאט אונ פון דיינע גירוכט דיא גוטע אונ האב זייא ניט גיאכט :

ואתה צדיק אונ רוא בישט גרעכט אויף אלעם וואש עש איז אויף מיר גקומן דען דוא טושט אלין ווארהפטיג אונ איך האב אלין פר שולדיגט·נוא וואש זאל איך פר דיר זאגין וואש דוא זיצט אין העכשטין הימל · אונ וואש זאל איך דער ציילין פאר דיר וואש. דוא רואטסט אין אלע הימלן · פאר וואר אלע פאר בארגנע זאכין אונ קלארע זאכן ווייסטו אלטש וואול :

דען דוא ווייסט וואול אלע סודות פון דער גאנצער וועלט אונ די פר הולינע אונ פאר בארגינע זאכין פון אלע לעבדיגע · דען דוא זוכשט אלע קאמערין פון דעם לייב אונ פרובשט אלע גדאנקען פון ראש הארץ אונ קיין שום זאך איז ניט פר הוילין פון פאר דיר אונ עש איז ניט פאר בארגין קיין שום זאך פון דיינע אויגין :

אנא איך בעט דיך גאט דוא האסט מיך בשאפין אונ האסט מיך גשפייזט ביז דעם היינטיגין טאג · אונ איך האב דיך מיט איין נארשקיט דער צארינט אלע טאג מיט מיינע בייזע מעשים אונ האב וויא פיל מאל גזינדיגט מיט פיל עבירות אויף דר וועלט אונ איצונד באקען איך מיינע זינד אונ וויל זייא פר לאזין אונ איך וועל זייא שוין מער ניט טאן אונ האב חרטה דרויף· אונ איך בעט דיך גאט דר בארים דיך איבר מיר אונ פר גיב מיר מיינע זינד אזו וויא עש שטייט אין פסוק ווער עש בקענט אונ פר לאזט זיינע מעשים רעים דר ווערט דר בארימט · אונ איצונד נעם איך אויף מיר אז איך וועל זיך דער ווייטערין פון דעם שלעכטין וועג :

אנא איך בעט דיך פאטער דער בארמיגר דא טוא איך מיין הארץ צו רייסין מיט זיפצין · אונ אין פר בארגניש טוט מיין לייב וויינען · אונ איך בעט אום דער בארמיקיט אונ גינאד ווי איין ארום מאן טוט בעטין אויף דעם טיר אז מען זאל אים העלפן אזוא זאלסטו מיר העלפין אז

איך זאל קענען רעכט תשובה טאן · פאטר קיניג טוא עש פון דיין גרוישין גיאכפרטין נאמען וועגן דו ביסט שטארק אונ פארכצום נוא. פון איצונד אן וועל איך צווינגן דעם יצר הרע · עש זאל זיין צו ווילין פר דיר גאט רער בארמיגער אונ לייט זעליגער רער וואש בגערט תשובה עש זאל ווערן פאר קערט מיינע זדונות צו זכיות אונ רער בייזר מלאך זאל ניט ווערין · אז דר פסוק שרייבט גאט איז גוט אונ רעכט פארטיג דרום ווייזט ער דיא זינדיגר דעם גוטין וועג ליבר גאט דיינעם וועג לאז מיך ווישין אין דיינע שטעגן זאלשטו מיך לערנען ווארום איך טו דיך אן רופין מיטן גאנציין הארצין ענטפר מיר גאט דען דיינע גזעץ וועל איך היטן · עש זאל זיין צו ווילין פר דיר דיא זאג פון מיין מויל אונ דיא גדאנקן פון מיין הארץ גאט מיין גאט דוא ביסט מיין בשעפר אונ מיין דער לייזר :

אין ספר דבר שבקדושה שטייט אזו איי מען זאגט ווידוי זאל מען צום ערשטין דאש זאגין · הריני איך בין מוחל צו דעם ווער עש האט מיך דער צארינט עש מעג זיין מיט ווילן אדר אן ווילן אדר מיט הערן אדר מיט זעהן אדר מיט דבור אדר מיט מחשבה אלץ וויש דש מויל קאן ריידין אדער וואש דאש הארץ קאן גדיינקען כדי אז קיין שום מענטש זאל ניט גישטראפט ווערין דורך מיר ניט אויף דעם הימל אונ ניט אויף דער ערד ניט אויף דער וועלט אונ ניט אויף יענער וועלט :

רבונו של עולם איך וייש גיוויש אז פון אונזערע זינד איז ירושלים חרוב גיווארין אונ דיין שכינה איז פון דעם היילגין ארט גירירט גיווארין אונ דו האשט דאך גיזאגט ווער עש פר לאזט זיינע עבירות דער ווערט דער בארימט דרום זאל זיין צו ווילן פאר דיר מיין גיבעט :

אונ מען זאגט אלהינו אונ אשמתי ביז אנא דאש האבין מיר גישטעלט פריער :

אונ ווען מען האט שוין גיזאגט דיא ווידוים דער נאך זאגט מען דאש :

יהי רצון עש זאל זיין צו ווילן פאר דיר גאט מיין גאט אז דוא זאלסט מיר פאר געבין אלע מיינע זינד אונ פר קרימניש אונ מיסטייט :

על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט עסין אונ מיט טרינקען : על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט אלץ איך האב דש בענטשין ניט גיאכט : על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט פאר דיר אונ האב נאוה גיטריבין : על חטא אויף דיא זינד ווש איך האב גיזינדיגט מיט דעם ווארט נדר : על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט בייזע גידאנקען פון עבירות : על חטא אויף דיא זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט איין זאמלן צו מחלוקת : על חטא אויף דיא זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט זנות : על חטא אויף דיא זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט דעם וואש איך האב עובר גיוועזן אויף חרם : על חטא אויף די זינד ווש איך האב גיזינדיגט מיט טריפות : על חטא אויף דיא זינד ווש איך האב גיזינדיגט מיט טרינקן : על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט דאש וואש איך האב ניט גיאכט דעם כבוד פון תלמידי חכמים :

על חטא אויף די זינד וואש איך האב גיזינדיגט מיט רכילות ולה״ר : על חטא אויף די זינד ווש איך האב גיזינדיגט דש ווש איך האב קיין מעשר ניט גיגעבן : על חטא אויף די זינד ווש איך האב גזינדיגט ווש איך האב מיך ניט רעכט גיוואשן צום עסין : על חטא אויף די זינר ווש איך האב גזינדיגט אין פר בארגנש : על חטא אויף די זינד ווש איך האב גיזינדיגט מיט עושר דש הייסט איך האב יענם גזילות גיטאן : על חטא אויף די זינד ווש איך האב גיזינדיגט וואש איך האב ניט מדקדק גיוועזן מיט ציצית ותפלין : על חטא אויף דיא זינד וואש

איך

איך האב געזינדיגט אונ האב ניט מקדש השם געווען : על חטא אויף די זינד וואש איך האב געזינדיגט מיט רוגז דאש הייסט איך האב געצארנט : על חטא אויף דיא זינד וואש איך האב געזינדיגט מיט שקרים דאש הייסט איך האב ליגן געזאגט :

על חטא אויף די זינד וואש איך האב עובר געווען אויף תורת משה אונ האב עובר געווען אויף מצות עשה אונ אויף מצות לא תעשה דאש איך בין חייב כרת אונ ארבע מיתות ב"ד איך האב עובר געווען אויף תורה שבכתב אונ אויף תורה שבעל פה אונ דיין הייליגן געבענטשטן נאמען האב איך געלייקינט אין דיין קינגרייך אונ דיין פארכט האב איך ניט געאכט · אונ דוא נאט ביסט גערעכט אויף אלעס וואש דוא האסט אויף מיר געבראכט אונ דוא ביסט ווארהאפטיג אונ איך האב געזינדיגט :

אין ספר חסידים שטייט ווען איינער האט געפאסט זאל ער דאש זאגן צוא מנחה מיט געוויין · עש זאל אויש לעשין מיינע טרערין דיין גרים צארין פון מיר · אונ מיין הארץ וואש איז צו נאגנגען ווי אין וואשער זאל עש אויש לעשין דיא קוילין וואש איך האב אן געצונדין מיט מיינע עבירות אונ מיין אפקערין וואש איך האב ווידער געקערט מיט מיין תשובה זאל מאכין ווידער קערין דיין צארין פון מיר אונ מיין פייניגין אונ מיין פאסטין זאל דיך מאכין דער פילין אויף מיר מיט גרויש דער בארימקייט אונ מיין טיש וואש איך האב היינט ניט אן געגרייט זאל פאר דיר זיין אזו ווי איין מזבח אונ דעם טאפ וואש איך האב היינט ניט געשטעלט צום פייער זאל פאר דיר גערעכנט זיין ווי דאש פייער פון דעם מזבח אונ מיין נפש וואש איך האב היינט ניט אן געריכט זאל פאר דיר גירעכינט זיין אלש ווי איין מנחה · אונ דאש מינערונג פון מיין בלוט אונ מיין חלב זאל פאר דיר גירעכינט זיין גלייך אז איך האב געשפריינגט בלוט אויפין מזבח אונ גלייך אז איך האב דאש חלב גערעמפט אויפין מזבח :

אונ דיא טרערין פון מיינע אויגין זאל זיין גלייך ביא השי"ת אז איך וואלט געגאסין אלטין ויין אויפין מזבח · אונ דעם קול פון מיין וויינען זאל גירעכינט ווערין פאר השי"ת גלייך וויא די לוים האבין געזונגען אין בהמ"ק אונ דאש פינצטערנש פון מיינע אויגן פון דעם פאסטין אונ פון וויינען זאל גירעכינט זיין פאר השי"ת גלייך וויא איך האב ליכט אן געצונדין אין ליכט בהמ"ק אונ דאש ריח פון מיין מויל פון פאסטין זאל גירעכינט ווערין גלייך וויא דאש ריח פון קטורת אונ דאש שלאפקייט פון מיינע גלידער זאל גירעכינט זיין גלייך וויא מען האט צוא שניטן דיא גלידער פון דעם קרבן אונ דאש וואש מיין הארץ איז צוא בראכין זאל גירעכינט זיין אז די שטיינר פון מזבח אונ דש פר ענדרונג פון מיינע קליידר זאל גירעכינט זיין אז די קליידר פון כ"ג · אונ דאש מינערונג פון וואשין זאל גירעכינט ווערין אז די כהנים האבין זיך געוואשין פון האנט פאס אונ היא מיין הארץ איז צו ריסן אין מיר אזו זאל צוא ריסן ווערין דאש בוך וואש מיינע זינד זייגען דרינן געשריבין אונ דאש וואש מיין מויל איז אפין צו תפלה אזו זאל פאר שטאפט ווערין די מיילר פון די מקטריגים אונ דאש שלאפקייט פון מיינעם הארץ איבער דעם זאל דער פרייט ווערין דיא הערצר וואש בגערין גינאד אונ פון וועגין וואש מיין לייב איז פאר דארט פון תענוגים איבער דעם זאל איך ניט לער פון דיר ווידער קערין אונ עש זאל דער פילט ווערין מיין טרייסט אונ מיין גיבעט אונ מיין ווידער קערין מיט תשובה זאל דיך רבש"ע מאכין צו מיר ווידער קערין אונ בווילינגן מיך ווארום איך האב מיך בדיינקט אויף מיינע בייזע מעשים וואש איך האב אלע מיינע טעג געטאן זייא מיט ווילין אונ זייא אן ווילין אונ דו גאט זעהסט אונ ווייסט פון אלעם אונ פרובסט אלע גידאנקן פון די נירין וואש זיי טראכטין אונ דו גאט ווייסט מיינע גידאנקן וואש איך

האב

דאס איצונד מיר פיר גיטוהן זאלין אימר זיין פאר דיר גאט אונ פאר דיין טויאר · אונ עש זאל זיין דיין ווילן צו טהין אויף מיר אמן סלה:

אונ מען גיהער צוא וויסין וויא מען זאל דיא תשובה כסדר טאן איינש נאכין אנדרין · דהיינו ווען איינער האט פון זיין חבר גנבת אדער גזלת אזו מוז ער יענם צום ערשטין די גניבה אדער דיא גזילה אפ געבין אונ דער נאך תשובה תפלה צדקה תענית טאן אונ מען מוז צום ערשטין חרטה האבין אויף דעם וואש ער האט גיטאן אונ זיך מיהע געבין אלע עונות קעגין מענטשין ווידר גוט צוא מאכין · אונ דער נאך תשובה טאן אונ זאל תורה לערנען ווארום דער עיקר תשובה איז גוט צו מאכין די עבירות אונ תורה לערנען ווארום די תורה ווערט גירופין אור איז טייטש ליכט דיא תורה מאכט ליכטיג דעם מענטשין זיינע אויגן ער זאל זיין גוט אונ פרום אז ער זאל תשובה טאן כדי זיינע זינד זאלין אים פאר געבין ווערן דר נאך ווען מען וויל תשובה טאן מוז מען צום ערשטין חרטה האבין אויף זיינע עבירות אונ תשובה דרויף טאן אונ דער נאך תורה לערנען:

אונ אזו שטייט אין זוהר בשיידליך אז דער מענטש איז איין גריכט מיט עבירות נעמט מען זיין תורה ניט אן פאר השי״ ווארום עש שטייט אין פסוק כל אשר בו מום לא יקרב דאש איז טייטש אלדינג וואש האט אין זיך איין מום טאר מען ניט מקריב זיין · אונ דער מענטש שטינקט פון זיינע עבירות ווארום די עבירות ווערן אן גירופין אומריינקייט · נוא וויא וויל דר מענטש זיך גנעהנען צו השי״ דען השי״ ווערט זיך פון אים אפ קערין דרויף האבין אונזרע חכמים גיזאגט וואול איז דעם מענטשין וואש ער לערינט תורה אונ טוט אן נחת רוח צוא זיין בשעפער דהיינו ווען ער איז ריין פון עבירות אזו איז זיך השי״ מיט אים משמח אונ מיט זיין תורה ווארום דאש איז די ערשטע מעלה אז די תורה וואש ער לערינט זאל פאר השי״ אן גנומען זיין · אבער ווער עש איז פול מיט עבירות איז זיין תורה קיין נחת רוח פאר השי״ ווארום מיט זיין תורה ציהט ער דיא שכינה אויף זיך:

נעמט אייך איין כלל דער צו אזו אויף איין ארט וואו עש איז אומריינקייט אדער וואו עש איז איין מירחוץ טאר מען ניט זאגין קיין קדושה אונ אויך ניט אין דער מחשבה האבין · ממילא ווי קען ער תורה לערנען ווייל ער איז נאך אום ריין פון עבירות דיא אלע קדושות לויפן פון אים אוועק וויא דער פסוק שרייבט אם רחץ ה׳ את צואת בני ציון דאש איז טייטש אז השי״ וועט אפ וואשין דיא אומריינקייט פון ציון דאש מיינט דער פסוק דיא עבירות · דרום קאן מען ניט אנדערש קומען צו תורה לערנען נייערט מען מוז צום ערשטין תשובה טאן כסדר אזו וויא מיר האבין גישריבין:

אונ דער עיקר תשובה איז אזו · אז מען זאל איטליכע מצוה טאן גישווינדר איידער פריער: אויך גהער מען צו וויסן ווען איינר מאכט איין פגם אין זיין נשמה מיט די עבירות וואש ער האט גיטאן אונ שטארבט אן תשובה מוז דיא נשמה קומען אין דעם גיהנם אריין אונ איז אזוא לאנג אין דעם גיהנם ביז די נשמה ווערט ריין פון אלע פלעקין וואש זיא האט גיטאן ביין לעבין אבר ווער עש האט פאר ריכט זיינע מעשים בייא זיין לעבין דהיינו ווען איינר האט גיזינדיגט מיט זיין מויל אונ האט גירעט לה״ר אדער ניבול פה אדער מסירות זאל ער מיט זיין מויל תורה לערנן אונ ערינסט תפלה טאן:

אונ ווען איינר האט גיזינדיגט מיט זיינע אויגין זאל ער דער נאך זיינע אויגין אונטר שלאגין · אונ ווען איינר האט לייטין אראפ גיפירט פון דעם גוטין וועג זאל ער זעהן אז ער זאל שוין פירין דיא לייטין אין גוטן וועג דהיינו ער זאל אכטונג געבין אז זייא זאלין מדקדק במצות זיין

אונ

און זאלין תשובה טאן · און ווען איינער האט זיך הויך גהאלטין און האט גאוה גיטריבין מיט זיין עשירות זאל ער זיך דער נאך בהעפטין צו ארימע לייט · און ווען איינער האט גיזינדיגט מיט זיין געלט זאל ער דר פר צדקה געבין און גוטל חסר זיין מיט דיא לייט · דרויף האבין אונזערע חכמים גיזאגט דיא תשובה איז איין פאנציר פאר דיא פורענויות דהיינו ווען ער פאר ריבט ניינע גלידער אויף דער וועלט ביא זיינעם לעבין בדארף ער שוין ניט קומן אין גיהנם ארין צו פאר ריכטן זיינע גלידער :

און פיל ספרים שרייבין ובפרט דער רוקח דאש דיא תשובה מוז זיין אויף דער גיוויכט כלומר אזו איז דער פשט אזו איין הנאה וואש ער האט גהאט פון דער עבירה אזו מוז ער זיך פייניגין דהיינו ער האט זנות גיטריבן מוז ער פאסטין פיר און אכציג טאג · און ווער עש איז גיוועזין ביא איין אשת איש מוז ער פאסטין צוויי הונדערט און זעכציהן טעג · און ווער עש האט זנות גיטריבין מוז ער פאסטין פערציג טעג · און איין טייל זאגן ער מוז פאסטין ניין און זעכציג טעג: און ווער איינר איז גיוועזן ביי זיין ווייב אין דער נדה מוז ער פאסטין ניין און זעכציג טעג · און ווען איינער האט פאלש גישווארין · מוז ער מודה זיין דאש ער האט פאלש גישווארין אדער ער האט עובר חרם גיוועזן מוז ער פאסטין זעקס און דרייסיג טעג :

און ווער עש האט גירעט אין שול דברים בטלים אפילו ניט אין דר שמונה עשרה בשעת דער חזן האט גיזאגט מוז ער פאסטין פערציג טעג און דער נאך זאל ער שטיין אין שול באימה וביראה און זאל זיין תפלה מיט גרויש כוונה טאן :

און ווער עש רעט רכילות אדער לשון הרע מוז ער צום ווייניגסטין פאסטין פערציג טאג · און ווער עש איז איין שפעטער מוז ער צום ווייניגסטין פאסטין הונדערט און צוואנציג טעג · און ווער עש האט גרעט נבול פה בדארף ער איין האלב יאר פאסטין מאנטיג און דאנרשטיג · און ווער עש איז מבזה דעם פאטער אדער די מוטער אדער ער פלוכט זייא מוז ער פאסטין זעכציג טעג און זאל זיך לאזין מלקות שלאגין · און ווער עש איז מבייש זיין חבר פאר לייט זאל ער פאסטין פערציג טאג · און ווער עש גיט זיין חבר איין צו נאמען זאל ער פאסטין דרייסיג טעג · און ווער עש עסט נבילות אדער טריפות בדארף ער פאסטין איין און נייינציג טאג : און ווער עש לאזט זיך אפ גאלין דיא פיאות פון דעם קאפ זאל ער פאסטין זעקס און אכציג טעג · און ווער עש גייט אין שעטנז זאל ער פאסטין הונדערט און איין טאג :

און ווער עש איז מחלל השם דאש הייסט ער טוט עבירות פאר לייט און אנדרע לייט לערנען זיך פון אים אפ און טוען אויך דיא מעשים · אדער ווען ער איז מבזה איין מצוה פאר איין אינו יהודי דהיינו ער איז מחלל שבת אדער ער שטיפט איין חוצפה אין דער שול און דער אינו יהודי שטייט און לאכט און איז מבזה אונזער אמונה זייער שטארק דאש איז איין גרויסע עבירה דאש מיר קענן קיין תשובה דרויף גפינען אזו זאל ער צום ווייניגסטן אויף זיך נעמען אז ער זאל אזעלכע עבירות שוין ניט טאן און זאל זאגין פאר פיל לייט חטאתי עויתי ופשעתי איך האב מחלל השם גיוועזן און זאל פאסטין וויפיל טעג ער וויל און זאל תמיד וויינען און זאל בעטין צו השי״ת אז ער זאל אים מוחל זיין:

און ווען איינר האט מסיג גבול גיוועזין דעם חבר דעם העלפט קיין תשובה ניט ביז ער מוז אום קערין דעם חבר זיין שאדן אדער ווען ער האט דעם חבר עפיס אויש גיקויפט העלפט אויך אים קיין תשובה ניט ביז ער מוז צום ערשטין זיין חבר אום קערין וויפיל ער האט גיקענט פאר דינן אן דעם :

און

און ווען איינער האט גינומען ריבית דער שטייט ניט אויף קיין תחיית המתים מוז ער צום ווייניגסטין פאסטין אגאנצין יאר און זאל ווידוי זאגין · און אז ער ווייסט פון וועמען ער האט גנומן ריבית זאל ער אפ געבין · און אז דער דאזיגער איז געשטארבין וואש ער האט ביי אים גינומען ריבית זאל ער אום קערין צו זיינע יורשים אבער אז ער ווייס ניט פון וועמן ער האט גינומן רווחים זאל ער אנטלייען צו ארעמע לייט געלט אן רווחים און זאל פיל צדקה געבין און אויף זיך נעמען אז ער זאל ווייטער קיין רווחים ניט נעמען :

און ווען איינער איז אום שבת גיגאנגען חוץ לתחום מוז ער פאסטין זיבין וואכין דהיינו עס זאל אן טרעפין פערציג טעג : עס שטייט אין ספר שבולי הלקט צווייא ברידער זיינען אמאל גיקומען צוא גיין פון וועג אום פרייטאג צו נאכט אז מען איז שוין גיגאנגען פון שול האט מען זייא קיין שלום עליכם ניט גיגעבין · אום זונטאג האט מען אויף זייא גוזר גיוועזין אז זייא זאלין פאסטין מאנטיג און דאנרשטיג און ווידער מאנטיג דער נאך האבין זייא זיך אויש גלייזט מיט צדקה :

און דאש זיינען די קליינע און דיא גמיינע עבירות וואש מענטשן האלטן ראש פאר ניקשט מוז מען אזעלכע תשובות דרויף טאן און מכ״ש ווער עס טוט גאנץ גרוישע עבירות מוז מען גיין צום רב אז דער רב זאל זייא ארויש געבין איין תשובה : דער רבינו יונה שרייבט עס זאל הארב זיין דיא גרינגע עבירות אין דיא אויגין פון מענטשן אין פיר ערלייא זאכין :

דאש ערשטע איז מען זאל ניט זעהן דיא קליינהייט פון דער עבירה נייערט מען זאל גידיינקען די ווארנונג וואש אונזערע ספרים פאר ווארנען :

דאש אנדערע איז דער יצר הרע האט גיבר זיין מאכט דעם מענטשין אן צוא ריידין אז ער זאל עבירות טאן וואש דיא מענטשין האלטין פאר גרינג און קליין און טוען איינציג וייש ביז זייא קומען צו אננדער ווערין זייא פיל דער נאך קומט דר פאר אזו איין עונש ווייא אויף איין גרוישע עבירה דאש איז גלייך אז איין פארים איז שלאף אז מען נעמט אבר צוויי אדר דרייא פעדים צו אננדר ווערט עס שוין שטארק אזו זיינען דיא קליינע עבירות אויך :

דאש דריטע איז ווען דר מענטש ווערט שוין גוואונט מיט דר עבירה ווערט שוין ביי אים גלייך ווייא איין היתר און דר נאך טוט ער שוין עבירות און היט זיך שוין גאר ניט דער פון :

דאש פערטע איז ווען דער יצר הרע רעט אים איבער צוא איין קליינע עבירה דר נאך רעט ער אים איבר צו איין גרוישע עבירה · אויך אויף דעם האבין אונזערע חכמים גיזאגט איין עבירה ברייננגט דיא אנדערע עבירה :

דער ראשית חכמה שרייבט ווער עס וויל אין איין מאל תשובה טאן אויף אלע עבירות וואש מען איז דרויף שולדיג ארבע מיתות ב״ד חאטשי עס איז בעסר אז מען זאל אויף איטליכם עבירה זיין תשובה טאן · פון רעסט ווענין אז ער וויל אין איין מאל תשובה טאן אויף אלע עבירות איז אויך גוט דהיינו ער זאל אזו טאן ער זאל פאסטין צוויי הונדערט טעג נאך אננדער און זאל זאגין אלע טאג די פרשה פון דר עקידה ווש זיא שטייט אין פרשת וירא און זאל זיך אין זיין מחשבה נעמן גלייך ווי ער איז אליין גבונדין אויפין מזבח און מען וואלט אים מקריב זיין :

און ווער עש האט גיטאן עבירות מיט כוטווילקייט און האט דעם יצר הרע אויף זיך גיצוגין איז איין תקנה צו פאסטין הונדערט הפסקות און איטליכע הפסקה זאל זיין צווייא טעג און צווייא נעכט :

דער נביא האט גיזאגט נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל יי איז טייטש לאמיר זוכן אונזערע

ווענין

ווענין אונ לאזין מיר פארשטין אונ לאזין מיר תשובה טאן צוא גאט · דאש האבין אונזערע חכמים גגליכן צו איין חולה דער חולה מוז וויסן וואש זיין קראנקהייט איז אונ מוז נאך פרעגין נאך רפואות אונ מוז דער ציילין דעם רופא וואש זיין קראנקייט איז כדי דער רופא זאל וויסין וואש פאר איין רפואה ער זאל אים טאן · אבער ווען דער חולה וועט וועלין זאגין איך פאר לאז מיך אויף גאט ער וועט מיר העלפין אן רפואות · רעט דער חולה נאר אן פאר שטאנד ווארום דער מענטש בדארף אלטש טאן נאך זיין נאטור נאך וואש מיגלך איז · אזו וויא דאש פערד איז אן גיברייט צוא דער מלחמה אונ צו גאט איז דיא הילף · אזו אויך דער חולה ווען ער זוכט נאך רפואות אזוא שיקט אים הש״י צוא איין גוטין רופא מיט גוטע רפואות · אזו איז אויך ווען ער איז איין חולה אין זיין נשמה מחמת זיינע זינד מוז ער זוכין רפואות דהיינו נאך תשובה ובפרט עש איז פאר האנדין פיל ספרים פון תשובה דרום גיהער מען צוא זוכין אין ספרים וויא אזו מען זאל תשובה טאן וואש ער זאל יוא טאן אונ וואש ער זאל ניט טאן . אויב ער זאל טאן תשובת המשקל דהיינו ער מוז זיך משער זיין וויא גרויש ער האט איין הנאה גיהאט פון דער עבירה אזו פיל מוז ער זיך פייניגין זיין לייב אונ זיין הארץ אונטער טעניגן אונ מוז זיך אליין שפל האלטין וויא דער פסוק זאגט שעכטוגג אונ איין צו בראכין גימיט אונ איין צו שטויסין הארץ טוט גאט ניט פאר שעמען ·
אונ עש איז גליך ביא הש״י אז ער האט מקריב גיוועזן אלע קרבנות :

דער ספר מים חיים שרייבט ווען איינער האט גרוישע זינד גיטאן אונ זיין הארץ ווערט אים דר וועקט צו גוטין אונ וויל זיך בשיצין אונטר די פליגל פון דר שכינה אונ וויל תשובה טאן · זאל ער צום ערשטין פון זיך אוועק ווארפין אלע עבירות אונ זאל זיך אין זיגען נעמען גליך וויא ער איז איצונר בשאפין גווארין אונ האט נאך קיין עבירות אונ קיין מצות ניט גיטאן· אונ זאל ווענן זיין וועג אונ שטעג אז ער זאל קומן אין גוטין וועג דער מיט וועט ער קומן צו איין רעכטע תשובה · אונ זאל זיך אין זין נעמען גאט רעכט צו דינען · אונ זאל זאגין אנא השם אזוא ווי עש שטייט אין דער גרוישר ווידוי · אונ זאל זיך ווייטר אפ היטין פון אלערלייא עבירות אונ אלע אין דר פריא ווען ער שטייט אויף זאל ער זיינע מעשים בטראכטין · אונ אז ער גיפינט אזו איין זאך וואש ער האט ניט רעכט גיטאן זאל ער באלר ווידוי זאגין דרויף אונ רורך דעם ווידוי וועט ער דר ווייטערט ווערין פון אלע זינר · אונ ווען ער טוט ח״ו איין עבירה נאך דער ווידוי איז גליך וויא איינער איז זיך טובל אונ האלט איין שרץ אין דער האנט איז ער נאך מער זיך מטמא · מכילא וואש העלפט אים זיין ווידוי זאגין אדר זיין תשובה· נייערט ער מוז זיך שטארקן ווי איין לייב צו טאן דעם ווילין פון הש״י אונ זאל זיך אפ היטין אפילו פר די גרינגשטע עבירה אונ זאל זיך אלע מאל בטראכטין וואש ער טוט דהיינו ווען עש קומט די צייט פון עסין אונ האט זיך באטראכט אז ער האט ניט גיטאן קיין שום עבירה זאל ער אפ געבין איין שבח צו הש״י אונ דאנקען אים דער פאר וואש ער האט אים אפ גיהיט פון איין עבירה : דאש גלייכן ווען ער גייט שלאפן זאל ער אויך אזו טאן · דש גלייכן אלי חודש אונ אלי יאר ביז ער וועט אזו גוואונט ווערן: אונ הש״י וועט אויך זיין אין זיין הילף אז ער זאל קיין שום עבירה ניט טאן · אונ די עבירות וואש ער האט שוין פון לאנג וועט אים הש״י רעכנען פאר זכיות דהיינו ער מוז תפלה טאן צו הש״י אז הש״י זאל זיינע עבירות אפ מעקין פון דעם ספר הזכרונות דאש גייט נאר אן ביא דיא מעשים וואש דער מענטש האט גיטאן אזעלכע מעשים וואש גיהער נאר צו הש״י · אבער אזעלכע מעשים וואש גיהער צום חבר דהיינו ער האט גיזינדיגט קעגין זיין חבר הן מיט געלט זאכין אדער מיט בזיונות אדער אנדערע זאכין העלפט אנדערש ניט די

תשובה ביז ער מוז דעם חבר איבער בעטן אדער ראש געלט דעם חבר אום קערן אונ דער נאך העלפט ערשט די תשובה :

אונ ווען איינער קען ניט פיל פאסטן דהיינו ער איז איין שלאפער מענטש · איז אזו דער דין ער זאל זיך פאר מיידן פון אלע תענוגים הן פון עסן הן פון טרינקען · אזוא אויך האט איינר פון די חסידי עולם גזאגט מען זאל זיך פר מיידן מען זאל ניט פיל עסן אונ ניט פיל טרינקן דהיינו ווען דש עסן איז גוט אונ עסט אונ וויל נאך עסן זאל ער זיך פר מיידן פון דעם עסן לכבוד השי"י אונ דאש איז בעסער איידער ער פאסט איין מאל אין דער וואך ווארום ער קאן גאט דינען אונ קאן תורה לערנן אויב ער איז איין למדן אבר דאש גיהער דער למדן צו טאן ווען ער פלעגט לערנען איין בלאט זאל ער לערנען צוויי בלעטער · ווארום דאש לערנען ברייינגט דעם מענטשין צוא גוטע מעשים · אונ אויב ער איז ניט קיין למדן זאל ער לייענען טייטש ספרים וואש דרינען שטייט פון יראה אונ פון מוסר אונ אויב ער איז איין האנדילש מאן אונ האט ניט צייט צוא לערנען זאל ער מיט זיין געלט העלפין לומדים אונ עניים · אונ זאל קויפין פאר זיין געלט ספרים אונ זאל דיא ארעמע לומדים אוועק לייען אדער ער זאל זייא אוועק שיינקען אז זיי זאלין לערנען פון זיינט וועגין אלע טאג · אונ אויב עש איז מגליך אז דער האנדילש מאן זאל גיין צום למדן אלע טאג אונ זאל צוא הערין איין שיעור איז צום בעסטין · אונ זאל זיין לייב איבר ענטפערין צו בצווינגן דעם יצר הרע אונ צו לערנן תורה אונ צו טאן מצות אונ זאל זיינע זאכן ניט מאכין אמאל יוא אונ אמאל ניט נייערט ער זאל מאכין איין גיזעצטע זאך אז ראש זאל שוין אזו זיין · אונ זאל קיין שום מצוה ניט אוועק לאזין אונ זאל זיך ניט שעמען צו טאן מצות אונ מעשים טובים פאר לייטין אונ ווער עש וועט זיך אזו נוהג זיין אזו וויא מיר האבין גשריבין אונ ווען גלייך ער וועט חס ושלום שטארבין אין זיינע יונגע יארין גיט מען אים דאך אזו איין גוטין שכר גלייך וויא ער האט גילעבט זיבעציג יאר אונ האט אלטש גוטש גיטאן אזו שטייט אין מדרש תנחומא :

אונ ווען איין בעל תשובה וועט זאגין וואש זאל איך מיך אום זיסט פייניגין מיין לייב עש וועט ניט העלפין אויף מיינע גרויסע זינד וואש איך האב גיטאן · דאש מוז בוודאי זיין אז ער האט קיין רעכטע תשובה גיטאן ער טוט נאר פון לייטינס וועגין כדי לייט זאלן זאגין אז דאש איז איין בעל תשובה איבער דעם קלאפט אים זיין הארץ אויב זיין תשובה וועט אן גינומן ווערין אונ אויב ניין · אבער ווען דר בעל תשובה האט גיטאן איין רעכטע תשובה דער איז בוודאי פאר זיכרט אז זיין תשובה וועט גיוויש קומען פאר השי"י ווארום אזוא האט השי"י גיזאגט דורך יחזקאל הנביא אונ דורך אנדרי נביאים ווען דער רשע וועט תשובה טאן אויף זיינע עבירות וואש ער האט גיטאן אונ וועט היטין מיין גיזעץ אונ וועט טאן מיין משפט וצדקה וועל איך אים מוחל זיין אויף אלע עבירות וואש ער האט גיטאן אונ שטייט נאך אין פיל ספרים וויא אזוא השי"ת פאר זיכערט דעם בעל תשובה אז ער וועט גיוויש אן נעמן די תשובה אונ וועט אים ניט פאר שעמן :

אונ דער ספר חסידים שרייבט אז דאש וואש עש שטייט אין ספרים אז איין בעל תשובה זאל זיך אום ווינטר וועלגערין אין שנייא אונ אום זומער אין ברען נעסטלאך דאש איז נאר גיזאגט גיווארין ווער עש איז ניט קיין למדן אבער ווער עש איז איין למדן בדארף ער די זאכין ניט טאן ווארום תורה לערנען איז דיא גרעשטע תשובה ווארום אז דער למדן וועט זיך אזוא פייניגן וועט ער שלאף ווערן אונ[illegible] זיך זיין מוח מבלבל זיין וועט ער דר נאך ניט קענן לערנן · דרום ווען דער למדן וועט פאסטין איין מאל אין דער וואך אדער איין מאל אין צוייא וואכין

איז

אִיז אויךְ גִינוּג אוּנ אִין דֶעם טָאג וָואשׁ עֶר הָאט גִפַאסְט זָאל עֶר זִיךְ אויף דֶער נַאכְט טוֹבֵל זַיין · אַזוֹא וְויא עֶשׁ שְׁטֵייט אִין יְרוּשַׁלְמִי עֶשׁ הָאט זִיךְ אֵיין מָאל גִיטְרָאפִין אֵיין מַעֲשֶׂה אַמָאל אִיז אֵיין מֵיידְל גִיפַאנְגֶן גִיוָוארְן אוּנ מֶען הָאט זִיא אוישׁ גִילֵייזְט דֶער נָאךְ אַז מֶען הָאט זִיא אוישׁ גִילֵייזְט הָאט זִיא זִיךְ טוֹבֵל גִיוֶועְן מֵחֲמַת זִיא הָאט גִימוּזְט עֶסִין טְרֵיפוֹת אִין דֶער תְּפִיסָה נוּא קֶען מֶען דֶר פוּן אֶפּ לֶערְנֶען וֶוען דָאשׁ מֵיידִיל הָאט דָאךְ נִיט גִיטָאן מִיטִין וִוילִין נַייעֶרְט מִיט אֵיין אוֹנֶס דֶער צוּא הָאט זִיא זִיךְ טוֹבֵל גִיוֶועזִין מִכָּל שֶׁכֵּן וֶוער עֶשׁ טוּט עֲבֵירוֹת בְּרָצוֹן אוּנ טוּט דֶער נָאךְ דְרוֹיף פַאסְטִין מוּז עֶר פְּשִׁיטָא זִיךְ טוֹבֵל זַיין :

דִיא גְמָרָא שְׁרַייבְּט פִיר זַאכִין צוּ רַייסִין דֶעם גְזַר דִין צְדָקָה אוּנ תְּפִלָּה מִיט וַויינֶען אוּנ מִיט גְרוֹישׁ כַּוָּונָה אוּנ וֶוען מֶען בֶּענְטְשְׁט אֵייגְעם אוּנ מֶען גִיט אִים אֵיין אַנְדֶערִין נָאמֶן · אוּנ וֶוען אֵיינֶער פַאר עֶנְדֶערְט זַיינֶע מַעֲשִׂים צוּא גוּטִין וֶוערְט דֶער גְזַר דִין אויךְ פַאר עֶנְדֶערְט צוּא גוּטִין דָאשׁ זַיינֶן פִיר זַאכִין · אוּנ וֶוער עֶשׁ דֶער וֶועקְט זַיין הַארְץ צוּא תְּשׁוּבָה אוּנ וִויל זִיךְ עוֹלָם הַבָּא קוֹיפִין אַזוֹ זָאל עֶר נִיט גֵיין מִיט דִי מֶענְטְשִׁין וָואשׁ גֵייעֶן אַרוּם בָּטֵל אוּנ זָאל זִיךְ אֶפּ הִיטִין פַאר דְבָרִים בְּטֵלִים אוּנ פַאר שְׁקָרִים אוּנ פַאר לֵיצָנוּת אוּנ פַאר חֲנִיפוֹת אוּנ פַר לָשׁוֹן הָרַע וָוארוּם אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים שְׁרַייבִּין דָאשׁ מֵיינְשְׁטֶע וֶוערִין מֶענְטְשִׁין גִשְׁטְרוֹיכִילְט מִיט גָזֵל אוּנ דִיא וֵויינִיגְשְׁטֶע וֶוערִין גִשְׁטְרוֹיכִילְט מִיט לָשׁוֹן הָרַע אוּנ אֵיין בַּעַל תְּשׁוּבָה גִיהֶער זִיךְ שְׁטַארְק אֶפּ הִיטִין פוּן אַזֶעלְכֶע זַאכִין אוּנ גִיהֶער זִיךְ אֶפּ צוּא הִיטִין פוּן אַזֶעלְכֶע מֶענְטְשִׁין וָואשׁ זֵייא גֵייעֶן נָאךְ תַּעֲנוּגִים נָאךְ · דָאשׁ גְלַייכִין זָאל זִיךְ אֵיין בַּעַל תְּשׁוּבָה דֶער וַוייטֶערִין פוּן עֲשִׁירִים אוּנ פוּן רְשָׁעִים אוּנ פוּן שׁוֹטִים וָוארוּם דִיא זֶעלְבִּיגֶע חַבְרוּתוֹת פַאר מַיידְן דִיא מֶענְטְשִׁין פוּן תְּשׁוּבָה אוּנ זָאל נִיט גֵיין אויף פִיל סְעוּדוֹת נַייעֶרְט נָאר אויף אֵיין סְעוּדַת מִצְוָה אוּנ וֶוען עֶר גֵייט אויף אֵיין סְעוּדַת מִצְוָה זָאל עֶר נִיט פִיל עֶסִין אָדֶער טְרִינְקֶען נַייעֶרְט אַלְץ טָאן לְשֵׁם שָׁמַיִם :

דֶער כָּלְבּוֹ שְׁרַייבְּט וֶוער עֶשׁ פַאסְט פִיל מָאל אִין יָאר הַפְסָקוֹת צוּא דְרַייא טֶעג אוּנ דְרַיי נֶעכְט אוּנ עֶר בַּאמִיט זִיךְ אַלֶע זַיינֶע עֲוֹנוֹת גוּט צוּא מַאכִין אִיז מֶען אִים מוֹחֵל אַלֶע זַיינֶע עֲבֵירוֹת דְהַיְינוּ ח׳ טבת ט׳ טבת י׳ טבת אוּנ דֶער נָאךְ שבעה עשר בתמוז אוּנ י״ח תמוז אוּנ י״ט תמוז אוּנ ט׳ בְּאָב אוּנ י׳ אב אוּנ י״א אב אוּנ אִין עשרת ימי תשובה אויךְ דְרַייא טֶעג דָאשׁ אִיז וְויבַּאלְד אַז דֶער תַּעֲנִית אִיז גִירֶעכִינְט פַאר אֵיין קָרְבָּן וָוארוּם פוּן דֶעם קָרְבָּן הָאט מֶען מַקְרִיב גִיוֶועזִין חֵלֶב אוּנ דַם אַזוֹא מוּז זִיךְ דֶער מֶענְטְשׁ הַאלְטִין אִין אֵיין תַּעֲנִית גְלַייךְ צוּם קָרְבָּן מִיט דֶעם רַיידִין אוּנ מִיט דֶר מַחֲשָׁבָה אוּנ מִיט דֶער מַעֲשֶׂה דְהַיְינוּ בַּייא דֶעם קָרְבָּן הָאט מֶען וִידּוּי גִיזָאגְט אַזוֹ גִיהֶער מֶען אויךְ וֶוען מֶען פַאסְט וִידּוּי זָאגִין מִיט דֶעם פַאר רִיכְט מֶען דֶעם דִיבּוּר · אוּנ מֶען בַּאדַארְף אִין זִינֶען הָאבִּין אַז עֶר פַאסְט פוּן נָאטְשׁ וֶועגִין וָוארוּם אַז עֶר וֶועט נִיט אַזוֹא אִין זִינֶען הָאבִּין אִיז דֶער תַּעֲנִית נָאר גִישְׁטִי מִיט דֶעם פַאר רִיכְט מֶען דִי מַחֲשָׁבָה אוּנ דִי מַעֲשֶׂה אִיז דֶר תַּעֲנִית זֶעלְבְּשְׁט אַז עֶר מִינֶערְט זַיין חֵלֶב אוּנ זַיין בְּלוּט כִּיְמַן פַאסְטִין :

אויךְ גִיהֶער מֶען גִוָוארִינְט צוּא זַיין אִין דִיא זִיבִּין זַאכִין · דָאשׁ עֶרְשְׁטֶע אִיז שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר · דָאשׁ אַנְדֶערֶע אִיז חִילּוּל הַשֵּׁם · דָאשׁ דְרִיטֶע אִיז בִּיזּוּי הַתּוֹרָה · דָאשׁ פֶערְטֶע אִיז נִיבּוּל פֶּה · דָאשׁ פִינְפְטֶע אִיז גְזֵילָה · דָאשׁ זֶעקְשְׁטֶע אִיז מַחֲלוֹקֶת · דָאשׁ זִיבֶּעטֶע אִיז לָשׁוֹן הָרַע · וָוארוּם אֵיין שְׁבוּעוֹת שֶׁקֶר פַר שְׁטוֹיסְט הוּנְדֶערְט זְכִיּוֹת · אֵיין חִילּוּל הַשֵּׁם פַר שְׁטוֹיסְט הוּנְדֶערְט תְּפִלּוֹת · אֵיין בִּיזּוּי הַתּוֹרָה אִיז טַייטְשׁ עֶר פַאר שְׁטֶערְט דִיא תּוֹרָה פַאר שְׁטוֹיסְט הוּנְדֶערְט שִׂמְחוֹת · אֵיין מָאל נִיבּוּל פֶּה פַאר שְׁטוֹיסְט הוּנְדֶערְט הַבְטָחוֹת אִיז טַייטְשׁ פַאר זִיכְרוּנְג וֶוען גָאט הָאט אִים פַאר זִיכֶערְט · אֵיין מָאל גְזֵילָה פַאר שְׁטוֹיסְט הוּנְדֶערְט בְּרָכוֹת ·

אֵיין

אַיין מָאל מַחֲלוֹקֶת פַר שְׁטוּיסְט הוּנְדֶּרְט פַּרְנָסוֹת·אַיין מָאל להי"ר פַר שְׁטוּיסְט הוּנְדֶּרְט תְּשׁוּבוֹת:

אויך גִיהֶער מֶען זִיךְ אָפּ צוּ הִיטְן פוּן דִיא פִיר אוּנ צְוַואנְצִיג זַאכִין וָואשׁ זַייא הַאלְטִין אויף דִיא תְּשׁוּבָה: א) רְכִילוּת ב) לָשׁוֹן הָרַע ג) רוֹגֶז ד) שְׁלֶעכְטֶע מַחֲשָׁבוֹת ה) מֶען זָאל זִיךְ נִיט בַּהֶעפְטִן צוּא רְשָׁעִים ו) מֶען זָאל בַּייא יֶענֶעם נִיט עֶסִין וֶוען יֶענֶער הָאט אַלֵיין קַארְג ז) וָוער עֶשׂ טֵיילְט זִיךְ מִיט גַנָבִים ח) וָוער עֶשׂ קוּקְט אויף פְרֶעמְדֶע וַוייבֶּר ט) וָוער עֶשׂ זָאגְט אִיךְ וֶועל תְּשׁוּבָה טָאן י) וֶוער עֶשׂ אִיז מְבַזֶּה דֶעם רֶבִּי יא) וָוער עֶשׂ פַאר פִירְט דֶעם חַבֵר פוּן דֶעם גוּטִין וֶועג צוּם שְׁלֶעכְטִין וֶועג יב) וֶוער עֶשׂ מַאכְט לַייט זִינְדִיגִן יג) וֶוער עֶשׂ נִיצְט דֶעם מַשְׁכּוֹן פוּן אַיין אָרוּם מַאן יד) וֶוער עֶשׂ נֶעמְט שׂוֹחַד טו) וֶוער עֶשׂ גְפִינְט דֶעם חַבֵרְשׂ זַאכִין אוּנ גִיט אִים נִיט אָפּ טז) וֶוער עֶשׂ הָאט אַיין בֵּייז קִינְד אוּנ דֶער צִיהְט אִים נִיט צוּא גוּטִין יז) וֶוער עֶשׂ עֶסְט אויף דַאשׂ גֶעלְט פוּן אָרִימֶע לַייט אָדֶער פוּן יְתוֹמִים אָדֶער פוּן אַלְמָנוֹת יח) וֶוער עֶשׂ אִיז זִיךְ פּוֹרֵשׁ פוּן דֶעם קָהָל יט) וֶוער עֶשׂ אִיז עוֹבֵר אויף דִיא רֵייד פוּן דִיא וָואשׂ לֶערְנֶן אִים צוּא גוּטִין כ) וֶוער עֶשׂ טוּט זִיךְ פְרֵייעֶן אויפִין חַבְרְשׂ אוּם גְלִיק כא) וָוער עֶשׂ אִיז חוֹשֵׁד פְרוּמֶע לַייט כב) וֶוער עֶשׂ הָאט פֵיינְט שְׁטְרָאף כג) וֶוער עֶשׂ שְׁפֶּעט אוישׂ דִיא מִצְוֹת כד) וֶוער עֶשׂ אִיז מְקַלְקֵל רַבִּים:

אויך מוּז עֶר זִיךְ אָפּ הִיטְן פוּן דִי זַאכִין · וָוער עֶשׂ אִיז מְבַזֶּה אַיין פְרוּמְן · וֶוען עֶר רוּפְט דֶעם חַבֵר עֶבֶד · וֶוער עֶשׂ הֶערְט נִיט צוּ דִי רֵייד פוּן דִי רַבָּנִים · וֶוער עֶשׂ הַאלְט בַּייא זִיךְ אַיין שְׁלֶעכְטֶע זַאךְ דְהַיְינוּ אַיין בֵּייזִין הוּנְט אָדֶער אַיין שְׁלֶעכְטִין טְרֶעפּ · וֶוער עֶשׂ זָאגְט פַאלְשׁ עֵדוּת אוּנ דוּרְךְ דֶעם פַאלְשֶׁע עֵדוּת זַאנִין בְּרֵיינְגְט עֶר אוישׂ דֶעם חַבֵר גֶעלְט · אַיין כֹּהֵן וָואשׂ עֶר גִיט נִיט אָפּ דֶעם אַנְדֶערִין כֹּהֵן דִיא מַתָּנוֹת זְרוֹעַ וּלְחָיַיִם וְקֵיבָה · וֶוער עֶשׂ אִיז מְחַלֵּל יוֹם טוֹב שֵׁנִי · וֶוער עֶשׂ טוּט אַיין מְלָאכָה אוּם עֶרֶב פֶּסַח נָאךְ מִיטָאג · וֶוער עֶשׂ דֶער מָאנְט אַיין שֵׁם אוּם זִיסְט · וֶוער עֶשׂ בְּרֵיינְגְט אַז אַיין רַבִּים זָאלִין עֶסְן קָדָשִׁים אִין חוּץ לָאָרֶץ · וֶוער עֶשׂ בְּרֵיינְגְט פִיל מֶענְטְשְׁן צוּ חִילוּל הַשֵּׁם · וֶוער עֶשׂ אִיז מְעַבֵּר שָׁנִים אִין חוּץ לָאָרֶץ · וֶוען אַיינֶער פְרֶעגְט אִים אַיין עֵצָה אוּנ עֶר פַאר רָאט אִים · וֶוען מֶען לָאזְט מֶענְטְשִׁין קֵיין מִצְוֹת נִיט טָאן · וֶוען אַיין שׁוֹחֵט אִיז מַאֲכִיל טְרֵיפוֹת · וֶוען אַיין שׁוֹחֵט וַוייזְט נִיט דֶעם חַלִיף פַארִין חָכָם · וֶוער עֶשׂ טְרַאכְט פוּן זְנוּת · וֶוער עֶשׂ הָאט גִיגֶעבִּין זַיין וַוייבּ גֵט אוּנ טוּט דֶער נָאךְ מִיט אִיר מַשָּׂא וּמַתָּן · אַיין לַמְדָן וָואשׂ עֶר הָאט אַיין בֵּייזִין שֵׁם · וֶוער עֶשׂ הָאט פַאר צַייטִין מַחֲרִים גִיוֶועזִין זַיין חַבֵר אוּם זִיסְט אִיז דֶער שׁוּלְדִיג גִיוֶועזְן אַז מֶען זָאל אִים אַלֵיין מַחֲרִים זַיין:

דֶער זֹהַר שְׁרַייבְּט עֶשׂ אִיז פַאר הַאנְדִין כִּתּוֹת מַלְאָכִים וָואשׂ זַייא שְׁרַייעֶן אויש אִין הִימִל דֶער אוּנ דֶער אִיז חַיָּיב חֵרֶם · אוּנ אִיז אַזוֹא לַאנְג אִין חֵרֶם אויפִין הִימִל בִּיז עֶר טוּט דְרוֹיף תְּשׁוּבָה · אוּנ אַז עֶר טוּט שׁוֹין דְרוֹיף תְּשׁוּבָה נֶעמֶען זַייא אִים אַרוֹישׂ פוּן דֶעם חֵרֶם · אוּנ רוּפִין וִוידֶער אוישׂ דֶער אוּנ דֶער אִיז שׁוֹין אַרוֹישׂ פוּן דֶעם חֵרֶם · אוּנ זַיין תְּפִלָּה וֶוערְט וִוידֶער אָן גִינוּמֶען פַאר הַשֵּׁי"ת וָוארוּם אַז מֶען אִיז אֵיינֶם מַחֲרִים אִין הִימִל אַזוֹ בַּאלְד פַאר שְׁטָאפְּט מֶען פַאר אִים אַלֶע טִירִין וָואשׂ דִיא תְּפִלּוֹת גֵייעֶן אַרוֹיף · דְרוּם גִיהֶער מֶען זִיךְ אָפּ צוּא הִיטְן פַאר חֲטָאִים וַעֲוֹנוֹת אוּנ אָפּ צוּ הִיטְן מֶענְטְשִׁין אַז זַייא זָאלִין נִיט גֵיין אִין שְׁלֶעכְטִין וֶועג וּבִפְרַט אַיין בַּעַל תְּשׁוּבָה וָושׂ עֶר הָאט גִימַאכְט פְרִיעֶר אַז מֶענְטְשִׁין זָאלִין זִינְדִיגִן אָבֶּער אִיצוּנְד זָאל עֶר זֶעהֶען אַלְץ צוּא פַאר רִיכְטִין וָואשׂ עֶר הָאט פְרִיעֶר קַייְלֶע גִימַאכְט:

אויךְ זָאל מֶען זִיךְ נֵיווייעֶן צוּ אַזֶעלְכֶע זַאכִין וָואשׂ בְּרֵיינְגְט צוּא קְדוּשָׁה דָשׂ עֶרְשְׁטֶע אִיז בִּשְׁעַת אַז עֶר גֵייט אִין דִיא תְּפִילִין זָאל עֶר קֵיין שׁוּם מַחֲשָׁבָה נִיט הָאבִּין נָאר דִי תְּפִילִין · אויךְ זָאל מֶען גִיוָוארִינְט זַיין אַז מֶען זָאל זִיךְ הִיטְן פַאר צוּ פִיל זִיווּג · אויךְ זָאל מֶען גִיוָוארִינְט זַיין

מיט

מיט חמץ אום פסח · אויך זאל מען גיווארינט זיין אז מען זאל זיך רעכט וואשן צום עסין אונ בשעת עסין זאל מען זיך אפ היטין פון איין איסור · אויך זאל מען ניט טרינקן אזו איין זאך וואש איין איסור איז · אונ צו ענטפערן אמן נאך איטליכר ברכה · אויך זאל מען קיין שקר ניט זאגין :

אויך זאל מען גיווארינט זיין פון דיא זעקס סגולות ווארום ווער עש איז מקיים די זעקס סגולות איז מען אים מוחל אלע זיינע עבירות :

דיא ערשטע סגולה איז מען זאל זאגין ערינסט אמן יהא שמיה רבא מיט גאר זיין כח דער מיט צוא רייסט מען דעם גזר דין :

דיא אנדערע סגולה איז מען זאל רעכט שבת האלטין דרום זאל מען לערנן הלכות שבת כדי מען זאל קענען רעכט שבת האלטין :

דיא דריטע סגולה איז מען זאל זאגן שירת הים דאש מיינט מען אז ישיר מיט גרויש כוונה אונ מיט איין קול אונ מיט שמחה · אונ עש זאל זיך אים אויש ווייזין גלייך וויא ער איז היינט ארויש גיגאנגען פון מצרים אונ איז איבער גיגאנגן דעם ים · ווארום אין מדרש שטייט ווען עש טרעפט זיך דעם מענטשין איין נס אונ ער זאגט שירה איז מען אים מוחל אלע זיינע עבירות:

דיא פערטע סגולה איז מען גיהער איטליכן מוחל זיין ווער עש האט אים אנטקעגן זיין כבוד גטאן ווארום ווער עש איז יענעם מוחל אזו איז אים הש"י אויך מוחל אויף זיינע זינד ווארום מען גיהער צוא הערין תרפות אונ ביושים אונ מען זאל יענם דרויף ניט אפ ענטפערין אונ גיהער זיך דרויף משמח צוא זיין ווארום דאש איז איין גרוישע רפואה צום גוף אונ צוא דער נשמה אזוא וויא מיר האבין גשריבין אין אות ע' :

דיא פינפטע סגולה איז איין מענטש זאל זיך אפ שיידין פון מענטשין אין איין בזונדערין חדר אליין אונ זאל פאר ברייגגען זיין צייט אין יראה אונ אין קדושה :

דיא זעקסטע סגולה איז ער זאל צוא הערין די פרומע וואש זייא לערנען אדער וואש זיי דרשנן פון תשובה דער כלל איז הש"י וויל ניט אז די וועלט זאל חס ושלום פר דארבין ווערין · נייערט דיא וועלט זאל האבין איין בשטאנד · אונ בגערט ניט אז דער מענטש זאל שטארבין אונ אויך בגערט ניט הש"י אז דער מענטש זאל זיך אום ברייגגען מיט זיין תשובה דהיינו ער זאל זיך איבריג פייניגן · נייערט הש"י בגערט ער זאל זיינע מעשים רעים פאר לאזין · אונ זאל בקענן זיינע זינד אונ זאל חרטה האבין אונ זאל ווידוי זאגין ווארום ווער עש זאגט ווידוי גיט מען זיין משפט צוא הש"י אונ הש"י איז אים מוחל · אונ מיר האבין שוין וויפיל מאל גישריבין ווען דר בעל תשובה איז איין האגרלש מאן אונ קען ניט פייניגן זיין לייב זאל ער צוזוויינגשטן טאן אזוא פיל מצות קעגין דיא עבירות · אונ זאל שוין ווייטער ניט טאן די בייזע מעשים · אונ ווען עש וועט אים קומן איין מצוה צו דער האנד זאל ער זיא טאן גיך אונ גישווינד :

שער המצות

אונ עש איז פר האנדן פיל גימיינע לייט וואש זיי זיינן ניט גיווארינט אין די מצות וואש זיי זיינן מדרבנן · דר טעם איז ווארום די מצות וואש זיינן מן התורה זיינן דיא מענטשין ניט אזוא גיך עובר · אבער די מצות וואש זיינן מדרבנן זיינן די מענטשין גאר ניט מדקדק אויף זיי אונ זיינן עובר · דרום ווייל די מענטשין האלטין דאש פר גרינג דרום מוז מען זייא היטן: אונ נאך איין טעם איז ווייל עש איז פאר האנדין פיל לייט וואש זייא זייגען ניט מדקדק אז זייא זאלין מקיים זיין דיא מצות עשה אזו וויא דיא מצות לא תעשה · אונ אויב זייא זיינן עובר אויף מצות עשה האבין זייא גאר קיין חרטה ניט אז זייא זאלין תשובה טאן ווארום זייא

טראבטין

פראכטין ווער עס איז מבטל איין מצות עשה האט מען ניט קיין שכר דרויף אונ קיין עונש האט מען דרויף אויך ניט · אונ איבער זייערע שלעכטע מחשבות זיינען זיי מבטל וויפיל מצות עשה אונ אויב עס טרעפט זיך איין מצות עשה אן טרחה טוען זייא אבער אז מען בדארף עפעס האבין איין טרחה אדער מען בדארף האבין דער צוא געלט טוען זייא שוין ניט :

איצונד וועל איך אייך געבן צו פר שטיין איין מצות עשה הייסט אזעלכע זאכן וואס מען איז שולדיג צו טאן · אונ איין מצות לא תעשה הייסט אזעלכע זאכן וואס מען איז פר באטין אז מען זאל ניט טאן אין עולם הזה דאס הייסט עולם המעשה איז טייטש אזו איין וועלט וואס מען בדארף נאר מצות טאן אונ עולם הבא הייסט לעולם הגמול איז טייטש אזו איין וועלט וואס מען ווערט בצאלט אויף די מעשים וואס מען האט גיטאן אויף דר וועלט אזו ווי דר פסוק לערינט אונז וואס דיין האנט קען טאן זאלשטו טאן · ווארום אין דר גרוב איז קיין חכמה אונ קיין מעשה ניט פר האנדן אזו ווייא אויף דער וועלט · אונ ווער עס טוט ניט קיין מעשים טובים אויף דער וועלט איז פאר פאלין :

אויך איז דאס וויסיגליך אז עס איז פאר האנדין תרי"ג מצות איז טייטש זעקס הונדערט אונ דרייצעהן מצות צווייא הונדערט אונ אכט אונ פערציג איז מצות עשה אונ דרייא הונדרט פינף אונ זעכציג איז מצות לא תעשה אונ אויף איטליכע מצות לא תעשה שטייט זיין עונש אין דער תורה · אויף איין טייל איז מען חייב כרת · אונ אויף מצות עשה שטייט גאר דער ביי קיין עונש ניט קענן מען פרעגין פאר וואס איז דאס אזו · שרייבין דרויף אונזערע חכמים אבר עס איז פיל צוא בשיידין · איינס איז ווייל השי"ת גיט ניט קיין שכר אויף דער וועלט · אונ אויך גאט איז ווארהאפטיג אונ טוט ניט קיין אום רעכט דען אזו ווייא השי"ת גיט גוטין שכר צו דיא צדיקים בעולם הבא פאר די מצות · אזוא בצאלט השי"י דיא רשעים אויף דער וועלט דעם שכר פאר דיא עטליכע מצות וואס זייא האבין גיטאן כדי זיי זאלין ניט האבין קיין עולם הבא · אונ אזו וואול אז השי"י בצאלט דיא רשעים פר זייערע עבירות אויף יענר וועלט אזו שטראפט השי"י דיא צדיקים אויף דער וועלט אויף דיא עבירות וואס זייא האבין גיטאן כדי זייא זאלין האבן פיל עולם הבא :

אויך שרייבין אונזערע ספרי קבלה אז איטליכע מצוה האט איין ארט ביי דער מרכבה אונ ווען איינר טוט איין מצות עשה ווערט דער פון בשאפין איין מלאך אונ ער איז איין מליץ טוב פר אים אונ האט איין ארט ביי דר מרכבה · אונ דיא מצות עשה איז מגין אויף אים אז ער זאל ניט האבן קיין פורעניות אויף דר וועלט · אונ אבר אז דר מענטש טוט ניט קיין מצות אויף דר וועלט אונ קומט אויף יענר וועלט אזו האט ער קיין ארט אונ קיין מליץ ניט אזו ווערט ער ניט בשירמט אויף דר וועלט פר פורעניות אונ אויף יענער וועלט פון עונש · ווארום אונזערע ספרי קבלה שרייבין פון איטליכר מצות עשה ווערט איין מלבוש דרום איז פר האנדן אין דעם מענטשין צוויי הונדערט אכט אונ פערציג גלידער קעגין די מצות עשה · אונ ווער עס איז מקיים דיא מצות עשה האט איטליכש גליד איין מלבוש אונ ווער עס איז ניט מקיים דיא מצות איז ער גאר נאקעט אונ האט גאר קיין מלבוש ניט אונ אז ער שטארבט איז ער ניט זוכה צו קומן צו דעם אור הגדול פון דער שכינה אונ איז ניט זוכה אויף צו שטיין תחיית המתים אונ ווערט פר שטויסין אויף דעם ארט וואס עס הייסט נחש ערום איז טייטש איין נאקעטער שלאנג · דר ווייל ער קומט אויך נאקעט פון דיא קליידר וואס עס ווערט גימאכט פון דיא מצות עשה :

איצונד וועל איך שרייבין ויבצעהן תנאים וויא אזוא מען זאל זיך נוהג זיין מיט דיא מצות ·

דיא

דיא מצוה זאל מען טאן בכוונה ווארום עש שטייט מצות צריכות כוונה איז טייטש דיא מצוה זאל מען טאן בכוונה · ב) מען זאל טאן דיא מצוה מיט יראה · ג) מען זאל טאן דיא מצוה מיט אהבה צו ווייזין אז ער האט השי״ ליב· ד) מען זאל טאן איטליכע מצוה מיט שמחה · דען אז עש קומט איין מצוה צו דער האנד איז דאש איין מתנה פון השי״ אונ דאש האט אונז מגלה גיוועזין רבי יצחק לוריא ווייל ער האט גיטאן איטליכע מצוה מיט שמחה איבער דעם האט ער זוכה גיוועזין צו גרויש קדושה אונ צו גרויש חכמה · ה) ווער עש הייבט אן צו טאן איין מצוה זאל ער זעהן אז ער זאל זיא גומר זיין · ו) מען זאל טאן די מצות מיט אלע דקדוקים · ז) מען זאל נאך יאגין די מצות צו טאן · ח) מען זאל אליין טאן די מצוה ניט דורך איין שליח · ט) וועלכע מצוה עש קומט אים צום ערשטין זאל מען דיא ערשטע טאן אונ ניט דיא אנדערע פר דר ערשטע · י) מען זאל צוויי מצות ניט טאן אין איין מאל ווארום טאמר וועט ער זיי ניט גומר זיין · יא) מען זאל מצות בכבוד האלטין · יב) מען זאל ניט לאזין אז די מצוה זאל אלט ווערן נייערט מען זאל זיא תיכף טאן · יג) מען זאל בשיינען די מצות דהיינו מען זאל האבין איין שיינעם טלית אונ שיינע ציצית אונ שיינע תפילין דאש גלייבין אנדערע מצות · יד) מען זאל תמיד האפין אונ גילוסטן אז עש זאל אים קומען איין מצוה · טו) מען זאל זיך פעדערין צו איין מצוה דהיינו וואש פאר איין מצוה מען קען טאן פריער זאל מען טאן פריער · טז) עש איז בעסר אז מען זאל טאן איין מצוה מיט איין גוטע חברותה ווארום דער שכר איז גרעסער איידער מען טוט אליין איין מצוה ווארום דאש איז צוא השי״ איין כבוד · יז) מען זאל ניט טאן די מצות אום זיסט נייערט פאר געלט אונ זאל גיט קארג זיין אויף זיין געלט ווארום מיט דעם מאכט ער אנטלויפן פון אים די תאות · אונ מען זאל טאן אלע זאכין לשם שמים · אונ ווער עש וועט אזו טאן אזוא וויא מיר האבין גשריבן אפילו ווען ער ווערט חס ושלום שטארבן אין זיינע יונגע יארין וועט ער האבן שכר גליך וויא ער האט גילעבט זיבציג יאר אונ האט גיטאן נאר מצות · אונ דער ספר הפרדס שרייבט וויא אזו די מלאכים היישן אונ וואש פאר איין ממונים זיינען גיזעצט אויף איטליכער מצוה אונ זיינען משגיח אויף די מענטשין וואש זייא טוען זייערע תפלה בכוונה אונ אויף דיא מענטשין וואש זיי וויינען בשעת ראוונן דען אלע טויערן זיינען פר שלאסין נייערט דאש טויער פון טרערין איז קיין מאל ניט פאר שלאסין אונ עש איז פאר האנגרין איין מלאך וואש ער איז גיזעצט איבר זעקס הונדערט מלאכים זייא הייסין חיות דער זעלביגר מלאך נעמט דיא תפלות וואש זיינען גיבעטין גיווארין מיט טרערין אונ ברייננט זייא אויף פר השי״ אונ דער זעלביגער מלאך ברייננט אויף דיא זכיות פאר השי״ פון דיא לייט וואש טוען איין מצוה גשווינר אונ אז דער מענטש לויפט גישווינר צו איין מצוה מיט דעם דר וועקין זייא די מלאכים וואש זיי לויפין אכטונג צו געבין אז זיי זאלין מציל זיין די ישרים פון צרות אונ פון עניות · אונ מכל שכן אז זייא זיינען מציל דעם מענטשין אליין פון אלע צרות אונ פון עניות דער פאר וואש זייא זיינען גילאפין צו דער מצוה · דרום האבין גיזאגט אונזערע חכמים רו זאלסט לויפין צו איין גרינגע מצוה אזוא וויא מען לויפט צו איין הארבע מצוה · אבער ווער עש לויפט צו איין עבירה דער זעלביגר דער וועקט דיא עבירות וואש זייא לויפין תמיד צוא ברייננען שלעכטס אויף ישרים : אבער די לייט וואש לויפן אונ פעדערין זיך אז זיי זאלן זיין די ערשטע מענטשין אין שול צום מנין · אזו נייען דיא גוטע מלאכים אויף דעם הימל אונ שרייבן דאש אויף אונ ברייננען אויף די תפלות פון ישרים אונ זייער זכות · אויך איז פר האנדן ממונים וואש זיי זיינן משגיח אויף די לייט וואש זיי טוען מעשים טובים אויך איז פר האנדן אנדרע ממונים וואש זיינען משגיח אויף דיא מענטשין וואש זיי טרייסטין ארימע לייט אונ טרויעריגע לייט

אונ

אונ זיינן זיך מיט זיי מצער חאטשע זיי קענען ניט העלפין צו זיי אויך די מענטשין וואש זי גייען צו איין דבר מצוה אדר זיי זיינן זיך מתעסק מיט מתים לשם שמים אזו ברייגען אויף דיא מלאכים אלע זייערע מעשים טובים אויפין הימל אונ קריצין אויש זייער צורה כדי מען זאל זייא תמיד גידיינקען אונ דורך דעם וועלין זייא זוכה זיין לחיי עולם הבא:

אויך זאל מען וויסין אז איטליכע מצוה בדארף גיטאן ווערין מיט דיבור דהיינו ער מוז ארויש רעדין דא טוא איך איין מצוה פון גאטש וועגן אונ פון כל ישראל וועגן ווארום אלי נשמות פון כל ישראל היינגן אן איינע אן די אנדרע דהיינו ווען איינר טוט איין מצוה האבין כל ישראל אין דר מצוה איין חלק אפילו די מצות וואש איינר קען ניט טאן דהיינו עש איז פאר האנדן אזעלכע מצות וואש גיהער צום כהן אדער צום לוי אדער צום ישראל · פון דעסט וועגן האבין אלע איין חלק כדי עש זאל זיין תרי"ג מצות ביא כל ישראל:

אונ אויך מוז גיטאן ווערין מיט מעשה דאש איז טייטש ער מוז טאן אלטס רעכט וואש עש גיהער צו דר מצוה · אונ אויך זאל מען טאן די מצוה מיט דר מחשבה דאש איז טייטש ער זאל רעכט כוונה האבן בשעת אז מען טוט די מצות · אונ זאל תמיד זיין כוונה האבין אז ער טוט דאש כדי השי"ת זאל האבין נחת רוח דער פון :

אונ אונזערע חכמים זאגין אויף דעם פסוק לא יהיה בך אל זר דאש איז טייטש דו זאלסט אן דיר ניט טראגין קיין רוגזה · ווארום ווען דער מענטש איז זיך מרגז אזו לויפט אים אוועק דיא נשמה הטהורה אונ עש קומט אויף דעם ארט איין רוח פון אומריינקייט אונ פאר פירט דעם מענטשין צו אלי שלעכטע מעשים · אונ מיר האבין שוין גשריבין וויא אזו מען זאל פאר טרייבן פון זיך דעם כעס אזו באלד וויא עש קומט אים אן דער כעס זאל מען באלד נעמען דיא כנפה פון דיא ציצית אין דער האנט ווארום כנף בטרעפט הונדערט אונ פופציג אונ כעס בטרעפט אויך הונדערט אונ פופציג אונ דיא מצות ציצית מאכין דיא שכינה רוען אויפין מענטשין · אונ אז עש איז מיגליך אז דער מענטש זאל טאן דיא מצוה שטייענדיג עש מעג זיין וועלכע מצוה עש איז זאל ער זעהן צוא טאן שטייענדיג :

אויך גיהער מען אויף צו שטיין פאר די מענטשין וואש גייען מיט איין מצוה דאש גלייכין זאל מען אויף שטיין ווען מען ברייגגט דאש קינד אין שול ארײן מל צו זיין וויא דיא גמרא שרייבט אלע די בעלי מלאכות זיינן אויף גישטאנן פר די מענטשן וואש זייא האבין גיבראכט ביכורים אין בהמ"ק ארײן :

דער כלל איז ווער עש וויל האבין אז זיין תורה אונ תפלה אונ מצות זאל אן גינומען ווערין ביא השי"ת אונ זאל דורך דעם האבין עוה"ב · זאל מען צום ערשטין פון זיך אוועק ווארפן אלע בייזע מדות אונ זאל זיך שטארק אפ היטן פר דיא בייזע מדות ווארום ווען גלייך איינער האט גילערינט פיל תורה אונ האט גיטאן פיל מעשים טובים אונ האט נאר איין בייזע מדה אן זיך אזו פאר דארבט ער אלע גוטע מדות וואש ער האט אין זיך · איין משל איז דער צוא איינער האט גיהאט איין גוטע פאס וויין איז ער גגאנגן אונ האט גימאכט איין קליין לעכיל אין דר פאס איז דיא וויין אויש גיטריפט גיווארין ביסליך וויים אזוא אויך ווען דער מענטש האט אין זיך פיל תורה אונ מעשים טובים אונ האט נאר אין זיך איין בייזע מדה אזו פאר לירט ער אלע זיינע גוטע מדות · דרום ווער עש וויל זיין פרום זאל מען זיין דער ביא קלוג · אונ מען זאל זעהן צום ערשטין פון זיך אוועק ווארפין אלע שלעכטע מדות אונ זאל זעהן צוא פאר ריכטין אלע זיינע מכשולות אזו וועט ער קומן מעלה למעלה:

דיא פיר טעג וואש עש איז צווישין יום כפור אונ סוכות זיינן זיך די ישראל מתעסק מיט מצות סוכה אונ לולב אתרוג הדס ערבה אונ דאש מיינט מען די יודן טוען די פיר טעג קיין עבירות ניט : דר מהרא"ה שרייבט פון יום כפור ביז סוכות זאגט מען ניט קיין תחנה ווארום די פיר טעג האט הש"י גיגעבן איין מתנה צו די יודין אונ איז ניט אזו מדקדק מיט די מענטשין וואש טוען איין עבירה אום גערין אונ דאש רוב פון די יודין טוען בוודאי אין דער צייט קיין עבירה ניט :

אונ עש איז איין גרוישע מצוה אז מען זאל אויש צירין דיא סוכה מיט שיינע זאכין · וואש מיגליך איז · דאש גלייכין מיט שיינע פירות אויש צוא צירין דיא סוכה צוא ווייזין אז עד טוט דיא מצות סוכה מיט ליבשאפט · מען גיהער צוא לערנען דיא גימיינע לייט אז זייא זאלין ווישין וואש גיהער צוא דער סוכה איז אסור בהנאה ביז אסרו · חג מען מעג וואול אויש הייגען די סוכה מיט שעטנז בייערט מען זאל אין דער הייך אויף הייגען כדי מען זאל זיך ניט אן לעהנען אין דעם שעטנז · די מענטשין וואש האבין ברעטער פון יאר צוא יאר אויף דער סוכה גיהער מען צוא צייכנן אזו וויא זיי זיינען גשטאנן צום ערשטין אזו זאל מען תמיד שטעלין · דער שלחן ערוך שרייבט איטליכער יהודי מאר זיך אליין ניט אויש האקין בוימר צו דר סוכה · דאש גלייכין ערבה הדס הושענות :

אין זוהר שטייט אז רב המנונא סבא איז אריין גיקומן אין דער סוכה האט ער אנטפאנגן דיא זיבן אייבערשטע הייליגע געסט אברהם יצחק יעקב משה אהרן דוד שלמה דיא זעלביגע זיבין געסט קומן אונ זעהן אויב עש גייט צו אין דר סוכה בקדושה אזו בענטשין זייא דעם בעל הבית מיט אליר לייא ברכות אבר וואו עש ווערט גיטריבן חוצפה אין דר סוכה אדר אנדרע מיאוסע זאכין וואש מען טאר ניט טאן אזו שילטין זיי דעם בעל הבית מיט אלירלייא קללות · אונ בשעת אז מען מאכט די ברכה לישב בסוכה אין דער פריא זאל מען אין זין האבן אז ער זאל יוצא זיין מיט דער ברכה אגאנצין טאג ובפרט די מענטשין וואש זיצין אגאנצין טאג אין סוכה גיהערן זייא פשיטא אזו זיך נוהג צו זיין · אויך גיהער מען צו וויסין אז מען זאל מאכין די ברכה לישב בסוכה מיט איין שיינעם נגון · ווארום פאר וואש זאל זיין דיא ברכה ערגער איידער דיא ברכות פון דעם קידוש :

דיא ערשטע צווייא נעכט פון סוכות גיהער מען צום ערשטין מאכין דיא ברכה לישב בסוכה אונ דער נאך שהחיינו :

אונ איטליכר מענטש וואש וויל רעכט מקיים זיין דיא מצוה פון סוכה זאל מען זיך אזוא נוהג זיין · מען זאל ניט ריידין קיין דברים בטלים אין דער סוכה בייערט מען זאל תורה לערנן אדר אנדרע הייליגע זאכן טאן · ווארום די סוכה האט אין זיך אגרויש קדושה · וויא הראיה מען טאר ניט אפ ברעכן אפילו איין שפענדיל פון דר סוכה אגאנץ סוכות · אויך זאל מען מודיע זיין אלע דיא גמיינע לייט וואש זיי האלטין בעו"ה די מצוה פון סוכה פאר גרינג אז עש קומט חוה"מ מאכין זיי נאר איין מוציא אין דער סוכה אונ דער נאך גייען זיי עסין אין שטוב דאש איז גאר ניט רעכט ווארום זיי ווערין דרויף מוזן ליידן אגרויסן עונש · אונ דאש איז די רעכטע מצוה ווען עש רעגינט די ערשטע נאכט פון סוכות זאל מען חאטשע צום וויינגסטין עסין איין כזית · אבר אז עש רעגינט דיא אנדערע נאכט פון סוכות בדארף מען ניט עסין אפילו אכזית אין דער סוכה :

דער לבוש שרייבט ווען עש רעגינט אום סוכות אונ מענטשן גייען עסין אין סוכה · אונ זייא מיינען זייא טוען איין גרוישע מצוה מיט דעם עסין טוען זייא גאר ניט רעכט ווארום דער

זעלביגער

זעלבינער הייסט איין הדיוט · דער טעם איז ווען עס רעגינט אום סוכות אזו ווייזט השי״ת אז ער פארלאנגט ניט אונזר מצוה · עס איז איין משל דר צו ווען איין קנעכט שיינקט זיין האר איין בעכר מיט געטראנק אונ דער האר ניפינט אין דעם געטראנק איין זאך וואס מיאוס איז אזו גישט דער האר דאש געטראנק אויש אויפן קנעכט : אזוא אויך ווען השי״ת וויל ניט אונזער מצות סוכה לאזט ער רעגינען דאש גלייכין אז עס איז אזו קאלט אז דאש עסין קען פאר גיפרערט ווערן מעג מען עסין אין שטוב אונ ווען עס גייט קיין רעגן אונ עס איז אויך ניט קאלט אונ ער עסט דאך אין שטוב נאר איין מוציא מאכט ער אין דער סוכה טוט ער צוויא עבירות · איינש איז ער פר שטערט דיא סוכה · אונ דאש אנדרע איז ער מאכט איין ברכה לבטלה מיט דער ברכה וואש ער מאכט לישב בסוכה ווארום דאש ווארט לישב בסוכה איז טייטש רוא נאט האט גיבאטן אונז אז מען זאל זיצן אין דער סוכה אונ עסט ניט אין סוכה אזוא זאגט ער מיט זיין מויל איין ליגין · אונ האט ניט קיין חלק אין אונזער אמונה :

אויך זאל מען גיווארינט זיין ווען מען מאכט די סוכה נאהנט לעבן איין וואנט בדארפן דיא גרויסע לייט ניט זיצן לעבן דר וואנט ווארום ער וועט זיצן אונטרן דאך · אבר ווייבר אונ קינדר מעגין יוא זיצן לעבן וואנט · אבר אז דיא באנק איז ניט לעבן דער וואנט מעגין זיצן אפילו גרויסע אויך · ווען צווייא אדר דרייא בעלי בתים מאכין אין איינעם איין סוכה זאלן זיי ניט מאכן אין איינעם קדוש ווארום צוויי אדר דריי קולות קען מען ניט הערין · נייערט איטליכר בזונדר זאל מאכין קדוש : מען טאר ניט ברייגגן קיין כלים אין סוכה ארין סיידין וואש מען בדארף צום עסין מעג מען יוא ברייגגן אין סוכה ווער עס האט זיך גילאזט צו הד אדר אונ איז ווייניג קיל מעג ער עסין אין שטוב · איין חברותה וואש גייען צו זאמן טרינקן מוזן זיי אין סוכה טרינקען אונ מוזן מאכן די ברכה לישב בסוכה אבר צום בעסטין איז אז מען זאל פריער עפעס עסין פארן טרינקן אזו זיינן זיי יוצא מיט דר ברכה לישב בסוכה אזו פסקנת דער טורי זהב אונ דער מגן אברהם :

אויך שרייבט דער טורי זהב ווען צווייא מענטשין ווידין שפילן זאלין זיי גיין אין סוכה שפילין ראש גלייכין ווען איינער האט עפעס צוא ריידין מיט דעם אנדרין עס מעג זיין וואש עס איז זאלין זייא גיין אין סוכה ארין ריידין · אויך זאל מען מודיע זיין די גמיינע לייט אז מען טאר ניט שמעקין דעם אתרוג בשעת אז מען מאכט דיא ברכה על נטילת לולב :

ווען איינער איז אונטער דעם וועגינש אונ האט איין האפונג צוא קומן אויף אזוא איין ארט וואו עס איז דא איין אתרוג בדארף ער מער ניט ווארטין מיט עסין נאר ביז מיטאג אונ ניט ווייטער :

דעם ערשטין טאג סוכות טאר מען ניט בענטשן אויף קיין פרעמדן אתרוג נייערט זיין איינעם אדר דעם קהלתין אתרוג· אבר דעם אנדרן טאג סוכות מעג מען יוא בענטשן מיט דעם חברש אתרוג אונ ווען מען וויל דעם לולב בינדן מיט די אנדרע מינים דהיינו מיט דעם הדס אונ מיט דר ערבה זאל מען אזו טאן מען זאל נעמן דעם לולב מיט דר שדרה צום פנים אונ מען זאל ליינן דעם הדס ביי דר רעכטע זייט פון דעם לולב אונ די ערבה בייא דער לינקער זייט פון דעם לולב · אונ דער הדס זאל זיין העכער איידער דיא ערבה :

מען גיהער אום חוה״מ אפ ליינן די תפלין איידר מען בענטשט דעם לולב · אונ אז דער חזן וויל ניט אפ ליינן דיא תפילין פאר דעם עמור מחמת כבוד השי״ת מוז ער צום ווייניגסטין חאטשי אפ וויקלען דיא רצועות פון דער האנט· אויך איז רעכט מען זאל לערנען צו די גמיינע לייט

לייט וויא זייא זאלין אתרוג בענטשין צום ערשטין זאלין זייא האלטין דעם אתרוג בשעת מען מאכט דיא ברכה מיט דעם פיטם אראפ אונ אז מען לאזט אויש דיא ברכה זאל מען איבר קערן דעם אתרוג אז עש זאל זיין מיט דעם פיטם ארויף אונ מען זאל נעמען דעם לולב אונ מען זאל שאקלין :

הלכות הושענא רבה

אויך וועל איך איך שרייבן פר וואש בדארף מען זיך טובל זיין אום הושענא רבה · ווייל עש איז דר גמר חתימה · אונ איבר דעם איז מען אויף איין גאנצע נאכט · אויך וועל איך שרייבן ווי פיל צווייגליך זאל מען נעמן צו דר הושענא · צום בעסטין איז אז מען זאל נעמן פינף צווייגליך אונ אויף איטליכן צווייגיל זאל זיין פינף בלעטליך אונ מען זאל דער פון מאכן איין הושענא · אונ עש איז דרויף איין גרויסר סוד · אום הושענא רבה אין דער פריא זאל מען האלטן דעם לולב ביז תענה אמונים · אונ בשעת מען הייבט אן צוא זאגין תענה אמונים זאל מען נעמן דיא הושענא אין דער האנט :

דיא תפלה זאגט מען נאך דעם שלאגין פון דער הושענא :

יהי רצון עש זאל זיין דער ווילין פאר דיר גאט אונזער גאט דער דא האט אויש דער ווילט אין זיינע גוטע נביאים אונ אין דיא גוטע מנהגים אזדוא זאלסט אן נעמען אונזער גיבעט מיט דער בארימקייט אין אונזער אום רינגלין וואש מיר רינגלען ארום דאש אלטער · אונ גידיינק דם זכות פון די זיבן צדיקים · אונ טוא אפ פון צווישין דיר אונ אונז דעם אייזערנעם מויער וואש אונזרע זינד האבין גימאכט כדי דיא תפלות זאלין ניט קענן קומען פאר דיר · אונ פאר בעסער אונז צו גוטין די חתימה אז דו זאלסט אונז אן חתמען צום גוטין לעבן אז עש זאל קומען אויף אונז איין הילף פון דיין הייליקייט פון דער שכינה דורך דעם אפ שלאגין פון דיא הושענות אונ דער וועק איין ליבשאפט צווישין אונז אונ צווישין דיר · אונ עש זאל זיך דער וועקן גבורה אונ דינים צוא דיין הייליגע שכינה אונ פון דאנען זאלסטו מאכין גידרין צוא דיין קנעכט וואש מען טוט דא בעטין פון צוא פאר דיר איין פאר געבונג צוא דער לייננערין מיין לעבין אונ צוא פאר געבין מיינע זינד : אונ זאלסט אויש שטרעקין דיין הייליגע האנט אן צוא נעמען מיין תשובה פאר דיר : אונ זאלסט עפנן דיין אוצר מיט גוטע וואשער צו מיין לייב וואש עש גלוסט צוא דיין הילף אזוא וויא דער פסוק שרייבט אונ פאר זיכערט אונז אזוא · גאט וועט עפנן צוא דיר זיין גוטין אוצר אז די הימל וועט געבין רעגין אין דער צייט אונ וועסט ווערין גיבענטשט פון אלע דיינע ווערק פון דיין האנט :

הלכות חול המועד

מען לייגט אום חול המועד תפילין אבר די ברכה זאל מען ניט מאכין אין דר הויך · אויך שרייבט דר מגן אברהם אום חול המועד זאל מען ניט גיין אין שול אריין איבער דער נאס אין די תפילין · נייערט מען זאל לייגין די תפילין אין פאליש · אונ ווער עש האט יוא שוין גילייגט די תפילין אין דר היים זאל ער צו דעקין מיט דר היטיל די תפילין אונ זאל גיין אין שול אריין · אונ ווען מען זאל אפ לייגין דיא תפילין האבין מיר שוין גישריבן אין הלכות הושענא רבה :

דיא גמרא שרייבט מען טאר ניט מבזה זיין חוה"מ · ווארום אונזערע חכמים האבין אונז ניט מתיר גיוועזן צוא טאן איין מלאכה אדער האנדלין · נייערט אזו איין זאך וואש איז איין

דבר האבוד דאש איז טייטש דהיינו אזוא איין זאך וואש ער וועט דאש ניט פאר דיכטין אדער פאר קויפין אום חוה"מ וועט ער האבין שאדין פון דעם קרן נאך יו"ט דאש מעג ער יוא פאר קויפין אדער פאר דיכטין · דען מען טאר ניט הייסין אום חוה"מ אפילו איין א"י זאל טאן איין מלאכה באיי איין יהודי · דאש גלייכין אפילו האלץ האקין טאר מען אויך ניט · ומכ"ש אליין האלץ האקין טאר מען פשיטא ניט אפילו האלץ קויפין טאר מען אויך ניט וואורום מען האט גיקענט קויפין פאר יו"ט :

דער מהר"ל שרייבט איין אדם חשוב זאל זיך אפ היטן צו טאן אזו איין זאך האטשע עש איז מותר וואורום מענטשן וועלן זעהן פון אים אונ וועלן זיך טועה זיין אונ וועלן זאגין אז אזו אזאך טוט איין אדם חשוב מעג איך טאן אנדרע זאכין אויך : דרום גיהער מען צו ווארנן דיא גימיינע לייט וואש זיינן מבזה דעם חוה"מ אונ טוען אלירליי מלאכות אונ ווייסין ניט וועלכי זאכן זיינן אסור צו טאן אונ וועלכי זאכן איז מותר צוא טאן אום חוה"מ אונ עש איז פר האנדין איין טייל מענטשן וואש זיי ווייסן גאר ניט דיא דינים פון חוה"מ אונ עש איז ביי זיי גלייך חוה"מ ווי אין דר וואכין · איבר דעם וועל איך שרייבן עטליכע דינים פון חוה"מ:

דער שולחן ערוך שרייבט אום חוה"מ איז אסור איין צו קויפין אלע סחורות אונ צו פר קויפין אבער אז עש טרעפט זיך אים איין גרויסן רווח מעג ער יוא האנדלען נייערט נאר בשתיקה אונ זאל זעהן דער פאר מער אויש געבין לכבוד יו"ט אז אנדרר יו"ט וואורום ער האט פאר דינט געלט אום יו"ט · אויך מעג מען בארגין אום חוה"מ : אונ ווען איינר האט סחורה אונ אז ער וועט ניט פאר קויפין דיא סחורה אום חוה"מ וועט ער נאך יום טוב האבין היזיק אפילו פון דעם קרן מעג ער פאר קויפין · אבער אז ער וועט נאך יום טוב ניט האבין קיין היזיק פון דעם קרן טאר מען ניט פאר קויפין אום חוה"מ דיא סחורה · אונ ווען איינער האט סחורה אונ אז ער וועט ניט פאר קויפין דיא סחורה אום חול המועד וועט ער ניט האבין אויף הוצאות יו"ט מעג ער פאר קויפין : אבער אז ער ווייסט קלאר וואול אז ער וועט נאך יו"ט ניט האבין קיין שאדין פון דעם קרן זאל מען מער ניט פאר קויפין נאר אזו וויפיל ער בדארף האבין אויף יום טוב :

אויך מעג מען זיך לאדן מיטן חבר פר ב"ר אום חוה"מ כדי ער זאל אפ נעמן דעם חוב· אויך ווען עש טרעפין זיך סוחרים אום חוה"מ אונ נאך יום טוב וועלן זייא ניט זיין דהיינו שיפן אדר חילות זיינן גיקומן אין שטאט אריין אום חול המועד · אדר זיי זיינן גיוועזן אגאנץ יאר אין שטאט אונ נאך יום טוב וועלן זיי אוועק גיין ווילן זיי פר קויפן דיא סחורה וואלוויל אדר זיי קויפן טייער : אויף אזו איין אופן מעג מען פר קויפן אדר קויפן · דאש גלייכן יאר מארקין אין אשכנז ווערט גהייסין מעשין מעג מען איין קויפין אונ פר קויפין · אונ מען מעג פארין אפילו פלייש פאר קויפן אויפין יאר מארק · אבר אין וואכין מארק טאר מען ניט פאר קויפן אדער איין קויפן נייערט אזעלכש וואש מען בדארף האבין אויף יום טוב מעג מען איין קויפן אויף יום טוב · אויך טאר דיא לאדין פון דיא קראמען ניט זיין אין גאנצין אפין :

איין וועקסלער טאר ניט זיין געלט וועקסלין אום חוה"מ· אונ עש איז פאר האנדין איין טייל מענטשן וואש זייא האבין גרינגע דיעות זייא גייען אום חול המועד מיט די ישמעאלים אין די וויין גערטנער אונ העלפין רייסין די וויין טרויבן דאש טוען זייא ניט רעכט אונ מען גיהער זייא דרויף צו ווארענען : דאש גלייכין גייען זייא אונ רייסין אפ דיא הולדער פון דיא בוימער איז דאש אויך ניט רעכט :

ווען מען וויל שרייבן אזוא איין זאך וואש נייטיג איז מעג מען שרייבן נאר מען זאל פאר ענדרין דאש כתב כדי מען זאל ווישן אז עש איז גשריבן גיווארין אום חוה"מ· אונ עש

איז

איז פר האנדן ׳מענטשן וואש זיי שרייבן אום חוה״ם שרייבן זיי די אייבערשטע קרום אונ די אנדרע שורות גלייך הייסט דאש ניט פאר ענדרט גייערט דאש גאנצע כתב זאל זיין פאר ענדרט ׳ חשבונות אונ הוצאות וואש מען גיט אויש אום חול המועד אונ חובות וואש מען לייט אום חול המועד אויף משכנות דאש מעג מען פאר שרייבן ׳ אונ ווען ער האט שוין פר שריבן די חובות אונ היינט וויל ער פר שרייבן די חובות אין בוך טאר מען ניט דאש גלייכן טאר מען ניט שרייבן תקופות אדר מולדות חשבונות ׳ אבר ווען ער האט גיהערט איין נייעת זאך פון דער תורה אונ האט מורא טאמר וועט ער פר געסין דאש מעג מען אויף שרייבן :

דינים זיא דער אבל זאל זיך נוהג זיין אום חול המועד דאש גייט מען נאכין מנהג נאך : קען מען פרעגן דעם למדן וואש עש איז אין שטאט :

דיא תורה האט גישריבן אז דער מענטש זאל זיך פריען אום יום טוב מיט זיין הויז גיזינד בדארף דר מענטש זעהען אז דיא נשמה זאל זיין אויך אין שמחה דער גוף גיהער זיך צוא פרייען מיט גוטין פלייש אונ גוטין וויין ׳ דיא נשמה זאל זיין פריילך מיט תפלות אונ שירות ותשבחות אונ מען גיהער צוא גידיינקען אין דיא נסים וואש עש איז גישאן גיווארין אין דער זעלביגע צייט אונ מען גיהער השי״ת דרויף צו דאנקען ׳ אזו וויא מיר גיפינען אין דר גמרא ׳ אז די חסידים האבין גיטאנצט אונ גישפרונגען מיט פלאם פייער אין זייערע הענט ׳ אונ דיא לוים האבין גישפילט מיט אלערלייא כלי זמר ׳ איז בוודאי בייא דער שמחה ניט גיוועזן קיין חוצפה אונ עש איז גיוויש גיוועזין לשם שמים :

אונ ווער עש איז מקיים אזו ווי מיר האבין גשריבן אזו ווערט גרופן דר יום טוב מועדי ה׳ איז טייטש דר י״ט איז צו גאט ׳ אבר ווען די כוונה איז מער ניט פון יום טוב נאר דעם בויך אן צו פילן אונ ווען זיי פילן שוין אן דעם בויך גייען זיי דר נאך שפאצירין אונ שטיפן אונ גידיינקן גאר ניט וואש י״ט בטייט אונ זינגן הורין לידר ׳ אזו איין יו״ט הייסט ניט גאטש י״ט נייערט אייער יו״ט אונ טוען מער ניט נאר דעם ווילן דער פילן ׳ אויף דעם ווערט גיזאגט אייערע חדשים אונ אייערע ימים טובים האב איך פיינט :

דאש איז ווישנליך אז פיר צייטן אין יאר איז מען דן דיא וועלט ׳ אום פסח איז מען דן אויב דיא תבואה זאל גראטין ׳ אום שבועות איז מען דן אויב דיא פירות זאלן גראטין ׳ אום ראש השנה איז מען דן אלע בשעפניש אונ מען פירט דיא פאר השי״י אזו וויא דיא לעמליך ׳ אונ אום סוכות איז מען דן וואסער וויא אזו זייא זאלין זיין איין גאנץ יאר פיל אדר ווייניג : נוא קען מען זעהן אז איטליכער יום טוב איז איין יום הדין אונ שטייט אויך גשריבן אין דער גמרא קידושין אז דער מענטש זאל תמיד האבן אין דער מחשבה אז דיא וועלט איז העלפט צדיקים אונ העלפט רשעים אונ ווען ער טוט איין עבירה איז ווי צוא אים אונ צו זיין נשמה ווארום ער וועגט איבער דיא גאנצע וועלט צו בייזין ׳ אונ ווען ער טוט איין מצוה איז וואול צו זיין נשמה ווארום ער וועגט איבער דיא גאנצע וועלט צוא גוטין :

נוא ווער עש איז גירופין מיט דאש ווארט יהודי בדארף ער זעהן מען זאל ניט זינדיגן אין איטליכם יום טוב וואש ער איז איין יום הדין ווארום ווען איינער זינדיגט אום יום טוב אונ מען איז דענסט מאל דן די וועלט ברייננט דר זעלביגר פיל שלעכטס אויף דער וועלט אונ שטארבין אויש פיל לייט מחמת הונגער אדר מחמת דארשט :

איבער דעם גהער איטליכער מענטש אין זין האבין דש דאזיגע אונ גיהער נאך דעם עסין גיין תורה לערנען אונ ווער עש קען ניט לערנן זאל גיין הערין דעם שיעור אדער גיין הערן דיא דרשה אזו וויא דיא גמרא זאגט מען גהער צוא דרשנען הלכות פסח אום פסח ׳ הלכות

שבועות אום שבועות · הלכות סוכות אום סוכות · ווארום ווען מען הערט צו איין למדן דרשנן אונ מען זאגט דרויף קדיש אונ מען ענטפערט אויפין קדיש אמן יהא שמיה רבא איז זיך השי"ת משמח אונ זאגט צוא דיא מלאכים קומט לאמיר זעהען דאש ליבע פאלג וואש איך האב בשאפן זייא לויבין מיך אפילו ווען דער למדן טוט דרשנן אונ זאגין אמן יהא שמיה רבא אזוא ווערט דער גזר דין צוא ריסין אונ איז זייא מוחל :

דיא גרעסטע מצוה איז אז מיזאל די ארמע לייט משמח זיין ווארום השי"ת זאגט צו די יודן פיר ערלייא האט איר אין אייער גזינד · איין זון · אונ איין טאכטר · אונ איין קנעכט · אונ דינסט מיידין · אונ איך האב אויך פיר ערלייא · לוי · גר · יתום · אלמנה · וועסטו מיין גיזינד דער פרייען אום יום טוב אזו וועל איך דער פרייען דיין גיזינד :

אום שמיני עצרת מאכט מען קידוש אין סוכה אונ נאך דעם קידוש עסט מען איין כזית גרויש אונ דער נאך זאל מען אזו זאגין :

יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי אבותי כשם שקימתי וישבתי בסוכה זו כן אזכה לשנה הבאה לישב בסוכה של לויתן אמן כן יהי רצון :

הלכות חנוכה

עש איז איין גרוישע מצוה אז מיזאל בענטשין די חנוכה ליכט מיט בוים אייל ווארום ווייל דר נס איז גישעהן מיט בוים אייל · אונ ווער עש בענשט מיט וועקסנע ליכטליך איז אויך מצוה אז מיזאל אן קלעפין דיא ליכטליך אויף אזו איין ארט אז עש זאל ווינציגער זיין צעהן טפחים פון דער ערד ווארום אז עש וועט זיין מער פון צעהן טפחים פון דער ערד וועט מען זייא ניט רעכט אן זעהען :

דער בית חדש שרייבט מען טאר ניט ארום גיין מיטן שמש אזו וויא מען גייט ארום מיט אנדרע ליכט נייערט מען מוז דעם שמש צו קלעפין לעבין די חנוכה ליכטליך ביז דיא ליכטליך ווערן אויש גיברענט · ווען עש קומט די צייט פון חנוכה ליכטליך בענטשין דהיינו איא דיא שטערין נייען ארויש טאר מען נישט עסין אונ מען טאר אפילו ניט לערנען ב"ז מען מוז פריער די חנוכה ליכטליך בענטשין :

אונ ווען דיא ליכטליך האבין שוין אויש גיברענט איר צייט דהיינו איין האלבע שעה אדער זייא זיינען אליין פאר לאשין גיווארין טאר מען רער פון קיין הנאה ניט האבן · אויך טאר מען ניט טראגין דיא חנוכה ליכטליך פון איין ארט צום אנדערין ארט אפילו זייא האבין שוין אויש גברענט איין האלבע שעה · אונ עש איז פאר האנדין איין טייל מענטשן וואש זייא נעמען דעם שמש נאך דעם אז זייא האבין אפ גיבענטשט די חנוכה ליכטליך אונ שטעלין אים אנידר אופין טיש · אונ איין טייל מענטשין זיינען זיך נוהג זייא נעמן דעם שמש אונ גייען מיט אים ארום פון איין ארט צום אנדערין ארט טוען זייא ניט רעכט · ווארום מען טאר ניט הנאה האבן פון דיא חנוכה ליכטליך כל זמן אז זייא ברענן · אונ אז מען נעמט צו דעם שמש וויא איז דען מיגליך אז מען זאל פון זייא ניט זעהן · דרום ווען דר שמש וועט זיין אויף זיין ארט אונ וועט אפילו הנאה האבין פון דער ליכט · קען מען זאגין איך זעה פון דעם שמש :

אונ ווען דר שמש איז אויש גילאשין גיווארן טאר מען ניט אן צינדן ביי די חנוכה ליכטליך איין אנדר ליכט · איין טייל מענטשן זיינן זיך נוהג אז עש איז פר האנדן אין איין שטוב עטליכע מענטשין וואש זיי בדארפן בענטשין די חנוכה ליכטליך בענטשין זיי מיט איין שמש איז דאש ניט רעכט · נייערט איטליכר מענטש בדארף האבין איין בזונדערין שמש :

דער

דֶער לְבוּשׁ שְׁרַייבְּט דִיא מֶענְטְשְׁן וָואשׁ זַיי בֶּענְטְשְׁן דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ מִיט בּוֹים אֵייל אָדֶער אֵייל · בַּדַארְפִין זַיי נִיט מַאכִין אַלֶע נַאכְט אֵיין נַאיֶיעֶ קְנֵייטִיל . וָוען עֶשׁ אִיז אִיבֶּר גִיבְּלִיבְּן טֶעג מֶען דִי אַנְדֶרֶע נַאכְט אוֹיךְ בֶּענְטְשְׁן דִיא חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ מִיט דֶעם קְנֵייטִיל : אוּנ עֶשׁ אִיז אֵיין מִצְוָה אַז עֶשׁ זָאל זַיין דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ בַּיי דֶר לִינְקֶער זַייט פוּן דֶר טִיר · כְּדֵי אַז מֶען חֶעשׁ אַבִיין גֵיין אִין שְׁטוּבּ אַרַיין · וָועט מֶען גֵיין דוּרְךְ צְוַויי מִצְוֹת דְהַיְינוּ פוּן דֶר רֶכְטֶע זַייט וָועט זַיין דִי מְזוּזָה אוּנ פוּן דֶר לִינְקֶער זַייט וָועט זַיין דִיא חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ · אוּנ מֶען זָאל פַאר שְׁטֶעלִין דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ אַז דֶער וִוינְט זָאל נִיט פַאר לֶעשִׁין · אֵיין אוֹרֵחַ וָוען עֶר וִויל זִיךְ נִיט פַאר לָאזִין אוֹיף זַיין וַוייבּ טֶעג עֶר בֶּענְטְשְׁן דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ וואו אַהִין עֶר קוּמְט · אָדֶער עֶר גִיט עֶפֶּעס דֶעם בַּעַל הַבַּיִת צוּ שְׁטַייאֶר אַזוֹ אִיז עֶר אוֹיךְ יוֹצֵא·אֵיין טַייל מֶענְטְשְׁן דַאוְונֶען מִנְחָה אוּם עֶרֶב שַׁבָּת אִין דֶר הַיים אוּנ בֶּענְטְשְׁן אָפּ דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ אוּנ דֶר נָאךְ גֵייעֶן זַייא אִין שׁוּל אַרַיין טוּעֶן זַייא נִיט רֶעכְט · נֵייעֶרְט עֶשׁ אִיז בֶּעשֶׁר אַז מֶען זָאל דַאוְונֶען מִנְחָה אִין שׁוּל אוּנ נָאךְ זָאגִין אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא אוּנ דֶער נָאךְ זָאל מֶען גֵיין דִיא חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ בֶּענְטְשְׁן · דֶער שְׁאֵרִית יוֹסֵף שְׁרַייבְּט וָוען אֵיינֶער עֶסְט בַּיי זַיינֶם חָבֵר אוּנ עֶשׁ אִיז גִיקוּמֶען דִי צַייט פוּן חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ צוּ בֶּענְטְשְׁן זָאל עֶר גֵיין אַהֵיים בֶּענְטְשְׁן דִיא חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ · אָבֶּער אַז עֶר וֵוייסְט גִיוִויש אַז דָאשׁ וַוייבּ וָועט אָן צִינְדִין דִי לִיכְטְלִיךְ פוּן זַיינְט וֶועגִין מֶעג עֶר זַיין בַּיי דֶעם חָבֵר·אֵייבִּיג הַייבְּט מֶען אָן צוּ צִינְדִין דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ פוּן דֶר לִינְקֶר זַייט צוּ דֶר רֶעכְטֶר זַייט · אוּנ אֵיי מֶען הַייבְּט אָן צוּ צִינְדִין דִי לִיכְטְלִיךְ זָאל מֶען מַאכִין דִי בְּרָכוֹת· אוּנ נִיט וִוי אֵיין· טַייל צִינְדִין אָן דִי לִכְטְלִךְ בְּשַׁעַת מֶען זָאגְט דִי בְּרָכָה · דֶער מָגֵן אַבְרָהָם שְׁרַייבְּט אוּם שַׁבָּתוֹת צוּ נַאכְט בֶּענְטְשְׁט מֶען דִיא חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ פַאר וְיִתֶּן לְךָ · אָבֶר אִין דֶר הַיים בֶּענְטְשְׁט מֶען דִי חֲנוּכָּה לִיכְטְלִיךְ נָאךְ הַבְדָלָה:

הלכות מגילה ופורים

אַלֶע זַאכִין וָואשׁ דֶער מֶענְטְשׁ אִיז שׁוּלְדִיג צוּא טָאן מִיט זַיין גֶעלְט דָאשׁ זֶעלְבִּיגֶע גֶעלְט זָאל עֶר נֶעמֶען פוּן אַזוֹא אֵיין גֶעלְט וָואשׁ עֶשׁ אִיז נִיט גִיזָאגְט גִיוָוארִין אַז דָאשׁ גֶעלְט זָאל זַיין פוּן אֵיין קְדוּשָׁה וֶועגִין דְרוּם דָאשׁ וָואשׁ מֶען גִיט אִין שׁוּל מָעוֹת פוּרִים אֵיידֶער מֶען לֵייעֶנְט דִיא מְגִילָה פּוּרִים אִין דֶער פְּרִיא אָדֶער מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת זָאל עֶר נִיט נֶעמֶן פוּן זַיין מַעֲשֵׂר גֶעלְט :

דִיא מִצְוָה פוּן מְגִילָה לֵייעֶנְען אִיז גַאנְץ גְרוֹישׁ אוּנ זֵייעֶר הַארְבּ אוּנ עֶשׁ פַאר שְׁטוֹיסְט אַלֶע גְרוֹיסֶע מִצְוֹת דְהַיְינוּ וָוען עֶשׁ זָאל זִיךְ טְרֶעפִין אֵיין גְרוֹישֶׁע מִצְוָה צוּ טָאן אִין דֶר צַייט וָוען מֶען בַּדַארְף דִי מְגִילָה לֵייעֶנֶן אַזוֹ לָאזְט מֶען דִי מִצְוָה שְׁטֵיין אוּנ מֶען גֵייט צוּ הֶערִן דִי מְגִילָה דְרוּם גִיהֶער מֶען גִיוָוארִינְט צוּ זַיין אַז מֶען זָאל רֶעכְט צוּ הֶערִין אוּנ אַכְטוּנְג צוּ גֶעבְּן וָואשׁ דֶר חַזָּן לֵייעֶנְט אוֹישׁ אֵיין כְּשֵׁרָה מְגִילָה · אָבֶר עֶשׁ אִיז מִיר נִיט גִיפֶעלִין וָואשׁ אִין דִי יִשׁוּבִים אִיז אֵיין גְרוֹישׁ גִישְׁרֵייא וָוען דֶר חַזָּן לֵייעֶנְט דִי מְגִילָה אוּנ אַנְדֶרֶע מֶענְטְשְׁן הַאלְטִין אֵיין חוּמָשׁ אִין דִי הֶענְט אוּנ הֶערִין נִיט רֶעכְט פוּן דֶעם חַזָּן זַיינֶן זַיי נִיט יוֹצֵא מִיט דֶעם דִיא מִצְוָה פוּן מְגִילָה לֵייעֶנֶען · דְרוּם זָאל אִיטְלִיכֶר מֶענְטְשׁ דֶר וֶועקִין אוּנ טָאן אֵיינְשׁ פוּן דִי צְוַויי זַאכְן · עֶנְטְפֶר מֶען זָאל רֶעכְט צוּא הֶערִין פוּן דֶעם חַזָּן אָדֶר מֶען זָאל לֵייעֶנֶן מִיטְן חַזָּן אוֹישׁ אֵיין כְּשֵׁרָה מְגִילָה · אוּנ וָוער עֶשׁ זֶעהְט אַז עֶשׁ וֶוערְט אֵיין חוּצְפָּה בְּשַׁעַת מְגִילָה לֵייעֶנֶן אוּנ מֶען וֶוערְט דְרוֹיף נִיט · וֶועלְן זַיי דְרוֹיף הָאבְּן אֵיין גְרוֹישִׁין עוֹנֶשׁ · וֶוען מֶען מַאכְט אִיבֶּר דֶר מְגִילָה דִי בְּרָכָה שֶׁהֶחֱיָינוּ גִיהֶער מֶען אִין זִין הָאבִּין אַז מֶען זָאל יוֹצֵא זַיין אוֹיף סְעוּדַּת פּוּרִים אוּנ מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת :

דער

דער שולחן ערוך שרייבט דר מנהג איז אז מען זאל מאכין דיא סעודת פורים נאך מנחה אונ מעריב דאוונן בייא דר נאכט אונ דער בעסטער מנהג איז מען זאל דאוונן ביי טאג אונ ווען פורים גיפאלט אום פרייטאג גיהער מען מאכן די סעודה פאר נאכט פון כבוד שבת וועגן · אונ ווער עש וויל מאכין די סעודת פורים אין דער פריא מעג ער מאכין אפילו אז עש גיפאלט ניט אום ערב שבת אונ מען גיהער צו לערנן אביסיל תורה פאר דר סעודה · אבר איטליכר מענטש זאל גיווארינט זיין אז מען זאל ניט פאר געסין מעריב דאוונן אונ ניט וויא איין טייל מענטשין טרינקן זיך אן אונ שיכרין זיך אן אונ פאר געסין מעריב דאוונען איז דען ראש איין לויב צוא השי"י וואש ער האט אונז בהיט פאר פיין אונ שמארצין אונ האט אונז אפ גיהיט פון די פיינד גיט גינוג וואש מען זאגט ניט דרויף שירות ותשבחות זאל מען נאך דיא אלטע גזעצטע תפלות ניט מסרר זיין · דרום גיהער מען די סעודה בציימין אן צוא הייבין אונ דער נאך זאל מען גיין רופין אין שול אריין מעריב דאוונן · אונ כען מעג מפסיק זיין אין מיטן דער סעודה גיין דאוונען אונ ווער עש איז זיך אזו נוהג אונ גייט אין שול רופין האט ער דער פר איין גרוישן שכר ווארום ווען איינר ווייס גיט קיין צייט האבין צו גיין דאוונן אין שול אריין מחמת ער איז איין טרוד מיטין משלוח מנות אזו וועט ער אויך ניט פאר געסין דאוונען ווארום מען האט גירופין אין שול אריין וועט ער דאוונען אין דער היים אונ ווער עש מאכט דיא סעודת פורים פריער דער איז גלויבט ווארום סעודת פורים איז איין גדעכניש פון סעודת אסתר · אונ אסתר האט גיוויש גימאכט איר סעודה אין דר פריי אזו ווי דר סדר איז פון מלכים אונ מען גיהער אין דעם בענטשן זאגין על הנסים תאמטשע דיא סעודה ווערט גיצויגן אין דער נאכט אריין :

משלוח מנות גיהער מען שיקן פלייש פיש מעד ווייין אונ ניט ווי די נארישע מענטשן וואש זייא שיקן אלערלייא נארישקייט מיט דעם זיינן זיי ניט יוצא נאר מען מוז שיקין אזעלכע זאכין וואש דרך כבוד איז אונ מען מוז צו איינם אליין שיקן צוויא ערליי זאכין · אונ דר נאך אז ער האט שוין איינם גשיקט צווייא ערלייא זאכן מעג ער שוין שיקן דער נאך וועמן ער וויל אונ וויפיל ער וויל אונ עש איז איין מצוה אז מען זאל פרייליך זיין אום פורים אבר מען זאל זעהען אז עש זאל זיין איין שמחה של מצוה :

דער רמב"ם שרייבט עש איז בעסר אז מען זאל זעהן שיקן אום פורים נאר צוא די ארמע לייט אונ נויט בדערפטיגע לייט דען עש איז קיין גרעסרע מצוה ניט פר האגרין אז מען דער פרייט ארמע לייט אונ נויט בדערפטיגע לייט אונ יתומים אונ אלמנות · ווארום ווער עש דער פרייט די הערצר פון די דאזיגע לייט דר דאזיגער טוט אן איין גרוישן נחת רוח צו דער שכינה ווארום השי"י האט ליב די ארעמע לייט · אונ וייל דר נס פון פורים איז גישעהן דורך שיכרות מעג מען אויך אום פורים זיין לוסטיג אונ צו גידיינקן אין דעם נס וויש עש איז אונז גישעהן אונ ניט ווי איין טייל לייט וואש זייער כוונה איז נאר צו פרעסין אונ שיכרין אונ זויפין אונ שטיפין אונ גידיינקן נאר ניט אין דעם נס אונ בענטשין ניט אונ דאוונן ניט קיין מעריב אונ אנדרע לייט דאוונן ניט אפילו מנחה אונ זיינן נאר ניט משגיח אז זיי זאלין הערן די מגילה לייענן זיי מיינן אז דיא צווייא טעג פורים איז אלטס מותר צו טאן · די זעלביגע שמחה ווערט גיזים פאר שטערט אזו ווי שלמה המלך ע"ה האט גזאגט אלי שמחות איז ראש אן הייב פון טרויערקייט · דרום זאל מען זיך זעהן אפ היטין פון די נארישע מנהגים · אונ אפ צו היטין זיך אז מען זאל ניט גיין אין שפעטגז אום פורים . אונ ווער עש וועט צו הערין צו אונזערע רייד וועט ער גיוויש האבין עולם הזה והעולם הבא אונ וועט זוכה זיין צו גרוי"ש גוטש :

דיא מעלה פון צדקה איז גאנץ גרויש · דרום מוז מען גיווארינט זיין אלע שעה אונ אלע רגע צדקה געבין אונ ווער עש פר מייד זיך פון צדקה דר האט איין גרויסין עונש אונ ווער עש גיט צדקה דער איז זוכה צוא זעהן דיא שכינה · אבר ווען מען גיט צדקה זאל מען נעבין פון גאטש וועגין · אונ ניט כדי די לייט זאלן אים לויבן · אונ ווער עש גיט צדקה לשם שמים · דעם וועט הש״י בגליקין כדי ער זאל קענען נאך צדקה נעבין אונ הש״י שיקט אים צוא גוטע פרומע לייט כדי זיין צדקה זאל זיין איין רעכטע צדקה · אונ איז זוכה צוא גוטע קינדר זיי וועלן זיין בעלי תורה אונ בעלי חכמה אונ עשירים · דאש איז דער שכר אויף דער וועלט · אונ אויף יענר וועלט וועלן אים אנטקעגין קומן מלאכים וואש זיי זיינן די ממונים אויף דר צדקה · אונ וואש דיא ווייבר גיבן צדקה איז נאך מער חשוב ביא הש״י וואש דיא מאנזבילין גיבן · ווארום די ווייבר זיינן תמיד אין דר היים אונ אז דער ארום מאן קומט אין שטוב אריין גיבן די ווייבר אים תיכף עסין ווארג אזו האט דר ארום מאן תיכף הנאה דר פון · אבר ווען דר מאן איז דר פון ניט צו פרידן טארן די ווייבר ניט געבין אן דעם מאנש ווישין קיין צדקה אונ די ארמע לייט וואש נעמן פון די ווייבר וואש זייערע מאנען זיינען ניט צוא פרידן דר פון הייסן די ארימע לייט גזלנים אבר ווען די צדקה טרעפט אן ווייניג וואש דאש ווייב גיט מאגין יוא די ארמע לייט נעמן ביי דיא ווייבר ווארום אויף איין קליינע זאך איז דר מאן ניט מדקדק אזו וויא עש שטייט אין דער גמרא · רבינא איז גיקומן אין דער שטאט מחוזא זיינן גיקומן די ווייבר אונ האבן אים צו גיווארפן גילדערנע קייטין אונ האלז בענדליך האט ער ביי זיי צו גינומען האט אים גיפרעגט רבה מיר האבן דאך גילערינט איין קליינע זאך מעג מען יוא נעמען פון דיא ווייבר אבר איין גרוישע זאך טאר מען ניט נעמען פון דיא ווייבר · אונ ווארום נעמשטו אזעלכע גילדערנע זאכן פון זיי · האט רבינא גיענטפערט ביא די לייט פון מחוזא איז דאש גאלד איין קליינע זאך · ווארום זייא זיינן גרוישע עשירים · נוא איז דר פון גדרונגן אז איין אשה מעג צדקה געבין אן איר מאנש ווישן נאך איר פר מעגן· דרום איז רעכט אז איטליכר מאן זאל געבן די ווייב רשות אז זי זאל צדקה געבן נאך איר ווילן נאך ווייל איר צדקה איז ביי הש״י זייער חשוב אזו וועט זיין שכר גרויש זיין ווייל עש היינגט אן אן אים אבר מען מוז ווישין ווען מען זאל צדקה געבין · ווארום אז מען גיט צו איין שלעכטין מענטשין צדקה האט מען נאך דער פאר איין עונש :

אונזערע חכמים שרייבין ווער עש מאכט אז אנדרע לייט זאלין צדקה געבין האט דער מענטש וואש ער מאכט יענעם צדקה געבין איין גרעשרין שכר ווש יענר אליין גיט צדקה · ווארום ווער עש גיט אליין צדקה גיט ער מער גיט צדקה נאר וועדליג זיין פאר מעגן אבער דער וואש רעט יענם אן אז יענר זאל געבין צדקה קען ער דיא מענטשין אן ריידין אז זייא זאלין צדקה געבין אונ קען דאש תמיד טאן אבר דר מענטש וואש רעט יענעם אן אז ער זאל צדקה געבין בדארף ער אליין אויך צדקה געבין · אבער איין ארום מאן טאר מען אים ניט נייטין אז ער זאל צדקה געבין ווארום עש איז גלייך אזוא וויא מגזלת ביא אים · אזוא שטייט אין ספר חסידים סימן של״ב :

אונזערע חכמים שרייבן ארמע לייט זאלין זיין דיין הויז גיזינד מיינט מען ווען דוא בדארפסט אימיצר זאל דיר בדינען פר שכר זאלסטו נעמן איין ארום מאן פון דיינע פריינט ווען ער איז ביליגר פאר איין פרעמדן אונ חאטשע דוא גישט אים ניט אום זיסט פון דעסט וועגין הייסט דאש פארט איין צדקה אבר דו זאלשט ריידין מיט זיי בנחת אונ אז עש קומט דיא צייט פון עסן זאלסטו זיי געבן עסין מיט איין פריליך פנים אונ בשעת אז דו הייסט זיי גיין

איין

איין מלאכה טאן זאלשטו אזו זאגין רבש״ע איך גיב מיינע פריינד אונ ניט פרעמדע כדי איך זאל מקיים זיין וחי אחיך עמך דו זאלשט דער נערין דיין ברודר מיט דיר דש גלייכין אז דו שפייזט דיינע קליינע קינדער זאלסטו זאגין איך טוא דאש פון גאטש וועגין :

אויך שרייבין אונזרע חכמים ווען דר מענטש זעהט אז די פרנסה גייט אים קארג זאל ער זעהן צדקה געבין אבער מען טאר ניט מיט דעם פרובין כדי הש״י זאל אים ווידר רייך מאכין נייערט ביי מעשר פון תבואה מעג מען יוא הש״י פרובין אבר ביי מעשר פון געלט טאר מען ניט פרובין הש״י חאטשע עש איז מיין גיוויש אז הש״י בשערט ווידר דעם מענטשין דער פאר וואש מען גיט מעשר אזו וויא עש שטייט אין פיל פסוקים פון דעסט וועגין טאר מען ניט אזו מכוון זיין נייערט מען זאל גאר טאן לשם מצוה וועגין : אבר דאש מעג מען יוא טאן בשעת אז מען גיט די צדקה זאל מען תפלה טאן פאר הש״י אז הש״י זאל אים בהיטן פון צדקה נעמן אונ אויך זיינע קינדר אזו ווי אונזרע חכמים שרייבין אלע צייט זאל דר מענטש תפלה טאן צו הש״י אז ער זאל אים באהיטין פארין דלות דען דער דלות האט איין אום נאנג ווען ער האט ניט אליין דעם דלות אלע זיינע טעג וועלין זיינע קינדר האבין דעם דלות אונ אז דיא קינדער האבין אויך ניט דעם דלות וועלין האבין זיינע איינקליך דעם דלות דרום ווער עש נעמט ירושה זאל ער זעהן דער פון מעשר געבין חאטשע ער ווייסט וואול אז זיינע עלטערן האבין דאש גמעשרת ׃ אויך טאר מען ניט האנדלין מיט מעשר געלט אדר מיט צדקה געלט אפילו ניט אוועק צו לייען דאש אויף רווחים ווארום טאמער וועט זיך טרעפין איין ארום מאן וועט מען ניט קענען אים געבין ׃ אבר אז ער פאר מאגט אויש ליינן זיין געלט מעג ער יוא אוועק לייען דאש מעשר געלט אדר צדקה געלט אויף רווחים ׃ דר ספר חסידים שרייבט ווען איינר גיט צדקה לשם שמים אזוא זייעט דאש הש״י וויא תבואה אונ עש איז אלע יאר נושא פירות אונ עש וואקסט צו גלייך וויא איינר קויפט אלע יאר תבואה אונ זייעט דאש אזו איז דאש אויך אונ דער נאך טוט דאש הש״י אריין אין איין אוצר אונ ווען ער שטארבט ברייננט מען דאש אים אנטקעגין :

אויך שרייבט דער ספר חסידים עש איז גיוועז אמאל איין עושר וואש ער פלעגט געבן געלט צום גבאי צדקה אז ער זאל געבין צוא פרעמדע ארימע לייט אונ האט גיהאט איין ארמען ברודר אונ ארימע פריינד ׃ האט איין חכם צוא אים גיזאגט דוא וועסט האבין איין גרויסן עונש אויף דיין צדקה וואש דוא גיסט ווארום עש וואלט בעסר גיוועזן אז דוא זאלסט געבן צו דיינע פריינד ׃ אויך שרייבט דר ספר חסידים ווען דוא זעהשט צוויא ארימע לייט ופן אין שטאט אריין איינר איז גוט אונ פרום אונ דר אנדרר איז ניט אזו גוט אונ די שטאט לייט גיבן גראד צו דעם וואש עש איז ניט גוט אונ פרום בטייט דאש אויף צווייערליי זאכן ...יינש איז אז די שטאט לייט זיינן ניט גוט אונ פרום איבר דעם שיקט זיי צו הש״י אזעלכע לייט כדי זייער צדקה זאל ניט הייסין איין רעכטע צדקה אונ־דאש אנדרע איז מחמת דיא עלטערין פון דעם גוטין פרומען מאן האבין גימוזט זיין גרוישע עשירים אונ האבין ניט גגעבין די צדקה פון הש״י וועגין נייערט פון גאוה וועגין אונ ווען עש איז צו זיי גיקומען איין פריינד אדער איין ארום מאן וואש זייא האבין גיוואושט אז זייא וועלין ניט געבין קיין שבח צו זייא האבין זייא גיגעבין ווייניגער אדער גאר נישט איבער דעם בצאלט זייא הש״י אין די קינדר מדה כנגד מדה והא ראיה אויף אנדערע ארימע לייט דער בארעמט מען זיך יוא אונ אויף זייערע קינדר דר בארימט מען זיך ניט אזו ווי דר פסוק שרייבט אל יהי חונן ליתומיו איז טייטש מע וועט זיך ניט דר בארימן איבר זיינע יתומים ׃ אויך שרייבט דר ספר חסידים אין פסוק שטייט יהלל זר ולא פיך איז טייטש עש זאל דיך לויבן פרעמדע לייט אונ ניט דיין מויל אבר

ווען

ווען איינר קומט אין איין שטאט וואו מען קאן אים ניט אונ אז ער וועט שווייגן וועט מען אים מיין ניט העלפין אזו ווי איין עם הארץ טאר ער ניט זאגן איך בין איין למדן נייערט ער זאל זאגן איין מעט דברי תורה אזו וועט מען שוין גיוואר ווערן וואש ער איז·אויך שרייבט דער ספר חסידים ווען איינער איז איין ארום מאן זאל ער באשטעלן אז מ׳זאל אים בעסער געבן פון דער קופה של צדקה אונ זאל ניט גיין פון בית לבית ווארום ראש וואש מען גיט פון דער קופה של צדקה טוט קיינם ניט שמארצין דאש הארץ אבער ווען ער גייט מבית לבית אזו וועט ייענעם פאר דרישין נאך וואש ער גייט ארום האטשע דאש געבין וועט בטרעפין איין פרוטה אונ טאמר האט דר בעל הבית קיין פרוטה ניט צו געבין אזוא וועט דער בעל הבית מבוייש ווערין :

אויך שרייבט דר ספר חסידים ווען איינר וויל פארין אין וועג אונ דר וועג איז איין מקום סכנה זאל ער צום ערשטין צדקה געבין דהיינו גרייטע זאכין עסין ווארג אדער ברויט אבער ווען דר ארומן שעמט זיך אזעלכי זאכין זאל ער אים געבין געלט·אויך שטייט אין ספר חסידים דער פסוק שרייבט והייתם נקיים מיי ומישראל איז טייטש מען מוז יוצא זיין פר מענטשין אזוא וויא מען בדארף יוצא זיין פאר השי״ת אבר מען בדארף זיך ניט פר ענטפרן פר אלע מענטשין דען צו ציטין גיט דר גבאי צו איין ערליכן מאן וואש ער וויל ניט האבין אז איטליכער זאל ווישין דער פון נייערט צוויא אדר דריי דען אז אלע וועלין ווישן וועט זיין צום ערליכן מאן איין בזיון ווארום טאמער וועט מען אים אויף ווארפין גייא נעם צדקה אונ דיא שטאט לייט פר וואונדערין זיך אונ שרייען וואו קומט אהין דיא צדקה איז בעסר אז דער גבאי זאל זיך לאזין פר שעמן אונ זאל ניט אויש זאגין וועמן ער האט גגעבן די צדקה׳ אויך שטייט אין ספר חסידים ווען עש קומט צו דיר איין גאסט זאלסטו אים ניט פרעגין קיין תורה זאכן נייערט אז ער איז איין למדן מעגסטו יוא מיט אים עוסק זיין אין דער תורה׳ דר עיקר איז אז מען זאל ייענעם ניט מבייש זיין׳ אויך שטייט אין ספר חסידים ווען איינער איז איין גבאי אונ עש איז גיקומן צו אים ארמע לייט וואש זיי זיינען זיינע קרובים זאל ער זייא מער ניט געבן פון דער צדקה נאר גלייך וויא איין פרעמדן עני׳ אונ ווען ער וויל זייא מער געבין זאל ער זייא געבין פון זיין געלט׳ אויך שטייט אין ספר חסידים ווען דר גבאי צדקה הערט וויא מענטשין ריידין פון אים אונ זיינן אים חושד זאל ער אויף דעם גיט פרעגין אבער ווען פיל לייט ריידין פון אים זאל ער גיין צו דיא פרנסים אונ זאל זייא דער ציילין אז די שטאט לייט זיינן ניט מסכים אז ער זאל זיין איין גבאי צדקה בכן מאכט איין אנדר גבאי צדקה׳ דר ספר תולעת יעקב שרייבט אויף דער צדקה גרויסע וואונדערליכע סודות אונ רבי שמעון בן יוחאי שרייבט איר זאלט זיך ניט פאר וואונדרן פאר וואש האבין איין טייל פון דיא גרויסע צדיקים דעם דלות דהיינו רבי חנינא בן דוסא אונ רבי אליעזר בן פדת אזו וויא מיר זעהן איצונר אז דיא בעסטע לייט האבין דעם דלות אונ עש איז דער פון פיל צוא שרייבין דרום זאל איטליכר מענטש זעהן אז ער זאל געבן צדקה אונ דיא צדקה זאל זיין לשם שמים אזוא וועט ער האבין דיא וועלט אונ ייענע וועלט :

הלכות גמילות חסדים

דיא מצוה פון גמילות חסדים איז מען זאל זיך מתעסק זיין מיט מתים אונ מלוה זיין דעם מת אונ טרויערין אונ קלאגין אויף זיי׳ אויך זאל מען גוואריגט זיין אין דער מצוה פון הכנסת אורחים אונ אונזערע חכמים שרייבין אז עש איז איין גרויסע מצוה אורחים מקבל צו זיין מער וויא ער איז מקבל די שכינה׳ אונ ווען עש קומט צו אים איין אורח זאל ער

אים

אִים שַׁיין צוּא נֶעמֶען אוּנ זָאל בַּאלְד גְרַייטְן צוּם טִישׁ אוּנ לֵייגְן דֶעם בְּרוֹיט וָוארוּם טָאמֶער אִיז דֶער אוֹרֵחַ הוּנְגֶערִיג אוּנ שֶׁעמְט זִיךְ צוּ זָאגְן אַז מֶען זָאל אִים גֶעבְּן עֶסְן · אִין פָּסוּק שְׁטֵייט הלא פרוס לרעב לחמך אִיז טַייטְשׁ דוּא זָאלְסְט בַּאלְד אַיין טִישְׁטַאךְ אוֹיף שְׁפְּרַייטְן וָוען עֶשׂ קוּמְט צוּ דִיר אַיין גַאסְט כְּדֵי צוּ וַוייזְן אַז דוּא גִיסְט יֶיעֶנֶם עֶסְן מִיט דֶרֶךְ כָּבוֹד · אוּנ נָאךְ אֵיינְשׁ אִיז צוּ טַייטְשְׁן דָאשׂ וָוארְט פרוס אַיין שְׁטִיק דְהַיְינוּ וָוען דוּא זֶעהֶעסְט אַז דֶער גַאסְט שֶׁעמְט זִיךְ צוּ שְׁנֵיידְן דֶעם בְּרוֹיט זָאלְסְטוּ אַלֵיין שְׁנֵיידְן דֶעם בְּרוֹיט · אוּנ דִיא מִצְוָה פוּן הַכְנָסַת אוֹרְחִים מֵיינְט מֶען אֲפִילוּ עֲשִׁירִים וָוען עֶר אִיז אִין וֶועג הֵייסְט עֶר דָאךְ אוֹיךְ אַיין עָנִי וָוארוּם עֶר הָאט מִיט קֵיינֶעם נִיט אַרוּם צוּ גֵיין דְרוּם וֶוען מֶען זֶעהְט אַז אַיין אוֹרֵחַ קוּמְט עֶר מֶעג זַיין אָרוּם אָדֶר רַייךְ זָאל מֶען זָאגְן צוּם אוֹרֵחַ קוּמְט צוּא מִיר · דֶען מִיר לֶערְנְן דָאשׂ אָפּ פוּן אַבְרָהָם אָבִינוּ אַזוֹ בַּאלְד וִויא עֶר הָאט דֶער זֶעהְן דִי מַלְאָכִים הָאט עֶר גְמֵיינְט אַז דָשׂ זַיינְן מֶענְטְשְׁן הָאט עֶר זַייא בַּאלְד אַרַיין גְרוּפְן צוּ זִיךְ אוּנ הָאט גְשָׁאכְטְן דְרַייא אָקְסְן אוּנ הָאט זַייא גְגֶעבְּן דִיא דְרַייא צִינְגֶער מִיט חְרֵיין אוּנ דִיא גְרֶעסְטֶע מִצְוָה אִיז סַייא צְדָקָה גֶעבְּן אוּנ סַייא אַיין אוֹרֵחַ מְקַבֵּל זַיין זָאל מֶען נָאר אַלֵיין טָאן · אַזוֹ וִויא מִיר גְפִינֶען בַּייא אַבְרָהָם אָבִינוּ אַז עֶר הָאט זִיךְ אַלֵיין מִתְעַסֵּק גְוֶועזְן מִיט דִיא אוֹרְחִים דְרוֹיף הָאבְּן גְזָאגְט אוּנְזֶערֶע חֲכָמִים וָואשׂ אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט אַלֵיין גִיטָאן צוּ דִיא אוֹרְחִים דָשׂ הָאט הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַלֵיין גִיטָאן צוּ זַיינֶע קִינְדֶר יִשְׂרָאֵל · אוּנ וָואשׂ אַבְרָהָם אָבִינוּ הָאט גִיטָאן צוּא דִיא אוֹרְחִים דוּרְךְ אַיין שָׁלִיחַ הָט הַשֵּׁי אוֹיךְ גְטָאן דוּרְךְ אַיין שָׁלִיחַ דְהַיְינוּ בַּיי בְּרוֹיט שְׁטֵייט אַז אַבְרָהָם אָבִינוּ הָט אַלֵיין גִיגֶעבְּן צוּא דִיא אוֹרְחִים אִיבֶּער דֶעם הָאט הַשֵּׁי אוֹיךְ אַלֵיין גְגֶעבְּן דֶעם מַן אִין דֶער מִדְבָּר צוּא דִיא קִינְדֶער יִשְׂרָאֵל · אוּנ בַּייא דֶער וַואשֶׂער גֶעבְּן אִיז גְוֶועזְן דוּרְךְ אַיין שָׁלִיחַ ·

אִיבֶּער דֶעם הָאט הַשֵּׁי אוֹיךְ גִיגֶעבְּן דִיא וַואשֶׂער דוּרְךְ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ :

דֶער בְּחַיֵּי שְׁרַייבְּט אַיין שֵׁיינֶעם מִנְהָג פוּן דִי סְפָרְדִים וֶוען אֵיינֶר אִיז אַיין מַכְנִיס אוֹרֵחַ אוּנ אַז עֶר שְׁטַארְבְּט מַאכְט מֶען פוּן דֶעם טִישׁ וָואשׂ דִיא אוֹרְחִים הָאבְּן גְגֶעסְן אַיין אָרוֹן כְּדֵי מֶען זָאל גִידֵיינְקְן אַז מֶען נֶעמְט נִיט מִיט אוֹיף יֶענֶר וֶועלְט פוּן זַיין גַאנְץ עֲשִׁירוּת נָאר דִי מַעֲשִׂים טוֹבִים וָואשׂ מֶען טוּט אוֹיף דֶער וֶועלְט · אוּנ וֶוען דֶער בַּעַל הַבַּיִת הָאט אַיין זָארְג בְּשַׁעַת אַז דֶער אוֹרֵחַ אִיז בַּייא אִים זָאל עֶר דֶעם זָארְג פוּן דֶעם זִינֶען אַרוֹישׂ שְׁלָאגְן אוּנ זָאל גִיט וַוייזְן קֵיין שׁוּם זָארְג פַאר'ן אוֹרֵחַ אוּנ וֶוען דֶער בַּעַל הַבַּיִת זֶעהֶעט אַז דֶר אוֹרֵחַ אִיז אִין צַעַר זָאל עֶר אִים אוֹישׂ רֵיידְן אוּנ טְרֵייסְטְן אוּנ דָאשׂ אִיז נָאךְ מֶער מִצְוָה וָואשׂ עֶר גִיט אִים עֶסְן . אוּנ אוֹיךְ זָאל דֶער בַּעַל הַבַּיִת נִיט דֶער צֵיילִין זַיין צַעַר פַאר דֶעם אוֹרֵחַ וָוארוּם דֶער אוֹרֵחַ הָאט נִיט דֶער פוּן קֵיין נַחַת רוּחַ · אוּנ וֶוען מֶען רוּפְט דֶעם אוֹרֵחַ זָאל מֶען אִים פְרֶעגְן וָואשׂ פַאר אַנַאטוּר הָאט עֶר דֶען טָאמֶער קָאכְט מֶען אַזֶעלְכֶע תַּבְשִׁילִים וָואשׂ דֶער אוֹרֵחַ הָאט דָאשׂ נִיט לִיבּ אַזוֹא וֶועט דֶער אוֹרֵחַ קֵיין הֲנָאָה נִיט הָאבְּן פוּן דֶעם עֶסְן אוּנ וֶוען דֶער אוֹרֵחַ בְּלַייבְּט בַּייא אִים אִיבֶּר נַאכְט זָאל עֶר מַאכְן דֶעם אוֹרֵחַ אַיין נוּטִין גִילֶעגֶר דֶען דָאשׂ אִיז נָאךְ מֶער מִצְוָה אַז פוּן דֶעם עֶסְן וָוארוּם טָאמֶער אִיז עֶר מִיד אַזוֹ וֶועט עֶר זִיךְ אָפּ רוּעֶן אוּנ וֶוען דֶער אוֹרֵחַ וִויל שׁוֹין אַוֶועק גֵיין זָאל מֶען אִים בְּרוֹיט מִיט גֶעבְּן · דֶען מִיר גִיפִינֶען אִין דֶר גְמָרָא דָוִד אוּנ יְהוֹנָתָן זַיינֶען גְוֶועזְן דִי בֶּעסְטֶע פְרַיינְד אִין דֶר וֶועלְט אוּנ וַוייל יְהוֹנָתָן הָאט נִיט מִיט גִיגֶעבְּן קֵיין בְּרוֹיט צוּא דָוִד בְּשַׁעַת עֶר אִיז אַנְטְלָאפְן גִיוָוארִין פוּן שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ הָאט דָוִד גִימוּזְט עֶסְן בַּייא דִיא כֹּהֲנִים הֵיילִיג בְּרוֹיט · אִיבֶּער דֶעם אִיז דֶער שְׁלָאגְן גִיוָוארִין דִיא גַאנְצֶע שְׁטָאט מִיט דִיא כֹּהֲנִים וָואשׂ זַיא הֵייסְט נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים אוּנ אַז דֶער אוֹרֵחַ גֵייט אַוֶועק זָאל מֶען אִים בַּאלֵייטְן רֶען וֶוער עֶשׂ בַּלֵייט נִיט דֶעם אוֹרֵחַ אִיז גְלַייךְ וִויא מֶען פַאר גִישְׁט יֶיענֶעמְס בְּלוּט · אִין דְרַייעֶרְלַייא זַאכְן אִיז גְרֶעסֶר גְמִילוּת חֶסֶד פוּן

צדקה

צדקה׳ איינש איז צדקה איז נאר מיט געלט אונ גמילות חסד איז מיט געלט אונ מיטין גוף · דאש
אנדערע איז צדקה איז נאר צוא ארימע לייט אבער גמילות חסד איז צוא ארימע אונ אויך צוא
עשירים · דאש דריטע איז צדקה איז נאר צוא דיא לעבדיגע אונ גמילות חסד איז צוא דיא
לעבדיגע אונ אויך צוא דיא טויטע · אונ אונזרע חכמים שרייבין ווער עש איז גומל חסד מיט
מענטשין דער זעלביגר איז בוודאי איין ירא שמים · אונ וועלכר מענטש עש האט אין זיך די
דריי זאכין דהיינו ער איז איין גומל חסד אונ איז איין ביישן אונ איז איין רחמן דער זעלביגר איז
גיוויש פון זרע אברהם · אונזרע חכמים שרייבין ווער עש וויל זיך בהעפטין אין דער שכינה
כלומר ער וויל אויך טאן וויא הש״י טוט אזו זאל ער דיא זאכין אויך האלטין דהיינו ביקור חולים
איז טייטש מבקר חולה זיין אונ הכנסת כלה איז טייטש מען זאל ארום גיין ווען עש פעלט דער
כלה הין פון נדן הין מלבושים הין אנדערע זאכין כדי דיא כלה זאל גיין צו דער חופה בכבוד אונ
מלביש ערומים איז טייטש אן צוא קליידין נאקעטע:

הכנסת כלה

דיא גמרא שרייבט מיר גיפינען אז דיא תנאים האבין גיטאנצט אונ גשפרונגען פאר דער כלה
אונ האבין משמח גיוועזן חתן אונ כלה · אונ חאטשע זייא זיינען גיוועזן גרויסע פיינע
בריות פון דעסט וועגין האבין זייא זייער כבוד גאר ניט גיאכט איבער דעם בדארף מען דער
פון אפ לערנען ווען איינער איז איין גרויסער חשוב אונ חתן כלה זיינען גימיינע לייט זאל מען
דאך דעם כבוד אוועק לייגין אונ מען זאל דיא חתן כלה משמח זיין · אונ דאש וואש אונזרע
חכמים שרייבין אז הכנסת כלה איז טייטש מען זאל העלפין דער כלה צוא איר נדן אונ צוא איר
צירונג אונ צוא אירע מלבושים כדי זיא זאל קענען בכבוד גיין צוא דער חופה · אונ ניט וויא
דיא דאזיגע מענטשין וואש זיי נארין אפ דעם חתן · אונ רייסין אים אפ פון דעם נדן מיט גוואלד
אונ נייטין אים אז ער זאל גיין אונטער דער חופה טוען זייא גאר ניט רעכט אונ דאש הייסט גזל·
נייערט דאש וואש דער מנהג איז אפ צוא רייסין פון דעם נדן מעג מען יוא ווארום דער חתן האט
פריער גיוואוסט אז מען וועט אים אפ רייסין פון דעם נדן אבער עש איז איין גרויסע מצוה אז
מען זאל דעם חתן איין ריידין מיט גוטע רייד אונ מען זאל אים זאגין טוא ניט פון געלט וועגין
נייערט פון נאטש וועגין ווארום ווער עש פאר לאזט זיך אויף גאט איז גאט אין זיין הילף דער
כלל איז אלע גמילות חסדים וואש דר מענטש טוט זאל ער ניט אין זין האבין אויף קיין בצאלונג
נייערט מען זאל אלץ טאן פון גאטס וועגין צוא ווייזין אז מען וויל זיין דינסט :

הלכות ביקור חולים

דיא מצוה פון ביקור חולים האט קיין שיעור ניט אפילו הונדערט מאל אין איין טאג · אפילו
איין גרויסער צוא איין קליינעם אדר איין חשוב צו איין גימיינעם חאטשע ער ווייסט
וואול אז ער איז אין דעם מזל גיבארין גיווארין וואש דער חולה איז אונ אז דער דאזיגער
גייט צום חולה נעמט ער צו איין זעכציגט חלק פון זיין קרינק פון דעסט וועגין בדארף ער
גיין מבקר חולה זיין דעם חולה אונ ביקור חולים איז מיט געלט אונ מיטין גוף אונ מיטן נפש
צום ערשטין בדארף מען מיטין גוף לויפין אונ זוכין אלערליי זאכין וואש גיהער צום חולה
איין רפואה · אויך גיהער מען זעהען אז מען זאל ריין האלטין דאש ארט וואו דר חולה איז
אזו וויא מיר גיפינען ביא רבי עקיבא ער איז אמאל גיקומען צוא איין חולה אים מבקר
חולה זיין האט ער גיזעהען אז עש איז אום ריין האט רבי עקיבא אליין גינומען איין בעזים
אונ

אונ האט אויש גיקערט האט דער חולה גיזאגט צו רבי עקיבא דו האסט מיך בייא מיינעם לעבין דער האלטין ווארום דארטן וואו עש איז אום ריין איז דארטן קיין גוטץ ניט :

אונ מיטן נפש בדארף מען בעטין צו השי"ת אז השי"ת זאל דעם חולה איין רפואה שלמה שיקין אונ מיטן געלט בדארף מען זעהען אז דער חולה האט ניט קיין געלט זאל מען דעם חולה אנטלייען אונ אז דער מענטש וואש ער גייט מבקר חולה זיין האט אליין אויך ניט קיין געלט זאל ער אנטלייען בייא אנדערע מענטשין פון דעם חולה וועגין ווארום איין חולה בדארף האבין זייער פיל געלט :

אויך שרייבט דיא גמרא ווען מען קומט צוא איין חולה מבקר חולה זיין זאל מען זיך ניט זעצין צוא קאפינש בייא דעם חולה · ווייל דיא שכינה איז צוא קאפינש בייא דעם חולה · נייערט מען זאל זיך זעצין צוא פוסענש פון דעם חולה אונ ווען מען גייט מבקר חולה זיין זאל מען זיך אן טאן דיא קליידער וואש מען גייט מיט זייא אין שול אריין ווארום ווייל דיא שכינה איז בייא דעם חולה:

נוא איצונד מענט איר פאר שטיין ווען עש איז איין מצוה מבקר חולה זיין וואש עש גייט אן דעם גוף אונ מען מוז אים פאר זארגין מיט אלע זאכין אזו וויא מיר האבין פריער גישריבין איז שוין איין כל שכן אז מען זאל פר זארגין די נשמה פון דעם חולה דהיינו מען זאל זעהען אז דר חולה זאל ווידוי זאגין מיט איין צו בראכין הארץ אונ זאל חרטה האבין אויף זיינע זינד אונ זאל בעטין צו השי"י אז ער זאל אים מוחל זיין אויף זיינע זינד אונ זאל צוואה טאן ווען ער איז שולדיג · אונ ניט וויא איין טייל לייט וואש זייא ווארטין ביז דער חולה ווערט זייער שלאף אונ דר חולה האט שוין קאם פר שטאנד אזו קען ער שוין ניט רעכט תשובה טאן אונ ווידוי זאגן מיט איין רעכטע כוונה כדי איטליכער זאל ארויש ריידין אונ בפרט דענסט מאל איז שוין גאר פאר שטאפט דאש הארץ פון דעם חולה אז ער זאל קענין וויינען בשעת ווידוי זאגין דרום די לייט וואש זיי גייען מבקר חולה זיין ווען זיי זעהן עפיס איין סכנה ביי דעם חולה זאל מען צו אים זאגין גיב איין לויב צו השי"י ער איז איין רופא ער קאן דיך היילין אונ זאגן ווידוי דען די ווידוי מאכט קיינם ניט דעם טויט עש האבין פיל מענטשין ווידוי גיזאגט אונ זיינן ניט גישטארבין והא ראיה אום יום כפור זאגן דאך אלע מענטשין ווידוי אונ שטארבין ניט · אונ אויך עש איז פר האנדן מענטשין וואש זיי זאגין ווידוי אין דר פריא אונ פאר נאכט אונ שטארבין ניט · אויך זאל מען זאגין דעם חולה אז ער זאל מחילה בעטן די מענטשין וואש ער האט אנקעגן זיי גיזינדיגט · ווארום השי"י איז מיין מדקדק וואש איין מענטש זינדגט אנטקעגין דעם חבר איידר מען זינדיגט אנטקעגין אים אליין:

דער זוהר שרייבט ווער עש רעט אן דעם חולה אז ער זאל רעכט תשובה טאן דער זעלביגער ווערט גיהייסין מלאך מליץ ווארום ער איז מציל דעם חולה פון דעם גיהנם אונ ברייגנגט אים צום אייביגן לעבין · אונ וואול איז צוא דעם חולה וואש ער דער וועקט זיך אליין ווידוי זאגין אונ תשובה טאן איי מען דער מאנט אים דער צו :

דרום זאל זיך איטליכר מענטש ריכטין אלע טאג אויפין טויט ווייל ער איז נאך גיזונט אונ זאל זיך לאזין מאכן תכריכים פון פיל טעמים וועגן איינש איז טאמר שטארבט ער אום יום טוב וועט מען מוזין מאכין דיא תכריכים ניט אזו וויא מען דארף מאכין אזו וויא אום דער וואכין מאכט מען די תכריכים ווארום דער מת האט קיין רוא ניט אז ער ליגט אויף דער ערד אונ דאש אנדרע איז אז מען טוט אקוק אויף דיא תכריכים דער מאנט מען זיך אן דעם טויט דער ווייל וועט מען תשובה טאן אונ ווען מען לאזט זיך מאכן תכריכים זאל מען לאזין מאכין די תכריכים

פון

פון גימיינע לייווינט אונ ניט וויא דיא נארישע מענטשין וואש זייא מאכין די תכריכים פון טייערע לייווינט אויך זאל ביא איטליכין מענטשין גשריבין זיין דיא צוואה:

אויך גיהער מען דער מאנען דעם חולה אז ער זאל אפ זאגין אויף ארימע לייט דאש גלייבן ער זאל מנדר זיין אויף דיא לומדים דען ווען איינר טוט איין מצוה. פארין טויט ווענט איבער דיא מצוה אלע עבירות וואש ער האט גיטאן אונ דיא מצוה איז גרעשער פון אלע מצות וואש ער האט גיטאן ביא זיינעם לעבן:

דער הרקנטי שרייבט אונ אנדערע ספרי קבלה שרייבין מען זאל גיווארינט זיין אזו באלד ווי דיא נשמה ארויש גייט פון דעם מענטשן זאל מען איבער דעקין אז מען זאל קיין שום גליד ניט ארויש זעהען פון דעם מת:

סדר הוידוי

צום ערשטין זאל ער צוואה טאן אונ מחילה בעטין וועמען ער האט דער וויער גיטאן סייא מיט געלט אונ סייא מיט ריידין אונ אז יענער לאזט זיך ניט איבער בעטין זאל ער שיקין צום חבר מענטשין אז זייא זאלין ריידין ביז דער חבר וועט אים מוחל זיין · אונ זאל וואשין דיא הענט אונ זאל אן טאן די ציצית אונ איין גארטעל אן טאן · אונ עש איז צום בעשטין אז דער־חולה זאל נעמען איין פרוטה אין דער האנט אונ זאל זאגין דא ברייט איך אן מיינע הענט צוא געבין צדקה אונ זאל זאגין לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל אונ עש זאלין אין אים בשטעטיגט ווערין וואש די צדקה טוט בטייטין · דער נאך זאל ער זאגין דיא ווידוי אשמתי וואש עש שטייט אין הלכות תשובה · אונ דער נאך זאל ער דאש זאגין:

רבונו של עולם דוא ביסט איין הער איבער דער גאנצר וועלט איך ליג קראנק אין דיינר מאכט אונ מיין רפואה איז אין דיין האנט אונ מיין מיתה איז אויך אין דיין האנט אזו בעט איך דיך דו אלמאכטיגר גאט וואש דוא הייסט אל רחום וחנון דוא זאלסט מיר שיקין מיט דיין דער בארימקייט איין רפואה שלימה צווישין אנדערע חולים פון ישראל ווארום איך האב חרטה אויף אלע מיינע עבירות וואש איך האב אלע מיינע לעבין טאג גטאן פון דער צייט וואש איך בין גבארין גווארין ביז דעם היינטיגין טאג סייא אזו איין עבירה וואש איך האב גיטאן בשוגג אונ סייא אזו איין עבירה וואש איך האב גיטאן ברצון אדר וואש איך האב קיילע גימאכט מיט מעשה אדר מיט דיבור אדער מיט מחשבה אויף אלדינג האב איך חרטה · אונ ווען איך וועל זוכה זיין גיזונט ווערן מיט דיין הילף וועל איך שוין אזעלכע שלעכטע מעשים ניט טאן · אונ אויב עש איז שוין גקומען מיין צייט אז איך זאל שטארבין אזו בעט איך דיך אז מיין נשמה זאל ארויש גיין פון מיר גאנץ גרינג אזו וויא מען ציהט איין האר אויש דער מילך · אונ זאלסט שיקין מלאכים אז זיי זאלן מקבל זיין מיין נשמה · אונ זאלין זאגין צו מיין נשמה מיט שלום זאל זיין דיין קומען אונ זאלין מיר זעצין צווישן אנדערע צדיקים אונ זאלין לאזין אויף מיר שיינן דיא שונהייט אונ דיא צימליכקייט פון דער שכינה אמן וכן יהי רצון:

אונ דער נאך זאל דער חולה דאש זאגן:

איך גלויב מיט אמת אז גאט איז איינציג אונ ער איז משגיח צו געבין שכר צוא די צדיקים אונ דעם עונש צוא די רשעים אונ איך גלויב אין תורת משה אז זיא איז גגעבין גווארין פון דעם הימעל אויפין בארג סיני מיט אלע מצות וואש מדרבנן איז:

אונ

און דער נאך זאל דער חולה דאש זאגין :

אשמתי איך האב גישולדיגט איך האב וויא פיל מאל גיגעסין און האב דיא הענט ניט גיוואשין און איך האב וויא פיל מאל גיגעסין און גטרונקין אן איין ברכה פריער און דער נאך · דען איך האב ניט גיוואושט אז עש איז אזוא איין גרוישע עבירה אז עש איז גלייך וויא מען האט הנאה פון הקדש און איך האב גיגעסין אזעלכע זאכין וואש עש איז אסור · און האב גטרונקען וויין וואש עש איז ניט גימאכט גיווארין בהכשר :

בגדתי איך האב גיפעלשט איך האב דיינע מצות ניט רעכט גהאלטין וויא עש גהער צוא זיין איין אשה זאל זאגין איך האב מיינע מצות חלה נדה הדלקת הנר ניט רעכט גיהאלטין :

גזלתי איך האב גירויבט איך האב לייטין אום רעכט גיטאן איך האב ניט בצאלט דעם שכר צוא די מענטשין וואש האבין ביא מיר פאר דינט אין דער צייט · איך האב מסיג גבול גוועזן איך האב גינארט לייטין אין אלע זאכין איך האב גגנבת דיא דעה פון לייטן איך האב מיט מיין מויל גרעט צוא יענעם און מיין הארץ האט אנדערש גמיינט :

דברתי דופי איך האב גירעט לעשטערקייט איך האב גירעט לשון הרע און רכילות איבער דעם האב איך גימאכט מחלוקת צווישין מענטשין און האבין דריבער גיהאט שנאת חנם איינר אויפין אנדרין איך האב גרעט און האב מפסיק גוועזין פון ברוך שאמר ביז נאך שמונה עשרה און דאש איז איין גרויסע עבירה איך האב גירעט מיט לייטין בשעת דער חזן האט שמונה עשרה גיזאגט אדער איך האב תהלים ומעמדות גיזאגט בשעת דער חזן האט שמונה עשרה גזאגט דען דאש איז אויך ניט רעכט · איך האב ניט אכטונג גיגעבין אמן נאך צוא זאגין נאך אטליכער ברכה :

איך האב גשווארין שבועת חנם איז טייטש אום זישט גישווארין · איך האב גישווארין שבועת שקר איז טייטש פאלש גישווארין איך האב קללות גיפלוכט צוא מיין הויז גיזינד און אויך אנדערע לייט · **העויתי** איך האב פאר קרימט · איך האב גיהאט אין מיין תפלה אלער לייא מחשבות איבער דעם האב איך ניט גיהאט קיין כוונה אין מיין תפלה און האב ניט גיראכט ארויש צו שלאגין דיא פרעמדע מחשבות אויש מיינם זין דער מיט איך זאל גידיינקן פאר וועמן איך שטייא און פאר וועמען איך טוא תפלה וואלט אריין אין מיר די יראה און איך האב גילאכט און נארישקייט גיטאן בשעת איך האב גידאווינט און בשעת איך בין גיגאנגען אין דיא תפלין האב איך גאר קיין יראה ניט גיהאט · און האב צוא צייטין משא ומתן גטאן און דברים בטלים גירעט אין דיא תפילין און איך האב גאר ניט גיטראכט אז עש איז איין גרויסע עבירה אז מען איז מזלזל דיא קרושה פון תפלין · נאכין עסין האב איך ניט רעכט גבענטשט אדער איך האב גיבענטשט אן כוונה · און ווען מען האט גיבענטשט מיטין מזומן האב איך ניט צוא גהערט און האב גירעט מילא האב איך נאך אנדרע אויך מבטל גיוועזן ווארום זייא האבין ניט גקענט צוא הערין איבר מיך דש בענטשן : **והרשעתי** איך האב שלעכטש גיטאן און ניט איך אליין האב גיטאן שלעכטש נייערט איך האב נאך אנדערע מענטשין אויך גיפירט אין שלעכטין וועג :

זדתי איך האב גימוטוויליגט איך האב זנות גיטריבין מיט דער מחשבה און בפועל :

חמרתי איך האב גילוסט אזעלכע זאכין וואש זיינען ניט גיוועזין מיינש · און ווען איך האב פאר לאנגט פון איינעם איין זאך צו קויפין און יענער האט ניט גיוואלט פר קויפין האב איך אזו לאנג ניט אפ גלאזין דיא זאך ביז יענער האט גמוזט פאר קויפין אזו האב איך עובר גיוועזן אויף לא תחמוד :

טפלתי שקר איך האב מיך בהעפט צו שלעכטע לייט און האב זיך אפ גלערינט פון זייא פיל שלעכטע זאכין :

יעצתי רע איך האב שלעכטע עצות געגעבין צו לייטין איבער דעם זיינען זייא גיקומן צוא גרויסע הזיקות :

כזבתי איך האב ליגין גירעט · איך האב חניפה גטריבין דהיינו ווען איך האב גיזעהען איינעם איין עבירה טאן אונ איך וואלט אים גיקענט דרויף ווערין אונ האב ניט גיווערט לצתי איך האב פון לייטין גישפעט :

מרדתי איך האב ווידער גישפעניגט איך האב נדרים גיטאן · אונ האב זייא ניט גיהאלטין דר מיט האב איך פר זינדיגט אז מיינע קינדר זיינן גשטארבין איז גלייך וויא איך אליין האב זייא ממית גיוועז :

נאצתי איך האב דיך גאט דער צארינט דאש מיינט מען איך האב ניט גיהאלטין דיין תורה אונ מצות :

סררתי איך האב אפ גיקערט פון דעם גוטין וועג אונ פון דיין יראה איבר דעם האב איך ניט גיטראכט מקיים צו זיין דיינע מצות אדער איך האב מיך ניט גהיט פאר עבירות : עויתי איך האב פאר קרימט :

פשעתי איך האב מוטוויליג גיטאן עבירות צררתי איך האב מיינע חברים מצער גיוועז מיט מעשים אונ מיט דבורים · קשיתי עורף איך בין גיוועז הארט אקעגדיג ווען מען האט מיך גישטראפט אדער ווען איך האב גהערט לערנן וואש מען מעג יוא טאן אונ וואש מען טאר ניט טאן פון דעסט וועגין האב איך דאש ניט רעכט גהאלטין : רשעתי איך האב גאיבעלט אונ שלעכטע מעשים גיטאן :

שחתתי איך האב פאר דארבין דהיינו וואש איך וואלט בדארפין טאן גאטש דינסט האב איך גראד פאר קערט גיטאן · תעבתי איך בין ווארין פאר אום ווירדיגט · תעיתי איך בין ווארן פר אירט :

תעתעתי איך האב אנדרע לייט פר אירט אונ פאר פירט אונ האב זייא גימאכט זינדיגין :

סרתי איך האב אפ גיקערט פון דיינע גיבאט אונ פון דיינע גוטע גירעכטיקייט אונ האב זייא גאר ניט גיאכט :

ואתה צדיק אונ דוא גאט ביסט גירעכט אויף אלין דינג וואש אויף מיר איז גיקומען דען דיא ווארהייט האסטו גיטאן אונ איך האב פר שולדיגט :

איין אשה זאל אזוא זאגין אין דער ווידוי :

איך האב מיך גלאזט זעהן פר פרעמדע מאנן · אונ איך האב גוויזין מיינע בריסט אונ מיין בלויז לייב · אונ איך האב גלאזט הערן מיין קול פר פרעמדע מאנן אונ איך האב זיי צו עבירות גיבראכט אונ איך האב גיטאנצט מיט די פרעמדע מאנן · דען עש איז איין עבירה צוא טאנצין אפילו מיט איין קליינעם יונג וואש ער איז אפילו נאך ניט בר מצוה אויב ער איז איין פרעמדער :

די ספרים שרייבן ווען דער מענטש איז נוטה למות אזוא קומט דער שטן אונ שטעלט זיך ביא דעם חולה אויף דער רעכטער זייט אונ רעט אים אן אז ער זאל ח"ו לייקענען אן גאט ברוך הוא אונ קען ח"ו אמאל גובר זיין דעם מענטשן ווען ער איז נוטה למות :

אין אזוי די תקנה אז דר חולה זאל זאגן די דרייצהן עיקרים דאש גיפינט מען אין אות (פ) אונ אויב דר חולה האט שוין ניט קיין פר שטאנד אדר דר חולה האט ניט קיין כח זאלן זיינע זין

זין אדער זיין ברודר פאר אים זאגין דיא דרייצעהען עיקרים אונ דער חולה זאל צוא הערין איז שוין גינוג :

ווייטער שרייבין זייא פיל גוטע פסוקים וואש מען זאל פיר זאגן דעם חולה ווען ער הייבט אן גוסס. צוא זיין דווקא צוא זאגין אויף לשון הקודש דהוס האב איך דאש דא ניט גישמעלט ובפרט עש איז פר האנדין אין ספר חיים גיפינט מען דארטן וואש דר צו גהער :